วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE FOR LOCAL RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2563
Vol.4 No.2 April - June 2020
ISSN 2586-9493
ISSN 2697-4967(Online)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน 2563
Vol.4, No.2 April - June 2020
ISSN: 2586-9493 (ISSN: 2697-4967 Online)

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หลักสูตรสาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานที่เกี่ยวข้องกับ 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาสังคมวิทยา สาขาวิชาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
2. เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทปริทัศน์หนังสือหรือบทความปริทัศน์ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ด้านองค์ความรู้ ความคิด แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจน เทคนิคการวิจัยใหม่ ๆ ต่อการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้เชิงวิชาการระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และผู้ที่สนใจ

กำหนดการของวารสาร

วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานที่เกี่ยวข้องกับ 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาสังคมวิทยา สาขาวิชาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ โดยลักษณะของผลงานที่รับการตีพิมพ์มีอยู่ 3 ประเภท คือ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทปริทัศน์หนังสือหรือบทความปริทัศน์ โดยมีกำหนดการออกเล่มวารสารเป็นรายไตรมาส ปีละ 4 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 ระหว่างเดือนมกราคม – มีนาคม
ฉบับที่ 2 ระหว่างเดือนเมษายน – มิถุนายน
ฉบับที่ 3 ระหว่างเดือนกรกฎาคม – กันยายน
ฉบับที่ 4 ระหว่างเดือนตุลาคม – ธันวาคม

ข้อระเบียบของวารสาร

1. เป็นบทความที่เกี่ยวข้องกับ 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาสาขาวิชาสังคมวิทยา สาขาวิชาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ และจะต้องเขียนบทความตามแบบฟอร์มของวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่กำหนดให้เท่านั้น เช่น มีชื่อและที่อยู่ผู้นิพนธ์ครบถ้วน, มีบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษ, มีเอกสารอ้างอิงเป็นรูปแบบเดียวกัน เป็นต้น (สามารถดาวโหลดแบบฟอร์มได้ใน http://social.rmu.ac.th/web/)

2. เป็นบทความที่ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือ วารสาร และอื่นใดมาก่อน

3. เป็นบทความที่จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ไม่น้อยกว่า 2 คน ตามที่กองบรรณาธิการคัดสรรตรงตามสาขาวิชาและไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับเจ้าของผลงานหรือผู้นิพนธ์ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นแบบ Double blinded คือ มีการปกปิดชื่อเจ้าของบทความแก่ผู้ทรงคุณวุฒิและเจ้าของบทความไม่ทราบชื่อของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. กองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาการลงตีพิมพ์ในวารสารภายหลังจากกองบรรณาธิการได้พิจารณาผลงานในเบื้องต้นแล้ว

5. หากบทความใดได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ เจ้าของผลงานหรือผู้นิพนธ์จะต้องแก้ไขต้นฉบับให้เสร็จและส่งคืนกองบรรณาธิการภายในเวลาที่กำหนด มิฉะนั้นจะถือว่าสละสิทธิ์การตีพิมพ์

6. ผู้ส่งผลงานหรือผู้นิพนธ์จะต้องส่งผ่านระบบออนไลน์เว็บไซต์ของวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามเท่านั้น (http://social.rmu.ac.th/web/)

คำแนะนำสำหรับผู้ส่งบทความ (ผู้นิพนธ์)

1. ผู้ส่งบทความหรือผู้นิพนธ์ จะต้องศึกษากระบวนการระเบียบ ขั้นตอน ข้อกำหนด ของวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตามที่วารสารได้กำหนดไว้ โดยกระบวนการจะเป็นแบบการจัดการแบบออนไลน์

2. ผู้ส่งบทความหรือผู้นิพนธ์ ต้องทำตามฟอร์มรูปแบบ (Format) ของวารสารที่กำหนดให้ไว้เท่านั้น

3. ผู้ส่งบทความหรือผู้นิพนธ์ ต้องตรวจสอบดูว่าบทความที่ส่งมาต้องมีความเกี่ยวข้องกับ 3 สาขาวิชานี้ ได้แก่ สาขาวิชาสังคมวิทยา, สาขาวิชาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

4. ผู้ส่งบทความหรือผู้นิพนธ์ ต้องตรวจสอบดูว่าบทความที่ส่งมาต้องจัดอยู่ใน 3 ประเภทนี้ ได้แก่ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทปริทัศน์หนังสือหรือบทความปริทัศน์

5. ผู้ส่งบทความหรือผู้นิพนธ์ ต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อกำหนดและคำแนะนำของวารสารอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะ ถ้าบทความใดยังไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) และไม่แก้ไขบทความตามข้อเสนอแนะอย่างสมบูรณ์ วารสารขอสงวนสิทธิ์ไม่ออกหนังสือตอบรับในทุกกรณี

จริยธรรมในการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

1. บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ (Duties of Editors)

1.1 บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบบทความทุกฉบับที่ส่งมาเพื่อขอตีพิมพ์ ว่ามีการส่งบทความเป็นไปตามกระบวนการตามขั้นตอนที่วารสารได้กำหนดไว้

1.2 บรรณาธิการมีหน้าที่กลั่นกรองบทความทุกฉบับให้เรียบร้อยเหมาะสมตามรูปแบบองค์ประกอบหรือเป็นไปตามสาขาวิชาของวารสารที่กำหนดไว้

1.3 บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบและกลั่นกรองทุกบทความที่ส่งมาเพื่อขอตีพิมพ์ ว่าต้องไม่เคยหรือได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใด ๆ มาก่อน

1.4 หากบรรณาธิการตรวจและกลั่นกรองพบว่าบทความนั้น ๆ เคยหรือได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ที่

ใด ๆ มาก่อนแล้ว บรรณาธิการจะติดต่อผู้นิพนธ์เพื่อขอคำชี้แจงว่าใช่หรือไม่อย่างไร ถ้าพบว่าใช่บรรณาธิการจะขอยุติกระบวนการแล้วแจ้งผลการปฏิเสธนำส่งกลับไปยังผู้นิพนธ์ทันที

1.5 บรรณาธิการมีหน้าที่กลั่นกรองคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความนั้น ๆ ให้ตรงตามคุณสมบัติหรือตามความเชี่ยวชาญของศาสตร์สาขาวิชานั้นเฉพาะ

1.6 บรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ ผู้ประเมินบทความและผู้ที่เกี่ยวข้อง อื่น ๆ ในบทความนั้น ๆ

1.7 บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความนั้น ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างผู้นิพนธ์กับผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความ

1.8 เมื่อได้รับผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความนั้น ๆ แล้ว บรรณาธิการจะทำการตรวจสอบผลและส่งกลับไปยังผู้นิพนธ์เพื่อทำการแก้ไข (หากได้แก้ไข) แล้วส่งกลับมาตามระบบเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารต่อไป

2. บทบาทและหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Duties of Reviewers)

2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องพิจารณาบทความที่ปราศจากอคติส่วนตัว โดยจะต้องมีทัศนคติ แนวความคิด มุมมองที่เป็นกลางหรือต้องพิจารณาตามหลักทางวิชาการที่เป็นเหตุและผล

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและมีความรู้ ความเข้าใจ หรือความเชี่ยวชาญในการพิจารณาบทความเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี

2.3 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องคำนึงถึงความสำคัญเกี่ยวกับเวลาหรือกรอบระยะเวลาในการประเมินบทความโดยใช้เวลาอย่างเหมาะสมไม่ควรใช้เวลานานจนเกินไป

2.4 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เรียกรับผลประโยชน์จากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือในกรณีใด ๆ ที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขของวารสารที่กำหนดไว้

2.5 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับการพิจารณาบทความให้บุคคลอื่นได้รับรู้

2.6 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีจริยธรรมและจรรยาบรรณ โดยจะต้องไม่คัดลอกผลงานหรือนำเอาผลงานไปดัดแปลงเป็นผลงานของตนเอง

2.7 หากผู้ทรงคุณวุฒิไม่สามารถพิจารณาหรือประเมินบทความนั้น ๆ ได้ ให้รีบติดต่อบรรณาธิการเพื่อขอส่งบทความกลับคืน โดยชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นนั้น ๆ

3. บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

3.1 ผู้นิพนธ์ต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ กระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ และอื่น ๆ ของวารสารให้เข้าใจอย่างถูกต้องและท่องแท้

3.2 ผู้นิพนธ์ต้องตรวจสอบความเรียบร้อยของบทความตนเองให้ดีก่อน ว่าได้เขียนบทความเป็นไปตามรูปแบบและองค์ประกอบที่วารสารกำหนดไว้หรือไม่

3.3 ผู้นิพนธ์ต้องส่งบทความผ่านหรือเข้าระบบแบบออนไลน์เท่านั้น

3.4 ผู้นิพนธ์ต้องมีจริยธรรม ในตนเอง โดยจะต้องไม่แอบอ้างนำเอาบทความหรือผลงานของบุคคลอื่นที่ไม่ได้รับการอนุญาต มาส่งเพื่อขอตีพิมพ์เผยแพร่

3.5 ผู้นิพนธ์ต้องมีจรรยาบรรณในตนเอง โดยจะต้องไม่นำบทความหรือผลงานของตนที่เคยตีพิมพ์มาแล้วจากแหล่งอื่น มาส่งเพื่อขอตีพิมพ์เผยแพร่ซ้ำซ้อนอีก

3.6 ผู้นิพนธ์ต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ระเบียบ ข้อบังคับที่วารสารกำหนดอย่างเคร่งครัด

3.7 หากผู้นิพนธ์ได้รับทราบผลหรือรับรู้ถึงผลการประเมินแล้ว ถ้าผ่านการพิจารณาโดยมีเงื่อนไขให้แก้ไขบทความ ผู้นิพนธ์ต้องดำเนินการแก้ไขโดยเร็วและต้องแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างครบถ้วน

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.วาริธ ราศรี

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นายนครินทร์ ม่วงอ่อน (เลขากองบรรณาธิการ)

กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการของวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประกอบด้วย กองบรรณาธิการจากภายนอก 11 ท่าน และภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 3 ท่าน รวมทั้งสิ้น จำนวน 14 คน ดังนี้

กองบรรณาธิการ

1. ศาสตราจารย์ ดร.ธเนศวร์ เจริญเมือง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ศิริสรรหิรัญ	มหาวิทยาลัยมหิดล
3. รองศาสตราจารย์ ดร.พจน์ ไชยเสนา	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา เอมอิ่มธรรม	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
6. รองศาสตราจารย์ ดร.วาริธ ราศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท เมฆเมืองทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริเพ็ญ อัตไพบูลย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บูฆอรี ยีหมะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิยุทธิ์ จำรัสพันธุ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาส ชมผา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อธิราชย์ นันขันตี	มหาวิทยาลัยนครพนม
14. ดร.สุธีกิติ์ ฝอดสูงเนิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ประเมินบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประจำเล่มปีที่ 4 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2563 มีดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ โสภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วาริธ ราศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
4. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ธนัณชัย สิงห์มาตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
6. รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิศักดิ์ คำผา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัญชา พุฒิวนากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย โคตรดก	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรรพสิริ ส่งสุขรุจิโรจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รจนา ป้องธนู	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ (อุดรธานี)
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษกนก ดวงชาทม	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อธิราชย์ นันขันตี	มหาวิทยาลัยนครพนม
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคร คัยนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิบปีย์ ชยาฯ จันทร์ดอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาส ชมผา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เสนาเวียง	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชนะ ยี่สารพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธินี อัตถากร	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลทิพย์ ตรีเดช	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัทธพงศ์ นันทสำเริง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทยวัฒน์ พันธะศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
27. ดร.บุญมี โททำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
28. ดร.ทิวาวรรณ อายุวัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
29. ดร.สุริยนต์ หลาบหนองแสง	มหาวิทยาลัยนครพนม
30. ดร.นพดล อัคฮาค	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
31. ดร.จรูญ เบญมาตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

32. ดร.จิรัชยา เจียวก๊ก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
33. ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
34. ดร.พิมพ์พร ภูครองเพชร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
35. ดร.กิตติ์ธนัตถ์ ญาณพิสิษฐ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
36. ดร.กชพงศ์ สารการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
37. ดร.ทิวากร เหล่าลือชา วิทยาลัยชุมชน (มุกดาหาร)
38. ดร.วิชา เลี่ยมสกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการตรวจพิสูจน์อักษร ตรวจรูปแบบ และตรวจการอ้างอิง

อาจารย์ศรัณยา อัตถากร

สำนักพิมพ์

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่อยู่ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เลขที่ 80 ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000 โทร. 043-722118

บทบรรณาธิการ

วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE FOR LOCAL RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY) ฉบับนี้เป็นฉบับประจำปีที่ 4 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2563 เนื้อหาของบทความฉบับนี้อยู่ในขอบข่ายตามระเบียบข้อกำหนดของวารสาร 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาสังคมวิทยา สาขาวิชาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ โดยลักษณะของบทความแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทปริทัศน์หนังสือหรือบทความปริทัศน์ ซึ่งวารสารในฉบับดังกล่าวนี้ มีผู้นิพนธ์ให้ความสนใจส่งบทความเข้าสู่ระบบเพื่อขอรับการตีพิมพ์เผยแพร่เป็นจำนวนมาก แต่บทความที่ผ่านการคัดเลือกจากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) กลั่นกรองพิจารณาอย่างเข้มข้นและเคร่งครัด จนได้บทความที่มีคุณภาพ มีเพียง จำนวน 33 บทความ เท่านั้น ได้แก่ บทความจากผู้นิพนธ์ภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 21 บทความ บทความภายในมหาวิทยาลัย จำนวน 12 บทความ โดยลักษณะของบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในฉบับนี้ แบ่งเป็นบทความวิจัย จำนวน 23 บทความ และบทความวิชาการ จำนวน 10 บทความ

สุดท้ายนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ฉบับประจำปีที่ 4 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2563 จะเป็นประโยชน์ที่มีคุณค่าทางวิชาการต่อชุมชน ท้องถิ่น สังคม ประเทศชาติ ตลอดจน ขอขอบท่านพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) กองบรรณาธิการทั้งภายใน-ภายนอกมหาวิทยาลัย คณะกรรมการท่านผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน และผู้นิพนธ์ทุกท่าน มายัง ณ โอกาสนี้ ไว้พบกันใหม่ในวารสารฯ ฉบับหน้า ต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.วาริธ ราศรี
บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

สมรรถนะธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี 2
Travel Business Competencies in Ubon Ratchathani.
ยุวดี จิตต์โกศล
Yuvadee Jitgosol

กฎต้นแบบเพื่อการจัดตั้งสหภาพตำรวจ 11
A Model Regulation for the Establishment of Police Union.
ณรงค์ ศรีสุวรรณ์
Narong Srisuwan

สื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์แลt 19
รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
Public Relation Medias Affecting the Admission to the Bachalor of Arts Program
in Political Science Faculty of Political Science and Public Administration
Rajabhat Mahasarakham University of Mattayomsuksa 6 Students.
สิทธานต์ ดีล้น
Sittan Deelon

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย 28
จังหวัดขอนแก่น
Historical Tourism Management: A Case Study of Prasat Pueai Noi Pueai Noi District
Khon Kaen Province.
วราภรณ์ ชัยสิทธิ์[1] และประโยชน์ ส่งกลิ่น[2]
Waraporn Chaiyasit[1] and Prayote Songklin[2]

การบริหารจัดการสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กร 36
ปกครองส่วนท้องถิ่น
The Management of Schools under the Ministry of Education and under Local
Administrative Organizations.
อนุพล เพชรลาเวียง[1] และเพ็ญณี แนรอท[2]
Anuphon Phechlawiang[1] and Penee Narot[2]

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทความวิจัย

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ 45
Ecotourism Management: A Case Study of Lampao Wildlife and Nature Education Center Lampao Sub-district Mueang District Kalasin Province.
พรเทพ ลักขณาวิมล[1] และประโยชน์ ส่งกลิ่น[2]
Porntep Lakkhanawimon[1] and Prayote Songklin[2]

ความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต 52
The Opinions of Physical Education Students Towards The Teaching and Learning According to The Physical Education Curriculum of Rattana Bundit University.
วัฒนา สุทธิพันธุ์
Wattana Suttipun

ปัญหาการนำสัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ 60
Problem Real Estate Lease Agreements as Collateral for Debt Settlement.
กิตติศักดิ์ นิธิณัฐเจริญกุล
Kittisak Nithinatcharoenkun

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด 67
Factors Related to the Reasons for Decision Rent or Buy a Copier in Schools under the office of Roi Et Primary Education Service Area Office 1.
ชนิสรา อรัญวาส[1], รังสรรค์ สิงหเลิศ[2], และแดนวิชัย สายรักษา[3]
Chanissara Aranyawas[1], Rangson Sianghaiert[2], and Danwichai Sairuksa[3]

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ 74
Self-Reliance Community Economic Development at Ban Si Yak Moo 2 Somdet District Kalasin Province.
นัดดา พลประถม[1], รังสรรค์ สิงหเลิศ[2], และแดนวิชัย สารักษา[3]
Nadda Phonprathom[1], Rungson Singhalert[2], and Danwichai Sayrugsa[3]

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทความวิจัย

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสภานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 82

Guidelines for the Development of Student Council Operations in Schools under the office of MahaSarakham Primary Education Service Area Office 3.

อุลัยวรรณ กงเพชร[1], อุรสา พรหมทา[2], และจำเนียร พลหาญ[3]

Aulaiwan Kongpet[1], U-rasa Promta[2], and Chumnian Pollharn[3]

ความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 89

Opinions on the Learning by Activity to Rhythm Practice in International Music by Applying Carl Orff Concept for Mathayomsuksa 1 students.

แพรวา ภัยแคล้ว

Praewa Paiklaew

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 95

Guidelines for the Development of Transformational Leadership of School Administrator in Expanding Educational Opportunities, MahaSarakham Primary Education Service Area Office 3.

เสรีภาพ กงเพชร[1], จำเนียร พลหาญ[2], และอุรสา พรหมทา[3]

Sarepab Kongphert[1], Chumnian Pollharn[2] and U-rasa Promta[3]

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร 104

The Development of PhuThai Local Woven Fabric Products in Hong Saeng Sub-district Loeng Nok Tha District Yasothon Province.

นลินี หิมพงษ์

Nalinee Himpong

พัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 113

Development of Learning Management Program for Science Teacher in the Secondary Education Service Area Office 25.

พิชญา มาตย์ภูธร

Pitchaya Martputorn

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทความวิจัย

แนวทางการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 121
Guidelines for Development Media Literacy of Junior High School Students under The Secondary Educational Service Area office 27.
นัชชา อินอุ่นโชติ[1] และชยากานต์ เรืองสุวรรณ[2]
Natcha Inunchote[1] and Chayakan Ruangsuwan[2]

ผลของการจัดกิจกรรมการพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 128
The Regular Student Development Activities of the Faculty of Political Science and Public Administration Rajabhat Mahasarakham University.
เปรมฤดี ชิณวงษา
Premrudee Chinnavongsa

สมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยของรัฐ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม 136
Core Competencies of Desirable Leadership of the Academic Supporting Staff in A State University: A Case Study of Mahasarakham University.
นันท์นภัสร์ พุ่มพฤกษี
Nannapat Phumpruksri

กลยุทธ์การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล กรณีศึกษาอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ 145
Strategic Management for Long-Laplae and Lin-Laplae Durian Products A case study of Laplae District Uttaradit Province.
ปรเมษฐ์ หันถา[1] และสุวรรณ จันทิวาสารกิจ[2]
Poramet Hanta[1] and Suwan Juntiwasarakij[2]

การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม 154
Developing a Guideline to Strengthen for Visionary Leadership of School Administrators under Porvincial Administratrative Organization Mahasarakham.
อรพรรณ หันแถลง[1] และอัฐพล อินต๊ะเสนา[2]
Orapan Hanthalaeng[1] and Autthapon Intasena[2]

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทความวิจัย

แนวทางการพัฒนาผลการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 162

The Practical Development Guidelines for Preventing the Conflicts of Interest In Rajabhat Maha Sarakham University.

วาสนา บรรลือหาญ[1], ธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์[2], และอาภาภรณ์ จวนสาง[3]

Wasana Bunlouharn[1], Thiraphat Loiwirat[2], and Apaporn Juansang[3]

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ 169

People's Participation in Local Development of Nongtokpan Subdistrict Administrative Organizations, Yang Talad District Kalasin Province.

พเยาว์ แหล่งสนาม[1] และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร[2]

Payao Langsanam[1] and Saowalak Kosolkittiamporn[2]

มุมมองของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยต่อการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 มาใช้ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 178

The views of chicken farmers and sugarcane growers Towards The Enforcement Of Contract Farming Promotion And Development Act, B.E. 2017 In Kosum Phisai District In Mahasarakham Province.

สุรศักดิ์ วงษ์ไธสง[1] และณัฐกานต์ อัครพงศ์พิศักดิ์[2]

Surasak Wongthaisong[1] and Nathakarn Akarapongpisak[2]

บทความวิชาการ

แนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จขององค์การสมัยใหม่ 186

Performance Appraisal Guideline for Modern Organizational Success.

ศรันย์ดิษฐ์ เบญจพงศ์

Srundit Benjapongs

บทบาทของกฎหมายลิขสิทธิ์กับสังคมไทย 194

Roles of Copyright Laws in Thai Society.

สุวนัย ทะคำสอน[1], ดุจตะวัน อินศร[2], จักรพงศ์ ลิ้มสุวรรณ[3], ปองปรัชญ์ เกษาสุวรรณ[4], และสุธิดา ผิวขาว[5]

Suwanai thakumsorn[1], Duttawan Insorn[2], Jakrapong Limsuwan[3], Pongprach Kesasuwan[4], and Suthida Phiukhao[5]

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทความวิชาการ

การเรียนรู้กระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีแพ่ง ในยุคสังคมออนไลน์ ศึกษากรณีศาลจังหวัดมหาสารคาม 202
Learning of Dispute Resolution Procedure through Civil Case Mediation in the Period of Online Society: Case Study of Mahasarakham Provincial Court.
กริช สินธุศิริ[1], วุฒิกร เดชกวินเลิศ[2], และธงชัย ผลรุ่ง[3]
Krit Sintusiri[1], Wuttikon Detkawinlerd[2], and Thongchai Phonrung[3]

บทบาทชูรอในประวัติศาสตร์อิสลาม 212
The Roles of Shura in Islamic History.
ไพศาล เต็งหิรัญ[1] และอับดุลเลาะ หนุ่มสุข[2]
Pisal Tenghiran[1] and Abdullah Numsuk[2]

Government Synergy Strengthening The Country's Ideology From The Threat of Radicalism in Indonesia. 219
Vanni Tara Kartika[1], Siwach Sripokangkul[2], Muhammad Kamil[3], and Tri Sulistyaningsih[4]

Human Rights a Supported of the Success of Democratic Life in New Zealand. 228
Ardika Rizkian Nurrahmat[1], Siwach Sripokangkul[2], Muhammad Kamil[3], and Krishno Hadi[4]

The Dynamic of Democratization and Decentralization in Habibie Era: New Challenges of Government Reform in Indonesia. 233
Maulana Ilham Putra Resgy[1], Siwach Sripokangkul[2], Muhammad Kamil[3], and Jainuri[4]

An Evolutionary Game Analysis on the Environmental Interest-Sharing in Lancang-Mekong River Basin. 239
Komonchanh Phetasa[1] and Zhang Yang[2]

Risk management of the International Cooperation Project with Looking Forwards and Looking Backwards Perspectives. 248
Phoummasack Rithikone[1] and Huang Dechun[2]

Environment Conservation Capability Assessment Model: A Case Study of Multinational Companies in Laos. 258
Manothong Vongsay[1] and Zhang Yang[2]

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ 266

บทความวิจัย

สมรรถนะธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี
Travel Business Competencies in Ubon Ratchathani

Received: 4 April 2020
Revised: 16 April 2020
Accepted: 22 April 2020

ยุวดี จิตต์โกศล
Yuvadee Jitgosol
อาจารย์คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Lecturer from the Faculty of Liberal Arts Ubon Ratchathani University
E-mail: yuvadee.j@ubu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ของการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี และ 2. เพื่อประเมินสมรรถนะธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ ผู้ให้บริการธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีที่จดทะเบียนใบอนุญาตนำเที่ยวต่างประเทศ จำนวน 70 คน ที่มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี มีบริษัทที่จดทะเบียนเพื่อขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวจำนวน 66 บริษัท ซึ่งสามารถจำแนกเป็น 1.1) ใบอนุญาตนำเที่ยวต่างประเทศ (Outbound) จำนวน 50 บริษัท และ 1.2) ใบอนุญาตนำเที่ยวในประเทศ (Domestic) จำนวน 16 บริษัท โดยส่วนใหญ่ดำเนินธุรกิจเป็นในลักษณะใช้ที่พักเป็นสำนักงานของบริษัทมีพนักงานให้บริการเฉลี่ย 3–4 คน ซึ่งในระยะที่ผ่านมาบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีต่างต้องเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาจากภาวะแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและความน่าเชื่อถือของบริษัทนำเที่ยว และ 2) สมรรถนะธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.04) จำแนกเป็นสมรรถนะหลัก (Core Competencies) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.08) และสมรรถนะทั่วไป (Generic Competencies) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.00) ซึ่งสามารถแบ่งตามตำแหน่งงาน ประกอบด้วย 2.1) ตำแหน่งผู้จัดการทั่วไป (General Manager) มีสมรรถนะการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.68) 2.2) ตำแหน่งผู้ช่วยผู้จัดการทั่วไป (Assistant General Manager) มีสมรรถนะการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.53) 2.3) ตำแหน่งหัวหน้าผู้แนะนำการเดินทาง (Senior Travel Consultant) มีสมรรถนะการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.54) ทั้งนี้จากข้อมูลเชิงสถิติจึงสามารถสรุปได้ว่า ผู้ให้บริการในบริษัทนำเที่ยวในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี “มีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก” ($\bar{X}$=4.04)

คำสำคัญ: มาตรฐานวิชาชีพท่องเที่ยว, สมรรถนะ, ธุรกิจนำเที่ยว

Abstract

The purposes of this study were 1. To study the situation of travel business operations in Ubon Ratchathani Province and 2. To evaluate travel business competency in Ubon Ratchathani Province. It is a mixture of quantitative and quantitative research (Mixed Methods) There are research tools, including in-depth interview form and questionnaire. The research target group is 70 Travel Business operators in Ubon Ratchathani Province. that have registered foreign travel licenses based on Purposive Sampling and use the data from the questionnaire to analyze by using statistics. The descriptive content consists of percentage, mean and standard deviation. And data from in-depth interviews to analyze in content

analysis. The results found that 1) Travel Business operations in Ubon Ratchathani Province. There are 66 companies registered for Travel Business license which can be classified as 1.1) Outbound tour licenses of 50 companies and 1.2) Domestic tourism licenses 16 companies, most of which operate business as accommodation using the company's offices, with average service personnel 3-4 people. In the past, tour companies in Ubon Ratchathani Province. have faced With situations from external environments, such as economic problems, information technology development and the credibility of travel business and 2) The overall travel business competencies in Ubon Ratchathani Province. is at a high level ($\bar{x}$=4.04) classified as core competencies at a high level ($\bar{x}$=4.08) and general (Generic Competencies) is at a high level ($\bar{x}$=4.00) which can be divided according to work positions consisting of 2.1) The position of General Manager is at a high level ($\bar{x}$=3.68) 2.2) The position of assistant general manager is at a high level ($\bar{x}$=3.53). 2.3) The position of the Senior Travel Consultant has a high level of performance ($\bar{x}$=3.54) according to the statistical data, it can be concluded that Service providers in tour companies in Ubon Ratchathani Province "There is a high level of performance" ($\bar{x}$=4.04)

Keywords: Tourism professional standards, Competency, Travel Business

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาภาคธุรกิจอื่น ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจขนส่งคมนาคม ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก และธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ เป็นต้น ซึ่งธุรกิจนำเที่ยวเป็นธุรกิจการบริการและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่มีความประสงค์เดินทางไปท่องเที่ยวยังที่ต่าง ๆ โดยการเชื่อมโยงสินค้าและบริการในธุรกิจอื่น ๆ เพื่อให้บริการกับนักท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตาม ในระยะที่ผ่านมาประสบปัญหาในการการดำเนินธุรกิจ อันเป็นผลมาจากพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปโดยนิยมเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเองโดยไม่ผ่านบริษัทนำเที่ยว ประกอบกับปัญหาภาพลักษณ์ในเชิงลบของธุรกิจนำเที่ยวในระยะที่ผ่านมา เช่น การลอยแพนักท่องเที่ยว การหลอกขายรายการท่องเที่ยว ทัวร์ศูนย์เหรียญ ตลอดจน คุณภาพการให้บริการของธุรกิจนำเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนจัดรายการนำเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ และการให้บริการของผู้นำเที่ยว เป็นต้น (ไทยรัฐออนไลน์, 2561, ออนไลน์) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการขาดมาตรฐานในการปฏิบัติงานของธุรกิจนำเที่ยว

มาตรฐานอาชีพเป็นมาตรฐานที่ระบุถึงเกณฑ์การปฏิบัติงานขอบเขตของงาน ความรู้ที่ใช้ในงาน และผลงานที่เป็นรูปธรรม โดยมาตรฐานดังกล่าวเป็นการกำหนดโดยเจ้าของอาชีพหรือกลุ่มอาชีพ ดังนั้นธุรกิจนำเที่ยวจึงต้องใช้ความเชี่ยวชาญของบุคลากรในตำแหน่งต่าง ๆ ภายในองค์กรที่มีความรู้ ความสามารถทั้งของฝ่ายบริหารไม่ว่าจะเป็นเจ้าของกิจการผู้จัดการทั่วไป หรือแม้กระทั่งพนักงานในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีความพร้อมทั้งสมรรถนะหลัก (Core Competencies) สมรรถนะทั่วไป (Generic Competencies) และสมรรถนะตามหน้าที่ (Functional Competencies) เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ทั้งในประเทศและกับตลาดแรงงานนอกประเทศ (Alonderiene & Navickiene, 2009) ซึ่งจากตำแหน่งงานตามข้อตกลงยอมรับร่วมกันในการกำหนดคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียนในตำแหน่งของธุรกิจนำเที่ยว จำนวน 5 ตำแหน่ง ประกอบด้วย ผู้จัดการทั่วไป (General Manger) ผู้ช่วยผู้จัดการทั่วไป (Assistant General Manager) หัวหน้าผู้แนะนำการเดินทาง (Senior General Manager) และผู้แนะนำการเดินทาง (Travel Consultant) ตามข้อตกลงยอมรับร่วมบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว (Mutual Recognition Agreements on Tourism Professional: MRA TP) โดยคณะกรรมการติดตามตรวจสอบบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียน (ATPMC) เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานเพิ่มศักยภาพและความสามารถของทุนมนุษย์ด้านการท่องเที่ยว (Tourism Human Capital) เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพสูงจำเป็นต้องมีการจัดทำและใช้กระบวนการการรับรองคุณภาพที่มีประสิทธิภาพตามแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวอาเซียน พ.ศ. 2559–2568

จังหวัดอุบลราชธานี เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างและมีชื่อเสียงจากแหล่งท่องเที่ยวและงานประเพณี อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่สะดวกต่อการเดินทางเข้าและออกของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เนื่องจากมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน 2 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และราชอาณาจักรกัมพูชาและมีการคมนาคมที่สะดวกไม่ว่าจะเป็นทางรถยนต์ รถโดยสาร รถไฟและเครื่องบิน โดยจังหวัดได้พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นการพัฒนาธุรกิจนำเที่ยวให้ได้รับมาตรฐานเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวผ่านภาพลักษณ์ของสาขาการเดินทาง (Travel Services) (แผนพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี 2561-2564) บริษัทนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่จดทะเบียนใบอนุญาตนำเที่ยวต่างประเทศ เนื่องด้วยข้อกำหนดที่ให้บริษัทนำเที่ยวที่มีที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่มีอาณาเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้านจะต้องจดทะเบียนใบอนุญาตนำเที่ยวต่างประเทศหากพิจารณาถึงสมรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานสิ่งที่เป็นข้อจำกัดของหลายบริษัท คือ ภาษาอังกฤษโดยประเด็นอื่น ๆ อาจขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละบริษัท ซึ่งในระยะที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมบริการในจังหวัดอุบลราชธานีหากแต่ยังไม่มีการประเมินสมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการตามข้อตกลงยอมรับร่วมบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียน ส่งผลให้ผู้ประกอบการไม่สามารถระบุระดับสมรรถนะของแต่ละตำแน่งงานในบริษัทนำเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานีได้ว่าแต่ละตำแหน่งงานมีสมรรถนะอยู่ในระดับใดและผู้ให้บริการควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านใดบ้าง (ศราวดี เทียมประเสริฐ, 2562)

ดังนั้น จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้เป็นมาตรฐานสากลเพื่อเป็นที่ยอมรับของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตามข้อตกลง MRA ในประเทศสมาชิกอาเซียนจึงได้ทำการศึกษาสถานการณ์ของการประกอบธุรกิจนำเที่ยวในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีและศึกษาสมรรถนะธุรกิจกิจนำเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีตามคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานแผนกธุรกิจนำเที่ยว (Travel Agencies) ที่เปรียบเสมือนเป็นการสำรวจตนเองของผู้ให้บริการในธุรกิจนำเที่ยวว่ามีความพร้อมและมีความสามารถในการปฏิบัติงานภายใต้คุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียนหรือไม่ ซึ่งจะทำให้ทราบสมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการที่จะเป็นตัวสะท้อนถึงการบริการของสถานประกอบการนั้น ๆ ตลอดจน เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาผู้ให้บริการในธุรกิจนำเที่ยวให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามกรอบมาตรฐานสากล เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพและช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจนำเที่ยว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ของการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อประเมินสมรรถนะธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้ให้บริการธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีที่จดทะเบียนใบอนุญาตนำเที่ยวต่างประเทศ จำนวน 70 คน ที่มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaire)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการใช้แบบสอบถาม 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) การนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์กับโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา และการหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha โดยใช้

เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามที่ Nunnally (1978) ได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.977 ในประเด็นสมรรถนะธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องสมรรถนะธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ของการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ของการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี อยู่ในภาวะสถานการณ์ที่การแข่งขันทางการตลาดในธุรกิจท่องเที่ยวทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง รวมถึงสภาวะแวดล้อมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจนำเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมทำให้บริษัทนำเที่ยวต่างต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปอย่างเสถียรภาพ จังหวัดอุบลราชธานีมีบริษัทนำเที่ยวที่จดทะเบียนใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวทั้งประเภทนำเที่ยวต่างประเทศ (Outbound) และนำเที่ยวในประเทศ (Domestic) หลายบริษัท อีกทั้งการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวในปัจจุบันและปัญหาการประกอบธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย

1.1 ธุรกิจนำเที่ยวในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี จากการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้บริการธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีที่จดทะเบียนใบอนุญาตนำเที่ยวต่างประเทศ 50 แห่ง จำนวน 70 คน โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานีพบว่า ปัจจุบันจังหวัดอุบลราชธานีมีบริษัทที่จดทะเบียนเพื่อขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวจำนวน 66 บริษัท ซึ่งสามารถจำแนกเป็น 1) ใบอนุญาตนำเที่ยวต่างประเทศ (Outbound) จำนวน 50 บริษัท และ 2) ใบอนุญาตนำเที่ยวในประเทศ (Domestic) จำนวน 16 บริษัท (กรมการท่องเที่ยว, 2561)

1.2 การดำเนินธุรกิจนำเที่ยวในปัจจุบัน การประกอบธุรกิจนำเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่ดำเนินธุรกิจเป็นในลักษณะใช้ที่พักเป็นสำนักงานของบริษัท ที่มีพื้นที่เพียงพอสำหรับจัดทำเอกสารและให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของธุรกิจแก่ผู้รับบริการ เช่น รายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย (Package Tours) การให้บริการรับจองโรงแรม บัตรโดยสารเครื่องบิน รถเช่า เป็นต้น

1.3 ปัญหาการประกอบธุรกิจบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ 1) ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจสถานการณ์ท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีในระยะที่ผ่านมาอยู่ในช่วงที่ชบเซาผลสืบเนื่องจากความคล่องตัวทางเศรษฐกิจในระดับประเทศที่ส่งผลให้ประชาชนเลือกที่จะเดินทางน้อยลงและเลือกที่จะเก็บเงินไว้สำหรับใช้จ่ายเงินมากขึ้น แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐจะมีนโยบายในการกระตุ้นการท่องเที่ยว 2) ผลกระทบจากการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นช่องทางการสื่อสารข้อมูลที่สามารถส่งผ่านข้อมูลได้อย่างรวดเร็วผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (Online Platform) และสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) 3) ความน่าเชื่อถือของบริษัทนำเที่ยวจากกระแสข่าวเชิงลบของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องที่เป็นการลอยแพหรือทิ้งนักท่องเที่ยวก่อนการเดินทางและระหว่างการเดินทางจึงส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของผู้รับบริการที่มีต่อบริษัทนำเที่ยว ด้วยลักษณะการบริการของธุรกิจนำเที่ยวผู้รับบริการจะต้องชำระค่ารายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย (Package Tours) ก่อนเดินทางโดยจำนวนเงินที่ชำระขึ้นอยู่กับเส้นทางท่องเที่ยวและการบริการของรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย (Package Tours) ซึ่งผู้รับบริการจะเกิดความคาดหวังที่จะได้รับการบริการตามรายการนำเที่ยวหากการบริการที่ได้รับไม่ตรงตามคาดหวังจะส่งผลต่อความพึงพอใจในเชิงลบหรือถูกยกเลิกการเดินทางจะส่งผลให้ผู้รับบริการขาดความเชื่อถือในผู้ประกอบการในทางตรงกันข้ามหากผู้รับบริการพึงพอใจก็จะนำไปสู่การกลับมาใช้บริการซ้ำ

2. เพื่อประเมินสมรรถนะธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิจัยพบว่า การประเมินสมรรถนะธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย

2.1 ผลการวิจัยข้อมูลแบบสอบถามพบว่า ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวจดทะเบียนใบอนุญาตนำเที่ยวต่างประเทศ (Outbound) ตอบแบบสอบถาม ทั้งสิ้น 70 คน

จำแนกเป็นเพศหญิง จำนวน 37 คน ร้อยละ 52.9 และเพศชาย จำนวน 33 คน ร้อยละ 47.1 มีอายุระหว่าง 31–40 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.9 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 41–50 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.7 และอายุระหว่าง 51–60 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.0 และอายุระหว่าง 21–30 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.4 ด้านระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 92.9 และสูงกว่าระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 7.1 ด้านประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 6 -10 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.1 รองลงมาคือ ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.7 ถัดมา คือ ระหว่าง 11–15 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.3 และมากกว่า 16 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12.9 และด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001–20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.9 รองลงมาคือ ระหว่าง 40,001–50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.9 ถัดมา คือ รายได้ระหว่าง 20,001–30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.0 รายได้ระหว่าง 30,001–40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.9 รายได้น้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.7 และรายได้มากกว่า 50,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 5.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ตำแหน่งงานแผนกธุรกิจนำเที่ยว (Travel Agencies)

ตำแหน่งงานแผนกธุรกิจนำเที่ยว (**Travel Agencies**)	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้จัดการทั่วไป (general manager)	50	71.4
2. ช่วยผู้จัดการทั่วไป (assistant general manager)	13	18.6
3. หัวหน้าผู้แนะนำการเดินทาง (senior travel consultant)	7	10.0
4. ผู้แนะนำการเดินทาง (travel consultant)	0	0.00
โดยรวม	**70**	**100.0**

จากตารางที่ 1 พบว่า ด้านตำแหน่งงานกลุ่มอาชีพธุรกิจนำเที่ยว (Travel Agencies) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้จัดการทั่วไป (General Manager) จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 71.4 รองลงมา คือ ผู้ช่วยผู้จัดการทั่วไป (assistant general manager) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 18.6 และหัวหน้าผู้แนะนำการเดินทาง (Senior Travel Consultant) จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0

2.2 การประเมินสมรรถนะของผู้ให้บริการของธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้ปฏิบัติงานธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี ที่เป็นประสบการณ์ที่สามารถสร้างความเชื่อถือให้กับผู้รับบริการได้ทั้งในผลิตภัณฑ์ของบริษัทและการให้บริการ เมื่อทำการประเมินสมรรถนะของกลุ่มอาชีพธุรกิจนำเที่ยว พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานภายใต้กรอบบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียนในภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$=4.04) โดยจำแนกเป็น 1) ด้านสมรรถนะหลัก (Core Competencies) มีสมรรถนะในภาพรวมในระดับ “มาก” ($\bar{X}$=4.08) 2) สมรรถนะทั่วไป (Generic Competencies) มีสมรรถนะในภาพรวมในระดับ “มาก” ($\bar{X}$=4.00) โดยมีปัจจัยสมรรถนะของกลุ่มอาชีพธุรกิจนำเที่ยว (Travel Agencies) ตามรายละเอียดในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 สมรรถนะของกลุ่มอาชีพธุรกิจนำเที่ยว (Travel Agencies)

สมรรถนะหลัก (**Core Competencies**)	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
1. การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพกับเพื่อนร่วมงานและลูกค้า	3.93	มาก
2. การทำงานในสิ่งแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางสังคม	3.93	มาก
3. การดำเนินระเบียบปฏิบัติด้านความปลอดภัยและสุขอนามัย	4.29	มากที่สุด
4. การปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติด้านสุขอนามัยในงาน	4.33	มากที่สุด
5. การปฏิบัติและแสวงหาความรู้ด้านอุตสาหกรรมบริการใหม่ ๆ	3.90	มาก
รวม	**4.08**	**มาก**
สมรรถนะทั่วไป (Generic Competencies)	**ค่าเฉลี่ย**	**ระดับความคิดเห็น**

สมรรถนะหลัก (Core Competencies)	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
1. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทางโทรศัพท์	4.14	มาก
2. การทำงานธุรการเบื้องต้นทั่วไป	3.93	มาก
3. การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีทางธุรกิจทั่วไป	4.02	มาก
4. การเข้าใช้และสืบค้นข้อมูลผ่านคอมพิวเตอร์	4.33	มากที่สุด
5. การส่งเสริมสินค้าและบริการแก่ลูกค้า	4.14	มาก
6. การดำเนินธุรกรรมทางการเงิน	3.55	มาก
7. การบริหารและแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานการณ์ต่าง ๆ	3.97	มาก
รวม	**4.00**	**มาก**
สมรรถนะกลุ่มอาชีพธุรกิจนำเที่ยวโดยภาพรวม	**4.04**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า สมรรถนะกลุ่มอาชีพธุรกิจนำเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.04) ตลอดจน การประเมินสมรรถนะธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีที่ทำการประเมินสมรรถนะจากผู้ให้บริการในธุรกิจนำเที่ยวทั้ง 3 ตำแหน่งงาน ประกอบด้วย ตำแหน่งผู้จัดการทั่วไป (General Manager) ตำแหน่งผู้ช่วยผู้จัดการทั่วไป (Assistant General Manager) และตำแหน่งหัวหน้าผู้แนะนำการเดินทาง (Senior Travel Consultant) จากการประเมินสมรรถนะร่วมพบว่า ผู้ให้บริการในธุรกิจนำเที่ยวในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีมีสมรรถนะร่วมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$=4.04) จากผลการการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น จึงสามารถสรุปผลในเชิงสถิติได้ว่า ผู้ให้บริการในบริษัทนำเที่ยวในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี “มีสมรรถนะมาก” ในการปฏิบัติงานในแผนกธุรกิจนำเที่ยว (Travel Agencies) ตามข้อตกลงยอมรับร่วมในเรื่องคุณสมบัติของนักวิชาชีพอาเซียน

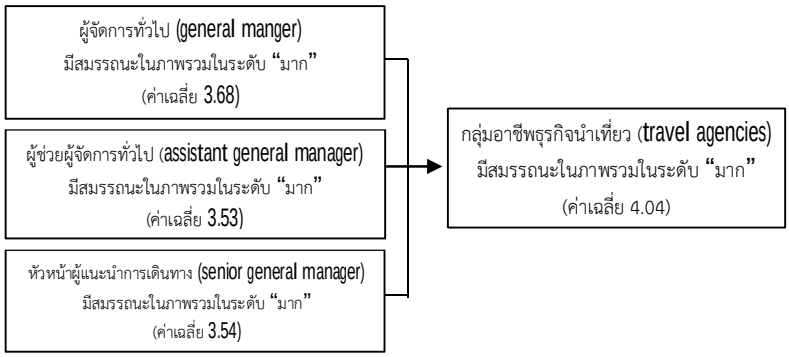

แผนภาพที่ 1 สมรรถนะของผู้ให้บริการของธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องสมรรถนะธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ของการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจุบันจังหวัดอุบลราชธานีมีบริษัทที่จดทะเบียนเพื่อขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวในพื้นที่จังหวัด จำนวน 66 บริษัท แบ่งเป็น 1) ใบอนุญาตนำเที่ยวต่างประเทศ (Outbound) จำนวน 50 บริษัท และ 2) ใบอนุญาตนำเที่ยวในประเทศ (Domestic) จำนวน 16 บริษัท ซึ่งส่วนเป็นใหญ่เป็นบริษัทนำเที่ยวในขนาดเล็กที่บริหารงานโดยครอบครัวและเป็นลักษณะใช้ที่พักเพื่อประกอบธุรกิจนำเที่ยว โดยแต่ละบริษัทมีผู้ปฏิบัติงานเฉลี่ย 3-4 คน ในแผนกธุรกิจนำเที่ยว (Travel Agencies) มี 3 ตำแหน่งงานหลัก ประกอบด้วย ผู้จัดการทั่วไป (General Manager) ผู้ช่วยผู้จัดการทั่วไป (Assistant General Manager) หัวหน้าผู้แนะนำการเดินทาง (Senior Travel Consultant) โดยพนักงานหนึ่งคนจะต้องสามารถปฏิบัติงานได้หลากหลายหน้าที่และบริษัทนำเที่ยวต้องปรับโดยการเลือกใช้บริการอื่น ๆ จากภายนอก เช่น มัคคุเทศก์อิสระและบริษัทขนส่งจากเครือข่าย เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการ

ประกอบธุรกิจ นอกจากนี้บริษัทนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีต้องเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาจากภาวะแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และความน่าเชื่อถือของบริษัทนำเที่ยว

2. **เพื่อประเมินสมรรถนะธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี** พบว่า ผู้ให้บริการในธุรกิจนำเที่ยวในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีมีสมรรถร่วมอยู่ในระดับ "มาก" ซึ่งสามารถสรุปผลในเชิงสถิติได้ว่า ผู้ให้บริการในบริษัทนำเที่ยวในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี "มีสมรรถนะ" ในการปฏิบัติงานในแผนกธุรกิจนำเที่ยว (Travel Agencies) ตามมาตรฐานวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียน โดยจำแนกตามตำแหน่งงานดังนี้ (1) ตำแหน่งผู้จัดการทั่วไป (General Manager) สมรรถนะในการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.68) (2) ตำแหน่งผู้ช่วยผู้จัดการทั่วไป (Assistant General Manager) มีสมรรถนะในการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.53) และ (3) ตำแหน่งหัวหน้าผู้แนะนำการเดินทาง (Senior Travel Consultant) มีสมรรถนะในการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.54)

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องสมรรถนะธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากสถานการณ์ของการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี พบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และความน่าเชื่อถือนั้น ธุรกิจนำเที่ยวยังคงสามารถดำเนินธุรกิจนำเที่ยวต่อไปได้ท่ามกลางบริบทที่เกิดขึ้น โดยการปรับระบบการทำงานของธุรกิจนำเที่ยวกลายเป็นธุรกิจนำเที่ยวขนาดเล็กที่บริหารงานโดยครอบครัว การบริหารจัดการด้านงบประมาณในองค์กร โดยการลดทุนในการเช่าหรือลงทุนทางด้านอสังหาริมทรัพย์เพื่อเปิดเป็นบริษัทธุรกิจนำเที่ยว แต่เป็นการใช้ที่พักหรือที่อยู่อาศัยของเจ้าของกิจการเป็นหน้าร้านในการขายผลิตภัณฑ์และสินค้าที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนำเที่ยวและเป็นที่พักอาศัยด้วยในเวลาเดียวกัน การบริหารงบประมาณทรัพยากรมนุษย์ โดยการกำหนดให้บริษัทมีผู้ปฏิบัติงานเฉลี่ย 3-4 คน จำนวนพนักงานในบริษัทที่ส่งผลให้พนักงานหนึ่งคนสามารถปฏิบัติงานได้หลายตำแหน่งนอกเหนือจากภาระงานหลัก นอกจากนี้มีจัดการงบประมาณขององค์กรโดยการจ้างมัคคุเทศก์อิสระแทนการจ้างมัคคุเทศก์ประจำ และมีการใช้บริการบริษัทขนส่งจากเครือข่ายแทนการมีรถนำเที่ยวประจำของบริษัท การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการเข้าถึงลูกค้า โดยศึกษาจากพฤติกรรมของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ลูกค้ามีการเปรียบเทียบราคารายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่ายจากบริษัทนำเที่ยวต่าง ๆ ก่อนตัดสินใจเลือกซื้อทางธุรกิจนำเที่ยวจึงมีการรวมตัวกันสร้างรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย (Package Tours) ที่เป็นในลักษณ์ท่องเที่ยวร่วม (Join Trip) เพื่อส่งต่อลูกค้าให้กับเครือข่ายบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดรายการนำเที่ยวในประเทศต่าง ๆ แตกต่างกันไปและมีเทคนิคขายรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่ายได้ในราคาที่ถูก ดังนั้นการท่องเที่ยวร่วม (Join Trip) สามารถลดการตอบปฏิเสธลูกค้าเมื่อมีลูกค้าไม่ครบตามจำนวนที่บริษัทนำเที่ยวจะสามารถดำเนินการจัดได้เนื่องจากขาดทุน อีกทั้งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ความน่าเชื่อในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หรือสินค้าของธุรกิจนำเที่ยว สอดคล้องกับผลการวิจัยการประเมินสมรรถนะธุรกิจนำเที่ยวในวัตถุประสงค์ที่ 2 ซึ่งโดยภาพรวมสมรรถนะธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีอยู่ในระดับมาก หากแบ่งตามตำแหน่งต่าง ๆ ก็จะเห็นถึงความสอดคล้องกับผลวิจัยในแต่ละตำแหน่งงาน ว่ามีสมรรถนะในภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก แสดงว่าจากสถานการณ์การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นตำแหน่งงานต่าง ๆ ยังสามารถใช้สมรรถนะที่ตนเองมีในด้านต่าง ๆ ทั้งสมรรถนะหลัก สมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะตามหน้าที่ก้าวข้ามผ่านข้อจำกัดและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ดังกล่าว จึงส่งผลให้ธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานียังคงดำเนินต่อไป

2. สมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี ตามข้อตกลงยอมรับร่วมในเรื่องคุณสมบัติของนักวิชาชีพอาเซียน (Mutual Recognition Arrangements: MRAs) ในแผนกธุรกิจนำเที่ยว (Travel Agencies) ซึ่งจากการประเมินตนเองของผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจนำเที่ยวให้ 1) สมรรถนะหลัก (Core Competencies) มีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติด้านสุขอนามัยในงาน การรักษาความสะอาดภายในบริษัท สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับบริการ ตลอดจนสามารถทำงานในสิ่งแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางสังคม และ 2) สมรรถนะทั่วไป (Generic Competencies) มีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก สอดคล้องสิทธิชัย ศรีเจริญประมง และคณะ (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาวการณ์ปัจจุบันทุนมนุษย์ด้านสมรรถนะของพนักงานในธุรกิจโรงแรม

จังหวัดจันทบุรี เพื่อรองรองรับมาตรฐานวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียน กล่าวว่า สมรรถนะตามหน้าที่ (Functional Competency) ของพนักงานเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้พนักงานมีประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มมากขึ้น จึงมีความต้องการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านสมรรถนะตามหน้าที่ในทุกแผนกก่อนเป็นหลัก โดยการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้พนักงานทุกคนมีทักษะในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น และอาภรณ์ ภู่วิทยพันธุ์ (2548) กล่าวว่า การพัฒนาทุนมนุษย์ด้านสมรรถนะของพนักงานควรมุ่นเม้นพัฒนาสมรรถนะของพนักงาน 3 ด้าน คือ (1) การพัฒนาด้านความรู้ (Knowledge) ให้พนักงานมีความรู้พื้นฐานและพัฒนาความรู้นั้นไปใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มสมรถนะการทำงานของพนักงาน (2) การพัฒนาด้านทักษะ (Skill) ในการทำงาน เพื่อให้มีความชำนาญและเชี่ยวชาญในหน้าที่ของตนเอง และ (3) การพัฒนาด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) โดยคำนึงถึงอุปนิสัย (Trait) ของพนักงานแต่ละคน และญาณวุฒิ เศวตธิติกุล และคณะ (2559) กล่าวว่า การสร้างทัศนคติ (Attitude) ค่านิยม (Value) และจินตภาพส่วนบุคคล (Self-Image) ให้พนักงานมีมุมมองที่ดีต่ออาชีพภูมิใจในหน้าที่การงานและมีความสุขในตำแหน่งงานของตนเอง มาตรฐานวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียนเป็นกรอบที่กำหนดคุณลักษณะของสมรรถนะขั้นพื้นฐานของบุคลากรที่ประกอบวิชาชีพท่องเที่ยว ซึ่งสมรรถนะอาชีพเป็นสิ่งที่แสดงคุณลักษณะทางอาชีพเพื่อให้ผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพมีความเข้าใจมุ่งมั่นและฝึกฝนตนเองเพื่อให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในอาชีพซึ่งแสดงโดยสมรรถนะอาชีพนั้น ๆ ภายใต้การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์การดำเนินธุรกิจนำเที่ยวที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

1.1 การพัฒนาสมรรถนะตำแหน่งผู้จัดการทั่วไป (General Manager) ควรเพิ่มการพัฒนาเรื่องการจัดระบบงานด้านต่าง ๆ ให้เป็นการจัดระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ตำแหน่งผู้ช่วยผู้จัดการทั่วไป (Assistant General Manager) ควรเพิ่มการพัฒนาด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการทำงาน และตำแหน่งหัวหน้าผู้แนะนำการเดินทาง (Senior Travel Consultant) ควรมีการพัฒนาด้านกิจกรรมการส่งเสริมการขายโดยประยุกต์ใช้สื่อต่าง ๆ ทางด้านการตลาดโดยให้สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์ทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น

1.2 สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุบลราชธานีและหน่วยงานภาคการศึกษาในพื้นที่ ควรมีส่วนร่วมในการสร้างและร่วมจัดทำหลักสูตรเพื่อให้เกิดสมรรถนะอย่างเป็นรูปธรรมของผู้ให้บริการในจังหวัดอุบลราชธานีตามกรอบคุณสมบัติของนักวิชาชีพอาเซียน รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรความเป็นเลิศด้านการบริการ เพื่อสร้างโอกาสภาวะการมีงานทำในธุรกิจบริษัทนำเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนต่อไป

1.3 การพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยวและการบริการ นอกจากวิชาบังคับที่เกี่ยวกับวิชาชีพตามสาขาวิชาแล้ว ควรมีรายวิชาอื่นที่ให้นักศึกษาได้มีทักษะเพิ่มเติมเพื่อใช้สำหรับการปฏิบัติงานจริงในอนาคต เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว สื่อประชาสัมพันธ์และการสื่อสาร สุขอนามัยและความปลอดภัย เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควร มีการศึกษาว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพอาเซียนของผู้ให้บริการในธุรกิจนำเที่ยวในการสร้างความเป็นมาตรฐานวิชาชีพ เช่น การลงทุนของบริษัทเป็นเครื่องมือช่วยในการบริหารงานหรือไม่ ความเชี่ยวชาญของผู้ประกอบการที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้จัดการบริษัทด้วยนั้นเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดสมรรถนะทางวิชาชีพหรือไม่

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ได้ให้การสนับสนุนทุนวิจัยภายใต้การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี ประจำปีงบประมาณ 2562 ตลอดจน ผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการร่วมให้ข้อมูลภาคสนามไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวและพนักงานบริษัทนำเที่ยวที่ปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานีทุกท่านเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2561). *กองทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์.* กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ญาณวุฒิ เศวตธิติกุล และคณะ. (2559). "คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการในธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ของไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน". *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม.*4(2),104-115

ไทยรัฐออนไลน์. (2561). *ปลุกเชื่อมั่นนักท่องเที่ยวจีน "สมคิด" นำทีมตั้งหน่วยเฉพาะกิจดูแลพิเศษ.* สืบค้น 15 มีนาคม 2562 จาก https://www.thairath.co.th/news/business/1347221.

ศราวดี เทียมประเสริฐ. (2562). แอทอุบลทราเวล จังหวัดอุบลราชธานี. (15 พฤศจิกายน 2562) สัมภาษณ์.

สิทธิชัย ศรีเจริญประมง และคณะ. (2560). "การศึกษาสภาวการณ์ปัจจุบันทุนมนุษย์ด้านสมรรถนะของพนักงานในธุรกิจโรงแรมจังหวัดจันทบุรี เพื่อรองรองรับมาตรฐานวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียน". *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม* 5(2),17-28.

อาภรณ์ ภู่วิทยพันธ์. (2548). Competency Dictionary. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.

Alonderiene, R. & Navickiene, R. (2009). "Competence development during lifelong learning. the case of front-line employees in Lithuanian tourism sector". Journal of Management and Economics,18, 12-28.

Nunnally, J. C. (1978). Psychometric Theory. New York: McGraw-Hill Book Company.

กฎต้นแบบเพื่อการจัดตั้งสหภาพตำรวจ
A Model Regulation for the Establishment of Police Union.

Received: 30 March 2020
Revised: 14 April 2020
Accepted: 23 April 2020

ณรงค์ ศรีสุวรรณ์
Narong Srisuwan
นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
Doctoral Student of Law Program School of Law Sripatum University
E-mail: Mou195969@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาและวิจัย หลักการ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดตั้งสหภาพข้าราชการไทย 2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและผลกระทบของการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ 3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพการรวมกลุ่มของคนทำงานในภาครัฐ และ 4. เพื่อจัดทำกฎหมายและกฎต้นแบบเพื่อรองรับและคุ้มครองเสรีภาพในการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสหภาพและสหพันธ์ข้าราชการตำรวจ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบบันทึก โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรภาครัฐที่มีกฎหมายกำหนดให้จัดตั้งสหภาพข้าราชการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเสรีภาพในการรวมกลุ่มของข้าราชการ และข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรและประทวน รวมทั้งสิ้น จำนวน 12 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วจะทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์ เชิงลึก มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) มีหลักการและแนวคิดทางด้านกฎหมายที่รองรับเสรีภาพการรวมกลุ่มทางด้านแรงงานของประเทศไทย อาทิ กฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 42 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น 2) สภาพปัญหาที่เกิดจากการทำงานในหน้าที่ของตำรวจ การถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม อันส่งผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชตำรวจ 3) มีกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ ประกอบด้วย 3.1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 3.2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 3.3) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ.1966 3.4) ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคล กลุ่มของบุคคล และองค์การของสังคมที่จะต้องสนับสนุนและปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานที่เป็นที่ยอมรับอย่างสากล ค.ศ.1998 3.5) ปฏิญญาว่าด้วยหลักการและสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงาน ค.ศ.1998 และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสหภาพข้าราชการตำรวจ คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และ 4) จัดทำกฎหมายต้นแบบรองรับและคุ้มครองเสรีภาพในการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสหภาพและสหพันธ์ตำรวจ พร้อมจัดทำเป็นกฎหมายรองรับที่เป็นกฎหมายต้นแบบ 2 ระดับ คือ 4.1) ร่างแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 และ 4.2) ร่างกฎคณะกรรมการข้าราชการตำรวจว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการรวมกลุ่มจัดตั้งสหภาพตำรวจ

คำสำคัญ: กฎต้นแบบ, การจัดตั้ง, สหภาพตำรวจ

Abstract

The purposes of this study were 1. To study and research principles, philosophy, theories and research related to Thai labor union 2. To study and analyze the conditions, problems and effects of the duty of the police 3. To study and analyze international law Foreign laws and Thai laws related to rights, freedoms, unification of workers in government and 4. To create the law and the original rules to support and protect the liberty to form a union and police union. It is a qualitative research. Research instrument Include In-depth interview and recording With the target group being senior executives of the Royal Thai

Police Executives of government organizations that have laws to establish civil union Experts in the promotion of freedom of association of civil servants And a commissioned police officer and noncommissioned total of 12 people that comes from the Purposive Sampling method and will gather data from relevant documents and interviews In-depth to analyze content-oriented analysis (Content Analysis) The results found that 1) There are legal principles and concepts that support the liberty of labor integration in Thailand, such as Article 42 of the Constitutional Law. Individuals are free to unite to be associations, cooperatives, unions, community organizations or other groups. 2) Problems arising from the work of the police Unfair discrimination Which affects the performance of duties of the police officer. 3) There are international and international laws consisting of 3.1) Universal Declaration of Human Rights 1948 3.2) International Covenant on Civil and Political Rights 1966 3.3) International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights 1966 3.4) Declaration of the Rights and Responsibilities of Individuals Group of people And the organization of the society to support and protect the fundamental rights that are recognized internationally in 1998. 3.5) Declaration of Basic Principles and Rights in the Work 1998 and Thai laws related to the establishment The police union is the constitutional law of the Kingdom of Thailand and 3.4) Declaration of the Rights and Responsibilities of Individuals Group of people And the organization of the society to support and protect the fundamental rights that are recognized internationally in 1998. 3.5) Declaration of Basic Principles and Rights in the Work 1998 and Thai laws related to the establishment The police union is the constitutional law of the Kingdom of Thailand and 4) Establishing a prototype law to support and protect freedom of association as a union and police federation Ready to prepare a two-level underlying law, which is 4.1) the draft amendment to the National Police Act 2004 and 4.2) the draft of the Police Commission on Rules, Procedures and Conditions for forming a police union.

Keywords: A Model Regulation, Establishment, Police Union

บทนำ

สังคมมนุษย์ทุกสังคมทั้งในอดีตและปัจจุบัน ย่อมต้องการที่จะอยู่ร่วมกันจนเกิดประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เหมือน ๆ กันทั้งนี้ก็เพื่อร่วมกันคุ้มครองความปลอดภัยจากเหตุเพศภัยต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบันการรวมกลุ่มของคนในแต่ละสังคมถือว่าเป็นสิทธิประการหนึ่ง โดยเฉพาะในสังคมที่มีรูปแบบการปกครองที่มีพัฒนาการซับซ้อนมากขึ้น มีการแบ่งประเภทอาชีพที่จะทำหน้าที่ในสังคมแต่ก็ยังคงความต้องการที่จะรวมกลุ่มกันในอาชีพเฉพาะกลุ่ม (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2542) และโดยเหตุที่ประเทศต่าง ๆ มีการปกครองโดยกฎหมายที่เรียกว่า "นิติรัฐ" ปัจจุบัน สังคมไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ใช้เป็นหลักในการปกครอง และเป็นแนวทางในการจัดทำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นโดยได้กำหนดกลไกเพื่อจัดระเบียบและสร้างความเข้มแข็งแก่การปกครองประเทศขึ้นใหม่ด้วยการจัดโครงสร้างของหน้าที่และอำนาจขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ และสัมพันธภาพระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารให้เหมาะสม การให้สถาบันศาลและองค์กรอิสระอื่นซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุจริต เที่ยงธรรม และมีส่วนในการป้องกันหรือแก้ไขวิกฤติของประเทศตามความจำเป็นและความเหมาะสม การรับรอง ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยให้ชัดเจนและครอบคลุมอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

คำว่า "ข้าราชการตำรวจ" ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ 2547 มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ หมายความว่า บุคคลซึ่งได้ รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้โดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และให้หมายความรวมถึงข้าราชการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่งตั้งหรือสั่งให้ปฏิบัติหน้า ที่ราชการตำรวจโดยได้รับเงินเดือนจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐด้วย (ราชกิจจานุเบกษา,

2547) ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการรวมกลุ่มของคนทำงานภาครัฐ โดยข้าราชการตำรวจที่เป็นกลไกสำคัญในการมีส่วนช่วยพัฒนาประเทศและสังคม แต่ที่เป็นปัญหาก็คือสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ และความเป็นธรรมที่พึงจะได้รับจากการทำงานนั้น บางครั้งก็ไม่เป็นไปตามความถูกต้องชอบธรรมและการที่จะเรียกร้องความเป็นธรรมของคนทำงานเป็นปัจเจกนั้นก็ทำได้ยากมากเพราะไม่มีพลังอำนาจในการเจรจาหรือต่อรองปัญหาในลักษณะเช่นนี้จึงนำมาสู่การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการรวมตัวเป็นองค์กรที่จะทำหน้าที่ต่าง ๆ แทนคนทำงาน ซึ่งก็ได้รับการคุ้มครองในหลาย ๆประเทศทั่วโลก จากการศึกษาพบว่า บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในภาครัฐยังไม่มีการรวมกลุ่มการจัดตั้งสหภาพขึ้นมา เหมือนกับภาคเอกชนเรียกว่าสหภาพแรงงาน (Labour Union) ซึ่งมีกฎหมายรับรองและการคุ้มครองเสรีภาพในการรวมกลุ่มเป็นสหภาพแรงงานอย่างมีโครงสร้าง อาทิ กฎหมายแรงงานที่บุคคลมีสิทธิรวมตัวกันจัดตั้งสหภาพแรงงานได้เพื่อปกป้องแสวงหาสิทธิที่เกิดจากการทำงานในหน้าที่ของตน (เกษมสันต์ วิลาวรรณ, 2546)

ดังนั้น ผู้จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการจัดตั้งสหภาพตำรวจขึ้นมา เพื่อเป็นองค์กรที่จะทำหน้าที่แทนข้าราชการในการเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรม โดยการเจรจาต่อรองหรือเรียกร้องความเป็นธรรม ปกป้องและแสวงหาสิทธิประโยชน์ในสถานะคนทำงานในภาครัฐ ซึ่งข้าราชการตำรวจเป็นกลุ่มคนทำงานในภาครัฐที่มีความสำคัญต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในประเทศและได้เผชิญกับปัญหาความไม่ชอบธรรมต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ทั้งในด้านความไม่เป็นธรรม สวัสดิการ สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ การพิจารณาความดีความชอบ และการแต่งตั้งโยกย้าย ฯลฯ ตลอดจน ปัญหาความไม่เป็นธรรมที่ได้รับนั้นไม่สามารถจะเรียกร้องจากผู้บังคับบัญชาโดยไม่กระทบต่อหน้าที่การงานได้ ฉะนั้นแล้ว จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะได้ทำการวิจัยผ่านหัวข้อเรื่อง “กฎต้นแบบการจัดตั้งสหภาพตำรวจ” เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการเจรจาต่อรองเรียกร้องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่เห็นว่าไม่เป็นธรรมจากผู้มีอำนาจสูงกว่าหรือเหนือกว่า และเป็นแนวทางหรือข้อเสนอเชิงนโยบายในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ที่จะจัดทำหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของการดำเนินการจัดตั้งดำเนินงานและยุบเลิกสหภาพข้าราชการตำรวจ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิจัย หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดตั้งสหภาพข้าราชการไทย
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและผลกระทบของการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพการรวมกลุ่มของคนทำงานในภาครัฐ
4. เพื่อจัดทำกฎหมายและกฎต้นแบบเพื่อรองรับและคุ้มครองเสรีภาพในการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสหภาพและสหพันธ์ข้าราชการตำรวจ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงของสำนักนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรภาครัฐที่มีกฎหมายกำหนดให้จัดตั้งสหภาพข้าราชการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเสรีภาพในการรวมกลุ่มของข้าราชการ และข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรและประทวนรวมทั้งสิ้นจำนวน 12 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแบบบันทึก (Note Form)
3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและจากข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องกฎต้นแบบการจัดตั้งสหภาพตำรวจ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและวิจัย หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดตั้งสหภาพข้าราชการไทย

ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดตั้งสหภาพข้าราชการไทย ซึ่งภายใต้กฎหมายสูงสุด คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 ได้บัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลว่าบุคคลทุกคนมีความเสมอกันในกฎหมายและบุคคลมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มสมาคม สหภาพ สหพันธ์ กลุ่มองค์กร ชุมชนและกฎหมายระดับพระราชบัญญัติให้ข้าราชการมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มจัดตั้งสหภาพ และมาตรา 42 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น ประกอบมติคณะรัฐมนตรี ปี พ.ศ.2558 สั่งการให้ส่วนราชการต่าง ๆ รวมถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติปรับปรุงกฎหมาย เพื่อการเข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 87 ฉบับที่ 98 และเพื่ออนุวัติกฎหมายให้เป็นไปตามกรอบของอนุสัญญาแรงงานระหว่างประเทศ

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและผลกระทบของการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาที่เกิดจากการทำงานในหน้าที่ของตำรวจการถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม อันส่งผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชตำรวจ และการศึกษายังพบอีกว่าสภาพปัญหาดังกล่าวข้าราชการตำรวจที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม มีการแก้ไขปัญหาแตกต่างจากข้าราชการพลเรือน แต่อย่างไรก็ดี ถึงแม้นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กลับไม่มีบทบัญญัติให้การรับรองดังเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แต่ก็มีบทบัญญัติมาตรา 27 วรรคแรก “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย” และวรรคท้าย “บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป”ประกอบมาตรา 42” บุคคลย่อมมีเสรีภาพรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น จึงถือได้ว่าการรวมกลุ่มของข้าราชการไทยมีรากฐานแห่งสิทธิและเสรีภาพที่มีกฎหมายระดับรัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครอง เป็นต้น

3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพการรวมกลุ่มของคนทำงานในภาครัฐ

ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย ที่เกี่ยวข้อง ได้เห็นถึงรากฐานแห่งสิทธิและเสรีภาพในการรวมกลุ่มจัดตั้งสหภาพคนทำงานในภาครัฐ เป็นสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งได้รับการรับรองโดยกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลผลผูกพันประเทศไทยนั้นมี 5 ฉบับที่มีข้อบัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการรวมกลุ่มกันได้ คือ 1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 3) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ.1966 4) ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคล กลุ่มของบุคคลและองค์การของสังคมที่จะต้องสนับสนุนและปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานที่เป็นที่ยอมรับอย่างสากล ค.ศ.1998 5) ปฏิญญาว่าด้วยหลักการและสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงาน ค.ศ.1998 ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า รากฐานแห่งสิทธิและเสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งเป็นองค์กรของคนทำงานทั้งภาคเอกชนและภาครัฐได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าว ซึ่งก็มีหลายประเทศมีกฎหมายรับรองให้เสรีภาพเจ้าหน้าที่ของรัฐในการรวมกลุ่มจัดตั้งสหภาพแรงงาน ประกอบด้วย 5 ประเทศ คือ 1) สหรัฐอเมริกา 2) สหราชอาณาจักร 3) สหพันธรัฐสาธารณรัฐเยอรมนี 4) เครือรัฐออสเตรเลีย 5) สาธารณรัฐฝรั่งเศส และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

4. เพื่อจัดทำกฎหมายและกฎต้นแบบเพื่อรองรับและคุ้มครองเสรีภาพในการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสหภาพและสหพันธ์ข้าราชการตำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า การจัดทำกฎหมายต้นแบบรองรับและคุ้มครองเสรีภาพในการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสหภาพและสหพันธ์ข้าราชการตำรวจ ซึ่งการวิจัยมีลักษณะการวิเคราะห์หาคำตอบถึงรูปแบบการรวมกลุ่มคนทำงานในภาครัฐที่เป็นข้าราชการตำรวจในการจัดทำสหภาพตำรวจ พร้อมจัดทำเป็นกฎหมายรองรับที่เป็นกฎหมายต้นแบบ 2 ระดับ คือ ร่างแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 และร่างกฎคณะกรรมการข้าราชการตำรวจว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการรวมกลุ่มจัดตั้งสหภาพตำรวจ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องกฎต้นแบบการจัดตั้งสหภาพตำรวจ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและวิจัย หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดตั้งสหภาพข้าราชการไทย พบว่า ประเทศไทยมีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด และกฎหมายนั้นสร้างความเป็นธรรมแก่ประชาชนโดยปราศจากความแตกต่าง อาทิ มาตรา 42 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและผลกระทบของการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ พบว่า สภาพปัญหาที่เกิดจากการทำงานในหน้าที่ของตำรวจการถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม อันส่งผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชตำรวจ และการศึกษายังพบอีกว่าสภาพปัญหาดังกล่าวข้าราชการตำรวจที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม มีการแก้ไขปัญหาแตกต่างจากข้าราชการพลเรือน

3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพการรวมกลุ่มของคนทำงานในภาครัฐ พบว่า กฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลผลผูกพันประเทศไทยนั้นมี 5 ฉบับที่มีข้อบัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการรวมกลุ่มกันได้ คือ 1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 3) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ.1966 4) ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคล กลุ่มของบุคคล และองค์การของสังคมที่จะต้องสนับสนุนและปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานที่เป็นที่ยอมรับอย่างสากล ค.ศ.1998 5) ปฏิญญาว่าด้วยหลักการและสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงาน ค.ศ.1998 และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

4. เพื่อจัดทำกฎหมายและกฎต้นแบบเพื่อรองรับและคุ้มครองเสรีภาพในการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสหภาพและสหพันธ์ข้าราชการตำรวจ พบว่า พร้อมจัดทำเป็นกฎหมายรองรับที่เป็นกฎหมายต้นแบบ 2 ระดับ คือ ร่างแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 และร่างกฎคณะกรรมการข้าราชการตำรวจว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการรวมกลุ่มจัดตั้งสหภาพตำรวจ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องกฎต้นแบบการจัดตั้งสหภาพตำรวจ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามประเด็นได้ ดังนี้

1. ประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 เป็นกฎหมายสูงสุด และกฎหมายนั้นได้สร้างความเป็นธรรมแก่ประชาชนโดยปราศจากความแตกต่าง โดยในมาตรา 42 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น ซึ่งสอดคล้องกับบุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์ (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แม้มีสิทธิ (ตามกฎหมาย) แต่เข้าไม่ถึงสิทธิ (ตามความเป็นจริง): กรณีศึกษาสิทธิในการรวมตัวเป็นสหภาพแรงงานและเจรจาต่อรองตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518 ผลการวิจัยพบว่า แรงงานเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาและการมีกลไกด้านแรงงานสัมพันธ์ เพื่อปกป้องการรวมตัวจัดตั้งเป็นสหภาพแรงงานเพื่อเป็นองค์กรในการเจรจาต่อรองคุ้มครองผลประโยชน์เกี่ยวกับสภาพการจ้างให้แก่แรงงานก็จะสามารถทำให้แรงงานสามารถเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายในการรวมตัวเป็นสหภาพแรงงานและเจรจาต่อรองตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518 ได้จริง แรงงานมีโอกาสได้รับการปกป้องคุ้มครองเสรีภาพในการสมาคมและการเจรจาต่อรองอย่างชัดเจน ทั้งเป็นปัจจัยเสริมหนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจในกระแสที่ประชาคมโลกยอมรับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนและสิทธิด้านแรงงานที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับการแข่งขันทางธุรกิจที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์คุณภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้นต่อไปอย่างยั่งยืนในอนาคต และกมล โสตถิโภคา (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงการคุ้มครองเสรีภาพในการรวมกันเป็นสหภาพแรงงานตามกฎหมายไทย ผลกระทบของอำนาจต่าง ๆ ที่มีต่อการใช้เสรีภาพในการรวมกันเป็นสหภาพแรงงาน และเสนอแนะเพื่อให้ความคุ้มครองการใช้เสรีภาพจากอำนาจต่าง ๆ เหล่านั้น จากการศึกษาผลกระทบพบว่า อำนาจดังกล่าว คือ อำนาจรัฐ อำนาจนายจ้าง และอำนาจหน้าที่ของกรรมการและคณะกรรมการของสหภาพแรงงาน

2. ประเด็นความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการรวมกลุ่มของข้าราชการตำรวจ พบว่า ข้าราชการตำรวจเป็นกลไกสำคัญในการมีส่วนช่วยพัฒนาประเทศและสังคม แต่ที่เป็นปัญหา คือ สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ และความเป็น

ธรรมที่พึงจะได้รับจากการทำงานนั้น บางครั้งก็ไม่เป็นไปตามความถูกต้องชอบธรรมและการที่จะเรียกร้องความเป็นธรรมของคนทำงานเป็นปัจเจกนั้นก็ทำได้ยากมากเพราะไม่มีพลังอำนาจในการเจรจาหรือต่อรอง ปัญหาในลักษณะเช่นนี้จึงนำมาสู่การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการรวมตัวเป็นองค์กรที่จะทำหน้าที่ต่าง ๆ แทนคนทำงาน ซึ่งก็ได้รับการคุ้มครองในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยในการจัดตั้งสหภาพตำรวจตามหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 คือ การถวายความปลอดภัยแก่สถาบันพระมหากษัตริย์การป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การรักษาความสงเรียบร้อยของบ้านเมืองและการบริการสาธารณะอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ต่อประชาชน สังคม การที่จะให้สิทธิและเสรีภาพแก่ข้าราชการตำรวจในการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสหภาพแม้ว่าจะมีรากฐานแห่งสิทธิตามกฎหมายดังที่ได้กล่าวแล้ว คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ รวมทั้งแนวทางของต่างประเทศก็ตาม แต่ก็ต้องมีกฎหมายเฉพาะรองรับซึ่งผลจากการวิเคราะห์สรุปได้ว่าในปัจจุบันนี้ข้าราชการตำรวจอยู่ภายใต้สังกัดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยมีพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 บังคับใช้อยู่แต่กฎหมายฉบับนี้ไม่มีบทบัญญัติในส่วนที่กำหนดถึงสิทธิและเสรีภาพแก่ข้าราชการตำรวจในการรวมกลุ่มเป็นสหภาพตำรวจ

3. ประเด็นร่างการจะจัดตั้งสหภาพตำรวจ พบว่า การจะจัดตั้งสหภาพตำรวจได้นั้นจะต้องมีการจัดทำกฎหมายซึ่งผลจากการวิจัยสรุปได้ว่ากฎหมายที่จะจัดทำนั้นประกอบด้วย การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ และการจัดทำกฎหมายลำดับรอง คือ กฎคณะกรรมการข้าราชการตำรวจว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดตั้งสหภาพตำรวจ โดยมีโครงสร้างกฎหมาย ได้แก่ 1) **"**(ร่าง) แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ**"** (ฉบับที่...) พ.ศ. ....**"**พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติมี 128 มาตรา การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 9 ว่าด้วยวันหยุดวันลา แก้ไขเพิ่มเติมเป็นมาตรา 9/1 **"**มาตรา 9/1 ข้าราชการตำรวจมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินและความต่อเนื่องในการบริการสาธารณะและต้องไม่มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการรวมกลุ่มตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ ยกเลิกความใน (2) ของวรรคหนึ่ง ของมาตรา 18 (อำนาจหน้าที่คณะกรรมการตำรวจแห่งชาติ) และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน มาตรา 18 ...**"**(2) เสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ**"**(เดิมอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะพระราชกฤษฎีกา) ในกรณีของการกฎคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ นั้นให้ดำเนินการเมื่อการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ที่ผ่านการรับฟังความคิดเห็นจากข้าราชการตำรวจให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน นับวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ และ 2) (ร่าง) กฎคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ ว่าด้วยด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการรวมกลุ่มจัดตั้งสหภาพตำรวจ พ.ศ. ... เป็นกฎหมายลำดับรองที่จะเป็นการนำสหภาพตำรวจมาใช้โดยกำหนดรายละเอียดที่เป็นโครงสร้างกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การดำเนินงานของสหภาพตำรวจ สำหรับกรอบของการจัดทำเนื้อหากฎหมายลำดับรอง คือ **"**(ร่าง) กฎคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการรวมกลุ่มจัดตั้งสหภาพตำรวจ พ.ศ. ...**"**ประกอบด้วยบทบัญญัติ 4 หมวด 59 ข้อ ดังนี้ ข้อ1 ถึงข้อ 3 นิยามศัพท์ หมวด 1 บททั่วไป ข้อ 5 ถึงข้อ 18 หมวด 2 สหภาพข้าราชการตำรวจข้อ 19 ถึงข้อ 46 หมวด 3 สหพันธ์ข้าราชการตำรวจ ข้อ47 ถึงข้อ 52 และ หมวด 4 การกำกับดูแลสหภาพ และสหพันธ์ข้าราชการตำรวจ ข้อ 53 ถึงข้อ 59

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะสิทธิเสรีภาพของคนทำงานที่องค์การสหประชาชาติ UN และองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ให้ความสำคัญ ดังนั้นการวิจัยนี้จึงเสนอแนะให้รัฐบาลไทยกำหนดเป็นนโยบายที่จะให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพในการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานเพื่อนำไปสู่การให้สัตยาบันอนุสัญญาแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 87 และอนุสัญญาแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 98

2) เมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 การวิจัยเสนอแนะให้เพิ่มเติมบทบัญญัติรับรองคุ้มครองเสรีภาพข้าราชการในการรวมกลุ่มเป็นสหภาพข้าราชการเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 87 และฉบับที่ 98

1.2 ข้อเสนอแนะด้านโครงสร้างและรูปแบบบริหารจัดการ

ในกรณีของการจัดตั้งสหภาพหรือสหพันธ์ตำรวจ ผู้บังคับบัญชา และฝ่ายการเมืองต้องไม่ใช้อำนาจเข้าแทรกแซงกิจการภายในสหภาพสหพันธ์ตำรวจและให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมเพื่อการตรวจสอบความโปร่งใสในการดำเนินกิจกรรมของสหภาพตำรวจในระดับจังหวัดและระดับสถานีตำรวจ

1.3 ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย

1) ตามมติคณะรัฐมนตรีสั่งการในปี พ.ศ.2558 ให้กระทรวงแรงงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เพื่อรองรับการลงสัตยาบันในอนุสัญญาแรงงานระหว่างประเทศทั้ง 2 ฉบับ กระทรวงแรงงานและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต้องร่วมกันพัฒนากฎหมายให้ข้าราชการ มีเสรีภาพในการรวมกลุ่มจัดตั้งสหภาพข้าราชการและมีกลไกการแก้ไขปัญหาข้อคับข้องใจของข้าราชการ การไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทสำหรับข้าราชการกับผู้บังคับบัญชาให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลเพื่อมิให้เกิดผลเสียต่อการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการสาธารณะแก่ประชาชน

2) ข้าราชการพลเรือนสามัญ ข้าราชการฝ่ายอัยการและข้าราชการรัฐสภาที่มีกฎหมายให้เสรีภาพบังคับใช้อยู่ ควรนำเสนอหน่วยงาน ให้ดำเนินการเร่งรัดนำเสนอร่างกฎหมายหลักเกณฑ์ วิธีการ การรวมกลุ่มข้าราชการ ต่อผู้มีอำนาจพิจารณาเพื่อให้เป็นกฎหมายและมีผลบังคับใช้

3) ควร แก้ไขพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ ถึงประเด็นที่มาของคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ หรือ ก.ต.ช.และที่มาของคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ หรือ ก.ต.ร. ไม่ควรให้ฝ่ายการเมืองเป็นผู้พิจารณาแต่งตั้ง อันจะทำให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติถูกครอบงำ หรือแทรกแซงการบริหารงานภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

4) ควร ส่งเสริมให้ความรู้ด้านกฎหมายสิทธิมนุษยชนแก่ข้าราชการทุกประเภททุกระดับ

5) คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ ควรแก้ไขกฎ ระเบียบ วินัย และจริยธรรมจรรยาบรรณของข้าราชการตำรวจให้สอดรับกับร่างกฎคณะกรรมการข้าราชการตำรวจในการจัดตั้งสหภาพตำรวจ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสำนักงานไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ เพื่อระงับข้อพิพาทของข้าราชการจากการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งต้องมีการศึกษาและวิจัยถึงกฎหมายจัดตั้งและรูปแบบขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของสำนักงานไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ

กิตติกรรมประกาศ

กราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และให้ความเมตตาเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้สละเวลาให้คำแนะนำหลักการทางวิชาการที่เป็นประโยชน์อันมีคุณค่าอย่างยิ่งยวด จนทำให้วิทยานิพนธ์นี้ให้สำเร็จสมบูรณ์ กราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ เป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และร่วมให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นคุณประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณ ดร.นันทพล กาญจนวัฒน์ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่าที่ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก การร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของทุกท่านอันมีความสำคัญต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์โดยการตัดเพิ่มเนื้อหา เพื่อให้ร่างกฎหมายมีสาระสำคัญครบถ้วนสมบูรณ์ตามวิธีวิทยาการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

กมล โสตถิโภคา. (2541). *การคุ้มครองเสรีภาพในการรวมกันเป็นสหภาพแรงงานตามกฎหมายไทย*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เกษมสันต์ วิลาวรรณ. (2546). *คำอธิบายกฎหมายแรงงาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). *พฤติกรรมกลุ่ม*. กรุงเทพฯ: วิสิทธิ์พัฒนา.

บุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์. (2559). *แม้มีสิทธิ (ตามกฎหมาย) แต่เข้าไม่ถึงสิทธิ (ตามความเป็นจริง): กรณีศึกษาสิทธิในการรวมตัวเป็นสหภาพแรงงานและเจรจาต่อรองตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.*2518. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.

ราชกิจจานุเบกษา. (2547). *พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.* 2547. เล่ม 121/ตอนที่ 18 ก/หน้า1/14 กุมภาพันธ์ 2547
ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก 6 เมษายน 2560

สื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

Public Relation Medias Affecting the Admission to the Bachalor of Arts Program in Political Science Faculty of Political Science and Public Administration Rajabhat Mahasarakham University of Mattayomsuksa 6 Students.

สิทธานต์ ดีล้น
Sittan Deelon
อาจารย์คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Lecturer from the Faculty of Political Science and Public Administration
Rajabhat Mahasarakham University
E-mail: sittan_dee@hotmail.com

Received: 30 March 2020
Revised: 14 April 2020
Accepted: 27 April 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อสร้างสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2. เพื่อศึกษาประเภทของสื่อที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของสื่อที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่รายงานตัวเป็นนักศึกษาในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีการศึกษา 2561 จำนวน 180 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วยสถิติค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการสร้างสื่อที่มีผลต่อการเข้ามาศึกษาจากการประเมินผลโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สื่อวีดิทัศน์และสื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X}$=4.52) สื่อวิทยุกระจายเสียง ($\bar{X}$=4.44) สื่อแผ่นพับ ($\bar{X}$=4.40) และสื่อโปสเตอร์ ($\bar{X}$=4.28) 2) ประเภทของสื่อมีผลต่อการเข้าศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X}$=4.14) วีดีทัศน์ ($\bar{X}$=3.03) โปสเตอร์ ($\bar{X}$=2.92) แผ่นพับ ($\bar{X}$=2.88) และสื่อวิทยุกระจายเสียง ($\bar{X}$=2.47) 3) ความพึงพอใจของสื่อโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X}$=4.08) สื่อวีดีทัศน์ ($\bar{X}$=3.17) สื่อแผ่นพับ ($\bar{X}$=3.16) สื่อโปสเตอร์ ($\bar{X}$=3.08) และสื่อวิทยุกระจายเสียง ($\bar{X}$=2.86) ตามลำดับ

คำสำคัญ: สื่อการประชาสัมพันธ์, การเข้าศึกษาต่อ, หลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์

Abstract

The purposes of this study were 1. to create public relation medias effecting the admission to the bachalor of arts program in political science faculty of political science and public administration Rajabhat Mahasarakham University 2. to study media formats that have effecting the admission to the bachalor of arts program in political science faculty of political science and public administration Rajabhat

Mahasarakham University Classified by personal factors and 3. to study the satisfaction of media affecting the admission to the bachalor of arts program in political science faculty of political science and public administration Rajabhat Mahasarakham University. Is a quantitative research has research tools, including questionnaires with the research target group of mattayom suksa six students who report to be students in the bachalor of arts program in political science faculty of political science and public administration Rajabhat Mahasarakham University academic year 2018, 180 people from the Purposive Sampling and the data from the questionnaire analyzed using descriptive statistics consisting of percentage, mean and standard deviation. And analyzed for comparison with t-test statistics. The result of this research was found that 1) The media creation effect that affects the admission from the evaluation Overall the average is at a high level ($\bar{x}$=4.43) and when considered in each order in order the average of the highest is video and social media ($\bar{x}$=4.52) Radio broadcasting media ($\bar{x}$=4.44) brochures ($\bar{x}$=4.40) and poster media ($\bar{x}$=4.28). 2) The types of media have an overall effect on admission in a medium level ($\bar{x}$=3.09) when considered in each order in order of average order most from social media ($\bar{x}$=4.14) Video ($\bar{x}$3.0=3.03) Posters ($\bar{x}$=2.92) Brochures ($\bar{x}$=2.88) and radio broadcast media ($\bar{x}$=2.47) and 3) The overall media satisfaction is at a medium level ($\bar{x}$=3.31) when considered in each order in order of average order, highest to lowest is social media ($\bar{x}$=4.08) Video ($\bar{x}$=3.17) brochures ($\bar{x}$=3.16) poster media ($\bar{x}$=3.08) and radio broadcast ($\bar{x}$=2.86) respectively.

Keywords: Public Relations Medias, Admission, Political Science Program

บทนำ

ในปัจจุบัน การศึกษากำลังกลายเป็นสินค้าที่มีการซื้อขายมากขึ้น โดยเฉพาะกระแสทุนนิยมที่เข้ามามีบทบาทในด้านการจัดการศึกษาประเด็นหนึ่งคือเรื่องข้อตกลงว่าด้วยการค้าเสรีและการบริการขององค์การการค้าโลก (WTO) และเขตการค้าเสรี (FTA) ที่ได้บรรจุบริการการศึกษาไว้เป็นส่วนหนึ่งของสินค้าและบริการ (สุชาติ ตันธนะเดชา, 2548) ในแง่เศรษฐศาสตร์จึงมองการศึกษาเป็น "สินค้า" ชนิดหนึ่งที่มีอยู่ 2 ลักษณะ (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2541) คือ สินค้าสาธารณะ (Public Goods) ที่ไม่มุ่งแสวงหากำไรและสินค้าเอกชน (Private Goods) ที่มุ่งเน้นแสวงหากำไร สำหรับการศึกษาในระดับสูงอย่างมหาวิทยาลัย จึงเป็นคำถามที่สังคมและประชาคมอุดมศึกษาต้องการคำตอบว่า การศึกษาควรจะถือกันว่าเป็นสินค้าประเภทใดและคำถามที่ท้าทายที่สุด คือ ในยุคทุนนิยมโลกาภิวัฒน์อย่างที่เป็นอยู่นี้ สังคมจะยินยอมให้การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยเป็นสินค้าเอกชนที่แสวงหากำไรได้มากน้อยเพียงใด เราจะพบเห็นมหาวิทยาลัยทั่วโลกรวมถึงมหาวิทยาลัยไทยมีการขยายบริการการศึกษาออกมาอย่างหลากหลายบางประเทศถึงกับให้ความสำคัญกับบริการ การศึกษาเป็นสินค้า "ส่งออก" ไปแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา (มีรายได้จากบริการการศึกษาเป็นอันดับ 5 จากสินค้าส่งออก) สหราชอาณาจักรและออสเตรเลีย เป็นต้น (สุชาติ ตันธนะเดชา, 2548) ในความจริงการขยายตัวของมหาวิทยาลัยไทยทุกวันนี้จะพบว่ามีสภาพของ "ใครใคร่เปิดเปิดอย่างเสรี" และ "ใครใคร่ปิด ปิดได้อย่างเสรี" กล่าวคือ มหาวิทยาลัยหลายแห่งจากส่วนกลางไปเปิดยังส่วนภูมิภาค ในขณะที่มหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคมาเปิดในส่วนกลาง มหาวิทยาลัยไทยหลายแห่ง ขยายงานกันอย่างอุตหลุดทั้ง "สาขา" และสินค้าหลักสูตร นอกจากนี้ยังเกิดปรากฏการณ์กับมหาวิทยาลัยบางแห่งเมื่อไปเปิดแล้วไม่ประสบความสำเร็จก็ยุบ "สาขาที่ตั้ง" สภาพของมหาวิทยาลัยไทย ในวันนี้ผู้เขียนมองว่ามีสภาพไม่ต่างไปจาก "การทำไร่เลื่อนลอย" (ดรุณศักดิ์ ตติยะลาภะ, 2549)

สาเหตุที่อุดมศึกษาไทยถึงทางตีบตันนั้นมีหลายประการประการแรก ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว อัตราการเกิดของประชากรไทยนั้นต่ำมากและต่อไปจะต่ำกว่าอัตราการตาย ถ้าเราสังเกตให้ดีเราจะพบว่าจำนวนประชากรไทยนิ่ง ๆ ที่ 65 ล้านคนมาเกือบ 15 ปีแล้ว มีคนสูงอายุมากขึ้นและมีเด็กเกิดลดลงไปมากจนน่าใจหาย รัฐบาลควรต้องส่งเสริมการแต่งงานและการมีบุตรด้วยมาตรการทางภาษีและสวัสดิการสังคมเพิ่มขึ้น ผลกระทบดังกล่าวเห็นแล้วได้ชัดเจนทำให้

มหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีที่นั่งเหลือมากมาย เมื่อไม่มีเยาวชนที่ต้องการเข้ามหาวิทยาลัยมากเช่นในอดีตทำให้การแข่งขันลดลง มีที่ว่างมากขึ้น คุณภาพการคัดเลือกก็ลดลงด้วย ประการที่สอง ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยจำนวนมาก หลักสูตรแปลก ๆ ที่เราไม่คิดว่าจะได้เห็นก็ได้เห็นทุกแห่งพยายามขายสินค้าหรือหลักสูตรที่จะดึงดูดลูกค้าให้เข้ามาเรียนด้วยคุณลักษณะเด่นที่แตกต่างกันออกไป บางแห่งเน้นคุณภาพ บางแห่งเน้นไปที่จ่ายครบ จบง่าย เรียนสนุก แม้ว่าจะมีหน่วยงานมากับกับดูแลมาตรฐานแต่ก็เป็นการเกาไม่ถูกที่คันเนื่องจากกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ออกมาบังคับใช้นั้นพยายามใช้หลักเกณฑ์เดียวกันหมดในทุกสาขาวิชา เน้นไปที่การกำกับดูแลกระบวนการโดยไม่ได้ดูที่สิ่งนำเข้าหรือผลลัพธ์แต่อย่างใดเลยทำให้สาขาวิชาหรือสถาบันอุดมศึกษาที่พยายามทำดีหรือมีคุณภาพดีอยู่แล้วกลับแย่ลงเนื่องจากเกณฑ์มาตรฐานบังคับใช้ไม่เหมือนกัน (อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์, 2559)

สื่อในการประชาสัมพันธ์มีหลายสื่อ สื่อบุคคลนับว่ามีความสำคัญมากต่อการโน้มน้าวทัศนคติของบุคคล ไปจนถึงขั้นการยอมรับความคิดใหม่ สื่อบุคคลที่สำคัญ คือ ผู้นำความคิดดังที่ทราบกันดีอยู่แล้วอยู่ ผู้นำความคิดมีโอกาสของการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น และสังคมภายนอกมากกว่าผู้อื่น เพราะฉะนั้นโอกาสที่จะรู้มาก เห็นมากและมีประสบการณ์ย่อมมีมากกว่า จึงเป็นโอกาสที่ผู้นำความคิดจะได้มีการถ่ายทอดความคิดใหม่พร้อม ๆ กับถ่ายทอด ทัศนคติของตัวเองต่อเรื่องราวนั้น อันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง และปฏิกิริยาสะท้อนกลับของผู้ฟังอื่น นอกจากสื่อบุคคลยังมีสื่อมวลชนอื่น เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสาร วารสารต่าง ๆ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และหน่วยเคลื่อนที่จากบรรดาสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้วางแผนการประชาสัมพันธ์จะต้องเข้าใจกลไกการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมตามโอกาสและช่วงเวลาที่จะเอื้ออำนวย ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานประชาสัมพันธ์มีประสิทธิผลมากที่สุด นอกจากการเข้าใจการเลือกใช้สื่อประเภทต่าง ๆ แล้ว ในการเข้าถึงกลุ่มประชาชนเป้าหมายด้วยการเยี่ยมเยียนและเข้าถึงตัวบุคคลที่ต้องการจะติดต่อประชาสัมพันธ์ด้วย การสาธิตเป็นการนำมาแสดงให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้เห็นประจักษ์ด้วยตนเอง การสาธิตจึงเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์การโฆษณา การตลาด และการให้การศึกษา ฉะนั้นการสาธิต จึงนับว่าเป็นวิธีการที่ดีเพราะช่วยให้กลุ่มเป้าหมายได้มีการประสบการณ์ด้วยตนเองได้สัมผัสจับต้องเป็นการเพิ่มโอกาสของการติดต่อสื่อสารระหว่างองค์การหน่วยงานกับประชาชนได้มากขึ้น เป็นต้น

ดังนั้น จากสภาพปัญหาดังกล่าวในข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์และนักวิจัยสังกัดหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันให้นักเรียนเข้ามาเรียนในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์มากขึ้น จึงจำเป็นต้องทำวิจัยเพื่อหาสื่อที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ที่ตลอดจนได้ทราบถึงข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษาประเภทของสื่อที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของสื่อที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่รายงานตัวเป็นนักศึกษาในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีการศึกษา 2561 จำนวน 180 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) และเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ หนังสือ ตำรา งานวิจัย และสื่อเอกสารออนไลน์ เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณและวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วยค่าที (t-test)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วยค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การสร้างสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การสร้างสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม การประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คุณภาพสื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ วีดิทัศน์และสื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X}$=4.52) สื่อวิทยุกระจายเสียง ($\bar{X}$=4.44) แผ่นพับ ($\bar{X}$=4.40) และโปสเตอร์ ($\bar{X}$=4.28) และสื่อการประชาสัมพันธ์ที่สร้างเพื่อใช้ในการรับข้อมูลข่าวสารในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีคุณภาพในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1) แผ่นพับ 2) โปสเตอร์ 3) วีดีทัศน์ 4) สื่อวิทยุกระจายเสียง 5) สื่อสังคมออนไลน์ โดยเนื้อหาของสื่อการประชาสัมพันธ์ของหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) แนะนำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2) แนะนำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 3) แนะนำมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 4) แนะนำแนวทางประกอบอาชีพ 5) แนะนำการรับสมัคร

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและระดับการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ค่าจำนวนและร้อยละของเพศผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 57.2 และเป็นเพศชาย จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 42.8, ค่าจำนวนและร้อยละของที่ตั้งโรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่บริการ จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 91.7 และอยู่นอกเขตพื่นที่บริการ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3, ค่าจำนวนและร้อยละของแผนการเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่แผนการเรียนวิทย์-คณิต จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 55 แผนการเรียน ศิลป์-ภาษา จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8.9 และแผนการเรียนอื่น ๆ จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 36.1, ค่าจำนวนและร้อยละของที่อยู่ปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่บิดามารดา จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 91.7 อยู่กับญาติ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 และอื่น ๆ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8, ค่าจำนวนและร้อยละของอาชีพผู้ปกครอง ผู้ตอบบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 66.1 รับจ้าง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 20 รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ค้าขายหรือธุรกิจ จำนวน 20 คิดเป็นรอยละ 11.1 และค่าจำนวนและร้อยละของรายได้ครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ อยู่ในช่วง 5,000–10,000 บาท จำนวน 67 คนคิดเป็นร้อยละ 37.2 รายไดในช่วงไม่เกิน 5,000 บาท มีจำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 8.3 อยู่ในช่วง 10,001–15,000 บาท จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6 อยู่ในช่วง 15,001–20,000 บาท จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 อยู่ในช่วง 20,001–30,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 และมีรายได้ครอบครัวมากกว่า 30,000 บาท จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 และระดับการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สื่อที่มีผลต่อ

การเข้าศึกษาเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X}$=4.14) วีดีทัศน์ ($\bar{X}$=3.03) โปสเตอร์ ($\bar{X}$=2.92) แผ่นพับ ($\bar{X}$=2.88) และสื่อวิทยุกระจายเสียง ($\bar{X}$=2.47)

3. ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานการวิจัยระดับการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ส่วนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยระดับการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ดังนี้

3.1 สมมติฐานที่ 1 นักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่มีเพศแตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลจากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อแตกต่างกัน ผลการทดสอบเพศต่อการรับรู้ข้อมูลจากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยรายด้านพบว่าด้านนักเรียนเพศชาย มีการรับรู้ต่อสื่อด้านโปสเตอร์สูงกว่านักเรียนเพศหญิง (t=3.397) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 และด้านสื่อวิทยุกระจายเสียง นักเรียนเพศชายมีการรับรู้ต่อสื่อด้านโปสเตอร์สูงกว่านักเรียนเพศหญิง (t=-2.732) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

3.2 สมมติฐานที่ 2 นักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่มีที่ตั้งโรงเรียนแตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลจากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อแตกต่างกัน ผลการทดสอบที่ตั้งโรงเรียนของนักศึกษาต่อการรับรู้ข้อมูลจากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยรายด้านพบว่าด้านนักเรียน ในเขตพื้นที่บริการมีการรับรู้ต่อสื่อด้านสื่อสังคมออนไลน์สูงกว่า (t=-2.327) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ด้านในเขตพื้นที่บริการ มีการรับรู้ต่อสื่อด้านโปสเตอร์สูงกว่า (t=-.3718) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 และด้านในเขตพื้นที่บริการ มีการรับรู้ต่อสื่อด้านวีดีทัศน์สูงกว่า (t=-4.015) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

3.3 สมมติฐานที่ 3 นักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่มีแผนการเรียนแตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลจากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อแตกต่างกัน ผลการทดสอบแผนการเรียนของนักศึกษาต่อการรับรู้ข้อมูลจากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยรายด้าน พบว่า ด้านนักเรียนในแผนการเรียนสายสามัญมีการรับรู้ต่อสื่อด้านสื่อสังคมออนไลน์สูงกว่า (t=-2.774) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

3.4 สมมติฐานที่ 4 นักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่มีการอาศัยอยู่กับครอบครัวแตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลจากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อแตกต่างกัน ผลการทดสอบการอาศัยอยู่กับครอบครัวของนักศึกษาต่อการรับรู้ข้อมูลจากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่าโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยรายด้าน พบว่า ด้านนักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดา/มารดา มีการรับรู้ต่อสื่อด้านโปสเตอร์สูงกว่า (t=5.531) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ด้านนักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดา/มารดา มีการรับรู้ต่อสื่อด้านสื่อสังคมออนไลน์สูงกว่า (t=3.626) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 และด้านนักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดา/มารดา มีการรับรู้ต่อสื่อด้านสื่อวิทยุกระจายเสียงสูงกว่า (t=2.388) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

3.5 สมมติฐานที่ 5 นักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่มีอาชีพผู้ปกครองแตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลจากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อแตกต่างกัน ผลการทดสอบอาชีพผู้ปกครองของนักเรียนต่อการรับรู้ข้อมูลจากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า โดยภาพรวม

ไม่แตกต่างกัน โดยรายด้าน พบว่า ด้านนักเรียนที่ครอบครัวทำงานด้านเกษตรกร/รับจ้าง มีการรับรู้ต่อสื่อด้านโปสเตอร์สูงกว่า (t=-2.218) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

3.6 สมมติฐานที่ 6 นักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่มีรายได้ผู้ปกครองแตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลจากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อแตกต่างกัน ผลการทดสอบรายได้ผู้ปกครองของนักเรียนต่อการรับรู้จากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยรายด้าน พบว่า ด้านนักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้น้อยกว่า 15,000 มีการรับรู้ต่อสื่อด้านสื่อสังคมออนไลน์สูงกว่า (t=3.686) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

4. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ระดับความพึงพอใจสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ความพึงพอใจของสื่อโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของสื่อด้านข้อมูลหลักสูตรเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X}$=4.08) วีดีทัศน์ ($\bar{X}$=3.17) แผ่นพับ ($\bar{X}$=3.16) โปสเตอร์ ($\bar{X}$=3.08) และสื่อวิทยุกระจายเสียง ($\bar{X}$=2.86) ความพึงพอใจของสื่อด้านความน่าสนใจเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X}$=4.06) วีดีทัศน์ ($\bar{X}$=3.24) แผ่นพับ ($\bar{X}$=3.24) โปสเตอร์ ($\bar{X}$=3.16) และสื่อวิทยุกระจายเสียง ($\bar{X}$=2.97) และความพึงพอใจของสื่อด้านการติดต่อสื่อสารเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X}$=4.22) วีดิทัศน์ ($\bar{X}$=3.19) โปสเตอร์ ($\bar{X}$=3.13) แผ่นพับ ($\bar{X}$=3.05) และสื่อวิทยุกระจายเสียง ($\bar{X}$=3.05) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยสรุปผลการิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อสร้างสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ผลการสร้างสื่อโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สื่อวีดิทัศน์และสื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X}$=4.52) สื่อวิทยุกระจายเสียง ($\bar{X}$=4.44) สื่อแผ่นพับ ($\bar{X}$=4.40) และสื่อโปสเตอร์ ($\bar{X}$=4.28) ตามลำดับ

2. ศึกษาประเภทของสื่อที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ประเภทของสื่อมีผลต่อการเข้าศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X}$=4.14) สื่อวีดีทัศน์ ($\bar{X}$=3.03) สื่อโปสเตอร์ ($\bar{X}$=2.92) สื่อแผ่นพับ ($\bar{X}$=2.88) และสื่อวิทยุกระจายเสียง ($\bar{X}$=2.47) และจำแนกการเปรียบเทียบโดย 2.1) นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลจากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน 2.2) นักเรียนที่มีที่ตั้งโรงเรียนแตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลจากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2.3) นักเรียนที่มีแผนการเรียนแตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลจากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน 2.4) นักเรียนที่มีการอาศัยอยู่กับครอบครัวแตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลจากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2.5) นักเรียนที่มีอาชีพผู้ปกครองแตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลจากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน และ 2.6) นักเรียนที่มีรายได้ผู้ปกครองแตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลจากสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของสื่อที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า มีความพึงพอใจของสื่อโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X}$=4.08) สื่อวีดีทัศน์ ($\bar{X}$=3.17) สื่อแผ่นพับ ($\bar{X}$=3.16) สื่อโปสเตอร์ ($\bar{X}$=3.08) และสื่อวิทยุกระจายเสียง ($\bar{X}$=2.86) ความพึงพอใจของสื่อด้านความน่าสนใจเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X}$=4.06) สื่อวีดีทัศน์ ($\bar{X}$=3.24) สื่อแผ่นพับ ($\bar{X}$=3.24) โปสเตอร์ ($\bar{X}$=3.16) และสื่อวิทยุกระจายเสียง ($\bar{X}$=2.97) และความพึงพอใจของสื่อด้านการติดต่อสื่อสารเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X}$=4.22) สื่อวีดิทัศน์ ($\bar{X}$=3.19) สื่อโปสเตอร์ ($\bar{X}$=3.13) สื่อแผ่นพับ ($\bar{X}$=3.05) และสื่อวิทยุกระจายเสียง ($\bar{X}$=3.05) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการสร้างสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า การสร้างสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม คุณภาพสื่อการประชาสัมพันธ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สื่อประชาสัมพันธ์ที่หลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่ได้จัดทำขึ้นผ่านการประเมินจากคณะกรรมการฯ จัดทำโครงการประชาสัมพันธ์สาขาที่ทรงคุณวุฒิและประสบการณ์ ด้านการสื่อสาร เพื่อการประชาสัมพันธ์ได้มีการวางแผนการดำเนินการและการประเมินผลตามลำดับ พร้อมทั้งยังมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อปรับปรุงให้ทันสมัยทันเหตุการณ์อยู่เสมอ สอดคล้องกับอลิสา มะเซ็ง (2557, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนางานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีการปฏิบัติงานด้านบุคลากรมากกว่าด้านอื่นรองลงมือ คือ ด้านการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ด้านการวางแผนและด้านการประเมินผลตามลำดับ และแนวทางการพัฒนางานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ได้แก่ 1) ด้านการวางแผน จะต้องใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดการวางแผนการปฏิบัติงานกับคุลากรนักศึกษาและหน่วยงานภายนอก 2) ด้านการสื่อวารเพื่อการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมสร้างเครือข่ายความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างงานประชาสัมพันธ์กับบุลากรนักศึกษาและหน่วยงานภายนอก 3) ด้านบุลากรพัฒนาและสนับสนุนโดยการจัดอบรมให้ความรู้สร้างความเข้าใจในด้านการประชาสัมพันธ์ และ 4) ด้านการประเมินผลใช้หลักการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การวัดและประเมินผลที่มีมีประสิทธิภาพจะให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เที่ยงตรง สำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพเป็นข้อมูลย้อนกลับที่จะช่วยติดตาม กำกับ ดูแลความก้าวหน้าของการปฏิบัติกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการศึกษาประเภทของสื่อที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ระดับการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สื่อที่มีผลต่อการเข้าศึกษาเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สื่อสังคมออนไลน์, วีดีทัศน์, โปสเตอร์, แผ่นพับ และสื่อวิทยุกระจายเสียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเยาวชนคนรุ่นใหม่ใช้นิยมใช้ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์กันยิ่งขึ้น อันเป็นช่องทางที่ช่วยให้รับรู้ข่าวสารได้อย่างง่ายดาย รวดเร็ว สะดวกสบาย สอดคล้องกับกัลยา ตันจะโร และพิมพ์รำไพ เปรมสมิทธ์ (2555, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องการใช้สื่อสังคมเพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยผลการศึกษาพบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจำนวนมากที่สุดมีวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมเพื่อให้สามารถสื่อสารกับผู้ใช้บริการได้ทุกที่ทุกเวลา บรรณารักษ์เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการใช้สื่อสังคมห้องสมุดส่วนใหญ่ใช้เฟซบุคในการประชาสัมพันธ์ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคม คือความง่ายของการใช้งาน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของสื่อที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ระดับความพึงพอใจต่อสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเรียงลำดับ ได้แก่ ในด้านข้อมูลหลักสูตร อันดับ 1 สื่อสังคมออนไลน์ อันดับ 2 วีดีทัศน์ อันดับ 3 แผ่นพับ อันดับ 4 โปสเตอร์ อันดับ 5 สื่อวิทยุกระจายเสียง ในด้านความน่าสนใจ อันดับ 1 สื่อสังคมออนไลน์ อันดับ 2 วีดีทัศน์ อันดับ 3 แผ่นพับค่าเฉลี่ย อันดับ 4 โปสเตอร์ อันดับ 5 สื่อวิทยุกระจายเสียง ในด้านการติดต่อสื่อสารอันดับ 1 สื่อสังคมออนไลน์ อันดับ 2 วีดีทัศน์ อันดับ 3 โปสเตอร์ อันดับ 4 แผ่นพับ อันดับ 5 สื่อวิทยุกระจายเสียง อาจเนื่องจากตรงกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวัน พอใจและสนใจการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นแบบนาทีต่อนาที (Real Time) รวดเร็ว กระชับสอดคล้องกับกิ่งแก้ว ปะติตังโข (2558, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องการใช้และความต้องการสารสนเทศจากสื่อการประชาสัมพันธ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาใช้สารสนเทศจากสื่อการประชาสัมพันธ์ประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมาก และเมธาวี เจริญผล และบุหงา ชัยสุวรรณ (2558, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผ่านสื่อออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้อ่านเกิดความเข้าใจเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอนิตยสารเมื่อเข้าถึงข้อมูลผ่านช่องทางของเฟซบุ๊กเป็นอันดับ 1

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 เว็บไซต์ของหลัก คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามต้องปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัย น่าสนใจ มีข่าวแสดงความก้าวหน้าตลอดเวลา และระบุเบอร์โทรศัพท์ผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน

1.2 เฟสบุคของของหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ควรแจ้งข่าวสารที่ทันสมัย รวดเร็ว ในรูปแบบนาทีต่อนาที

1.3 ป้ายไวนิลและแผ่นปลิว ควรใช้สีสันสดใสข้อความมีความโดดเด่นเข้าใจง่าย

1.4 แผ่นพับ ควรออกแบบให้เป็นที่สะดุดตาและนำเสนอเนื้อหาใหม่ ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร มีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้สื่อการประชาสัมพันธ์ของหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2.2 ควร มีการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดทำสื่อการประชาสัมพันธ์ที่ผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่ได้อุดหนุนทุนในการวิจัยในครั้งนี้ และงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก ดร.สิทธิชัย ดีล้น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำแนะนำ ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย ตลอดจน ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่สนับสนุนในการศึกษาและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดาผู้ให้ชีวิตผู้มีพระคุณ ครูบาอาจารย์ และทุกคนที่มีส่วนสร้างพื้นฐานการศึกษาให้แก่ผู้วิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2541). *การคลังว่าด้วยการจัดการจัดสรรและการกระจาย.* (พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กิ่งแก้ว ปะติตังโข. (2558). การใช้และความต้องการสารสนเทศจากสื่อการประชาสัมพันธ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. *วารสารรามคำแหงฉบับมนุษยศาสตร์*, 33(2), 99-116.

กัลยา ตันจะโร และพิมพ์รำไพ เปรมสมิทธ์. (2555). การใช้สื่อสังคมเพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย. *วารสารบรรณารักษศาสตร์*, 32(2), 39-55.

ดรุณศักดิ์ ตติยะลาภะ. (2549). *แนวคิดเชิงธุรกิจกับการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยไทย: บทวิเคราะห์การจัดหลักสูตรโครงการพิเศษ.* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เมธาวี เจริญผล และบุหงา ชัยสุวรรณ. (2558). *กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผ่านสื่อออนไลน์ของนิตยสารลอฟฟีเซียลไทยแลนด์.* กรุงเทพฯ: การประชุมวิชาการระดับชาติ ประจำปี 2558 คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุชาติ ตันธนะเดชา. (2548). *อนาคตอุดมศึกษาไทยภายใต้กระแสทางการคาเสรีข้ามชาติ.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อลิสา มะเซ็ง. (2557). แนวทางพัฒนางานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*,1(2),1-10.

อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์. (2559). *บทความ มองบ้านแลเมือง มหาวิทยาลัยไทยจะอยู่รอดได้หรือไม่.* สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2560, จาก https://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

Historical Tourism Management: A Case Study of Prasat Pueai Noi Pueai Noi District Khon Kaen Province.

Received: 23 March 2020
Revised: 14 April 2020
Accepted: 28 April 2020

วราภรณ์ ชัยสิทธิ์[1] และประโยชน์ ส่งกลิ่น[2]
Waraporn Chaiyasit[1] and Prayote Songklin[2]
[1]นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์วิทยาลัยการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[1]Master Student of Political Science Program in Public Policy Mahasarakham University
[2]Lecturer from the College of Politics and Governance Mahasarakham University
Corresponding Author E-mail: We_040@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย 2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย และ 3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ กลุ่มตัวอย่างคือจำนวน 150 คน ที่ได้มาจากการคัดเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยคือ จำนวน 15 คน ที่มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการการท่องเที่ยวปราสาทเปือยน้อย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ ($\bar{X}$=4.50) อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ($\bar{X}$=4.28) และด้านการคมนาคม ($\bar{X}$=3.57) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}$=3.27) ตามลำดับ 2) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย พบว่า 2.1) ด้านการคมนาคม ได้แก่ รถโดยสารไม่เพียงพอต่อความต้องการ 2.2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ห้องน้ำห่างไกลจากบริเวณแหล่งท่องเที่ยว 2.3) ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ภายในตัวปราสาทไม่มีคำอธิบายบอกความเป็นมาที่ชัดเจน และ 2.4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ไม่มีกิจกรรมที่น่าสนใจ และ 3) ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย พบว่าข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญ ประกอบด้วย 3.1) ด้านการคมนาคม ได้แก่ ควรจัดให้มีรถโดยสารประจำทางอย่างต่อเนื่อง 3.2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ควรจัดเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำ 3.3) ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ควรมีสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์เชิงประวัติศาสตร์ของปราสาทเปือยน้อย และ 3.4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ควรมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้คนในชุมชนเข้ามาให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการการท่องเที่ยว, ประวัติศาสตร์, ปราสาทเปือยน้อย

Abstract

The purposes of this study were 1. to study the historical tourism management in the Prasat Pueai Noi 2. to study the problems and obstacles in the historical tourism management in the Prasat Pueai Noi and 3. to study the suggestions for the historical tourism management in the Prasat Pueai Noi, Pueai Noi

dstrict Khon Kaen province. It is a mixed method. Research Instrument are in-depth interview form and questionnaire. The sample group and the target group of the research are 150 samples from Accidental Sampling and 15 samples from the Purposive Sampling. Then the data from the questionnaire was analyzed using descriptive statistics consisting of percentage, mean and standard deviation. and data from in-depth interviews to analyze in content analysis. The result of this research was found that 1) the historical tourism management in the Prasat Pueai Noi.The Overall is at a high level. ($\bar{x}$=3.91) When considered in detail, it is found that at the highest level, 1 aspect is the historical attraction ($\bar{x}$=4.50) Is at the high level in 2 aspects, namely the historical tourism ($\bar{x}$=4.28) and the traveling ($\bar{x}$=3.57) and at the moderate level 1 is the facilities ($\bar{x}$=3.27) respectively 2) Problems and Obstacles in historical tourism management in the Prasat Pueai Noi, it was found that 2.1) the transportation such as the bus is not enough to meet the needs 2.2) the facilities such as toilets that are far from the tourist area 2.3) in the historical attraction such as There is no explanation within the castle's history 2.4) Historical tourism activities such as no interesting activities and 3) Suggestions for solving problems in the historical tourism management in the Prasat Pueai Noi, it is found that the suggestions for solving problems are important include 3.1) Travel facilitates regular maintenance of visitors to take care of tourist spots. 3.3) The most interesting thing in history is to inspire customers. So that people in the community come to cooperate in organizing more activities.

Keywords: Tourism Management, Historical, Prasat Pueai Noi

บทนำ

สำหรับประเทศไทยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสร้างรายได้เกินกว่า 1 ล้านล้านบาท มาโดยตลอด ซึ่งในปี พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยว 2.94 ล้านล้านบาท และมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว โดยเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศก่อให้เกิดการจ้างแรงงานและเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและลดความเหลื่อมล้ำดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประเทศไทยอาจจะต้องเดินหน้าการพัฒนาในด้านที่ควรปรับปรุงได้แก่ ด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มความเข้มข้นในด้านความปลอดภัยและยกระดับความสะอาดและสุขภาพให้มีความครอบคลุมในทุกสาขาของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยในขณะเดียวกันต้องยกระดับภาคการท่องเที่ยวในระดับกลางให้ปรับอันดับให้สูงขึ้น เพิ่มมาตรการในการอำนวยความสะดวกต่อการเดินทางพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทางอากาศให้มีประสิทธิภาพและสามารถรองรับต่อการขยายตัวของคนเดินทางทั่วโลก ประกอบกับยกระดับอันดับที่อยู่ในระดับดีเด่นให้สามารถรักษาระดับให้สูงขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่าอันดับที่อยู่ในเกณฑ์ดีที่สุดแต่ปรับอันดับลดลงอาจจะต้องมีมาตรการในการรองรับโจทย์ในข้อดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพยากรธรรมชาติการแข่งขันด้านราคาและโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทางอากาศเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น ทั้งนี้ อาจจะต้องบูรณาการความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมกับผู้มีส่วนได้เสียและทุกฝ่ายเพื่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562, ออนไลน์)

ปัจจุบัน ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศเป็นวาระแห่งชาติ (Nayional Agenda) ตั้งแต่ปีพ.ศ.2552 ปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งนำทุนธรรมชาติ ทุนกายภาพ ทุนสังคม ทุนมนุษย์ ทุนทางการเงิน รวมถึงทุนทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งขับเคลื่อนในการเปลี่ยนแปลงประเทศจากเศรษฐกิจยุคเก่ามาประยุกต์ผสมผสานให้มีความลงตัวให้เข้ากับเศรษฐกิจยุคใหม่ (New Economy) นั่นคือเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) (Sangsanit. N, 2013) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ถูกจัดให้เป็นกลุ่มสินค้าการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ รวมทั้ง

นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐที่มุ่งรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสังคม รวมถึงสถานที่ที่มีความผูกพันทางจิตใจของชนรุ่นหลัง เพื่อเรียนรู้ต่อประวัติศาสตร์และโบราณสถานในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางประวัติศาสตร์ ซึ่งการท่องเที่ยวเกี่ยวกับอารยะธรรมขอมในเขตพื้นที่อีสานใต้นั้นถือว่าเป็นทรัพยากร การท่องเที่ยวด้านโบราณสถานที่สำคัญทีได้รับการพัฒนาส่งเสริมและมีการประชาสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการบูรณะปราสาทต่าง ๆ ให้มีสภาพที่สมบูรณ์ตลอดจน มีการจัดกิจกรรมเสริม เช่น การจัดแสง สี เสียง ตำนานต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวเพิ่มมากขึ้นอย่าต่อเนื่อง การท่องเที่ยวเกี่ยวกับอารยะธรรมขอมในปัจจุบัน โดยเฉพาะปราสาทหินต่างได้รับความสนใจจากต่างชาติเป็นจำนวนมากหรือแม้กระทั่งคนไทยเองก็ยังให้ความสนใจไม่น้อยพื้นที่ที่เรียกว่าเป็นแหล่งอารยะธรรมของที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ได้แก่ เขตอีสานตอนล่าง โดยเฉพาะจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์และศรีสะเกษ (เชิดศักดิ์ ฉายถวิลและคณะ, 2550; อ้างถึงในนัยนา โอภาสตระกูล, 2557, น.1-2)

จังหวัดขอนแก่น เป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานเป็นศูนย์กลางหลักในด้านการค้า การบริการการท่องเที่ยวและมีสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญอยู่มากมายในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อยเป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญแห่งหนึ่งในภาคอีสานมีความสมบูรณ์ และมีขนาดใหญ่ที่สุดในเขตอีสานตอนบน จากที่ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบว่า ปราสาทเปือยน้อย มีรูปแบบลักษณะทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมอยู่ในยุคศิลปขอมแบบปาปวนและแบบนครวัดสันนิษฐานว่าน่าจะสร้างขึ้นระหว่างศตวรรษที่ 16-17 และมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาเที่ยวชมอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ดี การจัดการท่องเที่ยวปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ยังมีข้อจำกัดในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอยู่มาก ทั้งข้อจำกัดบริเวณตัวปราสาทเปือยน้อยและบริเวณรอบปราสาทที่ต้องขออนุญาตจากกรมศิลปากรที่แปดจังหวัดขอนแก่นรวมถึงเพื่อจำกัดในส่วนของงบประมาณของเทศบาลตำบลเปือยน้อยและอำเภอเปือยน้อยมีอยู่อย่างจำกัดและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเปือยน้อยมีอยู่อย่างจำกัดจึงไม่สามารถมาประจำอยู่ที่แหล่งท่องเที่ยวได้ ถึงกระนั้นปราสาทเปือยน้อยเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมและมีคุณค่าทางจิตใจของคนในท้องถิ่นเองจากรุ่นสู่รุ่น เช่น ในวันสำคัญทางศาสนาประชาชนในพื้นที่จะพร้อมกันออกมาตักบาตรบริเวณปราสาทเปือยน้อยและเคารพนับถือปราสาทเปือยน้อยเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของอำเภอเปือยน้อยและปราสาทเป็นโบราณสถานที่เป็นอัตลักษณ์ของอำเภอเปือยน้อยที่สร้างคุณค่าทางจิตใจให้กับคนอำเภอเปือยน้อยและเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจด้วย

ดังนั้น จากข้อมูลดังกล่าวในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับประเด็นการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เห็นลักษณะการจัดการ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางหรือข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการพัฒนาและการยกระดับจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยผ่านหัวข้อการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ประกอบด้วย

1.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่นในช่วงเดือนตุลาคม 2561 ถึงเดือนมีนาคม 2562 จำนวน 150 คน โดยการคัดเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

1.2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 15 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaire)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

5. **สถิติที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 18-35 ปี การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท และผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย	ระดับความเห็น		
	$\bar{X}$=	S.D.	แปลผล
1. ด้านการคมนาคม	3.57	.679	มาก
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.27	.967	ปานกลาง
3. ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์	4.50	.585	มากที่สุด
4. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	4.28	.695	มาก
รวม	**3.91**	**.573**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ ($\bar{X}$=4.50) อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ($\bar{X}$=4.28) และด้านการคมนาคม ($\bar{X}$=3.57) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}$=3.27) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) ด้านการคมนาคม คือ รถโดยสารที่มีไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ เจ้าหน้าที่ที่ให้การบริการนำเที่ยวมีอยู่อย่างจำกัดและห้องน้ำอยู่ไกลจากบริเวณปราสาท 3) ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ คือ มีเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวมีอยู่อย่างจำกัดและสถาปัตยกรรมไม่มีคำอธิบายเกี่ยวกับความหมายและความเป็นมาอย่างชัดเจน และ 4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ คือ เจ้าหน้าที่ไม่มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเพียงพอ ประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเท่าที่ควรและงบประมาณในการจัดกิจกรรมมีไม่เพียงพอ

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) ด้านการคมนาคม ได้แก่ ควรจัดให้มีรถโดยสารประจำทางอย่างต่อเนื่องและควรมีการปรับปรุงและขยายเส้นทางให้เข้าถึงได้สะดวกยิ่งขึ้น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือมีไฟสองสว่างตามเส้นทางที่เพียงพอ ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ คือมีการจัดทำคำอธิบายความเป็นมาภายในตัวปราสาทเปือยน้อย และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ คือมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับความเป็นมาของปราสาทเปือยน้อย 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ควรจัดเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำและควรมีการสร้างห้องน้ำเพิ่มเติมโดยให้อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น อีกทั้งควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นประจำ 3) ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ควรมีสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์เชิงประวัติศาสตร์ของปราสาทเปือยน้อยและควรมีการจัดทำคำอธิบายถึงความเป็นมาของสถาปัตยกรรมหินแกะสลักภายในตัวปราสาทเปือยน้อย ควรมีการจัดทำสถานที่ถ่ายรูปเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายรูปและควรมีการสร้างจุดสนใจที่เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอเปือยน้อยให้มากกว่านี้เพื่อเป็นเอกลักษณ์ให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาเยี่ยมชมปราสาทเปือยน้อยมากขึ้น และ 4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ควรมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้คนในชุมชนเข้ามาให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น และการท่องเที่ยวของอำเภอเปือยน้อยควรจะมีกิจกรรมที่หลากหลายและควรจัดขึ้นอยู่เป็นประจำและควรมีการสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในพื้นที่มาเข้าร่วมกิจกรรมที่เทศบาลตำบลเปือยน้อยจัดขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ ($\bar{X}$=4.50) อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ($\bar{X}$=4.28) และด้านการคมนาคม ($\bar{X}$=3.57) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}$=3.27) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อยด้านปัญหาและอุปสรรค 1) ด้านการคมนาคม ได้แก่ รถโดยสารไม่เพียงพอต่อความต้องการ 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ห้องน้ำห่างไกลจากบริเวณแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ภายในตัวปราสาทไม่มีคำอธิบายบอกความเป็นมาที่ชัดเจน และ 4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ไม่มีกิจกรรมที่น่าสนใจ

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) ด้านการคมนาคม ได้แก่ ควรจัดให้มีรถโดยสารประจำทางอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ควรจัดเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำ 3) ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ควรมีสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์เชิงประวัติศาสตร์ของปราสาทเปือยน้อย และ 4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ควรมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้คนในชุมชนเข้ามาให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ 4 ประการ ดังนี้

1. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก น่าจะเป็นเพราะว่า มีการจัดการการท่องเที่ยวในแต่ละด้านที่เหมาะสม สำหรับแหล่งท่องเที่ยวปราสาทเปือยน้อย โดยพบว่า การจัดการด้านการคมนาคม คือมีการปรับปรุงและขยายเส้นทางให้เข้าถึงได้สะดวกยิ่งขึ้น มีระดับการจัดการอยู่ในระดับมาก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ มีไฟสองสว่างตามเส้นทางที่เพียงพอมีระดับการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ คือมีการจัดทำคำอธิบายความเป็นมาภายในตัวปราสาทเปือยน้อยมีระดับการจัดการอยู่ในระดับมากที่สุดและด้านกิกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ คือ มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับความเป็นมาของปราสาทเปือยน้อย มีระดับการจัดการอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาวี วงษ์บุตรศรี (2556, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาดและการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในด้านผลิตภัณฑ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นลำดับแรก และพบว่านักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาดและการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์แตกต่างกัน

2. จัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น น่าจะเป็นเพราะว่า การจัดการการท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวกยังมีการจัดที่ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร โดยพบว่า เจ้าหน้าที่ที่ให้การบริการนำเที่ยวมีอยู่อย่างจำกัดและห้องน้ำอยู่ไกลจากบริเวณปราสาทมีการจัดการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธณัศวัล กุลศรี และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ (2559, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์สิรินธร ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์สิรินธรโดยพิจารณาจากองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงินและทรัพยากร ด้านคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้านการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่ายและด้านกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่า พิพิธภัณฑ์สิรินธรมีสภาพการดำเนินงานที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการ คือ งบประมาณมีจำกัดเฉพาะเพื่อการศึกษาวิจัยอนุรักษ์ เก็บรวบรวมตัวอย่างซากไดโนเสาร์ขณะที่การให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวยังไม่สามารถสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้การบริหารจัดการขาดเครือข่ายการเรียนรู้และพัฒนาในกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านหรือนักเรียนและเยาวชนรุ่นใหม่ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้อย

3. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ รถโดยสารไม่เพียงพอต่อความต้องการน่าจะเป็นเพราะว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่คุ้นชินกับการใช้รถโดยสาร จึงมีผู้ใช้บริการน้อยทำให้ผู้ประกอบการรถโดยสารขาดทุนจำนวนไม่น้อยและมีการจัดการที่ไม่เหมาะสมจึงทำให้การจัดการด้านคมนาคมเกี่ยวกับรถโดยสารประจำทางมีปัญหาและอุปสรรค โดยมีค่าความถี่สูงสุดเมื่อเทียบกับข้ออื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณี สวนเพลง และคณะ (2560, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อารยะธรรมล้านนา (พะเยา แพร่ น่าน) และสุโขทัย (กำแพงเพชร

สุโขทัย) เพื่อเชื่อมโยงกับอารยะธรรมล้านช้าง (หลวงพระบาง) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมได้รับการดูแลเป็นอย่างดีหากแต่ขาดการดูแลรักษาโดยชุมชน ดังนั้น จึงควรเพิ่มกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น อีกทั้งควรมีโครงการส่งเสริมเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงอารยะธรรมล้านนา สุโขทัยและล้านช้างเพื่อแสวงหาตลาดการท่องเที่ยวใหม่

4. จัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ ควรจัดให้มีรถโดยสารประจำทางอย่างต่อเนื่อง น่าจะเป็นเพราะว่า รถโดยสารประจำทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ และประชาชนในพื้นส่วนใหญ่ไม่คุ้นชินกับการใช้รถโดยสารประจำทางในการสัญจร ดังนั้น จึงควรจัดให้มีรถโดยสารประจำทางอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและประชาชนในพื้นที่เริ่มคุ้นชินกับการใช้รถโดยสารประจำทางมากขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของประภาวี วงษ์บุตรศรี (2556, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการศึกษาพบว่า โดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมีความต้องการกลับมาท่องเที่ยวอีก โดยปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ของแหล่งท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อการกลับมาของนักท่องเที่ยวมากที่สุดมีขนาดของผลกระทบเท่ากับ 3.612 ทางด้านแนวทางในการเพิ่มศักยภาพการรองรับนักการท่องเที่ยว โดยภาพรวมแล้วควรมีการพัฒนาและปรับปรุงทั้งด้านการบริการและการจัดการโลจิสติกส์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การปรับภูมิทัศน์ การควบคุมราคาสินค้า การจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูล เพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ จัดระเบียบพื้นที่จอดรถดูแลความสะอาดของห้องน้ำ จัดทำป้ายแนะนาขั้นตอนการให้บริการ ปรับปรุงสภาพถนนรวมทั้งการจราจรในช่วงเทศกาล การเพิ่มป้ายบอกทางการติดตั้งตู้ ATM บริเวณใกล้แหล่งท่องเที่ยว สนับสนุนให้คนในชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าให้นักท่องเที่ยวและการสนับสนุนคนในชุมชนให้เข้าใจและร่วมมือร่วมใจในการสร้างเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ด้านการคมนาคม ควรมีการจัดการด้านการเพิ่มเที่ยวรถโดยสารประจำทางและควรจัดทำป้ายบอกทางในทุก ๆ ระยะทางของการเดินทางมาท่องเที่ยวยังปราสาทเปือยน้อยเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางโดยใช้รถโดยสารหรือรถส่วนตัวมายังแหล่งท่องเที่ยวปราสาทเปือยน้อย

1.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการติดต่อประสานงานที่ง่ายและสะดวกอย่างต่อเนื่องและจัดเจ้าหน้าที่หรือจิตอาสาทำความสะอาดโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวชมยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โบราณสถานแห่งนี้

1.3 สิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ปราสาทเปือยน้อยควรสร้างจุดสนใจหรือจุดดึงดูดที่เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอเปือยน้อยเช่นการจัดทำสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวปราสาทเปือยน้อยในการจัดจำหน่ายให้เป็นสินค้าประจำอำเภอ

1.4 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ควรสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในพื้นที่ให้หันมาร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและควรมีไกด์นำเที่ยวประจำแหล่งท่องเที่ยวในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมปราสาทเปือยน้อย รวมถึงควรมีกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างเอกลักษณ์แก่อำเภอเปือยน้อย และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โบราณสถานประจำอำเภอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร มีการศึกษาวิจัยในเชิงเปรียบเทียบ เรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น และแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวต่อไป

2.2 ควร มีการศึกษาวิจัยเรื่องศักยภาพในเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น และแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อประเมินศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ คณะอาจารย์ที่เป็นคณะกรรมการการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ให้คำแนะนำขั้นตอนในการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมถึงการวางแผนการศึกษาและรูปเล่มวิทยานิพนธ์ เพื่อให้การนำเสนอผลงานเป็นไปตามรูปแบบ และการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา-มารดา บูรพาจารย์ ตลอดจน ผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนในการสนับสนุนการศึกษาแก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). *สรุปชีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของไทย ปีพ.ศ. 2562.* สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2562, จาก https://www.mots.go.th/old/more_news.php?cid=411.

จุฑาภรณ์ หินซุ่ย และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์. (2557). แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดประชาคมวนาราม อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*,10(1),52

ธณัศวัล กุลศรี และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์. (2559). ศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์สิรินธร ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. Veridian E-Journal *สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร*,(9)3.

นัยนา โอภาสตระกูล. (2557). *ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา: อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย*. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.

ประภาวี วงษ์บุตรศรี. (2556). *การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (รายงานการวิจัย). สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุนารี.

พรรณี สวนเพลง และคณะ. (2560). *การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อารยธรรมล้านนา (พะเยา แพร่ น่าน) และสุโขทัย (กำแพงเพชร สุโขทัย) เพื่อเชื่อมโยงกับอารยธรรมล้านช้าง (หลวงพระบาง) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Sangsanit, N. (2013). Creative Tourism Policy Focus on Community Development for Sustainable Tourism. From http://dasta.23perspective.com (Accessed 12 September 2016).

การบริหารจัดการสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

The Management of Schools under the Ministry of Education and under Local Administrative Organizations.

Received: 1 April 2020
Revised: 23 April 2020
Accepted: 4 May 2020

อนุพล เพชรลาเวียง[1] และเพ็ญณี แนรอท[2]
Anuphon Phechlawiang[1] and Penee Narot[2]
[1]นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารท้องถิ่นยุคใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[2]อาจารย์วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[1]Master Student of Public Administration Program in Modern Local Administration Khon Kaen University
[2]Lecturer from the College of Local Administration Khon Kaen University
Corresponding Author E-mail: anuphon4785@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น และ 3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ กลุ่มที่ 1 ผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษา กลุ่มที่ 2 ผู้ให้บริการทางการศึกษา กลุ่มที่ 3 ผู้รับบริการทางการศึกษา รวมทั้งสิ้น จำนวน 76 คน ที่มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ 1.1) มีความคล้ายคลึงกัน ประกอบด้วย (1) ด้านการจัดการระบบการศึกษา (2) ด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน (3) ด้านการบริหารบุคคล (4) ด้านการประกันคุณภาพและมาตรฐาน 1.2) มีความแตกต่างกัน ประกอบด้วย (1) ด้านนโยบายและแผนการบริหารการศึกษา (2) ด้านการบริหารงบประมาณ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ ปีที่ 6 ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันมากนัก โดยเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทุกรายวิชาของโรงเรียนทั้ง 2 สังกัด ยังต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ซึ่งควรได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป และ 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ 3.1) ควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพด้านวิชาการแก่ครูผู้สอน 3.2) ควรให้ความเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาในแต่ละสังกัดให้ชัดเจน และ 3.3) ควรพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยเน้นประสิทธิภาพและศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการสถานศึกษา, ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา, โรงเรียน

Abstract

The purposes of this study were 1. to study the management of schools under the ministry of education and under local administrative organizations in Khon Kaen Province 2. to compare educational achievement of schools under the ministry of education and under local administrative organizations in Khon Kaen Province and 3. to make Policy recommendations for improving the quality of education

schools under the ministry of education and under local administrative organizations in Khon Kaen Province. It is a qualitative research. Research Instrument are in-depth interview form. The research target group is group 1, educational policy makers, group 2, educational service providers, group 3, 76 educational service recipients that come from Purposive Sampling. Data obtained from in-depth interviews and compilation from relevant documents for content analysis. The result of this research was found that 1) the management of schools under the ministry of education and under local administrative organizations in Khon Kaen Province Include 1.1) There are similarities, consisting of (1) educational system management (2) curriculum administration (3) human resource management (4) quality assurance and standards 1.2) are different Together consisting of (1) policy and educational administration plan (2) budget management. 2) Compare the educational achievement of schools under the ministry of education and under local administrative organizations in Khon Kaen Province. Grade 9 and 6 in the overall picture is not much different. When comparing the average scores of all courses in both schools, it is still lower than the national average. Which should continue to be improved and 3) Policy recommendations for educational quality development as follows: 3.1) should encourage and support the development of academic potential for teachers 3.2) independence in educational management of each institution and clearly 3.3) The curriculum should be developed in order to improve the academic achievement in accordance with the National Education Plan 2017-2036, focusing on the efficiency and potential of the learners.

Keywords: The Management of Schools, Educational achievement, School

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์และเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ กล่าวคือ เมื่อประชากรมีคุณภาพทางการศึกษามีความรู้และความสามารถก็จะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในอันที่จะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป ประเทศไทยมีระบบการจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ระบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศได้เข้าไปอยู่ในการศึกษาในระบบ ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญในการดูแลรับผิดชอบเพื่อกำหนดความเป็นไปของระบบการศึกษาของประเทศ โดยมีภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานรอง ตามเจตนารมณ์ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อันเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษา ในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการมีจำนวนสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดทั้งหมด 45,290 แห่ง ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานที่มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ด้วยเหตุดังกล่าว จึงมีนักวิชาการทางการศึกษาให้ความเห็นว่า ควรมีการถ่ายโอนการจัดการศึกษาไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายอำนาจและการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการศึกษาแก่ประชาชน โดยในวันที่ 3 พฤศจิกายน 2548 คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบในแนวทางการถ่ายโอนภารกิจด้านการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปตามมติของที่ประชุมคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กกถ.) โดยคำนึงถึงความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน คุณภาพการศึกษา และประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างเพื่อรับรองการจัดการศึกษาและจัดระบบการบริหารการจัดรองรับการถ่ายโอนสถานศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 เป็นต้นมา ซึ่งในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีโรงเรียนที่อยู่สังกัด จำนวน 1,513 แห่ง และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นในระยะยาว (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2560)

จังหวัดขอนแก่น เป็นอีกจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นหนึ่งในภูมิภาคที่รัฐบาลตั้งเป้าให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2560 สภาพัฒน์ได้นำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) สัญจร ณ จังหวัดนครราชสีมา มีใจความสำคัญระบุว่า ภาคอีสานแม้จะมีพื้นที่และจำนวนประชากรมากถึง 1 ใน 3 ของประเทศแต่กลับมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) เพียง 1 ใน 10 ของประเทศ ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับศักยภาพในเรื่องพื้นที่และจำนวนคน ด้วยเหตุดังกล่าวจึงนำไปสู่การเสนอแผนยุทธศาสตร์พัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือและหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญ คือ การแก้ไขปัญหาความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากประชากรส่วนใหญ่ยังคงมีระดับการศึกษาต่ำเป็นผลจากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ซึ่งมีสาเหตุมาจากสถานะทางสังคมของแต่ละครอบครัวและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในเมืองกับชนบทที่ไม่เท่าเทียมกัน แต่อย่างไรก็ตามจังหวัดขอนแก่นได้ถูกยกให้เป็นเมืองหน้าด่านทางการศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยเป็นที่ตั้งสถานศึกษาทุกระดับชั้น (ข่าวไทยรัฐ, 2561, ออนไลน์) ในปีการศึกษา 2561 จังหวัดขอนแก่นมีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 1,078 แห่ง ในขณะที่โรงเรียนที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีจำนวน 54 แห่ง (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น, 2562)

ดังนั้น จากความสำคัญในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการสถานศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งเป็นหนึ่งในหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการกับโรงเรียนในสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในจังหวัดขอนแก่น เพื่อแสดงให้เห็นว่าทั้งสององค์กรซึ่งมีหน้าที่ในการจัดศึกษามีแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาอย่างไรที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนอันจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาประเทศ ตลอดจน เป็นกรณีศึกษาตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยและเป็นการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาทั้งในปัจจุบันและในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ จำนวนทั้งสิ้น 76 คน ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษา คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 (ขอนแก่น) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผู้อำนวยการกองแผนและงบประมาณ ผู้อำนวยการกองการศึกษา และผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มที่ 2 ผู้ให้บริการทางการศึกษา คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา และกลุ่มที่ 3 ผู้รับบริการทางการศึกษา คือ ผู้ปกครองและนักเรียน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง และจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

ด้าน	คล้ายคลึง/แตกต่าง	รายละเอียด
1. ด้านนโยบายและแผนการบริหารการศึกษา	แตกต่าง	สพฐ. -เน้นการศึกษาในการพัฒนาคนและประเทศเพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม อปท. -เน้นการศึกษาที่ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในท้องถิ่น
2. ด้านการจัดระบบการศึกษา	คล้ายคลึง	สพฐ. และ อปท. -ดำเนินการตามกฎหมายแม่บททางการศึกษา โดยมีเนื้อหาหลักสูตร ระยะเวลาการศึกษา การวัดผลและประเมินผล และมีระบบการแบ่งชั้นเรียนชัดเจน
3. ด้านการบริหาหลักสูตรการเรียนการสอน	คล้ายคลึง	สพฐ. และ อปท. -ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสาระของหลักสูตรเป็นวิชาการและวิชาชีพ
4. ด้านการบริหารบุคคล	คล้ายคลึง	สพฐ. และ อปท. -ใช้ระเบียบของข้าราชการครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
5. ด้านการบริหารงบประมาณ	แตกต่าง	สพฐ. -ได้รับเงินงบประมาณจากรัฐบาลและเงินรายได้จากสถานศึกษา อปท. -ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เงินรายได้ของ อปท. และเงินที่ได้รับจากการสนับสนุนของประชาชนในท้องถิ่น
6. ด้านการประกันคุณภาพและมาตรฐาน	คล้ายคลึง	สพฐ. และ อปท. - มีการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารจัดการทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กับโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) พบว่า มีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันในแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านนโยบายและแผนการบริหารการศึกษา โรงเรียนทั้ง 2 สังกัดมีความแตกต่างกัน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เน้นการศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคนและสังคมของประเทศเพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เน้นให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาสาระการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

2) ด้านการจัดระบบการศึกษา โรงเรียนทั้ง 2 สังกัดมีความคล้ายคลึงกัน โดยดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายแม่บททางการศึกษาของประเทศ ซึ่งมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา หลักสูตรและระยะเวลาการศึกษาที่ไม่น้อยกว่า 12 ปี มีการวัดผลและประเมินผลโดยการสอบวัดความรู้ และมีระบบการการศึกษาที่แบ่งเป็นชั้นเรียนและขั้นเรียนต่าง ๆ ที่ชัดเจน โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

3) ด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน โรงเรียนทั้ง 2 สังกัดมีความคล้ายคลึงกัน โดยได้กำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ หลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 โดยสาระสำคัญของหลักสูตรจะต้องเป็นทั้งวิชาการและวิชาชีพ ประกอบด้วย 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะการงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ แต่อย่างไรก็ดี ในส่วนของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้เพิ่มหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่นเข้ามา โดยสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรการเรียนดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน

4) ด้านการบริหารบุคคล โรงเรียนทั้ง 2 สังกัดมีความคล้ายคลึงกัน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารที่สอดคล้องตามระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติต่าง ๆ เช่นเดียวกับข้าราชการครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีอำนาจหน้าที่หลักในการกำหนดมาตรฐานกลางและแนวทางในการบริหารงานบุคคล เช่น การแต่งตั้ง การให้พ้นจากตำแหน่ง การกำหนดโครงสร้างอัตราเงินเดือน และประโยชน์ตอบแทน เป็นต้น โดยโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในขณะที่โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

5) ด้านการบริหารงบประมาณ โรงเรียนทั้ง 2 สังกัดมีความแตกต่างกัน โดยโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้รับจากเงินงบประมาณ ซึ่งเป็นเงินที่รัฐบาลได้จัดสรรให้แก่ส่วนราชการตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และเงินรายได้จากสถานศึกษา ซึ่งเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่นที่เกิดจากที่ราชพัสดุที่สถานศึกษาได้รับไว้เป็นกรรมสิทธิ์ ในขณะที่โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้รับเงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้ และเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) รวมทั้ง เงินที่ได้รับจากการสนับสนุนของประชาชนในท้องถิ่น เช่น เงินผ้าป่า เงินกฐิน เงินบริจาค เป็นต้น

6) ด้านการประกันคุณภาพและมาตรฐาน โรงเรียนทั้ง 2 สังกัดมีความคล้ายคลึงกัน โดยมีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ซึ่งเป็นการประเมินโดยบุคลากรของโรงเรียนหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด และการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ซึ่งประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยทั้งนี้ การประเมินดังกล่าวได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุกรอบ 5 ปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เป็นการนำผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ซึ่งเป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้ของนักเรียนมาเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา โดยจะนำเสนอผลคะแนนการทดสอบในช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัด สพฐ. กับ อปท. (ม.3)

O-NET ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (สังกัด สพฐ.)											
โรงเรียน	**ภาษาไทย**		**อังกฤษ**		**คณิตศาสตร์**		**วิทยาศาสตร์**		**รวม**		
	2560	2561	2560	2561	2560	2561	2560	2561	2560	2561	ผลต่าง
จตุรมิตรฯ	42.98	48.26	27.05	25.63	19.92	24.37	28.34	32.97	118.29	131.23	12.94
จระเข้ฯ	41.75	45.94	26.00	26.54	19.17	23.00	26.50	32.38	113.42	127.86	14.44
หนองนาคำฯ	42.76	53.09	27.74	25.27	22.11	26.61	30.69	34.52	123.30	139.49	16.19
ระดับสังกัด	48.77	55.04	30.14	29.10	26.55	30.28	32.47	36.43	137.93	150.85	12.92
ระดับจังหวัด	47.09	53.21	29.19	28.38	24.45	28.63	31.20	35.56	131.93	145.78	13.85
ระดับประเทศ	48.29	54.42	30.45	29.45	26.30	30.04	32.28	36.10	137.32	150.01	12.69
O-NET ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (สังกัด อปท.)											
สีชมพูฯ	46.75	48.17	27.74	26.33	22.82	23.83	31.36	33.54	128.67	131.87	3.20
โนนหันฯ	44.91	50.55	27.27	25.15	20.83	24.98	30.82	32.89	123.83	133.57	9.74

พระยืนฯ	39.47	46.33	25.41	26.46	18.65	24.81	29.44	31.45	112.97	129.05	16.11
ระดับสังกัด	44.79	50.13	27.74	26.82	22.12	26.36	30.14	33.48	124.79	136.79	12.00
ระดับจังหวัด	46.93	53.06	29.37	28.73	24.65	28.92	31.27	35.57	132.22	146.28	14.06
ระดับประเทศ	48.29	54.42	30.45	29.45	26.30	30.04	32.28	36.10	137.32	150.01	12.69

(ที่มา: สำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25, 2562)

จากตารางที่ 2 ผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทุกรายวิชาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ โดยวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2560 แต่ในส่วนวิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยลดลงจากปีการศึกษา 2560 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับสังกัด พบว่า โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในขณะเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบในระดับจังหวัด พบว่า โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งเป็นต้นสังกัดของสถานศึกษาส่วนใหญ่ ซึ่งจากตารางแสดงผลจะเห็นได้ว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ของโรงเรียนทั้ง 2 สังกัดไม่มีความแตกต่างกันมากนัก

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัด สพฐ. กับ อปท. (ม.6)

O-NET ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (สังกัด สพฐ.)													
โรงเรียน	**ภาษาไทย**		**สังคมศึกษา**		**อังกฤษ**		**คณิตศาสตร์**		**วิทยาศาสตร์**		**รวม**		
	2560	2561	2560	2561	2560	2561	2560	2561	2560	2561	2560	2561	ผลต่าง
จตุรมิตรฯ	38.45	35.15	27.79	29.65	20.34	21.34	15.27	18.04	23.81	25.23	125.66	129.41	3.75
จระเข้ฯ	37.60	33.04	28.54	30.83	20.83	21.98	14.56	18.89	24.48	23.99	126.01	128.73	2.72
หนองนาคำฯ	47.22	44.97	31.77	33.13	20.57	24.28	16.88	24.04	23.57	27.07	140.01	153.49	13..48
ระดับสังกัด	50.07	48.16	34.96	35.48	27.91	31.15	24.64	31.04	29.48	30.75	167.06	176.58	9.52
ระดับจังหวัด	47.54	45.69	33.56	34.33	25.85	28.75	22.43	27.96	28.31	29.41	157.69	166.41	8.45
ระดับประเทศ	49.25	47.31	34.70	35.16	28.31	31.41	24.53	30.72	29.37	30.51	166.16	175.11	8.95
O-NET ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (สังกัด อปท.)													
สีชมพูฯ	42.80	42.06	31.00	32.80	21.74	23.41	18.27	23.02	26.10	27.65	139.91	148.94	9.03
โนนหันฯ	42.22	39.50	30.24	31.98	22.29	24.54	16.93	21.62	24.75	25.55	136.43	192.69	56.26
พระยืนฯ	32.43	35.38	26.30	29.75	20.09	22.06	15.19	17.63	21.14	24.32	115.15	129.14	13.99
ระดับสังกัด	43.43	40.93	31.33	32.57	22.70	24.98	19.05	23.08	25.91	21.24	142.42	142.80	0.38
ระดับจังหวัด	47.54	45.72	33.69	34.39	26.27	29.14	22.81	28.55	28.46	29.68	158.77	167.48	8.71
ระดับประเทศ	49.25	47.31	34.70	35.16	28.31	31.41	24.53	30.72	29.37	30.51	166.16	175.11	8.95

(ที่มา: สำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25, 2562)

จากตารางที่ 3 ผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทุกรายวิชาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ โดยวิชาสังคมศึกษา วิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2560 แต่ในส่วนวิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยลดลงจากปีการศึกษา 2560 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับสังกัด พบว่า โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในขณะเดียวกันเมื่อเปรียบเทียบในระดับจังหวัด พบว่า โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งเป็นต้นสังกัดของสถานศึกษาส่วนใหญ่ ซึ่งจากตารางแสดงผลจะเห็นได้ว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ของโรงเรียนทั้ง 2 สังกัดไม่มีความแตกต่างกันมากนัก

3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้เกิดคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพด้านวิชาการแก่ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ยังไม่มีความพร้อมในการจัดการศึกษาเท่าที่ควรตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งอาจจัดในลักษณะของระบบพี่เลี้ยง หรือการดำเนินงานร่วมกันแบบบูรณาการเพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงสำหรับผู้เรียนทุกคน รวมทั้ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ควรร่วมกับสถานศึกษาเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำข้อมูลสารสนเทศการศึกษาให้มีความเชื่อมโยงในทุกระดับ และกำหนดเป้าหมายผู้เรียนในแต่ละสังกัดให้ชัดเจน โดยการพัฒนาระบบกลไกการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีโครงสร้างระบบหรือเครือข่ายที่เอื้อต่อความเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาที่มีความพร้อมสูงสู่ความเป็นเลิศและเพื่อพัฒนาให้เป็นต้นแบบหรือศูนย์กลางเครือข่ายการจัดการศึกษาต่อไป ส่วนกลุ่มที่มีความพร้อมน้อยควรได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับสู่มาตรฐานต่อไป ตลอดจนการทบทวนหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560 –2579 ด้วยการการสร้างความตระหนักให้ครูบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับชาติให้มากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพการบริหารจัดการทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นมีความคล้ายคลึงกันในด้านการจัดการระบบการศึกษา ด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการบริหารบุคคล และด้านการประกันคุณภาพและมาตรฐาน และมีความแตกต่างกันในด้านนโยบายและแผนการบริหารการศึกษาและด้านการบริหารงบประมาณ

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ ปีที่ 6 ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันมากนัก โดยเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทุกรายวิชาของโรงเรียนทั้ง 2 สังกัด ยังต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ซึ่งควรได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 1) ควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพด้านวิชาการแก่ครูผู้สอน 2) ควรให้ความเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาในแต่ละสังกัดให้ชัดเจน และ 3) ควรพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

การบริหารจัดการศึกษาเพื่อมุ่งให้เกิดคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา คือ การบริหารจัดการสถานศึกษา การบริหารงานบุคคล ทั้งครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียนที่จะต้องมีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพตลอดจน การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากการจัดการศึกษาให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของประชาชนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เมื่อชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาย่อมจะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการประชาชนอย่างแท้จริงช่วยให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากชุมชน ส่งผลให้ชุมชนรักและหวงแหนสถานศึกษาและให้ความร่วมกับสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ สอดคล้องกับภัทร์กานต์ จันทร์มา (2558, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลกรณีศึกษาเทศบาลนครสงขลาและเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน คือ การบริหารจัดการและบริบทภายในโรงเรียน ครูผู้สอน เด็กนักเรียน ครอบครัวของนักเรียนและชุมชน และสอดคล้องกับเอกลักษณ์ ขาวนวล (2559, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 4 พบว่า แนวทางการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชนและใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า รวมทั้งผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำมีการจัดประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานและกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความตระหนักให้ชุมชนรักสถานศึกษาและมีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าของสถานศึกษา แต่อย่างไรก็ดี ในการบริหารสถานศึกษานอกจากคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาแล้ว ปัจจัยที่ส่งผลให้การบริหารจัดการสถานศึกษาประสบความสำเร็จนั้น คือ การจัดสรรงบประมาณที่มีความเพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา โดยการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากรัฐบาลภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารงาน สอดคล้องกับชาญ ตันติธรรมถาวร (2559, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องโครงการรูปแบบแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของเทศบาลนครรังสิต พบว่า รัฐบาลส่วนกลางต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายมีการจัดระบบการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นให้มีอำนาจและขอบเขตความรับผิดชอบที่ชัดเจนตามขีดความสามารถ อีกทั้งรัฐบาลกลางยังต้องการจัดสรรเงินงบประมาณลดการเหลื่อมล้ำในเรื่องรายได้ที่แตกต่างกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกระทรวงศึกษาธิการ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควร มีการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพมากขึ้นทั้งในส่วนการพัฒนาครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมทักษะการเรียนรู้ หรือระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สถานศึกษาสามารถผลิตผู้เรียนให้มีคุณภาพทัดเทียมกับต่างประเทศได้

1.2 รัฐบาล ควรส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มากขึ้น โดยต้องส่งเสริมและสนับสนุนทั้งงบประมาณ ทรัพยากร บุคลากร รวมทั้ง พัฒนาระบบการจัดการศึกษาที่ให้ความช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้สามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้การศึกษาในภาพรวมของประเทศมีคุณภาพและมาตรฐานในระดับเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควร มีการศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานบริหารจัดการสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ หรือเปรียบเทียบกับต่างประเทศเพื่อศึกษาถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการศึกษา ทั้งนี้ ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการ

บริหารจัดการสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้มีประสิทธิภาพและสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพและมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ งานวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ทั้ง 76 คน ที่ได้สละเวลาในการให้ข้อมูลและเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัย โดยให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญณี แนรอท ที่ชี้แนะแนวทางพร้อมทั้งช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างทำการศึกษา ด้วยความเอาใจใส่และความเมตตาตลอดมา

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มากก็น้อย และหากมีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดด้วยประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ด้วยความขอบคุณยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). *จำนวนโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี* 2560. สืบค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2562, จาก http://www.dla.go.th

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *จำนวนสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ*. สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2562, จาก http://www.mis.moe.go.th

ข่าวไทยรัฐ. (2561). *ขอนแก่นเมืองหน้าด่านทางการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2562, จาก http://www.thairath.co.th

ชาญ ตันติธรรมถาวร. (2559). *โครงการรูปแบบแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของเทศบาลนครรังสิต*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ภัทร์กานต์ จันทร์มา. (2558). *คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลกรณีศึกษาเทศบาลนครสงขลาและเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25. (2562). *ข้อมูลผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2560*-2561. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2562, จาก http://www.kksec.go.th

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น. (2562). *แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.* 2561. ขอนแก่น: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น.

เอกลักษณ์ ขาวนวล. (2559). *การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 4*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

Ecotourism Management: A Case Study of Lampao Wildlife and Nature Education Center Lampao Sub-district Mueang District Kalasin Province.

Received: 8 April 2020
Revised: 26 April 2020
Accepted: 5 May 2020

พรเทพ ลักขณาวิมล[1] และประโยชน์ ส่งกลิ่น[2]
Porntep Lakkhanawimon[1] and Prayote Songklin[2]
[1]นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์วิทยาลัยการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[1]Master Student of Political Science Program in Public Policy Mahasarakham University
[2]Lecturer from the College of Politics and Governance Mahasarakham University
Corresponding Author E-mail: mackymurp@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 2. เพื่อศึกษาหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่สังกัดส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่าสำนักบริการพื้นที่อนุรักษ์ที่ 8 และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวนทั้งสิ้น 17 คน ที่มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์และการรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 1.1) ด้านที่พัก ได้แก่ การจัดที่พักห้องประชุมและลานกางเต็นท์ได้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวจำนวนมาก 1.2) ด้านการคมนาคม ได้แก่ การวางแผนการจัดการปรับปรุงทางเข้าศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว 1.3) ด้านสิ่งดึงดูดใจ ได้แก่ ธรรมชาติและสัตว์ป่าหายากภายในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว 1.4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ป้ายให้ความรู้ต่าง ๆ การจัดเจ้าหน้าคอยรักษาความปลอดภัยและเจ้าหน้าที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว 1.5) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติและมีการจัดขึ้นตลอดทุกปี 1.6) ด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ การขอความร่วมมือจากทั้งประชาชนในพื้นที่และสำนักบริการพื้นที่อนุรักษ์ที่ 8 และ 2) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 2.1) ด้านที่พัก ได้แก่ การพัฒนาปรับปรุงที่พักอยู่เสมอและการประชาสัมพันธ์ที่ดี 2.2) ด้านการคมนาคม ได้แก่ การพัฒนาถนนทางเข้าที่ชำรุดและเพิ่มเลนรถจักรยานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สัญจรไปมา 2.3) ด้านสิ่งดึงดูดใจ ได้แก่ การปรับภูมิทัศน์ภายในให้น่าชมและการดูแลรักษาความสะอาดกรงสัตว์เพื่อให้เกิดความสะอาดน่าชม 2.4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ การสรรหาเจ้าหน้าที่เข้ามาอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง 2.5) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การจัดหากิจกรรมการท่องเที่ยวมาเสริมให้นักท่องเที่ยวสามารถมาทำกิจกรรมได้ตลอดทั้งปี และ 2.6) ด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ การขอความร่วมมือจากประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการ, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, อุทยานสัตว์ป่าลำปาว

Abstract

The purposes of this study were 1. to study ecotourism management a case study of nature education center and lampao wildlife lampao sub-district mueang district Kalasin Province and 2. to study for development guidelines ecotourism management a case study of nature education center and

lampao wildlife lampao sub-district mueang district Kalasin Province. It is a qualitative research. Research tools are a semi-structured interview form. The research target group is the staff of Lampao Wildlife and Nature Education Center. Local people tourist and the staff under the Wildlife Conservation Section, Bureau of Conservation Area Services 8 and related parties A total of 17 people came from the Purposive Sampling method and the data from the interview form and the compilation from related documents were analyzed in Content Analysis. The results of the study showed that 1) Ecotourism Management of Lampao Nature and Wildlife Education Center, Kalasin Province 1.1) Increasing the capacity of meeting rooms, camping rooms and camping grounds 1.2) Transportation such as Planning for managing entrance improvements to Lampao Nature and Wildlife Education Center 1.3) Various Nature and Wildlife Conservation Facility 1.4) Convenient Safety Facility Take care of safety and staff to educate tourists. 1.5) The most impressive tourism activities in the world 1.6) In terms of participation, requesting help from local officials and the Bureau Conservation area services 8 and 2) Guidelines for tourism development of the Lampao Wildlife and Nature Education Center Kalasin Province consists of 2.1) Accommodation: regularly developing and improving accommodations 2.2) Transportation: development of damaged entrance roads and increasing bicycle lanes for convenience for commuters 2.3) Attraction such as modifying the internal landscape to be appealing and to maintain the cleanliness of the cage so that it is clean and pleasant 2.4) Facilities such as continuous recruitment of staff to facilitate tourists 2.5) Tourism activities, such as providing tourism activities to enable tourists to do activities throughout the year and 2.6) Participation such as requesting cooperation from people to participate in development.

Keywords: Management, Ecotourism, Lampao Wildlife Park

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากขึ้นและได้มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งชุมชน โดยมีรูปแบบกิจกรรมที่เรียกว่า โฮมสเตย์ (Home Stay) ซึ่งการท่องเที่ยวนี้จะเป็นมากกว่าการท่องเที่ยวธรรมดาทั่วไป กล่าวคือ นอกจากจะเป็นการท่องเที่ยวที่ช่วยผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยแล้ว ยังเป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ความแปลกใหม่ตลอดเวลาการเดินทาง อีกทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังเป็นกลไกธรรมชาติที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น รวมถึงยังช่วยในการปลูกฝังให้นักท่องเที่ยวมีความผูกพันธ์กับธรรมชาติและเกิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ยั่งยืนสืบต่อไป (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) แต่อย่างไรก็ดีจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ส่งผลต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมหาศาล ทั้งนี้เพราะการสูญเสียสมดุลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อเรื่องอื่น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ด้วยปัญหาดังกล่าวที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จึงทำให้เกิดกระแสของการให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความเป็นไปในโลก ในการคำนึงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยรูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันในชื่อของ “Ecotourism” หรือ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ซึ่งมีความหมายมากกว่าการเสนอขายสินค้าทางการท่องเที่ยวแบบใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวหากแต่มุ่งประสานผลประโยชน์และความต้องการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเข้ากับการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ อีกทั้งเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) (วรรณา วงษ์วานิช, 2539)

จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคอีสานที่มียุทธศาสตร์ต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) โดยเป็นที่ตั้งของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ตามมติของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2519 ซึ่งให้จัดตั้งเป็นอุทยานสัตว์ป่าลำปาวขึ้นที่บริเวณป่าเหนือเขื่อนลำปาว ด้านทิศตะวันออกในเขตพื้นที่บ้านป่ากล้วย หมู่ที่ 10 ตำบลลำปาว

อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อส่งเสริมสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ อีกทั้งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนชมทิวทัศน์และเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของเยาวชนและประชาชนเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้ และสัตว์ป่า ในลักษณะห้องเรียนธรรมชาติกลางแจ้งขนาดใหญ่ โดยได้มีการอนุมัติให้จัดตั้งอุทยานสัตว์ป่าลำปาว ขึ้นเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ.2521 ต่อมาในปี พ.ศ.2556 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว สังกัดส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 8 (ขอนแก่น) กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีพื้นที่ 1,505 ไร่ ด้วยความสวยงามของทิวทัศน์เป็นที่น่าชื่นชมอย่างยิ่งและความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้มีประชาชนนิยมเข้าไปท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากพื้นที่แห่งนี้จึงได้รับการเรียกขานจากคนท้องถิ่นว่า สวนสะออน ตามที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยให้มากขึ้น เนื่องจากเห็นว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพและเกิดการกระจายรายได้อย่างมากสมควรจะได้จัดให้มีการสร้างศูนย์การท่องเที่ยวภาคอีสานขึ้น โดยใช้สถานีศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว (อุทยานสัตว์ป่าลำปาวเดิม) เป็นแกนหลักตามมติของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2519 กรมป่าไม้จึงได้ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยดำเนินการจัดตั้งศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาวขึ้นเพื่อใช้เป็นศูนย์การท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่บริเวณป่าเหนือเขื่อนลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อปี พ.ศ.2520 เพื่อใช้ประโยชน์เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับสัตว์ป่าและป่าไม้ ตลอดจน เป็นแหล่งศึกษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและเป็นแหล่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 9, 2561, ออนไลน์)

ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว มีสภาพเป็นป่าเต็งรังหรือป่าแดงที่ค่อนข้างสมบูรณ์ มีสัตว์ป่าที่เป็นเอกลักษณ์ คือ วัวแดง ซึ่งเป็นสัตว์หายากที่มีอยู่มากกว่า 100 ตัว กระต่ายป่า กระรอก ไก่ป่า สุนัขจิ้งจอก และนกชนิดต่าง ๆ มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติให้นักท่องเที่ยวได้เดินชมเปิดให้เข้าชมทุกวัน เวลา 07.00 - 18.00 น. ไม่เสียค่าเข้าชม ฯลฯ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดให้เป็นพื้นที่อ่างเก็บน้ำลำปาวเป็นพื้นที่ป่าไม้ให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าลำปาวด้วย โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 105 ตอนที่ 112 ลงวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ.2531 จึงทำให้ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาวมีสถานภาพเป็นเขตอนุรักษ์ตามกฎหมายเป็นหน่วยงานในสังกัดส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 9, 2561)

ดังนั้น จากความสำคัญดังที่กล่าวในเบื้องต้นจึงเป็นโอกาสอันดีที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาวิจัย โดยผ่านหัวข้อเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายทางยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับจังหวัดกาฬสินธุ์และเป็นแนวทางหรือฐานข้อมูลให้กับศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ในการนำไปสู่การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อศึกษาหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง จำนวนทั้งสิ้น 17 คน ประกอบด้วย 1) เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว จำนวน 5 คน 2) ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 5 คน 3) นักท่องเที่ยว จำนวน 5 คน และ 4) เจ้าหน้าที่สังกัดส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 8 จำนวน 2 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง และจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 1) ด้านที่พัก มีการจัดห้องประชุม ลานกางเต็นท์ และมีบ้านพักรับรองกว่า 10 หลัง เพื่อที่จะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้ 2) ด้านการคมนาคม มีการวางแผนการจัดการปรับปรุงทางเข้าศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว โดยการจัดทำถนนคอนกรีตและเพิ่มเลนรถจักรยานกว่า 2 กิโลเมตร 3) ด้านสิ่งดึงดูดใจ มีธรรมชาติและสัตว์ป่าหายากภายในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว เช่น วัวแดง ไก่ฟ้าพระยาลอ นกยูง ลิง ชะนี เหยี่ยว เป็นต้น 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีป้ายให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับพันธุ์พืชและสัตว์แต่ละชนิด การจัดเจ้าหน้าคอยรักษาความปลอดภัยและเจ้าหน้าที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว 5) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ และมีการจัดขึ้นตลอดทุกปี และ 6) ด้านการมีส่วนร่วม มีการขอความร่วมมือจากทั้งประชาชนในพื้นที่และสำนักบริการพื้นที่อนุรักษ์ที่ 8 ในการเพาะพันธุ์พืชชนิดต่างๆและการจัดทำแนวกันไฟป่า

2. เพื่อศึกษาหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 1) ด้านที่พัก ควรมีการพัฒนาปรับปรุงที่พักอยู่เสมอและการประชาสัมพันธ์ที่ดี 2) ด้านการคมนาคม ควรมีการพัฒนาถนนทางเข้าที่ชำรุดและเพิ่มเลนรถจักรยานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สัญจรไปมา 3) ด้านสิ่งดึงดูดใจ ควรมีการปรับภูมิทัศน์ภายในให้น่าชมและการดูแลรักษาความสะอาดกรงสัตว์เพื่อให้เกิดความสะอาดน่าชม 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีการปรับปรุงป้ายให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ป้ายบอกทาง และเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้การดูแลนักท่องเที่ยว 5) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรมีการจัดหากิจกรรมการท่องเที่ยวมาเสริมให้นักท่องเที่ยวสามารถมาทำกิจกรรมได้ตลอดทั้งปี 6) ด้านการมีส่วนร่วม ควรมีการจัดกิจกรรมการพัฒนาให้ความรู้ต่าง ๆ กับประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ประกอบด้วย 1.1) ด้านที่พัก ได้แก่ การจัดที่พักห้องประชุมและลานกางเต็นท์ได้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวจำนวนมาก 1.2) ด้านการคมนาคม ได้แก่ การวางแผนการจัดการปรับปรุงทางเข้าศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว 1.3) ด้านสิ่งดึงดูดใจ ได้แก่ ธรรมชาติและสัตว์ป่าหายากภายในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว 1.4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ป้ายให้ความรู้ต่าง ๆ การจัดเจ้าหน้าคอยรักษาความปลอดภัยและเจ้าหน้าที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว 1.5) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติและมีการจัดขึ้นตลอดทุกปี 1.6) ด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ การขอความร่วมมือจากทั้งประชาชนในพื้นที่และสำนักบริการพื้นที่อนุรักษ์ที่ 8

2. เพื่อศึกษาหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ประกอบด้วย 2.1) ด้านที่พัก ได้แก่ การพัฒนาปรับปรุงที่พักอยู่เสมอและการประชาสัมพันธ์ที่ดี 2.2) ด้านการคมนาคม ได้แก่ การพัฒนาถนนทางเข้าที่ชำรุดและเพิ่มเลนรถจักรยานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สัญจรไปมา 2.3) ด้านสิ่งดึงดูดใจ ได้แก่ การปรับภูมิทัศน์ภายในให้น่าชมและการดูแลรักษาความสะอาดกรงสัตว์เพื่อให้เกิดความสะอาดน่าชม 2.4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ การสรรหาเจ้าหน้าที่เข้ามาอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง 2.5) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การจัดหากิจกรรมการท่องเที่ยวมาเสริมให้นักท่องเที่ยวสามารถมาทำกิจกรรมได้ตลอดทั้งปี และ 2.6) ด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ การขอความร่วมมือจากประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ด้านที่พัก ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาวมีบ้านพักห้องประชุมที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก มีลานกางเต็นท์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แต่นักท่องเที่ยวไม่ทราบว่ามีที่พัก เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ว่ามีที่พักที่พักในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาวบางหลังเกิดความทรุดโทรมจากการใช้งานหลายปีขาดการวางแผนการจัดการที่ดีและขาดงบประมาณในการปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งปลูกสร้างภายในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาวอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับมัชฌิมา อุดมศิลป์ (2556, บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคนจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวมีสถานที่พักแรม เช่น บังกะโล รีสอร์ท กางเต้นท์ ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สมบูรณ์แบบ

2. ด้านการคมนาคม ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาวสามารถเดินทางได้สองเส้นทางเส้นทางแรกใช้ถนนกาฬสินธุ์-สหัสขันธ์หรือเส้นทางที่สองถนนอำเภอยางตลาด-กาฬสินธุ์ การเดินทางค่อนข้างง่ายและสะดวก แต่การเดินทางเข้าไปภายในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาวมีถนนบางช่วงที่ทรุดโทรมเป็นหลุมจำนวนมากเนื่องจากใช้สัญจรมาเป็นระยะเวลานานขาดการซ่อมแซมและขาดงบประมาณในการปรับปรุงพัฒนาถนนทางเข้าที่ชำรุดให้อยู่ในสภาพดีอยู่เสมอ สอดคล้องกับบุญสมหญิง พลเมืองดี (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาโครงการแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลสามเรือนให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดอยุธยา ได้ผลการประเมินคือ 9 คะแนน จาก 13 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่มีศักยภาพสูงและการประเมินความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านที่ 2 เส้นทางคมนาคมเข้าถึง ด้านที่ 3 สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านที่ 4 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่ 5 ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว และด้านที่ 6 กิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งถือว่ามีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

3. ด้านสิ่งดึงดูดใจ ทัศนียภาพภายในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาวและสัตว์ป่าหายากหลากหลายชนิด อาทิเช่น วัวแดง ไก่ฟ้าพระยาลอ นกยูง ลิง ชะนี เหยี่ยว เป็นต้น ที่ได้อนุบาลไว้เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวต้องการมาสัมผัสและเยี่ยมชม จึงควรมีการปรับภูมิทัศน์ภายในตัวบ้านพักและหน้าบ้านพักให้น่าเข้ามาพักผ่อนและควรมีการดูแลรักษาความสะอาดบริเวณตัวบ้านพักให้มากกว่านี้ สอดคล้องกับมัชฌิมา อุดมศิลป์ (2556, บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคนจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงครามในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านความประทับใจ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว มีเจ้าหน้ารักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและจัดเจ้าหน้าที่คอยให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว แต่ยังไม่ทั่วถึงเนื่องจากเจ้าหน้าที่เกษียณอายุหลายคนและป้ายบอกทางป้ายให้ความรู้มีครบ แต่ป้ายบางป้ายเก่าเกินกว่าที่จะอ่านให้ความรู้ได้ ควรที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขป้ายใหม่และควรสรรหาเจ้าหน้าที่

เข้ามาปฏิบัติงานในส่วนที่ขาดอย่างรวดเร็วเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับบุญพา คำวิเศษณ์ (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องข้อมูลพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านวัดเขา ตำบลโคกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา พบว่า มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ร้านอาหาร ทางเดินศึกษาธรรมชาติ ห้องน้ำสาธารณะ ศาลานั่งพัก ระบบรักษาความปลอดภัยมีแหล่งน้ำดื่มน้ำใช้สะดวก

5. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวมีตลอดทุกปี เช่น นิทรรศการการบรรยายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติกิจกรรมต่าง ๆ ก็จะจัดขึ้นในแต่ละช่วงฤดูต่าง ๆ จัดขึ้นเพียงบางช่วงฤดูกาลเท่านั้นทำให้บางช่วงที่ไม่มีกิจกรรมนักท่องเที่ยวมีจำนวนลดลง สอดคล้องกับบุญสมหญิง พลเมืองดี (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาโครงการแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลสามเรือนให้ สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดอยุธยา ได้แก่ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งถือว่ามีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

6. ด้านการมีส่วนร่วม ขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่ ประชาชนในพื้นที่ และนักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ควรหากิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ให้ประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยว และทางสำนักอนุรักษ์ที่ 8 เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาให้มากขึ้น สอดคล้องกับภูวดล บัวบางพล (2561, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ ให้มากขึ้น 2) สรรหาบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อนำมาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานฯ 3) ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อให้มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่คงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 งบประมาณ ควรทำเรื่องของบประมาณจาก สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 8 (ขอนแก่น) กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งปลูกสร้างภายในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาวอย่างต่อเนื่อง เพื่อความพึงพอใจสูงสุดของนักท่องเที่ยวในการปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งปลูกสร้างภายในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาวอย่างต่อเนื่อง เพื่อความพึงพอใจสูงสุดของนักท่องเที่ยวที่เข้าพัก เนื่องจากที่พักมีการเข้าพักอยู่เสมอ ย่อมทรุดโทรมตามการใช้งาน

1.2 ด้านการคมนาคมศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการปรับปรุงซ่อมแซม และพัฒนาถนนทางเข้าที่ชำรุดให้อยู่ในสภาพดีอยู่เสมอ เพื่อความสะดวกและปลอดภัยของนักท่องเที่ยวหรือเจ้าหน้าที่เองในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวกรือปฏิบัติงาน

1.3 ด้านสิ่งดึงดูดใจศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ยังขาดการดูรักษาความสะอาดภายในและปรับภูมิทัศน์ภายในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาวให้น่าชมและน่าสนใจอยู่เสมอ

1.4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว มีป้ายให้ความรู้ต่างๆที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข ให้ความรู้ใหม่ๆ และสรรหาเจ้าหน้าที่เข้ามาปฏิบัติงานในส่วนที่ขาดอย่างรวดเร็วเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง

1.5 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว ควรจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามฤดูกาลเพื่อให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี และเห็นควรจัดนิทรรการให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ สัตว์ป่าในพื้นที่ แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเป็นหมู่คณะหรือนักเรียกนักศึกษาที่มาเข้าค่าย เพื่อที่จะเพิ่มพูนการมีสำนึกรักธรรมชาติให้แก่เยาวชน

1.6 ด้านการมีส่วนร่วมศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว สำหรับนักท่องเที่ยวนั้นมีกิจกรรมให้ทำ แต่ทางศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ยังขาดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆให้ประชาชนในพื้นที่ และทางสำนักอนุรักษ์ที่ 8 เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร มีการขยายผลทำการศึกษาวิจัยหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนา ปัญหา อุปสรรค ที่เป็นปัจจุบันมากที่สุด

2.2 ควร มีการขยายผลทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาธรรมชาติหรืออุทยานธรรมชาติอื่น ๆ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว และผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้ความรู้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ มีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ ครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ชี้แนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยจะนำความรู้ความสามารถที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่การงานให้ดียิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อตนเองสังคม และประเทศชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *ความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.* กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

บุญพา คำวิเศษณ์. (2554). *ข้อมูลพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านวัดเขา ตำบลโคกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา.* (รายงานการวิจัย) วิทยาลัยราชพฤกษ์.

บุญสมหญิง พลเมืองดี และคณะ. (2559). *โครงการแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.* (รายงานการวิจัย). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

ภูวดล บัวบางพล. (2561). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*,12(2),91.

มัชฌิมา อุดมศิลป์. (2556). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคนจังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารวิทยบริการ*,24(4),135.

วรรณา วงษ์วานิช. (2539). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว. (25960). *ประวัติความเป็นมาของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาวตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จุลสาร ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว.* สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2562, จาก dhttp://www.dnp.go.th/Khonkaen/wildlife/sounsa_on.html.

สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. (2550). *การท่องเที่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย.* สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2561, จาก http://www.etatjournal.com

ความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

The Opinions of Physical Education Students towards the Learning and Teaching Physical Education Curriculum of Rattana Bundit University.

วัฒนา สุทธิพันธุ์
Wattana Suttipun
อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต
Lecturer from the Faculty of Education Rattana Bundit University
E-mail: charoonben333@gmail.com

Received: 20 April 2020
Revised: 1 May 2020
Accepted: 5 May 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง และ 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตระหว่างนิสิตชายนิสิตหญิง เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต จำนวน 169 คน เป็นนิสิตชาย 115 คน และนิสิตหญิง 54 คน ที่มาจากการเทียบตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t- test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.97) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ($\bar{X}$=4.41) ด้านหลักสูตร ($\bar{X}$=4.21) ด้านวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$=4.01) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$=4.01) ด้านผู้เรียน ($\bar{X}$=3.70) ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}$=3.48) และ 2) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนิสิตที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษามหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตนิสิตชายและนิสิตหญิงในทุกด้านไม่แตกต่างกันค่า t (t- test) เท่ากับ 0.43 และค่า p เท่ากับ 0.3 ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, การเรียนการสอน, หลักสูตรพลศึกษา

Abstract

The purposes of this study were 1. to study the opinions of physical education students towards the learning and teaching physical education curriculum of Rattana Bundit University. between male and female students and 2. to compare the opinions of physical education students towards the learning and teaching physical education curriculum of Rattana Bundit University. between male students and female students Is a quantitative research has research tools such as questionnaires, with 169 samples of physical education students at Rattana Bundit University being 115 male students and 115 female students coming from the comparison of the size chart of the sample groups. Krejcie & Morgan and Stratified Random Sampling then analyzed the data from the questionnaire by using descriptive statistics including percentage, mean, standard deviation. and compared by t-test. The results of the study showed that 1) the opinions of physical education students towards the learning and teaching physical education

curriculum of Rattana Bundit University. Overall, it is in the high level ($\bar{x}$=3.97) when considering in each aspect, in the high level, in 5 aspects, arranged from the average to the least, namely the teacher ($\bar{x}$=4.41) in the curriculum ($\bar{x}$=4.21) in the teaching methods and learning activities ($\bar{x}$=4.01) in the measurement and evaluation ($\bar{x}$=4.21) in the learner ($\bar{x}$=3.70) Respectively, and at a medium level 1, which is location, equipment and facilities ($\bar{x}$=3.48)and 2) Comparison of the average opinions of physical education students towards the learning and teaching physical education curriculum of Rattana Bundit University. and female students in all aspects were not different. The t (t-test) was 0.43 and the p was 0.3. Is greater than the statistical significance level of .05

Keywords: Opinions, Learning and Teaching, Physical Education Curriculum

บทนำ

การพัฒนาวิชาชีพครูให้ให้มีความรู้ความสามารถทางการศึกษาที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยหลากหลายวิธีในสถานศึกษาทั้งของรัฐบาลและเอกชนพร้อมกับทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติเพื่อยอมรับการเปลี่ยนแปลงของคนในยุคศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีคุณภาพทั้งในด้านความรู้ ความสามารถรวมไปทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่วิชาชีพของตนเองและเล็งเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญรวมทั้งวิชาชีพครูต้องใช้ความอดทน ความมานะ ความเพียรพยายามเป็นอย่างยิ่งในการสอน ฉะนั้น ผู้ที่จะมาเป็นครูจะต้องมีระเบียบวินัยในตนเองรวมไปถึงจรรยาบรรณวิชาชีพครูมีผลต่อการศึกษาไทยเป็นอย่างมากครูผู้สอนมีความรู้ความชำนาญแล้วยังเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพในทุกด้านของชีวิตมีความสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไปได้ในอนาคต การพัฒนาหลักสูตรถือเป็นสิ่งสำคัญในหลักสูตรของวิชาชีพนั้น ๆ หลักสูตรจัดทำขึ้นเพื่อเป็นระบบเพื่อให้ใช้สำหรับการศึกษาหรือวางแผนให้บรรลุจุดประสงค์ของการศึกษาของสถาบันต่าง ๆ ที่กำหนดไว้เพื่อนำไปพัฒนาหลักสูตรอาจจะมีในรูปแบบปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงซึ่งการพัฒนาหลักสูตรนั้นต้องการให้ดีขึ้นหรือให้เหมาะสมกับบุคคลและสภาพสังคมซึ่งการพัฒนาหลักสูตรจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพิจารณาข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ของสถาบันการศึกษาเพื่อนำไปเป็นแบบกรอบแนวคิดหรือทิศทางการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม ชัดเจน ตามเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและสามารถใช้หลักสูตรที่ได้พัฒนาหลักสูตรจากการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขปรับปรุงให้ใช้ในสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

วิชาพลศึกษา เป็นกระบวนการศึกษาอย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้มีความเจริญงอกงามและมีการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมโดยอาศัยกิจกรรมพลศึกษาที่ได้เลือกแล้วเป็นสื่อกลางของการเรียนรู้ (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2527, น.18) ซึ่งพลศึกษาเป็นศาสตร์ที่สำคัญและจำเป็นสำหรับทุกเพศทุกวัยหรือแม้แต่คนที่ไม่สมประกอบเพราะพลศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เรียนรู้และมีสุขภาพที่แข็งแรง พลศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกมและกีฬา เป็นเครื่องมือในการพัฒนาโดยรวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมทั้งสมรรถภาพเพื่อสุขภาพและกีฬา ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตได้เปิดหลักสูตรศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาพลศึกษาครบ 5 ปี ซึ่งนิสิตในสาขาวิชาพลศึกษาได้ศึกษาและเรียนรู้ทั้งในด้านทฤษฎีและในด้านการปฏิบัติในหลักสูตรทางมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตได้กำหนดให้นิสิตเรียนระดับปริญญาตรี 5 ปี หลักสูตรที่มหาวิทยาลัยได้ให้นิสิตศึกษานั้นตรงตามครุสภากำหนดซึ่งกิจกรรมการออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬาที่ทางประธานสาขาวิชาพลศึกษาได้เลือกสรรมาเป็นอย่างดีแล้วเป็นสื่อการในการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาพลศึกษามีประสิทธิภาพสามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม จึงควรที่จะมีการสำรวจการจัดการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาที่เป็นโครงร่างที่กำหนดให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองตามแผนการศึกษาหรือเป็นกิจกรรมที่บรรจุไว้ในโครงร่างเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าและให้ประสบการณ์ที่ดีแก่นักเรียนซึ่งเป็นทั้งกิจกรรมวิชาการและกิจกรรมเสริมหลักสูตร (วาสนา คุณาอภิสิทธิ์, 2539, น.109) ด้านครูผู้สอนวิชาพลศึกษา ผู้สอนเป็นผู้ที่ทำให้เกิดความรู้และพัฒนาการขึ้นในตัวผู้เรียน ครูผู้สอนจึงควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม (ภิญโญ สาธร

, 2526, น.8-179) มีความเป็นผู้นำและประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนและสังคม ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละประเภท ถ้าขาดเครื่องอำนวยความสะดวกแล้วจะไม่สามารถช่วยให้การเรียนการสอนพลศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่นหรืออาจดำเนินไปไม่ได้เลย ถ้ามีการจัดได้เหมาะสมเพียงพอจะช่วยให้การปฏิบัติงานของครูเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น และด้านการวัดและประเมินผลวิชาพลศึกษาต้องมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายมีความสอดคล้องกับความรู้ที่นักเรียนได้รับคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียนพัฒนาด้านต่าง ๆ และความแตกต่างของนักเรียนต้องมีการวัดและประเมินผลทั้งทางด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพมากขึ้นต้องอาศัยปัจจัยในการสนับสนุนของนิสิตที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตจนสำเร็จการศึกษาคือ ด้านคุณภาพของผู้สอนด้านหลักสูตรการเรียนรู้ ด้านอาคารและสิ่งอำนวยความสะดวก (จรวย แก่นวงษ์คำ, 2529, น.103)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์และนักวิจัยของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตจึงมีความสนใจจะศึกษาความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาพลศึกษาทั้ง 5 ชั้นปีที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต ปีการศึกษา 2561 จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสถานที่อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านการวัดและประเมินผล เพื่อนำผลวิจัยที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตให้มีประโยชน์และมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตระหว่างนิสิตชายนิสิตหญิง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ นิสิตพลศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตปีการศึกษา 2562 จำนวน 299 คน เป็นนิสิตชาย จำนวน 200 คน และนิสิตหญิง จำนวน 99 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต จำนวน 169 คน เป็นนิสิตชาย 115 คน และนิสิตหญิง 54 คน ที่ได้มาจากการเปรียบเทียบเทียบตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ ตอนที่ 2 แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต จำนวนทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านครูผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการวัดและประเมินผล แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item–Objective Congruence: IOC) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, น.249) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.80–1.00 และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนก

ระหว่าง 0.25–0.75 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951, p.274) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างนิสิตพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต รวมทั้งสิ้น จำนวน 169 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t- test)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตเป็นไปตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต โดยรวมทุกด้าน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านหลักสูตร	4.21	0.09	เหมาะสมมาก
2. ด้านครูผู้สอน	4.41	0.13	เหมาะสมมาก
3. ด้านผู้เรียน	3.70	0.20	เหมาะสมมาก
4. ด้านวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.01	0.08	เหมาะสมมาก
5. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.48	0.12	เหมาะสมปานกลาง
6. ด้านการวัดและประเมินผล	4.01	0.05	เหมาะสมมาก
รวม	**3.97**	**0.05**	**เหมาะสมมาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.97) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ($\bar{X}$=4.41) ด้านหลักสูตร ($\bar{X}$=4.21) ด้านวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$=4.01) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$=4.01) ด้านผู้เรียน ($\bar{X}$=3.70) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}$=3.48) ตามลำดับ

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตระหว่างนิสิตชายนิสิตหญิง

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างแสดงความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตระหว่างนิสิตชายและนิสิตหญิงเป็นไปตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างแสดงความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต ระหว่างนิสิตชายและนิสิตหญิง

รายการ	นิสิตชาย (n=115)		นิสิตหญิง (n=54)		T	P
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านหลักสูตร	4.3	0.1	4	0.14	4.72	<=0.002
2. ด้านครูผู้สอน	4.46	0.11	4.31	0.19	1.29	<=0.1
3. ด้านผู้เรียน	3.37	0.19	3.62	0.27	0.79	<=0.2
4. ด้านวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.05	0.06	3.93	0.13	1.27	<=0.1
5. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.54	0.12	3.34	0.30	1.50	<=0.08
6. ด้านการวัดและประเมินผล	4	0.04	4.04	0.14	-0.83	<=0.2
รวม	**4.00**	**0.05**	**3.87**	**0.07**	**0.43**	**<=0.3**

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างแสดงความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตระหว่างนิสิตชายและนิสิตหญิงในทุกด้านไม่แตกต่างกันค่า t (t- test) เท่ากับ 0.43 และค่า p เท่ากับ 0.3 ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง พบว่า ความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.97) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ($\bar{x}$=4.41) ด้านหลักสูตร ($\bar{x}$=4.21) ด้านวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}$=4.01) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{x}$=4.01) ด้านผู้เรียน ($\bar{x}$=3.70) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{x}$=3.48) ตามลำดับ

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตระหว่างนิสิตชายนิสิตหญิง พบว่า การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนิสิตที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษามหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตนิสิตชายและนิสิตหญิงในทุกด้านไม่แตกต่างกันค่า t (t- test) เท่ากับ 0.43 และค่า p เท่ากับ 0.3 ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลเป็นรายประเด็นได้ ดังนี้

1. **ด้านหลักสูตร** ความคิดเห็นของนิสิตพลศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตในด้านหลักสูตร จากการศึกษาพบว่า กฎ กติกา ระเบียบและมารยาทของกีฬาแต่ละชนิด จำเป็นต่อนิสิตเป็นอย่างมาก นิสิตพลศึกษาควรทราบกฎ กติกา ระเบียบและมารยาทของกีฬาชนิดต่าง ๆ และหลักสูตรต้องมีเนื้อหาที่เหมาะสมต่อนิสิตที่เรียนในสาขาวิชาพลศึกษาในหลักสูตรจะต้องเน้นวิธีการสอน และเทคนิคต่าง ๆ ที่จะให้นิสิตนำไปปรับใช้กับนักเรียนซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนในสาขาพลศึกษา สอดคล้องกับวิจัยของสมรรถชัย คันธมาทน์ (2556) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถาบันการพลศึกษาในเขตภาคใต้ปีการศึกษา 2555

2. ด้านผู้สอน จากการศึกษาพบว่า อาจารย์ในสาขาวิชาพลศึกษาตรงต่อเวลาและมีความรับผิดชอบในหน้าที่การสอน มีความรู้ความสามารถเพียงพอต่อการสอนและปลูกฝังความมีระเบียบ มีวินัย ความรับผิดชอบและมีน้ำใจนักกีฬาให้แก่นิสิต ทำให้นิสิตเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนได้รับความรู้ทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติตามหลักสูตรอย่างครบถ้วนและยังได้รับการฝึกฝนด้านคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัยเพื่อพัฒนาให้นิสิต เป็นครูพลศึกษาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ วรศักดิ์ เพียรชอบ (2561) กล่าวว่า คุณสมบัติของครูพลศึกษาและกีฬาต้องมีความรับผิดชอบ คือ ความผูกพันในงานที่จะต้องกระทำหรือปฏิบัติเพื่อให้งานนั้นได้สำเร็จเสร็จสิ้นตามที่ได้รับมอบหมายการที่มีความรับผิดชอบสูงเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่งของครูพลศึกษาและกีฬาก็เพราะว่าการเรียนการสอนในวิชาพลศึกษาและกีฬาเป็นการเรียนการสอนที่ต้องให้เป็นไปตามอุดมคติของการพลศึกษาและกีฬาอย่างแท้จริงคือเมื่อนักเรียนได้เรียนวิชาพลศึกษาและกีฬาแล้วนักเรียนควรจะมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ได้จริง

3. ด้านผู้เรียน จากการศึกษาพบว่า การนำความรู้ที่ได้ทั้งด้านทฤษฎีและในทางด้านปฏิบัติไปใช้ประโยชน์อย่างเห็นคุณค่าทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียนและนำไปต่อยอดในวิชาชีพของตน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีจิตสาธารณะ ดูและอุปกรณ์ในเวลาหลังเลิกเรียนและมุ่งเน้นเกี่ยวกับการออกกำลังกายโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด เพื่อพัฒนาร่างกายและจิตใจของตนเองให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นซึ่งสอดคล้องกับกฤษณะ บุญประสิทธิ์ (2560) ที่ได้อภิปรายไว้ว่า การพัฒนาบุคลากรกีฬาต้องมีการส่งเสริมการเล่นกีฬา ทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษาโดยเฉพาะในหลักสูตรพลศึกษาควรจัดให้มีพัฒนาการของทักษะกีฬาเป็นลำดับขั้น กำหนดแผนการบริหารจัดการกีฬาในระยะสั้น และระยะยาว โดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะกีฬาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและปรัชญาการพลศึกษาและกีฬาเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะว่าหลักการและปรัชญาพลศึกษาและกีฬานั้นจะช่วยชี้ให้เห็นถึงอุดมคติและจุดหมายปลายทางของการพลศึกษาและการกีฬาที่แท้จริงได้ว่าควรจะทำอะไรในทิศทางไหนอย่างไรและในขณะเดียวกันจุดหมายปลายทางนี้เองก็จะช่วยบอกให้รู้ถึงขอบข่ายวิธีการจัดกิจกรรมและการเลือกประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนได้บรรลุผลดียิ่งขึ้น

4. ด้านวิธีการสอนและการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและตัวชี้วัดตามรายวิชาของหลักสูตรที่กำหนดไว้มีการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นิสิตรับทราบเพื่อให้เข้าใจการเรียนรู้ทุกครั้งและมีการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอนจากง่ายไปยากทำให้นิสิตเข้าใจในบทเรียนมากขึ้นและง่ายต่อการเรียน นิสิตเกิดความสนใจในการเรียนและให้ความร่วมมือ เพราะสามารถปฏิบัติตามได้ทุกขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับวรศักดิ์ เพียรชอบ (2561) หลักการและปรัชญาการสอนวิชาพลศึกษาเบื้องต้น กล่าวว่า ครูพลศึกษาควรจะต้องจำไว้ในเวลาสอนวิชาพลศึกษา คือ ทุกครั้งหรือทุกคาบของการสอนครูจะต้องตั้งจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้มีการพัฒนาการทั้ง 5 ด้านไปพร้อมกันคือ (1) ด้านสมรรถภาพทางกาย (2) ด้านความรู้และความเข้าใจในวิธีการเล่นหรือกติกาการเล่นที่ง่าย ๆ (3) ด้านทักษะในการเล่นกีฬาที่ง่าย ๆ พอเป็นพื้นฐานที่จะนำไปใช้เล่นตามอัตภาพของตนเองได้ (4) ด้านคุณธรรม เช่น การมีระเบียบวินัยและการมีน้ำใจนักกีฬา และ (5) ด้านเจตคติที่ดีคือการเห็นคุณค่าและความสำคัญของการเล่นกีฬาและการออกกำลังกาย

5. ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก จากการศึกษาพบว่า ในการเรียนการสอนตามรายวิชาต่าง ๆ สภาพของห้องเรียนมีความปลอดภัย สะอาด เหมาะสมกับนิสิตตามจำนวนและจะต้องมีโสตทัศนูปกรณ์ ครบถ้วน มีความพร้อมและจำเป็นต่อการเรียนการสอนอีกทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนยังมีคุณภาพตามมาตรฐานทำให้สามารถสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้นิสิตได้รับความรู้อย่างเต็มที่จากการใช้สถานที่ อุปกรณ์ ทำให้ประสบผลสำเร็จในการเรียนสอดคล้องกับพงษ์เอก สุขใส (2559) ที่กล่าวว่า การให้ความสำคัญต่อสนามกีฬา วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ถือเป็นทรัพยากรที่มีส่วนในการส่งเสริมให้การดำเนินการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ และสนามกีฬา จึงมีความสำคัญต่อกิจกรรมที่จะมีการเรียนการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียนที่กำหนดไว้และกิจกรรมที่จะจัดให้มีในลักษณะของกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้วยและการจัดอุปกรณ์และวัสดุทางพลศึกษานั้นควรจะมุ่งเพื่อความสะดวก ความง่าย และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นสำคัญทั้งในแง่ของการนำไปใช้ในการเรียนการสอนและการที่นักเรียนจะมีการหยิบยืมไปใช้ในเวลาว่างตามลำพังได้ด้วย

6. ด้านการวัดและประเมินผล จากการศึกษาพบว่า ในการเรียนการสอนตามรายวิชาจะมีการทดสอบก่อนเรียนระหว่างเรียนและหลังเรียน ตรงตามจุดประสงค์และเนื้อหาที่มีในการทดสอบแต่ละครั้งแบบทดสอบที่ใช้สามารถแยกและแบ่งกลุ่ม

ความสามารถของนิสิตแต่ละคนออกได้และในแบบทดสอบและจะมีการวัดและประเมินผลหลายรูปแบบเพื่อให้เหมาะสมกับนิสิตในแต่ละปีทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับถนอมวงศ์ กฤษณ์เพ็ชร์ (2538) ความมุ่งหมายของการวัดเพื่อการประเมินผลทางพลศึกษา กล่าวว่า เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีความสนใจมีความพยายามศึกษาค้นคว้าหรือทำแบบฝึกหัดในบทเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจให้ดียิ่งขึ้นหรือฝึกฝนตัวเองให้มีความชำนาญมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ผู้สอนได้ทราบความก้าวหน้าของนักเรียนและผู้เรียนเองก็ได้ทราบความก้าวหน้าและสถานการณ์การเรียนของตนไปพร้อมพร้อมกัน เมื่อเรียนจบในวิชาหรือสำเร็จตามหลักสูตรการเรียนนั้นนั้นแล้วผู้เรียนได้มีการพัฒนาตามที่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่เพียงใด โดยมักจะถือตามเกณฑ์มาตรฐานที่วางไว้ว่าถ้าผู้ใดมีคะแนนมาก คือ ผู้ที่บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนมากก็แสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนามากด้วยและทำนองเดียวกันผู้ใดที่เรียนแล้วได้คะแนนอยู่ในระดับปานกลางและน้อยก็จะเป็นผู้ที่บรรลุตามจุดมุ่งหมายในระดับปานกลางและน้อยก็แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มีการพัฒนาการปานกลางและน้อยตามลำดับด้วย เมื่อเรียนจบวิชาหรือหลักสูตรนั้น ๆ แล้วจึงมักต้องมีสัญลักษณ์เพื่อแสดงว่าผู้เรียนผู้ใดได้มีการพัฒนาการมากน้อยเพียงใดกำกับไว้เพื่อให้เป็นทราบด้วยเสมอ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ด้านหลักสูตร หลักสูตรควรเน้นนิสิตและคำนึงถึงวิธีการสอน เทคนิคเพื่อให้นิสิตนำไปปรับใช้กับผู้เรียนต่อไป

1.2 ด้านผู้สอน อาจารย์ควรเน้นและเพิ่มปลูกฝังความมีระเบียบ มีวินัย ความรับผิดชอบและมีน้ำใจนักกีฬาให้แก่นิสิตและความรู้

1.3 ด้านผู้เรียน นิสิตพลศึกษานำความรู้ที่ได้ทั้งในด้านทฤษฎีและในทางด้านปฏิบัติไปใช้ประโยนชน์อย่างเห็นคุณค่า

1.4 ด้านวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทุกครั้งที่เรียนในชั่วโมงควรคำนึงถึงความปลอดภัยของนิสิตทุกครั้ง

1.5 ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวนความสะดวก ควรสำรวจความต้องการด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวนความสะดวกที่มีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

1.6 ด้านการวัดและประเมินผล มีการใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลหลากหลายรูปแบบและวัดก่อนและหลังทุกครั้งในทุก ๆ เทอม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร นำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2.2 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ควรมีการขยายผลและนำผลวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรอื่น ๆ ต่อไปได้

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้คำแนะนำข้อสังเกตต่าง ๆ แก้ไขและปรับปรุงงานวิจัยตั้งแต่เริ่มจนสิ้นสุดกระบวนการวิจัย ทำให้เกิดการนำไปประยุกต์ใช้ต่อยอดองค์ความรู้ต่อไป ผู้วิจัยขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตและคณะศึกษาศาสตร์ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อพัฒนาการจัดการสอนและหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กฤษณะ บุญประสิทธิ์. (2560). *การพัฒนากลยุทธ์เพื่อส่งเสริมนักกีฬายูยิตสูไทยสู่ความเป็นเลิศ.* (ดุษฎีนิพนธ์). สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา.

จรวย แก่นวงศ์คำ. (2529). *วิธีสอนวิชาเอกพลศึกษา.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ถนอมวงค์ กฤษณ์เพ็ชร์ (2538). *ประวัติการพลศึกษาไทย.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พงษ์เอก สุขใส. (2559). *รูปแบบการบริหารจัดการกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด.* (ดุษฎีนิพนธ์). สาขาวิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ภิญโญ สาธร. (2526). *หลักการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ: คุรุสภา

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย.* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสานส์น.

วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2527). *หลักการและวิธีการสอนพลศึกษา.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

_____.(2561). *ปรัชญา หลักการ วิธีสอน และการวัดเพื่อประเมินผลทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย:

วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. (2539). *การสอนพลศึกษา.* กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.

สมรรถชัย คันธมาทน์. (2556). *ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถาบันการพลศึกษาในเขตภาคใต้ปีการศึกษา 2555.* (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). สาขาวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-610

ปัญหาการนำสัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้
Problem Real Estate Lease Agreements as Collateral for Debt Settlement.

กิตติศักดิ์ นิธิณัฐเจริญกุล
Kittisak Nithinatcharoenkun
คณะกรรมการภาคประชาชนบริหารราชการ สำนักงานอัยการสูงสุดจังหวัดสระบุรี
Committee on Public Sector Administration Office of Attorney Saraburi
E-mail: a52272790704@hotmail.com

Received: 31 March 2020
Revised: 29 April 2020
Accepted: 7 May 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการนำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ และ 2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในการสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วจะทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาเกี่ยวกับการนำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ ได้แก่ 1.1) ปัญหาการกำหนดระยะเวลาการเช่า ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.2542 ได้กำหนด การเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมที่กำหนดเวลาเช่าไว้เกินสามสิบปีแต่ไม่เกินห้าสิบปีและต่อสัญญาได้อีไม่เกิน 50 ปี 1.2) ปัญหาการโอนสิทธิการเช่าตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.2542 มีบทบัญญัติให้สิทธิและหน้าที่ตามการเช่าให้ตกทอดแก่ทายาทได้ และผู้เช่าจะให้เช่าช่วง หรือโอนสิทธิการเช่าไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนให้แก่บุคคลภายนอกก็ได้ 1.3) ปัญหาการบังคับหลักประกันพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.2542 ไม่มีบทบัญญัติในการบังคับหลักประกันเอาไว้ให้ชัดเจน และ 2) ข้อเสนอแนะแก้ไข คือ ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 มาตรา 3 “การเช่า” การเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมที่กำหนดเวลาเช่าไว้ไม่เกินสามสิบปีการต่อสัญญาเช่าได้ครั้งละไม่เกินสามสิบปีและแก้ไขเพิ่มเติม มารตรา 4 วรรคสอง “เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการเช่าแล้ว ผู้เช่าและผู้ให้เช่าอาจตกลงกันต่อระยะเวลาการเช่าออกไปอีกได้มีกำหนดไม่เกินสามสิบปีนับแต่วันที่ตกลงกันและต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ มิฉะนั้นเป็นโมฆะ” มาตรา 7 “สิทธิและหน้าที่ตามการเช่า ผู้เช่าจะให้เช่าช่วงหรือโอนสิทธิของตนอันมีในทรัพย์สินนั้นไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนให้แก่บุคคลภายนอก ท่านว่าหาอาจทำได้ไม่ เว้นแต่จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในสัญญาเช่า” มาตรา 6 วรรคสอง “หลักประกันการชำระหนี้ย่อมสิ้นสุดลงเมื่อมีการบังคับจำนองหรือเอาทรัพย์จำนองหลุดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์”

คำสำคัญ: ปัญหา, สัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์, หลักประกันการชำระหนี้

Abstract

The purposes of this study were 1. to study the problems regarding the right to lease real estate as collateral for debt settlement 2. to study the suggestions for the amendment of the law on leasehold rights of property as collateral for debt repayment, as a qualitative research, with research tools, in-depth interview form The target group is 10 experts or relevant legal experts who come from Purposive sampling and collect data from relevant documents and in-depth interviews to content analysis The results of the study showed that 1) Problems relating to the use of leasehold rights to real property as collateral for debt payment, such as 1.1) Problems regarding the rental period According to the Commercial and Industrial Real Estate Lease Act 1999, the lease of commercial or industrial real estate

which has a lease term of more than thirty years but not more than fifty years and an extension of not more than 50 years 1.2) The problem of the transfer of leasehold rights under the Lease of Immovable Property for Commercial and Industrial Act 1999, there are provisions allowing the rights and duties under the lease to devolve on the heirs. And the lessee will sublet or transfer the lease rights, in whole or in part, to third parties 1.3) Problems with enforcement of collateral The Commercial and Industrial Real Estate Lease Act 1999, there is no provision to enforce the collateral clearly and 2) the amendment is that the Real Estate and Commercial Real Estate Lease Act should be amended. Prof. 1999 Section 3 "Lease" The lease of immovable property for commercial or industrial purposes with the rental period not exceeding thirty years, the lease can be extended for no more than thirty years at a time and amended by Mark 4, paragraph two "Upon expiration Rental period The renter and the landlord may agree to extend the rental period for a period not exceeding thirty years from the date of agreement and must be made in writing and registered with the authority. Otherwise it is invalid. "Section 7" Rights and obligations under the lease Tenants will sublease or transfer their rights in that property, whether in whole or in part to third parties. He said he couldn't do it. Unless otherwise specified in the lease. "Article 6, paragraph two," The collateral payment will end when the mortgage or mortgage property is forced out of the Civil and Commercial Code.

Keywords: Problem, Property Lease agreement, real estate law, Collateral for debt settlement

บทนำ

"หนี้" เป็นความผูกพันทางกฎหมายระหว่างบุคคลสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า**"เจ้าหนี้"**และอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า**"ลูกหนี้"** โดยเจ้าหนี้มีสิทธิที่จะให้ชำระหนี้ของตน จากทรัพย์สินของลูกหนี้จนสิ้นเชิง รวมทั้งเงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ซึ่งบุคคลภายนอกค้างชำระแก่ลูกหนี้ด้วย อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงลูกหนี้อาจจะไม่มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้ได้ดังนั้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการได้รับชำระหนี้เจ้าหนี้จึงเรียกร้องให้ลูกหนี้หาหลักประกันให้ไว้แก่ตนเพื่อเป็นการประกันหนี้ไม่ว่าจะเป็น ค้ำประกัน จำนำ หรือจำนอง ซึ่งการประกันหนี้ด้วยบุคคลและทรัพย์สินดังกล่าวมีลักษณะที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ค้ำประกัน เป็นสัญญาที่บุคคลภายนอกเรียกว่า **"ผู้ค้ำประกัน"** เข้าผูกพัน ตนต่อเจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระสัญญาค้ำประกันต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ค้ำประกันเป็นสำคัญเจ้าหนี้จึงจะฟ้องร้องบังคับคดีเอากับผู้ค้ำประกันได้ผู้ค้ำประกันอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้และในหนี้รายหนึ่ง อาจมีผู้ค้ำประกันเพียงคนเดียวหรือหลายคนก็ได้การค้ำประกันนั้นเป็นการประกันการชำระหนี้ด้วยตัวบุคคลมีผลให้เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ได้ทันทีที่ลูกหนี้ผิดนัดโดยบังคับเอาจากทรัพย์สินของผู้ค้ำประกัน (ธารทิพย์ เทียมทอง, 2549)

ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.2542 มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ แต่ปรากฏว่าพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ยังไม่สอดคล้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อยู่หลายประการด้วยกัน ได้แก่ 1) ปัญหาการกำหนดระยะเวลาการเช่าโดยตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.2542 ได้กำหนนดบทนิยามคำว่า **"การเช่า"** หมายความว่า การเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมที่กำหนดเวลาเช่าไว้เกินสามสิบปีแต่ไม่เกินห้าสิบปี" ซึ่งเป็นการกำหนดนิยามการเช่าอสังหาริมทรัพย์ที่มีระยะเวลาเกิน 30 ปีแต่ไม่เกิน 50 ปี (มาตรา 3) และ การเช่า ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ มิฉะนั้นเป็นโมฆะ (มาตรา 4 วรรคแรก) เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการเช่าแล้ว ผู้เช่าและผู้ให้เช่าอาจตกลงกันต่อระยะเวลาการเช่าออกไปอีกได้มีกำหนดไม่เกินห้าสิบปีนับแต่วันที่ตกลงกันและต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ มิฉะนั้นเป็นโมฆะ (มาตรา 4 วรรคสอง) หากได้พิจารณาถึงผลทางกฎหมายที่กำหนดให้ไว้เป็นพิเศษ ได้แก่ เป็นการสร้างความมั่นคงให้แก่ผู้เช่า เพื่อให้สามารถหมุนเวียนเปลี่ยนมือได้มากขึ้น หรือนำไปใช้ประโยชน์เป็นประกันหนี้ได้ ซึ่งจะพบว่าการนำสิทธิการเช่าไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ จะยังไม่สอดคล้อง

กับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันอสังหาริมทรัพย์ ท่านห้ามมิให้เช่ากันเป็นกำหนดเวลาเกินกว่าสามสิบปี ถ้าได้ทำสัญญากันไว้เป็นกำหนดเวลานานกว่านั้นท่านก็ให้ลดลงมาเป็นสามสิบปี (มาตรา 540 วรรคแรก) อนึ่ง กำหนดเวลาเช่าดังกล่าวมานี้ เมื่อสิ้นลงแล้วจะต่อสัญญาอีกก็ได้ แต่ต้องอย่าให้เกินสามสิบปีนับแต่วันต่อสัญญา (มาตรา 540 วรรคสอง) 2) ปัญหาการโอนสิทธิการเช่า ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.2542 มีบทบัญญัติให้สิทธิและหน้าที่ตามการเช่าให้ตกทอดแก่ทายาทได้ และผู้เช่าจะให้เช่าช่วง หรือโอนสิทธิการเช่าไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนให้แก่บุคคลภายนอกก็ได้ เว้นแต่จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในสัญญาเช่า (มาตรา 7) การแก้ไขรายการที่จดทะเบียนการเช่า การให้เช่าช่วง การนำสิทธิการเช่าเป็นหลักประกันการชำระหนี้ การโอนสิทธิการเช่าหรือการตกทอดทางมรดกต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ มิฉะนั้นจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกมิได้ (มาตรา 8) ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการให้บุคคลภายนอกเข้ามาเป็นคู่สัญญาแทนที่ผู้เช่าเดิม อันเป็นการเข้ารับโอนทั้งสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาเช่า ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการโอนสัญญาเช่า จะยังไม่สอดคล้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทรัพย์สินซึ่งเช่านั้น ผู้เช่าจะให้เช่าช่วงหรือโอนสิทธิของตนอันมีในทรัพย์สินนั้นไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนให้แก่บุคคลภายนอก ท่านว่าหาอาจทำได้ไม่ เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นในสัญญาเช่า (มาตรา 544 วรรคแรก) ถ้าผู้เช่าประพฤติฝ่าฝืนบทบัญญัติอันนี้ ผู้ให้เช่าจะบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้ (มาตรา 544 วรรคสอง) 3) ปัญหาการบังคับหลักประกัน พระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.2542 มีบทบัญญัติชัดเจนให้การนำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปประกันการชำระหนี้ดังนี้คือ สิทธิการเช่าตามพระราชบัญญัตินี้ให้สามารถนำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้โดยการจำนองได้ และให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการจำนองอสังหาริมทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา 6) ซึ่งการนำอสังหาริมทรัพย์ที่เช่าไปจำนองเป็นประกันการชำระหนี้ ย่อมทำให้เกิดปัญหา การคุ้มครองสิทธิของคู่กรณีเป็นกรณีข้อเท็จจริงที่อาจเกิดขึ้นเมื่อมีการผิดสัญญาเช่าโดยผู้เช่าและผลจากการผิดสัญญาดังกล่าวผู้ให้เช่าจะมีสิทธิเลิกสัญญาได้เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งหากผู้ให้เช่าใช้สิทธิเลิกสัญญาก็จะส่งผลให้สิทธิการเช่าตามสัญญานั้น ๆ ระงับไปด้วย และหากว่าผู้เช่าได้นำสิทธิการเช่าไปจำนองไว้เป็นประกันการชำระหนี้ของตนไว้กับเจ้าหนี้ ก็จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อสัญญาจำนอง คือเมื่อทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญาจำนองสูญสิ้นไปสิทธิจำนองเหนือทรัพย์สินนั้น ๆ ก็ย่อมจะระงับตามไปด้วยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันจำนองย่อมระงับสิ้นไป เมื่อหนี้ที่ประกันระงับสิ้นไปด้วยเหตุประการอื่นใดมิใช่เหตุอายุความ (มาตรา 744) (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542)

ดังนั้น จากหลักการในข้างต้น ถือได้ว่าเป็นโอกาสอันดีที่ผู้วิจัยจะได้นำความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ได้นำมาพัฒนาสังคมไทยในด้านกฎหมายหรือการศึกษาข้อกฎหมายที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประชาชนทั่วไป ผ่านกระบวนการวิจัยในข้อหัวเรื่องปัญหาการนำสัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัญหาการนำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ กฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทยเกี่ยวกับสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ ตลอดจน การวิเคราะห์เสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในการสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ให้ทันสมัยยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการนำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในการสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ศึกษากฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทยเกี่ยวกับสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ และตอนที่

2 ศึกษาวิเคราะห์เสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในการสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Document Research) อาทิ ตัวบทกฎหมาย บทความ คำพิพากษาศาลฎีกา วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ รวมถึงเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและจากข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัญหาการนำสัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการนำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการนำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ ประกอบด้วย ดังนี้

1) ปัญหาการกำหนดระยะเวลาการเช่า คือ การกำหนดระยะเวลาการเช่าได้แก่การกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและการสิ้นสุดแห่งการเช่า เพราะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้ รู้ถึงช่วงเวลาที่จะใช้ประโยชน์ตามสัญญา ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.2542 ได้กำหนนดการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมที่กำหนดเวลาเช่าไว้เกินสามสิบปีแต่ไม่เกินห้าสิบปี (มาตรา 3) เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการเช่าแล้ว ผู้เช่าและผู้ให้เช่าอาจตกลงกันต่อระยะเวลาการเช่าออกไปอีกได้มีกำหนดไม่เกินห้าสิบปี (มาตรา 4 วรรคสอง) แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การเช่าอสังหาริมทรัพย์ให้เช่าได้ไม่เกินสามสิบปี ถ้าได้ทำสัญญากันไว้เป็นกำหนดเวลานานกว่านั้นให้ลดลงมาเป็นสามสิบปี (มาตรา 540 วรรคแรก) เมื่อสิ้นสุดกำหนดระยะเวลาการเช่าแล้วจะต่อสัญญาอีกก็ได้ แต่ไม่เกินสามสิบปีนับแต่วันต่อสัญญา (มาตรา 540 วรรคสอง) กำหนดระยะเวลาการเช่าตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.2542 จึงขัดกันกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2) ปัญหาการโอนสิทธิการเช่า คือ ในประเด็นเกี่ยวกับการนำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้นั้น พบว่า ทั้งในสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกาให้นำสิทธิการเช่าไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ มีการโอนสิทธิเรียกร้อง การเช่าช่วง และการก่อภาระที่เรียกว่า Charge เหนือสิทธิการเช่า ในสหรัฐอเมริกาจะใช้วิธีการ Mortgage มีลักษณะเป็นการก่อสิทธิเหนือทรัพย์และการโอนไปซึ่งสิทธิในตัวทรัพย์ ส่วนของประเทศไทยพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.2542 มีบทบัญญัติให้ผู้เช่าจะให้เช่าช่วงหรือโอนสิทธิการเช่าไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนให้แก่บุคคลภายนอกก็ได้ (มาตรา 7) หมายถึงว่า ผู้เช่าสามารถนำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทรัพย์สินซึ่งเช่านั้น ผู้เช่าจะให้เช่าช่วงหรือโอนสิทธิของตนอันมีในทรัพย์สินนั้นไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนให้แก่บุคคลภายนอก ท่านว่าหาอาจทำได้ไม่ (มาตรา 544 วรรคแรก) ถ้าผู้เช่าประพฤติฝ่าฝืนผู้ให้เช่าจะบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้ (มาตรา 544 วรรคสอง)

3) ปัญหาการบังคับหลักประกัน คือ ในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับหลักประกันนั้น พระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.2542 ให้สามารถนำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้โดยการจำนองได้ (มาตรา 6) ซึ่งการนำอสังหาริมทรัพย์ที่เช่าไปจำนองเป็นประกันการชำระหนี้จะมีการคุ้มครองสิทธิของคู่กรณี แต่ถ้าหากมีการผิดสัญญาเช่าโดยผู้เช่าและผู้ให้เช่าจะมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้เพียงฝ่ายเดียวก็จะส่งผลให้สิทธิการเช่าตามสัญญานั้น ๆ ระงับไปด้วย และหากว่าผู้เช่าได้นำสิทธิการเช่าไปจำนองไว้เป็นประกันการชำระหนี้ของตนไว้กับเจ้าหนี้ ก็จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อสัญญาจำนอง คือ เมื่อทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญาจำนองสูญสิ้นไปสิทธิจำนองเหนือทรัพย์สินนั้น ๆ ก็ย่อมจะระงับตามไปด้วยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันจำนองย่อมระงับสิ้นไปเมื่อหนี้ที่ประกันระงับสิ้นไปด้วยเหตุประการอื่นใดมิใช่เหตุอายุความ (มาตรา 744) ซึ่งกรณีนี้อาจทำให้ผู้รับหลักประกันเกิดความสัยหายได้

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในการสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้

ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 มาตรา 3 "การเช่า" การเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมที่กำหนดเวลาเช่าไว้ไม่เกินสามสิบปี การต่อสัญญาเช่าได้ครั้งละไม่เกินสามสิบปี และ แก้ไขเพิ่มเติม มารตรา 4 วรรคสอง "เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการเช่าแล้ว ผู้เช่าและผู้ให้เช่าอาจตกลงกันต่อระยะเวลาการเช่าออกไปอีกได้มีกำหนดไม่เกินสามสิบปีนับแต่วันที่ตกลงกันและต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ มิฉะนั้นเป็นโมฆะ" มาตรา 7 "สิทธิและหน้าที่ตามการเช่า ผู้เช่าจะให้เช่าช่วงหรือโอนสิทธิของตนอันมีในทรัพย์สินนั้นไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนให้แก่บุคคลภายนอก ท่านว่าหาอาจทำได้ไม่ เว้นแต่จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในสัญญาเช่า" มาตรา 6 วรรคสอง "หลักประกันการชำระหนี้ย่อมสิ้นสุดลงเมื่อมีการบังคับจำนอง หรือเอาทรัพย์จำนองหลุดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์"

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัญหาการนำสัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการนำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ พบว่า 1) ปัญหาการกำหนดระยะเวลาการเช่า ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.2542 ได้กำหนด การเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมที่กำหนดเวลาเช่าไว้เกินสามสิบปีแต่ไม่เกินห้าสิบปีและต่อสัญญาได้อีไม่เกิน 50 ปี 2) ปัญหาการโอนสิทธิการเช่าตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.2542 มีบทบัญญัติให้สิทธิและหน้าที่ตามการเช่าให้ตกทอดแก่ทายาทได้ และผู้เช่าจะให้เช่าช่วงหรือโอนสิทธิการเช่าไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนให้แก่บุคคลภายนอกก็ได้ และ 3) ปัญหาการบังคับหลักประกัน พระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.2542 ไม่มีบทบัญญัติในการบังคับหลักประกันเอาไว้ให้ชัดเจน

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในการสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ พบว่า ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 มาตรา 3 "การเช่า" การเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมที่กำหนดเวลาเช่าไว้ไม่เกินสามสิบปี การต่อสัญญาเช่าได้ครั้งละไม่เกินสามสิบปีและแก้ไขเพิ่มเติม มารตรา 4 วรรคสอง "เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการเช่าแล้ว ผู้เช่าและผู้ให้เช่าอาจตกลงกันต่อระยะเวลาการเช่าออกไปอีกได้มีกำหนดไม่เกินสามสิบปีนับแต่วันที่ตกลงกันและต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ มิฉะนั้นเป็นโมฆะ" มาตรา 7 "สิทธิและหน้าที่ตามการเช่า ผู้เช่าจะให้เช่าช่วงหรือโอนสิทธิของตนอันมีในทรัพย์สินนั้นไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนให้แก่บุคคลภายนอก ท่านว่าหาอาจทำได้ไม่ เว้นแต่จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในสัญญาเช่า" มาตรา 6 วรรคสอง "หลักประกันการชำระหนี้ย่อมสิ้นสุดลงเมื่อมีการบังคับจำนองหรือเอาทรัพย์จำนองหลุดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์"

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องปัญหาการนำสัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ปัญหา 3 ข้อ ได้แก่ 1) ปัญหาการกำหนดระยะเวลาการเช่า ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.2542 ได้กำหนด การเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมที่กำหนดเวลาเช่าไว้เกินสามสิบปีแต่ไม่เกินห้าสิบปีและต่อสัญญาได้อีไม่เกิน 50 ปี 2) ปัญหาการโอนสิทธิการเช่าตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.2542 มีบทบัญญัติให้สิทธิและหน้าที่ตามการเช่าให้ตกทอดแก่ทายาทได้ และผู้เช่าจะให้เช่าช่วงหรือโอนสิทธิการเช่าไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนให้แก่บุคคลภายนอกก็ได้ และ 3) ปัญหาการบังคับหลักประกัน พระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ไม่มีบทบัญญัติในการบังคับหลักประกันเอาไว้ให้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับเมื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับหลักการเกี่ยวกับลักษณะของสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 (2542) พบว่า พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดระยะเวลาการเช่าไว้ระหว่าง 30 ปีขึ้นไปถึง 50 ปี

ซึ่งน่าจะไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงเท่าใดนัก เพราะในทางปฏิบัติมีสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์จำนวนมากมายที่มีระยะเวลาไม่ถึง 30 ปี นอกไปจากนี้ การกำหนดความเปลี่ยนมือได้ของสิทธิการเช่าตามพระราชบัญญัตินี้ แม้จะมีหลักการที่คล้ายคลึงกับของกฎหมายต่างประเทศที่ศึกษาในรายงานฉบับนี้ที่วางหลักทั่วไปให้โอนได้โดยไม่ต้องขอความยินยอมจากผู้ให้เช่า โดยมีข้อยกเว้นสำหรับคู่กรณีให้ตกลงกันเป็นอย่างอื่นแต่ก็มิได้มีการกำหนดกรอบของการตกลงเป็นอย่างอื่นไว้ หากคู่กรณีตกลงกันไปฝากไว้กับความยินยอมของผู้ให้เช่าแล้วย่อมเป็นการลบล้างเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ไม่ยากนัก และศิริพงษ์ โสภา และคณะ (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการนำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ พบว่า เนื้อหาสาระของพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 มีปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาหรืออายุของสัญญาเช่า ความคล่องตัวในการโอนเปลี่ยนมือ การบังคับหลักประกัน เป็นต้น ดังนั้น จึงควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมพ.ศ...ให้บังคับใช้ได้อย่างเป็นธรรมและสอดคล้องกับธุรกิจที่สำคัญของประเทศต่อไป สำหรับในประเด็นการนำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้นั้น แต่เดิมภาคธุรกิจเอกชนก็ประสงค์ที่จะนำสินทรัพย์ดังกล่าวไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ แต่มีข้อติดขัดอยู่ที่ระบบประกันหนี้ด้วยทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่เปิดช่องให้กระทำได้ แต่ก็มิได้หมายความว่าสินทรัพย์ประเภทนี้ถูกละเลยไปเสียทีเดียว เพราะในภาคปฏิบัติของธุรกิจเอกชนยังคงใช้วิธีการของการโอนสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 303-308 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้อยู่ แต่ก็ดำเนินไปด้วยความไม่แน่นอนใจนัก เพราะลักษณะโครงสร้างของนิติสัมพันธ์เป็นเพียงการสร้างบุคคลสิทธิแก่ผู้รับสิทธิการเช่าเป็นหลักประกันเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นสิทธิที่มีต่อผู้ให้เช่าหรือกรณีมีเจ้าหนี้อื่นของผู้เช่าเข้ามาเกี่ยวข้องหาได้มีสิทธิทำนองเดียวกับเจ้าหนี้ผู้รับจำนอง ผู้รับจำนำที่เป็นเจ้าหนี้มีประกันอันมีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้สามัญและได้รับการคุ้มครองสิทธิในคดีล้มละลายแต่อย่างใด แม้ว่าในพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 จะมีบทบัญญัติกำหนดให้นำสิทธิการเช่าตามกฎหมายนี้ไปเป็นประกันการชำระหนี้ด้วยวิธีจำนองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ก็ตาม แต่บทบัญญัติในหลาย ๆ ส่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุ้มครองตัวทรัพย์สินที่จำนองและกระบวนการบังคับจำนอง น่าจะยังไม่มีความเหมาะสมเพียงพอกับลักษณะพิเศษของทรัพย์จำนองที่เป็นสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์แต่อย่างใด และกฤษฎา นารินทร์รักษ์ (2543) นอกไปจากนี้ แม้ในช่วงเวลา 3-4 ปีที่ผ่านมาจะมีความเคลื่อนไหวในการจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจก็ตาม แต่ปรากฏว่าสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ก็ไม่ได้อยู่ในรายการของ สินทรัพย์ที่จะไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ตามกลไกใหม่ที่จะจัดสร้างขึ้นแต่อย่างใด มิพักต้องพูดถึงกลไกพิเศษที่พึงจะมีขึ้นโดยเฉพาะเจาะจงสำหรับทรัพย์ประกันที่เป็นสิทธิการเช่านี้ด้วยและหากไปพิจารณาถึงแนวทางการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนของรัฐบาลที่มุ่งกระจายและสร้างโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้มีรายได้น้อย จะพบว่าโดยเนื้อแท้ก็คือการประกันหนี้ด้วยทรัพย์นั่นเอง โดยรัฐพยายามทำให้สินทรัพย์ที่เปลี่ยนมือไม่ได้ (ซึ่งอยู่ในการครอบครองดูแลของบรรดาผู้มีรายได้น้อย) ให้สามารถเปลี่ยนมือได้ภายใต้การควบคุมกำกับของรัฐ เพื่อที่จะนำไปเป็นหลักประกันสินเชื่อที่จะได้รับจากสถาบันการเงินได้ และสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ภายใต้การดูแลของรัฐ เช่น สิทธิการเช่าที่ราชพัสดุ สิทธิการเช่าที่อุทยานแห่งชาติ ฯลฯ ก็เป็นสินทรัพย์ที่ถูกหยิบยกมาร่วมในโครงการนี้ด้วย แต่เมื่อพิจารณาแนวทางเบื้องต้น จะพบว่า แนวทางที่จะใช้ปฏิบัติก็คือแนวทางที่ภาคธุรกิจเอกชนใช้สำหรับการนำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นประกันการชำระหนี้ในปัจจุบันนั่นเอง ซึ่งเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ไม่ยากนัก เพราะสินทรัพย์เหล่านี้มีข้อจำกัดทางกฎหมายในการโอนเปลี่ยนมือ หากรัฐไม่แก้ไขกฎหมายแล้ว จำเป็นอยู่เองที่รัฐจะต้องเข้ามากำกับดูแลโดยตรง และเจ้าหนี้อื่นก็คงไม่อาจเข้ามายุ่งเกี่ยวโดยผ่านระบบศาลยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพนัก เพราะท้ายที่สุดสินทรัพย์เหล่านี้ย่อมไม่อยู่ในข่ายที่จะบังคับคดีได้อยู่ในตัว

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 การกำหนดระยะเวลาการเช่า ควรเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 มาตรา 3 “การเช่า” หมายความว่า การเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมที่กำหนดเวลาเช่าไว้ไม่เกินสามสิบปี การต่อสัญญาเช่าได้ครั้งละไม่เกินสามสิบปี และ แก้ไขเพิ่มเติม มารตรา 4 วรรคสอง “เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการเช่าแล้ว ผู้เช่าและผู้ให้เช่าอาจตกลงกันต่อระยะเวลาการเช่าออกไปอีกได้มีกำหนดไม่

เกินสามสิบปีนับแต่วันที่ตกลงกันและต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ มิฉะนั้นเป็นโมฆะ"

1.2 การโอนสิทธิการเช่า ควรเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 มาตรา 7 "สิทธิและหน้าที่ตามการเช่า ผู้เช่าจะให้เช่าช่วงหรือโอนสิทธิของตนอันมีในทรัพย์สินนั้นไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนให้แก่บุคคลภายนอก ท่านว่าหาอาจทำได้ไม่ เว้นแต่จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในสัญญาเช่า"

1.3 การบังคับหลักประกัน ควรเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 มาตรา 6 วรรคสอง "หลักประกันการชำระหนี้ย่อมสิ้นสุดลงเมื่อมีการบังคับจำนอง หรือเอาทรัพย์จำนองหลุด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์"

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาวิจัยแบบเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายคลอบคลุมประเด็นหรือมีน้ำหนักของผลการวิจัยมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีต้องขอกราบขอบพระคุณท่านครูบาอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญในทางกฎหมาย นักวิจัย และนักวิชาการที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ตัวบทกฎหมาย บทความ คำพิพากษาศาลฎีกา วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ มาเป็นหลักการและเนื้อหาให้กับผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ผลจนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา นารินทร์รักษ์. (2543). *ปัญหาการนำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ระยะยาวมาประกันหนี้.* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธารทิพย์ เทียมทอง. (2549). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ค้ำประกัน จำนอง จำนำ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน

ปกรณ์ นิลประพันธ์.(2557). *แนวความคิดใหม่ในการนำทรัพย์สินมาเป็นประกันการชำระหนี้.* สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2557. จาก http://www.scribd.com/doc/159888270.

ศิริพงษ์ โสภา และคณะ. (2558). การนำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้. EAU Heritage Journal Social Science and Humanities, 5(1).

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542). *พระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.* 2542. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116/ตอนที่ 39 ก/หน้า 10/18 พฤษภาคม 2542

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด

Factors Related to the Reasons for Decision Rent or Buy a Copier in Schools under the office of Roi Et Primary Education Service Area Office 1.

Received: 7 April 2020
Revised: 30 April 2020
Accepted: 8 May 2020

ชนิสรา อรัญวาส[1], รังสรรค์ สิงหเลิศ[2], และแดนวิชัย สายรักษา[3]
Chanissara Aranyawas[1], Rangson Sianghaiert[2], and Danwichai Sairuksa[3]
[1]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[2,3]อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[1]Doctoral Student of the Regional Development Strategies Program Rajabhat Maha Sarakham University
[2,3]Lecturer from the faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Maha Sarakham University
Corresponding Author E-mail: Piano19.sp@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความต้องการของโรงเรียนที่มีต่อการใช้เครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด 2. เพื่อทราบเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด และ 3. เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Qualitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 147 คน ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการของโรงเรียนส่วนใหญ่ต้องการเครื่องถ่ายเอกสาร ประกอบด้วย 1.1) ประสิทธิภาพดีใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง ร้อยละ 81.80 1.2) มีการใช้งานง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน ร้อยละ 11.20 1.3) มีการออกแบบทันสมัยรูปทรงสวยงาม ร้อยละ 4.90 1.4) มีความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 2.1 2) ระดับการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมีเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารในด้านการมีราคาถูกเมื่อเทียบกับยี่ห้ออื่นในขนาดเดียวกัน (Price) แต่ส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารในด้านการพิจารณายี่ห้อสินค้า หรือตราสินค้าที่มีชื่อเสียงผู้ใช้ส่วนใหญ่ให้การยอมรับ (Product) และ 3) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนให้เครื่องถ่ายเอกสารมีประสิทธิภาพดีใช้งานได้คุ้มค่าหลากหลาย มีวิธีการใช้งานที่ไม่ซับซ้อน ใช้งานง่าย ไม่มีความซับซ้อนในเรื่องของโปรแกรมการทำงาน มีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ไม่ปล่อยสารเคมีที่ทำร้ายสุขภาพประหยัดไฟ และราคาเหมาะสมกับคุณภาพของตัวสินค้าไม่ควรแพงเกินไป

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์, การตัดสินใจเช่าหรือซื้อ, เครื่องถ่ายเอกสาร

Abstract

The purposes of this study were 1. to study the needs of the school towards the use of school documents under the Roi Et Primary Education Service Area Office 1 2. to know the reasons for making the decision to rent or buy copiers of the schools under the Office of Roi Et Primary Education Service Area 1 and 3. to study the opinions and suggestions regarding the rental or purchase of copiers of schools under the Roi Et Primary Education Service Area Office 1, as a Qualitative Research, with research tools,

including questionnaires with The sample in this study was 147 school administrators under the Roi Et Primary Education Service Area Office 1. the sample size is calculated using the formula of Taro Yamane and the data obtained from the analysis using descriptive statistics consisting of percentage, mean, standard deviation. And Chi-Square test statistics. The results of the study showed that 1) the needs of most schools require a copier consisting of 1.1) Good performance, can use many things 81.80% 1.2) Easy to use, not complicated, 11.20% 1.3) having a modern design, beautiful shape 4.90% 1.4) 2.1% are environmentally safe. 2) The education level of the school administrators is related to the reason for deciding to rent or buy a copy of the school. Statistical significance at the level of .05 The most of the school administrators with a bachelor's degree have reason to decide to rent or buy copiers in terms of being cheaper when compared to other brands of the same size (Price). But most school administrators with Higher education level. There is a reason to make a decision to rent or buy a copier regarding brand consideration. Or famous brands, most users accept (Product) and 3) comments and suggestions regarding the rental or purchase of copiers at the school, allowing copiers to have a good performance, use a variety of worthwhile There is a way to use that is not complicated, easy to use, there is no complicated about the program of work. There is environmental conservation. Do not release harmful chemicals to health, save energy. and the price is suitable for the quality of the product should not be too expensive

Keywords: Factors Related, Decision Rent or Buy, Copier

บทนำ

อุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานต่าง ๆ เป็นตัวอย่างหนึ่งของเทคโนโลยีที่มีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการใช้งานรูปแบบต่าง ๆ และสนับสนุนให้กลไกการทำงานของมนุษย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิพลมากขึ้น โดยอุปกรณ์สำนักงานในยุคเก่าได้ถูกพัฒนาให้ใช้งานร่วมกับระบบคอมพิวเตอร์และดัดแปลงให้กลายเป็นอุปกรณ์สำนักงานยุคใหม่ที่สามารถรองรับการใช้งานภายในสำนักงานได้หลากหลายรูปแบบ ซึ่งช่วยลดระยะเวลาการทำงานรวมถึงขั้นตอนการทำงานที่ยุ่งยากออกไป ตัวอย่างของอุปกรณ์สำนักงานที่มีวิวัฒนาการอย่างชัดเจนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและเป็นอุปกรณ์สำคัญที่ช่วยให้การทำงานที่มีความรวดเร็วสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเครื่องถ่ายเอกสาร (อ้างอิงในโรจนวรรณ รัตนลีลา, 2556) เครื่องถ่ายเอกสารได้เข้ามามีบทบาทในวงการธุรกิจของสังคมไทยเป็นเวลาหลายสิบปีแล้ว และได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยขึ้นเป็นลำดับจากระยะแรกใช้ระบบหมึกน้ำและเปลี่ยนมาเป็นระบบหมึกผง ผู้ผลิตมีการพัฒนาเครื่องถ่ายเอกสารเรื่อยมา เช่น ความเร็วในการใช้งาน ย่อขยาย ระบบกลับสำเนาอัตโนมัติ การจัดเรียงหน้าอัตโนมัติ จนถึงการถ่ายเอกสารสี เป็นต้น อย่างไรก็ดี เนื่องจากในปัจจุบันการแข่งขันทางธุรกิจได้เพิ่มความรุนแรงตามสภาพทางสังคมที่เจริญขึ้นและพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจที่สูงขึ้น การเลือกซื้อเครื่องถ่ายเอกสารที่เหมาะสมกับสำนักงานเพื่อตอบสนองต่อการทำงานที่ดีมีประสิทธิภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญไทยได้มีการนำเข้าเครื่องถ่ายเอกสารโดยเฉลี่ยคิดเป็นมูลค่าปีละพันล้านบาท โดยมีผู้แทนจำหน่ายเป็นตัวแทนที่ได้รับการแต่งตั้งจากบริษัทผู้ผลิตเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเครื่องถ่ายเอกสารเป็นสินค้าที่ไม่สามารถผลิตได้เองในประเทศไทยและมีมูลค่าการตลาดสูง ผู้ผลิตจึงมุ่งพัฒนาเทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพดีขึ้นและออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้ใช้ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคธุรกิจ เอกชนทำให้เกิดการแข่งขันในการแย่งชิงส่วนแบ่งตลาดที่เพิ่มมากขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจและการเติบโตของธุรกิจ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัณณิตา มณีเพชร (2561, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจเช่าซื้อเครื่องถ่ายเอกสารยี่ห้อริโก้ในเขตอ่อนนุชจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นบริษัทจำกัด ตำแหน่งที่มีอำนาจในการตัดสินใจเช่าซื้อเครื่องถ่ายเอกสารคือผู้จัดการหัวหน้าฝ่ายจัดซื้อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจเช่าซื้อเครื่องถ่ายเอกสารยี่ห้อริโก้ภาพรวมระดับความสำคัญอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานข้อมูลส่วนบุคคลด้านตำแหน่งที่มีอำนาจตัดสินใจที่แตกต่างกันส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจเช่าซื้อเครื่องถ่ายเอกสารยี่ห้อโลโก้ที่แตกต่างกันความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย

ส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการการตัดสินใจในการเช่าซื้อเครื่องถ่ายเอกสารยี่ห้อริโก้ภาพรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูงมากมีทางเดียวกัน เป็นต้น

จังหวัดร้อยเอ็ด มีสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวนมากเป็นพื้นที่สำคัญที่ขับเคลื่อนการศึกษาในระดับภาคและจังหวัดโดยการอำนวยการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการศึกษาแบบร่วมมือและบูรณาการกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้น ๆ เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งในกระบวนการทำงานต่างๆด้านการศึกษานั้นเอกสารเป็นเรื่องจำเป็นและมีความสำคัญเป็นอย่างมากเครื่องใช้สำนักงานประเภทเครื่องถ่ายเอกสารจึงเป็นสำหรับงานธุรการต่าง ๆ ในโรงเรียนเป็นอย่างมากทำให้ความต้องการในการใช้งานเครื่องถ่ายเอกสารนั้นมีความต้องการสูงตามมาด้วย (ศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางราชการจังหวัดร้อยเอ็ด, 2561, ออนไลน์)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจต้องการศึกษาผ่านหัวข้อวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสาร เพราะในกลุ่มเครื่องใช้สำนักงานนั้นเครื่องถ่ายเอกสารเป็นเครื่องใช้สำนักงานประเภทหนึ่งซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่พัฒนาขึ้นทำให้การทำงานในสำนักงานต้องแข่งขันกันในด้านประสิทธิภาพและความรวดเร็ว โดยเฉพาะในสายงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการศึกษา ซึ่งเห็นได้อย่างเด่นชัดคือ โรงเรียนซึ่งนับว่ามีความจำเป็นในงานการถ่ายเอกสารเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายเอกสารการประชุม เอกสารประกอบการเรียนการสอน หรือแม้กระทั่งข้อสอบจำเป็นจะต้องใช้งานเครื่องถ่ายเอกสารด้วยกันทั้งสิ้น เครื่องถ่ายเอกสารจึงเข้ามามีบทบาทในการทำงานในสำนักงานมากขึ้น เพราะหน่วยงานทางด้านการศึกษาที่สำคัญอย่างโรงเรียนมีความจำเป็นต้องสำเนาเอกสารในปริมาณมากเป็นช่วยลดขั้นตอนในการพิมพ์เอกสารให้สะดวกรวดเร็วในงานเอกสารมากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจเอกชนทั่วไปในการใช้เป็นข้อมูลเพื่อตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารและเป็นประโยชน์ต่อบริษัทผู้ผลิตในการนำไปปรับปรุงการผลิตและออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องถ่ายเอกสารให้เหมาะสมตามความต้องการของผู้ใช้อย่างแท้จริง ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจผู้จัดจำหน่ายเครื่องถ่ายเอกสารในการนำข้อมูล ดังกล่าวไปใช้เพื่อการวางแผนกลยุทธ์การตลาด ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อส่งเสริมหรือหาทิศทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงด้านการตลาดในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของโรงเรียนที่มีต่อการใช้เครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อทราบเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งสิ้น จำนวน 232 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 147 คน ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลเป็นแบบสอบถามประเภทข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านองค์การ เป็นแบบสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องถ่ายเอกสาร ซึ่งแบบสอบถามจะครอบคลุมปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้อเครื่องถ่ายเอกสาร อีกทั้งผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำแบบสอบถามมาทดลองใช้ (Try out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 สถานศึกษา เป็นต้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสถิติทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความต้องการของโรงเรียนที่มีต่อการใช้เครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของโรงเรียนที่มีต่อการใช้เครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่ต้องการเครื่องถ่ายเอกสารที่มีประสิทธิภาพดี ใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง มากถึง ร้อยละ 81.80 รองลงมา คือ วิธีการใช้งานง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน คิดเป็นร้อยละ 11.20 การออกแบบทันสมัยรูปทรงสวยงาม คิดเป็นร้อยละ 4.90 และปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 2.1

2. เพื่อทราบเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า เพศของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยส่วนใหญ่ของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเพศชายมีเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารในด้านการมีการส่งเสริมการขาย มีพนักงานขายมาแนะนำโดยตรง มีของแถม (Promotion) แต่ส่วนใหญ่ของผู้บริหารโรงเรียนเพศหญิงมีเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารในด้านการมีราคาถูกเมื่อเทียบกับยี่ห้ออื่นในขนาดเดียวกัน (Price) และระดับการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยส่วนใหญ่ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมีเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารในด้านการมีราคาถูกเมื่อเทียบกับยี่ห้ออื่นในขนาดเดียวกัน (Price) แต่ส่วนใหญ่ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารในด้านการพิจารณายี่ห้อสินค้า หรือตราสินค้าที่มีชื่อเสียงผู้ใช้ส่วนใหญ่ให้การยอมรับ (Product)

3. เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ อยากให้เครื่องถ่ายเอกสารมีประสิทธิภาพดีใช้งานได้คุ้มค่าหลากหลายมีวิธีการใช้งานที่ไม่ซับซ้อนใช้งานง่าย ไม่มีความซับซ้อนในเรื่องของโปรแกรมการทำงาน มีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ไม่ปล่อยสารเคมีที่ทำร้ายสุขภาพมากจนเกินไป และประหยัดไฟ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพของตัวสินค้าไม่ควรแพงเกินไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความต้องการของโรงเรียนที่มีต่อการใช้เครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความต้องการของโรงเรียนส่วนใหญ่ต้องการเครื่องถ่ายเอกสารที่มีประสิทธิภาพดีใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง รองลงมา คือ วิธีการใช้งานง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน การออกแบบทันสมัย รูปทรงสวยงาม และปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม

2. เพื่อทราบเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ระดับการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนให้เครื่องถ่ายเอกสารมีประสิทธิภาพดี ใช้งานได้คุ้มค่าหลากหลาย มีวิธีการใช้งานที่ไม่ซับซ้อน ใช้งานง่าย ไม่มีความซับซ้อนในเรื่องของโปรแกรมการทำงาน มีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ไม่ปล่อยสารเคมีที่ทำร้ายสุขภาพประหยัดไฟ และราคาเหมาะสมกับคุณภาพของตัวสินค้าไม่ควรแพงเกินไป

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อหรือเช่าเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด สมมติฐาน “เพศและระดับการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเช่าหรือซื้อเครื่องถ่ายเอกสารของโรงเรียน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า “ผู้ซื้อที่มีเพศและระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจซื้อหรือเช่าเครื่องถ่ายเอกสาร ของโรงเรียนแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05” ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมุติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด หรือ 4 P’s ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) สอดคล้องกับสุระเทพ สุระสัจจะ (2553, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตดัสินใจเลือกซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์มีผลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านราคา (Price) สอดคล้องกับธิรดา พลาวัสถ์ (2556, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์สำนักงานบริษัทร้อกเวิธ จำกัด (มหาชน) พบว่า ด้านราคามีผลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับมากปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย (Place) และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) สอดคล้องกับถนัดกิจ สิมอาจิน (2556, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อเครื่องพริ้นเตอร์ พบว่า ด้านส่งเสริมการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก เป็นสิ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในความคิดเห็นของผู้บริโภคโดยทั่ว ๆ ไป ผู้บริหารที่มีเพศและระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีเหตุผลต่อการตัดสินใจซื้อหรือเช่าเครื่องถ่ายเอกสารแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มเพศและระดับการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดหรือ 4 P’s นั้นมีความสำคัญบางด้านในการจำหน่ายเครื่องถ่ายเอกสารในความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริโภคในแต่ละกลุ่มเพศและระดับการศึกษา ผลการวิจัยนี้ช่วยยืนยันในด้านความต้องการของคุณสมบัติเครื่องถ่ายเอกสารและเทคนิคด้านการตลาดเพื่อส่งเสริมการขายให้ประสบความสำเร็จ เมื่อพิจารณาจากกลุ่มผู้บริโภค จากเพศและระดับการศึกษาต่าง ๆ แล้ว ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด หรือ 4 P’s มีความจำเป็นที่ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องคำนึงถึงในด้านที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของณพณรงค์ กสิณบุญเกษม (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องถ่ายเอกสาร kyocera ของผู้ประกอบการในจังหวัดชลบุรี กรณีศึกษาบริษัทเมธานนท์ออฟฟิศ โปรดักส์จำกัด พบว่า ผู้ประกอบการที่มีประเภทของกิจการและระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมต่างกัน เลือกปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อเครื่องถ่ายเอกสาร kyocera กรณีศึกษาบริษัทเมธานนท์ออฟฟิศโปรดักส์จำกัดในภาพรวมแตกต่างกันสอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคด้านลักษณะของผู้ซื้อ ซึ่งมี

อิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ คือ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมปัจจัยด้านสังคมปัจจัยด้านส่วนบุคคลและปัจจัยด้านจิตวิทยา พบว่า ลูกค้าที่มีประเภทของกิจการและขนาดกิจการต่างกัน เลือกปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของบริษัทนิธิเอ็นจิเนียริ่งแอนด์คอนสตรัคชั่นจำกัดในภาพรวมไม่แตกต่างกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับโรจนวรรณ รัตนลีลา (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยด้านภาพลักษณ์ส่วนประสมการตลาด 3F's การสร้างความแตกต่างและการบูรณาการผลิตภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสถาบันกวดวิชาของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยการบูรณาการผลิตภัณฑ์ด้านคุณภาพและด้านคุณค่าที่ได้รับ โดยที่ปัจจัยการบูรณาการผลิตภัณฑ์ด้านคุณภาพมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสถาบันกวดวิชาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุดรองลงมา คือ ปัจจัยการบูรณาการผลิตภัณฑ์ด้านคุณค่าที่ได้รับ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ด้านผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามอยากให้มีเครื่องถ่ายเอกสารที่มีประสิทธิภาพดี ใช้งานได้คุ้มค่าหลากหลาย รองลงมา คือ มีวิธีการใช้งานที่ไม่ซับซ้อนใช้งานง่าย ไม่มีความซับซ้อนในเรื่องของโปรแกรมการทำงานต่อมาคือมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ไม่ปล่อยสารเคมีที่ทำร้ายสุขภาพมากจนเกินไปและประหยัดไฟ

1.2 ด้านราคา ส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามจะตอบคล้ายคลึงกัน คือ อยากให้เหมาะสมกับคุณภาพของตัวสินค้าราคาไม่ควรแพงเกินไป ควรลดราคาลงมาอีก หรือราคาเหมาะสมกับประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องถ่ายเอกสาร แต่ทั้งนี้เพศ ก็มีผลต่อการตอบแบบสอบถามด้านราคาเช่นเดียวกัน เนื่องจากเพศชายส่วนใหญ่นั้นมีความต้องการเครื่องถ่ายที่มีราคาถูกแต่ต้องการเครื่องที่มีคุณภาพดีมีประโยชน์ใช้สอยคุ้มค่า

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายหรือเช่าเครื่องถ่ายเอกสาร อาจมีการเสนอเครื่องถ่ายเอกสารที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพและมีต้นทุนการถ่ายเอกสารที่ต่ำกว่าของเดิมที่มีอยู่หรืออาจมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเก่าแลกใหม่

2.2 ผู้ประกอบธุรกิจจำหน่ายเช่าเครื่องถ่ายเอกสาร ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตัดสินใจซื้อในแต่ละโรงเรียนที่นำเสนอข้อมูลการขายเครื่องถ่ายเอกสาร

2.3 ผู้ประกอบธุรกิจจำหน่ายเช่าเครื่องถ่ายเอกสารควรรักษาสัมพันธไมตรีที่ดีกับโรงเรียนที่เป็นลูกค้าเก่าเริ่มมีการให้บริการหลังการขายอย่างสม่ำเสมอ หรือสามารถติดต่อโรงเรียนต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ยังมีลูกค้าอยู่และสามารถแนะนำไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ได้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ สิงหเลิศ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แดนวิชัย สายรักษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และคณาจารย์ทุกท่านที่เป็นกำลังใจให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจน แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขายุทธศาสตร์การพัฒนาทุกท่านที่ได้ให้ความรู้แก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับอย่างดียิ่ง ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ณพณรงค์ กสิณบุญเกษม. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องถ่ายเอกสาร kyocera ของผู้ประกอบการในจังหวัดชลบุรี กรณีศึกษาบริษัทเมธานนท์ออฟฟิศ โปรดักส์ จำกัด. Journal Joint Conference on ACTIS & NCOBA, 25, 345.

ถนัดกิจ สิมอาจิน. (2556). *ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อเครื่องพริ้นเตอร์*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

ธิรดา พลาวัสถ์. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์สำนักงานบริษัทร้อกเวิธ จำกัด (มหาชน).* (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก.

พัณณิตา มณีเพชร. (2561). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจเช่าซื้อเครื่องถ่ายเอกสารยี่ห้อริโก้ในเขตอ่อนนุชจังหวัดกรุงเทพมหานคร. *วารสาร* Veridian E-Journal Silpakorn University *ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*,11(3)

โรจนวรรณ รัตนลีลา. (2556). *ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ส่วนประสมการตลาด* 3F's *การสร้างความแตกต่างและการบูรณาการผลิตภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสถาบันกวดวิชาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางราชการจังหวัดร้อยเอ็ด. (2561). *ข้อมูลทั่วไปสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด*. สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2561, จาก http://www.roiet.go.th/forum/viewforum.php?f=8&start=725

สุระเทพ สุระสัจจะ. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตดัสินใจเลือกซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพาในเขตกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Taro Yamane. (1973). Statistics and Introductoly Analysis. 3rd ed. New York: Harper & Row Publications

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

Self-Reliance Community Economic Development at Ban Si Yak Moo 2 Somdet District Kalasin Province.

Received: 31 March 2020
Revised: 1 May 2020
Accepted: 12 May 2020

นัดดา พลประถม[1], รังสรรค์ สิงหเลิศ[2], และแดนวิชัย สารักษา[3]
Nadda Phonprathom[1], Rungson Singhalert[2], and Danwichai Sayrugsa[3]
[1]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[2,3]อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[1]Doctoral Student of the Regional Development Strategies Program Rajabhat Maha Sarakham University
[2,3]Lecturer from the faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Maha Sarakham University
Corresponding Author E-mail: Thitikarn07@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 2. เพื่อประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบบันทึก โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ กลุ่มสมาชิกในชุมชนบ้านสี่แยกที่สมัครใจและกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวนทั้งสิ้น 55 คน ที่มาจากความสมัครใจและวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์เชิงลึกและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 มีขั้นตอนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1.1) สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนทำความเข้าใจชักชวนคนเข้าร่วมโครงการพัฒนา 1.2) นำผู้สนใจไปทัศนศึกษาดูงานหมู่บ้านต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ 1.3) ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของชุมชน 1.4) ร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ แล้วร่วมกันเลือกสรรกิจกรรมที่จะนำไปปฏิบัติ 1.5) ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตามที่ตกลงกันไว้ ซึ่งจากขั้นตอนในข้างต้นได้นำไปสู่การลงมือปฏิบัติการพัฒนาชุมชน คือ (1) การทัศนาศึกษาดูงาน (2) การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ (3) การเพาะเห็ดนางฟ้า (4) การเลี้ยงปลาดุก (5) การเลี้ยงกบ (6) การเลี้ยงไก่พื้นเมือง และ (7) การเลี้ยงเป็ด และ 2) การประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง หลังจากการดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านสี่แยก หมู่ 2 ได้ส่งผลให้ชุมชนมีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสามารถพึ่งพาตนเองได้ในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ 2.1) ด้านความมั่นคงทางอาหารดีขึ้น 2.2) รายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น รายจ่ายครัวเรือนลดลง 2.3) จำนวนพืชเพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น 2.4) จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น 2.5) จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น และ 2.6) จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้าลดลง

คำสำคัญ: การพัฒนาเศรษฐกิจ, ชุมชนพึ่งตนเอง, จังหวัดกาฬสินธุ์

Abstract

The purposes of this study were 1. to study self-reliance community economic development at Ban Si Yak, Moo 2 Somdet District, Kalasin Province and 2. to evaluation self-reliance community economic development at Ban Si Yak, Moo 2, Somdet District, Kalasin Province. It is a qualitative research. Research tools are in-depth interview and recording. The research target group is members of the voluntary community in the community and related parties. A total of 55 people who came from voluntary and purposive sampling, and the data obtained from in-depth interviews and related documents were analyzed by content analysis. The results of the study showed that 1) self-reliance community economic

development at Ban Si Yak, Moo 2, has 5 steps in the development of self-reliant communities: 1.1) Build relationships with communities, understand, persuade people to participate in development projects 1.2) Bring interested people Field Trip to observe the successful model village. 1.3) Study the current conditions, problems and needs of the community. 1.4) Jointly analyze the needs that are appropriate and feasible. And jointly select activities to be implemented. 1.5) Implement development activities as agreed the above steps have led to community development practices, which are (1) field trips (2) growing safe from toxic vegetables (3) cultivating mushroom mushrooms (4) raising catfish (5) raising frogs (6) raising native chickens and (7) Raising ducks and 2) The evaluation self-reliance community economic development after operation self-reliance community economic development at Ban Si Yak, Moo 2. Resulting in the development of a better living community, being able to be self-reliant in many ways, including 2.1) improved food security 2.2) increased household income 2.3) The number of subsistence plants increased. 2.4) The number of subsistence animals increased. 2.5) The number of subsistence mushrooms increased. and 2.6) The number of consumer goods purchased from stores decreased.

Keywords: Economic Development, Self-Reliance Community, Kalasin Province

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่ได้น้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาแก้ปัญหาที่กำลังประสบกับสภาวะแวดล้อมและบริบทของการเปลี่ยนแปลงในการหาทางออกให้สังคม เศรษฐกิจชุมชนเพื่อพึ่งพาตนเองถือได้ว่าเป็นแนวทางสำคัญแนวทางหนึ่งที่ได้รับความสนใจอย่างจริงจัง ความจริงแล้วแนวคิดและการปฏิบัติชุมชนแบบพึ่งตนเองมีอยู่ในสังคมไทยนานมาแล้ว แต่ขอบเขตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทนี้ค่อนข้างจำกัดและไม่ค่อยแพร่หลายนัก ความคิดเรื่องเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในชนบทได้กลายเป็นกระแสสังคมในประเทศไทยภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรัสเรื่อง "เศรษฐกิจพอเพียง" เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองและการพัฒนาที่สมดุลยั่งยืนเป็นแนวคิดสำคัญ ซึ่งหมายถึงการผลิต การแปรรูป การค้าและการบริการที่มิได้หวังผลกำไรเพียงอย่างเดียวแต่ยังตระหนักถึงความพอใจที่แม้จะได้เงินเพียงเล็กน้อย แต่ตนเอง ครอบครัว และชุมชน ดำรงอยู่อย่างรู้รักสามัคคี และอาจใช้ชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น เช่น เศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพื้นฐาน ซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือ เป็นเศรษฐกิจสำหรับคนทั้งมวลเป็นการสร้างทุนทางสังคมและเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทุกชนิดมีพื้นฐานอยู่ที่ความเข้มแข็งของชุมชนมีความเป็นบูรณาการ คือ ไม่ใช่เรื่องเศรษฐกิจโดด ๆ แต่เชื่อมโยงกับสังคม วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน และอยู่บนพื้นฐานความเข้มแข็งของตนเอง เช่น การเกษตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ได้ทรงพระราชทานการแสพระราชดำรัสแก่ปวงชนชาวไทยเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 รับสั่งตอนหนึ่งเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง "ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียงไม่ต้องทั้งหมดแม้จะไม่ถึงครึ่งอาจจะเศษหนึ่งส่วนสี่ก็สามารถที่จะอยู่ได้ การแก้ไขจะต้องใช้เวลาไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนใจร้อนเพราะเดือดร้อน แต่ว่าถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้จะสามารถที่จะแก้ไขได้" ซึ่งเป็นแนวทางให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าน้อมรับไปเป็นแนวปฏิบัติเพื่อการดำรงชีวิตในยามที่ประเทศประสบภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ เศรษฐกิจที่คำนึงถึงการทำนุบำรุงพื้นฐานของตนเองให้เข้มแข็งทั้งทางสังคม วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจพื้นฐานของสังคมก็คือชุมชน เพราะฉะนั้นเศรษฐกิจพื้นฐานกับเศรษฐกิจชุมชนก็คืออย่างเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, น.18-23)

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้านเพื่อให้ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิตมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจนถึงระดับมาตรฐานนั้นเป็นสิ่งที่รัฐบาลทุกประเทศต่างก็มุ่งไปสู่จุดนั้น แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดการพัฒนาที่ได้รับการยอมรับมากขึ้นในช่วงหลังมานี้เป็นแนวคิดในด้านการพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุดของระดับครัวเรือน โดยเฉพาะความมั่นคงทางด้านอาหารและสิ่งอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในชีวิตประจำวันหากระดับครัวเรือนมั่นคงช่วยเหลือตัวเองพึ่งตนเองได้ก็จะส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนและนำไปสู่ความมั่นคงเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ ซึ่งจากความสำคัญของเศรษฐกิจชุมชนเพื่อพึ่งพาตนเองแล้ว

ยังเป็นกลไกที่เสริมสร้างสังคมไทยในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนให้มุ่งไปสู่ความสุขที่เกิดจากความสมดุลความพอประมาณอย่างมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่ดีสามารถพึ่งตนเองได้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ร่วมกันของคนในชุมชนด้วยทุนทางทรัพยากรและศักยภาพของชุมชนมีการผลิตเพื่อเลี้ยงตนเองอย่างเพียงพอพึ่งพาตนเองได้มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกชุมชนบนพื้นฐานการเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมนำสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ร่วมกันของคนในชุมชนจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และมีคุณลักษณะตามที่ประเทศต้องการ (บรรชร กล้าหาญ, 2553, น.57) ซึ่งจะทำให้สังคมและประเทศชาติมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ชุมชนต้องพึ่งตนเองให้ได้และในท้ายที่สุดสังคมและประเทศจึงจะพึ่งตนเองได้เช่นกัน การทำการเกษตรแบบผสมผสาน โดยปลูกทั้งข้าว ผัก ผลไม้ยืนต้นขุดบ่อเลี้ยงปลาเลี้ยงเป็ด ไก่ หมู และการทอผ้าใช้เองเป็นรูปแบบพื้นฐานที่สุดและเป็นรูปแบบในอุดมคติของกิจกรรมทางเศรษฐกิจพึ่งตนเองแนวความคิดเรื่องเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง ทำการผลิตข้าว ปลา อาหารเอาไว้กินในครอบครัวได้อย่างพอเพียงเกษตรกรจะเป็นฝ่ายกำหนดต่อตลาดว่าจะนำผลผลิตส่วนที่เหลือจากการบริโภคอะไรบ้างและในจำนวนเท่าใดออกขายในตลาด ผลผลิตส่วนเกินทั้งหมดที่ออกสู่ตลาด คือ “กำไร” ของเกษตรกร (สังศิต พิริยะรังสรรค์, 2541, น.42)

บ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ปัจจุบันเป็นชุมชนในเขตเทศบาลตำบลสมเด็จมีจำนวนครัวเรือน 285 ครัวเรือน ประชากร 1,116 คน เพศชาย 543 คน เพศหญิง 573 คน ประชากรส่วนใหญ่มีค้าขาย รับจ้าง และอาชีพเกษตรกร ประชาชนมีปัญหาในด้านการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดจากชุมชนชนบทเข้าสู่การเป็นชุมชนเมือง และเป็นพื้นที่ที่ทางหลวงหมายเลข 12 ผ่าน เชื่อมไปยังกลุ่มประเทศอินโดจีน ได้แก่ พม่า ไทย ลาว และเวียดนาม ส่งผลให้บ้านสี่แยกขยายตัวอย่างรวดเร็วชุมชนเดิมซึ่งเป็นชุมชนเกษตรกรมีการปรับตัวไม่ทันจึงเกิดปัญหาตามมา เช่น ปัญหาหนี้สินที่เพิ่มขึ้นจากการบริโภคของสังคมทุนนิยมที่ต้องการให้ผู้บริโภคและให้เงินหมุนเวียนมากที่สุด ผู้ผลิตต้องการผลิตสินค้าให้ได้มากที่สุด ผู้ขายต้องขายให้ได้มากที่สุดโดยมีการโฆษณาสิ่งต่าง ๆ มีการขายตรงส่งถึงบ้าน ชาวบ้านถูกกระตุ้นให้อยากกินอยากใช้ด้วยเหตุผลที่เกี่ยวกับสุขภาพ ความสะดวกสบายเป็นปัจจัยที่ซื้อหาได้ด้วยเงินผ่อน มีตลาดนัด รถเร่ขายอาหารและสิ่งของต่าง ๆ เป็นประจำ ประชาชนซื้อเครื่องอุปโภคและบริโภคจากร้านค้าในหมู่บ้านจากตลาดนัดและรถเร่ขายสินค้าตามหมู่บ้านต่าง ๆ จนกลายเป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชน คือ ซื้อสิ่งอุปโภคบริโภคแทบทุกอย่างในการดำรงชีวิตประจำวัน อาทิ กบ เขียด ปลา ไก่ เป็ด จิ้งหรีด พริก ขิง ข่า ตะไคร้ ย่านาง ผักทุกชนิด ข้าวคั่ว พริกคั่ว หอม กระเทียม ซึ่งต้องซื้อทุกวันทั้งอาหารเช้า อาหารกลางวัน และอาหารเย็นทั้ง ๆ ที่สิ่งอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในการดำรงชีวิตทุกวันดังกล่าวมา ครัวเรือนสามารถปลูกเอง ทำเอง เลี้ยงเองได้โดยง่าย แต่แทบจะหาครัวเรือนที่ทำเองผลิตเองปลูกเองในสิ่งที่เป็นความมั่นคงทางด้านอาหารไม่ได้เลย หมู่บ้านนี้จึงกลายเป็นหมู่บ้านที่แทบทุกครัวเรือนซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคแทบทุกอย่างจากร้านค้าในชุมชน (แผนชุมชนบ้านสี่แยก จังหวัดกาฬสินธุ์, 2560)

ดังนั้น จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวในข้างต้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ของรัฐบาลโดยน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนพึ่งตนเองให้มากที่สุดซึ่งยึดเป็นกรอบแนวคิดและหลักการในการพัฒนาเป็นอันดับแรกในการพัฒนาประเทศและผู้วิจัยมีฐานะเป็นผู้อาศัยร่วมกับชาวบ้านในบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เห็นสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการชาวบ้านอย่างชัดเจนและเป็นข้าราชการบำนาญอยากมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาร่วมกับชาวบ้านในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองที่เน้นการยังชีพในครัวเรือนและชุมชมเพื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้และที่สำคัญที่สุดเป็นการกระตุ้นชุมชน ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ปลูกเห็ด และลดค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าอุปโภคและบริโภคที่ซื้อจากร้านค้าให้ลดลง ฉะนั้น จึงเป็นโอกาสอันดีที่ผู้วิจัยที่จะทำการศึกษาผ่านหัวข้อวิจัยเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านสี่แยก หมู่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นต้นแบบสร้างแหล่งเรียนรู้และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งส่งผลต่อชุมชนเข้มแข็งสังคมอยู่กันอย่างมีความสุขตลอดจนนำไปสู่การบรรลุผลระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ตามแผนพัฒนาและยุทธศาสตร์ของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ จำนวนทั้งสิ้น 55 คน ที่มาจากความสมัครใจและวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)ประกอบด้วย 1) สมาชิกในชุมชนบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการและสามารถเข้าร่วมทุกกิจกรรมตลอดโครงการ จำนวน 35 ครอบครัว 2) ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักวิชาการ นักพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้วิจัย และผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสมของโครงการ ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 คน

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแบบบันทึก (Note Form)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง และจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแบบบันทึก (Note Form)

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ จากการศึกษาสภาพปัญหาชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาพบมีปัญหา ได้แก่ 1) มีปัญหาภัยแล้ง ขาดแหล่งน้ำในการทำการเกษตร 2) มีปัญหาการขาดความรู้ที่ทันสมัยในการประกอบอาชีพ 3) มีปัญหาการขาดการสนับสนุนอาชีพเสริม 4) มีปัญหาการขาดการดูแลจากหน่วยงานภาครัฐอย่างจริงจัง 5) ขาดทุนหมุนเวียนและทุนที่มีอยู่เกิดการกระจุกตัว 6) ขาดการฝึกอบรมอาชีพเสริมประชาชนมีความต้องการให้จัดอบรมให้ความรู้ด้านอาชีพ การศึกษาดูงานจากชุมชนต้นแบบ การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ การเพาะเห็ดนางฟ้า การเลี้ยงปลาดุก การเลี้ยงกบ การเลี้ยงไก่พื้นเมือง การเลี้ยงเป็ด การทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ การเลี้ยงสุกร และการเลี้ยงวัว ซึ่งจากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 สามารถสรุปขั้นตอนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ได้เป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนทำความเข้าใจชักชวนคนเข้าร่วมโครงการพัฒนา 2) นำผู้สนใจไปทัศนศึกษาดูงานหมู่บ้านต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ 3) ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของชุมชน 4) ร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ แล้วร่วมกันเลือกสรรกิจกรรมที่จะนำไปปฏิบัติ 5) ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตามที่ตกลงกันไว้ แล้วนำมาสู่การลงมือปฏิบัติการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ประกอบด้วย 1) การทัศนาศึกษาดูงาน 2) การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ 3) การเพาะเห็ดนางฟ้า 4) การเลี้ยงปลาดุก 5) การเลี้ยงกบ 6) การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง และ 7) การเลี้ยงเป็ด

2. เพื่อประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า การประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ หลังจากการดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านสี่แยก ได้ส่งผลให้ชุมชนบ้านสี่แยก มีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ในด้านความมั่นคงทางอาหารดีขึ้น รายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น รายจ่ายครัวเรือนลดลง จำนวนพืช เพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น จำนวนสินค้า อุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้าลดลง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 1) การทัศนาศึกษาดูงาน 2) การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ 3) การเพาะเห็ดนางฟ้า 4) การเลี้ยงปลาดุก 5) การเลี้ยงกบ 6) การเลี้ยงไก่พื้นเมือง และ 7) การเลี้ยงเป็ด

2. เพื่อประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า หลังจากการดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านสี่แยก หมู่ 2 ได้ส่งผลให้ชุมชนมีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสามารถพึ่งพาตนเองได้ในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความมั่นคงทางอาหารดีขึ้น 2) รายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น รายจ่ายครัวเรือนลดลง 3) จำนวนพืชเพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น 4) จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น 5) จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น 6) จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้าลดลง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองเพื่อประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนทำความเข้าใจ ชักชวนคนเข้าร่วมโครงการพัฒนา 2) นำผู้สนใจไปทัศนศึกษาดูงานหมู่บ้านต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ 3) ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของชุมชน 4) ร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้แล้วร่วมกันเลือกสรรกิจกรรมที่จะนำไปปฏิบัติ 5) ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตามที่ตกลงกันไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกริชพัฒน์ ภูวนา (2554, น.119) ที่พบว่ารูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านอยู่ดีมีสุขมีการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน คือ 1) สำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชน 2) จัดทำแผนการเรียนรู้ 3) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แต่ละกิจกรรม และสรุปบทเรียน 4) การทบทวนแผนการดำเนินงานเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่ชัดแจ้ง 5) นำไปสู่การเรียนรู้เพื่อพัฒนา และ 6) ยกองค์ความรู้ไปสู่การแก้ปัญหาและความสนใจของกลุ่มองค์กร และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาพร ลาภจิตร (2552, น.79) ที่พบว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้สู่การเป็นสังคมพึ่งตนเองมีกระบวนการทำงาน 9 ขั้น คือ 1) ครู กศน. เตรียมการก่อนเข้าชุมชน 2) จัดเวที 3) ศึกษาทางเลือกร่วมกับชุมชน 4) จัดทำแผนการเรียนแบบบูรณาการ 5) เรียนรู้ตามกำหนด 6) ประเมินผลการเรียน 7) ปรับปรุงแก้ไขคุณภาพการเรียน 8) สรุปผลการดำเนินงานหรือข้อค้นพบ และ 10) เผยแพร่ผลงาน โดยรวมแล้วขั้นตอนต่าง ๆ ในแนวทางการพัฒนาที่ได้ในการศึกษาวิจัยครั้งอาจจะคล้ายคลึงกับนักวิจัยหลายคนที่กล่าวมา แต่ก็มีส่วนที่เสริมเข้ามาซึ่งคนอื่นมิได้กล่าวถึงหรือไม่ได้ให้ความสำคัญ แต่การค้นพบของผู้วิจัยในครั้งนี้และคิดว่าเป็นปัจจัยสำคัญมากต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ ขั้นที่ 2 ที่นำผู้สนใจไปทัศนศึกษาดูงานหมู่บ้านต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งจำเป็นมาก เพราะจะทำให้ผู้สนใจเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งมากกว่าการบรรยายโดยวิทยากรทำให้ผู้สนใจมองเห็นตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จมองเห็นแนวทางการดำเนินงานได้ทะลุปรุโปร่งจนสามารถที่จะนำมาเป็นแบบอย่างหรือนำมาประยุกต์ใช้มองเห็นกิจกรรมที่จะเลียนแบบมองเห็นพี่เลี้ยงที่จะช่วยให้คำปรึกษา มองเห็นแหล่งพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ ต้นพันธุ์ มองเห็นช่องทางการซื้อ

ขายระบายสินค้ามองเห็นความผิดพลาดล้มเหลวที่หมู่บ้านต้นแบบทำมาก่อนการไปทัศนศึกษาดูงานในหมู่บ้านต้นแบบที่เหมาะสมจะสร้างความฮึกเหิม สร้างกำลังใจที่ดีเยี่ยมให้แก่ผู้สนใจที่คิดจะเริ่มต้น และ ขั้นที่ 5) ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตามที่ตกลงกันไว้ โดยส่งเสริมความเข้มแข็งและความกระตือรือร้นของการดำเนินงานด้วยการเชิญนักการเมืองระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ข้าราชการระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และอาจารย์มหาวิทยาลัยมาร่วมการถอดบทเรียนบ่อย ๆ ขั้นตอนนี้ก็เป็นอีกขั้นตอนที่สำคัญมาก ๆ เช่นเดียวกับขั้นที่ 2 ที่กล่าวมาแล้ว โดยที่ในงานวิจัยอื่น ๆ ไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดการส่งเสริมความเข้มแข็งความกระตือรือร้นให้เกิดขึ้น ผู้วิจัยมั่นใจว่าขั้นที่ 5 นี้สำคัญที่สุดในการสร้างความสำเร็จความยั่งยืนให้เกิดขึ้นในการพัฒนาและการที่มีการประชุมจัดเวทีจัดการถอดบทเรียนเป็นระยะ ๆ โดยมีนักการเมือง ข้าราชการ อาจารย์มหาวิทยาลัยเข้ามาร่วมกิจกรรมบ่อย ๆ หรือเป็นระยะ ๆ ก็ช่วยให้ชุมชนเกิดความดีอกดีใจที่เจ้านายหรือผู้หลักผู้ใหญ่ ข้าราชการให้ความสนใจยกย่องชื่นชมจะช่วยส่งเสริมกระตุ้นการพัฒนาได้ดีมากโดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน

2. การประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีรายประเด็นในการพัฒนาเป็นด้าน ๆ ดังนี้

2.1 ด้านรายได้ครัวเรือน ทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นในครัวเรือนจากการขายพืช และสัตว์ที่ผลิตเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน แต่เมื่อเหลือจากการบริโภคแล้ว ครัวเรือนก็ได้นำไปขายโดยมีประชาชนจากหมู่บ้านอื่นเข้ามาซื้อไปจำหน่ายต่ออีกทอดหนึ่ง ก่อให้เกิดรายได้แก่ครัวเรือน เช่น ขายมะละกอ พริก ผักต่าง ๆ มะเขือ ย่านาง กบ ไก่พื้นเมือง ปลาดุก เป็ด สอดคล้องกับผลการวิจัยของอนุวัฒน์ เริงชัยภูมิ (2549, น.87) ที่พบว่า ชาวบ้านนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ไปปรับปรุงวิธีการดำเนินการพัฒนาอาชีพของตนเองจนทำให้ลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว สอดคล้องกับปริศนา นามโส (2552, บทคัดย่อ) พบว่า กลุ่มแม่บ้านผู้ผลิตสมุนไพรผิวเนียนได้นำรูปแบบกิจกรรมตามหลักวิสาหกิจชุมชนมาใช้เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนเป็นเจ้าของกิจกรรมการผลิตสินค้าเพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเองของคนในชุมชน โดยการนำทุนในสังคมของชุมชนที่มีอยู่ ได้แก่ ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และทรัพยากรไม่ว่าเป็นทรัพยากรบุคคลหรือสิ่งของ ผนวกกับการจัดการสมัยใหม่ที่เหมาะสม ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับชุมพลภัทร์ คงธนจารุอนันต์ (2551, น.89) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร คือ คนที่มีรายได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อปีที่ต่ำมักจะเป็นผู้ที่มีปัญหาในด้านเศรษฐกิจจึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินชีวิตและปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความอยู่รอดของครอบครัวหลังจากการทดลองแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้จากการจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตรและรายได้ที่จากการเลี้ยงสัตว์

2.2 ด้านรายจ่ายครัวเรือน เป็นการลดรายจ่ายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีทั้งรายจ่ายที่จำเป็นและไม่จำเป็นซึ่งรายจ่ายที่เกิดขึ้นดังกล่าวนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องหาวิธีการทำให้รายจ่ายลดลง ซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุวัฒน์ เริงชัยภูมิ (2549, น.87) ที่ชาวบ้านนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ไปปรับปรุงวิธีการดำเนินการพัฒนาอาชีพของตนเอง จนทำให้ลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ซึ่งหลังจากการทดลองแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ผู้เข้าร่วมโครงการลดรายจ่ายในการซื้อพืชผักสวนครัว พืชผลทางเกษตร และอาหารที่เกิดจากการเลี้ยงสัตว์ลงได้

2.3 ด้านจำนวนพืชเพื่อการยังชีพ เป็นการปลูกพืชเพื่อบริโภคเองในครัวเรือนและเพื่อจำหน่ายที่สามารถทำให้เกิดรายได้ในการยังชีพ เช่น ปลูกพืชประเภทผักหลายชนิด สอดคล้องกับสานิตย์ บัวสถิต (2544, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการปลูกและการใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้านของเกษตรกรอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายพืชและสมุนไพรมีรายได้เฉลี่ย 3,471 บาทต่อปี สอดคล้องกับพวงเพ็ญ โพธิกาญจนวัตร (2551, น.128) ได้ศึกษาภูมิปัญญาการปลูกชมพู่เพชรเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน พบว่า ชมพู่เพชรเป็นผลผลิตของชุมชนและเป็นอาชีพหลัก ผู้วิจัยเองก็พบว่าสังคมมีความสงบสุขหลังจากการทดลองแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านสี่แยก หมู่ที่2 หลังจากที่ผู้เข้าร่วมโครงการมีพืชผักสวนครัว และพืชผลทางเกษตร นำมาบริโภคเองเพื่อการยังชีพ

2.4 ด้านจำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ เป็นการเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคในการยังชีพ นอกจากเหลือกินเหลือใช้เองก็นำไปขายเพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นและลดรายจ่าย สอดคล้องกับทองยุ่น ทองคลองไทร (2552, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนา

วิธีการเลี้ยงกบตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ก่อให้เกิดรายได้จากการขายกบและลดรายจ่ายในการซื้อหาอาหารและพิมพกานต์ เลอเบล (2549, น.2) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาในแม่น้ำปิงตอนบน พบว่า ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา การเลี้ยงปลาทับทิมและปลานิลในกระชังในแม่น้ำปิงตอนบนภาคเหนือของประเทศไทยสามารถทำกำไรได้ดีมาก การเลี้ยงปลามีความสำคัญถือเป็นส่วนหนึ่งของอาชีพของครัวเรือน

2.5 ด้านจำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ เป็นการเพาะเห็ดเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเพื่อการยังชีพ ส่วนที่เหลือก็นำไปขายเพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นและลดรายจ่าย สอดคล้องกับโชลม จิตรมั่น (2552, บทคัดย่อ) พบว่า การเพาะเห็ดทำให้เกิดรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือนลงหลังจากการทดลองแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ผู้เข้าร่วมโครงการมีเห็ดในการทำอาการได้เพื่อการยังชีพ โดยไม่ต้องซื้อจากร้านค้า และสามารถนำไปจำหน่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือน

2.6 ด้านจำนวนสินค้าอุปโภคและบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า เป็นการลดการซื้อสินค้าอุปโภคและบริโภคที่ซื้อจากร้านค้าลง เพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้สอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่าหลังจากการทดลองแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถพึ่งพาตนเองได้มีพืชผัก ผลไม้ เห็ด กบ ปลา ไก่ เป็ด ทดแทนการซื้อจากร้านค้าและสามารถนำไปจำหน่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือนได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควร มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน หน่วยงาน องค์กร สถาบันภายนอกเข้ามาศึกษาเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คนในชุมชนบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 เกิดความภาคภูมิใจในวิถีแห่งชุมชนที่ตนเองลงมือปฏิบัติไว้ดีเป็นแบบอย่างหรือการส่งเสริมสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ชุมชนอื่น ๆ เข้ามาทัศนศึกษาดูงาน ตลอดจน การส่งเสริมให้มีนักการเมืองข้าราชการ อาจารย์มหาวิทยาลัยมาร่วมทำกิจกรรมในหมู่บ้านชุมชนอย่างต่อเนื่อง

1.2 ควร มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและหลากหลายช่องทาง อาทิ ผ่านการประชาสัมพันธ์ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีโทรทัศน์อย่างน้อยในระดับท้องถิ่น (จังหวัด ภูมิภาค) เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร ทำการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมหลายมิติ ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะทำให้ผลการวิจัยมีความถูต้องน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

2.2 ควร มีการขยายผลทำการวิจัยในพื้นที่หรือชุมชนอื่น ๆ ต่อไปเพื่อเกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองอย่างทั่วถึงและยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ สิงหเลิศ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แดนวิชัย สายรักษา ที่ให้คำปรึกษาแนะนำและทำให้งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีคุณค่า ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการผู้สอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ ขุนลึกและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย โคตรดก ที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ที่สุด ตลอดจน ขอกราบขอบพระคุณประชาชนชุมชนบ้านสี่แยก หมู่ 2 และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่เป็นส่วนสำคัญและได้สละเวลาเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ จึงขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กริชพัฒน์ ภูวนา. (2554). *รูปแบบการพัฒนาชุมชนอยู่ดีมีสุข กรณีศึกษา: บ้านดอนมัน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ชุมพลภัทร์ คงธนจารุอนันต์. (2551). *การดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

โชลม จิตรมั่น. (2552). *ประสิทธิภาพของน้ำหมักชีวภาพในการเพาะเห็ด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ทองยุ่น ทองคลองไทร. (2552). *การพัฒนาวิธีการเลี้ยงกบตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตกาฬสินธุ์.

แผนชุมชนบ้านสี่แยก. (2560). *แผนชุมชนบ้านสี่แยก หมู่ที่ 2 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์*. กาฬสินธุ์: คณะกรรมการหมู่บ้านสี่แยก หมู่ที่ 2.

บรรชร กล้าหาญ. (2547). *การบูรณาการเสริมสร้างคุณธรรมให้กับผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมบัตรคุณธรรมและระบบคู่สัญญา.* เชียงใหม่: วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่.

ปริศนา นามโส. (2552). *การพัฒนาการจัดการอย่างมีส่วนร่วมกลุ่มแม่บ้านผู้ผลิตสมุนไพรผิวเนียน.* สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2562, จาก http://elibrary.trf.or.th/project_contentTRFN.asp?

พวงเพ็ญ โพธิกาญจนวัตร. (2551). *การศึกษาภูมิปัญญาการปลูกชมพู่เพชรเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พิมพกานต์ เลอเบล. (2549). *การเลี้ยงปลาในแม่น้ำปิงตอนบน*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สังศิต พิริยะรังสรรค์. (2541). *เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองฉบับมหาดไทย: ประเทศยากจนประชาชนมั่งคั่งในเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: แนวความคิดและยุทธศาสตร์.* กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

สานิตย์ บัวสถิต. (2544). *การปลูกและการใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้านของเกษตรกร อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุภาพร ลาภจิตร. (2552). *การออกแบบและพัฒนาระบบจัดการเรียนรู้ภาคประชาชนพื้นฐานวิถีสุรินทร์แบบบูรณาการสู่สังคมชุมชนพึ่งตนเอง.* สุรินทร์: สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.* กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง.

อนุวัติ เริงชัยภูมิ. (2549). *การเลี้ยงปลาดุกในกระชัง.* แม่ฮ่องสอน: ศูนย์การเรียนรู้ตำบลนาบ่อคำศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสภานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

Guidelines for the Development of Student Council Operations in Schools under the office of MahaSarakham Primary Education Service Area Office 3.

อุลัยวรรณ กงเพชร[1], อุรสา พรหมทา[2], และจำเนียร พลหาญ[3]
Aulaiwan Kongpet[1], U-rasa Promta[2], and Chumnian Pollharn[3]
[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[2,3]อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[1]Master Student of the Education Program in Educational Administration Rajabhat Maha Sarakham University.
[2,3]Lecturer from the Faculty of Education Rajabhat Maha Sarakham University.
Corresponding Author E-mail: Aulaiwan2020@gmail.com

Received: 31 March 2020
Revised: 29 April 2020
Accepted: 13 May 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความต้องการในการบริหารงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 และ 2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 152 คน ที่มาจากการเทียบตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ จำนวน 20 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการในการบริหารงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1.1) ด้านการชักชวนนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ($\bar{X}$=3.68) 1.2) ด้านการสืบสานความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ($\bar{X}$=3.64) และ 1.3) ด้านการเป็นผู้นำเพื่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ($\bar{X}$=3.44) ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนา มี 7 แนวทาง ได้แก่ 2.1) หน่วยงานต้นสังกัด ควรมีการวิเคราะห์สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีตามระบอบประชาธิปไตย 2.2) ครูผู้สอน ควรมีการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 2.3) หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานประชาธิปไตย 2.4) สถานศึกษา ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย 2.5) ครูผู้สอน ควรจัดทำเครื่องมือในการวัดและประเมินการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้สามารถวัดและประเมินได้ตามสภาพจริงและเหมาะสมกับนักเรียน 2.6) ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการการนิเทศที่ได้รับมอบหมาย ควรมีการนิเทศ ติดตาม และ 2.7) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการกระตุ้นให้ครูผู้สอนวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การดำเนินงาน, สภานักเรียนในสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this study were 1. to study the needs of the student council administration in Schools under the office of MahaSarakham Primary Education Service Area Office 3 and 2. to study Guidelines for the development of student council operations in Schools under the office of MahaSarakham Primary Education Service Area Office 3 The research is a mixture of qualitative and quantitative methods (Mixed Methods) with research tools such as in-depth interview form and

questionnaire. The research sample consisted of 152 people involved. from the comparison of the size table of the samples of Craig and Morgan (Krejcie & Morgan) and the target group in the interview of 20 people from the Purposive Sampling method. From the questionnaire to analyze by using descriptive statistics consisting of percentage, mean and standard deviation. And data from in-depth interviews to content analysis. The results of the study showed that 1) the needs of the student council administration in Schools under the office of MahaSarakham Primary Education Service Area Office 3 were at a high level ($\bar{x}$=3.56) and when considered in each aspect, which was ranked from the highest average 1.1) Persuading students to participate in school development ($\bar{x}$=3.68) 1.2) Inheriting knowledge and cultural knowledge ($\bar{x}$=3.64) and 1.3) Leadership For participation in school activities ($\bar{x}$=3.44) respectively. 2) there are 7 development guidelines, which are 2.1) organization There should be an analysis of the learning activities of the democratic way of life. 2.2) the teachers should have the analysis of the learning standards and indicators in the subjects of social studies, religion and culture. 2.3) the agency Responsibility for the democratic job should be appointed. 2.4) education institutions should organize democratic learning activities in accordance with the basic education core curriculum 2008 with a variety of activities. 2.5) teachers should make measuring tools. And assess democratic learning that is student-centered, to be able to measure and assess according to the actual situation and suitable for the students. 2.6) the school administrators and the supervision committee assigned There should be a supervision and 2.7) school administrators. There should be encouragement for teachers to analyze the problems that occur.

Keywords: Guidelines for the Development, The Operation, Student Council in School

บทนำ

สังคมไทย ได้เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสแห่งเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้เด็กและเยาวชนไทยมีค่านิยมที่แตกต่างไปจากเดิม โดยเน้นทางวัตถุมากกว่าการพัฒนาจิตใจก่อให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว การแสดงออกที่ผิดศีลธรรมการเห็นผิดเป็นชอบ แต่อย่างไรก็ดี ปัจจุบันรัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนมากยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญามีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาและประกอบอาชีพตามจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.7) การปฏิรูปการศึกษาตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาทั้ง 4 ด้าน ด้านพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ และด้านพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ในระดับสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ต้องมีบุคลากรทางการศึกษาเป็นกุญแจสำคัญนำไปสู่การปฏิบัติ คือ ผู้บริหารการศึกษาหรือโรงเรียน เพราะผู้บริหารเปรียบเหมือนหัวเรือขององค์กรที่จะกำหนดทิศทางนำพาบุคลากรในองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่าการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ดีหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของหลักสูตรเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรมมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางและให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ 9)

กตัญญู การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลต้องคำนึงถึงหลักการพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 22 ที่ยึดหลักการว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและศักยภาพในมาตรา 23 ให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จริง การฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาหลักการของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (โฉมฉาย กาศโอสถ, 2554)

ดังนั้น จากความสำคัญในข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นงานสภานักเรียนที่ดำเนินงานตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อเป็นการส่งเสริมเคารพในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์เคารพในสิทธิของผู้อื่นเคารพในกฎระเบียบของสังคมมีจิตอาสาเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความสามัคคีในหมู่คณะใช้เหตุผลในการตัดสินใจจึงเป็นการวางรากฐานทางด้านวิถีประชาธิปไตยอีกทางหนึ่งจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันนักเรียนขาดระเบียบวินัยแสดงกิริยาก้าวร้าวไม่มีสัมมาคารวะพูดจาไม่สุภาพขาดจิตสำนึกสาธารณะขาดความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายมีพฤติกรรมที่ชอบใช้ความรุนแรงทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกันโดยไม่ทราบสาเหตุกระทำความผิดโดยไร้จิตสำนึก หรือการแสดงออกที่ขัดต่อศีลธรรมและจริยธรรมอันดีงาม เป็นต้น ฉะนั้นจึงเป็นโอกาสอันดีที่ผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาวิจัยผ่านหัวข้อเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการบริหารงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา (ผอ.โรงเรียน) และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 250 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ที่ใช้กับแบบสอบถาม จำนวน 152 คน ที่มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ที่ในการการสัมภาษณ์ จำนวน 20 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการใช้แบบสอบถาม 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการบริหารงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการในการบริหารงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการชักชวนนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ($\bar{X}$=3.68) 2) ด้านการสืบสานความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ($\bar{X}$=3.64) และ 3) ด้านการเป็นผู้นำเพื่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ($\bar{X}$=3.44) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 มีอยู่ 7 แนวทาง ได้แก่ 1) หน่วยงานต้นสังกัด ควรมีการวิเคราะห์สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตย เพื่อกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ครูผู้สอน ควรมีการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อจัดการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) หน่วยงานต้นสังกัด ควรมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานประชาธิปไตย เพื่อดำเนินงานการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) สถานศึกษา ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย 5) ครูผู้สอน ควรจัดทำเครื่องมือในการวัดและประเมินการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้สามารถวัดและประเมินได้ตามสภาพจริงและเหมาะสมกับนักเรียน 6) ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการการนิเทศที่ได้รับมอบหมาย ควรมีการนิเทศติดตาม และ 7) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการกระตุ้นให้ครูผู้สอนวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางปรับปรุงรูปแบบเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญควรมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจนจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญมีการประเมินผลการดำเนินงานในทุกกิจกรรม และปรับปรุงสภาพการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนสูงสุด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการบริหารงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า ความต้องการในการบริหารงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการชักชวนนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ($\bar{X}$=3.68) 2) ด้านการสืบสานความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ($\bar{X}$=3.64) และ 3) ด้านการเป็นผู้นำเพื่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ($\bar{X}$=3.44) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 มี 7 แนวทาง ได้แก่ 1) หน่วยงานต้นสังกัดมีการวิเคราะห์ สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตย 2) ครูผู้สอนมีการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 3) หน่วยงานต้นสังกัดมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานประชาธิปไตย 4) สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย 5) ครูผู้สอนจัดทาเครื่องมือในการวัดและประเมินการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้สามารถวัดและประเมินได้ตามสภาพจริง และเหมาะสมกับนักเรียน 6) ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการการนิเทศที่ได้รับมอบหมายมีการนิเทศติดตาม และ 7) ผู้บริหารสถานศึกษามีการกระตุ้นให้ครูผู้สอนวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสภานักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลเป็นรายประเด็นได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการบริหารงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า ความต้องการในการบริหารงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.56) เนื่องจากสถานศึกษามีการดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตยและเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการด้านประชาธิปไตยของผู้เรียน ผู้สอนมีความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยสร้างความรู้ความเข้าใจทัศนคติค่านิยมและพฤติกรรมประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551, น.3) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในข้อ 4 กำหนดไว้ว่า มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และสอดคล้องกับราชกิจจานุเบกษา (2553) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 7 ได้กำหนดไว้ว่ากระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสานึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบทบาทของผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตย เนื่องจากสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมบูรณาการกับการเรียนรู้ประชาธิปไตยครูต้องมีบทบาทในการสังเกตพฤติกรรมรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลและบันทึกผลพฤติกรรมประชาธิปไตยที่แสดงออก โดยควรมีการกระตุ้นให้แสดงออกถึงพฤติกรรมให้มากที่สุดผ่าน และสอดคล้องกับประกายรัตน์ พร้อมดิษฐ์ (2549, น.18-19) พบว่า การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียนนั้นครูผู้สอนต้องมีลักษณะและบทบาท คือ เป็นผู้รู้จักหน้าที่ของตนและเคารพในสิทธิของผู้อื่นมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยอย่างถูกต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจเป็นแบบประชาธิปไตยและเป็นแบบอย่างที่ดี อีกทั้งสอดคล้องวันชัย หวังสวาสดิ์ และคณะ (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารประชาธิปไตยในโรงเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 1.2) หลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย 1.3) การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างวิถีประชาธิปไตยในสถานศึกษา 1.4) การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน อีกทั้งรูปแบบการบริหารประชาธิปไตยในโรงเรียน ประกอบด้วย การ บริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีขั้นตอนการวางแผน การสั่งการ และการควบคุม โดยผ่านองค์ประกอบประชาธิปไตย ด้านหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างวิถีประชาธิปไตยในสถานศึกษาและการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสภานักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า ได้ 7 แนวทาง ได้แก่ 1) หน่วยงานต้นสังกัดมีการวิเคราะห์ สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตย เพื่อกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ครูผู้สอนมี

การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อจัดการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) หน่วยงานต้นสังกัดมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานประชาธิปไตย เพื่อดำเนินงานการขับเคลื่อน การจัดการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย 5) ครูผู้สอนจัดทาเครื่องมือในการวัด และประเมินการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้สามารถวัดและประเมินได้ตามสภาพจริง และเหมาะสมกับนักเรียน 6) ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการการนิเทศที่ได้รับมอบหมายมีการนิเทศ ติดตาม และ 7) ผู้บริหารสถานศึกษามีการกระตุ้นให้ครูผู้สอนวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางปรับปรุงรูปแบบเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจน จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญมีการประเมินผลการดำเนินงานในทุกกิจกรรมและปรับปรุงสภาพการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับปฐมพงศ์ ชวาลิต (2561, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมธัยมศึกษาภาคใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจยัเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมธัยมศึกษาภาคใต้ คือ ปัจจัยด้านบรรยากาศโรงเรียน รองลงมาคือ ปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริหาร ปัจจัยด้านสมรรถนะโรงเรียน และปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร ตามลำดับ ส่วนปัจจยัที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดต่อประสิทธิผลของโรงเรียน คือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านบรรยากาศโรงเรียนและพฤติกรรมการบริหารไปยังประสิทธิผลของโรงเรียน รองลงมา คือ ปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริหารมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านสมรรถนะโรงเรียนไปยังประสิทธิผลของโรงเรียนและปัจจัยด้านสมรรถนะโรงเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านบรรยากาศโรงเรียนไปยังประสิทธิผลของโรงเรียนโดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนได้ร้อยละ 93 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 สถานศึกษา ควรมีการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีความชัดเจน มีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ โดยให้กิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน เน้นกระบวนการกลุ่ม เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการปฏิบัติจริง

1.2 สถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติตามวิถีประชาธิปไตย โดยมีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงศักยภาพของตนเอง ครูผู้สอนต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมและมีการประเมินคุณภาพผู้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร ดำเนินงานกิจกรรมในโรงเรียนไปปฏิบัติในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา

2.2 ควร ศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนที่มีความสำเร็จด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนในสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ นายขวัญเรือน แสบงบาล ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต นายสิทธิชัย สมเดช รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3นายศักดิ์สิทธิ์ ศรีหลวงเพชร ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ที่ให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะและเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาที่ให้ข้อมูลทุกคนและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี คุณค่าของวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อบูชาพระคุณบิดา- มารดา บูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ชีวิตและสติปัญญาแก่ผู้วิจัยจนงานวิจัยสำเร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช* 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

โฉมฉาย กาศโอสถ. (2554). *รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ปฐมพงศ์ ชวาลิต. (2561). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมธัยมศึกษาภาคใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* (ดุษฎีนิพนธ์). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ประกายรัตน์ พร้อมดิษฐ์. (2549). *ชุดฝึกอบรมเรื่องกิจกรรมสร้างเสริมและปลูกฝังประชาธิปไตยในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบันฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ราชกิจจานุเบกษา. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. เล่ม 127/ตอนที่ 45 ก/หน้า 1/22 กรกฎาคม 2553

วันชัย หวังสวาสดิ์ และคณะ. (2560). รูปแบบการบริหารประชาธิปไตยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 4(1).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช* 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์เกษตรแห่งประเทศไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). *รายงานการวิจัยแนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.* 2552-2559). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-610.

ความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Opinions on the Learning by Activity to Rhythm Practice in International Music by Applying Carl Orff Concept for Mathayomsuksa 1 students.

แพรวา ภัยแคล้ว
Praewa Paiklaew
นักศึกษาหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Master Student of Fine and Applied Arts in Music Khon Kaen University
E-mail: mackymurp@gmail.com

Received: 31 March 2020
Revised: 29 April 2020
Accepted: 14 May 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ที่ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simpling Random) โดยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.29) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย อยู่ในระดับมากที่สุดมี 2 ด้าน ได้แก่ 1) นักเรียนเกิดความชอบและไม่เบื่อหน่ายชุดกิจกรรม ($\bar{X}$=4.76) 2) ชุดกิจกรรมทำความเข้าใจได้ง่าย ($\bar{X}$=4.73) อยู่ในระดับมากมี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมช่วยให้มีความรู้เพิ่มขึ้นและสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X}$=4.57) 2) นักเรียนเข้าใจส่วนประกอบโน้ต,ตัวหยุด,จังหวะหรืออัตราความยาวของโน้ต ($\bar{X}$=4.55) 3) นักเรียนเข้าใจเครื่องหมายกำหนดจังหวะ (Time Signature) ($\bar{X}$=4.47) 4) นักเรียนเข้าใจและสามารถบันทึกโน้ตจากเสียงของจังหวะที่ได้ยิน ($\bar{X}$=4.45) 5) นักเรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติจังหวะด้วยการปรบมือตามตัวโน้ตนักเรียน ($\bar{X}$=4.42) 6) นักเรียนสามารถสามารถออกแบบการเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะที่อ่านจากตัวโน้ต ($\bar{X}$=4.24) และอยู่ในระดับปานกลางมี 2 ด้าน ได้แก่ นักเรียนสามารถออกแบบจังหวะจากจินตนาการของตนเอง ($\bar{X}$=3.45) และนักเรียนสามารถบอกแนวคิดจากจินตนาการออกแบบจังหวะ ($\bar{X}$=3.25) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความคิดเห็นต่อการเรียนรู้, ชุดกิจกรรมจังหวะในดนตรีสากล, แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ

Abstract

The purposes of this study were to study the opinions on the learning by activity to rhythm practice in international music by applying Carl Orff Concept for Mathayomsuksa 1 Is a quantitative research has research tools, including questionnaires with the research target group are mathayomsuksa 1 students in HuaiTon Phittayakhom School. Under the Chaiyaphum Provincial Administrative Organization In the first semester of the academic year 2019, using Simpling Random by drawing 1 class in the total of 25 people, then the data from the questionnaire to analyze by using descriptive statistics consisting of percentage, mean and standard deviation. The results of the study showed that students have opinions on learning by using the music subject activity package. For the mathayomsuksa 1 students, they were in the high level ($\bar{X}$=4.29), and when considered by each side, ranked by highest to lowest, consisting of the highest level, there were 2 aspects which were 1) students born Likes and tireless activity sets ($\bar{X}$=4.76) 2) The

activity sets are easy to understand ($\bar{x}$=4.73) in the high level, with 6 aspects Include 1) the activity set helps to increase knowledge and can be used in daily life ($\bar{x}$=4.57) 2) students understand the note component, pause, rhythm or note length ($\bar{x}$=4.55) 3) Students understand the Time Signature mark ($\bar{x}$=4.47) 4) Students understand and can record notes from the sound of the beat ($\bar{x}$=4.45) 5) students understand and Able to perform rhythm with clapping by following student notes ($\bar{x}$=4.42) 6) Students can design body movements according to the rhythm that is read from notes ($\bar{x}$=4.24) and are at a medium level with 2 The aspect is that students are able to design the rhythm from their own imagination ($\bar{x}$=3.45) and students can tell the concept from the rhythm design ($\bar{x}$=3.25) respectively.

Keywords: The Opinions on the Learning, Rhythmic activities in international music, Concept of Carl Orff

บทนำ

การศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนแปลงคน ทั้งทางด้านพฤติกรรมและจิตใจ เพราะการศึกษามีขั้นตอนและกระบวนการที่จะช่วยให้คนได้รับความรู้ ความเข้าใจ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองและพัฒนาความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่จะนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและปรับเปลี่ยนไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการเมือง ซึ่งจำเป็นต้องใช้กำลังคน หรือแรงงานที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี ปัจจุบันการที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 จะต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญ คือ ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการพัฒนาสื่อการสอน การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องสาระความรู้ให้การบูรณาการความรู้และทักษะด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับแต่ละระดับการศึกษา ได้แก่ ด้านความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคม ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาด้านภาษา ทั้งหมดที่กล่าวมานั้น คือ รากฐานแห่งการพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของมนุษย์ การศึกษาในอดีตประกอบด้วย ผ้เรียน ผู้สอนเป็นหลัก ความรู้ทุกอย่างอยู่ที่ผู้สอน หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า “ผู้สอนเป็นหลัก” การเรียนการสอนเป็นการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนโดยตรงสู่ผู้เรียนด้วยการบอกเล่า ภาพวาด ภาพถ่าย ดนตรีเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในตัวเองในฐานะความเป็นศาสตร์ ดนตรีเป็นเรื่องของความรู้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของทฤษฎีประวัติการดนตรี การปฏิบัติเครื่องดนตรีต่างก็เป็นเหตุเป็นผลและเป็นความเข้าใจ ส่วนความเป็นศิลป์ดนตรีเป็นเรื่องของความรู้สึกสุนทรีย์หรือความงามย่อมอยู่เหนือความหมายความซาบซึ้งในความงามอะไรสักอย่างหนึ่งรู้ว่าสวย รู้ว่างาม รู้ว่าไพเราะไม่สามารถบรรยายออกมาเป็นภาษาเขียนได้ถึงบรรยายได้ก็ไม่ถึงซึ่งความสวยงามความไพเราะที่เราซาบซึ้งและความซาบซึ้งในความสวยงามหรือความไพเราะไม่สามารถวัดเป็นปริมาณในทางศาสตร์ได้ (ธนาคาร แพทย์วงษ์, 2541, น.9)

การเรียนรู้ในด้านดนตรีสากล เป็นวิชาแขนงหนึ่งที่มุ่งพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ถ้าเรียนในด้านทฤษฎีเพียงอย่างเดียวโดยไม่ใช้ทักษะปฏิบัติก็จะไม่เกิดผลประโยชน์ การศึกษาทฤษฎีในเบื้องต้นแล้วจึงลงมือปฏิบัติควบคู่กันไปการที่จะเรียนดนตรีให้ได้ผลนั้นจำเป็นจะต้องมีทักษะปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎีผู้ที่จะเรียนรู้ดนตรีให้ได้ผลดีในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้ด้วยว่าให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดหลักสูตรของตนเองให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรหรือมาตรฐานที่กล่าวในหลักสูตรสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรของตนเองขึ้นมาโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนควรได้รับจากการศึกษา และมุ่งเน้นให้สถานศึกษาสามารถกำหนดสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของตนเองด้วย (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2545, น.3)

ความคิดเห็นตามความหมายของพจนานุรมการศึกษา หมายถึง ความเชื่อการตัดสินใจ ความคิด ความรู้สึกประทับใจที่ไม่ได้เกิดจากการพิสูจน์ หรือการชั่งน้ำหนักนั้นว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) และกูด (Good, 1973, p.113) กล่าวว่า ความคิดเห็นหรือทัศนะ หมายถึง ความเชื่อ ความคิด หรือการลงความเห็นเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าถูกต้องหรือไม่ ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกโดยอาศัยพื้นความรู้ประสบการณ์ที่ผ่านมาหรืออาจได้พบเจอมา ซึ่งการแสดงความคิดเห็นนี้อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้ การวัดความคิดเห็นของ

บุคคลสามารถทำได้หลายวิธี วิธีที่ใช้กันโดยทั่วไปคือ การตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ซึ่งเบสท์ (Best, 1977, p.17) เสนอแนะว่าวิธีที่ง่ายที่สุดในการที่จะบอกถึงความคิดเห็นก็คือ การแสดงให้เห็นถึงจำนวนร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อความ เพราะจะทำให้เห็นว่าความคิดเห็นจะออกมาลักษณะเช่นไรและจะสามารถทำตามข้อคิดเหล่านั้นได้หรือไม่ ส่วนคาร์ล ออร์ฟ ได้เสนอหลักการทางดนตรีศึกษาไว้ว่า การเรียนการสอนดนตรีควรเริ่มต้นจากเพลงและแนวคิดทางดนตรีที่ง่ายที่สุด ได้แก่ แนวคิดเรื่องจังหวะโดยการเริ่มต้นจากจังหวะของการพูดเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจแนวคิดในเรื่องของระดับเสียงประโยคของดนตรี ลักษณะของเสียง และค่าตัวโน้ตต่าง ๆ ต่อไป การตบมือ การตบที่ตัก (Patchen) การย่ำเท้า การดีดนิ้วมือ การใช้เครื่องประกอบจังหวะของออร์ฟเป็นวิถีทางนำไปสู่การรับรู้เรื่องจังหวะ จากจุดนี้ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาด้านการแสดงออกทางดนตรีในวิธีการของคาร์ล ออร์ฟ ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะที่สำคัญและเน้นมากที่สุด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ทำการศึกษาวิจัยโดยการทดลองใช้ชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรี ผ่านหัวข้อการวิจัยเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากล โดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและอาจถือเป็นข้อมูลสะท้อนกลับเบื้องต้นที่ครูผู้สอนในรายวิชาดนตรีและสถานศึกษาสามารถนำมาใช้ในการวางแผนแก้ปัญหาการคลาดแคลนเครื่องดนตรีในโรงเรียน เพื่อประโยชน์สูงสุดและความต้องการของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 มี 2 ห้อง จำนวน 50 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ที่ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simpling Random) โดยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มาจาก 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับวิชาดนตรีจากเอกสารตำราต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดเห็น 2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดความคิดเห็นจากหนังสือ เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้นำมาหาค่าความเที่ยงในรูปสัมประสิทธ์แอลฟา (α–Coefficient) โดยวิธีของครอนบัค (Cronbach Alpha Procedure) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, น.218-219)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นการจัดการเรียนรู้ชุดกิจกรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยสามารถแสดงผลตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. นักเรียนเข้าใจส่วนประกอบโน้ต,ตัวหยุด,จังหวะหรืออัตราความยาวของโน้ต	4.55	0.36	มาก
2. นักเรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติจังหวะด้วยการปรบมือตามตัวโน้ตนักเรียน	4.42	0.44	มาก
3. นักเรียนเข้าใจเครื่องหมายกำหนดจังหวะ (Time Signature)	4.47	0.42	มาก
4. นักเรียนเข้าใจและสามารถบันทึกโน้ตจากเสียงของจังหวะที่ได้ยิน	4.45	0.40	มาก
5. นักเรียนสามารถออกแบบจังหวะจากจินตนาการของตนเอง	3.45	0.42	ปานกลาง
6. นักเรียนสามารถสามารถออกแบบการเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะที่อ่านจากตัวโน้ต	4.24	0.28	มาก
7. นักเรียนสามารถบอกแนวคิดจากจินตนาการออกแบบจังหวะ	3.25	0.42	ปานกลาง
8. ชุดกิจกรรมทำความเข้าใจได้ง่าย	4.73	0.52	มากที่สุด
9. ชุดกิจกรรมช่วยให้มีความรู้เพิ่มขึ้นและสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน	4.57	0.46	มาก
10. นักเรียนเกิดความชอบและไม่เบื่อหน่ายชุดกิจกรรม	4.76	0.38	มากที่สุด
โดยรวมเฉลี่ย	**4.29**	**0.41**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.29) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย อยู่ในระดับมากที่สุดมี 2 ด้าน ได้แก่ 1) นักเรียนเกิดความชอบและไม่เบื่อหน่ายชุดกิจกรรม ($\bar{X}$=4.76) 2) ชุดกิจกรรมทำความเข้าใจได้ง่าย ($\bar{X}$=4.73) อยู่ในระดับมากมี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมช่วยให้มีความรู้เพิ่มขึ้นและสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X}$=4.57) 2) นักเรียนเข้าใจส่วนประกอบโน้ต,ตัวหยุด,จังหวะหรืออัตราความยาวของโน้ต ($\bar{X}$=4.55) 3) นักเรียนเข้าใจเครื่องหมายกำหนดจังหวะ (Time Signature) ($\bar{X}$=4.47) 4) นักเรียนเข้าใจและสามารถบันทึกโน้ตจากเสียงของจังหวะที่ได้ยิน ($\bar{X}$=4.45) 5) นักเรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติจังหวะด้วยการปรบมือตามตัวโน้ตนักเรียน ($\bar{X}$=4.42) และ 6) นักเรียนสามารถสามารถออกแบบการเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะที่อ่านจากตัวโน้ต ($\bar{X}$=4.24) และอยู่ในระดับปานกลางมี 2 ด้าน ได้แก่ นักเรียนสามารถออกแบบจังหวะจากจินตนาการของตนเอง ($\bar{X}$=3.45) และนักเรียนสามารถบอกแนวคิดจากจินตนาการออกแบบจังหวะ ($\bar{X}$=3.25) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

ความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (4.29) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.29) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย อยู่ในระดับมากที่สุดมี 2 ด้าน ได้แก่ 1) นักเรียนเกิดความชอบและไม่เบื่อหน่ายชุดกิจกรรม ($\bar{X}$=4.76) 2) ชุดกิจกรรมทำความเข้าใจได้ง่าย ($\bar{X}$=4.73) อยู่ในระดับมากมี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมช่วยให้มีความรู้เพิ่มขึ้นและสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X}$=4.57) 2) นักเรียนเข้าใจส่วนประกอบโน้ต,ตัวหยุด,จังหวะหรืออัตราความยาวของโน้ต ($\bar{X}$=4.55) 3) นักเรียนเข้าใจเครื่องหมายกำหนดจังหวะ (Time Signature)

($\bar{X}$=4.47) 4) นักเรียนเข้าใจและสามารถบันทึกโน้ตจากเสียงของจังหวะที่ได้ยิน ($\bar{X}$=4.45) 5) นักเรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติจังหวะด้วยการปรบมือตามตัวโน้ตนักเรียน ($\bar{X}$=4.42) 6) นักเรียนสามารถสามารถออกแบบการเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะที่อ่านจากตัวโน้ต ($\bar{X}$=4.24) และอยู่ในระดับปานกลางมี 2 ด้าน ได้แก่ นักเรียนสามารถออกแบบจังหวะจากจินตนาการของตนเอง ($\bar{X}$=3.45) และนักเรียนสามารถบอกแนวคิดจากจินตนาการออกแบบจังหวะ ($\bar{X}$=3.25) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

จากการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อชุดกิจกรรม พบว่า เมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนการสอนนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมจากนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 25 คน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (4.29) เนื่องจากกิจกรรมที่ใช้ได้ผู้วิจัยได้นำเอาทฤษฎีการสอนดนตรีของคาร์ล ออร์ฟ มาประยุคใช้ในการสร้างชุดกิจกรรม โดยได้ศึกษาเกี่ยวกับระบบการสอนดนตรีของคาร์ล ออร์ฟ ซึ่งเรียกว่า “ดนตรีเบื้องต้น” (Elemental Music) คาร์ล ออร์ฟ สังเกตว่าเมื่อเด็กสดงออกทางดนตรีในสภาพแวดล้อมที่เป็นปกติไม่มีกฎเกณฑ์อะไรบังคับแล้วเด็กจะใช้ดนตรี การเคลื่อนไหว และภาษาพูดไปพร้อมกัน เด็กที่กำลังจะเต้นรำจะร้องเพลงไปด้วย เมื่อเด็กร้องเพลงเขามักจะมักเครื่องไหวไปตามจังหวะเสียงเพลง คาร์ล ออร์ฟ ใช้คำว่าดนตรีเบื้องต้นหมายถึง การแสดงออกทางดนตรีของบุคคลที่เป็นไปโดยธรรมชาติทำให้ชุดกิจกรรมชุดนี้มีหลายรูปแบบและสามารถเข้าใจได้ไม่ยากกิจกรรมดึงดูดใจ กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานเป็นคู่ กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ เป็นการช่วยให้นักเรียนกระตือรือร้นมากขึ้น เมื่อต้องแข่งขันกับเพื่อนการใช้เวลาในแต่ละกิจกรรมเหมาะสม ไม่นานหรือสั้นเกินไปนอกจากนั้นนักเรียนยังชอบแรงจูงใจภายนอกที่ครูใช้ในการกระตุ้นความสนใจในการจัดกิจกรรม เช่น การกล่าวคำชม การแจกของรางวัล ทั้งนี้ชุดกิจกรรมนี้ยังส่งผลให้พัฒนาการด้านการสื่อสารการใช้ภาษาของนักเรียนดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเจเนท (Janet, 2004) ได้ศึกษาพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมดนตรีตามแนวทางคาร์ล ออร์ฟ ผลจากการวิจัยพบว่า การเล่นดนตรี การร้องเพลงและการเคลื่อนไหวมีส่วนทำให้พัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กสูงขึ้น ทั้งการอ่าน การเขียนละการพูด ดังนั้น การสอนดนตรี การร้องและการเคลื่อนไหวเป็นภาษาหนึ่งที่มีส่วนทำให้เด็กเข้าใจความหมายและสื่อสารออกมาด้วยภาษาได้ดีขึ้น และสอดคล้องกับวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542, น.2) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่าก่อให้เกิดการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้าเป็นการนำเทคนิควิธีการสอนการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมด้านต่าง ๆ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรเทคนิคการเรียนการสอนการเลือกใช้สื่อการวัดผลประเมินผลตลอดจนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็นเป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอนและครูที่สอนแทนนำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจเป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลวิจัยในครั้งนี้ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นด้านการออกแบบหรือสร้างสรรค์จิตนาการด้วยตนเอง ผู้วิจัยควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบชุดกิจกรรมตามจินตนาการของนักเรียน และควรเพิ่มเติมในสิ่งที่นักเรียนยังไม่เข้าใจ รวมไปถึงการจัดสรรเวลากับการลำดับขั้นตอนบทเรียนให้เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร มีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

2.2 ควร มีการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอน ผู้บริหาร และผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.3 ควร ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความคงทนในการเรียนรู้หรือเจตคติต่อการเรียนรู้

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์พิทยา สัพโส อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ขอกราบขอบพระคุณ นายพวงค์วิทย์ เดิมชัยภูมิ ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม และนางรุ่งรัตน์ แก้วหาญ คุณครูพี่เลี้ยง ที่ให้คำแนะนำและข้อปรับปรุงเครื่องมือ ขอบคุณนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิที่ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดามารดาบูรพาจารย์ ตลอดจน ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนและกำลังใจจนประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ณรุทธ์ สุทธิ์จิตต์. (2545). *กิจกรรมดนตรีสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนาคาร แพทย์วงษ์. (2541). *การศึกษาแผนการฝึกและการคัดเลือกนักดนตรี สำหรับวงโยธวาทิตในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมี บุคส์พับลิเคชั่นส์

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสานส์น.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). *เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน พ.ศ. 2544*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

Best, John. (1977). Research in Education. New Jersey:Prentie Hall, Inc. 177.

Good, Carter V. (1976). Phycology of the Classroom Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice Hall, Inc.

Janet, G. (2004). Teaching English with Music and Movement. Journal of Education Psychology. 46-53.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

Guidelines for the Development of Transformational Leadership of School Administrator in Expanding Educational Opportunities, MahaSarakham Primary Education Service Area Office 3

Received: 4 March 2020
Revised: 29 April 2020
Accepted: 18 May 2020

เสรีภาพ กงเพชร[1], จำเนียร พลหาญ[2], และอุรสา พรหมทา[3]
Sarepab Kongphert[1], Chumnian Pollharn[2] and U-rasa Promta[3]
[1]นักศึกษาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[2,3]อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[1]Master of Education Program in Educational Administration Rajabhat Maha Sarakham University.
[2,3]Lecturer from the Faculty of Education Program in Educational Administration Rajabhat Maha Sarakham University
Corresponding Author E-mail: serepab2020@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำแนกตามสถานภาพและขนาดสถานศึกษา และ 3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีกลุ่มตัวอย่างและเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนฯ จำวน 186 คน ที่มาจากการเทียบตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.32) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X}$=4.37) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}$=4.33) และด้านการสร้างบารมี ($\bar{X}$=4.29) 2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 2.1) จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2.2) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ประกอบด้วย สถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.29) สถานศึกษาขนาดกลาง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.01) และสถานศึกษาขนาดใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.38) และ 3) ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 3.1) ด้านการระบุวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน 3.2) ด้านการเกื้อกูลการยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม 3.3) ด้านการสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล 3.4) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 3.5) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี และ 3.6) ด้านการคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้บริหารโรงเรียน

Abstract

The purposes of this study were 1. to study the level of transformational leadership of school administrator in expanding educational opportunities, Mahasarakham Primary Education Service Area Office 3 2. to compare of transformational leadership of school administrator in expanding educational

opportunities, Mahasarakham Primary Education Service Area Office 3 classified by educational status and size, and 3. to study the suggestions of transformational leadership of school administrators in expanding educational opportunities, Mahasarakham Primary Education Service Area Office 3, the research is a mixture of quality and quantity Mixed Methods with research tools, including questionnaires and in-depth interviews. The samples and target of the research are the samples of 186 school administrators from the comparison of the table of size of the samples of Krejcie and& Morgan and the target group number. 20 people from the Purposive sampling method and the data from the questionnaire were analyzed using descriptive statistics consisting of percentage, mean and standard deviation. And data obtained from in-depth interviews and related documents to analyze in terms of content analysis. The results of the study showed that 1) the transformational leadership level of school administrators. Overall, it is at the high level ($\bar{x}$=4.32) and when considered in each aspect by sorting the average from the highest to the lowest, namely the good role model ($\bar{x}$=4.37) for the inspiration ($\bar{x}$=4.33) and the creation of prestige ($\bar{x}$=4.29) 2) The comparison of the transformational leadership of the school administrators include 2.1) Classified by status The overall and in each aspect were statistically significant different at .01 and 2.2 levels, classified by institution size, consisting of small educational institutions. Overall and each aspect was at a high level ($\bar{x}$=4.29), medium sized school Overall and each aspect was at a high level ($\bar{x}$=4.01) and large educational institutions. Overall, it was at the high level ($\bar{x}$=4.38) and 3) suggestions for the development of change leaders of school administrators, namely 3.1) clearly specifying the vision 3.2) supporting the acceptance of the goals of Group 3.3) Individual follower support 3.4) Intellectual stimulation 3.5) Good role model and 3.6) High level of expectation of job performance

Keywords: Guidelines for the Development, Transformational Leadership, Administrator

บทนำ

ปัจจุบัน สังคมโลกมีการแข่งขันเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากปัจจัยหลายประการทั้งในเรื่องเทคโนโลยีที่ทำให้การกระจายข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างทั่วถึงมากขึ้น ผู้คนสามารถเข้าถึงความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดาย การเชื่อมถึงกันของเศรษฐกิจโลกทำให้การแข่งขันระหว่างประเทศต่าง ๆ สูงขึ้น เมื่อกลับมามองประเทศไทยแล้วการเปลี่ยนแปลงนี้เท่ากับเพิ่มแรงกดดันต่อประเทศไทยมากยิ่งขึ้นไปอีกเพราะไม่ว่าจะเป็นเรื่องต้นทุนต่ำการใช้ทรัพยากรความรู้และการสร้างนวัตกรรม ทั้งสามข้อนี้ประเทศไทยมีคู่แข่งเพิ่มขึ้นแบบนับไม่ถ้วน ด้วยเหตุนี้การดึงเอาศักยภาพสูงสุดของบุคลากรทุก ๆ คนในองค์กรออกมาจึงกลายเป็นหนทางรอดเพียงหนึ่งเดียวขององค์กรในประเทศไทยการที่จะพัฒนาศักยภาพหรือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของทุกองค์กรให้ให้มีประสิทธิภาพนั้นได้นั้น ผู้บริหารต้องพัฒนาตัวเองก่อน “จากผู้บริหารเป็นผู้นำ” และจากนั้นจึงส่งต่อ “ภาวะผู้นำ” นั้นสู่ทุกคนในองค์กรเมื่อทุกคนในองค์กรมีภาวะผู้นำก็จะพัฒนาจากองค์กรยุคเก่าสู่ “องค์กรแห่งการเรียนรู้ใหม่” ซึ่งมีพลวัตสูงกว่าองค์กรยุคเดิมแบบเทียบกันไม่ได้เลยองค์กรที่ทุกคนมีภาวะผู้นำจะมุ่งสู่เป้าหมายด้วยพลังและความเร็วที่เกิดจากการสอดประสานกันของการทำงานของทุกๆคนโดยธรรมชาติ (สุดา สุวรรณาภิรมย์, 2551, น.9)

กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการจัดการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี แก่บุตรหลานของประชาชนที่เรียนอยู่ในระบบโรงเรียนการศึกษาระดับประถมศึกษาถือว่าเป็นรากฐานสำคัญในโครงสร้างความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของชาติโครงสร้างการบริหารการศึกษาปัจจุบันเป็นการจัดโครงสร้างการบริหารโดยยึดหลักการมีเอกภาพด้านนโยบายหลากหลายในการปฏิบัติ การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาที่มีความชัดเจนตามขอบข่ายงานและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้ชี้ให้เห็นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศโดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัยเพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพการหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทาง

สังคมเป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม การพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม การเตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะเปลี่ยนแปลงโลกในอนาคต ตลอดจนการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพดีที่เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพและการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, ออนไลน์) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์มีทักษะด้านเทคโนโลยีสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.52)

การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุขนับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวในการปฏิรูปการศึกษา เพราะเป็นสภาพบังคับของกฎหมายที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเร่งรัดพัฒนาคุณภาพของตนให้เป็นผู้นำในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ของครู ส่วนครูต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ได้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในการบริหารสถานศึกษานั้น ตลอดจน ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่ง เพราะการบริหารสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและดำเนินไปโดยได้ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของผู้ร่วมงานหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและทุกอย่างดำเนินไปด้วยดีจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักดำเนินบทบาทพฤติกรรมภาวะผู้นำของตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ด้วยเหตุนี้การศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการบริหารและมีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคุณภาพของสถานศึกษายังผลให้เด็กเป็นคนดี (จารุวรรณ โตบัว, 2552, น.3)

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีส่วนส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ได้มีความรู้และความเข้าใจถึงความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงได้จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่และส่งเสริมให้ผู้บริหารได้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่นำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละคนจะมีภาวะผู้นำที่แตกต่างกันในการบริหารงานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนและยังมีผู้บริหารอีกจำนวนไม่น้อยที่ประสบปัญหาในการบริหารงานในสถานศึกษาเนื่องมาจากสภาพและปัญหาของโรงเรียนต่างกันบางโรงเรียนมีบุคลากรน้อย แต่ภาระงานที่รับผิดชอบเท่ากับโรงเรียนขนาดใหญ่ทำให้ครูบางส่วนเหนื่อยและเกิดความท้อแท้ขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานซึ่งปัญหาเหล่านี้มีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากผู้บริหารสถานศึกษาขาดภาวะผู้นำนั่นเอง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3, 2553, น.32)

ดังนั้น จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการปรับปรุงการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำแนกตามสถานภาพและขนาดสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 รวมทั้งหมด จำนวน 360 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3, 2553: 32)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 186 คน ที่มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 20 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการใช้แบบสอบถาม 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.32) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X}$=4.37) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}$=4.33) และด้านการสร้างบารมี ($\bar{X}$=4.29) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำแนกตามสถานภาพและขนาดสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำแนกตามสถานภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 มากกว่าครูผู้สอน และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ได้แก่ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ มีความคิดเห็น ประกอบด้วย สถานศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.29) โดยด้านที่มีระดับพฤติกรรมมากที่สุด คือ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X}$=4.38) รองลงมาคือ ด้านการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ($\bar{X}$=4.31) ส่วนด้านที่มีระดับพฤติกรรมต่ำสุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}$=4.24) สถานศึกษาขนาดกลาง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.01) โดยด้านที่มีระดับพฤติกรรมมากที่สุด คือ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X}$=4.22) รองลงมา คือ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ($\bar{X}$=4.19) ส่วนด้านที่มีระดับพฤติกรรมต่ำสุด คือ ด้านการสร้างบารมี ($\bar{X}$=4.01) และสถานศึกษาขนาดใหญ่ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.38) โดยด้านที่มีระดับพฤติกรรมมากที่สุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}$=4.42) รองลงมา คือ ด้านการสร้างบารมี และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X}$=4.38) ส่วนด้านที่มีระดับพฤติกรรมต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ($\bar{X}$=4.29) ตามลำดับ

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการระบุวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน 1.1) ผู้บริหารควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน 1.2) ผู้บริหารควรปรับปรุงระบบการทำงานให้เป็นปัจจุบัน 1.3) ผู้บริหารควรมุ่งมั่นวางเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้ตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา 2) ด้านการเกื้อกูลการยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม 2.1) ผู้บริหารกับครูทุกคนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา 2.2) ผู้บริหารควรยอมรับความคิดเห็นของครู 2.3) ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูมีการประเมินการปฏิบัติงาน 3) ด้านการสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล 3.1) ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมอยู่เสมอ 3.2) ผู้บริหารควรนำความคิดเห็นของครูไปพิจารณาและปรับปรุงการปฏิบัติงาน 3.3) ผู้บริหารควรรับฟังความต้องการและความสามารถของครูแต่ละคน 3.4) ผู้บริหารควรสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาให้กับครูในการปฏิบัติงาน 4) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 4.1) ผู้บริหารควรสรรหาข้อมูลข่าวสารที่ช่วยในการพัฒนาความรู้ของครู 4.2) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการรวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้ขององค์กร 4.3) ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูคิดหาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน 5) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี 5.1) ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างในด้านการให้ความยุติธรรมแก่ครูทุกคน 5.2) ผู้บริหารควรมีเมตตาธรรมแก่ครู 5.3) ผู้บริหารควรนำผลการปฏิบัติงานของตนมาเป็นแบบอย่างความสำเร็จ 5.4) ผู้บริหารควรจะปฏิบัติมากกว่าการพูด และ 6) ด้านการคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง 6.1) ผู้บริหารควรสรรหาวิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ มาให้ครูเพื่อพัฒนาผู้เรียนผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูปรับปรุงการทำงานในด้านที่ยังขาดประสิทธิภาพ 6.2) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบของคณะครู

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.32) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X}$=4.37) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}$=4.33) และด้านการสร้างบารมี ($\bar{X}$=4.29) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำแนกตามสถานภาพและขนาดสถานศึกษา พบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำแนกตามสถานภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ประกอบด้วย สถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.29) โดยด้านที่มีระดับพฤติกรรมมากที่สุด คือ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X}$=4.38) สถานศึกษาขนาดกลาง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.01) โดยด้านที่มีระดับพฤติกรรมมากที่สุด คือ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X}$=4.22) และสถานศึกษาขนาดใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.38) โดยด้านที่มีระดับพฤติกรรมมากที่สุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}$=4.42)

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า 1) ด้านการระบุวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน 1.1) ผู้บริหารควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน 1.2) ผู้บริหารควรปรับปรุงระบบการทำงานให้เป็นปัจจุบัน 1.3) ผู้บริหารควรมุ่งมั่นวางเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้ตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา 2) ด้านการเกื้อกูลการยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม 2.1) ผู้บริหารกับครูทุกคนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา 2.2) ผู้บริหารควรยอมรับความคิดเห็นของครู 2.3) ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูมีการประเมินการปฏิบัติงาน 3) ด้านการสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล 3.1) ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมอยู่เสมอ 3.2) ผู้บริหารควรนำความคิดเห็นของครูไปพิจารณาและปรับปรุงการปฏิบัติงาน 3.3) ผู้บริหารควรรับฟังความต้องการและความสามารถของครูแต่ละคน 3.4) ผู้บริหารควรสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาให้กับครูในการปฏิบัติงาน 4) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 4.1) ผู้บริหารควรสรรหาข้อมูลข่าวสารที่ช่วยในการพัฒนาความรู้ของครู 4.2) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการรวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้ขององค์กร 4.3) ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูคิดหาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน 5) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี 5.1) ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างในด้านการให้ความยุติธรรมแก่ครูทุกคน 5.2) ผู้บริหารควรมีเมตตาธรรมแก่ครู 5.3) ผู้บริหารควรนำผลการปฏิบัติงานของตนมาเป็นแบบอย่างความสำเร็จ 5.4) ผู้บริหารควรจะปฏิบัติมากกว่าการพูด และ 6) ด้านการคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง 6.1) ผู้บริหารควรสรรหาวิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ มาให้ครูเพื่อพัฒนาผู้เรียนผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูปรับปรุงการทำงานในด้านที่ยังขาดประสิทธิภาพ 6.2) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบของคณะครู

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาในปัจจุบันที่เน้นการบริหารแบบกระจายอำนาจโดยเฉพาะมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 กำหนดสาระสำคัญให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการการศึกษาทั้งด้านงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษาโดยตรงเพื่อให้การสร้างคนและสร้างความรู้สู่สังคมคุณธรรม คุณภาพ และเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสถานศึกษาโดยดำเนินการเปลี่ยนแปลงให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับจารุวรรณ โตบัว (2552, น.109-114) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 3 ตามความเห็นของข้าราชการครู พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสราญรัตน์ จันทะมล (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

อำเภอวัง สะพุงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้าน ผู้บริหารมีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า 1) จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนมีมุมมองด้านการบริหารจัดการศึกษาที่ต่างกันมีหน้าที่แตกต่างกันตามกรอบภารกิจของงานผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำเป็นผู้บังคับบัญชามีมุมมองหรือประสบการณ์การบริหารงานมาก จึงมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการปฏิบัติงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรมความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่สอดคล้องกับราชกิจจานุเบกษา (2553) ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ต้องการเป็นการปฏิรูปการศึกษาไทย และกระทรวงศึกษาธิการ (2546) ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานทางการศึกษา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขึ้นเพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษาผู้บริหารจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนการบริหาร ผู้บริหารจึงต้องแสดงเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมปฏิบัติตนเป็นผู้นำอย่างเหมาะสมใช้เทคนิคการบริหารที่หลากหลาย เช่น มอบหมายการทำงานเป็นในรูปของคณะกรรมการมอบหมายงานในหน้าที่ให้ตรงกับความรู้ความสามารถประเมินผลการทำงานและความเป็นไปได้ของแต่ละงาน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับผู้ร่วมงานใช้ทั้งอำนาจและบารมีเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ การวางแผน การสั่งการ ส่วนครูผู้สอนมีลักษณะการทำงานตามคำสั่งของผู้บริหารในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามนโยบาย เป้าหมายของสถานศึกษา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอนคิดเห็นแตกต่างกัน และ 2) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ได้รับการพัฒนาจากเขตพื้นที่การศึกษาไปพร้อม ๆ กัน จึงทำให้ภาพโดยรวมไม่แตกต่างกันประกอบกับผู้บริหารที่จะเข้าสู่ตำแหน่งต้องผ่านการอบรมเพื่อฝึกฝนและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน ผู้บริหารต้องเข้ารับการประเมินเพื่อมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษาตามมาตรา 53 วรรค 2 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสถานศึกษาทุกแห่งต้องเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอกและมีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกขนาดมีลักษณะโดยรวมคล้ายคลึงกัน สอดคล้องกับสุรชิน วิเศษลา (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ประสบการณ์การทำงานและขนาดโรงเรียน พบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการเกื้อกูลการยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม ด้านการกระตุ้นทางปัญญาและด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของอารี กังสานุกูล (2553, น.11-121) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการเกื้อกูลการยอมรับเป้าหมายของกลุ่มด้านการกระตุ้นทางปัญญาและด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ด้านการระบุวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ยึดติดกับปัญหาเฉพาะหน้าหรือในระบบปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติในการแก้ไขปัญหาไม่ควรยึดติดกับปัญหาอันเดิมแสวงหาหนทางแก้ไขปัญหาใหม่ ๆ

1.2 ด้านการเกื้อกูลการยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม พบว่า ผู้บริหารยอมรับฟังการแสดงความคิดเห็นของครูในการแก้ปัญหามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่กระตุ้นให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา

1.3 ด้านการสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล พบว่า ผู้บริหารจัดให้คณะครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะอย่างกว้างขวาง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาตนเองให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการสนับสนุนให้เข้าร่วมอบรม ศึกษาดูงาน สัมมนาทางวิชาการอย่างเต็มศักยภาพ ส่งเสริม สนับสนุนให้ได้รับโอกาสในการพัฒนางานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

1.4 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา พบว่า ผู้บริหารจัดหาข้อมูลข่าวสารที่จะช่วยคณะครูให้คิดถึงแนวทางหรือวิธีการที่จะพัฒนาผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรแสวงหาข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นมาเอื้ออำนวยให้แก่ครูส่งเสริมให้เกิดการรวบรวมเผยแพร่องค์ความรู้ขององค์กรเพื่อที่จะให้ครูได้นำไปใช้พัฒนาผู้เรียน

1.5 ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม พบว่า ผู้บริหารมีความยุติธรรมและมีเหตุผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรแสดงบทบาทการเป็นผู้นำที่มีความยุติธรรมต่อครูทุกคนอย่างเสมอภาคใช้ผลการปฏิบัติงานในการพิจารณาความดีความชอบเปิดโอกาสให้ครูทุกคนได้แสดงความสามารถตามบทบาทหน้าที่ของตน

1.6 ด้านการคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง พบว่า ผู้บริหารหาวิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ ๆ มาให้ครูใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อตัวนักเรียนอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรแสวงหาองค์ความรู้วิธีจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษามาให้ครูใช้เพื่อจะได้พัฒนาผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร มีการศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควร มีการศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

2.3 ควร มีการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคแห่งการปฏิรูปการศึกษาเพื่อนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ นายจักรพล แสนเมือง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเชียงยืนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 นางสุภัตรา สฤษชสมบัติ ครูโรงเรียนบ้านเชียงยืนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 นายพิชิต ชินกร ครูโรงเรียนบ้านเชียงยืนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ที่ให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะและเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาที่ให้ข้อมูลทุกคนและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี คุณค่าของวิจัยฉบับนี้ ตลอดจน ผู้วิจัยขอมอบเพื่อบูชาพระคุณบิดา-มารดา บูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ชีวิตและสติปัญญาแก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงาน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.* 2546. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

_____. (2551). *คู่มือการปฏิรูปการศึกษา.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา

จารุวรรณ โตบัว. (2552). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3.* (การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ราชกิจจานุเบกษา. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่* 3) *พ.ศ.*2553. เล่ม 127 (ตอนที่ 45 ก)

สราญรัตน์ จันทะมล. (2548). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังสะพุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต* 2. (การศึกษาอิสระหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุดา สุวรรณาภิรมย์. (2551). The Leadership *ภาวะผู้นำ.* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: เอ.อาร์.อินฟอร์เมชั่นแอนพับลิเคชั่น

สุรชิน วิเศษลา. (2549). *ภาวะผ้นำการเปลียนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต* 4. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. (2553). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2553.* มหาสารคาม: ฝ่ายนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่* 12 *(พ.ศ. 25*60-2564). สืบค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2560, จาก http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395.

อารี กังสานุกูล. (2553). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัญฑิต). สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-610.

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

The Development of PhuThai Local Woven Fabric Products in Hong Saeng Sub-district Loeng Nok Tha District Yasothon Province.

Received: 4 April 2020
Revised: 5 May 2020
Accepted: 18 May 2020

นลินี หิมพงษ์
Nalinee Himpong
อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Lecturer from the Faculty of Management Science Rajabhat Maha Sarakham University
E-mail: hellosom76@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและภูมิปัญญาผ้าทอพื้นเมือง เครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร 2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาผ้าทอพื้นเมือง เครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร 3. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ให้เกิดความหลากหลายเพื่อเพิ่มคุณค่าสินค้าที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 18 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์แบบสังเกต และการรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ชาวตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ในอดีตเป็นกลุ่มชนที่อพยพมาจากประเทศลาว ปัจจุบันเป็นพื้นที่ที่มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความโดดเด่นด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมภูไท อีกทั้งยังมีภูมิปัญญาด้านผ้าทอพื้นเมือง เครื่องแต่งกายที่นิยมแต่งกายด้วยการนุ่งซิ่นผ้าย ผ้ามัดหมี่ ใส่เสื้อย้อมคราม มีสไบพาดไหล่ เป็นต้น 2) สภาพปัจจุบันปัญหาผ้าทอพื้นเมือง เครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง ประกอบด้วย 2.1) ปัญหาผ้าทอพื้นเมือง ได้แก่ (1) ขาดแคลนแรงงานในการผลิต เนื่องจากคนทอผ้าส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นเก่า ผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชน มีปัญหาเรื่องสุขภาพใช้ต้องใช้ระยะเวลาในการผลิตนาน และ (2) วัตถุดิบที่ใช้ในการทอผ้าบางอย่างไม่มีในชุมชนต้องสั่งซื้อ เช่น เส้นด้าย ซึ่งต้องใช้เวลาในการรอสินค้าและต้นทุนการผลิตก็สูงขึ้น 2.2) ปัญหาเครื่องแต่งกายและเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมือง ได้แก่ (1) รูปแบบผลิตภัณฑ์เป็นแบบเดิมไม่มีความหลากหลายและทันสมัยสีเป็นสีครามเท่านั้น (2) การผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือนน้อยลงต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ขาดเงินทุนหมุนเวียน การผลิตส่วนใหญ่จะทำตามคำสั่งจากลูกค้า ขาดการสร้างสรรค์และช่างฝีมือ และ (3) การตลาดของผ้าทอพื้นเมืองยังอยู่ในกลุ่มลูกค้าที่นิยมผ้าครามผ้าพื้นเมืองประกอบกับผลิตภัณฑ์ยังไม่ทันสมัยมากนักทำให้การเข้าถึงลูกค้ากลุ่มอื่น ๆ ทำได้ยาก และ 3) รูปแบบผลิตภัณฑ์ของผ้าทอพื้นเมืองผู้ไทห้องแซง คือ การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ยึดหลักสำคัญ 10 ประการ ได้แก่ 3.1) ประโยชน์ใช้สอย 3.2) ความสวยงาม 3.3) ประหยัดคุ้มค่า 3.4) รักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรม 3.5) สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม 3.6) แปลกใหม่ร่วมสมัย 3.7) สร้างรายได้ 3.8) คุณภาพและความภูมิใจของผู้ใช้ 3.9) ความต้องการของผู้บริโภค และ 3.10) บูรณาการที่เหมาะสมของการอนุรักษ์และความต้องการของตลาด โดยได้นำร่องพัฒนาแบบเครื่องแต่งกายเลือกพัฒนาชุดสตรี แบบเครื่องใช้เลือกพัฒนากระเป๋าถือสตรี เครื่องประดับสตรี เลือกพัฒนาทำตุ้มหู เป็นต้น

คำสำคัญ: การพัฒนา, ผลิตภัณฑ์, ผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท

Abstract

The purposes of this study were 1. to study the history and wisdom of local woven fabrics costume and utensils from Phuthai local woven cloth, Hong Saeng Subdistrict Loeng Nok Tha District Yasothon Province 2. to study the current conditions and problems of local woven fabrics Costume and phuthai

local woven fabric, Hong Saeng Subdistrict Loeng Nok Tha District Yasothon Province and 3. to develop the product model of Pho Thai Local Weaving Subdistrict Hong Saeng Subdistrict Loeng Nok Tha District Yasothon Province in order to increase the value of products that generate income for the community. Sustainable it is a qualitative research. There are research tools, including interview and observation forms. The research target groups are government officials, community leaders, village philosophers and villagers. community enterprise group and 18 general informants from the purposive sampling method and then using the data obtained from the observation and interview forms and compiling from relevant documents for content analysis. The results of the study showed that 1) People in Hong Saeng Sub-district Loeng Nok Tha District, Yasothon Province. In the past, a group of people migrated from Laos. Nowadays, it is an area that has preserved the local wisdom which is outstanding in the traditions and culture of Phu Thai. There is also wisdom in local woven fabrics. The popular clothes are dress by wearing a sarong, manti cloth, wearing indigo-dyed shirt, with shawl over the shoulder, etc. 2) Current conditions and problems of local woven fabrics Costume And utensils from Phuthai local woven cloth. Hong Saeng Sub-district consists of 2.1) Problems of local woven fabrics include (1) lack of labor in production Since most weavers are older generations elderly people in the community Have health problems, use a long time to produce, and (2) some raw materials used for weaving, not in the community, must be ordered, such as yarn, which takes time to wait for the goods and the production cost is higher 2.2 Problems with clothing and utensils from local woven fabrics, such as (1) the product form is original, not diverse and modern, colors are indigo only (2) production for less household use, higher production costs lack of working capital Most of the production will follow the orders from the customers. And (3) the marketing of local woven fabrics is still in the customers' preference for indigo, native fabrics and the products are still not very modern, making it difficult to reach other groups of customers and 3) The product pattern of Phuthai Hong Saeng local woven cloth is the development of creative product designs for the creative economy based on 10 important principles, namely 3.1) usability 3.2) beauty 3.3) worthwhile saving 3.4) preserving cultural identity 3.5) Creating value and added value 3.6) Exotic and contemporary 3.7) Making money 3.8) Quality and pride of users 3.9) Consumers' needs and 3.10) Appropriate integration of conservation and market needs by having a costume development pilot, choosing to develop women's dresses equipment model selecting to develop women's handbags women's accessories choose to develop earrings, etc.

Keywords: Development, Products, PhuThai Local Woven Fabric

บทนำ

ผ้าทอมือเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทยที่บ่งบอกถึงความรุ่งเรืองของวัฒนธรรมประจำชาติและความคิดสร้างสรรค์ของคนในชาติในการรู้จักทำเครื่องนุ่งห่มและผลิตภัณฑ์ใช้สอยในชีวิตประจำวันของคนไทย คนไทยรู้จักการทอผ้ามาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์สังคมในชนบทถือว่างานทอผ้าเป็นหน้าที่ของผู้หญิงทำกันในครัวเรือนยามว่างจากการทำไร่ทำนา การทอผ้าจึงมีทั่วไปทุกภาคของประเทศไทยในอดีต ผู้คนได้รู้จักนำเส้นใยธรรมชาติต่าง ๆ มาถักทอเป็นผืนผ้าไว้สำหรับสวมใส่ ซึ่งเป็นผืนผ้าที่มีความเรียบง่าย แต่คงทนถาวรมากด้วยคุณภาพและคุณค่าของตัวเส้นใยธรรมชาติเองและมีสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นชุมชนจนกายเป็นขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณี และเอกลักษณ์ ของแต่ละชุมชน ต่อมาวิวัฒนาการและเทคโนโลยีเจริญเติบโตขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง โดยเฉพาะวิวัฒนาการสิ่งทอด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้มีการผลิตผืนผ้าขึ้นจากใยสังเคราะห์ยังส่งผลให้ผู้คนสามารถหาใช้ได้ง่ายประกอบกับวัฒนธรรมจากการแต่งกายและยังเป็นการรับวัฒนธรรมจากตะวันตกมากขึ้น จนทำให้ผ้าทอ

มือที่เคยเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนได้สูญหายไปสู่ปัจจุบัน แม้เทคโนโลยีจะก้าวหน้าไปมากเท่าก็ตามกระแสแห่งวัฒนธรรมการแต่งกายในขณะนี้ได้หวนคือสู่ธรรมชาติ โดยเฉพาะวัฒนธรรมสิ่งทอมือได้ก้าวสู่กระแสนิยมแห่งโลกอันเนื่องมาจากความวิจิตรงดงามในเส้นใยธรรมชาติที่ถูกถักทอขึ้นเป็นผืนผ้าเมื่อนำมาประดับสวมใส่ตัดเครื่องแต่งกายหรือนำมาตกแต่งต่าง ๆ จึงดูวิจิตรที่งดงามตระการตาที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนตนเองมากขึ้น (อ้างในกุณฑีรา อาษาศรี และคณะ, 2562)

ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร อยู่ในพื้นที่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานเป็นชุมชนหนึ่งที่มีคนส่วนใหญ่เป็นคนเชื้อสายผู้ไท (ภูไท) ซึ่งในชุมชนก็ได้สืบทอดภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของชาวผู้ไทมาจนถึงปัจจุบัน เอกลักษณ์ที่เด่นชัด คือ การดำเนินชีวิตแบบวิถีชนผู้ไท การรักษาขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ภาษาผู้ไท และเป็นชาวผู้ไทที่มีอัตลักษณ์การแต่งกายโทนสีขาวดำ รวมถึงการทอผ้าที่ถือเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่สืบทอดต่อกันมา ซึ่งในตำบลห้องแซงก็มีกลุ่มทอผ้าบ้านห้องแซงมีการทอผ้าเพื่อใช้และจำหน่ายในและนอกชุมชน ผ้าทอพื้นเมืองผู้ไทจะมีลักษณะเด่นเป็นผ้าย้อมคราม เพราะผ้าทอพื้นเมืองของบ้านห้องแซงนั้นนิยมการย้อมสีด้วยสีธรรมชาติ เช่น สีน้ำเงินจากคราม เป็นต้น ตำบลห้องแซงส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงบนแนวเทือกเขาเล็ก ๆ สภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย พื้นที่ประมาณร้อยละ 50 สภาพเป็นป่าไม้เชิงเศรษฐกิจ มีลำน้ำขนาดเล็กที่สำคัญใช้ทำการเกษตร คือ ลำห้วยที่มีต้นกำเนิดอยู่บนที่ราบสูง (ภูอ่างทอง ภูถ้ำพระ) และในด้านเศรษฐกิจตำบลห้องแซงมีการนำใช้ทุนและศักยภาพในตำบล อาทิ ทุนมนุษย์ ทุนกลุ่ม ที่สร้างจากการมีส่วนร่วม 4 องค์กรหลัก คือ ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ แกนนำภาคประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจในตำบลห้องแซง โดยส่งเสริมและจัดฝึกอบรมให้ความรู้กลุ่มอาชีพในการแปรรูปสินค้าเพื่อช่วยในการเพิ่มมูลค่าเพิ่มรายได้ โดยเฉพาะการทอผ้าแบบดั้งเดิมของคนผู้ไทผลักดันให้มีการจัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับนักเรียนและผู้สนใจเป็นการสร้างอาชีพใหม่และส่งเสริมให้เยาวชนรักงานศิลปะการจัดให้มีการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ อีกทั้งบ้านห้องแซงเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หมู่บ้านวัฒนธรรมสร้างสรรค์ วิถีถิ่น วิถีไทย วัฒนธรรมผู้ไทห้องแซง หรือ “Home Stay PoothaiHongsaeng” มาตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา ซึ่งในปัจจุบันนี้เทศบาลตำบลห้องแซง ได้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมเทศบาลตำบลห้องแซงขึ้น เพื่ออนุรักษ์และรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไว้เพื่อสืบทอดให้ลูกหลานได้ให้ความสนใจและปฏิบัติตาม โดยตำบลห้องแซงมีความเป็นอัตลักษณ์มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น กระทรวงวัฒนธรรมจึงได้คัดเลือกหมู่บ้านผู้ไทแห่งนี้ เป็นหมู่บ้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพราะความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น (เทศบาลตำบลห้องแซง, 2560)

ปัจจุบัน สินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองผู้ไทของตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร เป็นที่รู้จักและยอมรับสามารถสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับชุมชนต่าง ๆ ในตำบล เช่น ผ้าตัดชุด ผ้ามัดหมี่ ผ้าซิ่น ซึ่งรูปแบบของผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นเมืองนั้นยังไม่หลากหลาย กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองห้องแซงได้ดำเนินกิจกรรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่รู้จักและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้รับการส่งเสริมให้เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) สมาชิกมีการผลิตผ้าทอพื้นเมืองและมีความต้องการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นเมืองให้มีหลากหลายรูปแบบ เพื่อเป็นการประกอบอาชีพเสริมรายได้ กลุ่มมีรูปแบบการดำเนินงานที่มีการติดต่อทำการตลาดเอง แต่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังไม่รู้จัก ไม่เห็นถึงคุณค่าและยังไม่นิยมเท่าที่ควร แม้ที่นี่จะมีจุดแข็งอยู่ที่เอกลักษณ์ของผ้าทอมือมัดหมี่ผู้ไทและความสามารถในการทอลายตามลูกค้าต้องการแต่ความไม่พร้อมด้านสาธารณูปโภค ช่องทางจัดจำหน่าย และความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง ที่สำคัญคือ ผ้าทอพื้นเมืองที่นี่ยังไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปทำให้กลุ่มทอผ้ายังทำการตลาดไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรด้วยข้อจำกัดในการนำไปใช้งานที่ส่วนใหญ่จะเป็นการทอผ้าเป็นผืนเพื่อนำไปตัดชุดหรือใช้ในโอกาสพิเศษ เช่น งานทำบุญ งานพิธีการต่าง ๆ ประกอบกับสินค้ามีราคาค่อนข้างสูง เนื่องด้วยการผลิตวิธีการทอต้องใช้ทักษะและระยะเวลาในการผลิตมากปัญหาดังกล่าวทำให้มีการนำไปใช้งานจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้บริโภคเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

ดังนั้น จากความสำคัญในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยในหัวข้อเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร เพื่อการต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นเมือง โดยการนำเอาความงามของผ้าทอพื้นเมืองมาประยุกต์หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถนำมาใช้งานในชีวิตประจำวันหรือโอกาสอื่น ๆ ได้ เช่น ของขวัญ ของที่ระลึกที่จะเป็นการขยายกลุ่มผู้บริโภคและเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภคซึ่งจะเป็นการช่วยเพิ่มคุณค่าของผ้าทอพื้นเมืองได้มากยิ่งขึ้น ตลอดจน ยังเป็นการช่วยส่งเสริมประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดความรู้การทอผ้าพื้นเมืองผู้ไทไปสู่คนรุ่นหลังและเป็นสินทรัพย์ของแผ่นดินไทยตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและภูมิปัญญาผ้าทอพื้นเมือง เครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาผ้าทอพื้นเมือง เครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

3. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ให้เกิดความหลากหลายเพื่อเพิ่มคุณค่าสินค้าที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 18 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) และแบบสังเกต (Observation)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง และจากแบบสัมภาษณ์ (Interview) แบบสังเกต (Observation)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย แบบสังเกต และการรวบข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและภูมิปัญญาผ้าทอพื้นเมือง เครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

ผลการวิจัยพบว่า จากคำบอกเล่าของผู้อาวุโส ผู้รู้ และผู้นำชุมชนในหมู่บ้านในอดีตบ้านห้องแซงเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่อยู่ในเขตอำเภอเลิงนกทา จังหวัดอุบลราชธานี เป็นถิ่นที่มีชาวภูไทได้อาศัยอยู่อย่างคับคั่ง มีขนบธรรมเนียม และภาษาพูดแตกต่างไปจากภาษาอื่น ๆ ในสมัยหนึ่งเคยเป็นชนชาติกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่ง แต่ปัจจุบันนี้ได้แตกแยกกันไปทำมาหากิน ถิ่นภูไทอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ที่อยู่ในประเทศไทยส่วนมากอยู่ในจังหวัดสกลนคร และจังหวัดนครพนม เป็นกลุ่มชนที่อพยพมาจากประเทศลาว ตั้งแต่ครั้งดินแดนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยยังเป็นอาณาเขตของประเทศลาว การอพยพลงมาครั้งนั้นมีอยู่ด้วยกันสองกลุ่ม คือ เป็นกลุ่มที่อพยพลงมาก่อนเพื่อแสวงหาที่ทำมาหากินและเป็นกลุ่มที่อพยพลงมาเพราะเกิดศึกสงครามในครั้งที่สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกเป็นแม่ทัพไปตีเมืองเวียงจันทร์ ครั้นเมื่อเวียงจันทร์แตกแล้วจึงได้ถอยล่นลงมา สำหรับชาวภูไทที่อยู่บ้านห้องแซง เป็นพวกแรกที่อพยพลงมาเพื่อแสวงหาที่ทำมาหากินผู้ที่ได้ให้ความรู้เรื่องนี้แก่ผู้เขียนก็ คือ ตาศรี นามศร มีอายุได้ 95 ปีเศษ เป็นผู้ที่อาวุโสที่สุดของหมู่บ้าน (อยู่ที่บ้านโนนแดง) และอดีตเคยเป็นผู้ใหญ่บ้านมาก่อน ชาวผู้ไทห้องแซงในอดีตมีความเชื่อศรัทธาผีตาแฮก ซึ่งเป็นผีเฝ้าไร่นา ชาวบ้านถือว่าเป็นผีที่ปกปักรักษาพืชสวนนาไร่และทำให้ข้าวเจริญงอกงามอุดมสมบูรณ์ ปัจจุบัน ชาวตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธรมีลักษณะภูมิประเทศทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่รายสูงบนแนวเทือกเขาเล็ก ๆ สภาพเป็นดินร่วนปนทรายพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้เชิงเศรษฐกิจ มีลำน้ำขนาดเล็กที่สำคัญใช้ทำการเกษตร คือ ลำห้วยที่มีต้นกำเนิดอยู่บนที่ราบสูง มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวผู้ไทมีขนบธรรมเนียมและภาษาพูดแตกต่างไปจากภาษาอื่น ๆ มีประชากร จำนวน 11,447 คน มีครัวเรือน จำนวน 3,466 ครัวเรือน สภาพเศรษฐกิจชาวผู้ไทห้องแซง เดิมมีอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ มีรายได้เพื่อยังชีพและพอเลี้ยงครอบครัว แต่ปัจจุบันชาวผู้ไทห้องแซงได้ทำการรวมกลุ่มผ้าทอพื้นเมืองผู้ไทซึ่งเป็นอาชีพหลัก และมีการทำนาข้าว เนื่องจากในพื้นที่ตำบลห้องแซงเป็นพื้นที่ที่มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความโดดเด่นด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมภูไท ความเป็นอัตลักษณ์ของคนภูไทโดยเฉพาะการทอผ้าแบบดั้งเดิมของคนภูไทผลักดันให้มีการจัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ถ่ายทอดประสบการณ์

ให้กับนักเรียนและผู้สนใจเป็นการสร้างอาชีพใหม่และส่งเสริมให้เยาวชนรักงานศิลปะจัดให้มีการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์พร้อมทั้งในพื้นที่ตำบลห้องแซงมีที่พักแบบโฮมสเตย์ จัดทำทัวร์ท่องเที่ยวให้กับผู้ที่สนใจมาท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ซึ่งตำบลห้องแซงได้รับการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นแหล่งที่สร้างรายได้ให้กับครัวเรือนและชุมชน ตลอดจน ภูมิปัญญาผ้าทอพื้นเมือง เครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมืองผู้ไทของชาวตำบลห้องแซง ได้นิยมแต่งกายด้วยการนุ่งซิ่นผ้ายผ้ามัดหมี่ ใส่เสื้อย้อมคราม มีสไบพาดไหล่ โดยแบ่งการแต่งกายออกได้เป็น 3 ยุค คือ 1) ยุคภูไทดั้งเดิมจะใช้ผ้าสไบพันรอบตัวช่วงบน นุ่งซิ่น 2) ยุคภูไทกลางนุ่งซิ่นผ้าต่อตีน ใส่เสื้อย้อมคราม มีสไบพาดไหล่สีขาว และ 3) ยุคภูไทปัจจุบันนุ่งซิ่นผ้าย ผ้ามัดหมี่ ใส่เสื้อย้อมคราม มีสไบพาดไหล่ลายตาม่อง เป็นต้น ชาวผู้ไทห้องแซงมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นคือ การทอผ้ามัดหมี่ โดยเฉพาะการแต่งกายด้วยผ้ามัดหมี่ภูไท ผ้าทอพื้นเมืองยังเป็นที่นิยมและต้องการของตลาดกลุ่มลูกค้าที่ชอบแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองและลูกค้าที่มาท่องเที่ยวบ้านห้องแซงซึ่งเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีโฮมสเตย์ และการแสดงให้นักท่องเที่ยวได้มาพักและชมวิถีชีวิตชาวผู้ไทห้องแซงชนิดและลักษณะภูมิปัญญาผ้าทอพื้นเมืองผู้ไทห้องแซงมีหลายชนิดที่สำคัญคือ (1) ผ้าพื้น เป็นผ้าทอที่มีสีเดียวตลอดทั้งผืน เช่นสีคราม เกิดจากการทอเส้นด้ายสีเดียวกัน เป็นผ้าฝ้ายสีคราม (2) ผ้ายกดอก เป็นผ้าที่พัฒนามาจากผ้าพื้นสีเดียว โดยเพิ่มการทอยกดอกสีขาวลงบนผ้าพื้นสีเดียว เป็นลายตามแนวยาว โดยส่วนใหญ่จะเป็นลายดอกพิกุล ลายดอกพรม ลายพญานาค (นาคขอ) ลายดอกแก้ว ลายมะจับ ลายต้นสน ลายคมห้า ลายแมงมุม ลายขนมตัด (3) ผ้าทอมัดหมี่ เป็นผ้าทอที่นำเส้นเส้นด้ายหรือไหมมามัดให้เป็นลวดลาย ด้วยเชือกฟางก่อนนำไปย้อมสี แล้วกรอด้ายให้เรียงตามลวดลายใส่กระสวย แล้วนำไปทอ และ (4) ผ้าขาวม้า เป็นการทอผ้าพื้นสลับสี มีสีสลับกันตามแนวยาวหรือตามแนวขวาง โดยมี มากกว่า1สีคือ สีครามสลับสีขาว สีดำสลับขาว เป็นต้น

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาผ้าทอพื้นเมือง เครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง ได้จัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าในปี 2559 เดิมมีสมาชิก 86 คน ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 160 คน โดยโครงสร้างของกลุ่มประกอบไปด้วย ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขาและเหรัญญิก ซึ่งมีการแบ่งหน้าที่การทำงาน ปัจจุบันการทอผ้าพื้นเมืองผู้ไทห้องแซงเพื่อใช้ในครัวเรือนลดน้อยลง มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ลูกหลาน มีการรวมกลุ่มกันผลิตผ้าทอพื้นเมืองผู้ไทเป็นการรวมกลุ่มแบบวิสาหกิจชุมชนขึ้น การสวมใส่เครื่องแต่งกายและเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมืองน้อยลง การทอเน้นจะเน้นความต้องการของตลาดและคำสั่งลูกค้ามากขึ้น โดยลวดลายยังบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งลูกค้าสามารถออกแบบดีไซด์ชุดได้เองตามต้องการ การทอผ้า 1 ผืน ใช้เวลา 3 วัน การตัดเย็บใช้เวลา 2-3 สัปดาห์ สำหรับสภาพปัจจุบันปัญหาผ้าทอพื้นเมือง เครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร พบว่า 1) ปัญหาผ้าทอพื้นเมือง ได้แก่ (1) ขาดแคลนแรงงานในการผลิต เนื่องจากคนทอผ้าส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นเก่า ผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชน มีปัญหาเรื่องสุขภาพใช้ต้องใช้ระยะเวลาในการผลิตนาน และ (2) วัตถุดิบที่ใช้ในการทอผ้าบางอย่างไม่มีในชุมชนต้องสั่งซื้อ เช่น เส้นด้าย ซึ่งต้องใช้เวลาในการรอสินค้าและต้นทุนการผลิตก็สูงขึ้น 2) ปัญหาเครื่องแต่งกายและเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมือง ได้แก่ (1) รูปแบบผลิตภัณฑ์เป็นแบบเดิมไม่มีความหลากหลายและทันสมัยสีเป็นสีครามเท่านั้น (2) การผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือนน้อยลงต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ขาดเงินทุนหมุนเวียน การผลิตส่วนใหญ่จะทำตามคำสั่งจากลูกค้า ขาดการสร้างสรรค์และช่างฝีมือ และ (3) การตลาดของผ้าทอพื้นเมืองยังอยู่ในกลุ่มลูกค้าที่นิยมผ้าครามผ้าพื้นเมือง ประกอบกับผลิตภัณฑ์ยังไม่ทันสมัยมากนักทำให้การเข้าถึงลูกค้ากลุ่มอื่น ๆ ทำได้ยาก

3. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ให้เกิดความหลากหลายเพื่อเพิ่มคุณค่าสินค้าที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบผลิตภัณฑ์ของผ้าทอพื้นเมืองผู้ไทห้องแซง ยังไม่หลากหลายและทันสมัย แต่ลวดลายผ้าทอยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของชาวผู้ไท ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ยึดหลักสำคัญ 10 ประการ ได้แก่ 1) ประโยชน์ใช้สอย 2) ความสวยงาม 3) ประหยัดคุ้มค่า 4) รักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรม 5) สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม 6) แปลกใหม่ร่วมสมัย 7) สร้างรายได้ 8) คุณภาพและความภูมิใจของผู้ใช้ 9) ความต้องการของผู้บริโภค 10) บูรณาการที่เหมาะสมของการอนุรักษ์และความต้องการของตลาด โดยผลิตตามหลักอุปสงค์และอุปทาน การสร้างสรรค์การผลิตและ

การตลาดแบบพึ่งตนเอง ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ เลือกแบบผลิตภัณฑ์คัดสรรเพื่อการพัฒนาเป็นตัวแบบ คือ แบบเครื่องแต่งกายเลือกพัฒนาชุดสตรี แบบเครื่องใช้ เลือกพัฒนากระเป๋าถือสตรี เครื่องประดับสตรี เลือกพัฒนาทำตุ้มหู เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและภูมิปัญญาผ้าทอพื้นเมือง เครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร พบว่า ในอดีตบ้านห้องแซงเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่อยู่ในเขตอำเภอเลิงนกทา จังหวัดอุบลราชธานี เป็นถิ่นที่มีชาวภูไทได้อาศัยอยู่อย่างคับคั่ง มีขนบธรรมเนียม และภาษาพูดแตกต่างไปจากภาษาอื่น ๆ ในสมัยหนึ่งเคยเป็นชนชาติกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่ง แต่ปัจจุบันนี้ได้แตกแยกกันไปทำมาหากิน ถิ่นภูไทอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ปัจจุบัน ชาวตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร มีลักษณะภูมิประเทศทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่รายสูงบนแนวเทือกเขาเล็ก ๆ สภาพเป็นดินร่วนปนทรายพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้เชิงเศรษฐกิจ มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวผู้ไท มีขนบธรรมเนียมและภาษาพูดแตกต่างไปจากภาษาอื่น ๆ มีประชากร จำนวน 11,447 คน มีครัวเรือน จำนวน 3,466 ครัวเรือน ตำบลห้องแซงเป็นพื้นที่ที่มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความโดดเด่นด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมภูไท ความเป็นอัตลักษณ์ของคนภูไทโดยเฉพาะการทอผ้าแบบดั้งเดิมของคนภูไทผลักดันให้มีการจัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับนักเรียนและผู้สนใจเป็นการสร้างอาชีพใหม่ และส่งเสริมให้เยาวชนรักงานศิลปะจัดให้มีการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ พร้อมทั้งในพื้นที่ตำบลห้องแซงมีที่พักแบบโฮมสเตย์ ตลอดจน ภูมิปัญญาผ้าทอพื้นเมือง เครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมืองผู้ไทของชาวตำบลห้องแซง ได้นิยมแต่งกายด้วยการนุ่งซิ่นผ้าย ผ้ามัดหมี่ ใส่เสื้อย้อมคราม มีสไบพาดไหล่ โดยแบ่งการแต่งกายออกได้เป็น 3 ยุค คือ 1) ยุคภูไทดั้งเดิมจะใช้ผ้าสไบพันรอบตัวช่วงบน นุ่งซิ่น 2) ยุคภูไทกลางนุ่งซิ่นผ้าต่อตีน ใส่เสื้อย้อมคราม มีสไบพาดไหล่สีขาว และ 3) ยุคภูไทปัจจุบันนุ่งซิ่นผ้าย ผ้ามัดหมี่ ใส่เสื้อย้อมคราม มีสไบพาดไหล่ลายตาม่อง เป็นต้น

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาผ้าทอพื้นเมือง เครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร พบว่า สภาพปัจจุบันปัญหาผ้าทอพื้นเมือง เครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร พบว่า 1) ปัญหาผ้าทอพื้นเมือง ได้แก่ (1) ขาดแคลนแรงงานในการผลิต เนื่องจากคนทอผ้าส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นเก่า ผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชน มีปัญหาเรื่องสุขภาพใช้ต้องใช้ระยะเวลาในการผลิตนาน และ (2) วัตถุดิบที่ใช้ในการทอผ้าบางอย่างไม่มีในชุมชนต้องสั่งซื้อ เช่น เส้นด้าย ซึ่งต้องใช้เวลาในการรอสินค้าและต้นทุนการผลิตก็สูงขึ้น 2) ปัญหาเครื่องแต่งกายและเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมือง ได้แก่ (1) รูปแบบผลิตภัณฑ์เป็นแบบเดิมไม่มีความหลากหลายและทันสมัยสีเป็นสีครามเท่านั้น (2) การผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือนน้อยลงต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ขาดเงินทุนหมุนเวียนการผลิตส่วนใหญ่จะทำตามคำสั่งจากลูกค้า ขาดการสร้างสรรค์และช่างฝีมือ และ (3) การตลาดของผ้าทอพื้นเมืองยังอยู่ในกลุ่มลูกค้าที่นิยมผ้าครามผ้าพื้นเมือง ประกอบกับผลิตภัณฑ์ยังไม่ทันสมัยมากนักทำให้การเข้าถึงลูกค้ากลุ่มอื่น ๆ ทำได้ยาก

3. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ให้เกิดความหลากหลายเพื่อเพิ่มคุณค่าสินค้าที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน พบว่า รูปแบบผลิตภัณฑ์ของผ้าทอพื้นเมืองผู้ไทห้องแซง ยังไม่หลากหลายและทันสมัย แต่ลวดลายผ้าทอยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของชาวผู้ไท ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ยึดหลักสำคัญ 10 ประการ ได้แก่ 1) ประโยชน์ใช้สอย 2) ความสวยงาม 3) ประหยัดคุ้มค่า 4) รักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรม 5) สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม 6) แปลกใหม่ร่วมสมัย 7) สร้างรายได้ 8) คุณภาพและความภูมิใจของผู้ใช้ 9) ความต้องการของผู้บริโภค 10) บูรณาการที่เหมาะสมของการอนุรักษ์และความต้องการของตลาด โดยผลิตตามหลักอุปสงค์และอุปทาน การสร้างสรรค์การผลิตและการตลาดแบบพึ่งตนเอง ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ เลือกแบบผลิตภัณฑ์คัดสรรเพื่อการพัฒนาเป็นตัวแบบ คือ แบบเครื่องแต่งกายเลือกพัฒนาชุดสตรี แบบเครื่องใช้ เลือกพัฒนากระเป๋าถือสตรี เครื่องประดับสตรี เลือกพัฒนาทำตุ้มหู เป็นต้น

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ความเป็นมาของชาวตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร พบว่า ชาวผู้ไทห้องแซงนั้นมีหลักฐานยืนยันหลายแหล่งสอดคล้องกันว่า การอพยพของชาวผู้ไทห้องแซงในปี พ.ศ. 2329 นั้นสืบเนื่องจากต้องการอพยพเพื่อแสวงหาที่ทำมาหากิน ซึ่งภูมิประเทศบ้านห้องแซงในอดีตเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์มีสัตว์ป่ามากมาย มีบริเวณกว้างขวาง พื้นที่เป็นที่เนินสะดวกในการตั้งบ้านเรือน มีร่องน้ำไหลผ่าน และพื้นดินชุ่มชื้นเหมาะกับการเพาะปลูก เมื่อเริ่มมีการตั้งบ้านเรือนในพื้นห้องแซง ผู้คนที่อยู่เมืองเซโปนและเมืองพิณเริ่มทยอยกันมาตั้งบ้านเรือนเป็นจำนวนมาก บ้านเรือนก็ขยายออกไปเรื่อย ๆ จนเป็นบ้านห้องแซงในปัจจุบัน มีวัฒนธรรม การแต่งกาย การพูด แบบชาวผู้ไท การแต่งกายของชาวผู้ไทห้องแซง คือการนุ่งซิ่นผ้าฝ้าย ผ้ามัดหมี่ และใส่เสื้อย้อมคราม มีผ้าสไบพาดไหล่สีขาว และลายตราหมากรุก ซึ่งชาวผู้ไทห้องแซงจะมีการทอผ้ามัดหมี่ภายในครัวเรือน ผ้าทอพื้นเมืองผู้ไทห้องแซงเป็นภูมิปัญญาสั่งสมเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต โดยวัตถุดิบ สีจากธรรมชาติ คือสีคราม และลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวผู้ไทห้องแซง ภูมิปัญญาผ้าทอพื้นเมือง เครื่องแต่งกายและเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมืองผู้ไทที่ค้นพบครั้งนี้ สอดคล้องกับกิตติคุณวัฒนะ จูฑะวิภาค (2555, น.9) ศึกษาผ้าทอกับชีวิตคนไทย พบว่า การทอผ้าของไทยมีมาแต่โบราณจากอดีตถึงปัจจุบัน การทอผ้าของชาวบ้านในแต่ละภูมิภาคของประเทศมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ทั้งกรรมวิธีการผลิต ลวดลาย สีสันบนผืนผ้า ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตและค่านิยมในสังคมที่สืบทอดกนมาจากกลุ่มชนต้นกำเนิด สอดคล้องกับทัศนีย์ บัวระภา (2541, น. 2-14) ศึกษาลวดลายผ้าของชนไท-ลาว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ลวดลายผ้าของชาวไทยภาคอีสาน คือผ้าขิดและผ้ามัดหมี่ การเตรียมด้ายสำหรับการทอ การออกแบบลวดลาย วิธีการวัดหมี่ ชนิดของลายผ้า และลวดลายผ้ามีความเชื่อมโยงกับชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อของชาวไทย-ลาว และยังสอดคล้องกับจุรีวรรณ จันพลา และคณะ (2554, น.24) ศึกษาการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่าลวดลายผ้ามีอยู่หลากหลายเป็นสิ่งที่ผู้หญิงชาวไทยทรงดำได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อและพิธีกรรมต่างที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งประสบการณ์ที่อยู่รอบ ๆ ตัว ซึ่งได้สั่งสมมาตลอดระยะเวลายาวนานจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ภายใต้กรอบประเพณีที่ชาวไทยทรงดำได้พบเห็นและถือปฏิบัติต่อ ๆ กันมา เพื่อใช้เป็นแนวคิดในการทอ ปัก ปะ และขิด เป็นลวดลายให้ปรากฏบนผืนผ้าทั้งหมดนั้นจึงเป็นการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อและพิธีกรรมที่เป็นนามธรรมของผู้หญิงไทยทรงดำ โดยอาศัยภูมิปัญญาในการทอผ้าให้ออกมาเป็นรูปธรรมในลักษณะของลวดลายบนผืนผ้า เป็นต้น

2. สภาพปัจจุบันปัญหาผ้าทอพื้นเมือง เครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้จากผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร พบว่า ปัจจุบันการทอผ้าพื้นเมืองผู้ไทเพื่อใช้ในครัวเรือนน้อยลง มีปัญหาเรื่องแรงงาน และรูปแบบผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิตผ้าทอพื้นเมืองส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่ทอผ้ามาตั้งแต่อดีต สุขภาพไม่แข็งแรงไม่สามารถนั่งเป็นระยะเวลานาน ๆ ได้ ทำให้มีผลต่อระยะเวลาในการผลิตผ้าทอในแต่ละผืนและแรงงานที่เป็นเยาวชนรุ่นใหม่ วัยทำงานมีน้อยมากไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการทอผ้า ส่วนใหญ่จะเข้าไปทำงานในเมืองใหญ่ ๆ ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานที่มีกำลัง ส่วนรูปแบบของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ยังคงมีรูปแบบที่ไม่หลากหลาย เน้นเฉพาะกลุ่มลูกค้าบางกลุ่มเท่านั้นหรือผลิตตามคำสั่งลูกค้า แรงงานเป็นผู้สูงอายุขาดการคิดพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ และสีของผ้าทอพื้นเมืองเป็นสีครามและสีขาว จึงไม่มีความโดดเด่นมากนัก แต่ยังคงมีลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวผู้ไทห้องแซง สอดคล้องกับอาภาเพ็ญ ทำนุ (2549, น.100) ศึกษาเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษาผ้าขิดคำพระ ตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ผ้าเข้ามาเกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมของชาวบ้านอีสานมานานแล้ว ผลิตตามความต้องการของลูกค้าเป็นหลักมีการจำหน่ายโดยตรงกับลูกค้าและนำสินค้าออกแสดงตามงานสำคัญต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับชัชจริยา ใบลี (2560, น.93) ศึกษาสถานการณ์ปัญหาและความต้องการของกลุ่มผลิตภัณฑ์สิ่งทอพื้นบ้านในจังหวัดเลย พบว่า ปัญหาในด้านการผลิตสิ่งทอ ปัญหาในด้านการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตได้ ด้านการจัดหาวัตถุดิบ ด้านการแข่งขันกับอุตสาหกรรมทอผ้าที่ใหญ่กว่า ด้านเงินทุน และด้านขาดความรู้ทางวิชาการ และความต้องการด้านการสนับสนุนและส่งเสริมจากรัฐบาล สอดคล้องกับอันธิกา ทิพย์จำนง (2557, น. 164-165) ศึกษาการพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าทอ อำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา พบว่า การผลิตใช้เวลาว่างหลังภารกิจงาน

ส่วนตัวในครอบครัวทำการทอผ้า จากเดิมผลิตใช้เองในครัวเรือนเปลี่ยนเป็นการผลิตเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม แต่ใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมของท้องถิ่นเป็นจุดขายที่สำคัญ การผลิตของกลุ่มทอผ้ามี 2 ลักษณะ คือ ผลิตเพื่อวางจำหน่ายเองที่กลุ่ม หรือฝากขายตามแหล่งต่าง ๆ และผลิตตามคำสั่งซื้อลูกค้าพร้อมตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป กลุ่มลูกค้าหลักคือผู้หญิงและผู้ชายวัยทำงานในหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชนในท้องถิ่นและจังหวัดใกล้เคียง

3. รูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร พบว่า แบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองผู้ไทห้องแซง เครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ เครื่องประดับ ยังไม่มีความแปลกใหม่ ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ประกอบด้วยผ้าผืน เสื้อผ้าสำเร็จรูปประเภทเสื้อซาฟารี ชุดทำงาน เนื่องจากกลุ่มลูกค้าหลักคือวัยทำงานในหน่วยงานราชการและเอกชนในท้องถิ่นและพื้นที่ใกล้เคียง ทำให้การผลิตผ้าทอยังมีรูปแบบที่ไม่หลากหลายทันสมัย สีของผ้าจะเป็นสีครามและสีขาว และลายผ้าเป็นลายดั้งเดิมที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวผู้ไทห้องแซง สอดคล้องกับปัณฑ์ชนิต ลิ่มผาติ และวิติยา ปิดตังนาโพธิ (2562, บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า รูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติเป็นแบบผืนสำเร็จเพียงรูปแบบเดียวไม่มีความหลากหลายและยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก ด้วยคุณสมบัติของฝ้ายที่มรความสวยงามกลมกลืน มีกลิ่นหอมที่ย้อมจากพรรณไม้ธรรมชาตินั้นแล้ว สีที่ได้ยังเป็นสีนวล อีกทั้งฝ้ายมีคุณสมบัติในการดูดซับความชื้น ระบายอากาศได้ดี และปลดภัยจากสารพิษ จึงเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค หากมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบหลากหลายมากขึ้นจะทำให้ผลิตภัณฑ์น่าสนใจยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ชุมชน ควรสร้างความเข้มแข็งในการจัดการกลุ่ม การหาแรงงาน พัฒนาทักษะแรงงานโดยให้มีการอบรมฝึกการทอผ้าให้กับแรงงานใหม่ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับ

1.2 ชุมชน ควรสนับสนุนให้ความร่วมมือในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อให้เป็นที่ต้องการของตลาด โดยรักษาฐานลูกค้าเก่าและสร้างฐานลูกค้าใหม่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 หน่วยงานภาครัฐ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมสนับสนุนการแต่งกายด้วยผ้าทอพื้นเมืองผู้ไท เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาผ้าทอพื้นเมืองผู้ไทและให้การสนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มผ้าทอพื้นเมืองผู้ไทศูนย์จำหน่ายสินค้าที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง

2.2 ควร ส่งเสริมสนับสนุนด้านการสร้างสรรค์ การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน การตลาด และการจำหน่าย

2.3 ควร ให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ผลิตอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้เยาวชนรุ่นใหม่เรียนรู้การ

2.4 ควร ส่งเสริมสนับสนุนให้กลุ่มและเครือข่ายศึกษาความต้องการของตลาด ศึกษาผู้บริโภค และส่งเสริมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

2.5 ควร จัดสรรงบประมาณเป็นงบประมาณประจำในการส่งเสริมการฝึกอบรมด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อบูรณาการทั้งการท่องเที่ยวและส่งเสริมสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีต้องขอขอบพระคุณท่านคณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำที่ดีอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจน ขอขอบสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนทุนอุดหนุนในการทำวิจัยนี้ ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยเรื่องนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการชุมชน ท้องถิ่น สังคม องค์กร หน่วยงาน สถาบัน ตลอดจน ผู้ที่สนใจในการศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กิตติคุณวัฒนะ จูฑะวิภาค. (2555). *โครงการวิจัยผ้าทอกับชีวิตคนไทย.* (รายงานโครงการวิจัย). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

กุณฑีรา อาษาศรี และคณะ. (2562). การวิเคราะห์ต้นทุนและกำไรจากการผลิตผ้าฝ้ายทอมือ กรณีศึกษาบ้านเหล่าใหญ่ ตำบลเหล่าใหญ่ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 6(2).

จุรีวรรณ จันพลา และคณะ. (2554). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ,* 9(2), 82-98.

ชัชจริยา ใบลี. (2560). สถานการณ์ปัญหาและความต้องการของกลุ่มผลิตภัณฑ์สิ่งทอพื้นบ้านในจังหวัดเลย. *วารสารราชพฤกษ์, 15*(3), 88-96.

ทัศนีย์ บัวระภา. (2541). *โครงการวิจัยลวดลายผ้าของชนไท-ลาว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.* มหาสารคาม: สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เทศบาลตำบลห้องแซง. (2560). *ข้อมูลชุมชนตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร.* จังหวัดยโสธร: กองสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร.

ปัณฑ์ชนิต ลิ่มผาติ และวิติยา ปิดตังนาโพธิ. (2560). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร,* 10 (2), 85-97.

อาภาเพ็ญ ทำนุ. (2549). *เศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษาผ้าขิดคำพระ ตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ.* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

อันธิกา ทิพย์จำนง. (2557). การพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าทอ อำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(12), 164-165.

พัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

Development of Learning Management Program for Science Teacher in the Secondary Education Service Area Office 25.

Received: 7 April 2020
Revised: 5 May 2020
Accepted: 18 May 2020

พิชญา มาตย์ภูธร[1] และอัฐพล อินต๊ะเสนา[2]
Pitchaya Martputorn[1] and Autthapon Intasena[2]
[1]นักศึกษาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[1]Master Student of the education Program in Educational Administration and Development Mahasarakham University
[2]Lecturer from Faculty of Education Maha Sarakham University
E-mail: pitchaya.mart@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 และ 3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 263 คน ที่มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีองค์ประกอบและตัวชี้วัด คือ 5 องค์ประกอบ 26 ตัวชี้วัด ซึ่งองค์ประกอบและตัวชี้วัด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.72) และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1.1) องค์ประกอบขั้นเตรียมการ ($\bar{X}$=4.69) มี 5 ตัวชี้วัด 1.2) องค์ประกอบขั้นสำรวจค้นหาและวางแผน ($\bar{X}$=4.71) มี 5 ตัวชี้วัด 1.3) องค์ประกอบขั้นปฏิบัติและประเมินผล ($\bar{X}$=4.66) มี 5 ตัวชี้วัด 1.4) องค์ประกอบขั้นตรวจสอบและประยุกต์ใช้ ($\bar{X}$=4.80) มี 5 ตัวชี้วัด และ 1.5) องค์ประกอบขั้นแลกเปลี่ยนความรู้/ความคิดเห็นและนำเสนอ ($\bar{X}$=4.74) มี 6 ตัวชี้วัด 2) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ได้แก่ 2.1) สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$=2.48) และ 2.2) สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.55) และ 3) การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วย 3.1) วัตถุประสงค์ 3.2) เนื้อหา 3.3) จุดมุ่งหมายโปรแกรม 3.4) การประเมินผล โดยขอบข่ายของเนื้อหาแบ่งเป็น 5 Module

คำสำคัญ: พัฒนาโปรแกรม, การจัดการเรียนรู้, ครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this study were 1. to study the components and indicators of learning management of science teacher in the Secondary Education Service Area Office 25 2. to study the current conditions and desirable conditions of learning management of science teacher in the Secondary Education Service Area Office 25 and 3. to develop the learning management program of science teacher in the Secondary Education Service Area Office 25. Is a quantitative research has research tools, including questionnaires.

The samples in the research are administrators and teachers in the Secondary Education Service Area Office 25, amount of 263 people the sample size is calculated by comparing the total population with the finished tables of Krejcie and Morgan then using the data from the questionnaire to analyze the results by using descriptive statistics consisting of percentage values. average and standard deviation. The results of the study showed that 1) the composition and indicators of learning management of science teachers of science teacher in the Secondary Education Service Area Office 25, there are 26 indicators in 5 components and indicators. The composition and indicators Overall, it was at the highest level ($\bar{x}$=4.72) and when considering the components in each aspect, in order of average to least, such as 1.1) Preparation elements ($\bar{x}$=4.69) with 5 indicators 1.2) Survey and search elements ($\bar{x}$=4.71) with 5 indicators 1.3) Training and evaluation components ($\bar{x}$=4.66) with 5 indicators 1.4) Elements for examination and use ($\bar{x}$=4.80) with 5 indicators and 1.5) Elements for knowledge exchange / opinion and Presentation ($\bar{x}$=4.74) There are 6 indicators. 2) Current conditions and desirable conditions of science teacher learning are 2.1) Overall current condition is at a low level ($\bar{x}$=2.48) and 2.2) Desirable condition Overall is at the highest level ($\bar{x}$=4.55) and 3) the development of learning management program of science teachers. In educational institutions under the Office of Secondary Educational Service Area 25, consisting of 3.1) Objectives 3.2) Contents 3.3) Program aims 3.4) Evaluation by the scope of content divided into 5 modules

Keywords: Program Development, Learning Management, Science Teacher

บทนำ

"การศึกษา" เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้า ทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการศึกษาเป็นสาระสำคัญหนึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (ราชกิจจานุเบกษา, 2553) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษาเพื่อประชาชน รัฐต้องจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองของโลกเป็นรากฐานที่เพียงพอสำหรับการใฝ่รู้ตลอดชีวิต รวมทั้งพัฒนาหน้าที่การงานและการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนตัวและครอบครัว สำหรับการสร้างสรรค์สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต (สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2558)

วิชาวิทยาศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่มีเป็นศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศการจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์มีความสำคัญยิ่ง ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 บทบัญญัติมาตรา 22 มีความว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยใน (2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน (ราชกิจจานุเบกษา, 2553) และครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนดังกล่าว การศึกษาถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูวิทยาศาสตร์จะช่วยให้เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน และสามารถอธิบายสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียน เมื่อพิจารณาสภาวการณ์ด้านการศึกษาของไทยในช่วงปีการศึกษา 2544–2555 ที่ผ่านมา ผลการประเมินผู้เรียนในโครงการ PISA พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการรู้วิทยาศาสตร์อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับโครงการ TIMSS ประเมินผลสัมฤทธิ์วิชาวิทยาศาสตร์ พบว่า ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย และคะแนนลดลงจากปีก่อน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555, น.21) ทั้งนี้ได้มี

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน ได้แก่ ปัจจัยคุณภาพของครูผู้สอน เทคนิควิธีการสอนและการจัดกระบวนการเรียนรู้ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักการคิดวิเคราะห์ขาดรูปแบบวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมและขาดครูที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2555, น.10) การออกแบบการเรียนรู้ควรเกิดจากการสื่อสารทั้งสองทางคือผู้เรียนและผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกับการออกแบบและประเมินการเรียนรู้ตามความต้องการที่เหมาะสม (ประสาท เนืองเฉลิม, 2550, น.7) เมื่อการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นก็จะเกิดความรับผิดชอบร่วมกันในกระบวนการเรียนการสอนผู้เรียนจะรู้สึกเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนการสอนด้วย เรียนรู้ที่จะปรับความคิดปรับตัวให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การมอบหมายงาน บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ จึงถือเป็นการฝึกภาวะผู้นำและผู้ตามและการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย เป็นต้น

ดังนั้น จากหลักการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะนักวิจัย ผู้สอน และทำหน้าที่รับผิดชอบการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ซึ่งองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่ครูวิทยาศาสตร์นำมาจัดการเรียนรู้มีหลายองค์ประกอบแตกต่างกันขึ้นอยู่กับรูปแบบที่ครูวิทยาศาสตร์นำมาใช้ ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงจะทำการศึกษาวิจัยผ่านหัวข้อเรื่องพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 832 คน จาก 84 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 263 คน จาก 22 โรงเรียน ที่มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) มี 3 ตอน ได้แก่ 1) ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check list) เรื่องเกี่ยวกับเพศ สถานภาพตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในตำแหน่งและขนาดโรงเรียน 2) ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณ (Rating Scale) 5 ระดับ และ 3) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบปลายเปิด ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item–Objective Congruence: IOC) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, น.249) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.80–1.00 และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25–0.75 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951; อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, 2558) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 263 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผู้วิจัยสามารถจำแนกตามตารางที่ 1 ได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

องค์ประกอบ และตัวชี้วัดในการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม	ระดับความเป็นไปได้
1. ด้านการเตรียมการ	4.69	0.48	มากที่สุด	มากที่สุด
2. ด้านการสำรวจค้นหาและวางแผน	4.71	0.41	มากที่สุด	มากที่สุด
3. ด้านการปฏิบัติและประเมินผล	4.66	0.48	มากที่สุด	มากที่สุด
4. ด้านการตรวจสอบและประยุกต์ใช้	4.80	0.36	มากที่สุด	มากที่สุด
5. ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้/ความคิดเห็นและนำเสนอ	4.74	0.39	มากที่สุด	มากที่สุด
รวม	**4.72**	**0.42**	**มากที่สุด**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 26 ตัวชี้วัด ซึ่งองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.72) และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบที่ 1 ขั้นเตรียมการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.69) มี 5 ตัวชี้วัด 2) องค์ประกอบที่ 2 ขั้นสำรวจค้นหาและวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.71) มี 5 ตัวชี้วัด 3) องค์ประกอบที่ 3 ขั้นปฏิบัติและประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.66) มี 5 ตัวชี้วัด 4) องค์ประกอบที่ 4 ขั้นตรวจสอบและประยุกต์ใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.80) มี 5 ตัวชี้วัด และ 5) องค์ประกอบที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้/ความคิดเห็นและนำเสนอ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.74) มี 6 ตัวชี้วัด

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผู้วิจัยสามารถจำแนกตามตารางที่ 2 ได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวมและรายด้าน

การจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น

1. ด้านการเตรียมการ	2.40	0.82	น้อย	4.56	0.57	มากที่สุด
2. ด้านการสำรวจค้นหาและวางแผน	2.47	0.79	น้อย	4.50	0.59	มาก
3. ด้านการปฏิบัติและประเมินผล	2.46	0.79	น้อย	4.59	0.59	มากที่สุด
4. ด้านการตรวจสอบและประยุกต์ใช้	2.60	0.72	ปานกลาง	4.50	0.57	มาก
5. ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้/ความคิดเห็นและนำเสนอ	2.45	0.80	น้อย	4.60	0.56	มากที่สุด
รวม	**2.48**	**0.78**	**น้อย**	**4.55**	**0.58**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$=2.48) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการตรวจสอบและประยุกต์ใช้ ($\bar{X}$=2.60) ด้านการสำรวจค้นหาและวางแผน ($\bar{X}$=2.47) ด้านการปฏิบัติและประเมินผล ($\bar{X}$=2.46) ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้/ความคิดเห็นและนำเสนอ ($\bar{X}$=2.45) ด้านการเตรียมการ ($\bar{X}$=2.40) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.55) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้/ความคิดเห็นและนำเสนอ ($\bar{X}$=4.60) ด้านการปฏิบัติและประเมินผล ($\bar{X}$=4.59) ด้านการเตรียมการ ($\bar{X}$=4.56) ด้านการสำรวจค้นหาและวางแผน ($\bar{X}$=4.50) ด้านการตรวจสอบและประยุกต์ใช้ ($\bar{X}$=4.50) ตามลำดับ

3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผู้วิจัยสามารถจำแนกตามตารางที่ 3 ได้ ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

ด้านการปฏิบัติและประเมินผล	**$\bar{X}$**	**S.D.**	**ระดับความเหมาะสม**
1. ด้านความเป็นประโยชน์	4.71	0.47	มากที่สุด
2. ด้านความเป็นไปได้	4.76	0.34	มากที่สุด
3. ความเหมาะสม	4.62	0.52	มากที่สุด
รวม	**4.70**	**0.45**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความเหมาะสมของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.70) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ความเหมาะสม ($\bar{X}$=4.76) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X}$=4.71) ความเหมาะสม ($\bar{X}$=4.62) ตามลำดับ และจากการประเมินผลได้นำมาสู่การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหา 3) จุดมุ่งหมายโปรแกรม 4) การประเมินผล ขอบข่ายของเนื้อหาแบ่งเป็น 5 Module

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 26 ตัวชี้วัด ซึ่งองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.72) และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบที่ 1 ขั้นเตรียมการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.69) มี 5 ตัวชี้วัด 2) องค์ประกอบที่ 2 ขั้นสำรวจค้นหาและวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.71) มี 5 ตัวชี้วัด 3) องค์ประกอบที่ 3 ขั้นปฏิบัติและประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.66) มี 5 ตัวชี้วัด 4) องค์ประกอบที่ 4 ขั้นตรวจสอบและประยุกต์ใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.80) มี 5 ตัวชี้วัด และ 5) องค์ประกอบที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้/ความคิดเห็นและนำเสนอ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.74) มี 6 ตัวชี้วัด

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$=2.48) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการตรวจสอบและประยุกต์ใช้ ($\bar{X}$=2.60) ด้านการสำรวจค้นหาและวางแผน ($\bar{X}$=2.47) ด้านการปฏิบัติและประเมินผล ($\bar{X}$=2.46) ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้/ความคิดเห็นและนำเสนอ ($\bar{X}$=2.45) ด้านการเตรียมการ ($\bar{X}$=2.40) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.55) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้/ความคิดเห็นและนำเสนอ ($\bar{X}$=4.60) ด้านการปฏิบัติและประเมินผล ($\bar{X}$=4.59) ด้านการเตรียมการ ($\bar{X}$=4.56) ด้านการสำรวจค้นหาและวางแผน ($\bar{X}$=4.50) ด้านการตรวจสอบและประยุกต์ใช้ ($\bar{X}$=4.50) ตามลำดับ

3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า ระดับความเหมาะสมของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.70) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ความเหมาะสม ($\bar{X}$=4.76) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X}$=4.71) ความเหมาะสม ($\bar{X}$=4.62) ตามลำดับ และจากการประเมินผลได้นำมาสู่การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหา 3) จุดมุ่งหมายโปรแกรม 4) การประเมินผล ขอบข่ายของเนื้อหาแบ่งเป็น 5 Module

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 26 ตัวชี้วัด ทั้งนี้เนื่องจากครูเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษาคุณภาพของครูจึงมีความสำคัญเพราะครูที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อผู้เรียนที่มีคุณภาพ ครูจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นไดอย่างมีความสุขคุณภาพของครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับปรารถนา เพชรฤทธิ์ (2559, น.103) พบว่า ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษามีคุณลักษณะ 3 ด้าน 58 ตัวชี้วัด ผลการประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับวิริญญ์ แวงโสธรณ์ (2561, น.93) พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์มี 5 องค์ประกอบ 29 ตัวชี้วัด และมีระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับชนกพร จุฑาสงฆ์ (2559, น.83) พบว่า การยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้งยังสอดคล้องกับสุริยา เสนาวงค์ (2560, น.75) พบว่า องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 23 ตัวชี้วัด ยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาได้กำหนดกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาโดยให้ดำเนินการตามแนวทางการพัฒนา ประกอบด้วยพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ให้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตมีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา ริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มีศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ให้เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สอดคล้องกับชนกพร จุฑาสงฆ์ (2559, น.83) พบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับน้อย และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับวิริญญ์ แวงโสธรณ์ (2561, น.85) พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับน้อย สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. โปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหา 3) จุดมุ่งหมายโปรแกรม 4) การประเมินผล ขอบข่ายของเนื้อหาแบ่งเป็น 5 Module ประกอบด้วย Module 1 ด้านการเตรียมการ Module 2 ด้านการสำรวจค้นหาและวางแผน Module 3 ด้านการปฏิบัติและประเมินผล Module 4 ด้านการตรวจสอบและประยุกต์ใช้และ Module 5 ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้/ความคิดเห็นและนำเสนอ ซึ่งโดยรวมมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดอาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาโปรแกรมนั้นเป็นไปตามขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมหรือการพัฒนาหลักสูตร คือ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานความต้องการจำเป็นสอดคล้องกับปัญญา แก้วกล้า (2557) ชูชัย สมิทธิไกร (2552) และฐิระ ประวาลพฤกษ์ (2558, บทคัดย่อ) พบว่า โปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ชัดเจน สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาครูได้ สอดคล้องกับชนกพร จุฑาสงฆ์ (2559, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบโปรแกรมได้แก่ 1) หลักการและแนวคิดของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 4) โครงสร้างของโปรแกรม 5) เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรม ประกอบด้วย 6 Module และมีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาครูในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำโปรแกรมการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นซึ่งได้ผ่านขั้นตอนการพัฒนาอย่างเป็นระบบระเบียบมีการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนเป็นโปรแกรมที่สามารถนาไปใช้ในการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ควร ส่งเสริม สนับสนุนในเชิงนโยบายให้กับสถานศึกษาในสังกัด เพื่อให้การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ให้บรรลุเป้าหมายให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร มีการศึกษาการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อจะได้พัฒนาครูในการส่งเสริมการคิดให้ได้องค์ความรู้ในการพัฒนาตนเองและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนสูงสุด

2.2 ควร นำโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ไปใช้ในการพัฒนาครูกับสถานศึกษาจริง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัฐพล อินต๊ะเสนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และขอขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุก ๆ ท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ยืนยันโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จสมบูรณ์

บรรณานุกรม

ชนกพร จุฑาสงฆ์. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชูชัย สมิทธิไกร. (2552). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์การ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐิระ ประวาลพฤกษ์. (2558). *การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม* (Personnel Development and Training). กรุงเทพฯ: ภาคพัฒนามาตรฐานตาราและเอกสารวิชาการ สำนักงานสภามหาวิทยาลัยราชภัฏ.

บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กาฬสินธุ์: ตักสิลาการพิมพ์.

ประสาท เนืองเฉลิม. (2550). การเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะ 7 ขั้น. *วารสารวิชาการ*,10(4), 25-30.

ปรารถนา เพชรฤทธิ์. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปัญญา แกล้วกล้า. (2557). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมเรื่องกระบวนการจัดทาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ราชกิจจานุเบกษา. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553*. เล่ม 127 (ตอนที่ 45 ก)

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น

วิริญญ์ แวงโสธรณ์. (2561). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2555). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). *บทวิเคราะห์สถานภาพการพัฒนาครูทั้งระบบและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูเพื่อคุณภาพผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-610.

แนวทางการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

Guidelines for Development Media Literacy of Junior High School Students under The Secondary Educational Service Area office 27.

Received: 31 March 2020
Revised: 29 April 2020
Accepted: 19 May 2020

นัชชา อินอุ่นโชติ[1] และชยากานต์ เรืองสุวรรณ[2]
Natcha Inunchote[1] and Chayakan Ruangsuwan[2]
[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[2]อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[1]Master Student of the Education Program in Educational Administration Rajabhat Maha Sarakham University.
[2]Lecturer from the Faculty of Education Rajabhat Maha Sarakham University.
Corresponding Author E-mail: Natchainunchote@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อการศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 และ 2. เพื่อการศึกษาศึกษาแนวทางพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 จำนวน 393 คน ที่ได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) และกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นฯ จำนวน 20 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้แบบสัมภาษณ์ การรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์สถิติการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที (t–test: Independent Samples) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนสามารถเห็นคุณค่าซาบซึ้งไปกับความงามทางศิลปะที่สื่อได้สร้างสรรค์ขึ้น ($\bar{X}$=3.42) นักเรียนสามารถตีความหมาย สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างความหมายผ่านเนื้อหาข่าวสารในสื่อได้ ($\bar{X}$=3.30) และนักเรียนสามารถจดจำและเข้าใจความหมายของคำศัพท์ สัญลักษณ์ และเทคนิคที่ใช้ในการสื่อสารจากสื่อแต่ละประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}$=3.25) ตามลำดับ และ 2) แนวทางพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า ควรมีการใช้กิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและรู้เท่าทันสื่อในปัจจุบัน และสามารถนำเอาความสามารถในการนำเอาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่อาจเป็นข้อมูล ความรู้ หรือ ความคิดต่าง ๆ มาประมวลหลอมรวมเข้าด้วยกันเพื่อสร้างข้อมูล ความรู้ ความคิด หรืออื่นใด ขึ้นใหม่ โดยที่สิ่งใหม่ หรือแนวคิดใหม่ควรเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ มีคุณค่าสามารถนำไปใช้ประยุกต์ใช้ หรือต่อยอดได้ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์สื่อเพื่อแยกเป็นกระบวนการคิดในการนำเอาองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ข้อมูลความรู้ความคิดที่มีอยู่แล้วมาผสมผสานหลอมรวมเพื่อสร้างสิ่งใหม่

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การรู้เท่าทันสื่อ, นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

Abstract

The purposes of this study were 1. to study media literacy level of junior high school students under the Secondary Educational Service Area office 27 and 2. to study guidelines for development media literacy level of junior high school students under the Secondary Educational Service Area office 27. It is a mixed method. Research tools are interview forms and questionnaires. The sample consisted of junior high school students. Under the Office of the Secondary Education Service Area 27, 393 people

calculated from the formula of Taro Yamane and the target group are 20 junior high school students Purposive Sampling. Then bring the information obtained from the interview form compilation from relevant documents for content analysis and questionnaire for analysis By using the descriptive statistics program and statistical analysis, t-test: Independent Samples. The results of the study showed that 1) media literacy level of junior high school students under the Secondary Educational Service Area office 27, it is at a medium level. and when considered in each aspect from the average to the least, namely the students can appreciate the appreciation of the artistic beauty created by the media ($\bar{x}$=3.42) students can interpret the meanings The symbols are used to create meaning through the news content in the media ($\bar{x}$=3.30) and students can memorize and understand the meaning of the vocabulary, symbols and techniques used in communicating from each type of media. Efficiency ($\bar{x}$=3.25) respectively, and 2) guidelines for media literacy level of junior high school students under the Secondary Educational Service Area office 27, it is found that classroom activities should be used to enable students to understand and be aware of current media and to be able to apply the ability to take various elements that may be information, knowledge or ideas. Various things to be assimilated together to create new information, knowledge, ideas, or anything else with new things Or a new concept should be something useful Valuable and can be applied to apply Or can be extended Thinking, analysis, and synthesis of media for separation are thought processes in bringing together elements such as information, knowledge, and ideas to create new things.

Keywords: Guidelines for Development, Media Literacy, Junior High School Students

บทนำ

ในยุคที่โลกมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วอันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกันกระแสการเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึงโดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กมีความรู้ความสามารถและทักษะจำเป็นซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจน การเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ซึ่งการดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ถือเป็นความท้าทายที่สุดต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลกที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารแบบไร้ขีดจำกัด และช่องทางสื่อสังคมออไลน์ที่ทำให้คนเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลาทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ ทักษะรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) (วิจารณ์ พานิช, 2555, น.36) ด้วยเหตุนี้ "สื่อ" จึงเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทยในสังคมรวมทั้งมีบทบาทในการดำรงชีวิตการบ่มเพาะความเชื่อ ทัศนคติ ความคิด ค่านิยม การประเมินคุณค่าต่อเรื่องราวต่าง ๆ และการปฏิบัติตนในด้านต่าง ๆ ของคนไทยในสังคมดังที่ (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2543, น.22) กล่าวว่าข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้จากสื่อเป็นร่างแหที่ครอบคลุมทุกคนในสังคมไทยที่บางที่เราไม่รู้สึกตัว นั่นคือ ประสบการณ์ที่ผ่านสื่อถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของประชาชนในสังคม สาเหตุสำคัญที่อิทธิพลและผลกระทบของสื่อยังคงเป็นประเด็นที่มีผู้ให้ความสนใจและศึกษากันอย่างกว้างขวางสืบเนื่องมาจากความตระหนักรู้ถึงผลกระทบทางลบของสื่อที่ส่งผลต่อสังคมและปัจเจกบุคคลผ่านการเปิดรับอิทธิพลและวัฒนธรรมจากภายนอกมาสู่ตนเองโดยไม่ผ่านกระบวนการกลั่นกรองข้อมูลให้ดีเสียก่อนอย่างไรก็ตามอิทธิพลและผลกระทบจากสื่อจะเกิดขึ้นกับผู้บริโภคหรือผู้รับสารแต่ละคนในระดับที่แตกต่างกันออกไป (จินตนา ตันสุวรรณนนท์, 2559, น.90) และผู้คนจำนวนมากยังคงใช้สื่อเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารการเรียนรู้และแสวงหาข้อมูลข่าวสารในช่วงหลายปีที่ผ่านมาสื่ออินเทอร์เน็ตถือเป็นสื่ออีกช่องทางหนึ่งที่ได้รับความนิยมอย่างมากสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งผลจากการสำรวจจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกมีตัวเลขสูงถึง 2,000 ล้านคน และในประเทศไทยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตถึง 24 ล้านคน และมีจำนวนผู้ใช้สมาร์ทโฟน ถึง 18 ล้านเครื่อง จากการสำรวจเวลาที่ใช้ในสื่อต่าง ๆ พบว่า สื่ออินเทอร์เน็ตนั้นมีการใช้มากที่สุดถึง

วันละ 16.6 ชั่วโมงใช้เวลาในการรับชมโทรทัศน์ 10.9 ชั่วโมงส่วนใช้เวลาอ่านหนังสือนั้นน้อยที่สุด (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2562, ออนไลน์) การรู้เท่าทันสื่อเป็นทักษะสำคัญ สำหรับการดำเนินชีวิตของประชาชนเนื่องจากสื่อในสมัยใหม่มีรูปแบบที่หลากหลายและซับซ้อนมากขึ้นประชาชนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อให้สามารถตัดสินใจเลือกรับข่าวสารได้อย่างถูกต้องการรู้เท่าทันสื่อเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในระดับสากล ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างพลังอำนาจในการบริโภคสื่ออย่างชาญฉลาดของผู้บริโภคสื่อ เพราะหากบุคคลใดขาดการรู้เท่าทันสื่อย่อมตกเป็นเหยื่อของข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นการที่บุคคลในสังคมจะสามารถรู้เท่าทันสื่อได้ย่อมต้องอาศัยทักษะในการเข้าถึงทักษะการวิเคราะห์ทักษะการประเมินเนื้อหาสาระทักษะการสร้างสรรค์และทักษะการมีส่วนร่วม รวมทั้งยังต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ล้วนส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อ (บุบผา เมฆศรีทองคา, 2554, น.117) ด้วยเหตุนี้ การรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นเรื่องที่ท้าทายสำหรับผู้บริโภคสื่อทุกคนบนโลกข่าวสารที่ไร้พรมแดนเช่นปัจจุบัน ซึ่งการรู้เท่าทันสื่อเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้รับสื่อ การรู้เท่าทันสื่อจะช่วยให้นักเรียนและวัยรุ่นไม่ถูกครอบงำจากสื่อหรือบริษัทผู้ผลิตที่คาดหวังผลกำไรที่จะหลอกล่อให้วัยรุ่นซื้อสินค้า การรู้เท่าทันสื่อจะช่วยเสริมสร้างให้ผู้รับสื่อสามารถเลือกรับสื่อ และใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพในบริบทต่าง ๆ ในปัจจุบันเด็กไทยมีการใช้สื่อเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายตัวเอง ทั้งมือถือ อินเตอร์เน็ต รวมไปถึงโทรทัศน์ ซึ่งเด็กบางคนขาดเครื่องมือเหล่านี้แล้วหงุดหงิดทุรนทุราย ผลกระทบจึงเกิดจากเนื้อหาสื่อที่เสพใช้โดยเฉพาะฐานคิดของเนื้อหา สื่อเป็นปัจจัยหนึ่งที่อยู่ในวิถีชีวิตของเยาวชนและส่งผลต่อความคิดและพฤติกรรมซึ่งไม่สามารถป้องกันสื่อที่สร้างผลกระทบด้านลบกับชีวิตเยาวชนได้ขณะเดียวกันสื่อก็เป็นเครื่องมือในการเปิดโลกทัศน์เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและให้การรับรู้ถึงสิ่งต่าง ๆ ในโลกใบนี้ได้อิทธิพลของสื่อจึงมีผลกับชีวิตในระดับเซลล์สมองในระดับจิตวิญญาณแต่ปรากฏการณ์ที่ผ่านมานั้นเยาวชนส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้ผู้เสพสื่อสื่อจึงเป็นส่วนหนึ่งของเยาวชนและเยาวชนเป็นส่วนหนึ่งของสื่อเมื่อความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับเยาวชนแน่นแฟ้นอย่างนี้แล้วพลังของสื่อย่อมมีอำนาจเหนือกว่าพลังของเยาวชน (สำนักประชาสัมพันธ์ขอนแก่น, 2558, ออนไลน์)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ใช้กลยุทธ์และตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานซึ่งแบ่งนโยบายออกเป็นจำนวน 5 นโยบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมนักเรียนให้รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในนโยบายที่ 2 กลยุทธ์ข้อที่ 5 เพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในกลยุทธ์ที่ 5 กล่าวถึงการให้สถานศึกษาหน่วยงานทุกระดับให้ความสำคัญเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษานำ Digital Technology มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามสมรรถนะความต้องการและความถนัดสร้างสังคมฐานความรู้ (Knowledge-Based Society) เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตผู้วิจัยได้เลือกประชากรเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นและเป็นวัยที่อยากเรียนรู้อยากทดลองสิ่งแปลกใหม่และมีความอ่อนไหวต่อสภาพแวดล้อมที่ยั่วยุรวมไปถึงมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมตามการชี้นำจนตกเป็นเหยื่อของภัยคุกคามจากสื่อได้ง่าย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27, 2560, ออนไลน์)

ดังนั้น จากสถานการณ์และความสำคัญที่มาในข้างต้น การพัฒนานักเรียนให้รู้เท่าทันสื่อเป็นทักษะชีวิตที่จำเป็นการรับข้อมูลข่าวสารและความคิดผ่านทางสื่อมวลชนอย่างไร้พรมแดนซึ่งหากรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศแล้วจะทำให้เกิดประโยชน์ในกระบวนการสอนและการเรียนรู้และยังทำให้ครูได้ขยายความรู้ให้กับนักเรียนเพื่อเสริมภูมิคุ้มกันในอนาคตการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้สำคัญเกี่ยวกับหน้าที่ของช่องทางสารสนเทศและสื่อจากปัญหาและความสำคัญของการรับรู้สื่อดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตระหนักและมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 เพื่อช่วยให้พัฒนานักเรียนให้เกิดการรู้เท่าทันสื่อเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันจากสื่อที่ไม่เหมาะสมมีศักยภาพในการเลือกรับสื่อมีอิสระทางความคิดไม่หลงไปกับสื่อยั่วยุง่ายส่งผลให้เด็กที่มีการรู้เท่าทันสื่อจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีวิจารญาณมีความมั่นคงทางอารมณ์และความคิดไม่หลงบริโภควัตถุนิยมของสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27

2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 23,332 คน (งานข้อมูลสารสนเทศกลุ่มนโยบายและแผน, 2562)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 จำนวน 393 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973)

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 จำนวน 20 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับการศึกษาแนวทางพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 และ 2) แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเป็นแบบปลายเปิด ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ (1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ (2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item–Objective Congruence: IOC) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, น.249) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.80–1.00 และ (3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25–0.75 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951; อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, 2558) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) แบบสัมภาษณ์ (Interview) กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน และ 2) แบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 393 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน และจากข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงสถิติที่ได้จากการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 393 คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที (t–test: Independent Samples)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที (t–test: Independent Samples)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อการศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยผลการศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนสามารถเห็นคุณค่าซาบซึ้งไปกับความงามทางศิลปะที่สื่อได้สร้างสรรค์ขึ้น ($\bar{X}$=3.42) นักเรียนสามารถตีความหมาย

สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างความหมายผ่านเนื้อหาข่าวสารในสื่อได้ ($\bar{X}$=3.30) และนักเรียนสามารถจดจำและเข้าใจความหมายของคำศัพท์ สัญลักษณ์ และเทคนิคที่ใช้ในการสื่อสารจากสื่อแต่ละประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}$=3.25) ตามลำดับ

2. เพื่อการศึกษาศึกษาแนวทางพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27

ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาศึกษาแนวทางพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ซึ่งโรงเรียนจะต้องนำความรู้เรื่องสื่อมาเป็นความรู้เพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมรวมในการคิด วิเคราะห์ ทั้งได้มีการใช้กิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและรู้เท่าทันสื่อในปัจจุบันและสามารถนำเอาความสามารถในการนำเอาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่อาจเป็นข้อมูล ความรู้ หรือ ความคิดต่าง ๆ มาประมวลหลอมรวมเข้าด้วยกันเพื่อสร้างข้อมูล ความรู้ ความคิด หรืออื่นใด ขึ้นใหม่ โดยที่สิ่งใหม่ หรือแนวคิดใหม่ควรเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ มีคุณค่าสามารถนำไปใช้ประยุกต์ใช้ หรือต่อยอดได้ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์สื่อเพื่อแยกเป็นกระบวนการคิดในการนำเอาองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ข้อมูลความรู้ความคิดที่มีอยู่แล้วมาผสมผสาน หลอมรวมเพื่อสร้างสิ่งใหม่ ดังนั้นสื่อจะต้องได้รับการวิเคราะห์และสังเคราะห์จึงจะสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ดีมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด ส่วนหนึ่งเกิดจากความสามารถของผู้นำสื่อไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในองค์กรและมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เหมาะสมด้วยเพื่อให้ได้สิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่ที่ตรงตามจุดมุ่งหมาย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยแนวทางการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อการศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนสามารถเห็นคุณค่าซาบซึ้งไปกับความงามทางศิลปะที่สื่อได้สร้างสรรค์ขึ้น ($\bar{X}$=3.42) นักเรียนสามารถตีความหมายสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างความหมายผ่านเนื้อหาข่าวสารในสื่อได้ ($\bar{X}$=3.30) และนักเรียนสามารถจดจำและเข้าใจความหมายของคำศัพท์ สัญลักษณ์ และเทคนิคที่ใช้ในการสื่อสารจากสื่อแต่ละประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}$=3.25) ตามลำดับ

2. เพื่อการศึกษาศึกษาแนวทางพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า ควรมีการใช้กิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและรู้เท่าทันสื่อในปัจจุบันและสามารถนำเอาความสามารถในการนำเอาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่อาจเป็นข้อมูล ความรู้ หรือ ความคิดต่าง ๆ มาประมวลหลอมรวมเข้าด้วยกันเพื่อสร้างข้อมูล ความรู้ ความคิด หรืออื่นใด ขึ้นใหม่ โดยที่สิ่งใหม่ หรือแนวคิดใหม่ควรเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ มีคุณค่าสามารถนำไปใช้ประยุกต์ใช้ หรือต่อยอดได้ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์สื่อเพื่อแยกเป็นกระบวนการคิดในการนำเอาองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ข้อมูลความรู้ความคิดที่มีอยู่แล้วมาผสมผสาน หลอมรวมเพื่อสร้างสิ่งใหม่

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ผลการศึกษาการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 กลุ่มตัวอย่างมีทั้งเพศชายและเพศหญิงส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1–3 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างยังเป็นเยาวชนยังคงอยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง และผู้ปกครองส่วนใหญ่จะมีอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ค้าขาย จึงทำให้มีรายได้น้อย เป็นพื้นฐานทางครอบครัวที่ผู้ปกครองไม่สามารถดูแลเยาวชนได้อย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาสอดคล้องกับจากการสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ.2556 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2557) พบว่า ประชากรของประเทศไทยกลุ่มอายุ 15-24 ปี มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 58.4 ตลอดจน ผลการศึกษาแนวทางการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แนวทางการศึกษาพฤติกรรมการใช้งานสื่อออนไลน์ นักเรียนกลุ่ม

ตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่บ้านพักอาศัย โดยใช้สมาร์ทโฟน/โทรศัพท์มือถือ โดยมีการใช้งานทุกวัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้งานสื่อออนไลน์เป็นประจำคือ เฟส ไลน์ เล่นเกม มีพฤติกรรมการใช้งานสื่อออนไลน์ในการค้นหาความรู้ การพูดคุยใช้สื่อออนไลน์เพื่อความบันเทิง ซึ่งสอดคล้องกับสุภารัตน์ แก้วสุทธิ (2553) ที่พบว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยมีพฤติกรรมในการใช้อินเทอร์เน็ตทุกวันและเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตต่อครั้งมีแนวโน้มมากขึ้น ส่วนพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ในเชิงบวกและเชิงลบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้งานใช้สื่อออนไลน์ที่เปลี่ยนแปลงในเชิงบวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากจากการใช้พื้นที่ให้บริการผ่านสื่อออนไลน์ สามารถแบ่งปันข้อความ ข่าวสาร รูปภาพ วิดีโอที่สนับสนุนเชิดชูผู้ที่ทำความดีได้มากขึ้นและกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้งานใช้สื่อออนไลน์ที่เปลี่ยนแปลงในเชิงลบโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เป็นสิ่งที่เหมาะสมทำให้รู้ว่าสามารถที่จะควบคุมสิ่งต่าง ๆ กับการใช้งานในสื่อออนไลน์ได้ แต่ทั้งนี้ก็ควรจะได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สื่อออนไลน์ด้วยแนวทางการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ทำให้เห็นว่านักเรียนมีการรู้เท่าทันสื่อทำให้นักเรียนยังคงต้องมีการฝึกฝนทักษะทางด้านการวิเคราะห์สื่อด้านการเข้าถึงสื่อออนไลน์ เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากด้านการวิเคราะห์สื่อออนไลน์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า นักเรียนจากกลุ่มตัวอย่างสามารถคิดพิจารณา ไตร่ตรอง ความเหมาสมะสมในการเลือกรับสื่อออนไลน์ที่เหมาะสมกับตัวเอง อยู่ในระดับปานกลาง และในการค้นหาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ นักเรียนยังต้องมีการกำหนดเป้าหมายก่อนการใช้สื่อออนไลน์ว่าจะใช้ค้นหาข้อมูลอะไรเข้าถึงสื่อออนไลน์ได้หลายโปรแกรมทั้งในประเทศและต่างประเทศสามารถเข้าถึงข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตได้ทันทีที่ต้องการสามารถควบคุมระยะเวลาการใช้สื่อออนไลน์ของตัวเองได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควร มีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพในหัวข้อวิจัยนี้อีกครั้ง เนื่องจากการวิจัยเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพน่าจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

1.2 ควร มีการศึกษาในกลุ่มประชากรที่มีลักษณะงานใกล้เคียงกัน เช่น กลุ่มโรงเรียนสังกัดอาชีวะ เทคนิค เป็นต้น เพื่อเป็นการทดสอบความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรงของตัวแบบที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร มีการศึกษาวิจัยในประเด็นนี้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพราะให้ทราบและรู้ถึงแนวทางการพัฒนาตามสถานการณ์ปัจจุบัน

2.2 ควร มีการศึกษาวิจัยขยายผลไปในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตอื่น ๆ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยากานต์ เรืองสุวรรณ และท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำด้วยดีเสมอมา ขอขอบพระคุณท่านผู้บริหารโรงเรียน เป็นอย่างยิ่งที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการวิจัยครั้งนี้ตลอดจน ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านเป็นอย่างสูงยิ่งจนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

จินตนา ตันสุวรรณนนท์. (2559). สร้างการรู้เท่าทันสื่อคือการพัฒนาคุณภาพสื่อและผู้บริโภคสื่อในสังคมไทยอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการศิลปะศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*,31(5), 90.

บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กาฬสินธุ์: ตักสิลาการพิมพ์

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2559). *โฆษณาผ่านอินเทอร์เน็ตโอกาสทองแห่งยุค*. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2562, จาก http://www.prachachat.net/news_detail.

บุบผาเมฆ ศรีทองคำ และดนุลดา จามจุรี. (2554). การศึกษาการรู้เท่าทันสื่อ: วิถีทางในการสร้างพลังการรู้เท่าทันสื่อ. *วารสารนักบริหารมหาวิทยาลัยกรุงเทพ*, 31(2), 117-123.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27. (2560). *ข้อมูลและนโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27.* สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2560, จาก http://www.secondary27.go.th

สำนักประชาสัมพันธ์ขอนแก่น. (2558). *การรู้เท่าทันสื่อโลกข่าวสารที่ไร้พรมแดน.* สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2560, จาก https://region1.prd.go.th/main.php?filename=index_region1

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). *ข้อมูลสถิติพื้นฐานด้านประชากรและสังคมด้วยวิธีสำมะโนหรือการสำรวจตัวอย่าง.* กรุงเทพฯ: กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. (2543). สื่อกับบทบาททางการศึกษาในมุมมองดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. *วารสารสื่อพลัง*, (1), 22-29.

Taro Yamane. (1973). Statistics and Introductoly Analysis. 3rd ed. New York: Harper & Row Publications

ผลของการจัดกิจกรรมการพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

The Regular Student Development Activities of the Faculty of Political Science and Public Administration Rajabhat Mahasarakham University.

Received: 4 April 2020
Revised: 5 May 2020
Accepted: 19 May 2020

เปรมฤดี ชิณวงษา
Premrudee Chinnavongsa
บุคลากรคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Personnel from the Faculty of Political Science and Public Administration Rajabhat Maha Sarakham University
E-mail: premrudee.ch29@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และ 2. เพื่อเสนอแนะการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ สโมสรนักศึกษาและชมรมนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวนทั้งสิ้น 50 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงสถิติโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความถี่ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.94) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1.1) ด้านผลที่คาดว่าจะได้รับอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.49) 1.2) ด้านการกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.89) 1.3) ด้านโครงการการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.86) 1.4) ด้านเป้าหมาย/ตัวชี้วัดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.76) 1.5) ด้านงบประมาณและทรัพยากรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.72) ตามลำดับ และ 2) เสนอแนะการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประกอบด้วย ได้แก่ 2.1) ควร เพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมในการพัฒนานักศึกษาและใช้เวลาให้เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรม (f=31) 2.2) ควร เพิ่มความตระหนักและให้เห็นความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาทุกชั้นปี (f=27) 2.3) ควร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากบคุคลภายนอกหรือต่างสถาบัน (f=26) 2.4) ควร มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมกลุ่มสัมพันธ์มากกว่านี้หรือมีกิจกรรมละลายพฤติกรรมก่อนทำกิจกรรม (f= 23) 2.5) ควร มีกิจกรรมกีฬาหรือส่งเสริมสุขภาพและการออกกำลังกายหรือจัดในรูปแบบแรลลี่แอดเวนเจอร์ (f=18) 2.6) ควร มีโครงการหรือกิจกรรมการติวหนังสือเพื่อสอบ กพ. (f=15) 2.7) ควร เปลี่ยนรูปแบบการทำกิจกรรมด้านอื่นบ้าง (f=12) 2.8) ควร จัดให้กิจกรรมเพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์และบุคลากรภายในคณะ (f=10) และ 2.9) ควร ให้นักศึกษาบริหารงบประมาณ/โครงการเองเพื่องบประมาณจะได้ลงถึงการจัดกิจกรรมที่แท้จริง (f=7) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรม, การพัฒนานักศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Abstract

The purposes of this study were 1. to study the regular student development activities of the Faculty of Political Science and Public Administration Rajabhat Mahasarakham University and 2. to suggest the regular student development activities of the Faculty of Political Science and Public Administration Rajabhat Mahasarakham University, Is a quantitative research has research tools, including questionnaires with research target groups which are student clubs and student clubs in the Faculty of Political Science and Public Administration. Rajabhat MahaSarakham University a total of 50 people, came from the

Purposive sampling method. The data from the questionnaire were analyzed statistically by using the descriptive statistics program consisting of percentage, average, standard deviation. and frequency. The results of the study showed that 1) The results of the regular student development activities of the Faculty of Political Science and Public Administration Overall is at a high level ($\bar{x}$=3.94) and when considered by each side, in order of average to least, such as 1.1) The expected result is at a high level ($\bar{x}$=4.49) 1.2) In terms of activity duration, it is at a high level ($\bar{x}$=3.89)1.3) In terms of project management, it is at a high level ($\bar{x}$=3.86) 1.4) In terms of goals ones Indicators are at a high level ($\bar{x}$=3.76) 1.5) budget and resources are at a high level ($\bar{x}$=3.72) respectively, and 2) Suggest the regular student development activities of the Faculty of Political Science and Public Administration Rajabhat Mahasarakham University, consists of 2.1) There should be a variety of activities for student development and appropriate time to carry out the activities (f=31) 2.2) should increase the awareness and the importance of student participation in every activity Year (f =27) 2.3) There should be exchanges of learning from external or different institutions (f=26) 2.4) There should be more activities that promote group relationships or behavior-dissolving activities before activities (f=23) 2.5) There should be sport activities or health and exercise promotion or organized in a rally adventure (f=18) 2.6) There should be a tutoring program or activity for the OCSC examination (f=15) 2.7) Some other activities should be changed (f=12) 2.8) Activities should be established to strengthen the relationship between the faculty and staff within the faculty (f=10) and 2.9) Should students budget management/The project itself so that the budget will reach the actual activity arrangement (f =7) respectively

Keywords: Activities, Student Development, Rajabhat Mahasarakham University

บทนำ

สถาบันอุดมศึกษา มีภารกิจหลักที่ประกอบด้วยสาระสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การเรียนการสอน (ผลิตบัณฑิต) การผลิตผลงานวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในบริบทของการผลิตบัณฑิตนั้น งานกิจกรรมนักศึกษาหรืออาจเรียกให้สมบูรณ์ว่า **"**งานกิจกรรมพัฒนานักศึกษา**"** นับเป็นบทบาทหลักอีกประการหนึ่งที่มหาวิทยาลัยต้องส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดขึ้นในสถาบันให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ก้าวสู่การเป็นบัณฑิตที่มีศักยภาพสมบูรณ์พร้อมในสังคม ทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญานั่นเอง การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงต้องดำเนินการทั้งการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างพัฒนาความรู้ทางวิชาการ/วิชาชีพและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของนักศึกษา เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีคุณภาพและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา, 2551, น.2)

มหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่สอนและถ่ายทอดความรู้ให้แก่เยาวชนและผู้เรียนพร้อม ๆ กับทำหน้าที่รวบรวม สังเคราะห์ วิเคราะห์ และเผยแพร่ **"**ความรู้**"** ผ่านกระบวนการศึกษาวิจัยโลกในอดีตสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและสิ่งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ผลที่สังคมควรได้รับจากมหาวิทยาลัยคือ **"**บัณฑิต**"** ที่มีความรู้สามารถเข้าสู่ชีวิตการทำงานเป็นพลเมืองที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมและวัฒนธรรมมาเป็นอย่างดี ส่วนความรู้และองค์ความรู้ที่เป็นผลิตผลจากมหาวิทยาลัย นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศโดนเฉพาะอย่างยิ่งทางเศรษฐกิจแล้ว ยังจะต้องช่วยนาสังคมไปสู่ความเป็นอารยประเทศอย่างยั่งยืนอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551, น.14) พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและเป็นผู้ที่มีประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2545, น.5) ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) คือ มหาวิทยาลัยจะต้องผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรมมีสติปัญญาใฝ่การเรียนรู้นึกคิดอย่างเป็น

ระบบมีจิตสำนึกและศักยภาพในการสร้างงานบุคลิกภาพดี มีความเป็นผู้นำ ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยมีวินัยรับผิดชอบต่อตนเองและมีความเอื้ออาทรต่อสังคมตระหนักในคุณค่าทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีสุขภาพดีและมีความเป็นสากล (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2548, น.8)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นมหาวิทยาลัยอุดมศึกษาภาครัฐที่มีภารกิจในด้านการผลิตบัณฑิตและการพัฒนาสังคม สนองความต้องการของสังคม และสอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ จากภารกิจดังกล่าว มหาวิทยาลัยจึงตระหนักและพยายามที่จะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การดำเนินงานด้านกิจการนักศึกษาเป็นกิจกรรมที่สถาบันอุดมศึกษาสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2561) ด้วยเหตุผลข้างต้นคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของนักศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย ทั้งกิจกรรมของสโมสรนักศึกษากิจกรรมของชมรม โดยมีการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมมีการติดตามและประเมินผลกิจกรรม มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการทำกิจกรรมนักศึกษาจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ากิจกรรมนักศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนานักศึกษา การจัดกิจกรรมต้องไม่มีอบายมุขทุกชนิดเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สารเสพติด และการพนัน พร้อมทั้งให้ความรู้เรื่องโทษและอันตราย แต่จากการดำเนินการจัดกิจกรรม พบว่า การดำเนินการจัดกิจกรรมนักศึกษามีประเด็นปัญหาที่สำคัญ คือ ความปลอดภัยในการดำเนินกิจกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรมไม่มีการวางแผนงานไม่ประชุมเตรียมงานการแบ่งหน้าความรับผิดชอบที่ไม่ชัดเจนของคณะกรรมการสโมสรนักศึกษาและชมรมนักศึกษาการเลือกสถานที่และช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมยังขาดความเหมาะสม และการรักษาเวลาของนักศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรม

ดังนั้น จากความสำคัญที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยในหัวข้อเรื่องผลของการจัดกิจกรรมการพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อเป็นแนวทางและข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาและข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ให้มีประสิทธิภาพตามคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. เพื่อเสนอแนะการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ สโมสรนักศึกษาและชมรมนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวนทั้งสิ้น 50 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประเมินค่าตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553) โดยกำหนดหลักเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ ว่าเห็นด้วยอยู่ในระดับใด ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา โดยใช้คำถามแบบเลือกตอบ และส่วนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ (1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ (2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item–Objective Congruence: IOC) (ล้วน สายยศ และอังคณา

สายยศ, 2543, น.249) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.80–1.00 และ (3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25–0.75 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951; อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, 2558) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 50 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงสถิติที่ได้จากการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 50 คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.70 มีอายุระหว่าง 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.00 และกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 58.80 และผลการวิเคราะห์ผลของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยได้แสดงผลไว้ในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ผลของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การพัฒนากิจกรรมนักศึกษา	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านโครงการการจัดกิจกรรม	3.86	0.18	มาก
2. ด้านเป้าหมาย/ตัวชี้วัด	3.76	0.22	มาก
3. ด้านการกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	3.89	0.38	มาก
4. ด้านงบประมาณและทรัพยากร	3.72	0.35	มาก
5. ด้านผลที่คาดว่าจะได้รับ	4.49	0.41	มาก
รวม	**3.94**	**0.19**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.94) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านผลที่คาดว่าจะได้รับ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.49) 2) ด้านการกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.89) 3) ด้านโครงการการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.86) 4) ด้านเป้าหมาย/ตัวชี้วัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.76) และ5) ด้านงบประมาณและทรัพยากร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.72) ตามลำดับ

2. เพื่อเสนอแนะการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยได้แสดงไว้ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (f)
1. ควร เปลี่ยนรูปแบบการทำกิจกรรมด้านอื่นบ้าง	12
2. ควร มีกิจกรรมกีฬาหรือส่งเสริมสุขภาพและการออกกำลังกาย หรือจัดในรูปแบบแรลลี่ แอดเวนเจอร์	18
3. ควร มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมกลุ่มสัมพันธ์มากกว่านี้หรือมีกิจกรรมละลายพฤติกรรมก่อนทำกิจกรรม	23
4. ควร เพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมในการพัฒนานักศึกษาและใช้เวลาให้เหมาะสม ในการดำเนินกิจกรรม	31
5. ควร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากบุคคลภายนอกหรือต่างสถาบัน	26
6. ควร มีโครงการหรือกิจกรรมการติวหนังสือเพื่อสอบ กพ.	15
7. ควร เพิ่มความตระหนักและให้เห็นความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาทุกชั้นปี	27
8. ควร ให้นักศึกษาบริหารงบประมาณ/โครงการเองเพื่องบประมาณจะได้ลงถึงการจัดกิจกรรมที่แท้จริง	7
9. ควร จัดให้กิจกรรมเพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์และบุคลากรภายในคณะ	10

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยเรียงจากค่าความถี่มากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ควร เพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมในการพัฒนานักศึกษาและใช้เวลาให้เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรม (f=31) 2) ควร เพิ่มความตระหนักและให้เห็นความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาทุกชั้นปี (f=27) 3) ควร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากบคุคลภายนอกหรือต่างสถาบัน (f=26) 4) ควร มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมกลุ่มสัมพันธ์มากกว่านี้หรือมีกิจกรรมละลายพฤติกรรมก่อนทำกิจกรรม (f=23) 5) ควร มีกิจกรรมกีฬาหรือส่งเสริมสุขภาพและการออกกำลังกายหรือจัดในรูปแบบแรลลี่แอดเวนเจอร์ (f=18) 6) ควร มีโครงการหรือกิจกรรมการติวหนังสือเพื่อสอบ กพ. (f=15) 7) ควร เปลี่ยนรูปแบบการทำกิจกรรมด้านอื่นบ้าง (f=12) 8) ควร จัดให้กิจกรรมเพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์และบุคลากรภายในคณะ (f=10) และ 9) ควรให้นักศึกษาบริหารงบประมาณ/โครงการเองเพื่องบประมาณจะได้ลงถึงการจัดกิจกรรมที่แท้จริง (f=7) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า การพัฒนาการจัดกิจกรรมของนักศึกษาภาคปกติ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.94) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้แก่ 1) ด้านผลที่คาดว่าจะได้รับ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.49) 2) ด้านการกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.89) 3) ด้านโครงการการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.86) 4) ด้านเป้าหมาย/ตัวชี้วัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.76) และ5) ด้านงบประมาณและทรัพยากร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.72) ตามลำดับ

2. เพื่อเสนอแนะการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยเรียงจากค่าความถี่มากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ควร เพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมในการพัฒนานักศึกษาและใช้เวลาให้เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรม (f=31) 2) ควร เพิ่มความตระหนักและให้เห็น

ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาทุกชั้นปี (f=27) 3) ควร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากบคุคลภายนอกหรือต่างสถาบัน (f=26) 4) ควร มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมกลุ่มสัมพันธ์มากกว่านี้หรือมีกิจกรรมละลายพฤติกรรมก่อนทำกิจกรรม (f=23) 5) ควร มีกิจกรรมกีฬาหรือส่งเสริมสุขภาพและการออกกำลังกายหรือจัดในรูปแบบแรลลี่แอดเวนเจอร์ (f=18) 6) ควร มีโครงการหรือกิจกรรมการติวหนังสือเพื่อสอบ กพ. (f=15) 7) ควร เปลี่ยนรูปแบบการทำกิจกรรมด้านอื่นบ้าง (f=12) 8) ควร จัดให้กิจกรรมเพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์และบุคลากรภายในคณะ (f=10) และ 9) ควรให้นักศึกษาบริหารงบประมาณ/โครงการเองเพื่องบประมาณจะได้ลงถึงการจัดกิจกรรมที่แท้จริง (f=7) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องผลการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ผลการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติ ของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.94) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมนักศึกษาเป็นกระบวนการทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ ซึ่งกระบวนการนี้ทำให้นักศึกษามีประสบการณ์และสามารถลงมือปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จได้และยังเป็นกิจกรรมที่มีส่วนช่วยให้นักศึกษาได้แสดงความสามารถการคิดการตัดสินใจ การทำงานที่สร้างสรรค์ การปรับปรุงพัฒนาบุคลิกภาพและรู้จักการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดีในสังคม ซึ่งนับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนานักศึกษาเพื่อให้มีประสบการณ์ด้านต่าง ๆ จะนำไปสู่ลักษณะที่เอื้อต่อการทำงานของนักศึกษาเมื่อจบการศึกษาในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับศุภลักษณ์ ร่วมจิตร (2556, น.59-60) วิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมวิชาการ ด้านกิจกรรมกีฬา ด้านกิจกรรมพัฒนาสังคมและบำเพ็ญประโยชน์ ด้านกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม และด้านกิจกรรมนักศึกษาสัมพันธ์ พบว่า 1) นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเห็นด้วยกับการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา โดยรวมและในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก 2) นักศึกษาชายและหญิง มีความคิดเห็นต่อการ เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) นักศึกษา ที่ศึกษาในชั้นปีที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในคณะที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรรมนักศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับศศิรัศมิ์ เลือเมือง และคณะ (2555, บทคัดย่อ) วิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ พบว่า การจัดกิจกรรมของนักศึกษามีรูปแบบที่คล้ายกัน ซึ่งแต่ละองค์กรกิจกรรมมีการกระจายกิจกรรมตลอดทั้งปี แต่มีความถี่ของการจัดกิจกรรมแตกต่างกันในแต่ละช่วงเดือนและรูปแบบกิจกรรมที่ไม่มีความหลากหลายโดยเน้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับประเพณีศิลปวัฒนธรรม น้อยที่สุด คือ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมส่วนการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมของนักศึกษามีข้อเสนอแนะ ได้แก่ 1) ควร จัดกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม/ท้องถิ่น การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนส่งเสริมให้นักศึกษามีจิตสาธารณะและสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา 2) ควร มีระบบกลไกการบริหารงานกิจกรรมนักศึกษาโดยกำหนดให้เป็นภาระงานของอาจารย์ที่ปรึกษาพร้อมทั้งจัดหาเงินงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนกิจกรรมจากเอกชน และจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนักศึกษา และ 3) ควร มีการประเมินผลและรายงานผลการประเมินให้ผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษาทราบทุกครั้งนำผลการประเมินมาใช้ประโยชน์ปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพมาก

2. ข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาควรเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้นักศึกษาได้แสดงออกที่สร้างสรรค์ในจัดกิจกรรมให้หลากหลายมากขึ้น เพื่อนักศึกษาจะได้เข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจหรือความถนัดมากกว่าการบังคับให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเดียวและควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาได้ร่วมกิจกรรมอย่างแท้จริงไม่ใช่มาแค่เพื่อให้ผ่านกิจกรรมเท่านั้นและควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมให้เพียงพอและเหมาะสมกับการทำ

กิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2521, บทคัดย่อ) ได้กล่าวถึงกิจกรรมนิสิตนักศึกษาในความหมายโดยสรุป คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่นิสิตนักศึกษาได้ร่วมจัดขึ้นในรูปของสโมสร องค์กร กลุ่ม ชุมนุม ชมรมหรือโครงการเพื่อจัดการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่มีความสนใจร่วมกัน ภารกิจเหล่านั้นจัดโดยนิสิตนักศึกษาเพื่อนิสิตนักศึกษาในด้านการปกครองตนเอง กิจกรรมด้านกีฬาและนันทนาการ การพัฒนาด้านวัฒนธรรมและศีลธรรม วิชาการ และการพัฒนาสังคมและการเมือง โดยที่กิจกรรมต่าง ๆ ได้รับความสนับสนุนยอมรับจากมหาวิทยาลัยและไม่เป็นส่วนหนึ่งที่บังคับอยู่ในหลักสูตรที่นิสิตนักศึกษาศึกษาอยู่กิจกรรมดังกล่าวควรจะจัดขึ้นอย่างมีระเบียบแบบแผน และถูกต้องตามกฎข้อบังคับของสถาบันอุดศึกษาแห่งนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควร สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้กับบุคลากรในคณะมีบทบาท และหน้าที่ในการจัดกิจกรรมของนักศึกษาให้มากขึ้นกว่าเดิม

1.2 ควร มีการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนต้องมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร ทำการวิจัยการติดตามผลแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมนักศึกษาของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2.2 ควร ทำการวิจัยการจัดทำแผนบูรณาการงานกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ และงานกิจการนักศึกษาให้ควบคู่ไปพร้อมกันด้วย

2.3 ควร ทำการวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมนักศึกษาของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณคณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย และขอขอบคุณหน่วยงานที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ตลอดจน คุณค่าและประโยชน์จากงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบูชาคุณของบิดา มารดา และบูรพาจารย์ที่ให้การอบรม สั่งสอน ให้สติปัญญาและคุณธรรมเกิดขึ้น อันเป็นเครื่องนำชีวิตสร้างความเจริญด้านการศึกษาและประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

ทบวงมหาวิทยาลัย. (2548). *มาตรฐานกิจการนักศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทบวงฯ.

บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กาฬสินธุ์: ตักสิลาการพิมพ์

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2553). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือและรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย.* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ศรีอนันต์การพิมพ์.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (2561). *ประเด็นยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย.* มหาสารคาม: กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2521). *การอุดมศึกษาในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา.* กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศศิรัศมิ์ เลือเมืองและคณะ (2555). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 2(2).

ศุภลักษณ์ ร่วมจิตร (2556). *ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา. (2551). *กิจกรรมนักศึกษากับการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2545). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2545. สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2561, จาก http://www.mua.go.th/users/bpp/developplan/

_____. (2551). กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551 - 2565). สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2561, จาก http://www.mua.go.th/users/bpp/developplan/

สมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยของรัฐ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Core Competencies of Desirable Leadership of the Academic Supporting Staff in A State University: A Case Study of Mahasarakham University.

Received: 23 April 2020
Revised: 10 May 2020
Accepted: 20 May 2020

นันท์นภัสร์ พุ่มพฤกษี
Nannapat Phumpruksri
บุคลากรชำนาญการคณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Professional Personnel from the Faculty of Tourism and Hotel Management Mahasarakham University.
E-mail: gigg833@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และ 2. เพื่อศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ ผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้แก่ ผู้อำนวยการกอง เลขานุการคณะ หัวหน้ากลุ่มงาน และหัวหน้างาน จำนวนทั้งสิ้น 213 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงสถิติโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่ และการวิเคราะห์สถิติการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที (t–test) ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.35) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านมีความซื่อสัตย์มั่นคง ($\bar{X}$=4.65) และอยู่ในระดับมาก 10 ด้าน ได้แก่ ด้านมีความยุติธรรม ($\bar{X}$=4.46) ด้านมีวินัยในตนเอง ($\bar{X}$=4.45) ด้านมีจุดมุ่งหมาย ($\bar{X}$=4.42) ด้านมีความยืดหยุ่นและเปิดเผย ($\bar{X}$=4.42) ด้านมีความกล้าหาญ ($\bar{X}$=4.36) ด้านมีความทะเยอทะยาน ($\bar{X}$=4.34) ด้านมีความอุตสาหะพากเพียร ($\bar{X}$=4.27) ด้านมีความสามารถในการตัดสินใจ ($\bar{X}$=4.25) ด้านมีความเชื่อถือศรัทธา ($\bar{X}$=4.20) และด้านมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X}$=4.01) ตามลำดับ และ 2) ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ผลการทดสอบผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษา ประสบการณ์ในตำแหน่งงาน รายได้ต่อเดือน สถานภาพการทำงาน และตำแหน่งงานในปัจจุบันที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมแตกต่างกัน ($p < 0.05$)

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์, ผู้บริหารสายสนับสนุน

Abstract

The purposes of this study were 1. to study core competencies of desirable leadership of the academic supporting staff in a State University: a case Study of Mahasarakham University and 2. to study the variables that core competencies of desirable leadership of the academic supporting staff in a State University: a case Study of Mahasarakham University, Is a quantitative research has research tools, including questionnaires, with research target groups that are support administrators of Mahasarakham University, including the director of the secretariat, group leader And supervisor a total of 213 people came from the Purposive Sampling method and the data obtained from the questionnaire were analyzed statistically by using the descriptive statistical program consisting of percentage, average, standard

deviation, frequency and analysis. Statistical analysis, hypothesis testing using t (t-test). The results of the study showed that 1) the core competencies of desirable leadership of support administrators of Mahasarakham University were at a high level ($\bar{x}$=4.35) and when considered in each aspect at the highest level, 1 aspect which was honest aspect. Stable ($\bar{x}$=4.65) and is at a high level of 10 aspects, namely the fair side ($\bar{x}$=4.46), the self-discipline side ($\bar{x}$=4.45), the goal side ($\bar{x}$=4.42) The side is flexible and open ($\bar{x}$=4.42) The side is brave ($\bar{x}$=4.36) The side is ambitious ($\bar{x}$=4.34) The side is diligent ($\bar{x}$=4.27) in the aspect of decision-making ability ($\bar{x}$=4.25) in the aspect of trust and faith ($\bar{x}$=4.20) and in the aspect of creativity ($\bar{x}$=4.01) according to Sequence and 2) variables that influence the key leadership competencies of the executives. The test results of the administrators in Mahasarakham University with different gender there is a opinion about the desired leadership competency. Overall is no different. as for education job experience monthly income work status and different current positions There were differences in opinions regarding the overall leadership competencies of desirable leadership ($p < 0.05$).

Keywords: Competencies, Desirable Leadership, Academic Supporting Staff

บทนำ

สภาพในปัจจุบัน ผู้บริหารไม่ว่าจะองค์กรประเภทหรือระดับใดก็ตามจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงจากผลที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร ภาวการณ์แข่งขันที่ไร้พรมแดน ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและภาวะที่มีทรัพยากรจำกัด ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ด้วยข้อผูกพันต่อการให้บริการสาธารณะและมีความสามารถในการกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรได้ใช้ศักยภาพที่ดีทำงานให้เกิดผลสูงสุด สร้างพันธมิตรทั้งภายในและภายนอกองค์กรสื่อสารกับลูกค้าด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกัน รวมทั้งเป็นผู้ที่มีทักษะทางการบริหารการจัดการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานสูงสุด ภายใต้ภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในลักษณะเช่นนี้ ผู้นำถือเป็นบุคลากรหลักที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้ดี ซึ่งมีคำถามว่าคุณลักษณะของผู้นำเช่นไรที่จะเหมาะสมกับสถานการณ์ในยุคของการเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิรูปนี้ เพื่อจะได้มีการเตรียมผู้บริหารหรือสร้างผู้บริหารรุ่นใหม่ให้มีลักษณะเหมาะสมกับยุคปฏิรูปทั้งในปัจจุบันและอนาคต (วันชัย บุญทอง, 2548) เพื่อให้องค์กรสามารถแข่งขันได้ภายใต้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด องค์กรจะประสบความสำเร็จได้หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ผู้บริหารทุกคนจะเป็นผู้บริหารที่ดีมีประสิทธิภาพได้ เพราะการเป็นผู้บริหารที่แท้จริงต้องเกิดขึ้นจากการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นเกิดความต้องการที่จะทำตามโดยดุษฎีไม่ใช่การทำตามอำนาจหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารยุคปัจจุบันจึงต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์มีความสามารถในการกระตุ้นให้บุคลากรขององค์กรได้ใช้ศักยภาพที่ดีปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด รวมทั้งเป็นผู้ที่มีทักษะทางการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานสูงสุด (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2549) ฉะนั้น ผู้บริหารจึงถือเป็นบุคลากรสำคัญในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้เป็นอย่างดีและคุณลักษณะของผู้บริหารเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานขององค์กร นอกจากนี้ในการที่องค์กรจะประสบความสำเร็จได้ต้องพัฒนาผู้บริหารให้สามารถกำหนดทิศทางขององค์กรให้มีความเหมาะกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เกิดขึ้นและเพื่อเป็นการเตรียมสร้างผู้บริหารรุ่นใหม่ให้มีคุณลักษณะเหมาะสมและสอดคล้องในโลกไร้พรมแดน ภายใต้โครงสร้างและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีภาวะผู้นำที่ดีด้วยภาวะผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จขององค์กรภาวะผู้นำเป็นความสามารถขั้นพื้นฐานขององค์กร ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีแรงกระตุ้นแรงจูงใจและความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ เพราะองค์กรจะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่ทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ ผู้บริหารที่ดีและมีภาวะผู้นำจำเป็นที่ต้องมีคุณลักษณะที่เป็นแบบอย่างที่ดี ได้แก่ มีความทะเยอทะยาน มีความอุตสาหะพากเพียร มีความกล้าหาญ มีความเชื่อถือศรัทธา มีความซื่อสัตย์มั่นคง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความยุติธรรม มีจุดมุ่งหมาย มีความยืดหยุ่น มีความสามารถในการตัดสินใจและมีวินัยในตนเอง (กรองแก้ว อยู่สุข, 2542)

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีวิสัยทัศน์มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตตามเป้าประสงค์สร้างผลงานการวิจัยที่มีคุณภาพเป็นสถาบันการศึกษาแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ของชุมชนมีระบบการศึกษาหลากหลาย โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เป็นผู้นำด้านการวิจัยและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและพัฒนาองค์กรให้มีการบริหารจัดการที่ดีบริหารงานโดยมีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมหาวิทยาลัยมหาสารคาม บริหารงานโดยการกระจายอำนาจการตัดสินใจบริหารแบบเสรีนิยมเพื่อให้บุคลากร มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน มีศักยภาพและความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้น ผู้บริหารจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งขององค์กรเพราะเป็นผู้กำหนดโครงสร้างและนโยบายขององค์กรให้เป็นไปตามเป้าหมายและวิสัยทัศน์ขององค์กรเป็นผู้ควบคุม สั่งการ และจัดการทรัพยากรภายในองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุดนำไปสู่ความสำเร็จของการทำงาน ผู้บริหารประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และระดับต้นหรือผู้บริหารสายสนับสนุน ได้แก่ ผู้อำนวยการกองเลขานุการคณะ หัวหน้ากลุ่มงาน และหัวหน้างาน ซึ่งบุคคลเหล่านี้ถือเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยประสานการบริหารงานของผู้บริหารให้สามารถนำพามหาวิทยาลัยไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการและพึ่งตนเองได้ในระยะยาว ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสายสนับสนุนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและมีทักษะการบริหารจัดการที่สอดคล้องประสานในทิศทางเดียวกันกับผู้บริหารระดับสูง สมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสายสนับสนุนจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนามหาวิทยาลัยมหาสารคามให้สามารถแข่งขันในระยะยาวต่อไป (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560)

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยภายใต้หัวข้อการวิจัยเรื่องสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นตัวส่งผลต่อการบริหารองค์กรเป็นอย่างยิ่ง จึงจำเป็นที่ผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะและพฤติกรรมของภาวะผู้นำที่ครบถ้วน โดยผู้บริหารจะต้องมีบุคลิกภาพที่ดีเยี่ยม มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล มีการตัดสินใจที่ถูกต้องแม่นยำ ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาสามารถใช้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงภาวะผู้นำของผู้บริหารสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยมหาสารคามและสามารถนำไปสู่การวางแผน กระบวนการดำเนินงาน การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร เพื่อสร้างความเป็นผู้บริหารรุ่นใหม่ที่มีความเป็นมืออาชีพและมีมาตรฐานสากล รวมทั้งเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคามต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้แก่ ผู้อำนวยการกองเลขานุการคณะ หัวหน้ากลุ่มงาน และหัวหน้างาน จำนวนทั้งสิ้น 213 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับศึกษาสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบปลายเปิด ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ (1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรังปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ (2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item–Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.80–1.00 และ (3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 20 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25–0.75 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951; อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, 2558) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 213 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงสถิติที่ได้จากการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 213 คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที (t–test)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยของรัฐ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ผลข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 25–35 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประสบการณ์ในตำแหน่งงาน 3–5 ปี รายได้ต่อเดือน 10,001–15,000 บาท สถานภาพการทำงาน เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยและตำแหน่งงานในปัจจุบันเป็นหัวหน้างาน และผู้วิจัยสามารถจำแนกผลความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมและเป็นรายด้านของผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคามไว้ในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมและเป็นรายด้านของผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านมีความทะเยอทะยาน	4.34	0.44	มาก
2. ด้านมีความอุตสาหะพากเพียร	4.27	0.43	มาก
3. ด้านมีความกล้าหาญ	4.36	0.55	มาก
4. ด้านมีความเชื่อถือศรัทธา	4.20	0.58	มาก
5. ด้านมีความซื่อสัตย์มั่นคง	4.65	0.49	มากที่สุด
6. ด้านมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.01	0.54	มาก
7. ด้านมีความยุติธรรม	4.46	0.54	มาก
8. ด้านมีจุดมุ่งหมาย	4.42	0.5	มาก
9. ด้านมีความยืดหยุ่นและเปิดเผย	4.42	0.54	มาก
10. ด้านมีความสามารถในการตัดสินใจ	4.25	0.62	มาก
11. ด้านมีวินัยในตนเอง	4.45	0.48	มาก
รวม	**4.35**	**0.41**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมและเป็นรายด้านของผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.35) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ใน

ระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านมีความซื่อสัตย์มั่นคง ($\bar{X}$=4.65) และอยู่ในระดับมาก 10 ด้าน ได้แก่ ด้านมีความยุติธรรม ($\bar{X}$=4.46) ด้านมีวินัยในตนเอง ($\bar{X}$=4.45) ด้านมีจุดมุ่งหมาย ($\bar{X}$=4.42) ด้านมีความยืดหยุ่นและเปิดเผย ($\bar{X}$=4.42) ด้านมีความกล้าหาญ ($\bar{X}$=4.36) ด้านมีความทะเยอทะยาน ($\bar{X}$=4.34) ด้านมีความอุตสาหะพากเพียร ($\bar{X}$=4.27) ด้านมีความสามารถในการตัดสินใจ ($\bar{X}$=4.25) ด้านมีความเชื่อถือศรัทธา ($\bar{X}$=4.20) และด้านมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X}$=4.01) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบสมมติฐาน ผู้บริหารสายสนับสนุนฯ ได้แก่ 1) ด้านเพศ ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมไม่แตกต่าง แต่รายด้านแตกต่างกัน ในด้านมีความกล้าหาญและด้านมีความสามารถในการตัดสินใจ โดยผู้บริหารสายสนับสนุนฯ เพศชาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ ด้านมีความสามารถในการตัดสินใจ และด้านมีความกล้าหาญมากกว่าเพศหญิง 2) ด้านระดับการศึกษา ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมแตกต่างกัน โดยระดับการศึกษาระดับปริญญาโทและสูงกว่าปริญญาโท มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับด้านนี้มากกว่าระดับการศึกษาปริญญาตรี 3) ด้านประสบการณ์ในตำแหน่งงาน ประสบการณ์ในตำแหน่งงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมแตกต่างกัน โดยผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งงานมากกว่า 10 ปี 3–5 ปี และ 6–10 ปี มีความคิดเห็นด้านนี้มากกว่าประสบการณ์ในตำแหน่งงานน้อยกว่า 3 ปี และประสบการณ์ 3–5 ปี และ 6–10 ปี มากกว่า 10 ปี 4) ด้านรายได้ รายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมแตกต่างกัน สถานภาพการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมแตกต่างกัน 5) ด้านสถานภาพการทำงาน สถานภาพการทำงานเป็นข้าราชการและพนักงานมหาวิทยาลัย มีความคิดเห็นแตกต่างกับพนักงานที่จ้างตามภารกิจ/ลูกจ้างชั่วคราว และผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีสถานภาพการทำงานเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย มีความคิดเห็นแตกต่างกับพนักงานที่จ้างตามภารกิจ/ลูกจ้างชั่วคราว 6) ตำแหน่งงานในปัจจุบัน ตำแหน่งงานในปัจจุบันแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมแตกต่างกัน โดยผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีตำแหน่งงานในปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการกอง มีความคิดเห็นด้านนี้มากกว่าตำแหน่งงานเป็นหัวหน้ากลุ่มงาน และหัวหน้างาน ด้านอายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยของรัฐ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า สมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมและเป็นรายด้านของผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.35) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านมีความซื่อสัตย์มั่นคง ($\bar{X}$=4.65) และอยู่ในระดับมาก 10 ด้าน ได้แก่ ด้านมีความยุติธรรม ($\bar{X}$=4.46) ด้านมีวินัยในตนเอง ($\bar{X}$=4.45) ด้านมีจุดมุ่งหมาย ($\bar{X}$=4.42) ด้านมีความยืดหยุ่นและเปิดเผย ($\bar{X}$=4.42) ด้านมีความกล้าหาญ ($\bar{X}$=4.36) ด้านมีความทะเยอทะยาน ($\bar{X}$=4.34) ด้านมีความอุตสาหะพากเพียร ($\bar{X}$=4.27) ด้านมีความสามารถในการตัดสินใจ ($\bar{X}$=4.25) ด้านมีความเชื่อถือศรัทธา ($\bar{X}$=4.20) และด้านมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X}$=4.01) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการทดสอบสมมติฐาน ผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีเพศแตกต่าง

กัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษา ประสบการณ์ในตำแหน่งงาน รายได้ต่อเดือน สถานภาพการทำงาน และตำแหน่งงานในปัจจุบันที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมแตกต่างกัน ($p < 0.05$)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยของรัฐ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถนำประเด็นที่ได้จากการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผู้บริหารสายสนับสนุนฯ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ ด้านมีความซื่อสัตย์มั่นคงอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาสถาบันการศึกษาที่มีรูปแบบการดำเนินงานที่ทันสมัย สามารถตอบสนองต่อความต้องการทางการศึกษาระดับท้องถิ่น มีการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม และมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ผู้บริหารระดับกลางและระดับสูงสร้างแรงจูงใจในกรปฏิบัติงาน โดยยึดถือความซื่อสัตย์มั่นคง บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยเป็นหลัก สอดคล้องกับแนวคิดของเนตร์พัณณา ยาวิราช (2556, น.113) กล่าวว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่ดี ประกอบด้วย 1) ต้องเป็นผู้มีแรงขับ (Drive) มีความกระตือรือร้น และมีความคิดสร้างสรรค์ 2) ต้องมีแรงจูงใจสูง (Leadership Motivation) ชอบที่จะเป็นผู้นำมากกว่าเป็นผู้ตามเป็นที่น่าไว้วางใจและทำงานให้สำเร็จตามวิสัยทัศน์ขององค์กร 3) ต้องมีความซื่อสัตย์ (Integrity) รักษาคำมั่นสัญญาเพื่อทำให้ผู้อื่นเกิดความไว้วางใจ 4) มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self Confidence) เป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง ชอบทำงานท้าทายความสามารถ 5) ต้องมีความรู้ในด้านธุรกิจ (Knowledge of the Business) เป็นผู้มีความรอบรู้ในเชิงธุรกิจ มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวข้องในการทำงาน และสอดคล้องกับอนุวัฒน์ อ่อนเกตุพล (2547, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีทัศนคติที่ดีและมีความคิดสร้างสรรค์ 2) ด้านผู้นำ ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและองค์กรและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีความยุติธรรม โปร่งใส 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ไม่เลือกที่รักมักที่ชังและมีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี และ 5) ด้านความรู้ความสามารถ มีความรอบรู้ในหน้าที่การงาน ก้าวทันต่อเหตุการณ์และแสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ

2. ผู้บริหารสายสนับสนุนฯ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสายสนับสนุนฯ เป็นบุคลากรที่มีภาวะผู้นำของผู้บริหารในตนเองในระดับมาก มีความรู้ความสามารถ มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย โดยยึดมั่นผลงานที่ต้องมีประสิทธิภาพ และได้ผลผลิตตามเป้าหมายที่กำหนดได้ภายใต้โครงสร้างและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด สอดคล้องกับแนวคิดของกิบสัน (Gibson et al, 1997, p.272) กล่าวว่า ผู้บริหารที่ดีควรเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่โดดเด่น ได้แก่ 1) มีความสุภาพเรียบร้อย 2) มีความร่าเริงแจ่มใส 3) มีความเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือด้วยไมตรีจิตที่ดีต่อกัน 4) มีความสงบเสงี่ยม รู้จักบังคับใจตนเอง 5) มีความกระตือรือร้น 6) ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น 7) มีความเชื่อมั่นในตนเอง 8) มีความเป็นตัวของตัวเองและกล้ารับผิดชอบในหน้าที่ 9) มีความซื่อสัตย์สุจริต และ10) มีความยุติธรรม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นบก. ผู้บริหารระดับกลาง รุ่นที่ 2 (2551, น.24) พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เป็นจริงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาสารคามตามทัศนะบุคลากรมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีพฤติกรรมและความสามารถในการโน้มน้าวการจูงใจในการใช้อิทธิพลหรืออำนาจหน้าที่ในความสัมพันธ์ ซึ่งมีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติหรืออำนวยการ โดยใช้แผนการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. ผู้บริหารสายสนับสนุนฯ เป็นเพศชาย มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมมากกว่าเพศหญิง เนื่องจากในปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีคณะและหน่วยงานจำนวน 19 คณะ/เทียบเท่าคณะ มีบุคลากรสายสนับสนุนจำนวนมาก โดยจำแนกเป็นข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัยและลูกจ้างชั่วคราวที่มีทั้งเพศชายและหญิงอยู่รวมกัน ดังนั้นความแตกต่างกันในด้านของเพศ จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างกัน โดยพื้นฐานของเพศชายจะเป็นเพศที่มีความเข้มแข็ง มีความกล้าหาญและกล้าตัดสินใจมากกว่าเพศหญิงในเกือบทุกด้าน สอดคล้องกับศรีไพร บุญยะเดช

(2547, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย พบว่า ความเป็นภาวะผู้นำของผู้อำนวยการกอง กองแผนงานของส่วนราชการ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มีเพศต่างกัน มีภาวะนำของผู้อำนวยการกองโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

4. ผู้บริหารสายสนับสนุนฯ ที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาโท และสูงกว่าปริญญาโท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมมากกว่าระดับการศึกษาปริญญาตรี การศึกษาโดยส่วนใหญ่ ผู้บริหารสายสนับสนุนฯ มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโทและปริญญาตรี ซึ่งล้วนเป็นบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะมีความชำนาญ การศึกษาจึงถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำรงชีวิต มหาวิทยาลัยมหาสารคามมีนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้มีการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่องในระดับที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ มีการจัดอบรมสัมมนา และพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ที่ทันสมัยจึงให้มีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปไม่ว่าจะเป็นด้านความทะเยอทะยาน มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการยกระดับฐานะและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น มีความมั่นใจว่าจะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ หรือด้านความอุตสาหะพากเพียร สอดคล้องกับแนวคิดของวันชัย มีชาติ (2551, น.123) กล่าวว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารจะต้องมีลักษณะด้านความสามารถทางสติปัญญามีไหวพริบปฏิภาณสามารถคิดวิเคราะห์เพื่อให้ได้ทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหามีการคิดอย่างมีเหตุมีผลรู้สึกผิดชอบชั่วดีมีการเล็งเห็นการณ์ไกล

5. ผู้บริหารสายสนับสนุนฯ ที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์สูงย่อมมีแนวโน้มที่จะบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับโสภาวดี อักษรมัต (2547, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย พบว่า ผู้บริหารของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ในเขตภาคตะวันออกที่มีความแตกต่างในเรื่องเพศ อายุ ระดับเงินเดือน วุฒิการศึกษาและระยะเวลาที่ปฏิบัติงานแตกต่างกันจะทำให้มีทัศนะต่อพฤติกรรมการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารแตกต่างกันทั้งเป็นโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันไปด้วย ส่วนรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน เนื่องจากระบบขั้นเงินเดือนของข้าราชการและการเพิ่มค่าจ้าง ค่าตอบแทนของบุคลากรในหน่วยงานที่แตกต่างกัน ทำให้บุคลากรในองค์กรเกิดความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้น รวมทั้งมีวิธีการในดำเนินการเพื่อให้ผู้ที่ไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมได้เกิดความสำนึก โดยให้ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างจากผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้โดยส่วนใหญ่ระดับขั้นเงินเดือนของผู้บริหารสายสนับสนุนจะอยู่ในระดับ 10,001-15,000 บาท และ 15,001–20,000 บาท เป็นส่วนใหญ่

6. ผู้บริหารสายสนับสนุนฯ ที่มีสถานภาพการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมแตกต่างกัน บุคลากรสายสนับสนุนที่มีสถานภาพการทำงานทั้งที่เป็นข้าราชการ และพนักงานมหาวิทยาลัย มีภาวะผู้นำมากกว่าสถานภาพการทำงานเป็นพนักงานที่จ้างตามภารกิจและลูกจ้าง อีกทั้งยังเป็นบุคลากรกลุ่มที่เป็นข้าราชการ และพนักงานมหาวิทยาลัย ยังมีความน่าเชื่อถือศรัทธาสามารถติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลและหน่วยงานได้อย่างดี กล้าตัดสินใจ มีกระบวนการและมีวิธีการบริหารการจัดการที่ดีที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยก้าวไปสู่ความสำเร็จได้อย่างสูงสุด และมีวินัยในตนเอง โดยยึดมั่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติของทางราชการและมหาวิทยาลัยกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับวิทยา จันทร์ศิริ (2551, น.134) ศึกษาวิจัยพบว่า การพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีสมรรถนะหลักที่จำเป็น 5 อันดับ คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการวางแผนและการจัดการ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และด้านจริยธรรม

7. ผู้บริหารสายสนับสนุนฯ ที่มีตำแหน่งงานในปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการกองและเลขานุการคณะ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์โดยรวมมากกว่าตำแหน่งงานเป็นหัวหน้ากลุ่มงานและหัวหน้างาน เนื่องจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีการแบ่งสายงานของผู้บริหารในระดับกลาง หรือผู้บริหารสายสนับสนุนไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ ผู้อำนวยการกอง เลขานุการคณะ และหัวหน้ากลุ่มงาน ผู้บริหารในระดับนี้เป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยประสานการบริหารงานของผู้บริหารระดับสูง ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสายสนับสนุนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและมีทักษะการบริหารจัดการที่สอดคล้องประสานในทิศทางเดียวกันกับผู้บริหารระดับสูง โดยจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าบุคลากรที่มีดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการกอง และเลขานุการคณะสอดคล้องกับแนวคิดของสมยศ นาวีการ (2544, น.18–19) กล่าวว่า ในองค์กรปัจจุบันมีสภาพแวดล้อมในการทำงานแตกต่างกัน เช่น โครงสร้างขององค์กร บุคลากร และข้อจำกัดด้านทรัพยากร ดังนั้นผู้บริหารจึงมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันตามโครงสร้างองค์กร วิสัยทัศน์ และเป้าหมายขององค์กรนั้น ๆ โดยสามารถ

จำแนกประเภทของผู้บริหารออกเป็น 3 ประเภท คือ ผู้บริหารระดับต้น ผู้บริหารระดับกลาง และผู้บริหารระดับสูง ซึ่งผู้บริหารที่ดีนั้นควรกระจายอำนาจการตัดสินใจควรใช้การบริหารแบบเสรีนิยมเพื่อให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานมากขึ้นในยุคปัจจุบันผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่สามารถเป็นผู้บริหารได้หลากหลายแบบมีศักยภาพและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ ในด้านมีความซื่อสัตย์มั่นคงอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ควรนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำให้อยู่ในระดับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไปและเพื่อให้บุคลากรสามารถนำศักยภาพที่มีอยู่ในแต่ละบุคคลออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่มหาวิทยาลัย

1.2 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปพิจารณาจัดโครงการฝึกอบรมผู้บริหารมหาวิทยาลัยในส่วนที่มีสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำ เช่น ด้านมีความทะเยอทะยาน ด้านมีความอุตสาหะพากเพียร ด้านมีความกล้าหาญและด้านมีความเชื่อถือศรัทธาเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป

1.3 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ควรให้ความสำคัญและพิจารณาหาแนวทางในการรักษาระดับการมีภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสายสนับสนุน และหาแนวทางเพิ่มภาวะผู้นำในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นเพื่อให้บุคลากรนำแนวคิดใหม่มาประยุกต์ใช้กับมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร มีการศึกษาถึงผลกระทบและความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ที่จะมีความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ เช่น ศักยภาพในการปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติ และในด้านอื่น ๆ เพื่อจะสามารถนำข้อมูลจากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยต่อไป

2.2 ควร มีการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยสมรรถนะหลักด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยของรัฐระดับภูมิภาคเพื่อทราบถึงความแตกต่างของสมรรถนะในแต่ละภูมิภาค

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ท่านผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ นักวิจัย และกลุ่มเป้าหมายทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร หน่วยงาน ในการนำไปพัฒนาต่อยอดในประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรองแก้ว อยู่สุข. (2542). *พฤติกรรมองค์การ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2551). Leader Click *ผู้นำแบบนี้แหละ...ที่ใช่*. กรุงเทพฯ: ฐาน บุ๊คส์.

นบก. 2 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม รุ่นที่ 2. (2551). *พฤติกรรมภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เนตร์พัณณา ยาวิราช. (2556). *การจัดการสมัยใหม่*: Modern Management. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส.

บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กาฬสินธุ์: ตักสิลาการพิมพ์.

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กองแผนงาน. (2560). *รายงานผลการดำเนินงานมหาวิทยาลัยมหาสารคามประจำปี* 2560. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภัณฑ์ ออฟเซ็ท.

วันชัย บุญทอง. (2548). *ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูประบบราชการและการปฏิรูปการศึกษา.* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.

วันชัย มีชาติ. (2551). *พฤติกรรมการบริหารองค์กรสาธารณะ.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทยา จันทร์ศิริ. (2551). *การพัฒนาสมรรถนะลักของผู้บริหารสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยของรัฐ.* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต). สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศรีไพร บุญเดช. (2547). *ภาวะผู้นำของผู้อำนวยการกอง: ศึกษากรณีกองแผนงานของส่วนราชการสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

โสภาวดี อักษรมัต. (2547). *การศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้จัดการธนาคารพาณิชย์ในทัศนะของพนักงานในเขตอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี.* (สารนิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อนุวัฒน์ อ่อนเกตุพล. (2547). *คุณลักษณะของผู้บริหารธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของพนักงานธนาคารจังหวัดสุราษฎร์ธานี.* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Gibson, J.L., J.M. Ivancevich, & J.H. Donnelly. (1997). Organization Behavior Structure Process. (9th ed). New York: McGraw-Hill.

กลยุทธ์การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล กรณีศึกษาอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

Strategic Management for Long-Laplae and Lin-Laplae Durian Products A case study of Laplae District Uttaradit Province.

Received: 25 April 2020
Revised: 15 May 2020
Accepted: 22 May 2020

ปรเมษฐ์ หันถา[1] และสุวรรณ จันทิวาสารกิจ[2]
Poramet Hanta[1] and Suwan Juntiwasarakij[2]
[1]นักศึกษาปริญญาโท สาขาการจัดการมรดกวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ คณะวิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
[2]อาจารย์คณะวิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
[1]Master Student of Management of Cultural Heritage and Creative Industries College of Innovation Thammasat University
[2]Lecturer from Faculty of Innovation College Thammasat University
Corresponding Author E-mail: Maldepth8@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ 2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และ 3. เพื่อศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในเขตอำเภอลับแล เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลในเขตอำเภอลับแล รวมทั้งสิ้น 39 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์และการรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ทุเรียน โดยส่วนใหญ่รับรู้ผ่านช่องทางบอกต่อ นักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบในตัวผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลง ลับแล ทุเรียนหลินลับแล ที่มีคุณภาพและรสชาติที่ดี อุปสรรคในการซื้อ คือ บรรจุภัณฑ์ไม่โดดเด่น ควรมีป้ายฉลากบอกรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ และควรแก้ปัญหาทุเรียนอ่อนหรือความสุกไม่พอดี 2) สภาพปัจจุบันของการจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียน พบว่า ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลนั้นอยู่ในขั้นเติบโตเต็มที่ยังไม่ได้มีพัฒนาตราสินค้า ขาดการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้ดูสวยงามมีคุณค่า และขาดการพัฒนาป้ายฉลากที่แสดงรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ และ 3) กลยุทธ์การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล ประกอบด้วย 3.1) กลยุทธ์การยืดวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ 3.2) กลยุทธ์ตราสินค้า 3.3) กลยุทธ์การบรรจุภัณฑ์ และ 3.4) กลยุทธ์ป้ายฉลาก

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหารจัดการ, ผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล, ทุเรียนหลินลับแล

Abstract

The purposes of this study were 1. to the perception of news and opinions of tourists to the for Long-Laplae and Lin-Laplae Durian Products a case study of Laplae District, Uttaradit Province 2. to study the current condition of Long-Laplae and Lin-Laplae Durian Products a case study of Laplae District, Uttaradit Province and 3. to study the strategic management for Long-Laplae and Lin-Laplae Durian Products a case study of Laplae District, Uttaradit Province. This is a qualitative research. There are research tools, including an interview form, with the target audience being tourists who travel in Laplae district. Government officials involved and entrepreneurs related to the durian industry have gone astray a total of 39 people Long-Laplae and Lin-Laplae Durian in Laplae District. That comes from the Purposive Sampling method and then the data from the interview form and the compilation from related

documents for content analysis. The results of the study showed that 1) Aareness of news and consumer opinions on durian products Most of them are aware through the word of mouth tourists have a passion for the products. Long-Laplae and Lin-Laplae Durian quality and good taste the drawback to the purchase is that the packaging is not outstanding.There should be a label indicating various details about the product. and should solve the problem of mild durian or unripe ripeness. 2) The current state of durian product management shows that Long-Laplae and Lin-Laplae Durian is at its peak, and the brand hasn't been developed yet. Lack of packaging development to look beautiful and valuable and lack of development of labels that show product details and 3) strategic management for Long-Laplae and Lin-Laplae Durian Products Consisting of 3.1) strategies for extending the product life cycle 3.2) branding strategies 3.3) packaging strategies and 3.4) labeling strategies.

Keywords: Strategic Management, Long-Laplae Durian Products, Lin-Laplae Durian

บทนำ

ปัจจุบันทุเรียนไทยเป็นที่นิยมอย่างมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการส่งออกขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จากความนิยมและชื่นชอบในรสชาติทุเรียนไทยของชาวต่างชาติรวมถึงมาตรฐานการผลิตที่ดี ส่งผลให้ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวที่มีอัตราการส่งออกทุเรียนมากที่สุดสูงถึงร้อยละ 70 โดยปี พ.ศ. 2561 มีการส่งออก 518,882 ตัน คิดเป็นมูลค่า 35,333 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2560 ร้อยละ 3.05 (กรมศุลกากร, 2562) จากการขยายตัวของอุปทานส่งออกทุเรียนของไทยได้ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของราคาหน้าสวนที่เกษตรกรได้รับ โดยแนวโน้ม 10 ปี ที่ผ่านมาราคาทุเรียนหน้าสวนได้ปรับตัวเพิ่มขึ้นมากกว่า 3 เท่า จากระดับราคาเฉลี่ย 20.53 บาทต่อกิโลกรัม เป็น 72.01 บาทต่อกิโลกรัมในปี พ.ศ. 2561 (สมพร อิศวิลานนท์, 2562) การเติบโตของตลาดทุเรียนไม่เพียงแต่ส่งผลดีต่อเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนเท่านั้น แต่ยังส่งผลในทิศทางบวกต่อเศรษฐกิจภาพรวมทั้งจังหวัด

ความอุดมสมบูรณ์และสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ทำให้เกิดทุเรียนสายพันธุ์ท้องถิ่นหลายสายพันธุ์ที่มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน ในหลายพื้นที่ของประเทศไทยได้นำจุดเด่นของทุเรียนมาพัฒนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร “ชม ชิม ช้อป” ภายในสวน หลายแห่งมีการพัฒนาเป็นโฮมสเตย์ การจัดการนำเที่ยวในสวนทุเรียน รวมถึงรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งนำมาสู่การแข่งขันที่มากขึ้น ดังนั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทุเรียนของแต่ละจังหวัดให้มีความโดดเด่นเป็นของดีประจำจังหวัดเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้บริโภค รวมถึงนักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้ามาเที่ยวชม และชิมทุเรียนจากสวน ซึ่งจะทำให้เกิดการเดินทาง การค้างแรม และการใช้จ่ายภายในจังหวัดเพิ่มขึ้น ซึ่งนับว่าความสำเร็จในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทุเรียนจะนำไปสู่ความมั่นคง และยั่งยืนภายในจังหวัด

จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีพันธุ์ทุเรียนพื้นเมืองที่มีชื่อเสียง มีชื่อพันธุ์ว่า “ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล” เป็นของดีประจำจังหวัดที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นของฝากขึ้นชื่อ เนื่องจากคุณสมบัติพิเศษของทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลที่มีความโดดเด่นคือ มีเนื้อมาก เนื้อแห้งละเอียดเหนียว ไม่มีเส้นใย รสชาติหวาน มัน กลิ่นอ่อน เมล็ดลีบเล็ก ซึ่งนับว่าเป็นลักษณะที่ดีของทุเรียน อีกทั้งทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือ GI (Geographical Indication) เป็นการการันตีว่าในเขตพื้นที่มีผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ที่มีพื้นฐานมาจากสภาพทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ทำให้เกิดผลผลิตที่ดีซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น (กองทรัพย์สินทางปัญญา สำนักงานกิจการอุตสาหกรรมอาหาร, 2558) โดยจุดเด่นดังกล่าวเป็นผลให้ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลสามารถจำหน่ายได้ราคาสูงกว่าทุเรียนหลายสายพันธุ์ในท้องตลาด ซึ่งนับว่าเป็นข้อดีที่ช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ชุมชนท้องถิ่น รวมถึงผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมได้รับผลดีตามไปด้วย

ดังนั้น จากที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่าทุเรียนเป็นผลไม้ที่นิยมทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยทุเรียนท้องถิ่นพันธุ์หลงลับแล หลินลับแลนั้นมีลักษณะพิเศษที่โดดเด่นตามคุณลักษณะของทุเรียนพันธุ์ดี และมีราคาสูงกว่าพันธุ์อื่นในท้องตลาด ทำให้เป็นที่รู้จักของผู้บริโภคในนาม “ทุเรียนพรีเมี่ยม” ที่ผู้บริโภคให้ความสนใจอย่างแพร่หลาย แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่ารสชาติ

และลักษณะของทุเรียนจะมีความโดดเด่นเป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภค แต่เนื่องจากทุเรียนพันธุ์หลงลับแล หลินลับแลมีราคาสูงกว่าสายพันธุ์อื่นจึงเป็นอุปสรรคในการตัดสินใจซื้อ ทั้งการซื้อรับประทานเองรวมถึงซื้อเป็นของฝาก ด้วยปัจจัยนี้ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียนเพื่อแก้ไขข้อจำกัดของการซื้อของผู้บริโภค โดยศึกษาสภาพปัจจุบันของผลิตภัณฑ์ การรับรู้และความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ ตลอดจน การนำข้อมูลที่ได้ไปใช้กำหนดกลยุทธ์การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล หลินลับแล ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ได้อย่างเหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้เกิดการซื้อทุเรียนสด รวมถึงผลิตภัณฑ์แปรรูปจากทุเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น ทั้งเกษตรกร กลุ่มแปรรูปสินค้าเกษตร รวมถึงผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนของจังหวัดอุตรดิตถ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
3. เพื่อศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ จำนวนทั้งสิ้น 39 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ 1) นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 30 คน 2) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 4 คน และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 5 คน

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) มี 2 รูปแบบ คือ 1) แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structured Interviews) เป็นแนวคำถามเกี่ยวกับการรับรู้และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) เป็นแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง คือ 1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างโดยตรง และ 2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการศึกษาวารสารวิชาการทั้งในและต่างประเทศ โดยทำการทบทวนอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล กรณีศึกษาอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยได้จำแนกผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล กรณีศึกษาอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับทุเรียนท้องถิ่นของอำเภอลับแล พันธุ์หลงหลับแล และหลินหลับแล โดยส่วนใหญ่รับรู้ผ่านช่องทางบอกต่อกันมากกว่าช่องทางอื่น ๆ รองลงมาคือช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook และมีบางส่วนไม่เคยรับรู้ผ่านทางช่องทางใด ๆ เลย นอกจากนี้มีการรับรู้ผ่านโทรทัศน์เพียงเล็กน้อย ความคิดเห็นของ

นักท่องเที่ยวมีต่อทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความชื่นชอบในตัวผลิตภัณฑ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลนั้นมีคุณภาพและรสชาติที่ดี ด้านราคาโดยการซื้อทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล ในพื้นที่อำเภอลับแลมีราคาถูกกว่าซื้อจากพื้นที่อื่น ช่องทางการจัดจำหน่ายภายในเขตอำเภอลับแลจะมีร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลเป็นจำนวนมาก ง่ายต่อการค้นหาและเลือกซื้อสินค้า การบรรจุภัณฑ์นักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่าบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในการบรรจุผลิตภัณฑ์นั้นมีความแข็งแรงทนทานและง่ายต่อการขนส่ง แต่ไม่ได้มีความสวยงามหรือโดดเด่นจากผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ส่วนในเรื่องตราสินค้าและป้ายฉลากไม่มีความโดดเด่นในการดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวได้ ส่วนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสิ่งที่ควรปรับปรุงเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทุเรียน คือ ควรมีป้ายฉลากบอกรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ไม่มีความสวยงามไม่จูงใจในการซื้อ ส่วนปัญหาที่นักท่องเที่ยวพบและเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ คือ รูปแบบทุเรียนสด พบว่า ได้รับทุเรียนอ่อนและบ้างก็พบว่ามีความสุกไม่พอดีในผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปพบบางส่วนไม่ได้มาตรฐานทุเรียนทอดที่มีกลิ่นเหม็นหืนของน้ำมัน เหล่านี้เป็นสิ่งที่ควรพัฒนาในผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีดังนี้

2.1 วงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ พบว่า ผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลนั้นอยู่ในขั้นเติบโตเต็มที่เนื่องจากที่ผ่านมายอดขายยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่มองว่ายอดขายคงไม่เพิ่มไปมากกว่านี้แล้วเนื่องจากที่ผ่านมามียอดขายถึงขั้นผลผลิตออกมาไม่พอกับความต้องการของผู้บริโภคในบางช่วงและช่วงหลังมานี้ชาวบ้านหลายคนเห็นว่าทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลนั้นมียอดขายที่ดีจึงนิยมปลูกกันมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดการแข่งขันกันเองระหว่างตัวผลิตภัณฑ์และอาจทำให้มีผลิตภัณฑ์ล้นตลาดจนเข้าสู่ขั้นอิ่มตัว

2.2 ตราสินค้า พบว่า ผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลทั้งรูปแบบผลทุเรียนสด ทุเรียนทอดและทุเรียนกวนยังไม่ได้มีการใช้ตราสินค้าในส่วนของผู้ประกอบการเองมองว่าเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตในเรื่องของต้องจ้างนักออกแบบมาออกแบบตราสินค้าหรือว่าสัญลักษณ์และเพิ่มขั้นตอนการผลิตให้ยุ่งยาก จึงอาศัยการแนะนำบอกกันปากต่อปากมากกว่าที่จะใช้ตราสินค้าที่สามารถทำให้ผู้บริโภคนั้นจดจำผลิตภัณฑ์ของตนเองได้ อีกทั้งทางเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเองก็มองว่าเป็นเรื่องของผู้ประกอบการเป็นเรื่องของครัวเรือนว่าจะใช้หรือไม่ใช้ก็ได้ การขาดการสนับสนุนจากทางภาครัฐและเจ้าหน้าที่จึงยังทำให้ผู้ประกอบการยังไม่เห็นถึงความสำคัญของตราสินค้าและไม่มีงบประมาณ

2.3 การบรรจุภัณฑ์ พบว่า การบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลทั้งรูปแบบผลทุเรียนสด ทุเรียนทอดและทุเรียนกวน โดยจะเน้นการบรรจุภัณฑ์ที่มีความแข็งแรง ทนทานเป็นหลัก ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญในเรื่องนี้เนื่องจากตัวผลทุเรียนสดนั้นเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องการการบรรจุภัณฑ์ที่มีความแข็งแรงทนทานเนื่องจากมีน้ำหนักเยอะแต่ว่าในปัจจุบันการแข่งขันกันระหว่างตัวผลิตภัณฑ์นั้นมีมากทุเรียนในหลาย ๆ พื้นที่ก็เริ่มมีชื่อเสียงและเป็นที่ต้องการของตลาดเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ การบรรจุภัณฑ์ที่แข็งแรงทนทานอย่างเดียวคงไม่พอที่จะเข้าไปแข่งขับกับผลิตภัณฑ์อื่นการที่มีบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามจะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น

2.4 ป้ายฉลาก พบว่า ผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลทั้งรูปแบบผลทุเรียนสด ทุเรียนทอดและทุเรียนกวน ผู้ประกอบการยังไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับป้ายฉลากที่แสดงรายละเอียดในเรื่องต่าง ๆ ของตัวผลิตภัณฑ์เท่าที่ควรยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญและความจำเป็นสำหรับทุเรียนนั้นป้ายฉลากมีความสำคัญมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะในทุเรียนแปรรูป ซึ่งลักษณะส่วนใหญ่แล้วจะเป็นทุเรียนกวน ทุเรียนทอด รวมถึงขนมอื่น ๆ ที่แปรรูปจากทุเรียน ซึ่งอาจเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคบางกลุ่ม เช่น ผู้ที่ควบคุมอาหาร หรือมีโรคประจำตัวต้องระวังเป็นอย่างมาก ถ้าหากขาดการให้ข้อมูลรายละเอียดก็อาจเป็นข้อจำกัดในการซื้อของผู้บริโภค

3. เพื่อศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ผลการวิจัยพบว่า จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ส่วนราชการในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ประกอบการ ผู้วิจัยได้นำมาสรุป วิเคราะห์ และออกแบบกลยุทธ์การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ดังนี้

3.1 กลยุทธ์การยืดวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ ซึ่งการยืดวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์นั้นก็สามารถทำได้ตามกลยุทธ์ต่าง ๆ ดังนี้

1) พัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายขึ้นมาใหม่ เช่น ฐานผู้บริโภคเดิมของผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลนั้นจะเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และคนในพื้นที่เป็นหลักก็ส่งเสริมให้มีการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้มีความหลากหลายมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันพฤติกรรมของผู้บริโภคนั้นเปลี่ยนไป ผู้บริโภคต้องการความสะดวกสบายมากขึ้น ดังนั้น การเพิ่มการสั่งซื้อผ่านทางช่องทางออนไลน์นั้นจะเป็นการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี

2) เสนอการรับประกันสินค้า เช่น ผลทุเรียนสดควรมีการเสนอการรับประกันว่าผลทุเรียนที่ผู้บริโภคได้รับไปนั้นมีความสุกที่พอดี ไม่ดิบหรืออยู่ในระดับที่ผู้บริโภคต้องการและเป็นทุเรียนพันธุ์หลงลับแล พันธุ์หลินลับแล 100% เนื่องจากปัญหาที่ผ่าน ๆ มาคือ ผู้บริโภคได้รับผลทุเรียนที่ดิบและบางรายก็ไม่ได้รับทุเรียนพันธุ์หลงลับแล พันธุ์หลินลับแล แต่พันธุ์อื่น ๆ หากผู้บริโภคได้รับผลิตภัณฑ์ที่ไม่ตรงกับทางผู้ประกอบการได้อ้างไว้ก็สามารถรับเงินคืนได้

3) ค้นหาตลาดใหม่สำหรับผลิตภัณฑ์ เช่น โฆษณาให้ผู้บริโภคที่ยังไม่เคยบริโภคทุเรียนมาก่อนได้เห็นว่าหากจะลองรับประทานทุเรียนเป็นครั้งแรกก็ควรลองทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล เนื่องจากทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลนั้นเป็นพันธุ์ทุเรียนที่มีลักษณะเด่นตรงที่ไม่มีกลิ่น จึงรับประทานง่ายเหมาะสำหรับผู้บริโภคที่มีความกังวลในเรื่องของกลิ่นของทุเรียน

4) เพิ่มส่วนผสมใหม่หรือตัดส่วนผสมเดิมออกไป คือ การปรับปรุงตัวผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงคุณสมบัติหรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์เดิมให้มีความแตกต่างสร้างความสดใสแก่ตัวผลิตภัณฑ์ เช่น ทุเรียนทอดก็คิดค้นรสชาติใหม่ ๆ ออกมา นอกจากจะช่วยการยืดวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์แล้วยังเป็นการสร้างตัวเลือกผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายจากผู้ประกอบการคนอื่นอีกด้วย

3.2 กลยุทธ์ตราสินค้า ใช้กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างของตราสินค้า เนื่องจากทุเรียนหลงลับแล หลินลับแลของจังหวัดอุตรดิตถ์ มีความพิเศษในเรื่องเป็นทุเรียนที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือ GI (Geographical Indication) เป็นการการันตีว่าในเขตพื้นที่มีผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพที่มีพื้นฐานมาจากสภาพทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ทำให้เกิดผลผลิตที่ดีซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ซึ่งเป็นจุดเด่นที่มีความแตกต่างจากทุเรียนของพื้นที่อื่นเพื่อสร้างความแตกต่างระหว่างทุเรียนพันธุ์นี้ซึ่งผลิตในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ให้ผู้บริโภคเข้าใจหากตราสินค้ามีความคล้ายกันแล้วยังเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันที่ได้จากการผลิตในพื้นที่อื่นซึ่งอาจจะสร้างความสับสนให้แก่ผู้บริโภคได้ การสร้างตราสินค้าให้มีความโดดเด่นนั้นจะทำให้ผู้บริโภคสามารถจดจำตัวผลิตภัณฑ์ได้หรือแม้แต่การใช้ข้อความง่าย ๆ หรือสัญลักษณ์ที่โดดเด่นก็สามารถช่วยได้เช่นกัน

3.3 กลยุทธ์การบรรจุภัณฑ์ ประกอบด้วย

1) การบรรจุภัณฑ์สำหรับสายผลิตภัณฑ์ มีสิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือหากมีหลายผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในเครือเดียวกัน ควรที่จะใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีสีเหมือน ๆ กัน หรือว่ามีการตกแต่งเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยแต่แบบสียังคงเหมือนเดิมซึ่งวิธีนี้ข้อดีคือเมื่อผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ท้องตลาดด้วยการที่มีลักษณะของบรรจุภัณฑ์เหมือนกับผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ในท้องตลาดแล้วนั้นจะทำให้การรับรู้ได้รวดเร็ว ซึ่งการบรรจุภัณฑ์ที่คล้ายกันนี้ต้องคำนึงถึงผลิตภัณฑ์ที่จะต้องมีคุณภาพเดียวกันหรือไม่ก็มีวิธีการใช้สอยไม่แตกต่างกัน เช่น ทุเรียนทอดที่เคยออกสู่ท้องตลาดแล้วได้มีการใช้บรรจุภัณฑ์สีเหลืองแต่พอเดือนลัดมาได้มีผลิตภัณฑ์ใหม่เกิดขึ้นมาซึ่งก็คือทุเรียนกวนก็ควรที่จะใช้บบรรจุภัณฑ์ในลักษณะเดิมสีเดิม

2) การบรรจุภัณฑ์รวม เป็นการส่งเสริมการขายสำหรับผลิตภัณฑ์ใหม่หรืออาจจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่กำลังจะถอด

ออกจากตลาด เพื่อเป็นการกระตุ้นยอดขายเพิ่มการบริโภคตัวอย่าง คือ การนำเอาผลิตภัณฑ์หลายชนิดมาบรรจุรวมกันเป็นหนึ่งบรรจุภัณฑ์ เช่น การบรรจุทุเรียนทอดในหนึ่งบรรจุภัณฑ์แต่มีถึงสองรสชาติ เป็นต้น

3) การเปลี่ยนแปลงภาชนะ คือ เป็นการพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้นและทันสมัยมากขึ้น โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวอาจไม่ใช่คนในพื้นที่และอยู่ห่างไกล ดังนั้น การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับทุเรียนสดให้สามารถคงสภาพเก็บได้นานไม่ช้ำในสภาพทั่วไปในช่วงระยะเวลาการเดินทางไปยังที่หมายจะช่วยให้นักท่องเที่ยวกล้าซื้อทุเรียนสดเพื่อนำกลับไปเป็นของฝากได้จำนวนมากขึ้น

4) บรรจุภัณฑ์ที่สะท้อนบุคลิกของสินค้า เนื่องจากทุเรียนหลงลับแล และหลินลับแลมีราคาสูง โดยเฉพาะทุเรียนสดราคาผลิตภัณฑ์สูงกว่าทุเรียนทั่วไป เช่น พันธุ์หมอนทอง ดังนั้น ทุเรียนทุเรียนหลงลับแล และหลินลับแล ควรจัดอยู่ในบรรจุภัณฑ์ที่เล็กลงปริมาณน้อยลงแต่ออกแบบให้มีดูมีคุณค่ามากขึ้น เช่น ออกแบบบรรจุภัณฑ์ทุเรียน 1 พู ใส่ในกล่องที่ดูมีคุณค่าเพื่อให้ลูกค้าสามารถซื้อเป็นของฝากได้จำนวนมาก

3.4 กลยุทธ์ป้ายฉลาก โดยการให้รายละเอียดที่สำคัญอย่างครบถ้วนและให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงกับลูกค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ทุเรียนนั้นป้ายฉลากมีความสำคัญมากในปัจจุบันในยุคที่สุขภาพเป็นสิ่งสำคัญโดยผู้บริโภคมีความใส่ใจสุขภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในทุเรียนแปรรูปส่วนใหญ่แล้วจะเป็นทุเรียนกวน ทุเรียนทอด รวมถึงขนมอื่น ๆ ที่แปรรูปจากทุเรียน ซึ่งอาจเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคบางกลุ่ม เช่น ผู้ที่ควบคุมอาหารหรือมีโรคประจำตัวต้องระวังเป็นอย่างมาก ถ้าหากขาดการให้ข้อมูลรายละเอียดก็อาจเป็นข้อจำกัดในการซื้อของผู้บริโภค โดยป้ายฉลากต้องประกอบด้วยส่วนของข้อมูล วันที่ผลิต วันหมดอายุ อายุการเก็บรักษา วิธีการเก็บรักษา ขนาดและปริมาณ ผู้ผลิต ส่วนประกอบต่าง ๆ ข้อมูลทางโภชนาการ ข้อมูลสำหรับผู้แพ้อาหาร รวมถึงคุณลักษณะพิเศษของผลิตภัณฑ์ถ้าหากผลิตภัณฑ์มีข้อมูลเหล่านี้ลงไปจะทำให้ตัวผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น อีกทั้งจะช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกซื้อได้ง่ายขึ้นจากข้อมูลผลิตภัณฑ์

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล กรณีศึกษาอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล กรณีศึกษาอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ส่วนใหญ่รับรู้ผ่านช่องทางบอกต่อกันมากกว่าช่องทางอื่น ๆ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความชื่นชอบในตัวผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแลที่มีคุณภาพและรสชาติที่ดีด้านราคาของผลิตภัณฑ์ทุเรียนมีราคาสูง แต่การซื้อในพื้นที่อำเภอลับแลมีราคาถูกกว่าซื้อจากพื้นที่อื่นช่องทางการจัดจำหน่ายภายในเขตอำเภอลับแลจะมีร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลเป็นจำนวนมากง่ายต่อการค้นหาและเลือกซื้อสินค้า ด้านการบรรจุภัณฑ์มีความแข็งแรงทนทานและง่ายต่อการขนส่งแต่ไม่ได้มีความสวยงามหรือโดดเด่นจากผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ในเรื่องตราสินค้าและป้ายฉลากไม่มีความโดดเด่นในการดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวได้ ส่วนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสิ่งที่ควรปรับปรุงเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทุเรียน คือ ควรมีป้ายฉลากบอกรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ไม่มีความสวยงามไม่จูงใจในการซื้อปัญหาทุเรียนอ่อนหรือมีความสุกไม่พอดีในผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปพบบางส่วนไม่ได้มาตรฐานทุเรียนทอดที่มีกลิ่นเหม็นหืนของน้ำมัน

2. สภาพปัจจุบันของการจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล กรณีศึกษาอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลนั้นอยู่ในขั้นเติบโตเต็มที่ด้านตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลทั้งรูปแบบผลทุเรียนสด ทุเรียนทอดและทุเรียนกวนยังไม่ได้มีการใช้ตราสินค้าเนื่องจากเป็นการเพิ่มต้นทุนและผู้ประกอบการไม่สามารถรับภาระในการออกแบบได้ การขาดการสนับสนุนจากทางภาครัฐและเจ้าหน้าที่จึงยังทำให้ผู้ประกอบการยังไม่เห็นถึงความสำคัญของตราสินค้าและไม่มีงบประมาณจึงอาศัยการแนะนำบอกกันปากต่อปากให้เป็นที่รู้จักในด้านการบรรจุภัณฑ์สำหรับทุเรียนสดเน้นมีความแข็งแรงทนทานเป็นหลักขาดการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้ดูสวยงามดูมีคุณค่า ซึ่งจะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้นและป้ายฉลาก โดยผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลทั้งรูปแบบผลทุเรียนสด ทุเรียนทอดและทุเรียนกวน ผู้ประกอบการยังไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับป้ายฉลากที่แสดงรายละเอียดในเรื่องต่าง ๆ ของตัวผลิตภัณฑ์เท่าที่ควร

3. กลยุทธ์การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล กรณีศึกษาอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ส่วนราชการในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ประกอบการ ผู้วิจัยได้นำมาสรุป วิเคราะห์ และออกแบบกลยุทธ์การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ กลยุทธ์การยืดวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย พัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายใหม่ การรับประกันสินค้า ค้นหาตลาดใหม่สำหรับผลิตภัณฑ์ และเพิ่มส่วนผสมใหม่หรือตัดส่วนผสมเดิมออกไป ถัดมากลยุทธ์ตราสินค้าใช้กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างของตราสินค้าในทุเรียนหลงลับแล หลินลับแลของจังหวัดอุตรดิตถ์ ต่อมากลยุทธ์การบรรจุภัณฑ์ โดยใช้การบรรจุภัณฑ์สำหรับสายผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์รวม การเปลี่ยนแปลงภาชนะบรรจุภัณฑ์ที่สะท้อนบุคลิกของสินค้าและกลยุทธ์ป้ายฉลาก โดยการให้รายละเอียดที่สำคัญอย่างครบถ้วนและให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงกับลูกค้า ตามแผนภาพกลยุทธ์กลยุทธ์การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียน ดังนี้

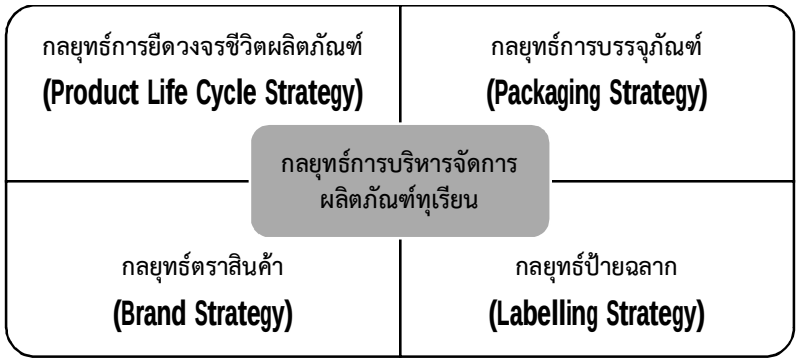

แผนภาพที่ 1 กลยุทธ์การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. กลยุทธ์การยืดวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ พบว่า ผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลนั้นอยู่ในขั้นเติบโตเต็มที่ เนื่องจากที่ผ่านมายอดขายยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่มองว่ายอดขายคงไม่เพิ่มไปมากกว่านี้แล้ว เนื่องจากที่ผ่านมามียอดขายถึงขั้นผลผลิตออกมาไม่พอกับความต้องการของผู้บริโภคในบางช่วงและช่วงหลังมานี้ชาวบ้านหลายคนเห็นว่าทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลนั้นมียอดขายที่ดีจึงนิยมปลูกกันมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดการแข่งขันกันเองระหว่างตัวผลิตภัณฑ์และอาจทำให้มีผลิตภัณฑ์ล้นตลาดจนเข้าสู่ขั้นอิ่มตัว ดังนั้นผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล จึงควรใช้กลยุทธ์การยืดผลิตภัณฑ์ โดยการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายทุเรียนเสนอการรับประกันสินค้าค้นหาตลาดใหม่สำหรับผลิตภัณฑ์และการเพิ่มส่วนผสมใหม่หรือตัดส่วนผสมเดิมออกไป เพื่อยืดวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์หลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล สอดคล้องกับรณชัย ตันตระกูล (2550) ที่เสนอแนะว่าเมื่อผลิตภัณฑ์เข้าสู่ช่วงเติบโตจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์เพื่อยืดวงจรชีวิต เพื่อชะลอไม่ให้เข้าสู่ช่วงตกต่ำ ได้โดยการพัฒนาช่องทางจำหน่ายใหม่สำหรับผลิตภัณฑ์เสนอการรับประกันเพิ่มส่วนผสมใหม่หรือตัดส่วนผสมเดิมออกไปเพื่อยืดวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ให้ยาวขึ้น

2. กลยุทธ์ตราสินค้า พบว่า ผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลทั้งรูปแบบผลทุเรียนสด ทุเรียนทอดและทุเรียนกวนยังไม่ได้มีการใช้ตราสินค้าหรือการพัฒนาตราสินค้า ดังนั้น ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล จึงควรพัฒนาตราสินค้าเนื่องจากจะสามารถทำให้ผู้บริโภคสามารถแยกแยะความต่างระหว่างผลิตภัณฑ์ โดยใช้กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างของตราสินค้า เนื่องจากทุเรียนหลงลับแล หลินลับแลของจังหวัดอุตรดิตถ์ มีความพิเศษในเรื่องเป็นทุเรียนที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือ GI (Geographical Indication) เป็นการการันตีว่าในเขตพื้นที่มีผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพที่มีพื้นฐานมาจากสภาพทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ทำให้เกิดผลผลิตที่ดีซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ซึ่งเป็นจุดเด่นที่มีความแตกต่างจากทุเรียนของพื้นที่อื่น เพื่อสร้างความแตกต่างระหว่างทุเรียนพันธุ์นี้ซึ่งผลิตในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ให้

ผู้บริโภคเข้าใจหากตราสินค้ามีความคล้ายกันแล้วยังเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันที่ได้จากการผลิตในพื้นที่อื่นซึ่งอาจจะสร้างความสับบสนให้แก่ผู้บริโภคได้ ดังนั้นผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลจึงควรสร้างความแตกต่างของตราสินค้าเพื่อจูงใจผู้บริโภค สอดคล้องกับพัชรินทร์ สุภาพันธ์ และคณะ (2560, น.35-44) พบว่า การระบุความแตกต่างระหว่างสินค้าเกษตรทั่วไปและสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับศันธนีย์ อุ่นจิตติ (2559, น.63) พบว่า กลยุทธ์การแข่งขันด้านการสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดโลก

3. กลยุทธ์การบรรจุภัณฑ์ พบว่า การบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลทั้งรูปแบบผลทุเรียนสด ทุเรียนทอดและทุเรียนกวน โดยจะเน้นการบรรจุภัณฑ์ที่มีความแข็งแรงทนทานเป็นหลัก แต่ยังขาดการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม สมัย ดูพรีเมียม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล เป็นทุเรียนที่มีราคาค่อนข้องสูง ดังนั้น การจำหน่ายทุเรียนสดทั้งผลจะทำให้สามารถจำหน่ายได้จำนวนน้อย ดังนั้นทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลจึงควรพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น โดยใช้บรรจุภัณฑ์ที่สะท้อนบุคลิกของสินค้าใช้การบรรจุภัณฑ์สำหรับสายผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์รวม และการเปลี่ยนแปลงภาชนะเพื่อให้เหมาะสมสำหรับทุเรียนที่มีระดับราคาสูง เนื่องจากภาชนะบรรจุภัณฑ์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมและสนับสนุนให้ตัวผลิตภัณฑ์สามารถแข่งขันและสร้างการขายเกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับศรัฐ สิมศิริ และคณะ (2560, น.137-147) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความน่าสนใจและการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค ได้แก่ ที่มีบรรจุภัณฑ์สวยงามและเหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์

4. กลยุทธ์ป้ายฉลาก พบว่า ผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแลทั้งรูปแบบผลทุเรียนสด ทุเรียนทอดและทุเรียนกวน ผู้ประกอบการยังไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับป้ายฉลากที่แสดงรายละเอียดในเรื่องต่าง ๆ ของตัวผลิตภัณฑ์เท่าที่ควร ยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญและความจำเป็น ดังนั้น กลยุทธ์ด้านป้ายฉลากจึงควรให้ความสำคัญโดยการให้รายละเอียดที่สำคัญอย่างครบถ้วนและให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงกับลูกค้า สำหรับผลิตภัณฑ์ทุเรียนนั้นป้ายฉลากมีความสำคัญมากในปัจจุบันในยุคที่สุขภาพเป็นสิ่งสำคัญโดยผู้บริโภคมีความใส่ใจสุขภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในทุเรียนแปรรูปส่วนใหญ่แล้วจะเป็นทุเรียนกวน ทุเรียนทอด รวมถึงขนมอื่น ๆ ที่แปรรูปจากทุเรียน ซึ่งอาจเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคบางกลุ่ม เช่น ผู้ที่ควบคุมอาหารหรือมีโรคประจำตัวต้องระวังเป็นอย่างมาก ถ้าหากขาดการให้ข้อมูลรายละเอียดก็อาจเป็นข้อจำกัดในการซื้อของผู้บริโภค วิธีการเก็บรักษา ขนาดและปริมาณ ผู้ผลิต วันหมดอายุ ส่วนประกอบต่าง ๆ การใส่รายละเอียดข้อมูลทางโภชนาการ เหล่านี้ลงไปจะทำให้ตัวผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น อีกทั้งจะช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกซื้อได้ง่ายขึ้นจากข้อมูลผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับพวงพรภัสสร์ วิริยะ และคณะ (2561, น.137-150) การระบุป้ายฉลากเกี่ยวกับคุณค่าทางโภชนาการ วันผลิตและหมดอายุ อย่างชัดเจนเพื่อตอบสนองความต้องของผู้บริโภคและเป็นการเพิ่มทางเลือกให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ภาครัฐ ควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรในการใช้เทคโนโลยีในการเก็บเกี่ยวเพื่อให้มีการเก็บเกี่ยวผลทุเรียนอย่างแม่นยำ รวมถึงควรสนับสนุนผู้ประกอบการทางด้านการจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ความโดดเด่นเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ภาครัฐควรส่งเสริมให้เกษตรกรและผู้ประกอบการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผลิตภัณฑ์สามารถเข้าสู่การรับรองมาตรฐานยกระดับมาตรฐานของทุเรียนทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

1.2 ผู้ประกอบการ ควรพัฒนาการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ทุเรียน โดยใช้กลยุทธ์การยืดวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย พัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายใหม่ การรับประกันสินค้า ค้นหาตลาดใหม่สำหรับผลิตภัณฑ์และเพิ่มส่วนผสมใหม่หรือตัดส่วนผสมเดิมออกไปถัดมากลยุทธ์ตราสินค้าใช้กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างของตราสินค้าในทุเรียนหลงลับแล หลินลับแลของจังหวัดอุตรดิตถ์ ต่อมากลยุทธ์การบรรจุภัณฑ์ โดยใช้การบรรจุภัณฑ์สำหรับสายผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์รวม การเปลี่ยนแปลงภาชนะบรรจุภัณฑ์ที่สะท้อนบุคลิกของสินค้าและกลยุทธ์ป้ายฉลาก โดยการให้รายละเอียดที่สำคัญอย่างครบถ้วนและให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงกับลูกค้า

1.3 เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ควรระมัดระวังในเรื่องการเก็บเกี่ยวมีการบันทึกช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยวทุเรียนแต่ละรุ่นเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพไปสู่ผู้บริโภคซึ่งจะทำให้เกิดการซื้อซ้ำในครั้งต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร ศึกษาทัศนคติและความชอบของผู้บริโภคที่มีต่อทุเรียนทุเรียนหลงลับแล และทุเรียนหลินลับแล เนื่องจากผู้บริโภคมีความชอบที่แตกต่างกันในเรื่องกลิ่นและลักษณะเนื้อของทุเรียน ดังนั้น จึงควรศึกษาเพื่อทำความเข้าใจผู้บริโภคเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจำหน่ายทุเรียนรวมถึงการประชาสัมพันธ์ได้อย่างเหมาะสม

2.2 ควร ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ทุเรียนหลงลับแล และทุเรียนหลินลับแล ทั้งทุเรียนสดและแปรรูปของผู้บริโภคเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลและปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดในการซื้อและเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทุเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคทั้งนี้เพื่อการพัฒนาอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้เป็นอย่างดีด้วยความเมตตาและความอนุเคราะห์ของอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และคณาจารย์ทุกท่านที่ให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะในการแก้ไขจุดบกพร่องในการดำเนินการวิจัยเสมอมา และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง นักท่องเที่ยว รวมไปถึงผู้ประกอบการที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลสำคัญอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กรมศุลกากร. (2562). *รายงานสถิตินำเข้า-ส่งออก.* สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2562, จาก http://www.customs.go.th/statistic_report.php?ini_content=statistics_report

กองทรัพย์สินทางปัญญา สำนักงานกิจการอุตสาหกรรมอาหาร. (2558). *สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์คืออะไร*. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2562, จาก https://gi-act.maff.go.jp/thai/outline.html

พวงพรภัสสร์ วิริยะ สุภาพร ลักษมีธนสาร และปิยะมาศ สุรภพพิสิษฐ์. (2561). ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวหอมมะลิ (ขนมจีนอบแห้ง). *วารสารสมาคมนักวิจัย,* 23(3), 137-150.

พัชรินทร์ สุภาพันธ์ และคณะ. (2560). กลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารปาริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ,* (*ฉบับพิเศษ*), 35-44.

รณชัย ตันตระกูล. (2550). *การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ท็อป.

ศรัฐ สิมศิริ และคณะ. (2560). ปัจจัยด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ กรณีศึกษา: เขื่อนรัชชประภา อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,* 12(1), 137-147.

ศันธนีย์ อุ่นจิตติ. (2559). *กลยุทธ์การแข่งขันพื้นฐานที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของผู้ประกอบการไทยในตลาดโลก.* (การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สมพร อิศวิลานนท์. (2562). *สถานการณ์การผลิตและการบริโภคทุเรียนของโลกและการส่งออกทุเรียนของไทย.* สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2562, จาก https://www.trf.or.th/component/attachments/download/4827.

การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

Developing a Guideline to Strengthen for Visionary Leadership of School Administrators under Porvincial Administratrative Organization Mahasarakham.

Received: 7 April 2020
Revised: 16 May 2020
Accepted: 22 May 2020

อรพรรณ หันแถลง[1] และอัฐพล อินต๊ะเสนา[2]
Orapan Hanthalaeng[1] and Autthapon Intasena[2]
[1]นักศึกษาหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[1]Doctoral Student of Education Program in Administration and Educational Development Maha Sarakham University
[2]Lecturer from Faculty of Education Maha Sarakham University
Corresponding Author E-mail: orapan_20_I@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม และ 2. เพื่อพัฒนาแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศ คณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามปีการศึกษา 2560 รวมทั้งสิ้นจำนวน 260 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ผลสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติขการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวหรือการทดสอบค่าเอฟ (F-test) และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.03) และสภาพที่พึงประสงค์ ($\bar{X}$=4.60) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.79 มีค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.67 แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์วิเคราะห์หาความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) พบว่า ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเผยแพรวิสัยทัศน์ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ และด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ตามลำดับ และ 2) การพัฒนาเป็นแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มี 43 แนวทาง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน คือ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้ ระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this study were 1. to study the current and desirable conditions of visionary leadership of school administrators under Porvincial Administratrative Organization Mahasarakham and 2. to developing a guideline to strengthen for visionary leadership of school administrators under Porvincial Administratrative Organization Mahasarakham. It is a mixture of quantitative and quantitative research. There are research tools, including an in-depth interview questionnaire. and the group conversation recording form the research target group is the administrators, teachers, supervision and educational institution committee. Under the Provincial Administration Organization of MahaSarakham,

academic year 2017, a total of 260 people from the Purposive Sampling and then the data obtained from the questionnaire to analyze the descriptive statistics consisting of percentage, mean and standard deviation. and statistics one-way analysis of variance or F-test and data from in-depth interviews Group conversation recording form and related documents to analyze in terms of content analysis. The results of the study showed that 1) the current condition is at a high level ($\bar{x}$=4.03) and the desirable condition ($\bar{x}$=4.60). The consistency index (IOC) is 0.79 with confidence. By finding the alpha coefficient equal to 0.67 and taking the collected data to analyze and find the Needs Assessment found that the empowerment is at the highest level, followed by the dissemination of vision. Being a role model Vision creation and 2) the development as a guideline to enhance the leadership style of the school administrators. There are 43 approaches in 5 areas, consisting of empowerment. Vision creation Vision Compliance In the field of vision distribution and for being a role model Suitability evaluation results the possibility in which 5 experts are most suitable there is a possibility highest level.

Keywords: Developing a Guideline, Visionary Leadership, School Administrators

บทนำ

สังคมในยุคปัจจุบันและอนาคต เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งไปสู่ยุคแห่งสังคมข้อมูลข่าวสาร (Information Society) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ทั้งการเมืองเศรษฐกิจและสังคม การบริหารองค์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงสังคมที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปโดยมุ่งไปสู่ความเป็นนานาชาติมากขึ้นเป็นสังคมที่สื่อสารกันโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น การติดต่อสื่อสารจะมีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น (เสน่ห์ จุ้ยโต, 2541, น.2) การมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้การพัฒนาคนให้มีคุณค่าคือการพัฒนาการศึกษาที่มีผลต่อผู้เรียนและสังคมในทางสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศให้ดำรงอยู่ในภาวะสังคมโลกที่แข่งขันอย่างรุนแรง ปัจจุบันการเปลี่ยนกระแสการศึกษาใหม่ให้เกิดผลในทางปฏิบัติก่อให้เกิดรูปธรรมในการศึกษาจะทำให้เกิดผลผลิตที่ดีขึ้นทางการศึกษาแล้วให้ผลผลิตนั้นเป็นผลผลิตในทางสร้างสรรค์ด้วย (Creative) องค์การยุคใหม่จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงประกอบกับต้องมีความยืดหยุ่นที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้นำยุคใหม่จะต้องมีภาวะผู้นำ 3 ประการ คือ ภาวะผู้นำที่เปรียบเสมือนความสามารถที่สำคัญขององค์กรภาวะผู้นำที่มีศักยภาพเป็นเลิศและภาวะผู้นำที่เกิดจากการปฏิบัติงานภายใต้สภาพเสมือนจริงจึงจะสามารถจัดการองค์กรสามารถบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อจัดการและตอบสนองการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม แต่เนื่องจากปัจจุบันผู้นำองค์การยุคใหม่ต้องเผชิญกับปัญหาที่หลากหลายภายใต้ สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำจึงจำเป็นจะต้องมีภาวะผู้นำเพื่อนำพาองค์การไปสู่เป้าหมายขององค์การภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาผู้นำต้องมุ่งเน้นการปรับภาวะผู้นำให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกิดขึ้นจากผู้ใต้บังคับบัญชาและเปิดโอกาสให้มีอิสระในการทำงานมากขึ้น ซึ่งจิตวิญญาณที่ผู้นำยุคใหม่ต้องมีคือการมีวิสัยทัศน์ (Visionary) ผู้นำทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารองค์การยุคการแข่งขันจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญคือวิสัยทัศน์และมีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์จึงเป็นตัวแปลที่สำคัญยิ่งที่จะทำให้ภาวะผู้นำในองค์การสู่ความสำเร็จได้ วิสัยทัศน์ของผู้นำจะหมายถึง การสังเคราะห์ความคิดด้วยการฉายภาพอนาคต การสร้างภาพอนาคตที่สะท้อนเป้าหมาย ความหวัง ค่านิยม และความเชื่อขององค์การ เป็นภาพที่พึงประสงค์อย่างชัดเจน เมื่อนำความคิดออกมาเขียนให้ทุกคนได้ร่วมสร้างวิสัยทัศน์ เรียกว่า วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) หรือสานฝันในองค์กรหลายแห่งผู้นำจะเป็นผู้ริเริ่มคิดวิสัยทัศน์และกระตุ้นให้เกิดการคิดสร้างสรรค์ร่วมกัน ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) เป็นแนวทางของภาวะผู้นำในปัจจุบันและสมัยใหม่ (นนทิพร สาน้อย, 2557, น.2)

ผู้นำที่ดีมีบทบาทและมีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินงานทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยการพัฒนาทางการเมืองท้องถิ่นและการพัฒนาระบบการบริหารจัดการลักษณะส่วนตัวของผู้บริหารรวมทั้งการปรับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน

ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสถานการณ์จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลที่กระจายอยู่ทั่วทั้งประเทศจึงต้องมีความเข้มแข็งพัฒนาตนเองจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับบทบาทการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544, น.24) การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผู้นำที่ดีก็จะส่งผลในทิศทางที่ดีต่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ ขององค์การที่มีอยู่มากมาย ดังนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารในองค์กรปกครองท้องถิ่นจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะลักษณะภาวะผู้นำจะส่งผลโดยตรงต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์การที่ผู้นำนั้นปฏิบัติหน้าที่อยู่ (สมบัติ บุญเลี้ยง, อารีย์ นัยพินิจ, และธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร, 2555, น.99) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดวิสัยทัศน์ต่อการจัดการศึกษาระบบการบริหารงานยังขาดประสิทธิภาพ ด้านสถานศึกษายัง พบว่า ผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่นรวมถึงสถานศึกษาบางแห่งไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารนอกจากนั้นระบบการคัดเลือกและบรรจุแต่งตั้งครูมีช่องทางให้ใช้ระบบเส้นสายทำให้ได้ครูไม่มีคุณภาพไม่ตรงกับความต้องการของสถานศึกษา ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ระเบียบจากภาครัฐในบางเรื่องยังล้าสมัย ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนไม่มีเวลาในการดูแลบุตรหลานและเห็นว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาอย่างเดียว อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความร่วมมือ สำหรับความเสอมภาคในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มีความเสมอภาคในระดับมากถึงมากที่สุด ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์สร้างความเสมอภาคให้โอกาสทางการศึกษากับเด็กทุกกลุ่มมีการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับประชาชนและเยาวชนทุกระดับ สนับสนุนในด้านอื่น ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสให้เด็กนอกเหนือจากนโยบายเรียนฟรีพร้อมทั้งยังจัดการศึกษาตามความพร้อมของเด็กให้โอกาสเด็กได้เรียนกับครูที่มีคุณภาพ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2551, น.9)

ดังนั้น จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วย 20 โรงเรียน เพื่อให้ผู้นำสามารถนำอนาคตที่ได้ใช้จินตนาการมาสร้างเป็นวิสัยทัศน์อันมีผลลัพธ์ที่สามารถจับต้องได้จากการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทั้งผู้ปกครองนักเรียนคณะกรรมการสถานศึกษารวมถึงการมีจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวนมากที่เป็นผู้มีประโยชน์และคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนทั้งจังหวัดมหาสารคามการหาความสมดุลของการดำเนินชีวิตและผู้บริหารที่รู้จักศึกษาเรียนรู้ในการเป็นผู้นำมืออาชีพซึ่งจะต้องมีภาวะผู้นำก็อาจจะเป็นผู้นำที่ดีได้การเสริมสร้างทักษะและคุณลักษณะด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาจึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จของโรงเรียนและจังหวัดมหาสารคาม ให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติส่งผลให้การศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐานสากลเพื่อพัฒนาชาติและประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อพัฒนาแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศ คณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามปีการศึกษา 2560 จำนวน 260 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม (Questionnaire) 2) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และ 3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Note Form)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย การใช้แบบสอบถาม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Note Form) 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา และสถิติขการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวหรือการทดสอบค่าเอฟ (F-test) และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติขการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวหรือการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (Implementing) องค์ประกอบที่ 2 การสร้างวิสัยทัศน์ (Formulating) องค์ประกอบที่ 3 การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) องค์ประกอบที่ 4 การเป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model) องค์ประกอบที่ 5 การเผยแพร่วิสัยทัศน์ (Articulating) โดยนำมาเป็นกรอบแนวคิดการพัฒนาแนวทางภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา

แนวทางภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา / องค์ประกอบ	สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2553)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	Westley และ Mintzberg (1989)	Nanus (1992)	Thompson (2005)	Leonard (2008)	Rock (2009)	Fisher (1993) and Wilmore (2002)	ความถี่	สรุปอันดับ
1. การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	7	1
2. การสร้างวิสัยทัศน์	✓	✓			✓	✓	✓	✓	6	2
3. การเสริมสร้างพลังอำนาจ	✓	✓	✓	✓	✓				5	3
4. การเป็นแบบอย่างที่ดี	✓	✓				✓			4	4
5. การเผยแพร่วิสัยทัศน์					✓	✓		✓	3	5

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการนำองค์ประกอบมาศึกษาหลักการและทฤษฎีเพื่อสังเคราะห์สรุปเป็นตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์มี 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2558, p.10-14) Westley และ Mintzberg (1989, p.17-32) Nanus (1992, p.158) Thompson (2005, p.94) Leonard (2008) Rock (2009) Fisher (1993) and Wilmore (2002, p.19) บุคลากรและผู้มีส่วนได้เสียร่วมมือกันปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษายอมรับ

และเต็มใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาแสดงออกด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและปฏิบัติตนตามวิสัยทัศน์อย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมกันวิเคราะห์ความสอดคล้องความเป็นไปได้ระหว่างวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมสร้างแรงกระตุ้นภายในของบุคลากรได้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มความสามารถเกิดความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเกิดความคิดสร้างสรรค์ด้วยวิธีทางใหม่

2) การสร้างวิสัยทัศน์ มี 5 ตัวบ่งชี้ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2553) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) Thompson (2005, p.94) Leonard (2008) Rock (2009) Fisher (1993) and Wilmore (2002, p.19) บุคลากรร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย แผน/โครงการ/กิจกรรม ของสถานศึกษาค้นหาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงานอยู่เสมอ สร้างแรงจูงใจทางบวกให้เกิดความมุ่งมั่นในการทำงานของบุคลากรสร้างบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้เกิดความคิดแนวทางใหม่ในการปฏิบัติงานการกำหนดเป้าหมาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

3) การเสริมสร้างพลังอำนาจ มี 7 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2553) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) Westley และ Mintzberg (1989, p.17-32) Nanus (1992, p.58) Thompson (2005, p.94) สร้างความไว้เนื้อเชื่อใจให้เกิดกับบุคลากร กระจายหน้าที่ รับผิดชอบให้ปฏิบัติอย่างเหมาะสมให้โอกาสการแสดงความคิดเห็นที่ส่งผลต่อตัดสินใจปฏิบัติงานที่รับผิดชอบแก่บุคลากรให้อิสระในงานของบุคคลากรให้ปฏิบัติอย่างเหมาะสม สร้างระบบการทำงานที่มีผู้รับผิดชอบงานที่ชัดเจนสร้างความรู้สึกมั่นคงและความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพในการทำงานของตนเองและทีม

4) การเป็นแบบอย่างที่ดี มี 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2553) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) Leonard (2008) มีความกระตือรือร้นตั้งใจในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานสร้างกำลังใจและเป็นที่ปรึกษาแก่บุคลากรอุทิศเวลาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานของสถานศึกษามีจิตบริการรับฟังความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงพัฒนาให้เกิดความประทับใจแก่ผู้รับบริการจากสถานศึกษา

5) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ มี 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ Thompson (2005) Leonard (2008) Fisher (1993) and Wilmore (2002) มีช่องทางการเผยแพร่วิสัยทัศน์ที่ง่ายและหลายหลาย สร้างความเข้าใจเพื่อทำให้บุคคลากรยึดมั่นในวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาจูงใจและสร้างความตระหนักให้ผู้ปฏิบัติตามวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่องส่งเสริมให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมเผยแพร่วิสัยทัศน์แก่ผู้ที่มีส่วนทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพด้วยสร้างภาพให้เห็นแนวทางการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ให้ชัดเจน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม มี 5 องค์ประกอบ 28 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ มี 7 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ มี 5 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี มี 5 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ มี 5 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 5 ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ มี 6 ตัวบ่งชี้

2. เพื่อพัฒนาแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า แนวการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ มี 43 แนวทาง 5 ด้าน คือ ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ตามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	3.73	0.79	มาก	4.60	0.50	มากที่สุด

2. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์	3.78	0.76	มาก	4.60	0.56	มากที่สุด
3. ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์	4.21	0.85	มาก	4.52	0.48	มากที่สุด
4. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี	4.19	0.84	มาก	4.65	0.50	มากที่สุด
5. ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ	4.26	0.82	มาก	4.61	0.50	มากที่สุด
รวม	**4.03**	**0.81**	**มาก**	**4.60**	**0.51**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.03) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ ($\bar{X}$=4.26) ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ($\bar{X}$=4.21) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X}$=4.19) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$=3.78) และด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$=3.73) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.60) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X}$=4.65) ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$=4.60) ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ ($\bar{X}$=4.61) ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ($\bar{X}$=4.52) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์และค่าเฉลี่ยดัชนีความต้องการปรับปรุงและลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม

องค์ประกอบ	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการ/ความจำเป็น
1. ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	3.73	4.60	0.23	1
2. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์	3.78	4.60	0.22	2
3. ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์	4.21	4.52	0.07	5
4. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี	4.19	4.65	0.11	3
5. ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ	4.26	4.61	0.08	4
โดยรวม	**4.03**	**4.60**	**0.14**	**5**

จากตารางที่ 3 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เรียงลำดับจากดัชนีความต้องการจำเป็น พบว่า อยู่ในระดับ 0.14 และปรับปรุงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมากสุด 0.23 รองลงมา คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์อยู่ในระดับ 0.22 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีอยู่ในระดับ 0.11 ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจอยู่ในระดับ 0.08 และด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์อยู่ในระดับ 0.07 ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1.เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X}$=3.78) ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$=3.77) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$=3.73) และสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ โดยรวมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$=4.66) ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ ($\bar{X}$=4.65) ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ($\bar{X}$=4.58) ตามลำดับ

2. เพื่อพัฒนาแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า แนวการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ มี 43 แนวทาง 5 ด้าน ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้ ระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผลการวิเคราะห์ สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก จากการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ 28 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ มี 7 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ มี 5 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ มี 6 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ มี 5 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 5 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี มี 5 ตัวบ่งชี้ สอดคล้องกับงานวิจัยแนวคิดของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2553) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) Thompson (2005, p.94) Leonard (2008) Rock (2009) Fisher (1993) and Wilmore (2002, p.19) Westley และ Mintzberg (1989, p.17-32) Nanus (1992, p.158) Leonard (2008) ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.03) และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.60) โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ และด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ตามลำดับ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.79 มีค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ด้วยวิธีของครอนบราค เท่ากับ 0.67 เป็นเช่นนี้เพราะการให้ความสำคัญด้านการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ปัจจุบันมีมากขึ้นทุกคนให้ความใส่ใจในเรื่องวิสัยทัศน์ของสถานศึกษามากขึ้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับรักเกียรติ หงส์ทอง และธนพงษ์ อุดมทรัพย์ (2559, น.85) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในบริบทการนำการเปลี่ยนแปลง และนนทิพร สาน้อย (2557, น.120) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือ

2. เพื่อพัฒนาแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่ามี 43 แนวทาง 5 ด้าน ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้ระดับมากที่สุดสอดคล้องแนวทางการพัฒนาผู้นำของรังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551, น.39) และโมเดลของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ของ Nanus (1992, p.158) และ Mintzberg and Westley (1989, p.17-32)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

โรงเรียน ควรศึกษาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้เข้าใจ โดยเฉพาะองค์ประกอบตัวบ่งชี้ขั้นตอนและวิธีการประเมิน แล้วทำการประเมินอย่างสม่ำเสมอ แล้วนำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ควรสนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัดนำแนวทางการดำเนินงานไปใช้โดยเน้นการส่งเสริมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการบริหารงานของสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรทบทวนบทบาทของตนเอง โดยเฉพาะประเด็นที่ผู้ปกครองเสนอแนะ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาไป

พร้อมกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกันสถานศึกษาควรมีแนวทางในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อนำนโยบายที่กำหนดไว้ไปสู่การปฏิบัติจริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควร ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในสถานศึกษาสังกัดอื่น ควรศึกษาการเสริมสร้างแบบการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ ด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัฐพล อินต๊ะเสนา และอาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตตนันท์ รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาท เนืองเฉลิม กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และคณาจารย์ทุกท่านที่ให้คำปรึกษาแนะนำจนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจนขอขอบพระคุณกลุ่มเป้าหมายและท่านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ สติปัญญา และประสบความสำเร็จในชีวิตจึงขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

เสน่ห์ จุ้ยโต. (2552). *วิสัยทัศน์และกลยุทธ์ผู้นำยุคใหม่.* นนทบุรี: โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นนทิพร สาน้อย. (2557). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). *ภาวะผู้นำ.* กรุงเทพฯ: ธนชัชการพิมพ์.

สมบัติ บุญเลี้ยง, อารีย์ นัยพินิจ, และธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2555). ภาวะผู้นำผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2551). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2553). *กรณีศึกษา: ภาวะผู้นำ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เรดเฟิร์น ครีเอชั่น.

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

Mintzberg, H. and Westley, F. (1989). "Visionary Leadership and Strategic Management". Strategic Management Journal,

Nanus, B. (1992). Visionary leadership: Creating a compelling sense of direction or your organization. San Francisco, C.A.: Jossey-Bass.

Leonard. (2008). "Conditiions Fostering Organizational Learning In School." Educational Administration Quarterly.

Rock, Michael. (2009). The 7 Pillars of Visionary Leadership. Mentoring

Thompson, Scott. (2019). Getting real about visionary leadership. Retrieved May

Wilmore, E.L. (2002). Principal Leadership: Applying the New Educational Leadership Constituent Council (ELCC) Standards. Thousand Oak, California: Conwin Press

แนวทางการพัฒนาผลการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

The Practical Development Guidelines for Preventing the Conflicts of Interest In Rajabhat Maha Sarakham University.

Received: 2 April 2020
Revised: 15 May 2020
Accepted: 26 May 2020

วาสนา บรรลือหาญ[1], ธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์[2], และอาภาภรณ์ จวนสาง[3]
Wasana Bunlouharn[1], Thiraphat Loiwirat[2], and Apaporn Juansang[3]
[1,2,3]อาจารย์หลักสูตรรัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[1,2,3]Lecturer from Faculty of Political Since Program Political Science and Public Administration
Rajabhat Maha Sarakham University
Corresponding Author E-mail: Iarn999@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อหาข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2. เพื่อหาแนวทางในการรายงานผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และ 3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ ผู้บริหารในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประกอบด้วย อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี หัวหน้ากลุ่มงาน หัวหน้าสำนักงาน ผู้อำนวยการกอง และบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามรวมทั้งสิ้น จำนวน 20 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและการรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ในการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม คือ ยึดหลักพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และยึดหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ข้อ ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า 2) แนวทางการจัดทำรายงานเพื่อเสนอต่อผู้บังคับเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน คือ ควรมีแนวทางที่ชัดเจนสามารถควบคุมถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ชัดเจน และควรยึดตามรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาตรา 100 เพื่อเป็นแนวทางป้องกันการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนภายในมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดีและควบคุมได้อย่างชัดเจน และ 3) แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการวิเคราะห์สาเหตุของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในองค์กรจากการปฏิบัติหน้าที่เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนภายในหน่วยงานในแต่ละหน่วยงานและสร้างนโยบายที่เหมาะสม รวมถึงกลยุทธ์การจัดการและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น ตลอดจน การกำหนดแนวทางพร้อมทั้งเผยแพร่นโยบายการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนแก่บุคลากรทุกระดับ เพื่อยึดถือปฏิบัติอย่างจริงจังบังคับให้หน่วยงานแต่ละหน่วยงานนำไปใช้ภายในองค์กรในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ผลการปฏิบัติงาน, ผลประโยชน์ทับซ้อน

Abstract

The purposes of this study were 1. to finding suggestions to practical for preventing the conflicts of interest in Rajabhat MahaSarakham University 2. to find ways to report the performance of conflicts of interest in Rajabhat MahaSarakham University and 3) to find guidelines for preventing the conflicts of interest in Rajabhat MahaSarakham University Qualitative research has research tools, including semi-structural interview form. The research target group is the administrators at Rajabhat MahaSarakham

University, consisting of the chancellor, vice chancellor, dean, head of the work group. Head office Division Director and personnel with knowledge and understanding about the operation to prevent conflicts of interest of Rajabhat MahaSarakham University, a total of 20 people from the Purposive sampling method, and using the information from the semi-structural interview form and Compiling from relevant documents for content analysis. The results of the study showed that 1) In the practical for preventing the conflicts of interest in Rajabhat MahaSarakham University. namely, adhering to the Organic Act on Prevention and Suppression of Corruption, B.E. 2561, and adhering to 6 principles of good governance, consisting of the main rule of law. Moral principles, transparency Principles of participation Responsibility and principles of value for money. 2) Guidelines for making reports to the supervisor in order to prevent conflicts of interest. There should be clear guidelines for controlling rules and regulations. And should adhere to the Constitution on Article 100 of the Prevention and Suppression of Corruption in order to be a good way to prevent conflicts of interest within the university and can be clearly controlled and 3) Guidelines for the development of operations to prevent conflicts of interest a committee should be established to analyze the causes of risks in the organization from conflicts of interest in each department and create appropriate policies. Including management strategies and solutions to problems that occur as well as formulation of guidelines, as well as disseminating conflicts of interest prevention policy to personnel at all levels. To strictly adhere to, forcing each department to use within the organization in Rajabhat MahaSarakham University.

Keywords: Development guidelines, Performance, Conflict of interest

บทนำ

การทุจริตและประพฤติมิชอบสร้างให้เกิดผลกระทบอย่างมากต่อระบบราชการไทย ซึ่งหน่วยงานที่ดูแลเรื่องการทุจริตในวงราชการอย่างสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้ตระหนักถึงผลกระทบจากปัญหาการทุจริตภายในประเทศ จึงได้สร้างกรอบแนวคิดและเครื่องมือการวัดระดับความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ โดยในปี พ.ศ.2556 และได้พัฒนาเป็นระบบประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐให้มีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลและกระบวนการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ที่มีความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น การประเมินผลตามดัชนีวัดความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเป็นเครื่องมือต่อต้านการทุจริตที่ใช้ในการประเมินความพยายามของหน่วยงานภาครัฐในการต่อต้านการทุจริต (Measure Anti-Corruption Efforts) จากข้อเท็จจริงในการดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้จากเอกสารหลักฐานเชิงประจักษ์ขณะที่การประเมินคุณธรรมการดำเนินงาน เป็นเครื่องมือต่อต้านการทุจริตที่ใช้วัดระดับการทุจริตในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Measure Corruption) โดยประเมินผลจากการรับรู้หรือประสบการณ์ตรงของประชาชนที่เคยรับบริการจากหน่วยงานภาครัฐ โดยการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity & Transparency Assessment) แบ่งเป็น 5 ดัชนี สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้แก่ 1) ความโปร่งใส (Transparency) ประเมินจากความคิดเห็นของประชาชนผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) ความพร้อมรับผิด (Accountability) ประเมินจากความคิดเห็นของประชาชนผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) ความปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน (Corruption-Free) ประเมินจากการรับรู้และประสบการณ์โดยตรงของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) วัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร (Integrity Culture) ประเมินจากความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานภาครัฐ และ 5) คุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน (Work Integrity) ประเมินจากความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อการดำเนินงานของหน่วยงาน โดยเฉพาะดัชนีชี้วัดเรื่องวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กรที่ให้ความสำคัญกับการต่อต้านการทุจริตขององค์กร ประเมินการเผยแพร่ส่งเสริมหรือสนับสนุนการต่อต้านการทุจริตภายในองค์กรการกำหนดบทลงโทษผู้กระทำการทุจริต การให้

รางวัลเชิดชูเกียรติแก่ผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนระบบการแจ้งเบาะแสและระบบการคุ้มครองผู้ให้เบาะแสการทุจริตการจัดให้มีระบบป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนขององค์กร การดำเนินการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตขององค์กร รวมถึงการรวมกลุ่มของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานเพื่อการบริหารงานที่โปร่งใสภายในองค์กร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญสำหรับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2558)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นองค์กรการศึกษาของรัฐที่บริหารงานภายใต้ความโปร่งใสและมีการประเมินผลการดำเนินงานตามดัชนีวัดความโปร่งใสของคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และนโยบายของมหาวิทยาลัย (พ.ศ. 2560-2564) ที่เน้นการบริหารจัดการภายในองค์กรที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามหลักธรรมาภิบาลที่เน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม ความโปร่งใสและรับผิดต่อสังคม โดยเฉพาะประเด็นเรื่องความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ซึ่งหนึ่งในการดำเนินงานที่โปร่งใสนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ต้องมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนภายในองค์กรที่ประกอบไปด้วยการให้ความรู้กับบุคลากรในเรื่องการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนการปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานแนวทางในการปฏิบัติงานในการตรวจสอบบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งในแต่ละปีงบประมาณหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน รวมถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามต้องรายงานผลการปฏิบัติงานและแนวทางในการพัฒนาเพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนภายในองค์กร (มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2561)

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเป็นการบริหารงานอย่างโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับนโยบายมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามและดัชนีชี้วัดความโปร่งใสของคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะหาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการปฏิบัติงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการรายงานผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนตลอดจนหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงระบบการทำงานของหน่วยงานในการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ภายใต้การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อหาข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. เพื่อหาแนวทางในการรายงานผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ ผู้บริหารตั้งแต่ระดับต้นขึ้นไปถึงระดับสูงในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประกอบด้วย อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี หัวหน้ากลุ่มงาน หัวหน้าสำนักงาน ผู้อำนวยการกอง และบุคลากรที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาผลการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structural interview) ประกอบด้วย 3 ตอน คือ 1) ตอนที่ 1 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2) ตอนที่ 2 แนวทางในการรายงานผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และ 3) ตอนที่ 3 แนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง และจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structural interview)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structural Interview) กลุ่มเป้าหมาย และการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาผลการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อหาข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่ต้องยึดถือปฏิบัติและป้องกันสำหรับการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนที่จะเกิดขึ้นภายในมหาวิทยาลัยให้น้อยที่สุด คือ การส่งเสริมและให้ความรู้สำหรับแนวทางเพื่อป้องกันการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างจริงจัง และเคร่งครัด โดยยึดหลักพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และการยึดหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ข้อ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

2. เพื่อหาแนวทางในการรายงานผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการรายงานผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ควรมีแนวทางที่ชัดเจน สามารถควบคุมถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ชัดเจน ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามควรยึดตามรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาตรา 100 เพื่อเป็นแนวทางป้องกันสำหรับการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนภายในมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดีและควบคุมได้อย่างชัดเจน มีเหตุ มีผลสำหรับการพิจารณาสำหรับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่มองหาแต่ผลประโยชน์ทับซ้อน

3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า แนวในการพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการวิเคราะห์สาเหตุของความเสี่ยงที่มักเกิดขึ้นในองค์กรจากการปฏิบัติหน้าที่เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนภายในหน่วยงานในแต่ละหน่วยงานมีอะไรบ้างและสร้างนโยบายที่เหมาะสม รวมถึงกลยุทธ์การจัดการและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น พร้อมกำหนดกำหนดแนวทางพร้อมทั้งเผยแพร่นโยบายการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนแก่ข้าราชการทุกระดับ เพื่อยึดถือปฏิบัติอย่างจริงจังบังคับให้หน่วยงานแต่ละหน่วยงานนำไปใช้ภายในองค์กรและแต่งตั้งคณะกรรมการสำหรับการประเมินในครั้งนี้ เพื่อทำให้มีการปรับปรุงและพัฒนาให้องค์กรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ลดการได้รับผลประโยชน์ทับซ้อนที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาผลการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อหาข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ในการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ควรยึดหลักพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และการยึดหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ข้อ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

2. เพื่อหาแนวทางในการรายงานผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า แนวทางการจัดทำรายงานเพื่อเสนอต่อผู้บังคับเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนนั้นควรมีแนวทางที่ชัดเจน สามารถควบคุมถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ชัดเจน ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ควรยึดตามรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริตมาตรา 100 เพื่อเป็นแนวทางป้องกันการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนภายในมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดีและควบคุมได้อย่างชัดเจน

3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการวิเคราะห์สาเหตุของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในองค์กรจากการปฏิบัติหน้าที่เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนภายในหน่วยงานในแต่ละหน่วยงานและสร้างนโยบายที่เหมาะสม รวมถึงกลยุทธ์การจัดการและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น กำหนดกำหนดแนวทางพร้อมทั้งเผยแพร่นโยบายการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนแก่บุคลากรทุกระดับเพื่อยึดถือปฏิบัติอย่างจริงจัง บังคับให้หน่วยงานแต่ละหน่วยงานนำไปใช้ภายในองค์กร เพื่อปรับปรุงและพัฒนาองค์กรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ลดการได้รับผลประโยชน์ทับซ้อนที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาผลการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้สำหรับแนวทางป้องกันการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างจริงจังและเคร่งครัด โดยยึดหลักพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และการยึดหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ข้อ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โปร่งใส อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีการส่งเสริมให้หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยได้เร่งเห็นความสำคัญอย่างจริงใจสำหรับการป้องกันเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดขึ้น โดยยึดถือหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ข้อ ซึ่งอาจสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัย ศรีชลาลักษณ์ (2547, บทคัดย่อ) เรื่องการศึกษาหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์: ศึกษากรณีระบบการติดตามประเมินผลของกองทัพบก พบว่า ระบบการติดตามประเมินผลของกองทัพบก ตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ ได้นำแนวทางหลักพื้นฐาน 6 ประการ ของหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาปฏิบัติเป็นรูปธรรมเพียงบางเรื่องเท่านั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่มีกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับให้ส่วนราชการยึดถือปฏิบัติอยู่ก่อนแล้ว บางเรื่องได้เน้นรูปแบบแต่ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ส่วนเรื่องใหม่ ๆ อยู่ระหว่างการเรียนรู้พัฒนาหรือรอความชัดเจนจากหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบในเรื่องนั้นจัดทำคู่มือหรือแนวทางให้ส่วนราชการนำไปปฏิบัติ ระบบการติดตามประเมินผลที่เหมาะสมควรเป็นระบบที่มีความทันสมัยสามารถปฏิบัติได้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนดระบบเพื่อเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายเจ้าหน้าที่จะต้องมีจรรยาบรรณและมีการเปิดเผยข้อมูลทุกขั้นตอน ระบบการประเมินผลควรเป็นการประเมินผลเชิงระบบทำการประเมินผลทุกขั้นตอนของวงจรงบประมาณ

2. แนวทางสำหรับการจัดทำรายงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนนั้น พบว่า ควรมีแนวทางที่ชัดเจนสามารถควบคุมถึง กฎระเบียบ ข้อบังคับที่ชัดเจน ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ควรยึดตามรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาตรา 100 เพื่อเป็นแนวทางป้องกันสำหรับการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนภายในมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดีและควบคุมได้อย่างชัดเจน มีเหตุ มีผลสำหรับการพิจารณาเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่มองหาแต่ผลประโยชน์ทับซ้อน อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย ยังไม่มีเกณฑ์สำหรับยึดถือปฏิบัติเพื่อป้องกันการปฏิบัติงานที่อาจจะเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดขึ้นดังนั้นเราจึงได้มีการยึดเอารัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาตรา 100 ซึ่งสอดคล้องกับองค์การต่อต้านคอร์รัปชั่น ประเทศไทย (2562, ออนไลน์) ได้ศึกษาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนหรือความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม (Conflic of Interest: COI) เป็นประเด็นปัญหาทางการบริหารภาครัฐในปัจจุบันที่เป็นบ่อเกิดของปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในระดับที่รุนแรงขึ้น และยังสะท้อนปัญหาการขาดหลักธรรมาภิบาล และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการในการป้องกันปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติราชการหลายประการ ดังปรากฏในหมวด 2 ข้อ 3 (3) ข้อ 5(1),(2),(3),(4) ข้อ 6(1),(2),(3) ข้อ 7(4),(5) ข้อ 8(5) ข้อ 9(1) เป็นต้น

3. แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการวิเคราะห์สาเหตุของความเสี่ยงที่มักเกิดขึ้นในองค์กรจากการปฏิบัติหน้าที่เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน ภายในหน่วยงานในแต่ละหน่วยงานและสร้างนโยบายที่เหมาะสมรวมถึงกลยุทธ์การจัดการและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น พร้อมกำหนดกำหนดแนวทางและเผยแพร่นโยบายการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนแก่ข้าราชการทุกระดับเพื่อยึดถือปฏิบัติอย่างจริงจัง บังคับให้หน่วยงานแต่ละหน่วยงานนำไปใช้ภายในองค์กร เพื่อให้มีการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ลดการได้รับผล ประโยชน์ทับซ้อนที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับจุฬาภรณ์ โสตะ (2543) กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหารและประสิทธิผลขององค์กรขึ้นอยู่กับการรวมพลังของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การนั้นในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมายวิธีการหนึ่งในการรวมพลังความคิดสติปัญญาก็ คือ การให้มีส่วนร่วม การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์การนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินการหรือปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพัน (Commitment) ต่อภารกิจและองค์การในที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควร มีการสร้างคู่มือสำหรับแนวทางการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน สำหรับใช้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามให้สอดคล้องกับระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมาตรการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมไทย โดยพิจารณาจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมและระบบอุปถัมภ์

1.2 ควร สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในหลักปฏิบัติความเสี่ยงต่อความผิดของผลประโยชน์ทับซ้อนทั้งที่รู้หรือไม่รู้ เจตนาหรือไม่เจตนา โดยจัดทำคู่มือในเรื่องข้อควรระวังต่อผลประโยชน์ทับซ้อน และให้ความรู้กับบุคคลากรภายในมหาวิทยาลัยและประชาชนผู้มีส่วนได้เสียต่อการบริหารงานของมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นเครื่องมือตรวจสอบถ่วงดุลด้วย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร มีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลที่เกิดจากผลประโยชน์ทับซ้อนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2.2 ควร มีการวิจัยถึงปัจจัยของปัญหาที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้ เสร็จลุล่วงได้ด้วยการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2561 ที่เห็นชอบอนุมัติงบประมาณให้ดำเนินการวิจัยและรายงานวิจัยฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วงไม่ได้เลย หากไม่ได้รับความร่วมมือด้วยดีจากผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหารและบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้ช่วยวิจัยทุกท่านที่ช่วยในการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม ทางผู้วิจัยต้องขอขอบคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาส นี้

เอกสารอ้างอิง

จุฬาภรณ์ โสตะ. (2543). กลยุทธ์เพื่อโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ. *วารสารศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 8(1), 18-22.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (2561). *แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ฉบับที่* 12 (*พ.ศ.* 2560 – 2564) *ฉบับทบทวน พ.ศ.* 2561. มหาสารคาม: กองแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ราชกิจจานุเบกษา. (2561). *พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.* 2561. เล่ม 135 ตอนที่ 52 ก 21 กรกฎาคม 2561.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2558). *คู่มือ* ITA *การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ* (Integrity & Transparency Assessment: ITA) *ประจำปีงบประมาณ*

พ.ศ. 2558 (สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบการประเมินผลและที่ปรึกษา). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

องค์การต่อต้านคอร์รัปชั่น ประเทศไทย. (2562). *ผลประโยชน์ทับซ้อนหรือความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม (*Conflic of Interest: COI). สืบค้นเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2562, จาก http://www.anticorruption.in.th/2016/th/

อุทัย ศรีชลาลักษณ์. พ.อ. (2547). *การศึกษาหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์: ศึกษากรณีระบบการติดตามประเมินผลของกองทัพบก.* (ปัญหาพิเศษหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

People's Participation in Local Development of Nongtokpan Subdistrict Administrative Organizations, Yang Talad District Kalasin Province.

Received: 30 March 2020
Revised: 29 April 2020
Accepted: 26 May 2020

พเยาว์ แหล่งสนาม[1] และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร[2]
Payao Langsanam[1] and Saowalak Kosolkittiamporn[2]
[1]นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[2]อาจารย์คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[1]Master Student of Public Administration Program in Public Administration Rajabhat Maha Sarakham University
[2]Lecturer from the Faculty of Political Science and Public Administration Rajabhat Maha Sarakham University
Corresponding Author E-mail: poopayao@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ 2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ 3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น จำนวนทั้งหมด 353 คน โดยการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป เชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบเปรียบเทียบด้วยค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.63) 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และจำแนกอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น ได้แก่ 3.1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ การบูรณาการเกี่ยวกับการจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้านเพื่อประสานแผนพัฒนาหมู่บ้านกับแผนพัฒนาท้องถิ่น 3.2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คือ ดำเนินงานโดยยึดหลักการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน 3.3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ คือ จัดกิจกรรมการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนนั้นได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมนั้นโดยตรง และ 3.4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ การแต่งตั้งตัวแทนหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงาน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การพัฒนาท้องถิ่น, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The purposes of this study were 1. to study the level the people's participation in local development of Nongtokpan subdistrict Administrative Organizations, Yang Talad District Kalasin Province. 2. to compare the people's participation in local development of Nongtokpan sub-district Administrative Organizations, Yang Talad District Kalasin Province. which has gender, age, education level, occupation

and average monthly income and 3. to study the suggestions about having Peoples Participation in Local Development of Nong Tok Paen Subdistrict Administrative Organization, Yang Talat District, Kalasin Province Is a quantitative research. The research instruments were questionnaire. The research sample consisted of 353 people aged 18 years and over that live in Nongtokpan Subdistrict Administratives Organization. By calculating the sample size according to the formula of Taro Yamane and taking the data from the questionnaire to analyze by using the descriptive statistics program consisting of percentage, mean, standard deviation And the statistics used in the comparison test with t-test and F-test. The results of the study showed that 1) The level of people's participation in local development of the Nongtokpan Subdistrict Administrative Organization Overall, it was at a high level ($\bar{x}$=3.63) 2) The comparison of people participation in local development of Nongtokpan subdistrict Administrative Organization, Yang Talad District, Kalasin Province Found that by gender, overall, not different, and by age, education, occupation and average monthly income In which the overall picture is different and 3) suggestions regarding the participation of the people in the local development of the Nongtokpan Subdistrict Administration Organization, namely 3.1) The participation in decision making is integration. Concerning the organizing of a community forum at the village level to coordinate village development plans and local development plans 3 3.2) Participation in operations means operating by adhering to the principles of public participation in every step. 3.3) Participation in receiving benefits is organizing activities related to local development. Allow that people to be a part of receiving benefits directly from the activity, and 3.4) participation in the evaluation is to appoint village representatives to join the performance evaluation committee.

Keywords: Participation, Local Development, Administrative Organizations

บทนำ

การปกครองท้องถิ่น เป็นการจัดระเบียบการปกครองตามหลักการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization) โดยรัฐหรือรัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นไปดำเนินการปกครองตนเอง และจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น (วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, 2549, น.415) ซึ่งการกระจายอำนาจอย่างสมบูรณ์แบบเกิดขึ้นหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาต่อเนื่องจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยที่รัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ ได้กำหนดให้รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวน ความหนาแน่นของประชากร พื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบประกอบกัน (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม โดยกำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายนโยบาย (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 มีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายอำนาจการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นระดับตำบลซึ่งเป็นเขตชนบทอันเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศ ได้มีโอกาสได้เรียนรู้การแก้ไขปัญหาและการสนองความต้องการตนเอง โดยการเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองหรือที่เรียกกันว่าปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตยองค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดมีเจ้าหน้าที่มาจากการเลือกตั้งซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนมีการดำเนินการโดยให้ประชาชนเข้าไปมีส่วน

ร่วมในการตัดสินใจกำหนดทิศทางและวางแผนพัฒนาตำบลกำกับดูแลและตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล หากเป็นไปตามที่กล่าวมาการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลก็ย่อมที่จะสามารถแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชนระดับตำบลได้เป็นอย่างดีส่งผลให้ประชาชนมีความรู้สึกเชื่อมั่นและศรัทธาต่อองค์การบริหารตำบลและมีความผูกพันมีส่วนได้ส่วนเสียต่อถิ่นที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นการสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบให้แก่ประเทศชาติโดยส่วนรวม (ราชกิจจานุเบกษา, 2552)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นในอดีตน้อยมาก การมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น แต่เมื่อเลือกตั้งเสร็จสิ้นมีสมาชิกสภาท้องถิ่นมีคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว ประชาชนจะไม่มีส่วนร่วมอย่างอื่นเลยในกรณีที่ประชาชนสนใจจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติก็พบว่าไม่มีช่องทางที่เปิดให้ประชาชนทำอะไรได้ไม่มากนักจึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดพลังขาดความร่วมมือและขาดความสนใจจากประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งส่งผลให้การปกครองท้องถิ่นซึ่งเป็นการปกครองของคนในท้องถิ่นเองประสบความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิงและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแต่ละครั้งประชาชนในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมน้อยมาก เนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น จะมีคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้กำหนดแนวทางการพัฒนากำหนดแผนงานโครงการจัดทำร่างแผนพัฒนาเสนอศูนย์ประสานการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลและเสนอสภาท้องถิ่นให้ความเห็นชอบตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้น้อยมาก (วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, 2549, น.469)

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น เป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งอยู่ในเขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่การปกครองประกอบด้วย 10 หมู่บ้าน และได้ยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลตามประกาศกระทรวงมหาดไทยจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2542 และในการพัฒนาท้องถิ่นกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลต้องจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่น (ราชกิจจานุเบกษา, 2561, น.4-5) จากสรุปรายงานผลการจัดเวทีประชาคมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้นประจำปี 2561 จะเห็นว่ามีประชาชนที่ได้เข้าร่วมประชาคมมีจำนวนผู้เข้าร่วมน้อย สภาพปัญหาหลัก คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่มีประสิทธิภาพ สาเหตุมาจากขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นแผนที่ไม่อยู่บนพื้นฐานของปัญหาและความต้องการของประชาชน ความสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เมื่อมีประชาชนเข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลน้อยปัญหาจึงเกิดจากความต้องการของประชาชนบางกลุ่มเท่านั้น จึงมีผลกระทบต่อโครงการนโยบายต่าง ๆ ที่ไม่ได้เกิดจากความต้องการของคนส่วนใหญ่ในชุมชนทำให้การเสนอปัญหาการเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาและแนวทางแก้ไขและพัฒนาหมู่บ้านไม่ตรงความต้องการปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลจึงต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากแผนพัฒนาตำบลจะใช้เป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีแผนงานต่าง ๆ เมื่อดำเนินการไปแล้วประชาชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความร่วมมือจึงส่งผลกระทบต่อการให้บริการสาธารณะที่ไม่สามารถดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์จากสภาพปัญหาแสดงให้เห็นว่าประชาชนยังไม่ให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนพัฒนาอย่างเต็มที่และเป็นรูปธรรม (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น, 2561, น.6)

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นและทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งผลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การดำเนินงาน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อจะได้มาซึ่งแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 3,031 คน (สำนักทะเบียนอำเภอยางตลาด, 2561, น.15)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวนทั้งหมด 353 คน โดยการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973, p.727)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) มี 3 ตอน ได้แก่ 1) ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check list) 2) ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณ (Rating Scale) 5 ระดับ และ 3) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบปลายเปิด ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item–Objective Congruence: IOC) และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25–0.75 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951, อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, 2558) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 353 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติที่ใช้ในการทดสอบเปรียบเทียบด้วยค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลได้ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.39	0.71	ปานกลาง
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.67	0.47	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	3.76	0.51	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.70	0.44	มาก
รวม	**3.63**	**0.43**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}$=3.76) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X}$=3.70) และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X}$=3.67) และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}$=3.39) ตามลำดับ

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ การบูรณาการเกี่ยวกับการจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้านเพื่อประสานแผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนกับแผนพัฒนาท้องถิ่น การสนับสนุนข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน รวบรวมปัญหาความต้องการของประชาชนมาจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและแผนชุมชน แต่งตั้งประชาชนเป็นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดโครงการที่ดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะ และมีตัวแทนประชาชนเข้าร่วมตัดสินใจในการดำเนินงาน 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คือ ดำเนินงานโดยยึดหลักการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน การจัดกิจกรรมสาธารณะโดยใช้ศูนย์กลางชุมชนเป็นสถานที่ดำเนินการ มีการติดตามประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนเพื่อนำมาพัฒนาการดำเนินงาน การเสริมสร้างเครือข่ายภาคประชาชนโดยการคัดเลือกตัวแทนระดับหมู่บ้านที่มีศักยภาพและมีความสมัครใจเข้าร่วมดำเนินงานให้การสนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุนให้เพียงพอในการส่งเสริมอาชีพ และจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม 3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ คือ จัดกิจกรรมการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนนั้นได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมนั้นโดยตรงพัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาแก้ไขปัญหา โดยส่งเสริมการรวมตัวของชุมชนและประชาสังคม ด้วยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และองค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดทำแผนงานโครงการที่มีลักษณะเป็นวัตถุสิ่งของเช่นเครื่องอุปโภคบริโภคเพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนในท้องถิ่น และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ควรมีการแต่งตั้งตัวแทนหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานและให้ความสำคัญกับตัวแทนที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการโดยเปิดโอกาสให้ดำเนินการตรวจสอบอย่างโปร่งใสและยุติธรรมและควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}$=3.76) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X}$=3.70) และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X}$=3.67) และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}$=3.39) ตามลำดับ

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประกอบด้วย 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ การบูรณาการเกี่ยวกับการจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้านเพื่อประสานแผนพัฒนาหมู่บ้านกับแผนพัฒนาท้องถิ่น 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คือ ดำเนินงานโดยยึดหลักการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน 3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ คือ จัดกิจกรรมการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนนั้นได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมนั้นโดยตรง และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ การแต่งตั้งตัวแทนหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงาน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถนำประเด็นที่ได้จากการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.63) ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวน่าจะเป็นเพราะว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น ได้ร่วมตัดสินใจเลือกปัญหาความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้ร่วมตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหมู่บ้าน การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินอุดหนุนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในการรับทราบผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับตรัยรัตน์ พิทักษ์กุล (2555, น.115) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครรังสิตประชาชนในเขตเทศบาลนครรังสิต มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้านประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมต่อกิจกรรมของเทศบาลนครรังสิตในด้านการตัดสินใจมากที่สุดรองลงมา ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการดำเนินการ และด้านการประเมินผล ตามลำดับ

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ที่มีเพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ซึ่งประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่

แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมิตานันท์ ดาบแก้ว (2561, น.119) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามเพศ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน

3. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ที่มีอายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน ซึ่งประชาชนที่มีอายุต่างกันก็ย่อมต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมปอง สกลดิลก (2560, น.89) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกอายุที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมิตานันท์ ดาบแก้ว (2561, น.98) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามระดับการศึกษาประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ที่มีอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมปอง สกลดิลก (2560, น.89) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนก อาชีพที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

6. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมิตานันท์ ดาบแก้ว (2561, น.119) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับเบญจมาภรณ์ ยอดวงกอง (2560, น.101) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกเครือ อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมตัดสินใจในโครงการก่อสร้างทุกโครงการในรูปแบบตัวแทนประชาชนเพื่อความโปร่งใส โครงการก่อสร้างที่จัดทำควรให้มีตัวแทนชุมชนเข้าไปมีส่วนควบคุมดูแลการทำงานของผู้รับเหมาโครงการต่าง ๆ ควรจัดผลประโยชน์ให้ตกอยู่กับประชาชนให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรมีกิจกรรมส่งเสริมการได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาตามความต้องการของหมู่บ้านและผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วนของหมู่บ้าน

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรให้ประชาชนได้ร่วมตัดสินใจเลือกปัญหาความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และพัฒนาช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนงานตามโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ควรให้ประชาชนได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินอุดหนุนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบล และพัฒนากิจกรรมที่ได้รับประโยชน์ด้านสุขภาพอนามัยจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรับทราบผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาช่องทางการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามโครงการพัฒนาหมู่บ้าน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควร มีการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้ทราบว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นและรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นมีลักษณะอย่างไร และควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริบทที่ต่างกัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่กับการบริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากอาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้ความรู้ คำปรึกษา แนะนำ ควบคุมคุณภาพวิทยานิพนธ์ และให้ความเห็นและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จนกระทั่งวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัย จะนำความรู้ความสามารถไปพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่การงานให้ดียิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อตนเองสังคมและประเทศชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ตรัยรัตน์ พิทักษ์กุล. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี.* (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี.

เบญจมาภรณ์ ยอดวงกอง. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกเครือ อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กาฬสินธุ์: ตักสิลาการพิมพ์.

ราชกิจจานุเบกษา. (2542). *พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.* 2542. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เล่ม 116/ตอนที่ 114 ก/หน้า 48/17 พฤศจิกายน 2542.

_____. (2552). *พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.* 2537 *แก้ไขเพิ่มเติมถึง* (ฉบับที่ 6) *พ.ศ.* 2552. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เล่มที่ 111 ตอนที่ 53 ก 2552.

_____. (2560). *รัฐธรรมนูญ ฉบับปีพุทธศักราช 2560.* เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก 6 เมษายน 2560.

_____. (2561). *ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561*. เล่มที่ 135 ตอนพิเศษ 246 ง. หน้า 1-4.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ. (2549). *การเมืองและการปกครองไทย.* (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิยาลัยรามคำแหง.

สมปอง สกลดิลก. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมิตานันท์ ดาบแก้ว. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.* (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

สำนักทะเบียนอำเภอยางตลาด. (2561). *จำนวนประชากรในเขตตำบลหนองตอกแป้น ประจำปี พ.ศ.* 2561. กาฬสินธุ์: สำนักทะเบียนอำเภอยางตลาด.

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น. (2561). *สรุปรายงานผลการจัดเวทีประชาคมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น ประจำปี2561.* กาฬสินธุ์: องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น.

Taro Yamane. (1973). Statistics an Introductory Analysis. 3rded. New York: Harper and Row Publisher

มุมมองของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยต่อการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 มาใช้ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

The views of chicken farmers and sugarcane growers Towards The Enforcement Of Contract Farming Promotion And Development Act, B.E. 2017 In Kosum Phisai District In Mahasarakham Province.

Received: 16 April 2020
Revised: 18 May 2020
Accepted: 30 May 2020

สุรศักดิ์ วงษ์ไธสง[1] และณัฐกานต์ อัครพงศ์พิศักดิ์[2]
Surasak Wongthaisong[1] and Nathakarn Akarapongpisak[2]
[1]นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[1]Master Student of Political Science Program in Politics and Government Maha Sarakham University
[2]Lecturer from the College of Politics and Governance Maha Sarakham University
Corresponding Author E-mail: surasak_w@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัญหาในการนำเกษตรพันธสัญญาไปใช้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้อ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และ 2. เพื่อศึกษามุมมองเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ต่อการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 มาใช้ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ตัวแทนครัวเรือนที่ทำเกษตรพันธสัญญาไก่เนื้อในโรงเรือนระบบปิดที่ประสบผลสำเร็จในแง่รายได้ 5 ราย และตัวแทนครัวเรือนที่ทำเกษตรพันธสัญญาไก่เนื้อในโรงเรือนระบบปิดที่ไม่ประสบผลสำเร็จในแง่รายได้ 5 ราย รวมทั้งสิ้น 10 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วจะทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาในการนำเกษตรพันธสัญญาไปใช้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ 1.1) ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน 1.2) ขาดความสามารถในการรวมกลุ่ม ส่งผลทำให้ไม่มีอำนาจต่อรองกับรัฐและแหล่งเงินทุน 1.3) ภาระหนี้สิน 1.4) ความเสี่ยงของเกษตรกร 1.5) ความไม่ยุติธรรมในการทำสัญญา 1.6) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยมีการลงทุนสูงและต่อเนื่อง และ 1.7) เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยต้องเสียโอกาสในการได้รับราคาที่สูงกว่าในตลาดต่างประเทศ และ 2) มุมมองเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัยต่อการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 คือ ยังไม่ทราบและไม่เข้าใจถึงสาระสำคัญของการนำพระราชบัญญัติดังกล่าวมาปฏิบัติซึ่งหน้าที่ในการนำพระราชบัญญัติดังกล่าวมาเผยแพร่แก่เกษตรกรและในส่วนของการบังคับใช้ให้บริษัทเอกชนปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 ไม่สามารถบังคับใช้ให้เอกชนจดทะเบียนได้ตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจังหวัดมหาสารคามไม่ได้กำหนดให้ตัวแทนของเกษตรกรเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

คำสำคัญ: มุมมองของเกษตรกร, ผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อย, ระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560

Abstract

The purposes of this study were 1. to study the problems in using contract farming with chicken farmers and sugarcane growers in Kosum Phisai District. Mahasarakham Province and 2. to study the views of chicken farmers and sugarcane growers in Kosum Phisai District Mahasarakham Province towards the enforcement of contract farming promotion and development Act, B.E. 2560 for use in Kosum Phisai District Mahasarakham Province. It is a qualitative research. Research tools are in-depth interview form.

The target group is the representatives of the households that implement the broilers contract farming in the closed system that has achieved income in 5 cases and the representatives of the households in the broiler farming in the closed system are not successful in terms of income. A total of 5 people, a total of 10 people from the Purposive Sampling method, will collect data from relevant documents and from in-depth interviews to analyze in content analysis. The results of the study showed that 1) Problems in the application of contract farming with chicken farmers and sugarcane growers in Kosum Phisai District. Mahasarakham Province as follows: 1.1) Inequality in access to funding 1.2) Lack of ability to integrate groups Resulting in not having bargaining power with the government and funding sources 1.3) Debt 1.4) Farmers' risk 1.5) Injustice in the contract 1.6) Chicken farmers and sugarcane farmers have high investment and Continuous and 2) views of farmers, chicken growers and sugarcane growers in Kosum Phisai District towards the implementation of the Promoting and Development of Agricultural Covenant System Act 2017, which is not yet known and is not understood the essence of the implementation of the said Act. The duty to bring the Act to be distributed to farmers and for the enforcement of private companies to comply with the Agricultural Extension System Development and Development Act B.E. 2017, it is not possible to enforce the registration as required by law. Including the Dispute Resolution Committee, Mahasarakham Province does not require representatives of farmers to join as a committee.

Keywords: The Views of Farmers, Chicken Farmers and Sugarcane Growers, Contract Farming B.E. 2017

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยได้น้อมนำหลัก "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสมส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) การพัฒนาประเทศตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา ส่งผลให้ประเทศไทยมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นตามลำดับ ได้แก่ เศรษฐกิจไทยมีขนาดใหญ่ขึ้น มีฐานการผลิตและบริการที่มีความเข้มแข็งและโดดเด่นในหลายสาขาและความร่วมมือกับมิตรประเทศทั้งในรูปทวิภาคีและพหุภาคี รวมถึงความร่วมมือกับประเทศในอนุภูมิภาคและอาเซียนมีความเข้มข้นและชัดเจนขึ้น ขยายโอกาสด้าน การค้า และการลงทุนของไทยเพิ่มขึ้นในขณะที่โครงสร้างพื้นฐานมีการพัฒนาครอบคลุมมากขึ้นและการบริการทางสังคมทุกด้านที่มีความครอบคลุมทั่วถึง ทำให้รายได้ประชาชนสูงขึ้นปัญหาความยากจนลดลงและคุณภาพชีวิตประชาชนดีขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ในขณะเดียวกันการพัฒนาดังกล่าวได้ทำให้การผลิตในภาคเกษตรเข้าสู่ระบบทุนนิยมได้เร็วขึ้นจนกลายเป็นพื้นฐานที่เอื้อต่อการผลิตพืชและสัตว์อย่างเข้มข้นในปัจจุบันและเอื้อต่อการเติบโตของระบบเกษตรพันธสัญญาซึ่งเกิดขึ้นในประเทศพัฒนาแล้วเช่นญี่ปุ่นยุโรปและสหรัฐอเมริกา เป็นต้น โดยได้แพร่ขยายเข้ามาเพื่อสะสมทุนจากภาคเกษตรในรัฐไทยตั้งแต่ทศวรรษที่ 2510 ซึ่งรัฐไทยได้ให้สิทธิพิเศษกับบริษัทธุรกิจการเกษตรเช่นการลดหย่อนภาษีและเปิดโอกาสให้ลงทุนในระบบเกษตรแบบครบวงจร

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีความมั่นคงและมั่งคั่งทางทรัพยากรในการทำการเกษตรเพื่อผลิตอาหารให้กับคนในประเทศได้อย่างไม่ขาดแคลน ดังคำกล่าวที่ว่า "ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว" ที่สื่อให้เห็นภาพความอุดมสมบูรณ์ของประเทศไทย การเกษตรของไทยแบบดั้งเดิมเป็นการผลิตเพื่อเลี้ยงชีพบริโภคในครัวเรือนแลกเปลี่ยนกันในชุมชนและพึ่งพิงธรรมชาติเป็นหลัก ต่อมาเมื่อเกิดการปฏิวัติเขียว (Green Revolution) ในช่วงภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือราวปี พ.ศ.2500 มีการมุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้มากขึ้นเพื่อสนองตอบความต้องการอาหารและลดความอดอยากยากจนของประชากรโลกที่เพิ่มจำนวนขึ้นในยุคนั้น โดยการส่งเสริมให้ขยายพื้นที่ในการทำการเกษตรการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรเพื่อ

เพิ่มผลผลิต อาทิ ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช การพัฒนาปรับปรุงพันธุ์พืช อีกทั้งการปฏิวัติเขียวยังเป็นการสนับสนุนให้รัฐเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการเกษตรในฐานะเครื่องมือหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในส่วนของประเทศไทยเริ่มมีการนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 มาใช้ในปี พ.ศ. 2504 การพัฒนาและส่งเสริมการเกษตรของรัฐทำให้แนวคิดการเกษตรของไทยเปลี่ยนไปมาก รัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรและการพัฒนาระบบชลประทานการขยายพื้นที่เพาะปลูกและส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ (Cash Crops) ชนิดใหม่ ๆ จำนวนมาก เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง ปอ ข้าวฟ่าง เป็นต้น (สมภพ มานะรังสรรค์, 2545) อาจกล่าวว่าระบบเกษตรพันธสัญญาเกิดขึ้นราวปี พ.ศ. 2513 เริ่มโดยการร่วมทุนระหว่างบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ (ซีพี) กับบริษัทอาร์เบอร์เอเคอร์จากประเทศสหรัฐอเมริกาทำธุรกิจไก่เนื้อและไก่ไข่เชิงอุตสาหกรรมในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2513 เริ่มมีระบบเกษตรพันธสัญญาเกิดขึ้น จากนั้นก็ได้มีบริษัทอื่น ๆ เข้ามาทำธุรกิจแปรรูปพืชผักโดยเริ่มทำข้อตกลงกับเกษตรกรในลักษณะสัญญามากขึ้นโดยมากจะเน้นการได้ผลผลิตเพื่อแปรรูปและส่งออก ในปี ค.ศ. 1970 (พ.ศ. 2513) นั้นมีแต่อุตสาหกรรมสับปะรดกระป๋องที่มียอดการส่งออกบ้างในประเทศไทย แต่ยังไม่มีสินค้าเกษตรแปรรูปผักและผลไม้หรือเนื้อสัตว์ จากนั้น ในปี ค.ศ. 1975 (พ.ศ. 2518) เริ่มมีการส่งออกสับปะรดกระป๋องมีปริมาณเพิ่มขึ้นและเริ่มมีไก่เนื้อส่งออกบ้าง ต่อมา ในปี ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523) ไทยส่งออกสับปะรดกระป๋องและไก่เนื้อเป็นส่วนมากและเริ่มมีการส่งออกมะเขือเทศกระป๋องและผักแช่แข็งในปี ค.ศ. 1990 (พ.ศ. 2533) ไทยได้มีการทำเกษตรแปรรูปหลายชนิดได้แก่สับปะรดกระป๋องไก่เนื้อผักแช่แข็งน้ำมะเขือเทศมะเขือเทศแปรรูปและข้าวโพดหวานกระป๋องมีปริมาณการส่งออกที่สูงอาจกล่าวว่า ปี พ.ศ. 2523 (ตรงกับช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4-5) เป็นปีที่การเกษตรไทยเริ่มเข้าสู่ยุครุ่งเรืองทางเกษตรพันธสัญญา

จากความสำคัญในข้างต้น การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระบบเกษตรพันธสัญญาในช่วงปลายทศวรรษ 2550 ถึงต้นทศวรรษ 2560 เป็นช่วงที่รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติเข้ามามีบทบาทในการบริหารประเทศโดยภายใต้รัฐบาลดังกล่าวนี้ ได้มีการออกพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 อนึ่ง การออกพระราชบัญญัติดังกล่าวเกิดขึ้นภายใต้ความมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหาพันธสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อเกษตรกรรายย่อยและนำไปสู่ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรและเกิดข้อพิพาทระหว่างบริษัทเอกชนกับเกษตรกร การออกพระราชบัญญัติดังกล่าวตกเป็นการโต้เถียงอย่างกว้างขวางโดยที่ฝ่ายสนับสนุนมองว่า หากมีการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาให้มีความเป็นธรรมตามหลักสากลจะช่วยสร้างความมั่นคงความไว้วางใจความร่วมมือ อีกทั้งร่วมส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรอย่างยั่งยืนและส่งเสริมให้เกษตรกรมีความมั่นคงทางด้านรายได้เสริม ขณะที่ฝ่ายที่วิพากษ์วิจารณ์พระราชบัญญัติดังกล่าวมองว่าเนื้อหาสาระของพระราชบัญญัติไม่ครอบคลุมถึงความหมายของระบบเกษตรพันธสัญญาและความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของนโยบายและกลไกการนำพระราชบัญญัติไปปฏิบัติ (อมรชัย บ้านเมือง, 2559, น.5)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเปรียบเทียบปัญหาที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยภายใต้ระบบเกษตรพันธสัญญาและมุมมองของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยภายใต้ระบบเกษตรพันธสัญญาต่อการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 ภายใต้หัวข้อการวิจัยเรื่องมุมมองของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยต่อการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 มาใช้ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาในการนำเกษตรพันธสัญญาไปใช้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้อ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษามุมมองเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ต่อการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 มาใช้ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ในชุมชนที่เลี้ยงไก่เนื้อและปลูกอ้อยภายใต้ระบบพันธสัญญาในพื้นที่โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย ตัวแทนครัวเรือนที่ทำเกษตรพันธสัญญาไก่เนื้อในโรงเรือนระบบปิดที่

ประสบผลสำเร็จในแง่รายได้ 5 ราย และตัวแทนครัวเรือนที่ทำเกษตรพันธสัญญาไก่เนื้อในโรงเรือนระบบปิดที่ไม่ประสบผลสำเร็จในแง่รายได้ 5 ราย ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาในการนำเกษตรพันธสัญญาไปใช้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้อ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตอนที่ 2 ศึกษามุมมองเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ต่อการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 มาใช้ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม แบบปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและจากข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องมุมมองของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยต่อการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 มาใช้ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาในการนำเกษตรพันธสัญญาไปใช้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้อ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการนำเกษตรพันธสัญญาไปใช้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้

1) ความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน คือ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่มีความเสี่ยงสูง ลักษณะการดำเนินธุรกิจที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากลในการผลิตสัตว์มีผลขาดทุนในบางช่วงเวลาและหลักทรัพย์ค้ำประกันที่อาจมีมูลค่าไม่สูงมีผลการดำเนินงานขาดทุนในบางช่วงเวลาและหลักทรัพย์ค้ำประกันที่อาจมีมูลค่าไม่สูงมีผลต่อการพิจารณาการให้สินเชื่อของธนาคาร

2) ขาดความสามารถในการรวมกลุ่ม ส่งผลทำให้ไม่มีอำนาจต่อรองกับรัฐและแหล่งเงินทุน

3) ภาระหนี้สิน คือ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ลงทุนสร้างโรงเรือนซึ่งเงินทุนเป็นเงินที่กู้มาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและแหล่งลงทุนจากบริษัทเอกชนคู่สัญญาเพื่อสร้างโรงเรือนให้ได้ตามมาตรฐานตามที่บริษัทคู่สัญญากำหนด แต่เมื่อบริษัทคู่สัญญาได้ปิดกิจการลงทำให้เกษตรกรที่มีหนี้สินต้นทุนการผลิต ส่วนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยต้องลงทุนในการปลูกอ้อยในแต่ครั้งละต้องใช้ต้นทุนที่สูงพอสมควร อีกทั้งโรงงานปล่อยโควต้าการรับซื้ออ้อยลดลงส่งผลให้เกษตรกรบางรายต้องลดพื้นที่การเพาะปลูกลงและรายได้ก็ลดลงทำให้เมื่อหักลบกลบหนี้แล้วแทบไม่เหลือกำไรในการลงทุนครั้งต่อทำให้เกษตรกรต้องกู้เงินเพื่อมาลงทุนเพิ่ม

4) ความเสี่ยงของเกษตรกร คือ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากบริษัทหากเกิดความเสี่ยงหรือความเสียหายจากภัยธรรมชาติ โรคระบาดหรือการผลิตสินค้า เป็นต้น ส่วนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยประสบปัญหาปัจจัยการผลิตที่มีราคาสูงขึ้น เช่น พันธุ์อ้อย ปุ๋ย ค่าแรง เป็นต้น เกษตรกรจึงต้องหาแหล่งทุนทั้งจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและหัวหน้าโควต้า อีกทั้งโรคระบาดและแมลงศัตรูพืชทำให้เกษตรกรเกิดความเสี่ยงต่อการต้องลงทุนหลายรอบและแบกรับหนี้สินเพิ่มขึ้น

5) ความไม่ยุติธรรมในการทำสัญญา คือ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ทำระบบเกษตรพันธสัญญากับบริษัทเอกชนสัญญาจะอยู่ในรูปแบบประกันราคาโดยเกษตรกรจะต้องจ่ายค่าประกันให้กับบริษัทคู่สัญญาเพื่อประกันไว้ให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ส่งไก่ให้กับบริษัทคู่สัญญาตรงตามปริมาณเป้าหมายที่บริษัทกำหนด โดยบริษัทคู่สัญญาจะเป็นผู้จัดหาปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ให้กับ

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เช่นพันธุ์ไก่ อาหาร ยา เป็นต้น โดยปัจจัยการผลิตเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่จะซื้อปัจจัยการผลิตในรูปแบบเงินเชื่อ อีกทั้งบริษัทเป็นผู้กำหนดราคาปัจจัยการผลิตทั้งหมดซึ่งปัจจัยการผลิตบางอย่างแพงกว่าท้องตลาดและเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ต้องซื้อปัจจัยการผลิตเหล่านี้จากบริษัทคู่สัญญาหรือตัวแทนบริษัทเท่านั้น ส่วนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยต้องรับภาระค่าใช้จ่ายมากกว่ารายรับจากการขายอ้อย เนื่องจากผลกระทบของราคาอ้อยที่ลดลง แต่ต้นทุน อุปกรณ์ทางการเกษตร ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ค่าแรง ที่เพิ่มขึ้นเกษตรกรจึงแบกรับค่าใช้จ่ายสูงแม้รัฐบาลจะช่วยเยียวยาเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยอยู่บ้างในรูปแบบของการให้เงินเกษตรกรเพิ่มตันละ 50-53 บาท

6) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยมีการลงทุนสูงและต่อเนื่อง

7) เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยต้องเสียโอกาสในการได้รับราคาที่สูงกว่าในตลาดต่างประเทศ

2. เพื่อศึกษามุมมองเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ต่อการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 มาใช้ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า มุมมองของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยต่อการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 มาใช้ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ยังไม่ทราบและไม่เข้าใจถึงสาระสำคัญของการนำพระราชบัญญัติดังกล่าวมาปฏิบัติซึ่งหน้าที่ในการนำพระราชบัญญัติดังกล่าวมาเผยแพร่แก่เกษตรกรและในส่วนของการบังคับใช้ให้บริษัทเอกชนปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 ไม่สามารถบังคับใช้ให้เอกชนจดทะเบียนได้ตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจังหวัดมหาสารคามไม่ได้กำหนดให้ตัวแทนของเกษตรกรเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องมุมมองของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยต่อการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 มาใช้ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาในการนำเกษตรพันธสัญญาไปใช้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้อ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ปัญหาในการนำเกษตรพันธสัญญาไปใช้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ 1) ความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน 2) ขาดความสามารถในการรวมกลุ่ม ส่งผลทำให้ไม่มีอำนาจต่อรองกับรัฐและแหล่งเงินทุน 3) ภาระหนี้สิน 4) ความเสี่ยงของเกษตรกร 5) ความไม่ยุติธรรมในการทำสัญญา 6) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยมีการลงทุนสูงและต่อเนื่อง และ 7) เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยต้องเสียโอกาสในการได้รับราคาที่สูงกว่าในตลาดต่างประเทศ

2. เพื่อศึกษามุมมองเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ต่อการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 มาใช้ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มุมมองของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยต่อการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 มาใช้ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ยังไม่ทราบและไม่เข้าใจถึงสาระสำคัญของการนำพระราชบัญญัติดังกล่าวมาปฏิบัติซึ่งหน้าที่ในการนำพระราชบัญญัติดังกล่าวมาเผยแพร่แก่เกษตรกรและในส่วนของการบังคับใช้ให้บริษัทเอกชนปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 ไม่สามารถบังคับใช้ให้เอกชนจดทะเบียนได้ตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจังหวัดมหาสารคามไม่ได้กำหนดให้ตัวแทนของเกษตรกรเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องมุมมองของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยต่อการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 มาใช้ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามประเด็นได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาในการนำเกษตรพันธสัญญาไปใช้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้อ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ปัญหาในการนำเกษตรพันธสัญญาไปใช้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ 1) ความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน 2) ขาดความสามารถในการรวมกลุ่ม ส่งผลทำให้ไม่มีอำนาจต่อรองกับรัฐและแหล่งเงินทุน 3) ภาระหนี้สิน 4) ความเสี่ยงของเกษตรกร 5) ความไม่ยุติธรรมในการทำสัญญา 6) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยมีการลงทุนสูงและต่อเนื่อง และ 7) เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยต้องเสียโอกาสในการได้รับราคาที่สูงกว่าในตลาดต่างประเทศ สอดคล้องกับเขมชาติ ตนบุญ (2558, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องคนเลี้ยงไก่ในระบบเกษตรพันธสัญญา พบว่า การต่อรองของคนเลี้ยงไก่ในระบบเกษตรพันธสัญญามีลักษณะเป็นการรวมกลุ่มเพื่อต่อรองในเชิงประเด็นปัญหา โดยใช้การเจรจาต่อรองกับบริษัทธุรกิจการเลี้ยงไก่โดยตรงภายใต้เงื่อนไขสัญญาการเลี้ยงไก่การใช้กลไกหน่วยงานภาครัฐและการหาแนวร่วมเพื่อแสวงหาพื้นที่และสร้างองค์ความรู้ในการต่อรองกับบริษัทโดยมีเงื่อนไขปัจจัยที่ส่งผลต่อการต่อรองของคนเลี้ยงไก่ในระบบเกษตรพันธสัญญา 6 ประการ คือ 1) เงื่อนไขข้อสัญญาการเลี้ยงไก่ในระบบเกษตรพันธสัญญา 2) บริษัทธุรกิจการเลี้ยงไก่และความสัมพันธ์ระหว่างคนเลี้ยงไก่กับบริษัทภายใต้ระบบอุปถัมภ์ 3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่ในระบบเกษตรพันธสัญญา 4) ประสบการณ์การต่อรองของคนเลี้ยงไก่ในระบบเกษตรพันธสัญญา 5) ภาระหนี้สินของคนเลี้ยงไก่ และ 6) เครือข่ายภาคีคู่มิตรที่เข้ามาช่วยเหลือคนเลี้ยงไก่

2. เพื่อศึกษามุมมองเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ต่อการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 มาใช้ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ในส่วนของมุมมองของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และผู้ปลูกอ้อยต่อการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาในระบบเกษตรพันธสัญญามาใช้นั้น ถือเป็นประเด็นใหม่ในงานวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่พบการมาเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจต่อพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาในระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 ให้กับเกษตรกรผู้อยู่ในระบบเกษตรพันธสัญญาและเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่รวมทั้งเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยไม่มีความความรู้ความเข้าใจต่อกฎหมายนี้เท่าที่ควร อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวยังคงมีช่องว่างเนื่องจากไม่มีเจตนารมณ์ที่ครอบคลุมถึงการให้ความคุ้มครองเกษตรกรจากการถูกเอารัดเอาเปรียบในระบบเกษตรพันธสัญญา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 (2560) ไม่ได้บัญญัติแนวทางการร่างสัญญาที่ชัดเจนเป็นมาตรฐาน ซึ่งอาจทำให้เกิดสัญญาการผลิตที่มีลักษณะหลากหลายและซับซ้อน และการกำหนดให้เกษตรกรเป็นผู้ตรวจสอบสัญญาการผลิตด้วยตนเอง (มาตรา 22) โดยไม่ได้คำนึงถึงความรู้ด้านกฎหมายของเกษตรกรก็อาจทำให้เกษตรกรที่ไม่เฉลียวใจถึงลักษณะข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมแล้วถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรได้ อีกทั้งการที่พระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติให้การกำหนดราคาผลผลิตสามารถอ้างอิงจากราคาตลาด ณ เวลาใดก็ได้ (มาตรา 21) ก็อาจเป็นการเปิดช่องให้ผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรฉวยโอกาสนำราคาตลาดต่ำสุดมาอ้างอิงเป็นราคาของผลผลิตในสัญญาได้ โดยกำหนดเป็นราคาคงที่ตลอดอายุของสัญญาการผลิตในขณะที่ราคาของปัจจัยการผลิตไม่คงที่ทำให้ไม่เป็นธรรมแก่เกษตรกรสอดคล้องกับผลการศึกษาการกำหนดราคาไก่

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควร บังคับใช้แบบสัญญามาตรฐานในระบบเกษตรพันธสัญญา ซึ่งรัฐบาลต้องเป็นผู้กำหนดเนื้อหาส่วนใหญ่ของสัญญาเพื่อกระจายความเสี่ยงของคู่สัญญาอย่างเท่าเทียม โดยแบบสัญญามาตรฐานที่ดีควรจะต้องมีการระบุคำอธิบายเบื้องต้นไว้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่ายด้วย

1.2 ควร จัดให้เกษตรกรที่อยู่ในระบบเกษตรพันธสัญญาเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประจำจังหวัด

1.3 ควร มีการจัดตั้งหน่วยงานรัฐขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบตรวจสอบและรับรองสัญญาการผลิตให้แก่เกษตรกร โดยกำหนดให้เป็นหน่วยงานภายใต้สังกัดของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา สำนักงานปลัดกระทรวง

เกษตรและสหกรณ์ กล่าวคือ จัดตั้งหน่วยงานส่วนภูมิภาคเป็นผู้ตรวจสอบ สัญญาการผลิตที่จดแจ้งเพื่อการทำเกษตรพันธสัญญา พร้อมทั้งประทับตรารับรองความถูกต้อง โปร่งใส และเป็นธรรมในสัญญา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร ผู้สนใจศึกษาเพิ่มเติมอาจศึกษาในประเด็นการปรับตัวของเกษตรกรภายใต้ระบบเกษตรพันธสัญญา รวมถึงปัญหาในทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาในระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 เช่น การจงใจใช้ภาษาทางเทคนิคในสัญญาซึ่งอาจทำให้เกษตรกรเข้าใจผิด

2.2 ควร ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยขยายผลไปพื้นที่อื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรคแสง ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.วนิดา พรมหล้า รองศาสตราจารย์ ดร.ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกานต์ อัครพงศ์ พิศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้ความรู้ คำปรึกษาแนะนำเสนอแนะควบคุมคุณภาพวิทยานิพนธ์ตลอดมาตั้งแต่ต้นจนเสร็จเรียบร้อยในที่สุด ขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์การเกษตรจังหวัดมหาสารคาม หัวหน้าโควตาอ้อย รวมถึงกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์และเสียสละเวลาในการให้ข้อมูลตอบแบบสัมภาษณ์ ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง มายัง ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

เขมชาติ ตนบุญ. (2558). *คนเลี้ยงไก่ในระบบเกษตรพันธสัญญา*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบพันธสัญญาพ.ศ. 2560*. เล่ม 134 ตอนที่ 56 ก. หน้า 2.

สมภพ มานะรังสรรค์. (2545). *พัฒนาการของภาคเกษตรและผลกระทบต่อชาวไร่ชาวนาไทยในช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2–พ.ศ. 2536*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

อมรชัย บ้านเมือง. (2559). *ความท้าทายในการนาพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 ไปปฏิบัติ*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บทความวิชาการ

แนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จขององค์การสมัยใหม่
Performance Appraisal Guideline for Modern Organizational Success.

ศรันย์ดิษฐ์ เบญจพงศ์
Srundit Benjapongs
อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences in Public Administration
Bansomdejchaopraya Rajabhat University
E-mail: srundit.be@bsru.ac.th

Received: 23 March 2020
Revised: 19 April 2020
Accepted: 28 April 2020

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้ มีประเด็นในการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นกิจกรรมหลักในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของทุกองค์การ จุดมุ่งหมายเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายและประกอบการตัดสินใจทางการบริหาร การประเมินผลการปฏิบัติงานที่ดีอาจต้องออกแบบอย่างเป็นระบบส่งผลให้เป็นรูปแบบซับซ้อนและขั้นตอนดำเนินงานยุ่งยาก อาจไม่เหมาะสมกับรูปแบบการบริหารงานของบางองค์การ บทความนี้จึงมุ่งทบทวนแนวคิดการประเมินผลการปฏิบัติงานประกอบด้วย ความหมาย จุดมุ่งหมาย หลักการที่มีประสิทธิภาพ วิธีการ กระบวนการ และสังเคราะห์ปัญหาการประเมินผลการปฏิบัติงานทั้งด้านระบบและผู้เกี่ยวข้อง แล้วเสนอเป็นข้อเสนอแนวทางประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างง่าย ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อความสำเร็จสำหรับองค์การสมัยใหม่ ได้แก่ แนวทางแรกยึดมั่นกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานทั้ง 4 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ การออกแบบ การประเมินผล และการนำผลไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งข้อเสนอเพิ่มเติมเพื่อเสริมให้กระบวนการดังกล่าวบรรลุจุดมุ่งหมาย และแนวทางที่สองการสร้างความเป็นธรรมและการยอมรับ โดยมุ่งสร้างความสะดวกและเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาระบบประเมินผลการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นยังเสนอทัศนะจุดเน้นการนำระบบประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นเครื่องมือในการเสริมทักษะใหม่ (Upskill) และปรับทักษะใหม่ (Reskill) บุคลากรทั้งทักษะการทำงาน (Hard Skill) กับทักษะทางสังคม (Soft Skills) สำหรับอนาคตในยุคที่เทคโนโลยีมีความจำเป็นสำหรับทุกองค์การ

คำสำคัญ: การบริหารทรัพยากรมนุษย์, การประเมินผลการปฏิบัติงาน, ความสำเร็จขององค์การ

Abstract

This article Performance appraisal is the main activities in human resource management of every organization to propel the goal and supplement the management decisions. The good performance appraisal should be systematically designed which make the complex pattern and complicated process that might not suit for management system of some organization. This article mainly focuses on reviewing the concept of performance appraisal consist of meaning, objective, effective principles, method, process and synthesize the performance appraisal problems from the system side and related parties then propose the simple performance appraisal guidelines to be able to apply for the success of modern organization. The first guidelines is to adhere the 4 process of performance evaluation including defining objective, evaluation design, applying the results and additional proposal to supplement the process and achieved the objective. The second guidelines is to create fairness and acceptance by focusing on creating convenience and opportunity for related parties to jointly develop the performance appraisal system. In addition, propose a view to focus on using performance appraisal system as a tool to upskill and reskill the personnel on both hard skills and soft skills for the future in an era where technology is importance for every organization.

Keyword: Human Resource Management, Performance Appraisal, Organizational Success

บทนำ

การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นหนึ่งในกิจกรรมการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในทุกองค์การ อาจเป็นการดำเนินการแบบไม่เป็นทางการไปจนถึงรูปแบบที่เป็นทางการ จุดมุ่งหมายหลักเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่องการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะการจ่ายค่าตอบแทน อย่างไรก็ตาม แม้การประเมินผลฯ เป็นเรื่องที่ปฏิบัติสืบเนื่องเป็นเวลานาน แต่การประเมินผลฯ หลายองค์การมักเกิดปัญหาเสมอ เพราะผลการประเมินผลฯ เกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนบำเหน็จความชอบ การประเมินผลฯ จึงเป็นการตัดสินคุณค่าการปฏิบัติงานของบุคลากร แยกแยะบุคลากรที่มีผลงานดีกับผลงานไม่ดี จึงถือเป็นเรื่องอ่อนไหวและส่งผลต่อขวัญกำลังใจมากกว่ากิจกรรมการบริหารอื่น ๆ ด้วยเหตุผลข้างต้น จึงมีความพยายามพัฒนาแนวคิดและระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ทางหนึ่งเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยผลักดันให้บรรลุเป้าหมายองค์การและอีกทางหนึ่งเพื่อสร้างความพึงพอใจของบุคลากรมุ่งหวังเพื่อรักษาคนดีคนมีความสามารถเอาไว้ ส่งผลให้ระบบการประเมินผลฯ อาจสลับซับซ้อนและยุ่งยากในการบริหารจัดการ อาจไม่เหมาะสมหรือคุ้มค่าสำหรับทุกองค์การโดยเฉพาะองค์การขนาดเล็ก รวมทั้งระบบประเมินผลฯ ที่ซับซ้อนดังกล่าวอาจสร้างความเบื่อหน่าย สร้างภาระแก่ทั้งตัวผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน ไม่ได้เกิดผลประโยชน์เท่าที่ควรแก่องค์การ อีกทั้งเมื่อผลการประเมินไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของบุคลากรก็นำไปสู่การไม่ยอมรับและต่อต้านในที่สุด

ดังนั้น หากองค์การจะบรรลุเป้าหมายและรักษาคนดีมีความสามารถเอาไว้ องค์การต้องให้ความสำคัญกับการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นระบบและเป็นไปตามหลักวิชาการ ซึ่งไม่จำเป็นต้องออกแบบให้ซับซ้อน รัดกุมหรือใช้เครื่องมือที่ทันสมัยตามแนวคิดยุคใหม่เสมอไป วัตถุประสงค์ของบทความนี้ต้องการเสนอแนวทางประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จขององค์การในอนาคต เป็นแนวทางที่ทุกองค์การสามารถนำไปปรับใช้ได้ ไม่ใช่รูปแบบยุ่งยาก และมีต้นทุนดำเนินงานที่สูงจนเกินไป บทความนี้แบ่งขอบเขตการนำเสนอเป็น 4 ส่วน ส่วนแรก เริ่มทบทวนแนวคิดหลักการประเมินผลฯ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและตระหนักในหลักการพื้นฐาน ส่วนที่สอง สังเคราะห์สภาพการประเมินผลฯ ในบริบทสังคมทั่วไปในปัจจุบัน และสะท้อนปัญหาการประเมินผลฯ ที่องค์การทั่วไปมักประสบ ส่วนที่สาม จัดทำข้อเสนอแนวทางประเมินผลฯ อย่างง่าย ๆ เพื่อความสำเร็จสำหรับองค์การสมัยใหม่ทุกองค์การ และส่วนสุดท้าย เป็นทัศนะจุดเน้นการประเมินผลฯ สำหรับองค์การในอนาคต ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวเป็นภาวะที่มีความผันผวนของสภาพแวดล้อมทุกด้านสูงมาก

บทวิเคราะห์

บทความวิชาการฉบับนี้ ผู้เขียนจะได้อธิบายและวิเคราะห์เพื่อสะท้อนมุมมองทางวิชาการโดยสามารถจำแนกเป็นรายประเด็นได้ ดังนี้

1. ความหมายการประเมินผลการปฏิบัติงาน

การประเมินในระบบบริหารทรัพยากรมนุษย์แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ (1) การประเมินเพื่อคัดเลือกบุคลากร (Selection) เป็นการใช้เครื่องมือคัดสรรบุคคลที่สรรหามาได้เพื่อให้ได้คนที่เหมาะสมไปบรรจุเข้าทำงาน และ (2) การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance Appraisal) เป็นการประเมินแบบมองย้อนอดีต แล้วบ่งชี้ว่าบุคลากรปฏิบัติงานได้ดีเพียงใด และรวมทั้งเป็นการประเมินเพื่อค้นหาศักยภาพในการปฏิบัติงานที่ต้องการในอนาคต การประเมินส่วนหลังเป็นการประเมินรูปแบบที่บทความนี้มุ่งนำเสนอ เมื่อทบทวนแนวคิดของ Wilton (2016, p.186) Varma, Budhwar and NorInder (2017, p.279) สกล บุญสิน (2560, น.213) มานพ ชูนิล (2561) จิรประภา อัครบวร (2561) และธัชพงศ์ เศรษฐบุตร (2562) สรุปความหมาย “การประเมินผลการปฏิบัติงาน” คือ กระบวนการตรวจสอบและประเมินคุณค่าผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกิดในอดีตถึงปัจจุบัน เปรียบเทียบกับมาตรฐานหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อนำผลประเมินไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการบริหารทรัพยากรมนุษย์

2. แนวคิดผลการปฏิบัติงาน

การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นกิจกรรมบริหารที่เกี่ยวข้องระหว่างผู้ประเมิน (Appraiser) กับผู้ถูกประเมิน (Appraisee) ผู้ทำหน้าที่ประเมินคือผู้บังคับบัญชาซึ่งองค์การมอบหมายให้ร่วมประเมินผลฯ ส่วนผู้ถูกประเมิน คือ บุคลากร

แต่ละคน การประเมินผลฯ มุ่งความสนใจ "ผลการปฏิบัติงาน" (Job Performance) เพราะผลการปฏิบัติงาน คือ สิ่งที่องค์การต้องการได้รับจากจ่ายค่าจ้างให้บุคลากร องค์การต่าง ๆ มักประเมิน "ผลลัพธ์ที่ได้จากการปฏิบัติงาน" (Outcome) "พฤติกรรมการปฏิบัติงาน" (Behavior) และคุณลักษณะบุคลากร (Traits) (Varma et al., 2017) การประเมินผลฯ มุ่งประเมินว่าบุคลากรมีผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้าหรือไม่ มาตรฐานนี้เป็นมาตรฐานระดับบุคคล เพราะการประเมินผลฯ จะไม่เน้นผลการปฏิบัติงานระดับองค์การ (มานพ ชูนิล, 2561) แม้ผลการปฏิบัติงานระดับบุคคลดังกล่าวจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานระดับกลุ่มหรือระดับองค์การ เพราะขอบเขตของผลการปฏิบัติงานในที่นี้ต้องมุ่งเพียงความรับผิดชอบระดับบุคคล โดยสรุปองค์การต้องไม่นำผลการปฏิบัติงานระดับองค์การมาเป็นผลการปฏิบัติงานระดับบุคคล เพราะบุคลากรแต่ละคนเป็นแค่ส่วนประกอบขององค์การเท่านั้น (จิรประภา อัครบวร, 2561: 125) อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานจะถ่ายทอดเป้าหมายระดับองค์การย่อยไปสู่เป้าหมายผลการปฏิบัติงานระดับบุคคล ส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์การหนึ่งเมื่อรวมเข้าด้วยกันจะเป็นผลการปฏิบัติงานขององค์การ ดังนั้น เมื่อบุคลากรแต่ละคนทำงานบรรลุเป้าหมายของตนได้ เป้าหมายขององค์การก็จะบรรลุผลด้วยในที่สุด (มานพ ชูนิล, 2561)

ตามแนวคิดผลการปฏิบัติงานข้างต้นกับจากการทบทวนแนวคิดของกัลยาณี เสนาสุ (2561, น.5-6) มานพ ชูนิล (2561) จิรประภา อัครบวร (2561, น.125-127) สรุปว่า ผลการปฏิบัติงานเป็นผลที่ได้จากการประเมินผ่านมุมมองและการรับรู้ของผู้ประเมิน เป็นผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคลที่องค์การคาดหวังว่าส่งผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานระดับหน่วยงานและระดับองค์การ

3. จุดมุ่งหมายการประเมินผลการปฏิบัติงาน

การประเมินผลการปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้ประเมินดำเนินการให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและทำให้ผู้ถูกประเมินทราบว่าถูกประเมินเพื่ออะไรและลดความเข้าใจผิด เมื่อทบทวนแนวคิดของบุญอนันต์ พินัยทรัพย์ (2560, น.193) สกล บุญสิน (2560, น.213-214) มานพ ชูนิล (2561) กัลยาณี เสนาสุ (2561, น.25-26) ธัชพงศ์ เศรษฐบุตร (2562, น.28-29) พบว่า การประเมินผลฯ มักมีจุดมุ่งหมายสำคัญ 3 ด้าน คือ (1) ด้านการตัดสินใจทางบริหาร เป็นจุดมุ่งหมายพื้นฐานที่ผู้บริหารนำผลประเมินไปตัดสินใจจัดสรรความดีความชอบแก่บุคลากรแต่ละคน หากเป็นการตัดสินระยะสั้น อาทิ เพิ่มเงินเดือนค่าจ้าง รางวัลประจำปี ยกย่องชมเชย แต่หากเป็นระยะยาว อาทิ นำผลประเมินไปตัดสินใจว่าบุคลากรคนใดสมควรได้เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งและโยกย้ายงาน นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลคัดผู้มีผลงานต่ำออกจากองค์การด้วย (2) ด้านพัฒนาบุคลากร ผลประเมินสามารถบ่งชี้ว่าบุคลากรมีจุดอ่อน จุดแข็ง หรือขีดความสามารถอย่างไร เป็นข้อมูลย้อนกลับให้บุคลากรทราบถึงศักยภาพของตนในมุมมองของผู้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความสำนึกว่าควรต้องไปปรับปรุงการทำงานและพัฒนาตนเองอย่างไร และที่สำคัญองค์การสามารถนำข้อมูลผลการปฏิบัติงานไปออกแบบการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสมแก่บุคลากร อาทิ การฝึกอบรม การสอนงาน การพัฒนาสายอาชีพ (3) ด้านให้บุคลากรปฏิบัติงานสอดคล้องกับเป้าหมายองค์การ การประเมินผลฯ เป็นระบบช่วยให้บุคลากรมีผลการปฏิบัติงานสอดคล้องและส่งเสริมเป้าหมาย กลยุทธ์ ตลอดจนวัฒนธรรมองค์การ อีกทั้งองค์การสามารถใช้เป็นเครื่องมือสำรวจตรวจสอบผลการปฏิบัติงานที่เบี่ยงเบนเพื่อนำไปปรับปรุงวิธีการทำงานและผลการปฏิบัติงานได้ในอนาคต

ตามที่กล่าวข้างต้น พบว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานสามารถตอบสนองทั้งฝ่ายองค์การ ผู้บังคับบัญชา และตัวบุคลากร จากผลงานวิจัยของวัชรพงษ์ อภิญญานุรังสี (2560) และผลงานวิจัยของณัฐภูมิ คล้ายคลึง (2560) พบว่าจุดมุ่งหมายการประเมินผลฯ มักนำไปใช้เพื่อให้ความดีความชอบหรือพิจารณาขึ้นเงินเดือนค่าจ้างประจำปี มากกว่านำไปเป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาบุคลากร กับเพื่อพัฒนาคุณภาพการทำงาน สำหรับบทความนี้สามารถสรุปภาพรวมจุดมุ่งหมายของการประเมินฯ คือเพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษาคนดี คนมีคุณภาพ เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

4. หลักการประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

หลักการนี้ให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับใช้เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้การประเมินบรรลุผล เมื่อทบทวนแนวคิดของจิรประภา อัครบวร (2561, น.128-131) มานพ ชูนิล (2561) พบว่า หลักการประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงหลักสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ (1) ความเที่ยงตรง (Validity) ปัจจัยหรือคุณลักษณะที่นำมาประเมินผลฯ ต้องเกี่ยวข้อง

กับงานโดยตรง (Relevance) ต้องประเมินปัจจัยที่ทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรหรือองค์การประสบผลสำเร็จ (2) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ผลประเมินต้องคงเส้นคงวา กล่าวคือผลการประเมินของบุคคลหนึ่งจากผู้ประเมินทุกคนต้องเหมือนกัน (3) ความเป็นธรรม (Fair) รูปแบบการประเมินผลฯ ต้องได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายว่าเป็นรูปแบบที่เหมาะสม ต้องไม่เปิดโอกาสให้ผู้ใดได้เปรียบเสียเปรียบ และปราศจากอคติด้วย (4) ความเป็นรูปธรรม (Objective) ปัจจัย เกณฑ์ และมาตรฐานการปฏิบัติงาน ต้องชัดเจน ถูกต้องและทุกคนสามารถเข้าใจได้ตรงกัน (5) การทำได้จริง (Practicality) ระบบประเมินผลฯ ต้องง่ายต่อการนำไปใช้ ผู้ประเมินสามารถรวบรวมข้อมูลผลการปฏิบัติงานและประเมินไม่ยากลำบาก ไม่ใช้เวลา เงินทุน และจำนวนผู้ทำหน้าที่ประเมินมากเกินจำเป็น รวมทั้งไม่สร้างความยุ่งยากแก่ผู้ถูกประเมินด้วย (6) การแยกแยะได้ (Sensitivity) ระบบการประเมินผลฯ สามารถแยกคนที่มีผลการปฏิบัติงานดีกับคนที่มีผลไม่ดีออกจากกันได้ ตามหลักการทั้งหมดดังกล่าวพบว่า เป็นหลักการพื้นฐานแต่มักถูกละเลย และมีข้อสังเกตว่าทุกหลักการเชื่อมโยงกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในองค์การ

5. วิธีการประเมินผลการปฏิบัติงาน

เมื่อทบทวนแนวคิดของจิรประภา อัครบวร (2561, น.137-148) มานพ ชูนิล (2561) และธัชพงศ์ เศรษฐบุตร (2562) พบว่า วิธีประเมินผลฯ แบ่งได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) วิธีประเมินรายบุคคล เป็นวิธีเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐานการทำงานอาจเป็นพฤติกรรมหรือผลลัพธ์ที่ได้เชิงปริมาณ หรือเป็นการวัดผลการปฏิบัติงานที่ถูกนำไปเปรียบเทียบผลที่ได้กับวัตถุประสงค์ที่ได้ตกลงร่วมกันไว้ล่วงหน้า รูปแบบนี้จะไม่นำผลการประเมินของบุคลากรแต่ละคนตามรูปแบบนี้ไม่ได้นำไปเปรียบเทียบกับคนอื่น อาทิ สเกลให้คะแนน (Graphic Rating Scale) วิธีพรรณนา (Essay Method) วิธีประเมินเหตุการณ์สำคัญ (Critical incident Method) มาตรวัดประมาณค่าพฤติกรรม (Behaviorally Anchored Rating Scales: BARS) การบริหารตามวัตถุประสงค์ (Management by Objectives) เป็นต้น (2) วิธีประเมินแบบเปรียบเทียบ ผลการประเมินของบุคลากรจะถูกนำไปเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น อาทิ จัดอันดับ (Ranking) เปรียบเทียบเป็นคู่ (Paired Comparison) การกระจายเปอร์เซ็นต์ (Forced Distribution) เป็นต้น โดยในการประเมินผลการปฏิบัติงานคราวหนึ่งอาจใช้หลายวิธีประกอบและวิธีประเมินที่เลือกใช้อาจจะเป็นรูปแบบเชิงคุณภาพหรือเชิงปริมาณ และอาจเป็นการประเมินที่มุ่งประเมินผลที่ได้หรือมุ่งประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติงานหรือคุณลักษณะก็ได้

6. กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน

ผู้เขียนทบทวนแนวคิดของ Varma et al. (2017) สกล บุญสิน (2560) จิรประภา อัครบวร (2561) มานพ ชูนิล (2561) และธัชพงศ์ เศรษฐบุตร (2562) สรุปกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การกำหนดวัตถุประสงค์ ระบุจุดมุ่งหมายการนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์และรอบระยะเวลาสำหรับประเมินผลการปฏิบัติงาน (2) การออกแบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน กิจกรรมย่อยจำนวน 3 กิจกรรม คือ (2.1) การกำหนดปัจจัย เกณฑ์ และมาตรฐานการปฏิบัติงาน ทั้ง 3 ประเด็นต้องกำหนดเชื่อมโยงกันตามลำดับ เริ่มต้นกำหนดปัจจัยการประเมิน (Factor) คือ สิ่งที่เลือกเป็นเครื่องมือวัดผลการปฏิบัติงาน กรอบปัจจัยที่มักนำมาใช้ ได้แก่ ผลลัพธ์ที่ได้ พฤติกรรม คุณลักษณะ การประเมินผลการปฏิบัติงานครั้งหนึ่งอาจใช้หลายปัจจัยผสานกันเพื่อให้ครอบคลุมทุกงานที่บุคลากรรับผิดชอบ จากนั้นกำหนดเกณฑ์ (Criteria) คือ ตัวบ่งชี้ความสำเร็จตามปัจจัยการประเมินที่กำหนดไว้ อาจเป็นเกณฑ์เชิงปรนัย (Objective Criteria) ที่สามารถวัดผลการปฏิบัติงานเชิงปริมาณได้อย่างง่าย ๆ อาทิ จำนวน การสูญเสียของเวลา การลดต้นทุน เป็นต้น หรือเกณฑ์อัตนัย (Subjective Criteria) ที่ต้องใช้วิจารณญาณจากบุคคล อาทิ คุณภาพ ความคิดริเริ่ม ความงดงาม ความคืบหน้าในการทำงาน เป็นต้น สุดท้ายกำหนดมาตรฐานของงาน (Job Standard) คือ สิ่งคาดหวังจากการปฏิบัติงาน เป็นสิ่งนำไปเปรียบเทียบกับผลการปฏิบัติงาน เป็นเงื่อนไขที่บ่งชี้ว่าผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นที่ยอมรับหรือไม่ ปัจจัย เกณฑ์ และมาตรฐานตามที่กล่าวมา เป็นสิ่งช่วยติดตามงานและตัดสินคุณค่าของผลการปฏิบัติงาน (Varma et al., 2017, p.282) และทั้งหมดต้องถูกกำหนดล่วงหน้า แน่นอน ตามหลักวิชาการ และต้องถ่ายทอดจากเป้าหมายตามกลยุทธ์ของหน่วยงาน เป้าหมายตามบทบาทหน้าที่ของคำบรรยายลักษณะงาน (Job Description) และเป้าหมายพิเศษที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย (กัลยาณี เสนาสุ, 2561, น.27-28) นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงว่างานหรือตำแหน่งงานที่ต่างกัน การกำหนดปัจจัย เกณฑ์ และมาตรฐานต้องแตกต่างกันอีกด้วย (2.2) การเลือกวิธีประเมินผลการปฏิบัติงาน การเลือกวิธีประเมินขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย

ประการ อาทิ จุดมุ่งหมาย ลักษณะของงาน เกณฑ์การประเมิน สไตล์การบริหาร วัฒนธรรมองค์การ คุณลักษณะอื่นภายในองค์การ ตลอดจนความสะดวกและความประหยัดในการนำไปใช้งาน การประเมินผลฯ คราวหนึ่งอาจใช้หลายวิธีประกอบกัน ผลงานวิจัยของจุฑามาศ ทวีไพบูลย์วงษ์ (2559) พบว่า สเกลให้คะแนนเป็นวิธีประเมินที่นิยมนำมาใช้มากที่สุด (2.3) กำหนดตัวผู้ประเมิน ผู้ประเมินคนสำคัญ อาทิ ผู้บังคับบัญชา คณะกรรมการ เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา ลูกค้า การประเมินตนเอง เป็นต้น ต้องคำนึงว่าผู้ประเมินแต่ละคนมีข้อดีข้อจำกัดต่างกันและผู้ประเมินที่มีตำแหน่งในองค์การต่างกันจะสามารถตรวจสอบผลการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ได้แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม อย่างน้อยต้องมีผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดซึ่งเป็นผู้มอบหมายงานเป็นผู้ประเมิน และผลงานวิจัยของสกล บุญสิน (2558; อ้างอิงในสกล บุญสิน 2560, น.217) ก็ยืนยันว่า ผู้ที่เหมาะสมเป็นผู้ประเมินที่สุดคือผู้บังคับบัญชา เนื่องจากสามารถประเมินครอบคลุมได้ทั้งอุปนิสัย พฤติกรรม สมรรถนะ ความสำเร็จตามเป้าหมาย และศักยภาพบุคลากร (3) การประเมินผลการปฏิบัติงาน ผู้ประเมินทำการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Evaluating Performance) โดยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกประเมินเพื่อนำไปวัดคุณค่าของผลการปฏิบัติงาน ผลประเมินจะจำแนกเป็น 3 ลักษณะ คือ สูงกว่ามาตรฐาน เป็นไปตามมาตรฐาน และต่ำกว่ามาตรฐาน ตามหลักการประเมินผลฯ ผู้ประเมินจำเป็นต้องให้ข้อมูลผลการประเมินย้อนกลับให้ผู้ถูกประเมินรับทราบว่าผลการปฏิบัติงานของตนดีหรือแย่เพียงใด มีข้อผิดพลาดอะไรบ้าง ผลการปฏิบัติงานสอดคล้องกับที่มอบหมายไปหรือไม่ ทราบความต้องการของผู้ประเมินและองค์การ ซึ่งหากเคยเข้าใจคาดเคลื่อนหรือไม่เห็นคุณค่าการประเมินผลฯ การแจ้งผลจะเปิดโอกาสหารือเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานร่วมกัน ทำให้คลายความกังวล ความสงสัย และผลการปฏิบัติงานจากมุมมองของผู้ประเมิน โดยการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ดีต้องคำนึงถึงหลักการต่าง ๆ อาทิ ข้อมูลต้องเฉพาะเจาะจง แจ้งผลทันท่วงที เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับงานเท่านั้น เป็นต้น (ธัชพงศ์ เศรษฐบุตร, 2562, น.195-196) (4) การนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์ อาทิ การจ่ายบำเหน็จความชอบ การวางแผนพัฒนาบุคลากร การแต่งตั้งโยกย้ายตำแหน่ง การพัฒนาสายอาชีพ เป็นต้น

กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานจะดำเนินการต่อเนื่องเป็นวงจรตามรอบระยะเวลาที่องค์การกำหนด อาทิ รอบ 1 ปี รอบ 6 เดือน เป็นต้น ปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละรอบ เป็นข้อมูลป้อนกลับไปปรับปรุงกระบวนการประเมินผลฯ ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายในรอบถัดไป โดยทุกองค์การต้องคำนึงเสมอว่าต้องออกแบบการประเมินผลฯ เพื่อผลักดันให้บุคลากรแสดงศักยภาพสร้างผลงานที่เกิดประโยชน์ต่อองค์การ รวมทั้งต้องสามารถจำแนก ผู้มีผลงานดีกับไม่ดีได้ชัดเจน เพื่อสร้างความยุติธรรมในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การให้มากที่สุด ตามแนวคิดการประเมินผลการปฏิบัติงานที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่าการประเมินผลฯ มีลักษณะสำคัญ อาทิ การใช้วัดผลลัพธ์ที่ได้ของบุคลากรในปัจจุบัน การมุ่งวัดพฤติกรรมและผลลัพธ์ที่ได้ การใช้วัดผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริง การใช้วัดผลการปฏิบัติงานของบุคลากรรายใดรายหนึ่งที่ผ่านมา การมุ่งการควบคุมพฤติกรรมและการบรรลุเป้าหมายเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มักให้ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ประเมิน และส่วนใหญ่เป็นการประเมินจากบนลงล่างแบบระบบราชการ เป็นต้น

7. ปัญหาของการประเมินผลการปฏิบัติงาน

ทุกองค์การต้องอาศัยคนขับเคลื่อนภารกิจดังนั้นการประเมินผลการปฏิบัติงานจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อให้มีข้อมูลเป็นปัจจัยนำเข้าสำหรับระบบบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้การบริหารงานองค์การมีประสิทธิภาพ หากการประเมินผลฯ ไม่เหมาะสม ไม่เป็นธรรม หรือถูกละเลย ทำให้ผู้ที่มีผลงานดีกลับได้รับประโยชน์เท่ากับผู้มีผลงานต่ำ บุคลากรจะเสียขวัญและลดทอนแรงจูงใจ อาจต้องสูญเสียบุคลากรที่ดีมีคุณภาพ แต่หากองค์การมีระบบประเมินผลฯ ที่ดีเป็นธรรมจะเป็นเครื่องมือช่วยให้องค์การสามารถใช้บุคลากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและธำรงรักษาบุคลากรคุณภาพ แต่ข้อเท็จจริงการประเมินผลฯ มักเกิดข้อบกพร่องเนื่องจากปัญหาสำคัญหลายประเด็น เป็นต้น

8. ข้อเสนอแนวทางประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จขององค์การ

ส่วนที่สามเป็นการวิเคราะห์แนวคิดและปัญหาการประเมินผลการปฏิบัติงาน แล้วเสนอแนวทางประเมินผลฯ เพื่อสร้างความสำเร็จแก่องค์การสมัยใหม่ โดยแนวทางที่จะกล่าวนี้ไม่ได้มุ่งอธิบายแนวคิดหรือวิธีการที่ยุ่งยาก แต่เป็นข้อเสนออย่างง่าย ๆ ที่องค์การทุกระดับสามารถนำไปปรับใช้จำนวน 2 แนวทาง ได้แก่

8.1 การยึดมั่นกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน คือ กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) กำหนดวัตถุประสงค์ (2) ออกแบบ (3) ประเมินผล และ (4) นำผลไปใช้ประโยชน์ มีข้อเสนอเพิ่มเติมเสริม

ให้กระบวนการบรรลุจุดมุ่งหมาย แนวคิดของข้อเสนอนี้คือผลการปฏิบัติงานของบุคลากรคนหนึ่งต้องเป็นส่วนหนึ่งของผลการปฏิบัติงานระดับองค์การ ดังนั้นจึงต้องทำให้บุคลากรมีความพอใจ กระตือรือร้น และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและการบริหารงานให้องค์การบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ข้อเสนอในแนวทางแรกมีจำนวน 12 ข้อ ได้แก่ (1) ต้องคำนึงถึง 3 เรื่อง คือ การเน้นผลลัพธ์ที่ได้ (Outcome) และการพัฒนาบุคลากร ยึดเป้าหมายขององค์การ และ ผู้ถูกประเมินกับผู้ประเมินมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมาย ปัจจัย เกณฑ์ และมาตรฐานการทำงาน (2) ผู้บังคับบัญชาและบุคลากรต้องคาดหวังผลการปฏิบัติงานที่ตรงกัน เพราะการประเมินที่บุคลากรไม่ทราบว่าองค์การจะทำการประเมินในส่วนใด เท่ากับว่าบุคลากรไม่ทราบความคาดหวังขององค์การ หากบุคลากรเข้าใจความคาดหวังอย่างชัดเจน บุคลากรจะสร้างผลการปฏิบัติงานตามที่องค์การต้องการ (สกล บุญสิน, 2560, น.227) (3) การกำหนดปัจจัย เกณฑ์ และมาตรฐานการทำงาน ต้องคำนึงถึงการมีประโยชน์ (Usefulness) ต่อเป้าหมายขององค์การ กล่าวคือ เงื่อนไขหรือปัจจัยการประเมินต้องเชื่อมโยงสนับสนุนให้องค์การประสบความสำเร็จ สามารถใช้วัดผลได้ง่าย ต้นทุนการดำเนินงานต่ำ และผู้ประเมินและผู้ถูกประเมินเห็นพ้องว่าเป็นเกณฑ์ที่มีความตรง (Relevance) นอกจากนั้นต้องเหมาะสมกับกิจการและวัฒนธรรมองค์การ (จุฑามาศ ทวีไพบูลย์วงษ์, 2559)

8.2 ความสำเร็จเกิดจากความเป็นธรรมและได้รับการยอมรับ คือ ปัญหาความเป็นธรรมในการประเมินผลการปฏิบัติงานเกิดกับทุกองค์การ ตราบใดที่การประเมินผลฯ ยังเป็นเครื่องมือของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คำถามสำคัญคือ “ทำอย่างไรจึงทำให้การประเมินฯ เกิดความเป็นธรรม” สำหรับบทความฉบับนี้เห็นว่า ความเป็นธรรมคือการสามารถอธิบายเหตุและผลการประเมินผลฯ ได้ชัดเจน อาทิ อธิบายได้ว่าเหตุใดคนหนึ่งจึงมีผลประเมินสูงกว่าอีกคนหนึ่ง เป็นต้น แต่ความเป็นธรรมดังกล่าว อาจสร้างความไม่พอใจและไม่ได้รับการยอมรับจากบุคลากรบางคนก็ได้ องค์การต้องแยกแยะให้ได้ว่าเรื่องความไม่พอใจไม่ใช่เรื่องความเป็นธรรม อย่างไรก็ดี การประเมินผล หากมุ่งประเมินผลการปฏิบัติงานให้มีความเป็นธรรมมากเกินไปจนละเลยความรู้สึกของคน การประเมินผลฯ ก็เป็นการมุ่งจับผิด ระบบการประเมินผลฯ สมัยใหม่จึงต้องสนใจคนเทียบเท่าผลงาน เพราะผลงานอาจคงอยู่ไม่นาน แต่หากรักษาบุคลากรคุณภาพไว้จะช่วยสร้างผลงานที่ดีไม่สิ้นสุด

9. มุมมองการประเมินผลการปฏิบัติงานสำหรับอนาคต 3-5 ปีข้างหน้า

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสำคัญในอนาคตคือการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและเศรษฐกิจรอบด้าน รวมทั้งรูปแบบการบริหารองค์การและการประเมินผลการปฏิบัติงาน จึงเป็นเรื่องท้าทายของการประเมินผลฯ ในอนาคต ส่วนสุดท้ายนี้จึงเป็นการอภิปรายมุมมองการประเมินผลฯ ในอนาคต ที่องค์การทุกระดับสามารถใช้เป็นแนวคิดปรับปรุงการดำเนินงานอย่างง่าย ๆ จำนวน 2 ประเด็น คือ

9.1 ประเด็นที่ 1 ทักษะที่จำเป็นในอนาคต คือ ในอนาคตทุกองค์การจำเป็นต้องมีความสามารถในการปรับตัว และให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะที่จำเป็น เพราะแนวโน้มทักษะของบุคลากรมีความสำคัญมากกว่าความรู้ แม้แต่ทักษะทั่วไป เช่น ทักษะการคิด ทักษะการพูด ทักษะการแก้ปัญหา ถือเป็นศิลปะที่ต้องเรียนรู้และฝังแน่นยาวนานกับตัวคน ส่วนความรู้โดยเฉพาะความรู้เทคโนโลยีจะล้าสมัยรวดเร็ว ความรู้ของบุคลากรจึงไม่เพียงพอต่อการบรรลุเป้าหมายองค์การในอนาคต แต่เรื่องทักษะก็ไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่างานในอนาคตต้องการคนที่มีทักษะอย่างไร ดังนั้น องค์การจึงควรมุ่งไปที่ทักษะที่คนเรียนรู้ครั้งเดียวแล้วใช้งานได้นาน เป็นทักษะที่มีขอบข่ายเกี่ยวข้องกับการงานของบุคลากรอย่างแท้จริง และเป็นทักษะที่เหมาะสมกับยุคที่เทคโนโลยีสมัยใหม่ ผู้เขียนเห็นว่า ทักษะที่สำคัญอย่างน้อย คือ (1) ทักษะการทำงาน (Hard Skill) ทักษะที่สำคัญได้แก่ ทักษะดิจิทัล (Digital Skills) กับ ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis Skills) เพราะคนทำงานที่เหมาะกับอนาคตต้องเป็นคนที่มีขีดความสามารถทางเทคโนโลยี (Technology Capabilities) มีทักษะการนำเครื่องมืออุปกรณ์และเทคโนโลยีที่มีไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Digital Literacy) ส่งเสริมให้การทำงานในหน้าที่บรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะการแยะแยะกลั่นกรองข้อมูลจำนวนมหาศาลที่มีประโยชน์เอามาใช้มาวางกลยุทธ์การทำงานที่เหมาะสม (2) ทักษะทางสังคม (Soft Skills) คือทักษะการทำงานร่วมกับคนอื่น และความสามารถในการปรับตัว ทักษะนี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับอนาคต เพราะเป็นทักษะสำคัญในการปรับตัวให้เข้ากับบริบทหรือสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ได้เป็นอย่างดี (World Economic Forum, 2019) นอกจากนั้นต้องพัฒนาให้มีความสามารถแล้วส่งเสริมให้มี “จิตสำนึก มนุษยธรรม และเสียสละ” ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยกว่าการพัฒนาให้เป็นคนเก่งในองค์การ (3) ทักษะการทำงานได้หลายอย่าง (Multi-Skilling) เพราะแนวโน้มในอนาคตจะนำเทคโนโลยีมาใช้แทนคนเพิ่มมากขึ้น ความจำเป็นของคนทำงานแบบผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางจะลดลง

องค์การต้องการคนที่มีคุณสมบัติหลากหลายและสามารถทำงานได้หลายอย่างรวมทั้งมีความสามารถใช้งานเทคโนโลยีได้หลายประเภทเพื่อให้ใช้คนที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

9.2 ประเด็นที่ 2 หนทางความอยู่รอดขององค์การในอนาคตด้วยแนวคิด Upskill Reskill คือ เทคโนโลยีสำคัญมากในอนาคต หลายองค์การอ่อนแอรวดเร็วเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทุกองค์การต้องตื่นตัวและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ริเริ่มนำระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นเครื่องมือสร้างการเรียนรู้ทักษะเทคโนโลยีของบุคลากรให้ไม่หยุดนิ่งเพื่อเป็นประตูสู่การเป็นองค์การสมัยใหม่ในอนาคต ในที่นี้มุมมองการประเมินผลฯ สำหรับอนาคตพิจารณาเพียงแนวทางสำหรับช่วงเวลาสั้น ๆ ไม่กี่ปีข้างหน้า เนื่องจากไม่สามารถคาดคะเนรูปแบบการบริหารองค์การในอนาคตได้ชัดเจน ทัศนะนี้นำแนวคิดการพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย (1) การเสริมทักษะใหม่ (Upskill) คือ การเสริมทักษะเพิ่มเติมในความชำนาญเดิมแต่บริบทใหม่หรือเพิ่มความสามารถในงานเดิมแต่บริบทใหม่ อาทิ เรียนรู้แอพพลิเคชั่น (Application) หรือโปรแกรมช่วยทำงานที่เป็นประโยชน์ กับ (2) การปรับทักษะใหม่ (Reskill) คือ การพัฒนาทักษะของบุคลากรสำหรับเนื้องานอื่น อาทิ การเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือฝึกฝนทักษะที่จำเป็นและสามารถนำไปปรับใช้ในการทำงาน นำทั้งสองแนวคิดยกมาเป็นแนวทางการประเมินผลฯ อย่างง่ายซึ่งอาจเหมาะสมเฉพาะบุคลากรระดับปฏิบัติการเป็นหลัก คือนำมาใช้เป็นปัจจัยและเกณฑ์การประเมิน พิจารณาความรู้และทักษะการทำงานที่เพิ่มขึ้น ให้ระบบการประเมินผลฯ เป็นเครื่องมือฉุดดึงบุคลากรให้หลุดกรอบทักษะเดิมรวมทั้งเพิ่มทักษะที่จำเป็น โดยตรวจสอบว่าในรอบการประเมินหนึ่งบุคลากรแต่ละคนมีความรู้หรือทักษะการทำงานอะไรบ้างที่เพิ่มพูนขึ้นหรือพัฒนาขึ้น แต่องค์การต้องวางกรอบไว้ล่วงหน้าว่าบุคลากรควรมีทักษะอะไรเพิ่มขึ้น และไม่ใช่เพียงทักษะที่จำกัดในขอบข่ายความรับผิดชอบเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาทักษะที่จำเป็นต่อภาพรวมขององค์การและต้องทำการกำหนดร่วมกันด้วย รวมทั้งต้องวางระบบส่งเสริมการพัฒนาด้วย อย่างน้อยต้องมีเรื่องทักษะดิจิทัล ทักษะทางสังคม รวมทั้งทักษะทางภาษาเป็นปัจจัยพื้นฐานของการประเมินผลฯ อีกทั้งองค์การต้องสร้างระบบโยกย้ายหมุนเวียนงาน (Rotation) เพื่อให้บุคลากรมีทักษะการทำงานได้หลายอย่างประกอบกันด้วย แนวทางตามที่กล่าวมาแล้ว จะช่วยพัฒนาทักษะแห่งอนาคตสำหรับบุคลากรให้เป็นคนดีคนเก่ง มีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตลอดเวลา

บทสรุป

การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นเครื่องมือสำคัญของระบบบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ ที่ช่วยรักษาและพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์การ เพราะสะท้อนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรว่าเป็นที่น่าพอใจเพียงใดได้ผลงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และควรมีแนวทางปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ดียิ่งขึ้นอย่างไร และนอกจากจะใช้ประเมินศักยภาพของบุคลากรแล้ว หากดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีความเป็นธรรมยังเป็นแรงจูงใจสำคัญในการทำงาน สิ่งสำคัญที่สุดต้องประเมินผลฯ อย่างตรงไปตรงมา เที่ยงตรง และไม่มีอคติ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย และในอนาคตที่การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีส่งผลกระทบรุนแรงต่อทุกองค์การ ทุกองค์การต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยนำระบบการประเมินผลฯ เป็นเครื่องมือสร้างการเรียนรู้ทักษะเทคโนโลยีของบุคลากรให้ไม่หยุดนิ่ง ให้การประเมินผลฯ เป็นการวัดเพื่อพัฒนาแทนการแข่งขันหรือเพื่อจัดสรรสิ่งตอบแทน และให้การประเมินผลฯ ช่วย “เปลี่ยนปัจจุบันให้ทันอนาคต” นำสู่การเป็นองค์การสมัยใหม่ในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ครูบาอาจารย์ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะทางความรู้ในการเขียนบทความวิชาการฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตลอดจน ขอขอบพระคุณ นักวิชาการ นักวิจัย ที่ได้เขียนตำรา หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในบทความฉบับนี้ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจในการศึกษาหาความรู้เพื่อประโยชน์แก่สังคมประเทศชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กัลยาณี เสนาสุ. (2561). *คู่มือการบริหารผลการปฏิบัติงาน.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จิรประภา อัครบวร. (2561). *การบริหารผลการปฏิบัติงานเชิงกลยุทธ์: เครื่องมือพัฒนาองค์การ.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จุฑามาศ ทวีไพบูลย์วงษ์. (2559). การบริหารผลการปฏิบัติงานของกิจการภาคการผลิตในจังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 10(4), 84-95. สืบค้นจาก https:// www.tci-thaijo.org/index.php/FEU/article/view/64468/59473

ณัฐภูมิ คล้ายคลึง. (2562). *การพัฒนารูปแบบการบริหารผลการปฏิบัติงานของบุคลากรคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.* (ปริญญานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นจาก http://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:141810

ธัชพงศ์ เศรษฐบุตร. (2562). *การจัดการผลการปฏิบัติงาน.* กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.

มานพ ชูนิล. (2561). *การประเมินผลการปฏิบัติงาน.* กรุงเทพฯ: ศูนย์ผลิตตำราเรียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

วัชรพงษ์ อภิญญานุรังสี. (2560). การพัฒนารูปแบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 18(1), 125-142. สืบค้นจาก http://ejournals.swu.ac.th/index.php/jedu/article/view/9164

สกล บุญสิน. (2560). การจัดการทรัพยากรมนุษย์. เชียงใหม่: ศูนย์บริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สลิลา มารยาท. (2560). *การศึกษาระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ กรณีศึกษาการไฟฟ้านครหลวงที่ทำการเขตวัดเลียบ.* (ปริญญานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นจาก http://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:141951

Varma, A., Budhwar, P., & NorInder, P. (2017). Performance Management and Motivation. In Human Resource Management: Strategic and International Perspective. (2nd ed.). Singapore: Sage Publication Asia-Pacific Pte Ltd.

Wilton, N. (2016). An Introduction to Human Resource Management. (3rd ed.). London: Sage Publication Ltd.

World Economic Forum. (2019). These are the 10 most in-demand skills of 2019, according to LinkedIn. Retrieved From https://www. weforum.org/agenda/2019/01/the-hard-and-soft-skills-to-futureproof-your-career-according-to-linkedin/

Received: 28 March 2020
Revised: 26 April 2020
Accepted: 13 May 2020

บทบาทของกฎหมายลิขสิทธิ์กับสังคมไทย
Roles of Copyright Laws in Thai Society.

สุวนัย ทะคำสอน[1], ดุจตะวัน อินศร[2], จักรพงศ์ ลิ้มสุวรรณ[3], ปองปรัชญ์ เกษาสุวรรณ[4], และสุธิดา ผิวขาว[5]
Suwanai thakumsorn[1], Duttawan Insorn[2], Jakrapong Limsuwan[3], Pongprach Kesasuwan[4], and Suthida Phiukhao[5]
[1,3,4,5]อาจารย์คณะนิติศาสตร์ หลักสูตรสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[2]อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาควิชาภาษาตะวันตกและภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[1,3,4,5]Lecturer from the Faculty of Liberal Arts Ubon Ratchathani University
[2]Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Department of Western Languages and Linguistics Maha Sarakham University
Corresponding Author E-mail: suwanai999@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้ กฎหมายลิขสิทธิ์เป็นกฎหมายเฉพาะที่มุ่งให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อความสุนทรียภาพ โดยกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับแรกตราออกมาใช้บังคับเมื่อปี พ.ศ. 2435 ให้ความคุ้มครองงานประเภทเดียวคือกลุ่มงานวรรณกรรม เช่น กาพย์ โคลง กลอน และวรรณคดี ซึ่งมุ่งเน้นให้เจ้าของลิขสิทธิ์ผู้เป็นเจ้าของงานสร้างสรรค์ได้รับประโยชน์ค่าตอบแทนจากการที่บุคคลอื่นนำงานสร้างสรรค์ไปใช้ประโยชน์ทางธุรกิจ กฎหมายลิขสิทธิ์ได้รับการปรับปรุงหลายครั้งจนถึงฉบับปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ซึ่งได้ขยายความคุ้มครองงานออกเป็น 9 ประเภท คือ วรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียงแพร่ภาพ หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ นอกจากการขยายความคุ้มครองแล้วกฎหมายลิขสิทธิ์ยังได้ยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์แก่บุคคลทั่วไปที่ไม่ใช่เจ้าของลิขสิทธิ์ให้สามารถนำงานสร้างสรรค์ไปใช้ประโยชน์ได้ตามสมควรโดยไม่ต้องขออนุญาตหรือจ่ายค่าตอบแทนแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ ดังนั้นแล้ว กฎหมายลิขสิทธิ์จึงเป็นกฎหมายที่ทำหน้าที่รักษาสมดุลระหว่างประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์กับประโยชน์ของประชาชน

คำสำคัญ: กฎหมายลิขสิทธิ์, สังคม, สมดุล

Abstract

This article copyright laws is a specific law aimed at protecting the creation of works created by humans for aesthetics. The first copyright law, enacted B.E 1892, protected only one type of work, namely literary groups such as poems, poems and literature, which focused on copyright owners who own creative works to receive compensation from the use of creative work by other people for business purposes. Copyright law has been updated many times up to the current version, namely Copyright Act B.E 1994, which extends work protection into 9 categories, namely literature, dance, fine arts, music, audiovisual work, cinemas, audio recordings Broadcasting work or any other work in the literature department Science department or the art department In addition to the extension of protection, copyright law also excludes copyright infringement from people who are not the copyright owners, so that they can be used as appropriate without having to ask for permission or pay compensation to the copyright owner. That serves to the interests of copyright owners with the benefit of the people.

Keyword: Copyright Laws, Society, Balance

บทนำ

สำหรับประวัติศาสตร์กฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศไทยนั้น ที่พอจะอนุมานได้ว่าเป็นต้นตระกูลแห่งกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์เห็นจะได้แก่ประกาศหอพระสมุดวชิรญาณ ร.ศ. 111 (พ.ศ. 2435) คือแต่เดิมนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ และพระเจ้าลูกเธอในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ร่วมกันสร้าง "หอพระสมุดวชิรญาณ" เพื่อเป็นการสนองพระเดชพระคุณสมเด็จพระบรมชนกนาถ เมื่อ พ.ศ. 2424 โดยมีพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงเป็นองค์อุปถัมภก และทรงตั้งคณะกรรมการบริหารหอพระสมุดขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า "กรรมสัมปาทิกสภา" แต่เดิมมี 7 ท่าน ต่อมาเพิ่มเป็น 11 ท่าน (นนทนา เผือกผ่อง, 2525, น.64)

กฎหมายลิขสิทธิ์ เป็นกฎหมายเฉพาะที่ตราประกาศออกมาเพื่อให้ความคุ้มครองงานสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นผลงานที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อให้ความสุนทรียภาพ โดยให้เจ้าของลิขสิทธิ์ได้รับประโยชน์แต่เพียงผู้เดียวจากงานสร้างสรรค์ที่ได้ทำขึ้น ซึ่งคำว่า "ลิขสิทธิ์" (Copy Right) เป็นคำที่เพิ่งมีการใช้มาไม่ถึงหนึ่งร้อยปีและเป็นคำที่ประชาชนส่วนใหญ่จะต้องได้รับการอธิบายจากผู้รู้หรือนักกฎหมายจึงจะเข้าใจอย่างชัดเจนถึงความหมายที่ถูกต้อง เพราะแต่เดิมทีเราใช้คำว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหรือสิทธิครอบครองในทรัพย์สินในการอธิบายว่าใครคือเจ้าของทรัพย์สินนั้น ๆ ซึ่งในส่วนของลิขสิทธิ์นั้นเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง เป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างมีลักษณะแตกต่างไปจากทรัพย์สินตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ว่าด้วยเรื่องทรัพย์สิน กฎหมายลิขสิทธิ์ได้รับการปรับปรุงหลายครั้ง โดยมีการยกเลิกฉบับเก่าแล้วตราประกาศฉบับใหม่ออกมาจนถึงปัจจุบัน 6 ฉบับ ได้แก่ ประกาศหอพระสมุดวชิรญาณ ร.ศ. 111 พระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. 120 พระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พ.ศ. 2457 พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ. 2474 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 คือกฎหมายลิขสิทธิ์ใช้บังคับในปัจจุบัน

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะทำการเขียนบทความวิชาการในประเด็นเกี่ยวกับบทบาทของกฎหมายลิขสิทธิ์กับสังคมไทย เพื่อการได้รับรู้ว่ากฎหมายลิขสิทธิ์แต่ละฉบับได้ถูกตราออกมาใช้บังคับในแต่ละช่วงมีบทบาทต่อสังคมไทยอย่างไร จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปศึกษาเพื่อวางแผนด้านการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และกฎหมายลิขสิทธิ์ต่อไป

บทวิเคราะห์

บทความวิชาการฉบับนี้ ผู้เขียนจะได้อธิบายและวิเคราะห์เพื่อสะท้อนมุมมองทางวิชาการโดยสามารถจำแนกเป็นรายประเด็นได้ ดังนี้

1. พัฒนาการและบทบาทของกฎหมายลิขสิทธิ์ต่อสังคม

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอและพระเจ้าลูกเธอในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ร่วมกันสร้าง "หอพระสมุดวชิรญาณ" เพื่อเป็นการสนองพระเดชพระคุณสมเด็จพระบรมชนกนาถ เมื่อ พ.ศ. 2424 โดยมีพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงเป็นองค์อุปถัมภก และทรงตั้งคณะกรรมการบริหารหอพระสมุดขึ้นคณะหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบทำหน้าที่คล้ายบรรณาธิการเรียกว่า "กรรมสัมปาทิกสภา" (นนทนา เผือกผ่อง, 2525, น.64) งานวรรณกรรมที่มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการคุ้มครองสิทธิในลักษณะของลิขสิทธิ์ครั้งแรกเป็นวารสารที่ใช้ชื่อว่า "วชิรญาณวิเศษ" เริ่มตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2428 เนื้อหาโดยทั่วไปของวารสารเป็นการรวมเรื่องน่ารู้ทุกประเภทที่สมาชิกเขียนขึ้นและเรื่องแปล เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน วรรณคดี ประวัติศาสตร์ เป็นต้น (กรมศิลปากร, 2543, น.8-10) เมื่อวารสารวชิรญาณวิเศษได้รับความนิยมมากขึ้น ได้มีผู้นำเนื้อหาในวารสารไปพิมพ์ซ้ำโดยไม่ได้ขออนุญาต กรรมสัมปาทิกสภาได้จัดการประชุมและมีความเห็นว่าควรห้ามมิให้บุคคลอื่นเอาข้อความจากวารสารวชิรญาณวิเศษไปตีพิมพ์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาต ดังนั้น จึงได้กราบบังคมทูลต่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งได้ทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้มีประกาศหอพระสมุดวชิรญาณ ร.ศ. 111 (พ.ศ. 2435) (จุมพล ภิญโญสินวัฒน์ และภูมินทร์ บุตรอินทร์, 2561, น.172) จึงถือว่าประกาศหอพระสมุดวชิรญาณ ร.ศ. 111 เป็นกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับแรกของประเทศไทยและทำให้สังคมไทยได้เริ่มเรียนรู้ว่าการนำผลงานสร้างสรรค์ของผู้อื่นไปตีพิมพ์จะต้องได้รับอนุญาตเสียก่อนแม้จะไม่มีบทบัญญัติกำหนดโทษผู้ละเมิดไว้ก็ตาม ประกาศหอพระสมุดวชิรญาณ ร.ศ. 111 เมื่อประกาศใช้บังคับได้ประมาณ 9 ปี ก็ได้มีการยกเลิก แล้วมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. 120 (พ.ศ. 2444) เพื่อขยายความคุ้มครองงานหนังสือประเภทอื่นด้วย (ไชยยศ เหมะรัชตะ,

2528, น.14) มีข้อสังเกตว่าชื่อของพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ.120 และเนื้อหาในกฎหมายขณะนั้น เรียกสิทธิของผู้สร้างสรรค์งานหนังสือว่า "กรรมสิทธิ์" เป็นการใช้คำที่ค่อนข้างสับสน แต่น่าจะเกิดจากในขณะนั้นยังไม่มีการกำหนดชื่อของสิทธิผูกขาดที่ปัจจุบันเรียกกันว่า "ลิขสิทธิ์" (ธัชชัย ศุภผลศิริ, 2528, น.5) ซึ่งกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับที่ 2 นี้ในคำปรารภตอนหนึ่งปรากฏว่า "ถ้าหนังสือเรื่องใดจำหน่ายได้มาก ก็มักมีผู้อื่นบังอาจเอาหนังสือนั้นไปพิมพ์ขึ้นขายโดยพลการ กระทำให้เสื่อมทรามผลประโยชน์ซึ่งสมควรจะได้แก่ผู้แต่งโดยความชอบ มีอยู่เนื่อง ๆ" อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าสังคมขณะนั้นเริ่มมีการลักลอบนำเนื้อหาในหนังสือไปพิมพ์ขายมากขึ้น กฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับนี้จึงได้บัญญัติให้ผู้มีกรรมสิทธิ์ในหนังสือมีอำนาจที่จะพิมพ์ คัด แปล จำหน่าย ขายหนังสือที่ตนมีกรรมสิทธิ์นั้นได้แต่ผู้เดียวและให้สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนหรือค่าทำขวัญจากการละเมิดงานสร้างสรรค์ได้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2457 มีการแก้ไขพระราชกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. 120 เรียกว่า พระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พ.ศ. 2457 โดยให้คำจำกัดความของคำว่า "หนังสือ" ว่าให้รวมตลอดถึงสมุดที่เป็นเล่มหรือภาคหรือแผนกของเล่มสมุดหรือหนังสือเล่มเล็ก ๆ หรือกระดาษชนิดใดที่มีอักษรพิมพ์กระดาษพิมพ์บทเพลงแผนที่ หรือแบบตัวอย่าง หรือเรื่องละครต่าง ๆ และเรื่องดนตรีต่าง ๆ ด้วย (ไชยยศ เหมะรัชตะ, 2528, น.14) และมีการบัญญัติเพิ่มเติมในประเด็นที่หากมีเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ที่รัฐบาลมอบหมายได้แต่งหนังสือขึ้นมา กรรมสิทธิ์ในหนังสือนั้นจะต้องเป็นของรัฐบาลซึ่งกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับที่ 3 นี้เป็นการปรับปรุงเพียงเล็กน้อย ซึ่งอาจเทียบกับสภาพของกฎหมายในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าเป็นฉบับแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. 120 ก็ได้เพราะมิได้มีการยกเลิกฉบับเดิม

เมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญากรุงเบอร์นว่าด้วยการคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรมในปี พ.ศ. 2474 ประเทศไทยมีการปรับปรุงกฎหมายให้เป็นไปตามอนุสัญญา จึงได้ยกเลิกพระราชกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. 120 และพระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พ.ศ. 2457 แล้วประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ.2474 มาใช้บังคับแทน การบัญญัติกฎหมายในช่วงนี้ มีความจำเป็นต้องกระทำให้สอดคล้องกับอนุสัญญาที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิก โดยการขยายความคุ้มครองเพิ่มขึ้นจากเดิมที่คุ้มครองเฉพาะงานวรรณกรรมเท่านั้น มาเป็นการให้ความคุ้มครองแก่งานศิลปกรรมด้วย มีการยกเลิกระบบการจดทะเบียนเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญากรุงเบอร์นเพื่อการคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม และเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายหลาย ๆ ประการ เช่น การให้ความคุ้มครองแก่ผู้สร้างสรรค์ให้กว้างขวางขึ้น อายุการคุ้มครองยาวนานขึ้นและผู้กระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ก็จะต้องรับโทษทั้งในทางแพ่งและอาญา (ปภาศรี บัวสวรรค์, 2549, น.2) กฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับที่ 4 นี้ มีการบัญญัติคำนิยาม "ลิขสิทธิ์" ขึ้นเป็นครั้งแรก โดยให้มีความหมายว่า "สิทธิอันมีแต่ผู้เดียวที่จะทำขึ้นหรือทำซ้ำซึ่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมหรือส่วนสำคัญแห่งวรรณกรรม หรือศิลปกรรมนั้น ๆ ไม่ว่าจะทำเป็นรูปร่างอย่างไรและทั้งหมายความถึงสิทธิในการนำออกเล่นแสดงต่อประชาชนด้วย ถ้าเป็นปาฐกถา หมายถึง สิทธิในการนำออกกล่าวแสดงหรือถ้าวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้นยังมิได้โฆษณาไชร์ ศัพท์นี้หมายถึงสิทธินำออกโฆษณาด้วย" นอกจากนี้แล้วยังเป็นกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับแรกที่บัญญัติโทษอาญาแก่ผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ไว้ด้วย แต่เฉพาะการกระทำความผิดโดยจงใจเท่านั้น และโทษอาญาที่ระวางไว้ก็เป็นอัตราโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาทยังไม่มีระวางโทษถึงจำคุกแต่อย่างใด ซึ่งการบัญญัติคำนิยาม "ลิขสิทธิ์" ขึ้นมาก่อให้เกิดความชัดเจนต่อสังคมว่าเจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิเหนืองานสร้างสรรค์อย่างไรและผู้ที่ละเมิดลิขสิทธิ์นอกจากจะต้องรับผิดทางแพ่งแล้ว ยังมีความผิดทางอาญาด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องปรามมิให้มีผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ด้วย พระราชบัญญัติคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ. 2474 ฉบับนี้บังคับใช้งานถึง 47 ปี เริ่มมีความล้าสมัยเพราะมีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและมีการสร้างสรรค์งานในรูปแบบที่หลากหลายทำให้ต้องพิจารณาทบทวนบทบัญญัติของกฎหมายในปี พ.ศ. 2521 ประเทศไทยได้ยกเลิกพระราชบัญญัติคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ.2474 แล้วได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 แทนพระราชบัญญัติคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ.2474 โดยได้ขยายความคุ้มครองให้กว้างขวางขึ้นประการหนึ่งและเพิ่มโทษทางอาญาสำหรับการละเมิดลิขสิทธิ์ให้สูงขึ้น (ไชยยศ เหมะรัชตะ, 2555, น.28) กฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับที่ 5 เป็นกฎหมายฉบับแรกที่ใช้คำว่า "ลิขสิทธิ์" เป็นชื่อกฎหมายเป็นครั้งแรกซึ่งผลจากการที่พระราชบัญญัติคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ.2474 ระวางโทษความผิดอาญาแก่ผู้ละเมิดลิขสิทธิ์เฉพาะอัตราโทษปรับอย่างเดียว ทำให้เห็นว่าอัตราโทษนั้นยังต่ำอยู่มาก ผู้กระทำละเมิดไม่เกรงกลัวจึงละเมิดกฎหมายอยู่เสมอ กฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับนี้จึงได้เพิ่มอัตราโทษให้มีทั้งโทษปรับและโทษจำคุกด้วย โดยโทษปรับมีตั้งแต่ปรับห้าพันบาทจนถึงสองแสนบาท ส่วนโทษจำคุกให้มีอัตราจำคุกไม่เกินหกเดือน

2. บทบาทของกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับปัจจุบันต่อสังคมไทย

ด้วยการที่โลกได้เจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว จึงได้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (ไชยยศ เหมะรัชตะ, 2555, น.28) ซึ่งได้ก่อให้เกิดปัญหาสำหรับประเทศไทยเพราะพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 มิได้บัญญัติไว้ว่าโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นงานสร้างสรรค์ประเภทใดหรืออยู่ภายใต้การบังคับของกฎหมายลิขสิทธิ์หรือไม่ จึงได้มีการส่งเรื่องให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาอันเป็นหน่วยงานให้คำปรึกษาของรัฐบาลได้วินิจฉัยตีความว่า โปรแกรมคอมพิวเตอร์มีลักษณะการสร้างสรรค์คล้ายการเขียนหนังสือ จึงถือว่าเป็นงานวรรณกรรมประเภทหนึ่งตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 เพื่อให้สอดคล้องกับ "ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า" (Trade–Related Aspects of Intellectual Property Rights, including Trade in Counterfeit Goods หรือ TRIPs) ที่ประเทศไทยได้ร่วมลงนาม จึงได้ตราพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ขึ้นมาใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 ซึ่งเพิ่มความคุ้มครองงานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้อยู่ภายใต้ความหมายของคำว่างานวรรณกรรมเพิ่มอัตราโทษทั้งแพ่งและอาญาให้สูงขึ้น โดยโทษปรับมีตั้งแต่ปรับสองหมื่นบาทจนถึงแปดแสนบาท ส่วนระวางโทษจำคุกสูงถึงสี่ปี นอกจากนั้นพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 อันเป็นกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับที่ 6 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ยังบัญญัติให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับการกระทำใดที่ได้รับการยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ที่หลากหลายขึ้น เพื่อให้บุคคลที่ไม่ใช่เจ้าของลิขสิทธิ์สามารถใช้ประโยชน์จากงานสร้างสรรค์ดังกล่าวได้

กฎหมายลิขสิทธิ์ไม่ได้ถูกตราขึ้นเพื่อเฉพาะให้ความคุ้มครองการสร้างสรรค์ผลงานที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อความสุนทรียภาพที่มุ่งให้ความคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น แต่เพื่อรักษาสมดุลระหว่างประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์กับเพื่อประโยชน์สาธารณะ ที่จะให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึง และสามารถนำงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นไปใช้ประโยชน์ได้ โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งเรียกว่าข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ (Exceptions to Copyright Infringement) อันเป็นคำที่มักใช้ในกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย ส่วนในกฎหมายประเทศอื่น ๆ อาจจะใช้คำอื่นที่มีความมุ่งหมายอย่างเดียวกัน เช่น กฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกาใช้คำว่า Fair Use กฎหมายลิขสิทธิ์ของอังกฤษใช้คำว่า Fair Dealing (ธัชชัย ศุภผลศิริ, 2528, น.94) ตัวอย่างคดีของสหรัฐอเมริกาที่เป็นไปตามหลัก Fair Use หรือการใช้ลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรม เช่น คดี Wright V. Warner Book ซึ่งเป็นคดีที่โจทก์ซึ่งเป็นภริยาของ Richard Wight นักเขียนผู้ถึงแก่กรรมฟ้องจำเลยซึ่งเป็นผู้ประพันธ์หนังสือชีวประวัติของ Richard Wight ว่าได้นำข้อความบางส่วนในจดหมายและบทความ อันเป็นวรรณกรรมของ Richard ซึ่งยังไม่ถูกนำมาเผยแพร่ไปใช้ อันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในวรรณกรรมดังกล่าว จำเลยต่อสู้ว่าการนำข้อความตามฟ้องมาใช้เป็นการใช้ลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรม โดยศาลอุทธรณ์ภาค 2 แห่งสหรัฐอเมริกาวินิจฉัยว่ากรณีนี้เป็นการนำงานอันมีลิขสิทธิ์ไปใช้เพื่อการวิจารณ์ การศึกษา และการวิจัย ลักษณะงานที่นำไปใช้เป็นการถอดความ (Paraphrase) ไม่ใช่คัดลอกมาโดยตรงเป็นเพียงประโยคสั้น ๆ ทั้งยังไม่ใช่ส่วนที่เป็นหัวใจของงานและผลกระทบต่อตลาดและมูลค่าของงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ถูกนำไปใช้ไม่มีเพราะนำมาใช้เพียงเล็กน้อย จึงควรให้การกระทำของจำเลยเป็นการใช้ลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรม (อำนาจ เนตยสุภา และชาญชัย อารีวิทยาเลิศ, 2556, น.135)

สำหรับหลักการนี้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 32 วรรคแรกบัญญัติให้ "การกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่นตามพระราชบัญญัตินี้หากไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควรมิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์"ซึ่งหลักของมาตรา 32 วรรคแรกนี้ กำหนดหลักเกณฑ์สำคัญไว้ 3 ประการว่าหากการกระทำใดตามบัญญัติไว้ในมาตรา 32 ถึงมาตรา 36 และมาตรา 43 แล้วมีลักษณะการกระทำครบ 3 ประการนี้ จะได้รับการยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ ลักษณะ 3 ประการมีดังนี้ (สุวนัย ทะคำสอน, 2561, น.130)

1) การกระทำตามหลักเกณฑ์ในแต่ละเรื่องที่กฎหมายบัญญัติไว้

2) ไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์

3) ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร

แนวทางการตีความมาตรา 32 วรรคแรก ในประเทศไทยยังไม่มีคดีความตามกฎหมายลิขสิทธิ์ที่ศาลจะต้องวินิจฉัยข้อเท็จจริง และตีความกฎหมายในเชิงผสานผลประโยชน์ (balance of interests) เกิดขึ้นชัดเจนนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดี

ความที่มีปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับมาตรา 32 วรรคแรก อันเป็นบทกฎหมายที่เปิดให้อำนาจศาลในการใช้ดุลยพินิจว่าอย่างไรจึงจะเป็นการใช้ลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรม (อำนาจ เนตยสุภา และชาญชัย อารีวิทยาเลิศ, 2556, น.133) จะมีเพียงคดีที่ใกล้เคียงกันที่พอให้ทราบว่าการทำเช่นนี้เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์แม้จะพยายามอ้างว่าการกระทำนั้นเข้าข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5843/2543 พฤติการณ์ที่จำเลยทำซ้ำโดยถ่ายเอกสารงานอันมีลิขสิทธิ์ของโจทก์ร่วมไว้หลายชุดแล้วเก็บไว้ที่ร้านค้าของจำเลยซึ่งอยู่ใกล้มหาวิทยาลัย ซึ่งมีการเรียนการสอนโดยใช้หนังสือของโจทก์ร่วมและมีโอกาสที่จำเลยจะขายเอกสารที่ทำซ้ำขึ้นแก่นักศึกษาได้สะดวก เป็นการทำซ้ำงานอันมีลิขสิทธิ์ของโจทก์ร่วมโดยการถ่ายสำเนาเอกสารจำนวน 43 ชุด ไว้เพื่อขาย เสนอขายและมีไว้เพื่อขายอันเป็นการที่จำเลยทำซ้ำขึ้นเองเพื่อการค้าและแสวงหาประโยชน์จากการขายสำเนางานที่จำเลยทำซ้ำขึ้นมา มิใช่การรับจ้างถ่ายเอกสารจากนักศึกษาที่ต้องการได้สำเนางานที่เกิดจากการทำซ้ำไปใช้ในการศึกษาวิจัย อันเป็นเหตุยกเว้นมิให้ถือว่าการทำซ้ำของจำเลย เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ มาตรา 32(1) แต่อย่างใด ต่อมาเมื่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับการเจริญเติบโตของอินเตอร์เน็ตในปี พ.ศ. 2558 และปี พ.ศ. 2561 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 อีก 3 ครั้ง คือ ฉบับที่ 2 ฉบับที่ 3 และฉบับที่ 4 เพื่อพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจที่รัฐบาลต้องการให้เป็น “Digital Economy” อีกทั้งประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีแห่งสนธิสัญญามาร์ราเคช เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงงานที่มีการโฆษณาแล้ว สำหรับคนตาบอด คนพิการทางการเห็นหรือคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ (Marrakesh Treaty to Facilitate Access to Published Works for Persons Who Are Blind, Visually Impaired, or Otherwise Print Disabled) โดยสนธิสัญญาดังกล่าวกำหนดให้รัฐภาคีบัญญัติกฎหมายภายในเพื่อรองรับข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อให้คนตาบอด คนพิการทางการเห็น และคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ จึงได้แก้ไขเพิ่มเติมข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ เพื่อประโยชน์ของคนพิการตามที่กล่าวข้างต้น และรวมถึงคนพิการประเภทอื่นที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ที่จะสามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ตามความจำเป็น เมื่อสภาพเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับการเจริญเติบโตของอินเตอร์เน็ต ทำให้เกิดการละเมิดลิขสิทธิ์ในรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้น โดยประมาณปี 2544 กรมทรัพย์สินทางปัญญากระทรวงพาณิชย์จึงได้พิจารณาและเห็นว่า พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มีบทบัญญัติไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขและเพิ่มเติมบทบัญญัติบางเรื่อง เพื่อรองรับการแก้ไขปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัล (Digital) (กฤตภาส ตั้งสมบูรณ์, 2552, น.282) ที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตหรือเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันและแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจมีการเผยแพร่ข้อมูลข้อความ รูปภาพ คลิปวีดีโอต่าง ๆ ลงสู่อินเทอร์เน็ต ตลอดจน มีการดึงข้อมูล ลบ เปลี่ยนแปลง ข้อมูลดังกล่าวนั้นไปใช้ประโยชน์ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูลนั้น ทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจที่รัฐบาลต้องการให้เป็น “Digital Economy” รัฐบาลจึงได้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เป็นฉบับที่ 2 เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยเพิ่มบทนิยามของคำว่า “มาตรการทางเทคโนโลยี” และ “ข้อมูลการบริหารสิทธิ” การกระทำใดเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในระบบคอมพิวเตอร์และยังกำหนดว่ากรณีใดไม่เป็นการละเมิดมาตรการทางเทคโนโลยีและในสถานการณ์ช่วงเดียวกัน ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการทำซ้ำโดยการบันทึกเสียง หรือภาพ หรือทั้งเสียงและภาพ จากภาพยนตร์ในระหว่างการฉายในโรงภาพยนตร์ ทั้งภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์ต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต แล้วนำไปทำซ้ำในสื่อต่าง ๆ เช่น แผ่นซีดี หรือแผ่นดีวีดี เป็นต้น ออกจำหน่ายสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจต่ออุตสาหกรรมภาพยนตร์และธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นการขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิและอาศัยข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์โดยอ้างว่าเป็นการทำซ้ำเพื่อประโยชน์ของตนเอง ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2558 ในวันเดียวกันกับการแก้ไขฉบับที่ 2 รัฐบาลจึงได้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ฉบับที่ 3 โดยกำหนดให้การกระทำละเมิดลิขสิทธิ์ในลักษณะดังกล่าวเป็นความผิดเฉพาะและมีอัตราโทษเช่นเดียวกับการกระทำละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อการค้าต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสี่ปีหรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงแปดแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ ได้กำหนดข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ของคนพิการทางการมองเห็น คนพิการทางการได้ยิน คนพิการทางสติปัญญา และคนพิการประเภทอื่นที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาที่จะสามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ความจำเป็นโดยต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อหากำไร การแก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ฉบับที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2558 เกี่ยวกับการกำหนดข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพิ่มเติม เพื่อประโยชน์ของคนพิการทางการมองเห็นคนพิการทางการได้ยิน คนพิการทางสติปัญญาและคนพิการประเภทอื่นที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ยังมีความบกพร่องอยู่ คือ ไม่มีความชัดเจนว่าการกระทำใดเพื่อคนพิการกลุ่มนี้ เป็นการกระทำที่ได้รับการยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ อีกทั้งประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีแห่งสนธิสัญญามาร์ราเคช เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงงานที่มีการโฆษณาแล้วสำหรับคนตาบอดคนพิการทางการเห็นหรือคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ (Marrakesh Treaty to Facilitate Access to Published Works for Persons Who Are Blind, Visually Impaired, or Otherwise Print Disabled) โดยสนธิสัญญาดังกล่าวกำหนดให้รัฐภาคีบัญญัติกฎหมายภายใน เพื่อรองรับข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อให้คนตาบอด คนพิการทางการเห็น และคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ ได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เป็นฉบับที่ 4 เรียกว่า พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 โดยมีประเด็นที่สำคัญ 2 ประการ คือ ขยายข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์แก่ผู้พิการจากเดิมคนพิการทางการมองเห็น คนพิการทางการได้ยิน คนพิการทางสติปัญญา โดยเพิ่มคนพิการเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่น กำหนดว่าการกระทำใดที่ได้รับการยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ โดยบัญญัติไว้ว่า “มาตรา 32/4 การกระทำใด ๆ ดังต่อไปนี้ โดยองค์กรที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับการยอมรับเพื่อประโยชน์ของคนพิการ ซึ่งไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ อันเนื่องมาจากความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว สติปัญญา หรือการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษามิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หากไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไรและได้ปฏิบัติตามมาตรา 32 วรรคหนึ่ง (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้มีการโฆษณาหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนแล้ว และได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ที่ทำซ้ำหรือดัดแปลงตาม (1) รวมถึงสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้รับจากองค์กรที่ได้รับอนุญาต หรือได้รับการยอมรับในประเทศหรือต่างประเทศองค์กรที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับการยอมรับรูปแบบการทำซ้ำหรือดัดแปลงตามความจำเป็นของคนพิการ รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการ เพื่อทำซ้ำหรือดัดแปลงและเผยแพร่ต่อสาธารณชนตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา” การแก้ไขเพิ่มเติมประเด็นที่สำคัญ 2 ประการดังกล่าว ก็เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งบัญญัติให้การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรมไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ เพราะกฎหมายลิขสิทธิ์เป็นการให้สิทธิแก่เจ้าของลิขสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว จึงเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลอื่นที่จะเข้าถึงสิทธินั้นและยิ่งหากเป็นคนพิการก็ย่อมมีความลำบากที่มากขึ้นในการเข้าถึงสิทธินั้นอันเป็นการกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อีกทั้งเป็นการกำหนดให้ชัดเจนว่าการกระทำใดที่องค์กรซึ่งได้รับอนุญาตหรือได้รับการยอมรับเพื่อประโยชน์ของคนพิการ ซึ่งไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ได้รับการยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์บ้าง

3. ประโยชน์ของกฎหมายลิขสิทธิ์ต่อสังคมและประชาชน

“เมื่อคนสร้างสรรค์งานใหม่ขึ้นมาในสังคม ก็มีความเป็นธรรมที่ผู้นั้นควรได้รับการคุ้มครองเพื่อประโยชน์ของคนสร้างสรรค์งานนั้นเอง และเพื่อเป็นตัวอย่างให้คนอื่นสร้างงานใหม่ตามขึ้นมาอีกด้วย” (จุมพล ภิญโญสินวัฒน์ และภูมินทร์ บุตรอินทร์, 2561, น.20) หากมองย้อนกลับไปว่าไม่มีกฎหมายลิขสิทธิ์ที่จะให้การคุ้มครองผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ และเจ้าของลิขสิทธิ์ เมื่อบุคคลเหล่านี้ได้สร้างสรรค์งานขึ้นมาด้วยความวิริยะ อุตสาหะ ลงทุนด้วยสติปัญญา แรงกาย เวลา และทุนทรัพย์ จนได้งานสร้างสรรค์ขึ้นมาชิ้นหนึ่ง แล้วจู่ ๆ มีบุคคลอื่นฉกฉวยนำงานสร้างสรรค์นั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่ได้ลงทุนอะไรเลย เช่น นายโต้งสะสมประสบการณ์นับสิบปีในการใช้พืชสมุนไพรรักษาคนป่วยโรคความดันโลหิตสูง โดยได้ลองผิดลองถูกเสียค่าใช้จ่ายในการปรุงยาไปเป็นจำนวนมาก แล้วใช้เวลาอีกสองปีในการเขียนตำรายาพื้นบ้านรักษาโรคความดันโลหิตสูงเมื่อเขียนเสร็จแล้วได้นำออกไปพิมพ์เพื่อขายมีต้นทุนเฉพาะตัวเล่มหนังสือ 100 บาท แต่ได้ขายในราคาเล่มละ 500 บาท เพราะกว่าจะเขียนตำราเล่มนี้ได้ต้องใช้ประสบการณ์และการลองผิดลองถูกมานานต่อมานายไก่ได้นำตำราของนายโต้งไปพิมพ์ขายในราคา 200 บาท เพราะอย่างไรก็ได้กำไรจากต้นทุนผลิตเพียง 100 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายอย่างอื่นไม่มี กรณีเช่นนี้หากเกิดกับทุกคน ๆ ก็จะทำให้ไม่มีใครอยากจะเป็นผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์เป็นคนแรก เพราะต้องลงทุนมากและเมื่อถึงเวลาจะได้แสวงหา

ประโยชน์แต่กลับมีบุคคลอื่นมาตักตวงผลประโยชน์นั้นไป ดังนั้นแล้ว กฎหมายลิขสิทธิ์จึงมีประโยชน์ต่อสังคม คือคุ้มครองผู้สร้างสรรค์และเจ้าของลิขสิทธิ์ให้สามารถแสวงหาประโยชน์จากงานสร้างสรรค์ของตนเองแต่เพียงผู้เดียวทำให้รู้สึกคุ้มค่าแก่การลงทุนที่ได้วิริยะ อุตสาหะก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์นี้ขึ้นมาและอยากที่จะสร้างสรรค์งานอื่น ๆ ขึ้นมาต่อไป ตลอดจน บุคคลอื่นเมื่อเห็นว่ารัฐได้คุ้มครองผู้สร้างสรรค์และเจ้าของลิขสิทธิ์ให้ได้รับประโยชน์จากงานสร้างสรรค์นั้นก็จะมีความทุ่มเทที่จะทำงานสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ขึ้นมาอีกเป็นจำนวนมากทำให้คนในสังคมได้รับความประโยชน์ด้านสุนทรียภาพอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้งานอันมีลิขสิทธิ์ยังก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างมากมหาศาล ทั้งการสร้างอาชีพ และการสร้างงาน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ ธุรกิจวงการบันเทิงทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ และอินเทอร์เน็ต (Internet) เป็นต้น อีกทั้งงานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์ในแต่ละยุคสมัย ก็เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่จะทำให้คนรุ่นหลังได้ทราบถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจ ที่แสดงออกจากให้เห็นจากงานสร้างสรรค์แต่ละชิ้น เช่น บทเพลงสัญญาห้าบาท ก็จะทำให้ทราบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2545 นั้น ยังนิยมติดต่อสื่อสารทางจดหมายอยู่ และมีค่าใช้จ่ายเป็นแสตมป์ดวงละสองบาท รวมกระดาษและซองเป็นห้าบาท หรือบทเพลงไลน์หาเทียสุดท้าย ก็ทำให้ทราบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2562 ประชาชนนิยมใช้แอปพลิเคชั่น (Application) ไลน์ (Line) ที่ใช้งานผ่านอินเทอร์เน็ตติดต่อสื่อสารกันแทนจดหมายแล้ว เพราะมีความรวดเร็วกว่าจดหมายอย่างมาก

สำหรับประชาชนได้รับประโยชน์จากการมีกฎหมายลิขสิทธิ์ใน 2 สถานะ กล่าว คือ 1) ในฐานะผู้ใช้งานอันมีลิขสิทธิ์โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ กฎหมายลิขสิทธิ์มิได้บัญญัติคุ้มครองแต่เฉพาะเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น แต่ยังบัญญัติข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งจะทำให้สามารถเข้าถึง และสามารถนำงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นไปใช้ประโยชน์ได้พอสมควร เช่น นำงานเพลงไปร้องผ่อนคลายที่บ้าน ระบายสีรูปการ์ตูนซุปเปอร์ฮีโร่ โดยปัจจุบันกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยได้พัฒนาให้มีความเป็นมาตรฐานสากล จากการที่ขยายข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์แก่ผู้พิการจากเดิมคนพิการทางการมองเห็น คนพิการทางการได้ยิน คนพิการ ทางสติปัญญา โดยเพิ่มคนพิการเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่น 2) ในฐานะผู้ใช้งานอันมีลิขสิทธิ์โดยต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ กรณีนี้เมื่อต้องการนำงานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์ไปใช้ประโยชน์เพื่อประโยชน์ทางการค้า ที่จะทำให้ตนเองมีรายได้ เช่น ขออนุญาตนำนวนิยายไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์ ขออนุญาตนำเพลงของศิลปินชื่อดังไปรับจ้างเป็นนักร้องตามร้านอาหาร ขออนุญาตนำรูปการ์ตูนไปสกรีน (Screen) ลงบนเสื้อผ้าเพื่อผลิตขาย เป็นต้น

บทสรุป

ประเทศไทย นับได้ว่ามีกฎหมายลิขสิทธิ์อันเป็นกฎหมายเฉพาะที่มุ่งให้การคุ้มครองเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองการสร้างสรรค์ผลงานที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อความสุนทรียภาพ ซึ่งได้ประกาศบังคับใช้มาเป็นระยะเวลานานถึงหนึ่งร้อยยี่สิบแปดปี คือ ตั้งแต่ฉบับแรกประกาศหอพระสมุดวชิรญาณ ร.ศ. 111 (พ.ศ. 2435) ผ่านการปรับปรุงแก้ไขฉบับใหม่เรื่อยมาจนถึงพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ที่ใช้บังคับมาถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2563 ซึ่งการยกเลิกและการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลิขสิทธิ์ทุกครั้งนั้น จะเห็นได้ว่าบทบาทของกฎหมายลิขสิทธิ์ต่อสังคมไทยนั้น คือ ประการที่หนึ่งมุ่งเน้นให้เจ้าของลิขสิทธิ์ผู้เป็นเจ้าของงานสร้างสรรค์ได้รับประโยชน์และประการที่สองการให้สิทธิแก่บุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของลิขสิทธิ์ให้สามารถนำงานสร้างสรรค์ไปใช้ประโยชน์ได้ตามสมควร โดยไม่ต้องขออนุญาตหรือจ่ายค่าตอบแทนแก่เจ้าของลิขสิทธิ์อันเรียกว่าข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ โดยปัจจุบันได้ขยายขอบเขตข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ แก่คนพิการทางการมองเห็น คนพิการทางการได้ยิน คนพิการทางสติปัญญา คนพิการเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่น ให้เข้าถึงสิทธิได้ง่ายขึ้น อันสะท้อนให้เห็นว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ไทยเป็นกฎหมายที่มีการพลวัตอยู่ตลอดเวลา งานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์ยังเป็นหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ยังแก่คนรุ่นหลังได้ทราบ และเป็นกฎหมายที่ทำหน้าที่รักษาสมดุลระหว่างประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์กับประโยชน์ของประชาชน อีกทั้งทำให้ประเทศไทยได้รับการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมเท่าเทียมกับอารยะประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ ครูบาอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายที่ได้ตกผลึกทางปัญญาถ่ายทอดความรู้สู่สังคมในรูปแบบของหนังสือ ตำรา งานวิจัย และอื่น ๆ อีกทั้งขอขอบพระคุณ ทีมงานคณาจารย์ที่ช่วยกันถ่ายทอดความรู้ วิเคราะห์สังเคราะห์ จนบทความวิชาการฉบับนี้ สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2543). *หอพระสมุดวชิรญาณพระนคร*. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม

กฤตภาส ตั้งสมบูรณ์. (2552). *ผลกระทบของการคุ้มครองมาตรการทางเทคโนโลยีต่อการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์โดยชอบธรรม*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต). คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

จุมพล ภิญโญสินวัฒน์ และภูมินทร์ บุตรอินทร์. (2561). *ประวัติศาสตร์และแนวคิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2528). *กฎหมายลิขสิทธิ์*. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.

_____. (2555). *ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

ธัชชัย ศุภผลศิริ. (2528). *คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

นนทนา เผือกผ่อง. (2525). *บรรณารักษ์ศาสตร์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปภาศรี บัวสวรรค์. (2549). *มาตรการทางกฎหมายและบทบาทขององค์การผู้มีอำนาจคุ้มครองลิขสิทธิ์ในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุวนัย ทะคำสอน. (2561). *กฎหมายลิขสิทธิ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

อำนาจ เนตยสุภา และชาญชัย อารีวิทยาเลิศ. (2556). *คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน

การเรียนรู้กระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีแพ่ง ในยุคสังคมออนไลน์ ศึกษากรณีศาลจังหวัดมหาสารคาม

Learning of Dispute Resolution Procedure through Civil Case Mediation in the Period of Online Society: Case Study of Mahasarakham Provincial Court.

กริช สินธุศิริ[1], วุฒิกร เดชกวินเลิศ[2], และธงชัย ผลรุ่ง[3]
Krit Sintusiri[1], Wuttikon Detkawinlerd[2], and Thongchai Phonrung[3]
[1,2]อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[3]นิติกรประจำศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดมหาสารคาม
[1,2]Lecturer from the faculty of Law Rajabhat Maha Sarakham University
[3]Legal officer Maha sarakham Juvenile and Family Court
Corresponding Author E-mail: thogchai.pr@gmail.com

Received: 16 April 2020
Revised: 17 May 2020
Accepted: 25 May 2020

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งของศาลยุติธรรมไทย กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ออนไลน์ และเพื่อวิเคราะห์กระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีแพ่งในยุคสังคมออนไลน์ โดยศึกษาจากระเบียบศาลจังหวัดมหาสารคาม ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยออนไลน์ พ.ศ.2562 อนึ่งการเขียนบทความในครั้งนี้เป็นการเขียนบทความโดยศึกษาจากเอกสารเป็นหลัก ซึ่งศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา บทความ รายงานการวิจัย คำพิพากษาของศาล ตลอดจน บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากการศึกษาพบว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งของศาลยุติธรรมไทยและกระบวนการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาท ออนไลน์ ของศาลจังหวัดมหาสารคาม มีกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทออนไลน์ที่เหมาะสม สำหรับนำมาใช้เพื่อระงับข้อพิพาทคดีแพ่งในยุคสังคมออนไลน์ เนื่องจากเป็นวิธีการที่สะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินคดีทางศาล ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีแพ่งในยุคสังคมออนไลน์บรรลุวัตถุประสงค์ตามระเบียบศาลจังหวัดมหาสารคาม ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยออนไลน์ พ.ศ.2562 และอำนวยความสะดวกให้กับคู่ความอย่างต่อเนื่อง ผู้ศึกษาพบว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบศาลจังหวัดมหาสารคามว่าด้วยการไกล่เกลี่ยออนไลน์ พ.ศ.2562 โดยแก้ไขเพิ่มเติมหมวด 9 การทำสัญญาประนีประนอมยอมความ โดยให้เพิ่มเติมเรื่องคดีแพ่งที่ไกล่เกลี่ยออนไลน์สำเร็จสามารถจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความและให้คู่ความสามารถลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบออนไลน์ได้และเมื่อคู่ความได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความผ่านระบบออนไลน์เสร็จเรียบร้อยให้ศาลจังหวัดมหาสารคามจัดส่งสัญญาประนีประนอมยอมความให้กับคู่ความผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับคู่ความโดยคู่ความไม่ต้องเดินทางมาที่ศาล

คำสำคัญ: การระงับข้อพิพาททางออนไลน์, การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีแพ่ง, ศาลจังหวัดมหาสารคาม

Abstract

This article with the aims to study the dispute resolution procedure through civil case mediation in the period of online and to analyze dispute resolution procedure through civil case mediation in the period of online society a case Study of Mahasarakham Provincial court. Online mediation 2019 in addition, the writing of this article is mainly based on documents. Which studies from books, textbooks, articles, research reports court verdicts and provisions of relevant laws both at home and abroad the study found that dispute resolution procedure through civil case mediation in the period of online Society a case Study of Mahasarakham Provincial court. There is an appropriate online dispute resolution process. For use in resolving civil disputes in the online social age as it is a convenient, fast, and time-saving method that will occur in court proceedings. This is to allow the process dispute resolution

procedure through civil case mediation in the period of online society achieving objectives according to Mahasarakham Provincial Court regulations Regarding online mediation in 2019, and continuous facilitation of the parties the study found that the amendment to the regulations of Mahasarakham Provincial Court on Online Reconciliation in 2019 by amendment to chapter 9 of the compromise agreement by adding to the civil case that online mediation is successful, can create a compromise agreement and allow the parties to sign electronically online, and when the parties have completed the online compromise agreement, the MahaSarakham Provincial court shall deliver the compromise agreement to Duality through electronic systems To facilitate the parties, the parties do not have to travel to court.

Keyword: Online Dispute Resolution, Civil Case Mediation, Mahasarakham Provincial Court

บทนำ

การที่มนุษย์ได้อยู่รวมกลุ่มกัน เป็นหมู่ เป็นพวก เป็นกลุ่ม จนกลายเป็นสังคมขึ้น และการที่มนุษย์ต้องมีการรวมกลุ่มกันนี้ก็เป็นสิ่งธรรมดา ดังที่อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์ชาวกรีก ได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีการอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตความคิด พฤติกรรม วัฒนธรรม อารมณ์และอาจก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งกันระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ต่างฝ่ายต่างคิดว่าตนเองถูกและต้องการให้ตนเองนั้นเป็นฝ่ายชนะ (ไนเจล วอร์เบอร์ตัน และคณะ, 2556) เมื่อไม่สามารถเจรจาตกลงกันได้คู่กรณีจึงนำข้อพิพาทนั้นเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับการโต้แย้ง สิทธิ และหน้าที่ของแต่ละบุคคลและปัจจุบันนี้โลกได้มีการเจริญขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้การกระทบกระทั่งของบุคคลนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยจะเห็นได้จากจำนวนอรรถคดีที่ขึ้นสู่ศาลมีปริมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งในแต่ละปีนั้นอัตราส่วนได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่มีแนวโน้มจะลดลงแต่อย่างใด อาจจะทำให้เกิดปัญหาในภายหน้าเรื่องบุคลากรของศาลไม่เพียงพอในการทำงานสำนักงานศาลยุติธรรมก็จะต้องขยายอัตรากำลังบุคลากรไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ธุรการ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับปัญหาและจะทำให้เกิดภาระทางด้านงบประมาณโดยไม่มีที่สิ้นสุด ศาลยุติธรรมจึงจำเป็นต้องปรับกระบวนการทำงานเพื่อรองรับปริมาณคดีที่มาสู่ศาลเนื่องจากกระบวนการพิจารณาคดีในศาลต่าง ๆ มีจำนวนมากเกิดความล่าช้าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้ข้อพิพาทระงับได้โดยคู่กรณีพึงพอใจทั้งสองฝ่ายและเป็นการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลาเสมอภาคและเป็นธรรม

ประเทศไทยปัจจุบันนี้ขอพิพาททั้งทางแพ่งและทางอาญาที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมยังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเมื่อประชาชนอยู่รวมกันเป็นสังคมหมู่มากย่อมเกิดการกระทบกระทั่งกันง่ายส่งผลให้เกิดข้อพิพาทกันได้ง่ายเช่นกัน จึงมีแนวคิดการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางเลือก เพื่อให้เป็นกลไกที่สำคัญในการส่งเสริมการลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลและสนับสนุนให้ระงับปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม โดยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นมาตรการหนึ่งที่ศาลยุติธรรมได้นำมาปรับใช้อย่างเด่นชัดและเป็นรูปธรรมเพื่อเป็นการผันคดีออกจากกระบวนการพิจารณาหลักการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงเป็นพื้นฐานในการอำนวยประโยชน์ต่อผู้กระทำผิดผู้เสียหายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ มีความมุ่งหวังเพื่อลดจำนวนการเป็นคดีความระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย ปัจจุบันนี้ เทคโนโลยีสารสนเทศมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ศาลจังหวัดมหาสารคาม จึงได้ริเริ่มโครงการไกล่เกลี่ยออนไลน์ขึ้นเพื่อดำเนินการระงับข้อพิพาท ด้วยวิธีการไกล่เกลี่ย โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นทางเลือกให้กับประชาชนในการยุติข้อพิพาทด้วยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย และสร้างความพึงพอใจแก่คู่ความทุกฝ่ายเพื่อให้การไกล่เกลี่ยออนไลน์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

อย่างไรก็ตาม ปัญหาประการหนึ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างแน่นอน หลังจากมีการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยออนไลน์ตามระเบียบศาลจังหวัดมหาสารคาม ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยออนไลน์ พ.ศ.2562 เสร็จสิ้นแล้ว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามระเบียบและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและคู่ความอย่างต่อเนื่องโดยไม่ต้องให้ประชาชนและคู่ความมาทำสัญญาประนีประนอมยอมความอยู่ที่ศาล ผู้ศึกษาพบว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบศาลจังหวัดมหาสารคาม หมวด 9 ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยออนไลน์ พ.ศ. 2562 โดยแก้ไขเพิ่มเติมหมวดการทำสัญญาประนีประนอมยอมความในส่วนของคดีแพ่งที่ไกล่เกลี่ย

ออนไลน์สำเร็จเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและคู่ความ สามารถทำสัญญาประนีประนอมยอมความผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และลดปัญหาด้านความล่าช้าในการดำเนินคดี ทั้งนี้ยังทำให้ศาลจังหวัดมหาสารคามลดปริมาณการใช้กระดาษเพื่อตอบสนองนโยบายของศาลยุติธรรมดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษากระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยในคดีแพ่งในยุคสังคมออนไลน์ ศึกษากรณีศาลจังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้ผลการศึกษาที่ได้เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนไทยอีกทางหนึ่งด้วย

บทวิเคราะห์

บทความวิชาการฉบับนี้ ผู้เขียนจะได้อธิบายและวิเคราะห์เพื่อสะท้อนมุมมองทางวิชาการโดยสามารถจำแนกเป็นรายประเด็นได้ ดังนี้

1. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

1.1 ความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คือ การไกล่เกลี่ยตรงกับภาษาอังกฤษว่า Conciliation ซึ่งคำว่า Conciliation มาจากภาษาลาติน Conciliare หมายถึง การให้ข้อขัดแย้งหมดไป หรือทำให้ผู้มีความเห็นแตกต่างหรือผลประโยชน์ขัดแย้งกันเกิดความพอใจ (วรรณชัย บุญบำรุง, 548, น.22) ส่วนคำว่า Mediation ปรากฏอยู่ในกฎหมายแม่แบบว่าด้วยการประนีประนอมทางพาณิชย์ระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation) โดยให้ความหมายว่า การประนีประนอม หมายถึง กระบวนการไม่ว่าจะที่เรียกว่าการประนีประนอม การไล่เกลี่ย หรือคำใด ๆ ที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน โดยที่คู่พิพาทร้องขอให้บุคคลที่สามหรือคณะบุคคล (ผู้ประนีประนอม) ทำหน้าที่ช่วยคู่พิพาทในความพยายามที่จะระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากสัญญาหรือที่เกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ทางสัญญาหรือนิติสัมพันธ์อื่น ภาณุ รังสีสหัส (2555, น.73) ให้ความหมายว่า การไกล่เกลี่ย คือ กระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีบุคคลที่สามารถช่วยเหลือให้คู่ความเจรจาต่อรองกันได้สำเร็จ โดยเป็นผลิตผลประการหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นจากความล้มเหลวของการเจรจาต่อรอง แต่มิใช่เป็นสิ่งเข้ามาแทนที่การเจรจาต่อรอง กระบวนการดังกล่าวมีประโยชน์ในการช่วยให้คู่ความทั้งสองฝ่ายหรือทุกฝ่ายสามารถบรรลุข้อตกลงกันจากกรณีที่มีการพิพาทกันนั้นได้ ผู้ไกล่เกลี่ยจะเป็นคนกระตุ้นให้คู่ความตกลงกันได้ง่ายขึ้น แต่ไม่มีอำอาจในการกำหนดข้อตกลงให้แก่คู่ความแต่อย่างใด และเนตรนารี สิริยากรนุรักษ์ (2559, น.44) ให้ความหมายการไกล่เกลี่ย หมายถึง การระงับข้อพิพาทด้วยการพูดคุยต่อรอง เพื่อยุติข้อพิพาทด้วยความตกลงยินยอมของคู่พิพาทเอง โดยมีคนกลางทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยคอยช่วยเหลือแนะนำในการหาทางยุติข้อพิพาท

จากความหมายของการไกล่เกลี่ยข้างต้น ผู้เขียนสามารถสรุปได้ว่า การไกล่เกลี่ย หมายถึง การระงับข้อพิพาทโดยมีบุคคลที่สามซึ่งเป็นคนกลางที่ช่วยเหลือในการเสนอแนะหาทางแนวทางในการยุติข้อขัดแย้งให้แก่คู่ความ แต่ไม่มีอำนาจชี้ขาดข้อพิพาทอำนาจตัดสินใจอยู่ที่คู่ความโดยตรง

1.2 หลักการสำคัญของกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

1) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นต้องมีคู่กรณีตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปและมีคนกลางเข้ามาเป็นผู้ช่วยเหลือเรียกว่า ผู้ไกล่เกลี่ย

2) สำหรับการไก่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลยุติธรรมคู่ความทุกฝ่ายต้องสมัครใจเข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ยและเจรจาตกลงกันตั้งแต่ก่อนส่งคดีเข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ยระหว่างไกล่เกลี่ยและหากเปลี่ยนใจไม่ยอมไกล่เกลี่ยก็ขอยกเลิกได้

3) ผู้ไกลเกลี่ยจะมีหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้แก่คู่ความเพื่อให้คู่ความตกลงกันได้แต่ผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่มีอำนาจตัดสินชี้ขาดข้อพิพาท

4) สำหรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลยุติธรรมผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีคุณสมบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ใช้ในศาล

5) ผลของการไกล่เกลี่ยพิพาทในศาลยุติธรรมหากไกล่เกลี่ยสำเร็จคู่ความก็จะจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความและให้ศาลพิพากษาตามยอมหรืออาจถอนฟ้องก็ได้แต่ถ้าไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จคู่กรณีฟ้องคดีต่อศาลหรือใช้วิธีระงับข้อพิพาทแบบอื่น เช่น อนุญาโตตุลาการ เป็นต้น

1.3 ประเภทคดีที่สามารถทำการไกล่เกลี่ย

1) คดีแพ่ง ในคดีแพ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการโต้แย้ง สิทธิและหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมายแพ่ง มีทั้งคดีที่มีข้อพิพาทเช่นคดีละเมิด คดีบังคับตามสัญญา คดีฟ้องหย่า เป็นต้น และคดีแพ่งที่ไม่มีข้อพิพาท เช่น ขอจัดตั้งผู้จัดการมรดกซึ่งการไกล่เกลี่ยสามารถใช้กับคดีแพ่งได้ทุกคดี

2) คดีอาญาความผิดที่อาจยอมความกันได้ ในคดีอาญาคือการกระทำความผิดที่กฎหมายใช้ในขณะนั้นว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดผู้กระทำต้องรับโทษตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญาคดีอาญานั้นแยกเป็นคดีอาญาที่ยอมความได้ซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัวในกฎหมายจะบัญญัติไว้ชัดเจนว่าให้คู่ความยอมความกันได้กับคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดิน ซึ่งไม่สามารถยอมความได้

3) คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ในการกระทำความผิดบางกรณี ผู้กระทำอาจมีความผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญา หากการกระทำนั้น เข้าองค์ประกอบความผิดทางอาญาและในขณะเดียวกันก็ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายด้วย ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด มาตรา 420 ฉะนั้นข้อพิพาทจะระงับลงได้ก็ต่อเมื่อคู่พิพาทตกลงประนีประนอมกันทั้งคดีอาญาและคดีทางแพ่งด้วย และในกรณีที่เป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญานี้ ก็ต้องพิจารณาก่อนว่าคดีอาญานั้นเป็นคดีอาญาอันยอมความได้หรือไม่ก็ต้องว่ากล่าวไปตามนั้น ซึ่งถ้าเป็นคดีอาญาแผ่นดินอันยอมความกันไม่ได้ ก็อาจประนีประนอมยอมความเฉพาะคดีแพ่งเพียงอย่างเดียวก็ได้ (รัฐกร คลังสมบัติ, 2552, น.9)

1.4 การจัดระบบไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลยุติธรรม คือ การไกล่เกลี่ยในชั้นศาลเกิดขึ้นภายหลังที่ได้มีการฟ้องคดีต่อศาล แล้วการไกล่เกลี่ยในชั้นศาลเป็นอำนาจของศาลที่จะสั่งให้คู่ความทุกฝ่ายหรือฝ่ายหนึ่งมาศาลด้วยตนเอง ถ้าศาลเห็นว่าคู่ความมาศาลด้วยตนเองแล้วอาจยังให้เกิดความตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 19 การประนีประนอมยอมความในชั้นศาลนั้น กระทำได้ทุกชั้นศาลไม่ว่าจะเป็นศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา และไม่ต้องคำนึงว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใดให้ศาลมีอำนาจที่จะไกล่เกลี่ยให้ความได้ตกลงกันในข้อพิพาทนั้นแต่อย่างไรก็ตาม ก็ต้องดำเนินการก่อนศาลอ่านคำพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 20 ซึ่งคู่ความสามารถขอศาลให้ศาลใช้ระบบไกล่เกลี่ยในเวลาใดก็ได้ในระหว่างพิจารณาคดี หรือ ศาลอาจเห็นสมควรให้ไกล่เกลี่ยได้ หากคู่ความตกลงทั้งสองฝ่ายผู้พิพากษาคดีจะส่งคดีเข้าสู่ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประจำศาลเพื่อดำเนินการ ถ้าตกลงไกล่เกลี่ยกันได้ อาจมีการถอนฟ้องถอนคำร้องทุกข์หรือศาลมีคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่คู่ความตกลงยินยอมจัดทำขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐสุดา อุ่นบริบูรณ์ (2559, น.79) ที่พบว่า คู่ความมีความพึงพอใจในกระบวนการไกล่เกลี่ย การไกล่เกลี่ยในศูนย์ไกล่เกลี่ยมีห้องไกล่เกลี่ยแยกต่างหากจากห้องพิจารณาคดีมีลักษณะเป็นห้องประชุมบรรยากาศแบบเป็นกันเองทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

1.5 รูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลยุติธรรม

1) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยผู้พิพากษาผู้พิจารณาคดี ระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทรูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับไปการพิจารณาคดีของศาลโดยมีการกำหนดบทบาทไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแก่ผู้พิพากษาจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 ได้ให้อำนาจศาลในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความตกลงกันระหว่างที่มีการดำเนินคดีในศาลผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินชี้ขาดคดีจะเป็นผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนั้นด้วยตนเองหรือพร้อมกับองค์คณะผู้พิพากษาและศาลต่าง ๆ มีความคุ้นเคยและใช้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทรูปแบบนี้ควบคู่ไปกับการพิจารณาคดีตลอดมา

2) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยผู้พิพากษาที่ไม่ใช่ผู้พิจารณาคดี ระบบไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลรูปแบบนี้ ได้รับการพัฒนามาจากระบบแรกซึ่งมีข้อจำกัดที่สำคัญกล่าว คือ ความมั่นใจต่อตัวผู้พิพากษาเป็นทั้งผู้ตัดสินคดีชี้ขาดและทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีเดียวกันว่าจะไม่เกิดอคติการตัดสินชี้ขาด (มนตรีศิลป์ มหาบัณฑิต, 2555, น.126-127) หากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่ประสบความสำเร็จ ข้อเท็จจริงต่าง ๆ จะไม่ถูกนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารราคดีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทรูปแบบนี้ มีการริเริ่มในศาลแพ่งเป็นที่แรกในปี พ.ศ.2538 และยังมีการแพร่หลายออกยังศาลแพ่งอื่น ๆ รวมทั้งศาลในภูมิภาคอื่นเป็นจำนวนมาก

3) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยบุคคลภายนอก ระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทรูปแบบนี้ จะใช้ข้าราชการศาลยุติธรรมหรือบุคคลภายนอก ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระงานของผู้พิพากษาซึ่งเปิดโอกาสให้ศาลสามารถแต่งตั้งบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้พิพากษามาเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้

1.6 กฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งของศาลยุติธรรมไทย

1) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 19 บัญญัติว่า ศาลมีอำนาจสั่งได้ตามที่เห็นสมควรให้คู่ความทุกฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาศาลด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าคู่ความนั้น ๆ จะได้มีทนายความว่าต่างแก้ต่างอยู่แล้วก็ดี อนึ่งถ้าศาลเห็นว่าการที่คู่ความมาศาลด้วยตนเองอาจยังให้เกิดความตกลงหรือการประนีประนอมยอมความดัง ที่บัญญัติไว้ในมาตราต่อไปนี้ ก็ให้ศาลสั่งให้คู่ความมาศาลด้วยตนเอง มาตรา 20 บัญญัติว่า ไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใดให้ศาลมีอำนาจที่จะไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกกันลงหรือประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาทนั้น มาตรา 20 ทวิ บัญญัติว่า เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยเมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยจะให้มีทนายความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอศาลอาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นผู้ประนีประนอม เพื่อช่วยเหลือศาลในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ประนีประนอมกัน หลักเกณฑ์และวิธีการในการไกล่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอมให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามวรรคสาม เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

2) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850-852 บัญญัติให้สัญญาประนีประนอมยอมความเป็นสัญญาระงับข้อพิพาทที่มีอยู่หรือจะเกิดขึ้นให้เสร็จไปละต้องมีหนักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดหรือตัวแทน มิฉะนั้นจะฟ้องร้องให้บังคับคดีไม่ได้และทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามสัญญาประนีประนอมยอมความ

3) ข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 ข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 มีสาระสำคัญ สรุปได้ ดังนี้

3.1) จัดให้มีศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประจำศาล

3.2) การจัดให้มีห้องประชุมสำหรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทควรสร้างบรรยากาศในห้องไกล่เกลี่ยให้มีลักษณะไม่เป็นพิธีการหากผู้พิพากษาเป็นผู้ทำหน้าไกล่เกลี่ยจะนั่งเป็นประธานไม่สวมครุยโต๊ะที่จัดอาจเป็นโต๊ะประชุม เพื่อให้คู่ความทุกฝ่ายรู้สึกผ่อนคลาย

3.3) การแต่งตั้งผู้ประนีประนอมเพื่อทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทในศาลตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 ข้อ 4 ผู้ประนีประนอม หมายถึง บุคคลหรือคณะบุคคลที่มีอำนาจดำเนินไกล่เกลี่ยตามข้อกำหนดนี้ ซึ่งผู้ประนีประนอมดังกล่าวอาจจะแต่งตั้งจาก

-ผู้พิพากษา

-ข้าราชการศาลยุติธรรมหมายถึง เจ้าหน้าที่ศาลซึ่งมีหน้าที่ในธุรการ

-ผู้ไกล่เกลี่ยบุคคลภายนอก หมายถึง ผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งเป็นบุคคลภายนอกที่ได้รับการคัดเลือกจากศาลและขึ้นทะเบียนไว้เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือผู้ประนีประนอมประจำศาล

3.4) ในคดีแพ่งที่อาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ เมื่อโจทก์ได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้วให้เจ้าหน้าที่สอบถามความเห็นของโจทก์ว่าประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือไม่ แล้วแนบหนังสือเชิญชวนไกล่เกลี่ยส่งไปให้จำเลยพร้อมกับหมายเรียกและสำเนาฟ้อง และแจ้งวันนัดไกล่เกลี่ยไปกับหนังสือเชิญไกล่เกลี่ยหากจำเลยประสงค์ไกล่เกลี่ยให้มาพร้อมวันนัดเพื่อจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

2. กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทออนไลน์

2.1 ความหมายของการไกล่เกลี่ยออนไลน์ การไกล่เกลี่ยออนไลน์ (Online Mediation) เป็นการให้บริการไกล่เกลี่ยโดยมีผู้ให้บริการไกล่เกลี่ยออนไลน์ที่ชื่อว่า Internet Neutral และไกล่เกลี่ยผ่านซอฟแวร์ที่ Internet Neutral ทำขึ้นสำหรับการไกล่เกลี่ยออนไลน์โดยเฉพาะ โดยมีผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเป็นคนกลางช่วยอำนวยการเจรจาให้ และผู้ที่จะเข้ามาใช้บริการไกล่เกลี่ยต้องได้รับรหัสผ่านหรือยืนยันตัวตนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การแสดงบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรอื่นใดที่หน่วยงานราชการออกให้ต่อผู้ไกล่เกลี่ยหรือเจ้าหน้าที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยเพื่อสามารถเข้ามาสื่อสารกับผู้ไกล่เกลี่ยได้ โดยผ่านวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การประชุมทางจอภาพ แอพพลิเคชันไลน์ โทรศัพท์ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศอื่น ๆ จากความหมายของการไกล่เกลี่ยออนไลน์ข้างต้น ผู้เขียนสามารถสรุปได้ว่า

การไกล่เกลี่ยออนไลน์ หมายถึง การระงับข้อพิพาทโดยมีบุคคลที่สามซึ่งเป็นคนกลางที่ช่วยเหลือในการเสนอแนะหาทางแนวทางในการยุติข้อขัดแย้งให้แก่คู่ความโดยมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกระบวนการไกล่เกลี่ย เช่น วิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การประชุมทางจอภาพ แอพพลิเคชันไลน์ โทรศัพท์ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใด

2.2 กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทออนไลน์ ตามระเบียบของศาลจังหวัดมหาสารคาม ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยออนไลน์ พ.ศ.2562

1) การเข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยออนไลน์

1.1) ประเภทคดีแพ่งหรือคดีผู้บริโภคที่สามารถเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยออนไลน์ (ระเบียบศาลจังหวัดมหาสารคาม ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยออนไลน์ พ.ศ.2562) ได้แก่

-คดีที่มีประเด็นไม่ยุ่งยากซับซ้อน

-คดีที่มีทุนทรัพย์หรือฟ้องเรียกค่าเสียหายจำนวนไม่มาก

-คดีที่มีคู่ความแต่ละฝ่ายจำนวนไม่มาก

-คดีที่คู่ความประสงค์จะไกล่เกลี่ยออนไลน์

-คดีที่ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเห็นสมควรเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยออนไลน์

1.2) ให้คู่ความที่ประสงค์จะนำคดีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยออนไลน์แจ้งความประสงค์ต่อศูนย์ไกล่เกลี่ยผ่านทางแอพพลิเคชันไลน์ โทรศัพท์หรือเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใด

1.3) เมื่อคู่ความฝ่ายใดแจ้งความประสงค์ขอไกล่เกลี่ยออนไลน์ต่อศูนย์ไกล่เกลี่ยแล้วให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยสอบถามความประสงค์ของคู่ความอีกฝ่ายผ่านทางแอพพลิเคชันไลน์ โทรศัพท์ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดหากคู่ความทุกฝ่ายประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ยออนไลน์ให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยลงสาระบบและรายงานผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทราบและมีคำสั่งแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยโดยเร็ว หากคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ยออนไลน์ ให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยงดดำเนินการไกล่เกลี่ยออนไลน์และรายงานผู้พิพากษาหัวหน้าศาลโดยเร็ว

2) การแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย ในการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลพึงคำนึงถึงความเหมาะสมของบุคคลนั้นและประเภทของคดีประกอบด้วยให้มีผู้ไกล่เกลี่ยคนเดี่ยว เว้นแต่คู่ความจะตกลงกันเป็นอย่างอื่น

3) การเปิดเผยข้อเท็จจริงและการคัดค้านผู้ไกล่เกลี่ย เมื่อได้รับแต่งตั้งแล้ว ผู้ไกล่เกลี่ยต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงซึ่งอาจเป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางให้คู่ความทราบในทันทีนับแต่เวลาที่ได้รับการแต่งตั้งและตลอดระยะเวลาที่กระบวนการไกล่เกลี่ยออนไลน์ยังไม่สิ้นสุดหากปรากฏข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งขึ้นภายหลังได้รับการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงเช่นว่านั้นให้คู่ความทราบทันที เว้นแต่จะได้แจ้งให้คู่ความทราบแล้ว คู่ความอาจคัดค้านผู้ไกล่เกลี่ยได้ หากปรากฏข้อเท็จจริงซึ่งเป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางของผู้ไกล่เกลี่ยคู่ความฝ่ายที่ประสงค์จะคัดค้านต้องแจ้งเหตุแห่งการคัดค้านให้ทราบก่อนเริ่ม กระบวนการไกล่เกลี่ยออนไลน์หรือภายในสามวันนับแต่วันทราบเหตุแห่งการคัดค้าน ทั้งนี้ต้องกระทำก่อนกระบวนการไกล่เกลี่ยออนไลน์สิ้นสุดลง การที่ผู้ไกล่เกลี่ยถอนตัวไม่ถือว่าเป็นการยอมรับข้อเท็จจริงตามที่คู่ความยกขึ้นคัดค้านในกรณีที่มีการคัดค้านให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเป็นผู้พิจารณาและมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรคำสั่งของผู้พิพากษาหัวหน้าศาลให้เป็นที่สุด ในกรณีที่ต้องมีการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยคนใหม่ไม่ว่าด้วยเหตุใดให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
เป็นผู้แต่งตั้ง

4) กระบวนการไกล่เกลี่ยออนไลน์

4.1) คู่ความพึงเข้าร่วมไกล่เกลี่ยออนไลน์ด้วยตนเอง เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ คู่ความอาจแต่งตั้งตัวแทนที่มีอำนาจตัดสินใจเข้าร่วมไกล่เกลี่ยออนไลน์ก็ได้

4.2) ก่อนเริ่มดำเนินการไกล่เกลี่ยออนไลน์ ให้คู่ความยืนยันตัวตนด้วยการแสดงบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรอื่นใดที่หน่วยงานราชการออกให้ต่อผู้ไกล่เกลี่ยหรือเจ้าหน้าที่ศูนย์ไกล่เกลี่ย

4.3) ให้ผู้ไกล่เกลี่ยดำเนินการไกล่เกลี่ยออนไลน์โดยเร็ว และอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรม เป็นกลาง เป็นอิสระ และเป็นไปตามความประสงค์ของคู่ความ ทั้งนี้ ผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีอำนาจที่จะบังคับให้คู่ความเห็นชอบกับความเห็นของผู้ไกล่เกลี่ยในการระงับข้อพิพาท

4.4) ในระหว่างดำเนินการไกล่เกลี่ยออนไลน์ ผู้ไกล่เกลี่ยจะติดต่อสื่อสารกับคู่ความพร้อมกันหรือติดต่อสื่อสารกับคู่ความแต่ละฝ่ายโดยลำพังก็ได้ ตามแต่ผู้ไกล่เกลี่ยเห็นสมควร

4.5) เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยออนไลน์ ผู้ไกล่เกลี่ยอาจให้คู่ความเสนอข้อเท็จจริงหรือข้อมูลเบื้องต้นแห่งข้อพิพาท ตลาดจนข้อเสนอในการระงับข้อพิพาทต่อผู้ไกล่เกลี่ยหรืออาจมีการเสนอให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลดังกล่าวระหว่างคู่ความก็ได้ คู่ความอาจขอให้ผู้ไกล่เกลี่ยดำเนินการตามความในวรรคก่อนก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ผู้ไกล่เกลี่ยจะจัดให้มีการดำเนินการตามที่คู่ความขอหรือไม่ก็ได้

4.6) เมื่อผู้ไกล่เกลี่ยได้รับข้อมูลอันเกี่ยวกับข้อพิพาทจากคู่ความฝ่ายหนึ่ง ผู้ไกล่เกลี่ยอาจเปิดเผยสาระของข้อมูลนั้นให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบ เว้นแต่ข้อมูลที่คู่ความให้ไว้โดยห้ามมิให้เปิดเผย

4.7) คู่ความต้องให้ความร่วมมือกับผู้ไกล่เกลี่ยอย่างสุจริต เพื่อให้การไกล่เกลี่ยออนไลน์ดำเนินไปได้โดยเร็วที่สุด

4.8) กระบวนการไกล่เกลี่ยออนไลน์ให้ดำเนินการเป็นการลับ และไม่ให้มีการบันทึกภาพและเสียงของกระบวนการไกล่เกลี่ยออนไลน์ไม่ว่าในรูปแบบใด

4.9) ผู้ไกล่เกลี่ยพึงไกล่เกลี่ยออนไลน์ให้แล้วเสร็จก่อนวันนัดพิจารณาของศาล เว้นแต่ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

5) การสิ้นสุดกระบวนการไกล่เกลี่ยออนไลน์

5.1) ในกรณีดังต่อไปนี้ ให้ถือว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยออนไลน์สิ้นสุดลง

-คู่ความตกลงระงับข้อพิพาทกันได้ด้วยการถอนฟ้อง หรือขอให้ศาลมีคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความ

-คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์ให้ทำการไกล่เกลี่ยออนไลน์อีกต่อไป

-คู่ความไม่สามารถระงับข้อพิพาทได้พิพาทได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

-ผู้ไกล่เกลี่ยเห็นว่าการดำเนินการไกล่เกลี่ยออนไลน์ต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์แก่คดี

-ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเห็นศาลเห็นว่าการดำเนินการไกล่เกลี่ยออนไลน์ต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์แก่คดี

5.2) เมื่อกระบวนการไกล่เกลี่ยออนไลน์สิ้นสุดลง ให้ผู้ไกล่เกลี่ยรายงานผลการไกล่เกลี่ยออนไลน์ให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทราบผ่านทางศูนย์ไกล่เกลี่ยโดยเร็ว

3. กระบวนการระงับข้อพิพาททางออนไลน์ด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีแพ่งกรณีศึกษาศาลจังหวัดมหาสารคาม

ปัจจุบันนี้มีคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพิ่มสูงขึ้น เมื่อประชาชนอยู่รวมกันเป็นสังคมหมู่มากย่อมเกิดการกระทบกระทั่งกันง่ายส่งผลให้เกิดข้อพิพาทกันได้ง่ายเช่นกัน จึงมีแนวคิดการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางเลือกเพื่อให้เป็นกลไกที่สำคัญในการส่งเสริมการลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลและสนับสนุนให้ระงับปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเป็นธรรมโดยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและปัจจุบันนี้เทคโนโลยีสารสนเทศมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ศาลจังหวัดมหาสารคามจึงได้ริเริ่มโครงการไกล่เกลี่ยออนไลน์ขึ้นเพื่อดำเนินการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ย โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นทางเลือกให้กับประชาชนในการยุติข้อพิพาทด้วยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายและสร้างความพึงพอใจแก่คู่ความทุกฝ่ายเพื่อให้การไกล่เกลี่ยออนไลน์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย อย่างไรก็ตาม หลังจากมีการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยออนไลน์ตามระเบียบศาลจังหวัดมหาสารคามว่าด้วยการไกล่เกลี่ยออนไลน์ พ.ศ.2562 เสร็จสิ้นแล้ว ปัจจุบัน ศาลจังหวัดมหาสารคามยังต้องให้คู่ความมาที่ศาลเพื่อลงลายมือชื่อในสัญญาประนีประนอมที่คู่ความได้ตกลงกันไว้ตามขั้นตอนของการไกล่เกลี่ยออนไลน์อยู่ ดังนั้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและคู่ความศาลจังหวัดมหาสารคาม ควรให้คู่ความทำสัญญาประนีประนอมยอมความและลงลายมือชื่อผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อลดปัญหาด้าน

ความล่าช้าในการดำเนินคดี ทั้งนี้ยังทำให้ศาลจังหวัดมหาสารคามลดปริมาณการใช้กระดาษเพื่อตอบสนองนโยบายของศาลยุติธรรมและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม พ.ศ.2561–2564 ยุทธศาสตร์ E (Excellence Organization)ได้สนับสนุนการอำนวยความยุติธรรมให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพประกอบกับนโยบายของประธานศาลฎีกาพ.ศ. 2562–2563 ข้อ 3.1 ที่กำหนดให้นำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของศาลในปัจจุบัน เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้สะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายให้กับคู่ความเพื่อให้ตอบสนองนโยบายของประธานศาลฎีกาและบริการประชาชนอย่างต่อเนื่องที่เกี่ยวกับกระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีแพ่งในยุคสังคมออนไลน์ มีประเด็นที่วิเคราะห์กระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีแพ่งในยุคสังคมออนไลน์โดยศึกษาจากระเบียบศาลจังหวัดมหาสารคามว่าด้วยการไกล่เกลี่ยออนไลน์ พ.ศ. 2562 ที่สำคัญ ดังนี้

3.1. วิเคราะห์การจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ วัตถุประสงค์ของการที่คู่ความเลือกใช้กระบวนการระงับข้อพิพาท ด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางออนไลน์นี้ก็เพื่อแสวงหาความยุติธรรมความรวดเร็ว ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินคดีทางศาลคู่ความจึงได้เลือกใช้ช่องทางการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางออนไลน์เป็นวิธีการทางเลือกของตน อย่างไรก็ตามหากคู่ความได้มีการตกลง โดยสมัครใจในการทำสัญญาประนีประนอมยอมความที่จัดทำโดยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางออนไลน์ ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่ากระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาลมีหลายขั้นตอนไม่ว่าจะเป็นการสืบพยานฝ่ายโจทก์ ฝ่ายจำเลยและหากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว คู่ความฝ่ายที่แพ้คดีหรือไม่พอใจในผลของคำพิพากษาก็อาจมีการยื่นอุทธรณ์ฎีกาไปยังศาลสูงเพื่อพิจารณา ดังนั้น กว่าที่คดีจะถึงที่สุดอาจใช้ระยะเวลายาวนานส่งผลให้เสียค่าใช้จ่ายไม่ว่าจะเป็นค่าธรรมเนียมศาล ค่าจ้างทนายความ รวมตลอดถึงค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อีกทั้งเสียเวลา ซึ่งความล่าช้าดังกล่าวกว่าจะถึงขั้นตอนการบังคับคดีแก่คู่กรณีนั้นจึงเป็นการปฏิเสธ หลักความยุติธรรมที่แท้จริง ตามภาษิตกฎหมายที่ว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้า คือ การปฏิเสธความยุติธรรม”และ “Justice delayed is justice denied” ดังนั้น แม้ว่าในเบื้องต้น กระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางออนไลน์นั้นจะสำเร็จจากการศึกษาพบว่า การทำสัญญาประนีประนอมยอมความตามระเบียบศาลจังหวัดมหาสารคามว่าด้วยการไกล่เกลี่ยออนไลน์ พ.ศ.2562 หมวด 9 การจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ข้อ 26 ในกรณีที่คู่ความตกลงกันได้ ให้คู่ความมาศาลก่อนหรือในวันนัดพิจารณาเพื่อทำสัญญาประนีประนอมยอมความและให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยเสนอสัญญาประนีประนอมยอมความต่อศาล หากศาลเห็นว่าข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายให้ศาลจดรายงานกระบวนพิจารณาแสดงข้อความแห่งข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความเหล่านั้นไว้แล้วพิพากษาไปตามนั้น จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าถึงแม้คู่ความจะตกลงกันได้ในกระบวนการจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความคู่ความก็ได้มาศาลเหมือนเดิมซึ่งการที่คู่ความมาทำสัญญาประนีประนอมยอมความที่ศาล ผู้เขียนเห็นว่าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม พ.ศ.2561–2564 ยุทธศาสตร์ E (Excellence Organization) ได้สนับสนุนการอำนวยความยุติธรรมให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับนโยบายของประธานศาลฎีกา พ.ศ. 2562–2563 ข้อ 3.1 ที่กำหนดให้นำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของศาลในปัจจุบัน เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้สะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายให้กับคู่ความ และยังไม่ตอบสนองนโยบายของประธานศาลฎีกาและบริการประชาชนอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับกระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีแพ่งในยุคสังคมออนไลน์เมื่อคู่ความตกลงกันได้ เพื่อไม่ให้คู่ความไม่ต้องเดินทางมาศาลและเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนศูนย์ไกล่เกลี่ยควรจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความตามเจตนารมณ์ที่คู่กรณีหรือคู่พิพาทตกลงกันได้เป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ เมื่อศูนย์ไกล่เกลี่ยทำสัญญาประนีประนอมเสร็จให้จัดส่งไฟล์อิเล็กทรอนิกส์สัญญาประนีประนอมยอมความ ให้คู่ความตรวจสอบดู เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้สะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย เมื่อคู่ความได้ตรวจสอบความถูกต้องตามเจตนารมณ์ของตนเสร็จเรียบร้อยให้ยืนยันด้วยการแสดงตัวตนโดยยืนยันตัวตนผ่านทางแอพพลิเคชันไลน์โทรศัพท์หรือ เทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใด โดยวิธีการปรากฏหน้าและให้แสดงบัตรประชาชนหรือบัตรทางราชการออกให้ หากศาลเห็นว่าข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายให้ศาลจดรายงานกระบวนพิจารณาแสดงข้อความแห่งข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความเหล่านั้นไว้แล้วพิพากษาไปตามนั้น

3.2 วิเคราะห์กระบวนการลงลายมือชื่อสัญญาประนีประนอมยอมความผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ปัจจุบันสำนักงานศาลยุติธรรมได้กำหนดให้นำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของศาล เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้

สะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายให้กับคู่กรณีหรือคู่พิพาท อีกทั้งคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2562 ได้พิจารณาเรื่องการออกเอกสารหลักฐานของทางราชการผ่านระบบดิจิทัลโดยมีมติเห็นชอบในหลักการการออกเอกสารหลักฐานของทางราชการผ่านระบบดิจิทัลและในกรณีที่หน่วยงานใดไม่สามารถดำเนินการผ่านระบบดิจิทัลหรือไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบได้ภายในปี พ.ศ. 2562 หรือไม่สามารถพัฒนางานบริการให้เป็นระบบการให้บริการ อิเล็กทรอนิกส์ (e-Service) จัดทำแผนการดำเนินการพัฒนางานบริการให้เป็นระบบ e-Service หรือยกเลิกการใช้กระดาษได้ภายในปี พ.ศ. 2563 เพื่อให้ตอบสนองนโยบายของสำนักงานศาลยุติธรรมและให้เป็นไปตามมติของคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2562 ดังนั้น ศาลยุติธรรมควรให้คู่ความที่ตกลงเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางออนไลน์เมื่อคู่ความตกลงกันได้แล้วคู่ความสามารถลงลายมือชื่อและทำบันทึกข้อตกลงหรือทำสัญญาประนีประนอมยอมความผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยคู่กรณีและคู่พิพาทไม่ต้องเดินทางมาที่ศาล

ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Signature) หมายถึง อักษร อักขระ ตัวเลข เสียงหรือสัญลักษณ์อื่นใดที่สร้างขึ้นให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งนำมาใช้ประกอบกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของลายมือชื่อ อิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น และเพื่อแสดงว่าบุคคลดังกล่าวยอมรับข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นดังนั้นเพื่อแสดงว่าคู่ความยอมรับข้อความในสัญญาประนีประนอมยอมความที่กล่าวมาข้างต้นในข้อ 4.1 นั้น ในขณะลงลายมือชื่อ ซึ่งเป็นอักษร อักขระ ตัวเลขหรือสัญลักษณ์อื่นใดผ่านแอพพลิเคชั่นลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ศาลกำหนด เพื่อให้เกิดความปลอดภัยและยืนยันว่าคู่ความได้แสดงเจตนาในการลงลายมือชื่อผ่านแอพพลิเคชั่นลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ศาลกำหนดจริงควรให้คู่ความยืนยันตัวตน ผ่านทางแอพพลิเคชันไลน์โทรศัพท์หรือเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใด โดยวิธีการปรากฏหน้าและให้แสดงบัตรประชาชนหรือบัตรทางราชการออกให้ก่อนให้คู่ความลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านแอพพลิเคชั่นที่ศาลกำหนด ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและรวดเร็วในการลงลายมือชื่อในสัญญาประนีประนอมยอมความ โดยคู่ความสามารถดาวน์โหลดแอพพลิเคชั่นที่ศาลกำหนดแล้วลงลายมือชื่อในสัญญาประนีประนอมยอมความจากทั้งโทรศัพท์และแท็บเล็ตได้เลยโดยที่ไม่ต้องมาลงลายมือชื่อที่ศาลซึ่งเป็นระบบที่ทำให้สามารถประหยัดเวลา งบประมาณ และเพิ่มความสะดวกของงานเอกสารได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสามารถเซ็นผ่านในระบบแอพพริเคชั่นจากแทปแล็ตหรือมือถือได้เลย โดยลดระยะเวลาและสามารถเพิ่มความสะดวกรวดเร็วของการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบออนไลน์ทั้งนี้เมื่อคู่ความได้ลงลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบออนไลน์แล้ว เพื่อให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่คู่ความศูนย์ไกล่เกลี่ยควรจัดส่งสัญญาประนีประนอมยอมความให้กับคู่ความผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับคู่ความโดยคู่ความไม่ต้องเดินทางมาที่ศาล

บทสรุป

บทความวิชาการฉบับนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่ากระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีแพ่งในยุคสังคมออนไลน์ ศึกษากรณีศาลจังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม พ.ศ.2561–2564 ยุทธศาสตร์ E (Excellence Organization) ได้สนับสนุนการอำนวยความยุติธรรมให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับนโยบายของประธานศาลฎีกาพ.ศ. 2562–2563 ข้อ 3.1 ที่กำหนดให้นำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของศาลในปัจจุบัน เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้สะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายให้กับคู่กรณีหรือคู่พิพาทเพื่อให้ตอบสนองนโยบายของประธานศาลฎีกาและบริการประชาชนอย่างต่อเนื่องที่เกี่ยวกับกระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีแพ่งในยุคสังคมออนไลน์การประนีประนอมยอมความที่คู่กรณีหรือคู่พิพาทเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางออนไลน์เพื่อบริการและอำนวยความสะดวกให้คู่ความและลดปริมาณการใช้กระดาษตามนโยบายของศาลยุติธรรม ควรจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ และให้คู่ความสามารถลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบออนไลน์ได้และให้จัดส่งสัญญาประนีประนอมยอมความให้กับคู่ความผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับคู่ความโดยคู่ความไม่ต้องเดินทางมาที่ศาล

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ นักวิชาการ ที่ได้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ที่ทำผู้เขียนสามารถผลิตผลงานบทความวิชาการฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจน ขอขอบพระคุณ นักวิชาการ ท่านผู้พิพาทษา ที่ได้ให้คำฎีกา คำตัดสินออกมาเกี่ยวข้องกับประเด็นในบทความฉบับนี้ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจในการศึกษาหาความรู้เพื่อประโยชน์แก่สังคม

เอกสารอ้างอิง

ณัฐสุดา อุ่นบริบูรณ์. (2559). *ทัศนคติของคู่ความที่มีต่อกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลจังหวัดนครปฐม*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

เนตรนารี สิริยากรนุรักษ์. (2559). *การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับโดเมนเนมโดยการเจรจาไกล่เกลี่ยและการอนุญาโตตุลาการที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ไนเจล วอร์เบอร์ตัน, ปราบดา หยุ่น, และรติพร ชัยปิยะพร. (2556). *ประวัติศาสตร์ปรัชญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ฉบับแปลกะทัดรัด.

ภาณุ รังสีสหัส. (2555). *การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท: ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท*. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.

มนตรีศิลป์ มหาบัณฑิต. (2555). *การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท: ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท*. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.

รัฐกร คลังสมบัติ. (2559). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรรณชัย บุญบำรุง. (2548). *หลักและทฤษฎีของอนุญาโตตุลาการเปรียบเทียบกับกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

บทบาทชูรอในประวัติศาสตร์อิสลาม
The Roles of Shura in Islamic History.

Received: 24 March 2020
Revised: 10 May 2020
Accepted: 29 May 2020

ไพศาล เต็งหิรัญ[1] และอับดุลเลาะ หนุ่มสุข[2]
Pisal Tenghiran[1] and Abdullah Numsuk[2]
[1]นักศึกษาปริญญาเอกหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
[1]Doctoral Student of Philosophy Program in Islamic Studies Prince of Songkla University, Pattani Campus
[2]Lecturer from the Philosophy Program in Islamic Studies Prince of Songkla University, Pattani Campus
Corresponding Author E-mail: pisal094@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง "ชูรอในอิสลาม: กรณีศึกษาการประยุกต์ใช้หลักการชูรอเพื่อการคัดเลือกกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในกรุงเทพมหานคร" ในบทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของชูรอที่ปรากฏในประวัติศาสตร์อิสลาม จากอัลกุรอาน อัลหะดิษ และเพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติชูรอในประวัติศาสตร์อิสลาม ดังนั้นในบทความนี้ จึงได้ศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลเชิงเอกสารเป็นหลัก โดยเฉพาะจากคัมภีร์อัลกุรอาน อัลหะดีษ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญสำหรับหลักนิติศาสตร์ในอิสลาม โดยจากการศึกษาพบว่า ชูรอ หรือการปรึกษาหารือมีบทบาทมากในประวัติศาสตร์อิสลาม เพราะเป็นทั้งกระบวนการและเครื่องมืออันหนึ่งการปกครองในอิสลาม การปรึกษาหารือส่งผลโดยตรงต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการการตัดสินใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็นชนชั้นนำหรือชนชั้นผู้ปกครองในประวัติศาสตร์อิสลาม ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ประการที่สองพบว่าแนวทางการปฏิบัติในการชูรอคือการสร้างกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งความเห็น คำปรึกษาหารือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีคุณสมบัติในกิจนั้น ๆ และนำไปสู่การตัดสินใจบนทางเลือกที่ดีและเหมาะสมที่สุด ซึ่งมีปรากฏเป็นหลักฐานที่บันทึกในประวัติศาสตร์อิสลามทั้งจากคัมภีร์อัลกุรอานและบันทึกวัตรปฏิบัติของท่านศาสดามุฮัมหมัด (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) อันเป็นแนวทางการปฏิบัติของท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) นอกจากนี้ในหน้าประวัติศาสตร์อิสลาม "ชูรอ" หรือการปรึกษาหารือถูกนำมาปฏิบัติในกิจการทั้งหมดและในทุกมิติในการดำเนินดำเนินชีวิตของมุสลิม

คำสำคัญ: บทบาทชูรอ, แนวทางการปฏิบัติ, ประวัติศาสตร์อิสลาม

Abstract

This article on is a part of a research entitled "Shura in Islam: A Case Study of the Application of Shura for the Selection of Mosques' Islamic Committees in Bangkok." This article is aimed to study the roles of Shura in Islamic history from the sources of Al-Quran and Al-Hadith. It is also aimed to study the practices of shura in Islamic history. Thus, this article depends mainly on documentary data especially from the holy Quran and the Hadith of the prophet. The findings show that, firstly, Shura play a vital role in the role of in Islamic history because Shura are both the process and tools for Islamic Administration. Shura directly affects to all people concerned in the decision-making process specially the elites and the rulers who are knowledgeable and skillful in their concerns. .Secondly, it is also found that the practices of Shura is the procedure making for collecting the opinions and consultations from those people who are concerned in that particular activity till its decision is made from the best and the most appropriate choice, which appeared in Islamic history from the sources of Al-Quran and Al-Hadith of the prophet Muhammad (Peace be upon him). This is the way the prophet made for practical model. In Islamic history. In addition, Shura is practiced in all activities and all aspects of Muslims' way of life.

Keywords: Roles of Shura, Practical model, Islamic history

บทนำ

บทความเรื่อง "บทบาทชูรอในประวัติศาสตร์อิสลาม" เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง "ชูรอในอิสลาม: กรณีศึกษาการประยุกต์ใช้หลักการ ชูรอเพื่อการคัดเลือกกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในกรุงเทพมหานคร" ในบทความนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญคือศึกษาบทบาทของชูรอที่ปรากฏในประวัติศาสตร์อิสลาม จากอัลกุรอาน อัลหะดิษว่ามีความเป็นมาอย่างไร และศึกษาว่าแนวทางการปฏิบัติชูรอ ที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานและอัลหะดีษนั้นเป็นอย่างไร ดังนั้นในบทความนี้ศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลเชิงเอกสารเป็นหลัก โดยเฉพาะจากคัมภีร์อัลกุรอาน อัลหะดีษ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญสำหรับหลักนิติศาสตร์ในอิสลาม ผลการศึกษาพบว่า"ชูรอ" เป็นคำที่มีความหมายทั่วไปคือ ปรึกษาหารือ ชูรอมีบทบาทมากสำหรับอิสลามิกชนเพราะเป็นทั้งกระบวนการและเครื่องมืออันหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการปกครองของประวัติศาสตร์อิสลาม และเนื่องจากการชูรอ(การปรึกษาหารือ) นั้นมีปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มีการปฏิบัติในทางประวัติศาสตร์ ชูรอจึงได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นคำสอนอันหนึ่งและมีความหมายในเชิงหลักการทางศาสนา ซึ่งส่วนหนึ่งนั้นเป็นความหมายในเชิงของการให้น้ำหนักในเรื่องของนิติศาสตร์อิสลาม อย่างไรก็ตามเพื่อให้เห็นความสำคัญของชูรอในทัศนะของอิสลาม ประการที่สอง บทบาทของชูรอในประวัติศาสตร์อิสลาม ซึ่งก็คือการเสนอความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติ ชูรอในสมัยต่าง ๆ ของประวัติศาสตร์อิสลาม คือสมัยของศาสดามุฮัมหมัด หรือเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม/ขอความสันติสุขจงประสบแด่ท่าน) และสมัยคุละฟาอุรรอชิดีน คือ ผู้นำอิสลาม 4 ท่านแรกหลังจากการเสียชีวิตของศาสดามุฮัมหมัด

บทวิเคราะห์

บทความวิชาการฉบับนี้ ผู้เขียนจะได้อธิบายและวิเคราะห์เพื่อสะท้อนมุมมองทางวิชาการโดยสามารถจำแนกเป็นรายประเด็นได้ ดังนี้

1. ศึกษาบทบาทของชูรอที่ปรากฏในประวัติศาสตร์อิสลาม จากอัลกุรอาน อัลหะดีษ และจากผลการวินิจฉัยของนักนิติศาสตร์อิสลาม

1.1 การปฏิบัติชูรอที่บันทึกในอัลกุรอานในยุคก่อนท่านศาสดามุฮัมหมัด (ขอความสันติสุขจงประสบแด่ท่าน) การปฏิบัติชูรอตามในอัลกุรอานตามที่อัลกุรอานได้กล่าวพาดพิงถึงในลักษณะเล่าเหตุการณ์อัลกุรอานได้กล่าวถึงการปรึกษาหารือที่มีขึ้นกับนบีอิบรอฮีมและบุตรชาย อัลลอฮ์ (ซุบหานะฮูว่าตะอาลา) ตรัสไว้ในสูเราะห์ซอฟฟาตอายะฮ.ที่ 102 ความว่า " ครั้นเมื่อเขา (อิสมาอีล) เติบโตขึ้นไปไหนมาไหนกับเขา (อิบรอฮีม) ได้แล้ว อิบรอฮีมได้กล่าวขึ้นว่า "โอ้ลูกเอ๋ย ! แท้จริงพ่อได้เห็นในขณะฝันว่า พ่อได้เชือดเจ้า จงคิดดูซิว่าเจ้าจะเห็นเป็นอย่างไร? เขากล่าวว่า "โอ่พ่อจ๋า! พ่อจงปฏิบัติตามที่พ่อได้ถูกบัญชามาเถิด หากอัลลอฮฺทรงประสงค์ พ่อจะเห็นฉันว่า ฉันอยู่ในหมู่ผู้มีความอดทน" (ซอฟฟาต: 102) ท่านอัลคอซินได้กล่าวว่า ประโยคที่ว่า "จงคิดดูซิว่าเจ้าจะเห็นเป็นอย่างไร?" หมายถึง พิจารณาความคิดนั้นโดยมีการปรึกษาหารือกัน การปรึกษาหารือตรงนี้ เพื่อให้รู้ว่าบททดสอบอันยิ่งใหญ่จากอัลลอฮ์กำลังจะมาประสพและเพื่อจะได้ประจักษ์แจ้งโดยทั่วกันว่าท่านนบีทั้งสองมีความอดทน และแน่วแน่ต่อคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์เพียงใด (Al-Khazin, 1995, p.4-23) นบีอิบรอฮีม บุตรของตาริค บุตรของนาฮูร ผู้มีลักษณะที่เปี่ยมล้นในอีมาน (ความศรัทธา) ครั้งหนึ่งที่อิบรอฮีมได้เดินทางมาเยี่ยมเยือนบุตรของตน อิบรอฮีมจึงตัดสินใจและได้เข้าไปหาบุตรของตนพร้อมกับพูดขึ้นว่า "โอ้ลูกเอ๋ย ! แท้จริงพ่อได้เห็นในขณะฝันว่า พ่อได้เชือดเจ้า จงคิดดูซิว่าเจ้าจะเห็นเป็นอย่างไร? อิสมาอีลเมื่อฟังดังนั้น จึงกล่าวว่า "โอ่พ่อจ๋า! พ่อจงปฏิบัติตามที่พ่อได้ถูกบัญชามาเถิด หากอัลลอฮ์ (ซุบหานะฮูว่าตะอาลา) ทรงประสงค์ พ่อจะเห็นฉันว่า ฉันอยู่ในหมู่ผู้มีความอดทน" จากการสนทนาของท่านนบีอิบรอฮีมกับท่านนบีอิสมาอีล ซึ่งเกิดในยุคของท่านนบี อิบรอฮีม ชี้ให้เห็นว่าเรื่องที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเด็ดขาดก็ไม่ได้ห้ามในการที่จะถามความคิดเห็นหรือให้เสนอคำตอบที่เป็นไปในลักษณะหารือ ท่านเห็นหรือไม่ นบีอิบรอฮีม ถูกใช้ให้เชือดลูกชายนั้นเป็นเรื่องที่จะต้องปฏิบัติตามอย่างเด็ดขาดและจะต้องไม่มีการหารือใด ๆ ได้อีกแล้ว แต่ด้วยท่านเป็นผู้ที่มีมารยาทและความเข้าใจถึงสถานะต่าง ๆ ได้ดี จะเห็นได้ว่าใครก็ตามใช้การหารืออยู่เป็นประจำถึงแม้กระทั่งในเรื่องที่มีความชัดเจนแล้วล่ะก็เป็นไปได้ที่เขานั้นจะทิ้งการหารือในเรื่องที่คลุมเครือ ไม่ชัดเจน จึงถือได้ว่า การหารือนั้นเป็นสิ่งที่สมควรปฏิบัติน่ายกย่องและก่อเกิดประโยชน์ในเรื่องที่มีความเด็ดขาดและชัดเจนอยู่แล้วและบอกให้ทราบถึงความจำเป็นของการหารือและ

จะต้องเป็นสิ่งแรกที่นำมาใช้เมื่อเรื่องนั้น มีหลายทางออกและหลายปัญหา กอรปกับมีหลักพิจารณาและการคาดเดาที่หลากหลาย (Ahmad Al-Risuni, 2007, p.17)

จากเหตุการณ์ข้างต้น เห็นได้ว่า ถึงแม้จะเป็นคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ (ซุบหานะฮูว่าตะอาลา) ซึ่งจำเป็นจะต้องปฏิบัติตาม แต่นบีอิบรอฮีมได้ขอความคิดเห็นจากนบีอิสมาอีล ดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการปรึกษาหารือผู้เขียนได้ข้อสรุปสำคัญ คือ สิ่งที่เราสามารถนำไปต่อยอดทางความคิดจากเหตุการณ์ระหว่างท่านนบีอิบรอฮีมกับนบีอิสมาอีลผู้เป็นบุตรชายที่เผชิญกับบททดสอบดังที่ระบุไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานที่เกี่ยวข้องการชูรอ ได้แก่ 1) การขอความเห็นจากผู้มีสถานภาพสูงกว่าต่อผู้ที่สถานภาพด้อยกว่า ไม่ว่าจะเป็นคุณวุฒิหรือวัยวุฒินั้นเป็นเรื่องกระทำได้ 2) การให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ได้คิด ได้วิเคราะห์ ถือเป็นจิตวิทยาประเภทหนึ่งในการอยู่ร่วมกันในสังคม 3) เพื่อให้เห็นว่าทุกองค์กรล้วนมีความสำคัญในการตัดสินใจเรื่องที่พวกเขามีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง อาจรวมถึงการกระทำประชาพิจารณ์ในสังคมปัจจุบันและ 4) จากคำท่านนบีอิบรอฮีมที่กล่าวแก่นบีอิสมาอีนบุตรชายที่ว่า “จงคิดดูซิว่าเจ้าเห็นเป็นอย่างไร” สะท้อนถึงวิธีการอบรมบุตรหลานให้พวกเขามีพัฒนาการทางสมองด้วยการใช้ความคิดและวิจารณญาณในการตัดสิน

1.2 อัลกุรอานได้กล่าวถึงการปรึกษาหารือของพระราชินีบิลกิสกับข้าราชบริพาร อัลลอฮ์ (ซุบหานะฮูว่าตะอาลา) ตรัสไว้ในสูเราะอันนัมล์ อายะฮ์ ที่ 3 พระนางทรงกล่าวว่า “โอ้หมู่บริหารทั้งหลายเอ๋ย ! จงให้ข้อชี้ขาดแก่ฉันในเรื่องของฉัน ฉันไม่อาจจะตัดสินใจในกิจการใด จนกว่าพวกท่านจะอยู่ร่วมด้วย” อายะฮ์นี้ชี้ให้เห็นว่าหลังจากที่ราชินีบิลกีส อ่านสารมีข้อความว่า “สารฉบับนี้มาจากสุลัยมาน และมันดำเนินไปในนามของอัลลอฮ์(ซุบหานะฮูว่าตะอาลา) ผู้ทรงเมตตายิ่ง ผู้ทรงกรุณายิ่ง พวกท่านอย่าดื้อดึงต่อเรา และพวกท่านจงมาหาเราในสภาพของผู้ยอมจำนน” (อันนัมล์) ราชินีแห่งสะบะอ์ ไม่ได้ถือเอาความเห็นของตนเป็นใหญ่ จึงได้เรียกประชุมคณะที่ปรึกษาของตนทันทีซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลสำคัญ ๆ ของอาณาจักรและได้แจ้งที่ประชุมให้ทราบถึงข้อความในสารฉบับที่ส่งมาจากสุลัยมาน คณะที่ปรึกษาได้เกิดความรู้สึกร่วมกันว่าจะต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีแห่งอาณาจักรของพวกตน และจะต้องป้องกัน พวกเขาได้กล่าวแก่ราชินีว่า ข้าแด่ราชินีกองทัพของเรามีความยิ่งใหญ่และเกรียงไกรและทหารของเรามีความกล้าหาญ แต่อำนาจสั่งการอยู่ที่ท่าน ดังนั้นท่านจงพิจารณาและโปรดออกคำสั่งมาเถิดพวกเราพร้อมปฏิบัติตาม การกระทำของราชินีบุลกีสนี้ เป็นแบบอย่างของการปรึกษาหารือกันในกิจการต่าง ๆ (อรุณ บุญชม, 2559, น.388) บทสรุปในการปรึกษาหารือระหว่างราชินีบิลกีสต่อคณะที่ปรึกษาของกษัตริย์แห่งเมืองสะบะอ์นั้นสะท้อนถึงคุณูปการอันยิ่งใหญ่สูงสุดของการชูรอนั่นก็คือการวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหา การหารือกิจการหนึ่งกิจการที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนเป็นวงกว้างนั้น จำเป็นที่จะต้องใช้ความรอบคอบจากหลากหลายความคิดเห็นที่มีมติร่วมกันไม่เช่นนั้นความวิบัติอาจิเกิดกับประชาชนชาวสะบะอ์ทั้งเมืองและเป็นอนุสติแก่โลกปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

1.3 การปฏิบัติชูรอในสมัยเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ที่บันทึกในอัลหะดิษ ท่านนบีมุฮัมมัด (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) บุตรของอับดุลเลาะห์ บุตรของอับดุลมุฏฏอลิบ ซึ่งเชื้อสายของท่านนบีติดต่อถึงนบีอิสมาอีล (อะลัยฮิสสลาม) บุตรของนบีอิบรอฮีม (อะลัยฮิสสลาม) ขอความสันติสุขจงมีแด่ท่านทั้งสองท่านนบีเกิดวันจันทร์ที่ 12 เดือนร่อบีอุ้ลเอาวัล ปีที่ชาวอาหรับรู้กันว่าปีช้าง ท่านนบีได้เสียชีวิตลงในวันจันทร์ที่ 12 ของเดือนเราะบีอุลเอาวัล ฮ.ศ. 10 (8 มิถุนายน ค.ศ. 632) (บรรจง บินกาซัน, 2549, น.29)

อัลลอฮ์ (ซุบหานะฮูว่าตะอาลา) ได้แต่งตั้งศาสนทูตมุฮัมมัด (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ให้ทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาอิสลาม ขณะที่ท่านมีอายุได้สี่สิบปี หลังได้รับการประทานวะฮีย์ ครั้งแรก “เจ้าจงอ่านในนามแห่งองค์อภิบาลของเจ้าผู้ทรงสร้างมนุษย์ จากก้อนเลือด เจ้าจงอ่านเถิดและองค์อภิบาลของเจ้านั้นทรงเกียรติยิ่ง พระองค์ทรงสอนให้รู้จักปากกาพระองค์ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้” (อัลอะลัก 1-5) อายะห์อัลกุรอานเหล่านี้เป็นการเริ่มต้นของศาสนาอิสลามและเป็นประโยคแรกที่ถูกประทานไว้ในคัมภีร์ของอัลลอฮ์ (ซุบหานะฮูว่าตะอาลา) ผู้ทรงยิ่งใหญ่และเกรียงไกร (อรุณ บุญชม, 2559, น.454)

สุนนะห์และชีวประวัติของท่านเราะสูลที่เกี่ยวกับชูรอ (การปรึกษาหารือ) นั้นมีมากมาย ซึ่งท่าน นบีได้ทำการปรึกษาหารือกับบรรดาเศาะหาบะห์ของท่านบ่อยครั้ง เรื่องการเมือง สังคม และอื่นๆซึ่งท่านนบีจะปรึกษากับบรรดาเศาะหาบะห์ของท่านอย่างลับ ๆ และกับบรรดาเศาะหาบะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น อาลี อุสามะห์ ต่อมาก็ได้ทรงปรึกษาโดยทั่วไป และท่านนบีได้ทรงปูพื้นฐานในเรื่องนี้เป็นแนวทางปฏิบัติกันมาจนถึงทุกวันนี้ จะเห็นได้ว่าบ่อยครั้งที่ท่านนบีมุฮัมมัด(ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้ทำการประชุมปรึกษาหารือกับบรรดาอัครสาวกของท่านจนกระทั่งท่านอบูฮุรอยเราะฮ์ได้กล่าวว่า “ฉันไม่เคย

เห็นผู้ใดทำการปรึกษาหารือผู้อื่นมากไปกว่าท่านเราะสูล" (บันทึกโดย al-Tirmiziy) ส่วนหนึ่งจากตัวอย่างของการปรึกษาในช่วงชีวิตของท่านนบีมุฮัมมัด(ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ซึ่งท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม)ได้ทำการปรึกษาหารือกับบรรดาเศาะหาบะห์ของท่านอยู่หลายครั้งเกี่ยวกับเรื่องสงครามต่าง ๆ เช่น สงครามบัดร์ สงครามอุหุด สงครามอัล-อะห์ซาบ และสงครามตะบูก และในอีกหลายๆสงครามที่ท่านนบีทรงเข้าร่วมรบด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ (ซุบหานะฮูว่าตะอาลา) ที่ว่า "และจงปรึกษาหารือกับพวกเขาในกิจการทั้งหลาย" ท่านนบีเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของการปรึกษากันในส่วนนี้จะขอกล่าวถึงสงครามบัดร์ ซึ่งท่านนบีได้ทำการปรึกษาหารือกับบรรดาเศาะหาบะห์ของท่านถึง 3 ครั้งด้วยกัน

1.4 การชูรอก่อนการตัดสินใจทำสงคราม รายงานมาจากษาบิต จากอะนัส ว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้ทำการปรึกษาหารือกับบรรดาเศาะหาบะห์ของท่าน เมื่อความต้องการของอะบีซุฟยานไปถึงท่าน เขาได้กล่าวว่า: ต่อมา ท่านอะบูบักร์ก็ได้พูดขึ้นมา แต่ท่านนบีปฏิเสธ หลังจากนั้น ท่านอุมัรก็ได้พูดขึ้นมา แต่ท่านนบีก็ปฏิเสธอีก เมื่อเป็นเช่นกัน ท่านสะอฺด์ บิน อุบาดะฮ์ ก็ได้ลุกขึ้น แล้วกล่าวว่า: โอ้ท่าน เราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ท่านต้องการเราหรือไม่? ขอสาบานต่อผู้ที่ชีวิตอยู่ในกำมือของเขา หากว่าท่านใช้ให้เรากระโจนลงไปในทะเล แน่แท้เราก็จะกระโจนลงไป และถ้าหากว่าท่านใช้ให้เราว่ายน้ำข้ามทะเลไปจนถึงบัรกิล เฆาะมาด แน่แท้เราก็จะทำอย่างแน่นอน ดังนั้น ท่านนบีจึงส่งคนออกไป พวกเขาได้มุ่งไปจนถึงสมรภูมิบัดร์ และได้มีเหล่าผู้รายงานของชาวกุร็อยช์อาทิเช่น ฆุลาม อัสวัดของบะนี อัล-หัจญาจญ์ พวกเขาจึงพาเขาไป และถามเขาถึงอะบีซุฟยานและเพื่อนๆของเขา เขาได้กล่าวตอบว่า ฉันไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับอะบีซุฟยานเลยแม้แต่น้อย แต่ว่าคนนี้ คือ อะบูญะฮฺล์ อุตบะฮ์ ชัยบะฮ์ และอุมัยยะฮ์ บิน เคาะลัฟ เมื่อเขาพูดเช่นนั้น พวกเขาก็ได้เฆี่ยนตีเขา (Muslim, 2001)

ท่านอิหม่ามนะวะวีย์ ได้กล่าวว่า: แท้จริงท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) จะทำการทดสอบชาวอันศอรด้วยกับการปรึกษาหารือครั้งนี้ เนื่องมาจากว่าท่านนบี มิได้ตกลงให้พวกเขาออกไปเพื่อสร้างสงครามหรือสร้างศัตรู แต่ท่านนบีตกลงให้พวกเขาออกไปเพื่อที่จะยับยั้งผู้ที่ต้องการทำสงคราม และเมื่อพวกเขาออกไปหาคนที่ไม่ใช่อะบีซุฟยาน ท่านจึงต้องการที่จะรู้ว่าพวกเขายังคงเห็นด้วยกับเรื่องดังกล่าวอยู่รึป่าว? พวกเขาจึงตอบไปด้วยกับคำตอบที่ดีที่สุด ว่าเห็นด้วยทุกประการทั้งในครั้งนี้และครั้งอื่น ๆ โดยในครั้งนี้ ท่านทำการปรึกษากับบรรดาเศาะหาบะห์ คนที่มีความคิดเห็นคนที่มีความรอบรู้และในอีกสายรายงานหนึ่ง ได้รายงานว่า หลังจากนั้น ท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้สร้างความมั่นใจจากเรื่องของชาวอันศอร โดยท่านได้กล่าวว่า "พวกท่านทั้งหลายจงชี้แจงให้ฉันฟังด้วยเถิด โอ้มนุษย์ทั้งหลาย..." ต่อมา ท่านสะอฺด์ บิน มุอ๊าช เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้กล่าวว่า: ขอสาบานต่ออัลลอฮ์ (ซุบหานะฮูว่าตะอาลา) แน่นอน เปรียบเสมือนว่าท่านต้องการพวกเราใช่หรือไม่โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ท่านได้กล่าวตอบว่า: ใช่แล้ว ท่านสะอฺด์ จึงกล่าวว่า: แน่แท้แล้ว พวกเราศรัทธาต่อท่าน เชื่อคำพูดของท่าน พวกเราเป็นพยานได้ว่า สิ่งที่ท่านนำมานั้น เป็นความจริง และเราได้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะเชื่อฟัง จะภักดีต่อท่าน จนในที่สุด สิ่งดังกล่าวก็เกิดขึ้นเรียบร้อยแล้ว โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) เมื่อท่านต้องการพวกเรา พวกเราก็จะอยู่เคียงข้างท่าน ขอสาบานต่อผู้ที่ฟื้นคืนชีพท่าน โดยความเป็นธรรม หากว่าท่านยืนอยู่เบื้องหน้าทะเล แล้วท่านกระโจนลงไป แน่นอน เราก็จะกระโจนตามท่านไปอย่างพร้อมเพรียงกันและแท้จริง พวกเราเชื่อในตอนที่พบปะกับท่านอดทนในตอนทำสงคราม (Ibn Sa', 2001)

1.5 การปรึกษาหารือกันในเรื่องของการพำนัก ท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้ทำการปรึกษากับเศาะหาบะห์ชั้นแนวหน้าที่ชื่อว่า อัล-หุบ้าบ บิน อัล-มุนซิร บิน อัล-ญะมูห์ (เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ) ในขณะที่กองทหารมุสลิมได้พำนักอยู่สถานที่ที่ใกล้กับน้ำในช่วงสงครามบัดร์และในขณะเดียวกัน สถานที่พำนักของพวกกุรอยช์ก็อยู่ที่ที่สูงกว่าลุ่มแม่น้ำ ต่อมา ท่านอัล-หุบ้าบ บิน อัล-มุนซิร ก็ได้มาและกล่าวว่า: โอ้ท่าน เราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ท่านเห็นสถานที่พำนักของเราที่อัลลอฮ์ (ซุบหานะฮูว่าตะอาลา) ทรงให้เราพำนักอยู่ตรงนี้ไหม? มันไม่เหมาะสำหรับเราในการที่จะรุดหน้าหรือล่าถอยได้เลย หรือนี่เป็นความคิดเห็นในการทำสงคราม หรือกลอุบาย? ท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้กล่าวว่า: ใช่แล้ว มันเป็นดังนั้นแหละ เขาก็ได้กล่าวว่า: โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ที่ตรงนี้ไม่เหมาะหรอก ท่านจงลุกขึ้นและนำพาผู้คนไปให้ใกล้น้ำมากกว่าฝ่ายตรงข้ามเถิด ให้เราลงไป และปิดบ่อน้ำที่อยู่ข้างหลัง ถัดมา เราก็สร้างแอ่งน้ำขึ้นมา และเติมน้ำให้เต็ม ต่อมา เราก็เริ่มทำสงครามกับฝ่ายตรงข้าม โดยที่เรามีน้ำดื่ม ส่วนอีกฝ่ายนั้นไม่มี

น้ำดื่ม ท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้กล่าวว่า: จริงๆแล้วท่านเป็นคนชี้แนะถึงความคิดเห็นอันนี้ และท่านก็ลุกขึ้นพร้อมกับผู้คน แล้วก็เดินไปจนถึงสถานที่ที่ใกล้น้ำมากกว่าฝ่ายตรงข้าม ต่อมา ท่านจึงใช้ให้ทำการฝังบ่อน้ำ และสร้างแอ่งน้ำขึ้นมาแทน แล้วเติมน้ำให้เต็ม (Ibn Sa', 2001) ท่านอิบนุสะอ์ดได้กล่าวเพิ่มว่า แท้จริง ได้มีวะฮียฺลงมาแก่ท่านนบี ท่านจึงกล่าวว่า: ความคิดอันนั้น เป็นสิ่งที่อัล-หุบ้าบ บิน อัล-มุนซิร ได้คิดขึ้นมา

1.6 การจัดการเชลยศึก หลังจากสงครามบะดัร ท่านนบีมุฮัมมัดได้ปรึกษากับบรรดาสาวกของท่านเกี่ยวกับเรื่องของเชลยว่าจะจัดการอย่างไร อุมัร บิน ค็อฏฏอบได้ออกความเห็นว่า "เราทุกคนควรจะลงมือประหารญาติของคนที่ถูกจับเป็นเชลย เพื่อเป็นการพิสูจน์ให้เห็นกันชัดเจนไปเลยว่าในอิสลามความรักในศาสนานั้นยิ่งใหญ่กว่าความรักในเครือญาติ" แต่อบูบักรได้แสดงความเห็นว่า "ให้ปล่อยเชลยเป็นอิสระโดยแลกกับค่าไถ่ที่เหมาะสมเพื่อที่จะได้เอาเงินค่าไถ่เชลยมาใช้ในการเตรียมอาวุธ นอกจากนี้ บางทีอาจจะมีบางคนหันมาเข้ารับอิสลามก็ได้" ท่านนบีมุฮัมมัดชอบความเห็นของอบูบักร ดังนั้นนักโทษบางคนจึงได้ถูกปล่อยตัวไปโดยไม่ต้องมีค่าไถ่ ส่วนเชลยที่เหลือนั้น ชาวมักกะฮ์ได้ส่งเงินมาไถ่ตัวญาติพี่น้องของตนไปคนละประมาณ 1,000–4,000 ดิรฮัม เชลยที่สามารถอ่านเขียนได้แต่ไม่มีเงินที่จะไถ่ตัวจะได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระหลังจากที่สอนเด็กสิบคนให้อ่านออกและเขียนได้

ซัยนับลูกสาวของท่านนบีมุฮัมมัด (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้ส่งสร้อยคอของนางมาเป็นค่าไถ่ตัวอบุลอาศ สามีของนางซึ่งถูกจับเป็นเชลยด้วย เมื่อท่านนบีเห็นสร้อยคอนั้นและจำได้ว่าเป็นของลูกสาวท่าน ท่านได้กล่าวว่า "ถ้าท่านเห็นว่าเหมาะสม จงส่งสร้อยคอเส้นนั้นกลับไปให้ซัยนับเพราะมันเป็นของขวัญจากเคาะดีญะฮ์แม่ของเธอ" ดังนั้น อบุลอาศจึงได้ถูกปล่อยตัวทันที เมื่อเขากลับไปถึงมักกะฮ์ เขาก็ส่งซัยนับมายังมะดีนะฮ์ทันที หลังจากนั้นอีก สามสี่ปีก็เข้ารับอิสลาม (บรรจง บินกาซัน, 2549, น.175-176) ภายหลังจากท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้เสียชีวิต (วะฟาต) เคาะลีฟะห์หลังท่านศาสดาต่างพยายามรักษาไว้ คือ แนวทางการดำเนินชีวิต และการปกครองโดยกฎหมายอิสลาม หนึ่งจากแนวทางที่บรรดาที่เคาะหาบะห์นำมาใช้คือ แนวทางการชูรอ โดยยึดคำสอนจากอัลกุรอานและแนวทางท่านท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม)ถือได้ว่าเป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ของท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) สมกับที่ถูกเรียกว่าเคาะลีฟะห์ผู้ทรงธรรม (คุละฟาอ์อัรรอชิดีน) ทั้ง 4 ท่าน คือ เคาะลีฟะฮฺ อบุบักรฺ อัซซิดดีก เคาะลีฟะฮฺ อุมัร อัลฟารูก เคาะลีฟะฮฺ อุษมาน อัลฆอนี เคาะลีฟะฮฺ อะลี มุรฺตะฎอ

2. ศึกษาแนวทางการปฏิบัติชูรอในประวัติศาสตร์อิสลามได้ผลการวิจัยดังนี้ ซึ่งผลการวิจัยจะกล่าวถึงยุคสมัยของผู้นำหรือเคาะลีฟะห์หลังท่านศาสดามุฮัมหมัด (ศ็อลลั้ลลอฮุอะลัยฮว่าซัลลัม) ทั้ง 4 ท่านเป็นสำคัญ

2.1 การปรึกษาหารือในการทำสงครามกับกลุ่มชนที่ไม่ยอมจ่ายซะกาตและตีตนออกนอกศาสนา อัครสาวกบางท่านรวมทั้งท่านอุมัร บุตร ค็อตต็อบ ได้ชี้แนะท่านว่าให้ปล่อยกลุ่มชนที่ไม่จ่ายซะกาต และบุคคลที่เข้ารับศาสนาอิสลามใหม่ที่จะตีตนออกนอกศาสนา จนกว่าพวกเขาเหล่านี้จะมีศรัทธา (อีหม่าน) ที่มั่นคงแล้วจะหันมาจ่ายซะกาตเอง แต่ท่านอะบูบักร์ได้ทักท้วงและปฏิเสธคำชี้แนะดังกล่าว จนกระทั่งท่าน อะบูฮุรอยเราะห์ ได้กล่าวว่า เมื่อท่านเราะสูล (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้เสียชีวิตท่านอบูบักร์ได้เป็นผู้นำ บุคคลผู้ปฏิเสธจากกลุ่มชาวอาหรับได้ทำการปฏิเสธ ท่านอุมัรจึงกล่าวว่า ท่านจะทำสงครามกับบุคคลเหล่านั้นอย่างไร ท่านจึงกล่าวว่า แท้จริงท่านเราะสูล (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวว่า ฉันถูกใช้ให้ทำสงครามกับมนุษย์ จนกว่าเขาจะกล่าว ลาอิลาฮ่าอิ้ลลัลลอฮ์ ใครที่กล่าวคำนี้ ทรัพย์สมบัติและชีวิตของเขาจะถูกปกป้องจากฉัน (al-Bukhariy, 2003) ท่านอุมัร จึงกล่าวว่า ไม่มีอะไรเว้นแต่อัลลอฮ์เท่านั้นได้ ให้จิตใจของอะบูบักร์ เข้าใจในเรื่องศาสนา ดังนั้น ฉันจึงทราบดีว่าเขานั้นเป็นผู้เที่ยงตรง

2.2 การปรึกษาหารือในการรวบรวมอัลกุรอาน ในสงครามยะมามะห์นั้น นักรบที่ตายซะฮีดใน (เสียชีวิตในสนามรบ) ส่วนหนึ่งเป็นนักท่องจำอัลกุรอานได้เสียชีวิต ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นผลให้ท่านอะบูบักร์ทำการปรึกษาหารือกับท่านอุมัรในการรวบรวม อัลกุรอาน โดยรวบรวมจากวัสดุที่เป็นกระดูก ก้านอินทผลัม แผ่นหนัง และการจดจำของบรรดาเศาะหาบะห์ (Ahmad Said Salim, 1998, p.145) ท่านอะบูบักร์ จึงได้มอบหมายงานที่ยิ่งใหญ่นี้ให้แก่ เซด บิน ซาบิต ซึ่งเซด ได้รายงานว่า อะบูบักร์ได้ส่งข่าวแจ้งถึงการตายของนักรบที่ทำสงครามยะมามะห์ ขณะนั้นท่านอุมัรก็อยู่รวมกับท่านด้วย อะบูบักร์ ได้กล่าวว่า แท้จริงท่านอุมัรมาหาฉัน แล้วกล่าวว่า สงครามยามามะห์ในวันนั้นรุนแรงมาก จนทำให้นักท่องจำอัลกุรอาน เสียชีวิตไปมาก ฉันเกรงว่าคนที่ท่องจำอัลกุรอาน จะเสียชีวิต และหมดไป จึงเป็นผลทำให้อัลกุรอาน สูญหายไปด้วย ฉันจึงเห็นว่า ท่าน

ควรมีคำสั่งให้รวบรวมอัลกุรอาน อะบูบักร์จึงกล่าวกับอุมัรว่า ฉันจะทำในสิ่งที่ท่านเราะสูล (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ไม่ได้ทำได้อย่างไร อุมัรจึงกล่าวว่า ขอสาบานต่ออัลลอฮ์ (ซุบหานะฮูว่าตะอาลา) สิ่งที่ท่านกระทำนี้เป็นสิ่งดีงาม หลังจากนั้นท่านอุมัร ยังคงเพียรมาหาฉันเพื่อขอให้ฉันกระทำสิ่งนี้ จนกระทั่งอัลลอฮ์ (ซุบหานะฮูว่าตะอาลา) ได้เปิดหัวใจฉันในสิ่งที่พระองค์ได้เปิดหัวใจให้แก่ท่านอุมัร จะเห็นได้ว่าเมื่อเป็นเช่นนี้ การรวบรวมอัลกุรอาน มีหลักฐานในทางปฏิบัติ ด้วยการปรึกษาหารือจากบุคคลต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีการทบทวนกันทางด้านวิชาการจนกระทั่งเป็นสาเหตุให้เกิดความพอใจและเห็นพร้อมกันในการทำงานที่ยิ่งใหญ่นี้บรรลุผลสำเร็จ

2.3 การปรึกษาหารือในการตัดสินปัญหา ท่านอะบูบักร์ เมื่อมีผู้ขอให้ท่านตัดสิน ท่านก็จะพิจารณาจากอัลกุรอาน หากท่านพบจากอัลกุรอานตัดสินอย่างไร ท่านก็จะตัดสินไปตามนั้น ถ้าหากไม่พบในอัลกุรอาน ท่านต้องพิจารณาในแนวทางของท่านเราะสูล (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ไว้อย่างไร ท่านก็จะตัดสินไปตามนั้น หากท่านไม่พบสิ่งใดในแนวทางของท่านเราะสูล (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ในกรณีไม่พบท่านจะถามผู้อื่นว่า พวกท่านทราบไหมว่า ท่านเราะสูล (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ตัดสินเรื่องนี้ว่าอย่างไร

2.4 การปรึกษาหารือในการทำสงคราม ท่านอะบูบักร์ได้เชิญท่านอุมัร ท่านอุษมาน ท่านอะลี ท่านฏ็อลฮะห์ ท่านซุเบร ท่านอับดุรเราะห์มาน บิน เอาฟ์ ท่าน ซะอ์ บุตร อะบีวักก็อส ท่าน อะบาอุบัยดะห์ บิน อิ้ล ยัรรอฮ์ และบรรดาผู้นำของชาวอันศอร และชาวมุฮายีรีน จากบุคคลที่ร่วมสงครามบะดัรและคนอื่น ๆ อีกมากมาย อะบูบักร์ได้กล่าวกับพวกเขาว่า แท้จริงอัลลอฮ์ (ซุบหานะฮูว่าตะอาลา) ผู้ซึ่งโปรดปรานของพระองค์ไม่สามารถคิดคำนวนได้และการตอบแทนพระองค์นั้นยิ่งใหญ่ การสรรเสริญที่มากมายจึงคู่ควรแก่พระองค์ในพวกท่าน ได้ชี้นำพวกท่านสู่อิสลามและปกป้องพวกท่านพ้นจากไซตอนมารร้าย ฉันต้องการให้พวกท่านเข้าสู่การทำสงครามกับพวกโรมที่เมืองซาม ผู้ใดเสียชีวิตเป็นการเสียชีวิตโดยชะฮีด ใครที่รอดชีวิตมาได้ก็จะมีชีวิตอยู่โดยปกป้องศาสนา ทั้งหมดเป็นผู้ที่สมควรที่จะได้รับผลบุญ ณ ที่อัลลอฮ์ (ซุบหานะฮูว่าตะอาลา) เหมือนกับนักรบที่ทำสงครามเพื่อศาสนา นี่คือความคิดเห็นของฉันขอให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นต่อฉันด้วย และบรรดาเศาะหาบะห์ทุกคนก็เห็นพ้องต้องกันกับท่านอะบูบักร์ในการเข้าทำสงครามกับพวกโรมแต่ก็มีความเห็นหลากหลายในการสงครามในครั้งนี้

บทสรุป

ชูรอ มีบทบาทมากในประวัติศาสตร์อิสลามรวมทั้งเป็นกระบวนการและเครื่องมืออันหนึ่งการปกครองในอิสลามเป็นการนำบทเรียนจากประวัติศาสตร์ที่ปรากฏชัดในอัลกุรอานซึ่งได้เล่าและพาดพิงถึงการปรึกษาหารือที่เกิดขึ้นจริงในยุคสมัยของท่านนบีอิบรอฮีม (อะลัยฮิสสลาม) กรณีขอความเห็นจากบุตรชายเรื่องการเชือดบุตรชายทำกุรบานและในยุคของท่านนบีสุลัยมาน กรณีราชินีบิลกีส ขอความเห็นจากข้าราชบริพารในเรื่องการตอบสาส์นที่นบีสุลัยมานส่งมา ล้วนได้รับการปรึกษาหารือทั้งสิ้น ส่วนการชูรอในยุคของท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) มีท่านได้ดำเนินการปรึกษาหารือปรากฏในหะดิษทั้งในรูปที่เป็นคำสอน คำสั่ง และการเรียกร้องให้มีการปรึกษาหารือกับบรรดาเศาะฮาบะห์ หลายเหตุการณ์โดยเฉพาะเรื่องการทำสงครามในหลายสมรภูมิ มีการปรึกษาหารือกับบรรดาเศาะฮาบะห์ โดยยึดหลักคำสอนจากอัลกุรอานที่อัลลอฮ์ (ซุบหานะฮูว่าตะอาลา) ทรงใช้และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อัลกุรอานได้เล่าหรือพาดพิงถึงนำมาประยุกต์ปฏิบัติและเป็นแบบอย่างให้กับบรรดาเศาะฮาบะฮ์ ด้วยเหตุดังกล่าวในยุคสมัยหลังจากท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) เป็นยุคของท่านอบูบักร อุมัร อุสมาน อาลี ท่านเหล่านี้ก็ได้นำแบบอย่างแนวทางการปฏิบัติจากท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ในการชูรอมาปฏิบัติ โดยยึดคำสอนจากอัลกุรอาน คำสอน และแนวทางการปฏิบัติของท่านเราะสูลุลลอฮ์ (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) มาปฏิบัติ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การปรึกษาหารือ การขอคำปรึกษาหารือ การให้คำปรึกษาหารือ มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจในทุกเรื่อง ทุกปัญหา และมีบทสรุปหรือทางออกอันเป็นผลมาจากกระบวนการและวิธีการที่ชูรอได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนดังที่ได้แจกแจงไปในรายละเอียดก่อนหน้า

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการฉบับนี้ จะสำเร็จลุล่วงด้วยดีผู้เขียนขอขอบคุณบุพการีทั้งสองที่ให้การสนับสนุนมาโดยตลอดอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย รวมถึงภรรยา ลูก และครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่งของข้าพเจ้าที่เข้าใจและสนับสนุนการทำวิจัยของข้าพเจ้าเสมอมา ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ หนุ่มสุข ที่รับเป็นประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ของข้าพเจ้า ซึ่งท่านได้ให้

คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การีนา และรองศาสตราจารย์ ดร.พิเชฎฐ กาลามเกษตร์ ที่ช่วยวิพากษ์ชี้แนะ และแนะนำให้เกิดความสมบูรณ์ในงานวิจัยชิ้นนี้ และขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกคนทั้งจากสถาบันที่ข้าพเจ้าได้มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อนร่วมงาน และเพื่อนเรียนที่เข้าใจการทำงานของข้าพเจ้าเป็นอย่างดี สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณเอกองค์อัลลอฮ์ (ซ.บ.) พระเจ้าที่เป็นที่สักการะและศรัทธามั่น อันเป็นแรงบันดาลใจ แรงบันดาลกายที่สำคัญยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

บรรจง บินกาซัน. (2549). "*ประวัติศาสตร์อิสลามและโลกมุสลิม*". (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ อัล อะมีน.

_____. (2557). "*วิเคราะห์ชีวิตของท่านศาสดา ศาสนฑูตของพระเจ้าศาสดามุฮัมมัด*. Seda Ozalis Istanbul Turkey.

อรุณ บุญชม. (2559)."*25 ศาสดาในศาสนาอิสลาม*". (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำมหานคร

Ahmad Said Salim. (1998). Hurut Al-Riddah Wa Al-Binau Al-Dawlah Al-Islam iyyah. Cairo: Dar Al-Manar.

Al-Nawawih, Mahy al-Din Yahya bin Sharf. (2001). Sahih Muslim bi Sharh al-Nawawiy Ed. Cairo Dar- al-Hadith

Al-Risuni. (2007). Al-Shura Fi Mrakat Al-Bina.´Jordan: Dar Al-razi.

Bukhariy Muhammad bin Ismail Al- Bukhariy. (2003). "Sahih Bukhariy". Beirut: Daru Ibn Kathir

Muhammad bin Sa' bin muni' Al-Zahri. (2001). Al-Tabaqat Al-Kubra. Egypt: Khanji

Government Synergy Strengthening The Country's Ideology From The Threat of Radicalism in Indonesia.

Received: 30 March 2020
Revised: 1 May 2020
Accepted: 12 May 2020

Vanni Tara Kartika[1], Siwach Sripokangkul[2], Muhammad Kamil[3], and Tri Sulistyaningsih[4]
[1]Department of Government Science Faculty of Social and Politics Science University Of Muhammadiyah Malang, Indonesia
[2]Lecturer from the Faculty of College Local Administration Khon Kaen University, Thailand
[3,4]Lecturer from the Department of Government Science Faculty of Social and Politics Science University Of Muhammadiyah Malang, Indonesia
Corresponding Author E-mail: vannytrkartika@gmail.com

Abstract

This article on is The State of Indonesia is a democratic state of law that must share state power, ensure human rights based on laws. The development of radicalism in Indonesia today is more directed to the case of the Islamic religion. An identity crisis that led to reactions and resistance to the western world which widened the colonization of the Muslim world and resulted in the division of Muslims into various nation-states. Radical groups sometimes have different strategies and goals that do not have a uniform pattern. Some only fight for the implementation of Islamic shari'a without the need for establishing an "Islamic state", but there are also organizations that fight for the establishment of the Islamic State of Indonesia "Islamic caliphate" as a substitute for the ideology adopted by the Indonesian state namely "Pancasila ideology". How is the Government Synergy to Strengthening the State Ideology from the Threat of Radicalism that has developed rapidly in Indonesia, it is necessary to take strict action taken by the Indonesian government, one of which is by disbanding Hizbut Tahrir (HTI) because it is considered wanting to replace the state ideology. This article uses literature studies, namely research activities by looking for theoretical references and discussions that are relevant to cases or problems by mistimed. This reference is obtained by examining the study of literature as a reference or basic foundation and the main tool for finding data.

Keywords: Government Synergy, Ideology, Radicalism, Hizbut-Tahrir

Introduction

The state of Indonesia is a state of law according to article 1 paragraph (3) of the 1945 Constitution. The provisions of the article constitute a constitutional foundation of the state, the law being placed as a rule in the life of society, nation, and state. The term rule of law has existed since the nineteenth century, from the time of Plato until now the concept of the rule of law has undergone many changes in line with the demands of the state. In Indonesia itself also has known the concept of a democratic state, in Democracy Indonesia: Democracy is the government of the people, by the people and for the people. The concept of democracy in Indonesia is divided into two, namely direct and indirect democracy, of course in practice the people take part in determining government policy. The democratic state of law must divide state power, guarantee human rights based on law. Also, Indonesia has a basic country, namely "Pancasila", the birthday of the Pancasila is celebrated every June 1st. Pancasila is the source of all

sources of Indonesian state law. This means that basic law is the basic norm for the formation of laws and regulations which is the source of law for the formation of the 1945 Constitution.

Indonesian society has a lot of diversity ranging from religion, ethnicity, language, and culture, unity is important for the Unitary Republic of Indonesia (NKRI). With this much diversity can be a potential to cause form a threat of disintegration. Many recent cases in Indonesia on issues that threaten the ideology of the state and democracy are the emergence of acts of violence in the name of Islam, the many demonstrations carried out anarchist, the frequent blasphemy cases, suicide bombings, and the emergence of radical organizations. Events like this can certainly be indicated as a result of radicalism. Radicalism is a phenomenon that is a problem of the world, many countries in this world who consider the case of radicalism is a trigger of acts of terrorism that can interfere with security and peace (Sadeli & Kartikawati 2018). It is obvious that in broad outline the radicalism movement was caused by ideological factors and non-ideological factors such as the economy, revenge, heartache, distrust, and so forth. Radicalism can lead to the birth of terrorism and intolerance, however, often people associate radicalism with religion even though basically radicalism is a political problem not from religious teachings. Law number 15 of 2003 concerning the stipulation of government regulations which enacts law number 1 of 2002 concerning eradicating criminal acts of terrorism is an act of using violence or threat of violence that creates an atmosphere of terror or widespread fear. That the criminal act of terrorism that has been occurring in Indonesia is a serious crime that endangers state ideology, state security, state sovereignty, human values, and various aspects of community life, nation, and state. If viewed from the perspective of religious experts, intolerance and terrorism occur because of religious or ideological discourse influenced by exaggerated. Extreme or excessive religious understanding does not only occur in adherents of secularism, capitalism, liberalism, and atheism.

In many cases of global radicalism, this can certainly threaten the practice of democratization that is taking place in Indonesia, some elements can provide doctrines in the understanding of radicalism that is currently being discussed globally. Of course, the practice of democracy needs to be understood by all Indonesian people into filter understanding so as not to deviate from the proper rules. As Indonesian President Joko Widodo stressed the need to maintain unity amid the threat of radicalism and trade war in the global era. Joko Widodo said "Indonesia has a variety of customs, ethnic and religious traditions, we are still one because we have the Pancasila ideology. We must unite in facing challenges and big threats that are increasingly difficult if we are not united. Those we facing are radicalism, trade wars and so on. Do not want to be provoked, stolen" President Jokowi's opinion is fundamental that Radicalism is a threat to the integrity of the Indonesian State (Satriawan, 2018). In conclusion many cases of violence or the development of radicalism issues today, the government needs to strengthen the state ideology, namely Pancasila, to the elements of social society in Indonesia to avoid the threat of radicalism that can disrupt democracy and the integrity of the nation. In this article, we will discuss the development of radicalism and synergy efforts from the government that is needed in handling cases of radicalism in Indonesia so that the Indonesian state is not divided.

Review

1. Literature Review

1.1 Radicalism: Radicalism is the Latin language radix in its meaning to mean "root", while in terms of radicalism is a radial flow or ideology of politics. Another understanding reveals what is meant by radicalism, namely principles or practices that are carried out radically/hard. A choice of action is generally seen by contrasting sharply between the values championed by certain religious groups (sects) and the prevailing order of values (Mudjahirin Thahir). Initially, the main reason for religious radicalism or hard-line Islamic movements was motivated by local politics: from political dissatisfaction, political marginalization, and the like. Radicalism has a history that was raised with fanaticism, intolerance, and exclusivity in the first Islam which was revealed by the Khawarij since the first century of Hijriyah (Kaldun, 2016).

1.2 Democracy: Democracy is a system used in the State of Indonesia to regulate the way of government. the term democracy comes from the Greek, "demos" means people and "Kratos" means government. If concluded according to the Greek meaning of democracy is a people's government. In the concept of a democratic state, the highest power is in the hands of the people, the people must be included in controlling the running of the government. For that reason, globally democracy has become a phenomenon that exists in everyday people's lives which is based on the principle of individual freedom. Democracy is another applied political concepts such as power, state, and bureaucracy, a term that is closest to the understanding of the general public but contains limitations (Suleman, 2010). In the Gettysburg Address, President Lincoln declared ours a "government of the people, by the people, and for the people" (Epstein, 2011).

1.3 Pancasila Ideology: Pancasila ideology is the country's foundation for Indonesia. Pancasila as an ideology is to open space to form community agreements on how to achieve these basic ideals and values. Pancasila ideology is based on the philosophical structure of the Pancasila. Pancasila itself as a philosophy composed or starting from basic values, noble, eternal, unchanging, and the existence of those values in the social culture of the Indonesian people themselves, the cultures of the Indonesian people and in the customs of the Indonesian people themselves (Jimly Asshiddiqie, 2008).

2. Result Review

2.1 The development of radicalism in Indonesia: The development of Islam identified with the development of Islamic thought itself. Islamic thought is the ijtihad of a person or group in understanding the text of the contents of the Qur'an and Sunnah. The Companions in the pilgrimage after the death of the Messenger of Allah continued to adhere to the Qur'an and Sunnah in continuing the spread of Islam and the formation of Muslims (Thoyyib, 2018). The development of radicalism in Indonesia today is more directed to the case of the Islamic religion. An identity crisis that led to reactions and resistance to the Western world which widened the colonization of the Muslim world and resulted in the division of Muslims into various nation-states. Radicalism in the political world is extreme by using violence, or religious fanaticism to force others. Generally, the Radicalism movement wants to reject the Republic of Indonesia, reject the foundation of the Pancasila state and the 1945 Constitution. In the Qur'an, it has been mentioned in Surah Al-Baqarah, namely: La ikraha fi ad-din (There is no compulsion in embracing Islam). So all people in this world who embrace Islam there is no compulsion for other people to

embrace Islam too. Matters relating to harassing, terrorizing, and bombing (Committing Crimes) is strictly prohibited in Islam. The emergence of radicalism movement after the reformation after the fall of Soeharto began with the opening of free democracy in Indonesia which resulted in the growth of radical Islamic groups. The emergence of this radical group is more vocal and more visible so that in the reform era the problem of Islamic radicalism is getting bigger because there are many supporters and it is developing so fast.

Table 1 of Islamic Organizations

Organization	Leader Figure	Action	The Background
Jamaah Islamiah (JI)	Abu Bakar Baasyir and Abdullah Sungkar	Born in Bali (2002) Suicide Bombing, in front of the Australian embassy building (2003)	Want to establish an Islamic state in Indonesia and other regions of Southeast Asia.
Front Pembela Islam (FPI)	Habib Muhammad Rizieq Shihab	- 300 FPI members attacked Komnas HAM office (demanding the dissolution of Komnas HAM) The threat of overthrowing SBY's Government if it dares to dissolve FPI (2011) FPI resistance to Ahok from the court table (2015)	Considering the long- suffering of Muslims in Indonesia due to the weak social control of civil and military authorities due to many human rights violations committed by the authorities.
Hizbut Tahrir (HTI)	Syekh Taqiyuddin An Nabhani	HTI rejects the Ormas (2013) HTI holds the action of rejecting Valentine's day (2015)	It was established as a hookah of Islam to return Muslims to return to obedience to the "Law of Allah" which is "Islamic Law". Also, it aims to rebuild the Islamic government of the "Khilafah Islamiyah".

From the table above is a group of radical mass organizations that have developed in Indonesia. Radical groups sometimes have different paths and goals that do not have a uniform pattern. Some only fight for the implementation of Islamic shari'a without the need to establish an "Islamic state", but there are also organizations that fight for the establishment of the Islamic State of Indonesia "Islamic caliphate" as a substitute for the ideology adopted by the Indonesian state namely "Pancasila ideology". All organizations that are considered radical will simultaneously spread radical ideas that can endanger a country both harmony and stability of the nation. Moreover, these radical Islamic movements found momentum when the Islamic world in the Middle East was massively conquered by ISIS, which carried the spirit of the Islamic State and supported all forms of radicalism and terror for the realization of the group's ideals. Ironically, the ISIS group has now developed so rapidly and rapidly that it has almost controlled all of Iraq, Libya, and Syria (Robingatun, 2017). On the other hand, radicalism is an understanding that wants social or political change or renewal through extreme means. Socio-political factors namely Symptoms of religious violence are more properly seen as socio-political symptoms than religious symptoms. Azyumardi Azra said that the deteriorating position of Muslim countries in the north-

south conflict was the main helper for the emergence of radicalism (Thoyyib, 2018). Besides religious factors, one of the causes of radicalism is religious sentiment, namely religious solidarity for friends who are oppressed by a certain force. This propaganda and demonstration is a form of anger shown by some people. The aggressive attitude carried out by groups acting in the name of religion is difficult to detect whether it is purely fighting for religion, theatrical mentality of irregularity in religion, or just as a vehicle for certain political elites. Community religious emotion is a vibration of the soul that can move them to do religious activities. For groups who have aggressive religious attitudes and have a mind that merges in anger can destroy and kill leaders who are considered infidels (Thoyyib, 2018).

2.2 HTI of the Ormas: Hizb ut-Tahrir is also called the Liberation Party. He is a political party international standard that aims to uphold again "Khalifah Islam" or the "Islamic State" of the World under one flag. Over time, in the context of the development of Islam has declined. Cases of violence often arise through radicalism and terrorism movements. One example of an Ormas which is considered a radical movement is Hizbut-Tahrir Indonesia (HTI). HTI has been established since the 1980s with its founder figure, Sheikh Taqiyuddin, known as an ulema, and a court judge in Palestine. With this goal, it means that the desired outcome to make all life activities are regulated by Islamic Shariah law. According to HTI's view, Pancasila is a kufr ideology. This has been illustrated by Ainur Rafiq, citing HTI's nasyrah titled, AL-Banshasila Philosophy of Kufr laa Tattafiq ma'am al-Islam. For this reason, due to this kufr, Pancasila is considered incompatible with Islam. In conclusion, HTI intends to revive Muslims with truly enlightened.

The initial entry of HTI was to teach his understanding to several campuses in Indonesia so that over time he could gather enough members. Several stages of da'wah carried out by Community Organizations HTI. First, the stage of guidance (guidance and cadre formation) he looks for cadres who believe in the ideas and methods of HTI. The second stages of takaful (interaction) are to establish interaction with the people to participate in having the obligation of Islamic da'wah with this making Islam a major problem in life. the third, namely Istialamul Hukmi's stage (power taker) receives the power to implement Islam as a whole and the totality of an Islamic treatise on the world. The case that occurred in Indonesia lately is the dissolution of HTI Ormas, the government elite dissolved HTI because it was proven to have spread teachings that were contrary to the teachings of the State Ideology namely Pancasila. HTI once held a Khilafah Conference which took place at the Bung Karno Stadium in 2013 and was held by thousands of students at the Bogor Agricultural Institute (IPB) through the campus missionary institution to become a cadre of HTI. Judging from these two activities, it proves that HTI has carried out activities to spread Islamic teachings that are contrary to Pancasila. The desired teaching, the teachings of the Khilafah Islamiyyah HTI, wants a similar state system throughout the world labeled "Islamic state". In my view, the State of Indonesia which is labeled a Democratic State cannot easily become an Islamic state, even though the majority of Indonesia's population is Muslim, but in the context of the State, it must be able to distinguish between Politics and Religion. Religion is a guideline for every individual and I don't think it can be used as a foundation for the State. With the development of this HTI Ormas, it certainly can divide the nation and state.

2.3 The threat of Democracy and Ideology of Pancasila: Indonesian society has diversity starting from religion, ethnicity, language, and culture, of course from various kinds of diversity there will be

differences. This difference makes the nation and the state continue to fight differences so as not to be divided. Through Democracy and Ideology Pancasila this country can stand tall despite many differences (one nation, one language is Indonesia). However, as many CSO's adhere to radicalism, of course, it can cause a threat to democracy and the ideology of Pancasila. The Nation and State have always practiced the idea of democracy even though it is still simple. In 1 paragraph (2) of the 1945 Constitution which reads "Sovereignty is in the hands of the people and implemented according to the constitution". Democracy has four elements, namely meetings, consensus, cooperation, human rights. Freedom to form Ormas by many groups of people is part of human rights, which are protected by law as a manifestation of the existence of a democratic system in Indonesia. Indonesian House of Representatives Speaker Bambang Soesatyo said that radicalism was still a threat to democracy in Indonesia. Radicalism is considered a stowaway in Indonesian politics. For example in the Direct Election precisely in the presidential election (Pilpres) they (radical groups) almost succeeded in establishing influence and trying to divide the Unitary Republic of Indonesia through religious and ideological issues. In the 2019 presidential election, radical groups and ex-terrorists received blemishes to grow and develop. Radical groups can play between the euphoria and political dynamics that were currently hot. In the realization of the Human State, political parties must obey the laws and regulations.

2.4 Government Synergy in Counteracting Radical Organizations: When viewed from the synergy of what the government has done to strengthen the ideology so that the State is not divided because of the Radical Ormas. The government continues to strive to take action against Ormas that are considered to have committed abuse and irregularities. During the new order, Ormas were regulated in Law No. 8 of 1985 concerning Social Organizations. However, for the new order regime, the mass organization has the potential to consolidate its power but also has the potential to obstruct or oppose the interests of the regime's power. Therefore the government makes arrangements through the Ormas Law through the scope and scope of categories. The Ormas Law itself stipulates that all CSO's must accept Pancasila as the principle of "ideology" and the prohibition of adhering to and developing and spreading the teachings of communism/marxism. The government has the right to disperse if a mass organization violates it. Over time with the dynamics and rapid development of CSO's, the government issued Law No. 17 of 2013 concerning Community Organizations to replace Law No. 8 of 1985 which is considered to be incompatible with current developments. The law is governed by the basic concept of rights, obligations, and prohibitions and sanctions for CSOs. As for many sanctions for CSOs have been regulated in the Act, namely administrative sanctions, temporary suspension sanctions, sanctions for revocation (SKT), and sanctions for revocation of legal entity status have been regulated in Article 60 to Article 78 (CHAPTER XVII Sanctions)

In addition to the Act in the last 3 years, the Government made Law No. 16 of 2017 which is a change to Law No. 17 of 2013 concerning Community Organizations (Ormas). This Perppu emerged as the government's response to the existence of Ormas that were considered to conflict with Pancasila. With this, the government wants to realize its duty to protect the whole nation and spill the blood of Indonesia. One of the actions taken by the government is to dissolve the Indonesian Hizbut-Tahrir Indonesia (HTI). HTI began to appear publicly in March 2002, the first time they called for the Islamic Caliphate since then HTI began to actively respond to important events such as the rejection of the Draft

Law (RUU) of CSOs in 2013. They were sneaking in spreading the movement by publishing the book "Political Parties Islam" then published it on their official. Right on July 19, 2017, the Indonesian Government revoked the legal status of HTI Ormas, thus HTI was officially dissolved. There are three reasons for the government to disband HTI Ormas: 1) HTI does not carry out a positive role in the development process to achieve national goals. 2) Activities carried out by HTI are indicated to have been contrary to the objectives, principles, and characteristics which are based on Pancasila and the 1945 Constitution. And 3) Activities carried out by HTI are considered to have caused conflicts in the community that can threaten the security and order of the community and endangers the nation and state. Decisive action taken by the government to dissolve HTI is considered very appropriate by many Indonesian people who have proven HTI does not agree with Pancasila, HTI wants to replace the Pancasila Ideology into "Khalifah Islamiyah". However, unlike the viewpoint of HTI, HTI does not accept the government's decision. HTI filed an appeal but, the State Administrative High Court (PTTUN) rejected HTI's appeal. Ismail Yusanto, who is an HTI spokesperson, said that he would carry out the cassation legal process. The submission of Cassation by Ismail Yusanto is a form of resistance to injustice against HTI Ormas so that he feels the need to appeal. However, the legal steps of the HTI Ormas that have filed an appeal to the Supreme Court (MA) did not get results. The Supreme Court rejected the cassation filed by the HTI, the Supreme Court assumed that it was clear that I had carried out activities that developed an understanding that was contrary to the Pancasila Ideology 16 of 2017.

Conclusion

As a country with a variety of diversity differences, as well as a country that embraces the understanding of democracy and state ideology, namely Pancasila. The role of the government to be able to solve the problem of radicalism cases that have developed rapidly indeed must be firm. In the concept of a democratic state, people are free to argue, gather, and associate. But along with the many cases of Radical Organizations that can threaten the nation and state, the government must act decisively that CBOs that are not in agreement with Pancasila can be prosecuted according to the law that has been revoked namely Law No. 16 of 2017. Dissolution of HTI Ormas is an appropriate action because HTI is not relevant to Pancasila in which there is a great diversity of ethnicity, religion, language, and culture. Pancasila as the basis of the state must be maintained and carried out together because this has become an absolute agreement that cannot be replaced by any position like HTI who wants to replace the Pancasila position as "Khilafah Islamiyah"

Acknowledgement

The author wishes to acknowledge the extensive contributions of Dr. Siwach Sripokangkul to this article. The author also wishes to acknowledge the assistance of College of Local Administration, Khon Kaen University and Department of Government Science, Faculty of Social and Political Science, University of Muhammadiyah Malang, Indonesia.

References

Ariyanto, B. (2017). Tinjauan Yuridis Pembubaran Organisasi Kemasyarakatan. Jurnal Perspektif Hukum Universitas Hangtuah, 15(2), pp 128-146.

Asshofie, A. (2011). Radikalisme Gerakan Islam. Retrieved from http://agil-asshofie.blogspot.com/2011/10/radikalisme-gerakan-politik.html. (Accessed 12 February 2020).

Adler, G., & Webster, E. (1995). Challenging transition theory: The labor movement, radical reform, and transition to democracy in South Africa. Journal Politics & Society, 23(1), pp 75-106.

Epstein, R. (2011). Direct Democracy: Government of the People, by the People, and for the People. Journal of Law and Public Policy University of Chicago Law School, 34(2), pp 819-826.

Erfandi. (2018). "Konstitusionalitas Pembubaran HTI dan Perlawananya di PTUN". Retrieved from https://www.alinea.id/kolom/konstitusionalitas-pembubaran-hti-dan-perlawanannya-diptun-b1Ux49bdr, (Accessed by 10 Februari 2020).

Gatra, S. (2019). "Pasca Dibubarkan, Pakar Intelejen Sebut Pergerakan HTI Makin Masif". Retrieved from https://www.gatra.com/detail/news/436535/politik/pasca-dibubarkan-pakar intelijen-sebut-pergerakan-hti-makin-masif, (Accessed by 11 February 2020).

Jimly Asshiddiqie, S. H. (2008). Ideologi, Pancasila, dan Konstitusi. Mahkamah Konstitusi, pp 10-23.

Kaldun, K. (2016). Kajian Wacana Kritis Pada Labelisasi Radikalisme Oleh Agen Badan Nasional Penanggulangan Terorisme. RETORIKA: Jurnal Ilmu Bahasa, 2(2), pp 271-292.

Kusuma, M. H. (2019). Pembubaran Hizbut Tahrir Indonesia Oleh Pemerintah Republik Indonesia Dalam Pandangan Hukum Islam dan Konstitusi Indonesia. Doctoral dissertation, Universitas Negeri Islam Raden Intan Lampung, pp 256-272.

Miranda, V., & Widodo, H. (2019). Tinjauan Yuridis Terhadap Pembubaran Organisasi Masyarakat Hizbut Tahrir Indonesia (HTI). Jurnal Novum Universitas Negeri Surabaya, 1(3), pp 45-60.

Mulyadi, M. (2011). Penelitian kuantitatif dan kualitatif serta pemikiran dasar menggabungkannya. Jurnal studi komunikasi dan media, 15(1), pp 128-137.

Ray, Jordan. (2019). "Jokowi : Tantangan Polri Makin Kompleks Terorisme-Radikalisme Ancaman Serius". Retrieved from https://news.detik.com/berita/4617903/jokowi-tantangan-polri-makin-kompleks-terorisme-radikalisme-ancaman-serius, (Accessed 12 February 2020).

Retno, D. (2017). "Sejarah Berdirinya Hizbut Tahrir Indonesia Paling Lengkap". Retrieved from https://www.gatra.com/detail/news/436535/politik/pasca-dibubarkan-pakar-intelijen sebut-pergerakan-hti-makin-masif, (Accessed 10 February 2020).

Ridwan, R. (2019). Islam Transnasional dan Ancaman Radikalismedi Kota Jayapura, Papua: Studi Awal Hizbut Tahrir Indonesia (HTI) dan Kelompok Salafy Jafar Umar Thalib. AT-Ta'DIB: Jurnal Kependidikan dan Keagamaan, 3(1), pp 332-347.

Robingatun, R. (2017). Radikalisme Islam Dan Ancaman Kebangsaan. Jurnal Empirisma Institut Agama Islam Negeri Kediri, 26 (1), pp 97–106.

Sadeli, E. H., & Ratna. (2018). Persepsi Mahasiswa Terhadap Nillai-Nilai Demokrasi Pancasila

(Studi Kasus Pada Ikatan Mahasiswa Muhammadiyah Korkom UMP Dan Soedirman). Proceeding of The University Research Colloquium, 10(1), pp 267-277.

Satriawan, Y. (2018). "Jokowi Tegaskan Radikalisme ancaman Serius". Voa Indonesia. Retrieved from https://www.voaindonesia.com/a/jokowi-tegaskan-radikalisme-masih-jadi-ancaman-serius/4484244.html, (Accessed 12 February 2020).

Suleman, Z. (2010). Demokrasi Untuk Indonesia: Pemikiran Politik Bung Hatta. Penerbit Buku : Kompas.

Taşpınar, Ö. (2009). Fighting Radicalism, Not" Terrorism": Root Causes of an International Actor Redefined. SAIS Review of International Affairs, 29(2), pp 75-86.

Thoyyib, M. (2018). "Radikalisme Islam Indonesia." TA'LIM : Jurnal Studi Pendidikan Islam, 1(1), pp 90–105.

Human Rights a Supported of the Success of Democratic Life in New Zealand.

Ardika Rizkian Nurrahmat[1], Siwach Sripokangkul[2], Muhammad Kamil[3], and Krishno Hadi[4]
[1]Department of Government Science Faculty of Social and Politics Science University Of Muhammadiyah Malang, Indonesia
[2]Lecturer from the Faculty of College Local Administration Khon Kaen University, Thailand
[3,4]Lecturer from the Department of Government Science Faculty of Social and Politics Science University Of Muhammadiyah Malang, Indonesia
Corresponding Author E-mail: ardikarizkian7699@gmail.com

Received: 30 March 2020
Revised: 5 May 2020
Accepted: 12 May 2020

Abstract

This article on is Democracy has a broader meaning than we usually know. Democracy is a series of processes and leads to human behavior that recognizes each other's differences. The democratic life in New Zealand answered all of these problems. Not only about democracy, but the country also supports it with an understanding of human rights as a supporter of the success of democratic life in New Zealand. The purpose of this study is to provide an objective description to get an initial picture of human rights in New Zealand and to understand the life of democracy in New Zealand (judicial and historical review). This article was written using the method of literature study with systematic literature review. Data sources in this study are secondary data obtained from a literature review and interpretation of the material contained in books, documents, website access, articles and journals and legal sources of laws and other written information relating to the topic to be examined in the update of the information.. In this study, the theory used was the theory of democracy which is interpreted as a way for individuals or groups of people to solve problems faced with other individuals together. The reader will get knowledge and information about human rights in New Zealand being the result of this article.

Keywords: Democracy, Human Rights, Life, New Zealand

Introduction

New Zealand is a country that was founded in 1840 and was marked by the emergence of an agreement between the British and Maori kingdom known as the Treaty of Waitangi. New Zealand became active in 1841 and became one of the British Commonwealth countries. Many unique things that make New Zealand is one of the developed countries in the world. Economic growth is very stable, natural resource management is constantly being developed, and the human growth index is fairly high so that the New Zealand government can control its human resources very well. This can affect the progress of other fields in the country. New Zealand uses a constitutional monarchy system of government led by Queen Elizabeth II. Besides this, the country is implementing parliamentary democracy. As we know that in a system of government the constitutional monarchy with parliamentary democracy still has legislative power like other democratic countries. In this case, the legislative power in New Zealand is a cabinet consisting of ministers and led by the prime minister. This cabinet has the authority to make policies and be responsible for those policies. (Aitken, 1998). Human rights are an important element in the development of a nation and state. As we know that human rights have a very broad scope. A nation will move forward regarding the progress of thought and awareness possessed by

each individual in understanding human rights themselves. Awareness of the importance of respecting a difference is one of the important points to realize a better democratic life. (Donnelly, 2013).

Democratic life doesn't always concern completely with the government system and the process of electing leaders and so on. Democratic life will be more meaningful when dealing with others. Humans are social creatures that use ways of interacting and socializing to understand one another, at that point, the value of democracy will work as it should. (Parker, 2003). Being famous for its high tolerance for human rights is one of the main drivers of the success of New Zealand to become a monarchic state with an extraordinary spirit of democracy. Also, the diversity of religious communities shows that cultures respect each other very stable. In this case, human rights themselves support the birth of these cultures. Therefore, a country needs to uphold human rights which will affect all forms of the course of the process of human life.

New Zealand has a fairly diverse human population, ranging from residents of European descent, Asian and Maori tribes. So that this community has a special nickname known as the kiwi. Living in diversity has made New Zealand one of the countries with excellent pluralistic life. Democratic life is indeed very well known in New Zealand, as we know that as a unique society and consists of diverse cultures. Over time and the world has advanced, not only in terms of technology but also in its culture, many Kiwis are happy to accept urban life, cafe culture, and appreciate culinary tastes, and other new arts. In line with this, the Kiwi continues to preserve its original culture as the main identity in their country. Human rights must be considered as one of the most important indicators in the democratic process in New Zealand. This country has become very unique in the democratic culture that they practice. On the other hand, New Zealand has indeed adopted a monarchy system with parliamentary democracy. This gives the meaning that parliamentary democracy is a representation of human rights itself so that its citizens continue to uphold human rights and continue to maintain the honor of their country's governance system. Then how do human rights become the main driver in the successful implementation of democratic life in New Zealand?. In line with the above, the purpose of writing this article is to know and understand how human rights can be upheld and become one of the main points in the democratic process in this country.

Review

1. Humanity in New Zealand

The issue of humanity is very important in the life of the nation and state. It also needs to be considered when dealing with other people. In line with this, humanity is very closely related to human rights. Human rights hold an important pillar in humanity. Humanity will indeed discuss more deeply about human rights which are the main elements in it. Until now, New Zealand has been able to survive with an extraordinary pluralistic life. Evidenced by the existence of several religions that live there, such as Christianity with a percentage of 57%, then followed by Islam with a percentage of 1.2%, then the Jewish population with a percentage of 0.2%, then Buddhism with a percentage of 1.6% and Hinduism with a percentage of 2.1% (Religion-fact.com). The data shows that living in diversity does not become a barrier to fighting for the rights of individual freedom which gives freedom for its citizens to choose any belief and belief as a way of life. Besides that, the comfort of life in diversity is not always felt every time

by these people. there will always be persons who feel uncomfortable with this diversity, and there will always be those who want to disturb the pluralistic peace (Lange, 1999).

In every country that has a high-security index like in New Zealand, it cannot always guarantee the security of its people as a whole because the government knows that its people will live peacefully. But therefore the New Zealand government has never been careless in protecting the rights of life of its citizens. As in the shooting case that occurred in 2019 ago. There has been a brutal shooting at the Al-Noor Mosque, Crishtchurc City and the Mosque on Linwood Avenue, New Zealand. New Zealand's prime minister at the time was Jacinda Ardern, who said 49 people had died and the remaining victims were seriously injured (Abdurahman, Kom, & Si, n.d.) This shooting event has become a dark history for New Zealand. And the world strongly condemned the perpetrators of the shootings and strongly condemned the terrorism that occurred throughout the world. The shooting case that occurred was a very serious humanitarian crime because it forcibly took away the right to life of the victims who had just finished performing the Friday prayer services in the congregation that the Muslims do once a week. This is a hard blow for the New Zealand government to be able to prevent the same incident from happening again.

2. Democracy in New Zealand

Democracy is synonymous with the process of reaching a decision that is brought together. However, speaking of democratic systems does not always lead to the party of democracy (elections). Democracy can also be directed at the development of a society that understands the importance of the system, that the main point is mutual respect and respect for the differences that occur between them. The development of the general election process in New Zealand has become one of the best holdings of elections from countries that embrace other democratic systems. So far, New Zealand is already at a time when the political world can be said to be stable. Political developments in New Zealand can be judged by competing political parties that always appear at democratic parties there, in this case, the general election held every three years. The party is the labor party, the liberal party and the national party which is the oldest party there (Lange, 1999). Each has its way to entice voters to win their party. Democracy in New Zealand has learned first from what is realized by all democracies, that a candidate who needs a vote, means that democracies must be prepared to promise. It is obvious that the political history of New Zealand which begins with the Conservative oligarchy to the Conservative coalition (Reform Party) and Liberals. Then the voters on one goal, placing the ruling Liberal Party to introduce radical and progressive laws. We have seen that the Liberal Party lost its inspiration and energy to the Labor Party. But the Labor Party was unable to gain power because the people had lost confidence, the highest in the nineties, due to the issue of disparate (Ellison-loschmann & Pearce, 2006). The issue of dispersed health services experienced by the Maori as a minority became a hot topic at the time. And have a big impact on the development of these political parties (Zealand, 2007).

3. Successful of democratic culture in New Zealand

As we all know that in this world, people are born and live in diversity, whether it is religion, race or ethnicity. Because every country still has different tribes and races. This certainly will affect the mindset and perspective of each person in living their daily lives. New Zealanders not only understand democracy as a matter of politics in their country but rather how to live their daily lives with such diversity (Lange, 1999). They are just trying to live in peace and mutual respect because everyone certainly has their own

goals and must involve others to solve them. This has become one of the strengths in supporting democratic life there. Even this country is recognized by many countries as peace states that live with various cultures that respect each other. The low level of Sara issues developing in New Zealand has increasingly made it one of the countries with the best levels of democracy in the world. Tolerance for diversity there can be said to be high. The right to individual freedom is also part of the aspects that support democratic life there. When viewed from the field of gender equality, this country has its uniqueness too, where. The life of democracy in this country is also supported by the role of the government that functions very well. Even in government gender equality can be seen as a representation of community groups from various races and other community groups (Press, 1999). New Zealand is one of the countries by involving women in governance, which has given the meaning that women also have the same power to uphold their rights.

Conclusion

Studying dynamic human life indeed gives its color in this article. many things we can take as important lessons in life. The broad understanding of democracy presented by the people and the government of New Zealand has opened a new path for the world that life in diversity and trying to survive in it is very possible to do because this is closely related to understanding related to human rights itself. In line with this, human rights have a very broad branch. The right to life and individual rights are examples that should be appreciated by everyone and need to be taken care of together. Throughout the world, there must be a life that continues to evolve because the true dynamics of human life should occur, therefore it is not surprising that at a certain time a new civilization will be born filled with extraordinary diversity as unique as what happened in New Zealand. Democracy is not always associated with the political world of a country but the implementation of this understanding is the main point of achieving human civilization far from social deviations. New Zealand people decorate democratic life by respecting the differences that exist between them, be it social status, race, ethnicity or gender. This happens because understanding the importance of human rights is highly respected and upheld there.Condolences to the victims of the shooting which made dark history in New Zealand is a form of concern for the importance of protecting one's life rights. Then gender equality that takes place in government seats becomes an important part of the success of democratic life in New Zealand.

Acknowledgement

The author wishes to acknowledge the extensive contributions of Dr. Siwach Sripokangkul to this article. The author also wishes to acknowledge the assistance of College of Local Administration, Khon Kaen University and Department of Government Science, Faculty of Social and Political Science, University of Muhammadiyah Malang, Indonesia.

References

Abdurahman, A. l. (2020). Media Online Dan Pemberitaan Terorisme (Analisis Isi Berita Penembakan Di Masjid Selandia Baru Pada Media Online Detik.Com). Dialektika Komunika: Jurnal Komunikasi dan Pembangunan Daerah, 7(2). 75–97.

Aitken, J. (1998). Open Government in New Zealand. McDonald A., &Terrill G (Eds), Open Government: Freedom of Information and Privacy., (117-142). Palgrave Macmillan UK. https://doi.org/10.1007/978-1-349-14729-8_7

Carlsson, I. (1999). A Second Century of Social Democracy. Russel H. Peter (Ed), The Future of Social Democracy., (25-30). University of Toronto Press. https://www.jstor.org/stable/10.3138/j.ctvfrx9mz.7

Donnelly, J. (2013). Universal Human Rights in Theory and Practice (3rd Ed.). Cornell University Press. https://books.google.co.id/books?id=Y7liDwAAQBAJ&lpg=PP1&hl=id&pg=PP1#v=onepage&q&f=false

Ellison-loschmann, L., & Pearce, N. (2006). Improving Access to Health Care Among New Zealand ' s Maori Population. American Journal of Public Health, 96(4), 612–617. https://doi.org/10.2105/AJPH.2005.070680

Geiringer, C., & Palmer, M. S. (2007). Human Rights and Social Policy in New Zealand. Social Policy Journal of New Zealand, (30), 12-40

Gibbs, M. (2005). The Right to Development and Indigenous Peoples: Lessons from New Zealand. World Development, 33(8), 1365-1378.

Haryono, W. (2017). New Zealand Election Title on 23 September. https://www.medcom.id/internasional/dunia/5b279rMk-selandia-baru-gelar-pemilu-pada-23-september-mendatang (Accesed 26 February 2020)

Lange, D. (1999). Social Democracy in New Zealand. Russel H. Peter (Ed), The Future of Social Democracy., (95-107). University of Torornto Press. https://www.jstor.org/stable/10.3138/j.ctvfrx9mz.13

Parker, W.C., (2003). Teaching Democracy: Unity and Diversity in Public Life (2nd Ed.). Teachers College Press.https://books.google.co.id/books?id=MLo8DwAAQBAJ&lpg=PR7&ots=r6oH_F3Uva&dq=journal%20about%20democracy%20life&lr&hl=id&pg=PR7#v=onepage&q=journal%20about%20democracy%20life&f=false

Perdana, V. A. (2019). Perpetrators of the Mosque Shooting in New Zealand subject to Terrorism Article. https://internasional.kompas.com/read/2019/05/21/13251371/pelaku-penembakan-masjid-di-selandia-baru-dikenai-pasal-terorisme, (Accesed 26 February 2020)

Sofyan, I. (2015). Politik Pluralitas Dan Demokratisasi Media Dalam Penguatan Masyarakat Sipil. Jurnal Komunikasi, 9(1), 73-82

Zealand, W. N. (2007). Public health and the cult of humanity : a neglected Durkheimian concept. Journal Compilation Sociology of Health & Illness, 29(1), 100–114. https://doi.org/10.1111/j.1467-9566.2007.00521.x

The Dynamic of Democratization and Decentralization in Habibie Era: New Challenges of Government Reform in Indonesia.

Received: 30 March 2020
Revised: 6 May 2020
Accepted: 13 May 2020

Maulana Ilham Putra Resgy[1], Siwach Sripokangkul[2], Muhammad Kamil[3], and Jainuri[4]
[1]Department of Government Science Faculty of Social and Politics Science University Of Muhammadiyah Malang, Indonesia
[2]Lecturer from the Faculty of College Local Administration Khon Kaen University, Thailand
[3,4]Lecturer from the Department of Government Science Faculty of Social and Politics Science University Of Muhammadiyah Malang, Indonesia
Corresponding Author E-mail: putraresgy@gmail.com

Abstract

This article was written by the author to seek out about the dynamic of democratization and decentralization after the fall of authoritarian regime through the democratization and the decentralization in reforming the government of Indonesia. The research method used is a historical descriptive research. The purpose of this article was to understand how the democratization and decentralization under president B.J Habibie transitional regime, in order to create a government reform. This article explains about the presidency of Habibie through the policies that created after New Order regime. The findings in this study are to show B.J Habibie administration period, and the achievement during his short period. B.J Habibie was succeeded in reforming Indonesia government through his movement such as improving economics, release the freedom of opinion, freedom of pers, political reforms, and the elections in 1999. Even his policies regarded as controversial policy that could provoke pros and contras, but it was the new face of political system in Indonesia which contain democratic values.

Keywords: Democratization, Decentralization, Government Reform, B.J Habibie

Introduction

After the falls of Suharto in May 1998, impacted into the political situation in Indonesia. This kind of situation was supported people to express their freedom of speech in the form of democratization. The rise of political party, press freedom, and civil society also being a part of impact from the "Reformasi" movement. Before the transition regimes begin, Indonesia was led by Suharto under his authoritarianism regimes or usually called as Orde Baru (New Order). Under Suharto regime drive Indonesia into a state with centralized system, in order to dominance the whole country through his legitimacy. His dominance in a state administration was operate through a political party called Golkar (Golongan Karya). Golkar was a nationalism political party which sit in the top of the political structure, through this party Suharto extended their patronage across Indonesia and it was attached to a centralized corporate style of rule (MacIntrye, 1992) Mostly Suharto's legitimacy was stood on the promise of stability and economic growth. Indeed, in 1980's he fulfilled the needs of society better than his predecessor. He was also known as Father of National Development due to his achievement under the centralized New-Order regimes by increasing GDP and exports products. Until in 1997 Financial Crisis was impacted Asia and it was affected into political and economic situation of Indonesia. Which in Indonesia also facing many problems under

the Suharto regimes. The crisis also highlighting the worse of New Order such as the corruption, and the human rights violations. Instability of economic impacted so much into Indonesian economic, it raising the cost of daily needs and set the society to lower their standards living quality. This crisis was ended up into a riot in 1998 in order to bring down Suharto. Suharto's resignation left many problems and cases to be resolved. B.J Habibie was the vice president of Suharto, who was chosen to be the next president to replace Suharto. Habibie was challenged to make a government reform in post New Order, due to the legacy left by Suharto with the cases, economic crisis problems, also the corruption and human rights violations problems. Through the democratization and decentralization, this article will explain how Habibie reforming Indonesian government in order to restore Indonesia after the failed of New Order era.

According to the history of new order regimes with all of legacy that left to the next successor, the questions arises is how was Indonesia under Habibie's transitional regime? How Habibie's government reform in post-Suharto? Especially through the democratization and the decentralization. This article will explain the answer of those questions by building a deductive paradigm, constructed from the general problems in post-Suharto era as a main reason for reforming Indonesia government through the democratization and the decentralization. It also explained about how Habibie presidency in facing Indonesia transitional era. Judging by the type of article, this article was created with a literacy study which conducted a literature study in books, journals, research, and newspaper that has been done relating to Indonesian government post-Suharto era.

Review

1. The Transitional Regime

B.J Habibie was studying in Germany until in 1973 Suharto were calling Habibie to came back to Indonesia, and Habibie was appointed as the Ministry of Research and Technology on 1978 until March 1998. While serving the cabinet, Habibie also elected as the leader of Indonesian Association of Muslim Intellectuals (ICMI). ICMI was made caused by the deterioration of influence of Suharto in ABRI and Golkar which known as Suharto's pillar power. Until Habibie was chosen as the vice president. Suharto convinced that Habibie was too weak to taking over power from Suharto, while the other factions was scrambling each other trying to get the power. At the same time the country was facing a great crisis, the economic was falling down, the opposition was getting stronger to make Suharto falls. After Suharto's resignation, B.J Habibie was sworn to take the position as President of Indonesia, and executing numerous political reforms. Habibie became the third president after 32 years no one could move Suharto. Habibie was got criticized by most of people, regarded President Habibie's government as a continuation of Suharto status quo (Anwar, 2010) As a reformer, President Habibie was taking a political opportunity to introduce a wide reform that needed by Indonesia but didn't carried out by Suharto's regimes. Looking back at Habibie's background, he was spent most of his young adulthood live in democratic society under the federal system in Germany so based on his background, we shouldn't be surprised with Habibie's political reforms.

Indonesia was got criticized by many western governments for many cases that emerged, such as the human rights cases, and the pseudo democracy. Habibie was different with Suharto who were very suspicious with the western values like the democracy and human rights, but Habibie was emphasized the concept of democracy and human rights as the universal values to implement in Indonesia. The falls

of Suharto regimes opened up the door for reforms agenda such as democracy and decentralization. Besides, one of the reasons why Indonesia's decision to decentralize is the Indonesian archipelago which diverse in geographically and ethno-demographically (Carnegie, 2008). Under the authoritarian and centralized system such as New Order era which can't resolved the problems that emerged. Due to this condition and situation pushed Habibie to reforming the government.

2. Democratization & Decentralization Process

In order to bring back Indonesia into a democratic nation, Habibie have to fulfill the demand of people. He was emphasized democracy as the main values to implemented in political reforms that created. Democratization means the process of changing the discourse of identity in the structure of society and other members of society can play a role in their political life. Democratization is also a process that leads to the formation of democracy (Anderson, 2001). Remembering that democratization process is the process of establishing the political system. To establish an institutionalized democratic process takes an interactions strategy and tactical decision such as, re-arrangement of the constitution, rules of future political competition, and dismantling or remove the structure of authoritarian rule (Schedler, 1998). Under Habibie's presidency there were around 66 new constitution that released by MPR (People's Consultative Assembly) in order to reform the political situation in Indonesia (Wijaya, 2018). These new policies were giving a huge impact in reforming Indonesian government. As we know that in the end of Suharto presidency Indonesia was facing economic crisis and inflation, that decrease Rupiah exchange rate until Rp.17.000 (Aspinall, 2000) Due to the economic crisis the first step that Habibie take was separating Bank Indonesia (BI) from government intervene through Law no 23/1999 on Bank Indonesia. It was supposed to made BI as independent institution and to regain the trust of people. The entry of foreign investor and the gain of trust were impacted on strengthening Rupiah value, and could stabilize Rupiah exchange rate also decreasing inflation from 70% into 25% in March 1999. Due to the reforming agenda to democratize Indonesia, Habibie was reforming the political situation to be more democratic through Law No. 2/1999 on Political Parties and No. 3/1999 on General Elections. Under the new law, political parties were free to choose different political ideologies, but Pancasila was still the remained sole ideology of the state. After this new law, there were over 200 parties registered into the Ministry of Justice, but in the end only 48 parties qualified to joining the elections on June 1999 (Anwar, 2010).

This election was the first genuinely democratic election since 1955, the Commission Elections (KPU) which take the role as the promoter of Elections were filled by each representative of political parties. Even when KPU hasn't succeed to announce the result of elections, Habibie himself taking control to announce the result and signed the elections winner as the president (Ali, 2013) The different with the last election is the freedom of the media. They were free to report on the activities of all parties (Bhakti, 2002). This were so different since Habibie release the freedom of pers by revoke the SIUP (Surat Izin Usaha Penerbitan) and freedom to express opinions due to the Law No. 9/1998 about the freedom to express opinion and how to demonstrate. Another step created by Habibie to democratize Indonesia was removing Angkatan Bersenjata Republik Indonesia (ABRI), The Indonesian Armed Force's dual function (dwifungsi) that intervene into Indonesia political system, it was also erasing military business that be one of demand of Indonesian people (McCulloch, 2003). In this conditions ABRI were separated with the

Police (POLRI) which in charge to secure public order, while TNI (Tentara Nasional Indonesia) The Indonesian National Army was to defending the country. Due to the erasing ABRI's dual function, the role of ABRI in political system was reduced gradually from 75 person in People's Representative Council (DPR) into 38 persons. Wiranto as the general of TNI stated that ABRI member will has two choices, to came back to barrack and focusing on National Defense or pension from military to started political career. With this political reform, military member was decreasing from People's Representative Council (DPR) until finally abolished.

Another reform that introduced by Habibie was the regional autonomy. Different from the New Order era with the over-centralism, the decentralization was supposed to give the wide-ranging power to the regional governments at the district, and the second tier of governments. Which means that decentralized systems make the central entities like Central Government play a lesser role in any dimensions, in this case Central Governments possess a smaller share of fiscal resources, grant more administrative autonomy, and/or cede a higher degree of responsibility for political functions (Schneider, 2003). Decentralization is intended to bring numerous improvements, and it is considered that decentralization can contribute to further democratization, more efficient public administration, to more effective development, and to good governance (Saito, 2001). Decentralization could benefit the nation state building since this policy is bringing more political stability by giving the local people what they need. Moreover, it provides training ground for citizen involvement and political leadership, both local and national (Smith, 1985). Through the Law No. 22/1999 on Political Decentralization and law No. 25/1999 on Fiscal Decentralization that explain about the political devolution of government authority, and the fiscal and revenue-raising powers, which also mean that the province, regency, and city were now political player in Indonesian political structure.

3. East Timor Independence

One of Habibie's controversial reform was allowing self-determination to people of East Timor. In order to resolve economic crisis in Indonesia, Habibie was found out that the problem about human rights issues that related to East Timor were always linked when negotiating with international economic institution. Human right violations that happen in East Timor were raised up by United Nations and anti-Indonesia nations (Makka, 2009). Due to the crisis and East Timor problems, Habibie was taking decision by giving choice to people of East Timor to determine their own fate by choosing for being a part of Indonesia with a special autonomy or break away from part of Indonesia. In 30 August 1999 was the day for East Timor people to determine their own future by voting. The results of the vote were announced in Dili and New York on 4 September 1999. Based on the result, 21.5% of East Timor people were choosing to stay with Indonesia, and the rest of 78.5% or around 344,580 people were rejecting the special autonomy that offered by Indonesia and determine to made their own independence. So, according to this result and New York treaties point 6 which said that if East Timor rejecting the special autonomy from Indonesia government so Indonesia must take a constitutional step to release East Timor with peace and honor. Indonesia government was appreciated their choice by releasing East Timor from the part of Indonesia through the Referendum. Habibie's decision to giving the referendum was dilemmatic. In Indonesian side were getting contradiction but in the other side, it could give a positive impact in international forum such as increasing Indonesia credibility as democratic nation. The reason

Habibie giving a referendum on East Timor was despite the international pressure about the human rights issues that also to gain international confidence as a part to escape the multi-dimensional crisis that occurred in Indonesia in 1998. This decision was also gain an impact to lifting international trust to Indonesia, that make Indonesia gain the international recognition as a democratic country that upholds human rights value.

Conclusion

The transitional regimes from the falls of Suharto in 1998 and continued by B.J Habibie to play a role during the transition from authoritarianism into democratic era. Habibie was only lead Indonesia for over 500 days, due to the short time of presidency Habibie were successfully place a democratic foundation for Indonesia. In the other side all of the reforming policies that made were got criticized from various side. From the beginning he was regarded as the legacy of Suharto to continue his status quo. But Habibie were proved it wrong, he had democratic spirit to reform Indonesia government with the experience he got. Under Habibie presidency we can said that he could reforming Indonesia's government system through the policies that created. One of successful key in reforming government was through the democratization. Democratization through the policies was the result of implementing democratic values that were upheld during his reign. Although Habibie was doubted to lead Indonesia during the transitional regimes, but he could break all of those doubt with his democratization. Through the democratization and decentralization could reform the government, which far from New Order centralized rule model. Just as expected by Indonesian people, Habibie could fulfill their demands to re-structuring the government to be more democratic. The policies that created such as the freedom of speech, freedom of pers were the start to opening democratic era. Followed by another policies in order to reforming Indonesia political system, through democratic transition, decentralization system, and the independence of East Timor. Even his policies regarded as controversial policy that could provoke pros and contras, but it was the new face of political system in Indonesia which contain democratic values.

Acknowledgement

The author wishes to acknowledge the extensive contributions of Dr. Siwach Sripokangkul to this article. The author also wishes to acknowledge the assistance of College of Local Administration, Khon Kaen University and Department of Government Science, Faculty of Social and Political Science, University of Muhammadiyah Malang, Indonesia.

References

Ali, F., & Fanani, A. F. (2013). Esai politik tentang Habibie: dari teknorasi ke demokrasi. Mizan.

Anderson Jr, R. D., Fish, M. S., Hanson, S. E., & Roeder, P. G. (2001). Postcommunism and the Theory of Democracy. Princeton University Press.

Anwar, D. F. (2010). The Habibie presidency: Catapulting towards reform. In Aspinall, E., & Fealy, G. (Eds.), Soeharto's new order and its legacy: essays in honour of Harold Crouch (Vol. 2) (pp. 99-117). ANU E Press.

Aspinall, E., van Klinken, G. A., & Feith, H. (Eds.). (2000). Titik tolak reformasi: hari-hari terakhir Presiden Soeharto. LKiS.

Bhakti, I. N. (2004). The transition to democracy in Indonesia: some outstanding problems. In Rolfe, J. (2004). The Asia-Pacific: a region in transition (pp. 195-206) Asia-Pacific Center for Security Studies Honolulu Hi.

Carnegie, P. J. (2008). Democratization and decentralization in post-Soeharto Indonesia: Understanding transition dynamics. Pacific Affairs, 81(4), 515-525.

Saito, F. (2001). Decentralization theories revisited: lessons from Uganda. Ryukoku RISS Bulletin, 31(3), 1-17.

Schedler, A. (1998). What is democratic consolidation?. Journal of democracy, 9(2), 91-107.

Schneider, A. (2003). Decentralization: Conceptualization and measurement. Studies in comparative international development, 38(3), 32-56.

Smith, B. C. (1985). Decentralization: the territorial dimension of the state. Taylor & Francis.

MacIntyre, A. (1992). Business and politics in Indonesia. Asian Studies Association of Australia.

Makka, A. M. (Ed.). (2009). Testimoni Untuk BJ Habibie. Ombak.

McCulloch, L. (2003). Trifungsi: The role of the Indonesian military in business. In The military as an economic actor (pp. 94-123). Palgrave Macmillan, London.

Wijaya, J. H., & Permatasari, I. A. (2018). Capaian Masa Pemerintahan Presiden BJ. Habibie dan Megawati di Indonesia. CAKRAWALA, 12(2), 196-207.

An Evolutionary Game Analysis on the Environmental Interest-Sharing in Lancang-Mekong River Basin.

Received: 31March 2020
Revised: 9 May 2020
Accepted: 19 May 2020

Komonchanh Phetasa[1] and Zhang Yang[2]
[1]Doctoral Student of the Business School of Hohai University
[2]Lecturer from the Faculty of Business School Hohai University, Nanjing People's Republic of Chaina
Corresponding Author E-mail: Komon128@hotmail.com

Abstract

As the essential content of the environmental interest community of the Lancang-Mekong River Basin, the environmental interest-sharing is related to the long-term stable development of the entire basin. The integration of water resources in the basin and the externalities of resources jointly determine that the countries in the basin must protect the ecological environment together. Therefore, the establishment of a reasonable river-basin environmental interest-sharing (Protection-Compensation) model turns to an urgent problem. Based on the game scenarios of the upstream and downstream countries in the Lancang-Mekong River Basin, this study establishes an evolutionary game theory model, which indicates that the countries in the basin cannot achieve optimal stability (Protection-Compensation) solely on their own, and must introduce the supervisory factors of the upper-level supervisory department. On this basis, this study introduces the economic penalty factors of the upper-level authorities and uses the evolutionary game method to analyze the characteristics and results of the ecological compensation of the river basin. The results show that: the sharing of environmental interests in the basin requires appropriate intervention by the upper-level authorities. The key is to ensure that the economic penalties for misconduct in the basin are threatening, the benefits of protecting the environment in the upstream countries are maximized, and the ecological compensation of the downstream countries is reasonably small.

Keywords: Environmental Benefit Sharing, Evolutionary Game Model, Lancang-Mekong River Basin

Introduction

With the development and development of the environmental interest community in the Lancang-Mekong River Basin, the ecological environment protection of the basin has received more and more attention. However, due to the environmental benefits of public goods, the use of ecological resources by countries in the basin will cause imbalances in marginal costs (Pires, 2004). The community of river basin environmental interest is to eliminate economic and environmental externalities (including positive externalities and negative externalities) through mechanisms. As an essential part of the environmental benefit-sharing mechanism, the watershed environmental benefit-sharing mechanism is gradually receiving attention. The core of the environmental benefit-sharing mechanism is how to solve the externalities of the economy and the environment, that is, the government should subsidize the positive external influence, and impose a fine on the negative external influence, thereby improving the environmental benefits of the countries in the basin. The determination of benefit sharing standards has always been a core issue in environmental benefit sharing research. At present, the model of river basin environmental benefit-sharing consists of two modes: “upstream benefit downstream loss” and “downstream benefit

upstream loss"(Lee et al., 2017; McIntyre, 2015). compensation subject (beneficiary and destroyer) and compensation object (protector and benefit damage). Among them, there is a mutual game between the compensation standards, which results in a variety of compensation standard accounting methods (Cuperus et al., 1999; Guo et al., 2000; Villarroya & Puig, 2010). Based on relevant research, this study takes the benefit sharing of the watershed environment as the research object, and further expands the established evolutionary game model of river basin environmental benefit through the setting of game scenarios in upstream and downstream countries, and introduces the constraint mechanism of the superior supervisory authority. Meanwhile, we take the Mekong River Basin as an example of empirical analysis, and obtain the scope of the penalty for the optimal environmental protection (Protection-Compensation) strategy.

Review

1. The Evolutionary Game Model under Unconstrained Mechanism

The purpose of the game analysis is to achieve an ideal stable equilibrium by establishing appropriate incentives and rules. The traditional game theory functions on the assumption of complete rationality, which has strict requirements in terms of rational consciousness, analytical reasoning ability, recognition judgment ability, and specific behavior ability, that is, it can always act according to the optimal strategy set by the mechanism(Myerson, 2013). Compared with the traditional game theory, the evolutionary game theory relaxes the assumptions and belongs to bounded rationality (Frey, 2010; Friedman, 1998). Therefore, the bounded rationality of evolutionary game theory is closer to reality, mainly studying the process of policy adjustment, trend, and its local stability in the process of the long-term repeated game. In the study of river basin ecological compensation, upstream and downstream local governments cannot agree on the compensation standard and compensation form simultaneously. Instead, they can continuously select and adjust strategies in the game process and finally find the optimal strategy. Therefore, this study applies the evolutionary game model to study the environmental benefit sharing problem in the basin countries.

1.1 Scenario Setting of the Evolution Game: After considering the situation of the Mekong River Basin, we propose that the model of environmental benefit sharing belongs to the "downstream benefit upstream loss" mode. There are two primary stakeholders in the setting of the evolutionary game scenario: upstream and downstream.

1) In the upstream countries relative to the downstream countries, the quality of the river water quality in the basin is relatively less affected by the production and living conditions of the people than the downstream countries, and the available water resources have an advantage in both quality and quantity. Therefore, in economic development, the upstream countries sacrifice the natural environment and sustainable development ability to take a relatively large economic development and quickly damage the environmental interest of other countries in their basin. Although the benefits of watershed ecological environment protection are relatively high, compared with the economic benefits lost in ecological environment protection, downstream governments have a relatively low preference for the improvement of the watershed ecological environment, so they usually do not actively purchase environmental protection products. The upstream government is the interest of all stakeholders in the

upstream country, and the strategy chosen in the process of implementing ecological, environmental protection is to protect or not protect.

2) Compared with the upstream countries, the social, economic and water quality of the downstream countries are more closely related to each other. The water quality and quantity of water are usually affected to some extent by the upstream countries. Therefore, the downstream countries' demands for improvement of the environment in the basin are relatively higher than the upstream countries, they are more willing to pay for environmental protection products to a certain extent, and have a higher preference for the improvement of the ecological environment of the river basin. The local governments of downstream countries represent the interest of all stakeholders in the downstream countries. The strategy chosen in the process of implementing ecological, environmental protection is compensation or non-compensation.

3) The upstream and downstream governments each pursue the maximization of the environmental benefits of their watersheds, and the optimal strategies mutually accepted by the protection-compensation strategy.

1.2 Evolutionary Game Payment Matrix: Based on the above assumption, we construct the watershed environmental interest-sharing game payment matrix of "downstream benefit upstream loss" model. I represents the opportunity cost of the upstream country to protect the ecological environment, while c represents the monetary compensation from the downstream country. $b_0$represents the benefits of the upstream country due to its environmental protection. $b_1$represents the downstream country's total benefits obtained when the upstream country protect environment, while $b_2$represents the downstream country's total benefits obtained when the upstream country does not protect environment. The benefits matrix for the upstream and downstream country is shown in Table 1

Table 1 Benefits matrix for the upstream and downstream country

Upstream country	**Downstream country**	
	Compensation	**No compensation**
Protection	(b_0+c-I, b_1-c)	(b_0-I,b_1)
No protection	(I+c-b_0, b_2-c)	(I-b_0,b_2)

1.3 Stable Strategy Analysis: Assuming $P_1$the proportion of environmental protection in the upstream of the basin, the proportion of the upstream country that does not protect the environment is 1-P_1. When P_1 is 1, the upstream country chooses to protect the ecological environment completely; when P_1 is 0, the upstream government chooses not to protect the environment at all. P_2represents the proportion that the downstream government fully compensates, 1-P_2 represents the proportion of non-compensation. When P_2 is 1, the downstream country chooses the full compensation strategy. When P_2 is 0, the downstream country chooses not to compensate at all. The expected return of the upstream country for environmental protection is R_1', while the expected return of not protecting is R_1''.The average return of the upstream country is$\overline{R_1}$. Then there areformulas as follows:

R_1'= P_2(b_0+c - I) + (1-P_2)(b_0-I)

$$R_1'' = P_2(\text{I} + \text{c} - b_0) + (1-P_2)(\text{I} - b_0)$$

$$\overline{R_1} = P_1 R_1' + (1\text{-}P_1) R_1''$$

The replication dynamic equation of the upstream country adopting the protection strategy is:

$$F_{(P_1)} = \frac{d_{P_1}}{d_t} = P_1(R_1' - \overline{R_1}) = P_1(1\text{-}P_1)(2b_0 - 2l)$$

Similarly, The expected return from the downstream country for compensation is R_2'while the expected return of not compensation is R_2''. The average return of the downstream country is$\overline{R_2}$.Then there are formulas as follows:

$$R_2' = P_1(b_1\text{-}c) + (1\text{-}P_1)(b_2\text{-}c)$$

$$R_2'' = P_1 b_1 + (1\text{-}P_1) b_2$$

$$\overline{R_2} = P_2 R_2' + (1\text{-}P_2) R_2''$$

The replication dynamic equation of the downstream country adopting the protection strategy is:

$$F_{(P_2)} = \frac{d_{P_2}}{d_t} = P_2(R_2' - \overline{R_2}) = P_2(1\text{-}P_2)(\text{-}c)$$

The equations (7) and (8) constitute the dynamic replication system of the game. According to Friedman, the analysis of local equilibrium point stability of the Jacobian matrix could examine the steady status of this game system(Donat & Mulet, 2010; Friedman, 1998). To test the stability of the equilibrium point in the dynamic group system, the Jacobian matrix consists of the equation (7) and (8) is:

$$J = \begin{bmatrix} \frac{\partial F_{(P_1)}}{\partial P_1} & \frac{\partial F_{(P_1)}}{\partial P_2} \\ \frac{\partial F_{(P_2)}}{\partial P_1} & \frac{\partial F_{(P_2)}}{\partial P_2} \end{bmatrix}$$

The determinant is,

$$\det. J = \frac{\partial F_{(P_1)}}{\partial P_1}\frac{\partial F_{(P_1)}}{\partial P_2} - \frac{\partial F_{(P_2)}}{\partial P_1}\frac{\partial F_{(P_2)}}{\partial P_2}$$

The matrix trace is,

$$\text{tr. } J = \frac{\partial F_{(P_1)}}{\partial P_1} - \frac{\partial F_{(P_2)}}{\partial P_2}$$

According to Friedman, if the strategy (x, y) is in stable equilibrium, then the det. J> 0, tr. J< 0. If the optimal strategy (protection - Compensation) is stable, then substitute (P_1=1, P_2=1) should meet

$$\begin{cases} det.J = (2l - 2b_0)c > 0 \\ tr.J = 2l - 2b_0 + c < 0 \end{cases}$$

Since c> 0, givendet. J> 0, we can get $l - b_0 > 0$, then tr. J> 0, which means the equation set has no solution. Therefore, it is impossible to achieve an optimal stable equilibrium (Protection-Compensation) strategy by relying solely on the independent choice between upstream and downstream countries. Therefore, it is necessary to establish the constraint mechanism to ensure the effective implementation

of the river basin environmental benefit-sharing mechanism.

2. The Evolutionary Game Model under Constrained Mechanism

2.1 Evolutionary Game Payment Matrix under Constrained Mechanism: Based on the above model, we introduce a constraint mechanism, that is, an upper-level authority would supervise the countries in the river basin. The constraint mechanism is: If the upstream country protects the ecological environment and the downstream country does not compensate, the downstream government will be punished in monetary; if the downstream area carries out ecological compensation and the upstream regional government does not protect the environment, the upstream government will be punished in monetary. If the constraint mechanism of the upper-level authority sets correctly, then the upstream and downstream Congress will restrict their behaviors. If the upstream country does not protect the ecological environment and the downstream country undertakes ecological compensation, or the upstream country protects the environment while the downstream country does not conduct ecological compensation, the economic penalty for misconducted government is Q. In this case, the benefits matrix for the river basin countries shows in Table 2

Table 2 Benefits matrix for the river-basin countries with constraint mechanism

Upstream country	Downstream country	
	Compensation	No compensation
Protection	(b_0+c - I, b_1-c)	(b_0-I,b_1- Q)
No protection	(I+ c -b_0-Q, b_2-c)	(I -b_0,b_2)

2.2 Analysis of the Stable Strategy under Constrained Mechanism: In this case, the replication dynamic equation of the upstream country adopting the protection strategy is

$$F'_{(P_1)} = \frac{d_{P_1}}{d_t} = P_1(R'_1 - \overline{R_1}) = P_1(1-P_1)(P_2Q+2b_0 - 2I)$$

The solution for $F'_{(P_1)}$=0 is P_1= 1 and P_1= 0. $F'_{(P_1)}$= (1-2P_1) (P_2Q+2b_0- 2I), when $P_2 > \frac{2I-2b_0}{Q}$, $F'_{(1)} < 0$, which means the protection of upstream country would reach the stable status. When the amount of economic punishment Q is enough, and the proportion of ecological compensation from the downstream country is reasonable, the condition of $P_2 > \frac{2I-2b_0}{Q}$ is easier to satisfy, and the environmental protection of upstream country would be more like to achievestable status.

In this case, the replication dynamic equation of the downstream country adopting the compensation strategy is

$$F'_{(P_2)} = \frac{d_{P_2}}{d_t} = P_2(R'_2 - \overline{R_2}) = P_2(1-P_2)(P_1Q - c)$$

Similarly, $F'_{(P_2)}$= (1-2P_2)($P_1Q - c$). When the amount of economic punishment Q is enough, and the proportion of environmental protection from the upstream country is reasonable, the condition of $P_1 > \frac{C}{Q}$ is easier to satisfy, and the compensation strategy of downstream country would be more like to achievestable status.

Assume $\frac{d_{P_1}}{d_t}$= 0, then P_1= 0 or P_1= 1, $P'_2 = \frac{2I-2b_0}{Q}$. Assume $\frac{d_{P_2}}{d_t}$= 0, then P_2= 0 or P_2= 1, $P'_1 = \frac{c}{Q}$. Therefore, the whole game system has 5 equilibrium points: O(0,0), A(0,1), B(1,0), C(1,1), D($\frac{c}{Q}$, $\frac{2I-2b_0}{Q}$).

After introducing the economic punishment Q, the Jacobian matrix is,

$$J = \begin{bmatrix} (1-2P_1)(P_2Q + 2b_0 - 2l) & QP_1(1-P_1) \\ QP_2(1-P_2) & (1-2P_2)(P_1Q - c) \end{bmatrix}$$

Then the determinant is

$$det.J = (1-2P_1)(P_2Q + 2b_0 - 2l)(1-2P_2)(P_1Q - c) + QP_2(1-P_2)QP_1(1-P_1)$$

The trace is

$$tr.J = (1-2P_1)(P_2Q + 2b_0 - 2l) + (1-2P_2)(P_1Q - c)$$

Substituting the coordinate values of each equilibrium point into Equations 16 and 17, thenobtain the determinant values and traces of the Jacobian matrix at the five equilibrium points (table 3)

Table 3 Determinant values and traces of the Jacobian matrix under constraint mechanism

Equilibrium point	$det.J$	$tr.J$
$P_1 = 0, P_2 = 0$	$-c(b_0 - l)$	$-c+b_0 - l$
$P_1 = 0, P_2 = 1$	$c(Q + 2b_0 - 2l)$	$c+Q + 2b_0 - 2l$
$P_1 = 1, P_2 = 0$	$(2l-2b_0)(Q - c)$	$2l-2b_0+ Q - c$
$P_1 = 1, P_2 = 1$	$(Q + 2b_0 - 2l)(Q - c)$	$-2Q-2b_0 + 2l- c$
$P_1 = P_1', P_2 = P_2'$	$c(2l-2b_0)(1-\frac{2l-2b_0}{Q})(1-\frac{c}{Q})$	0

As table 3 shows, expect the equilibrium point O $(P_1 = 0, P_2 = 0)$, the stability status of other equilibrium points significantly depend on the value of economic punishment$Q$. Although the equilibrium point A could achieve stable status, the scenario of "no protection, no compensation" does not fit the purpose of river basin environmental interest-sharing. To realize the situation of "upstream protection, downstream compensation" in point C $(P_1 = 1, P_2 = 1)$, we need to ensure that

$$\begin{cases} det.J(1,1) = (Q + 2b_0 - 2l)(Q - c) > 0 \\ tr.J(1,1) = 2Q + 2b_0 - 2l - c > 0 \end{cases}$$

After solving the equation set, obtaining the range of punishment Qis,

$$\begin{cases} Q > 2l - 2b_0 \\ Q > c \end{cases}$$

$2l - 2b_0$represents the net loss of the upstream country due to the environment protection, which is calculated by the opportunity cost method; c can be regarded as the amount of ecological compensation that the downstream country willing to pay. Based on the equation set (19), the penalty amount Q must be greater than both c and $2l - 2b_0$.Substitute the solution of equation set (19) into table 3, then we acquire the stability of all the equilibrium points under constraint mechanism, which shows in table 4

Table 4 Stability analysis of equilibrium points under constraint mechanism

Equilibrium point	$det.J$Symbol	$tr.J$Symbol	Stability
$P_1 = 0, P_2 = 0$	+	−	ESS
$P_1 = 0, P_2 = 1$	+	−	unstable
$P_1 = 1, P_2 = 0$	−	+	unstable

$P_1 = 1, P_2 = 1$	+		–	ESS
$P_1 = P_1', P_2 = P_2'$	+	0		saddle point

As table 4 shows, in the case that economic punishment Qis larger than $2l - 2b_0$and c, there are two equilibrium points reach the stable status, which are point O (0, 0) and point C (1, 1). In the constraint mechanism, the principle of environmental interest-sharing would be guaranteed by economic punishment. When the upstream country does not protect the environment and the downstream country compensates, the upstream country would be punished; when the upstream country protects the environment and the downstream country does not compensate, the downstream country would be punished. The steady state of the equilibrium point is reached only when the upstream and downstream countries simultaneously protect and compensate (1, 1) or simultaneously not protect and not compensate (0, 0) However, the latter would hugely damage the natural environment and ecology, which is contrary to the principle of the Lancang-Mekong environmental community. The unique expected stable equilibrium is that the upstream country protects the environment while the downstream country compensating for the protection.

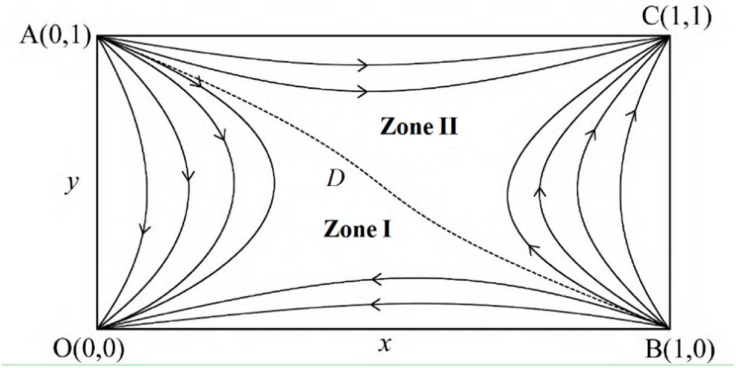

Figure 1 Dynamic evolution phase under constraint mechanism

As figure 1 shows, the curve connected by the saddle point D (P_1', P_2'), A(0,1) and B(1,0) is the critical line for the system to converge on different strategies. When the initial values P_1' and P_2' are in different regions, the system will converge to different stable points. When the initial value locates at zone I, the system will converge to the point O (0, 0); when the initial value locates at zone II, the system will converge to the point C (1, 1). The value of l, b_0,Qand cwill jointly determine the position of the saddle point D, and thereby the area of zone I and zone II.

$$\begin{cases} P_1' = \dfrac{c}{Q} \\ P_2' = \dfrac{2l - 2b_0}{Q} \end{cases}$$

Equation (20) shows the calculate method of $P_1'$and P_2', the smaller the two values are, the larger the zone II is. To ensure the evolution of the game between the upstream and downstream countries converges to point C, the area of zone II should be large enough. Therefore, the value of economic punishment Qshould be as large as possible while the value of cand l-b_0 should be as little as possible. Further, the opportunity cost of the upstream country to protect the ecological environment $l$should be

as little as possible while the benefits of the upstream country due to its environmental protection b_0 should be as large as possible.

Conclusion

To realize the environmental interest-sharing in the Lancang-Mekong River Basin, this study analyzes protection-compensation game of the ecological environment between the basin countries and draws three major conclusions. First, without the constraint mechanism, it is impossible to obtain the best solution solely based on the upstream and downstream countries to play the game. Only through the punishment measures of the upper-level authorities can achieve the stability of optimal scenario "upstream country protects, downstream country compensates". In the future, an upper-level river-basin wide should be established. Laws and regulations should be enacted while strengthening supervision and law enforcement, and economic penalties should be imposed according to the law in the case of "no upstream country protection, downstream country compensation" and "upstream country protection, downstream countries do not compensate". At the same time, it is necessary to ensure that the amount of economic punishment is sufficient to promote the evolution of the game in the basin countries to the optimal situation. Second, although both upstream and downstream countries have significant influences on the evolution of the environmental interest-sharing game, due to its particular geographical location, upstream countries need to be considered more on the influencing factors. Policymakers should consider not only the opportunity cost of the upstream country in protecting the ecological environment but also the benefits of the upstream country due to its environmental protection. Therefore, it is necessary to issue incentives and preferential policies to the upstream countries to protect the watershed environment through the upper-level authorities, to improve the long-term interests of the upstream countries to protect the watershed environment. Final, based on the results of the model analysis, in order to ensure the optimal outcome of the game evolution, the ecological compensation of the downstream countries should be made as small as possible. Therefore, when setting compensation standards, it is necessary to comprehensively calculate the actual losses and returns of upstream and downstream countries. On this basis, the legitimate interests of both parties in the game and the long-term stability of the environmental interest-sharing in the Lancang-Mekong river basin could be guaranteed.

Acknowledgement

We specially acknowledge the research fund from National Social Science Foundation (16ZDA046).

References

Cuperus, R., Canters, K. J., de Haes, H. A. U., & Friedman, D. S. (1999). Guidelines for ecological compensation associated with highways. Biological Conservation, 90(1), 41-51.

Donat, R., & Mulet, P. (2010). A secular equation for the Jacobian matrix of certain multispecies kinematic flow models. Numerical Methods for Partial Differential Equations: An International Journal, 26(1), 159-175.

Frey, E. (2010). Evolutionary game theory: Theoretical concepts and applications to microbial communities. Physica A: Statistical Mechanics and its Applications, 389(20), 4265-4298.

Friedman, D. (1998). On economic applications of evolutionary game theory. Journal of evolutionary economics, 8(1), 15-43.

Guo, Z., Xiao, X., & Li, D. (2000). An assessment of ecosystem services: water flow regulation and hydroelectric power production. Ecological Applications, 10(3), 925-936.

Lee, S., Nguyen, T., Kim, H., Koellner, T., & Shin, H.-J. (2017). Do consumers of environmentally friendly farming products in downstream areas have a WTP for water quality protection in upstream areas?. Water, 9(7), 511.

McIntyre, O. (2015). Benefit-sharing and upstream/downstream cooperation for ecological protection of transboundary waters: opportunities for China as an upstream state. Water International, 40(1), 48-70.

Myerson, R. B. (2013). Game theory. Harvard university press.

Pires, M. (2004). Watershed protection for a world city: the case of New York. Land Use Policy, 21(2), 161-175.

Villarroya, A., & Puig, J. (2010). Ecological compensation and environmental impact assessment in Spain. Environmental impact assessment review, 30(6), 357-362.

Risk management of the International Cooperation Project with Looking Forwards and Looking Backwards Perspectives.

Received: 30 March 2020
Revised: 29 April 2020
Accepted: 21 May 2020

Phoummasack Rithikone[1] and Huang Dechun[2]
[1]Doctoral Student of the Business School of Hohai University
[2]Lecturer from the Faculty of Business School Hohai University, Nanjing People's Republic of Chaina
Corresponding Author E-mail: Rithikone@Gmail.com

Abstract

The concept of international cooperation is receiving widespread attention from the implementation of the "Belt and Road Initiative" project. This International cooperation project is faced with many risks in the process of construction and making operation decisions. This article summarized concepts and motivations of international cooperation, production capacity, and opportunity and challenge of the'One Belt One Road'project.The researchers also sort related studies about risk management of international cooperation from three perspectives, namely risk identification, risk assessment, and risk responses. The present study alsoindicated a defect in the literature for future research.

Keyword: International Cooperation Project, Risk Management, The Belt and Road Initiative

Introduction

When Li Keqiang visited Kazakhstan in 2014, he proposed the concept of the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) for the first time. Not only was the international production cooperation promotion a critical measure that recognized international beneficial cooperation in the BRI network, but it was also an urgent requirement for China. In 2015, The Chinese government explained the need for international cooperation between China and other countries in the form of an official document, along with basic principles to lead companies to the global level. However, this project might be faced with political, economic, environmental and social risks. For example, poor water system management at the hydropower station in Columbia, suspension of Malaysia's East Coast Railway project due to changes in the political situation, and cancellation ofMamamah International Airport in Sierra Leone because the new president considered the project as a costly expenditure. As mentioned before, the risk management of an international cooperation project is crucial in practice. Risk management must be implemented in advance of, during, and after the project. That is to say, the related countries need to manage risks and offer a risk response plan throughout the project's duration. This article firstly arranged concepts and motivation of the international cooperation and later, summarized opportunities and challenges of the international cooperation under the project "One-Belt One Road". Besides, the researchers sorted related studies about risk management of international cooperation from three perspectives, namely risk identification, risk assessment, and risk responses. Lastly, the researchers also indicated a defect in the literature for future research.

Review

1. International production cooperation

1.1 International Capacity The concept of international cooperation is complicated and has not become an academic notion related to trade, investment, financial cooperation, multinational-resources development, labor cooperation, and technology transfer (Jianping, 2018). Li Keqiang recommended cooperative countries that they should develop equipment capacity, technology, and infrastructure to achieve the standard of industrial economics. Yuan Limei (2016) defined international cooperation as a company that focuses on the needs of international markets using industry advantage and local capital to cooperate with foreign organizations and it can be used to conduct business activities in various ways. International cooperation is the most effective way to solve problems.Not only does the strategy of China digest capacity, but it is also an integral part of Chinese participation in the globalization era (Pin, 2015; Bin et al, 2019). The international production cooperation is a result of high-level integration of international industrial transfers and foreign direct investment and is a new form of a partnership with an international supplement. International cooperation is not just a novel notion but is involved in many trade theories and international investments. However, in the new era, especially in the context of the "One Belt One Road" initiative, the importance of international cooperation is "Cooperation". The so-called Cooperation is not a mere export or import of goods, production capabilities, and international trade, but the key is to explore comparative advantages of trading partners, which results in a relatively comprehensive industrial system (Yuhong, 2015). Zhang Hong and Liang Song (2015) examined the international cooperation model using the symbiosis theory and found that a symbiotic played a crucial role in international production cooperation. That is, the symbiosis model was able to point out the reason for the international cooperation on the legal side and the symbiotic can promote a symbiosis format design concerning international cooperation. It also promotedcommon interests on both sides andwas a new economic cooperation method that combined international trade, investment and industrial transfers (Jianshe, 2019).

1.2 Motivation for the international cooperation project Coping with the pressure from industrial restructuring and global and Chinese economic structure has forced China to urgently change an economic development form. Due to internal and external pressures, China, thus, proposed international cooperation which became an inevitable alternative (Xiaoyu, 2016). The motivations of the international cooperation were those countries want to maintain a steady economic growth rate, change the economic and organizational growth patterns, learn about advanced international technology, and solve the exceeding capacity in the domestic market and Improve their economy to reach the global standard (Limei, 2016; Yongqing, 2019). An Xiaoming (2016) believed that International cooperation was a high-quality approach which can be transported abroad and linked to the demand of international markets. This method can maintain and expand the international market and maintain the advantages of the Chinese industry in the international market. International cooperation can also strengthen each other's political sentiment between China and other countries and fostered the right to speak internationally. To date, international production cooperation is an inevitable requirement for the expansion and development of the Chinese industry. This includes China's economic changes and is the only way to reach a higher level.

2. The literature on the 'Belt and Road' initiatives

With the transformation of the World trade model and a gradual progression of the foreign investment model, China has offered the concept of the One Belt One Road initiative and international cooperation as well. Currently, Chinese economies are facing two issues, i.e., overcoming excess capacity and cracking. International cooperation does not only increase efficiency and alleviate external negative effects of inflation in China, but also the economic growth. On the contrary, the country's decentralization will support the country's economic and geographic evolution and also optimize domestic energy distribution (Fuxiang, 2017).

2.1 The 'Belt and Road' initiative from three perspectives: According to related studies on the 'Belt and Road' initiative, mostly, three perspectives were used to discuss this initiative: The Global Value Chain (GVC), industrial transfer, and open and integrated view based on regional cooperation. From the Global Value Chain view, China is embedded in the Global Value Chain for a long time through links, processing, and production in a range of three-step overlays. Its economic growth lacks external energy and industrial systems, making the country face minimum development under the 'One Belt One Road' project. China's connection in infrastructure construction areas such as highway rail, telecommunications, and energy pipes do not promote the integration of the Middle East and Central Asia into the Global Value Chain (Lihong, 2015). From the industrial transfer perspective, the international industrial transfer is a common law for developed countries to solve capacity problems over international trade or international investments. There are two types of international industrial transfer models: A comparative industrial transfer, and unstructured industrial transfer models (Xianfei and Pei, 2019). China's production cooperation laws governing the international industrial transfer is different from that of United States and Japan which focus on the diversity of industry and region selection (Mei, 2016). It is said that production capacity transfer and cooperation of China can reduce production costs, cost of handling and sales costs, and have high performance (Longzheng, 2018). Last but not least, from the open and integrated view based on regional cooperation, the market-driven development is a future choice for the Asia-Pacific region development because it meets the demand of Asian development (Bin, 2016; Jinye, 2019). Wang Changming (2018) found that Its nature was significantly different from international direct investment in collaboration mechanisms, as well as strengthening their sustainability.

2.2 Opportunities and Challenges: Many Chinese researchers believed that international cooperation promotion under the 'One Belt One Road' project is highly practical. It is a plan offered by China for the World economic supervision in the globalization era (Xianliang, 2015; Hejin, 2018)

1) Opportunities to develop international cooperation Promoting international cooperation will improve Chinese production capacity andluengfix a bottle of bottlenecks that China has always faced (Liangdeng, 2016). With this partnership, it helps to enhance the productive capacity of each country, which enhances the country's potential for trade and investment (Wenzhong, 2018). Changing the economic development structure helps to upgrade the position of the Global Value Chain; and, the international cultural exchanges pose a cultural integration (Yan, 2019). It can be concluded that international cooperation is promoting international cooperation across the world started from regional development and create a wealthier community of all humans (Xuedong, 2015). In terms of industrial cooperation and trade development according to the 'Belt and Road' initiative, China has been

strengthening bilateral or multilateral cooperation which promotes the economic development of all parties involved effectively (Leung, 2011; Odgaard, 2014). The relationship between China and Central Asia, Southeast Asia, Europe, and Africa strengthen each other's confidence to improve the connection between China and various parts of the world and facilitate international cooperation (Wilson, 2012; John,2017; Pardo,2018; Asongu, 2013). The ' Belt and Road ' initiative has become a more productive platform for exchange and cooperation between China and the United States and other countries which will strengthen the influence of China on the world (Colin, 2019).

2) Challenges in the international cooperation project China faces many challenges in cooperation with other countries. Firstly, to develop a long-term country that is not consistent with the concept 'One Belt, One Road' and the political risks, which contribute to a huge difference in the rules and regulations relating to international cooperation. Secondly, the production capacity cooperation is also facing social risks, especially cultural differences. This may lead to uncertainty in international cooperation (Deyu and Suwen, 2016). Thirdly, the economic risk of various countries. The level of development of some countries is quite low. The ability to resist volatility in international monetary markets is vulnerable and economically risky to be smashed from internal and external sources (Jianping, 2018). Fourthly, an environmental issue that could be caused by international cooperation (Benli, 2015). and, the last is political reasons that obstruct international cooperation (Liu Yong, Huang Ziheng, Du Shuai, 2018).

3) Lan-Mei cooperation under the 'One Belt One Road' project Lancang-Mekong cooperation is the gateway to the south and the economic path of the project One Belt One Road, a subregion cooperation mechanism established by China to associate the relationship between Myanmar, Thailand, Laos, Cambodia, and Vietnam. Economic cooperation, trade, and investment are highly correlated with promoting international cooperation between China and the countries along the Mekong rivers, all five countries that have been managed in the international cooperation form in both single and double axes (Xianlong, 2019; Guangsheng, 2019). To date, the number of studies related to the cooperation of China and countries along the Mekong river is quite small, and most have studied the conditions and opportunities of the Lanna cooperation. Bin et al. (2019) built an assessment tool to assess the competitiveness of a comprehensive industry of six countries in the Mekong river and Lanzhou city; then, it studied the useful industry in these five countries along the Mekong rivers. The manufacturing industry in these five countries is highly competitive in the main product sector. Chunmeng (2017) qualitatively analyzed the development and limitation of cooperation in the production of China and these countries and pointed out that China should focus on the productivity needs of these countries and strengthen their needs such as the four-angle strategy of Cambodia and Laos by changing countries that do not have an exit to the sea.

3. Studies on risks in identifying the international cooperation project

3.1 Risks in the international cooperation project: The risk identification of productive cooperation project is an important step because the risk of a project refers to the uncertainty of loss that may be caused by certain factors or events. Such identifications can be conducted by making a risk grid and prepare the prerequisites for risk management (Jingjun, 2019). Selecting a risk clearing structure allows for a comprehensive and systematic analysis of risk factors (Xiao, 2018). There are three types of studies

related to the risk classification of international engineering projects as follows: Risks classification by sources and features. Bing (1999) divides risks according to the group format of international engineering projects into three types of risks: internal risks, project risks, and external risks. He analyzed the changes in these three risks throughout a project. Chua (2003) said the risk of international engineering projects in East Asia was divided into 6 types: political risk, economic risk, legal risks, contractual risks, standard-different risks, and cultural-different risks.

Risks classification by level. Dikmen (2006) considered macro and market-level risk factors and create a global engineering risk assessment model. Shen et al. (2001) classified risks of Chinese engineering in the form of international cooperation, which was financial, legal, management, market, policy, political, and technical risks. The 82 key risk factors were divided into four categories: commercial trade risk, national risk, project risk, and operational risk. The risks can also be divided into 14 categories, including the business plan risk (Tiendung, Caldas, Gibson, &Thole, 2008). The main risk factors of international cooperation projects were different. However, the incentive and the basis of the risk were the same. The source of risk can be divided into three aspects: the uncertainty of international factors, the challenge of country factor, and the challenges of domestic factors (Xiaofei, 2018).

1) The uncertainty of international environments An increasing uncertainty of the international environment, political power, and political transformation have increased the complexity of international cooperation projects (Tianjian, 2019). The uncertainty of international cooperation projects and political and diplomatic challenges increasedseverely. The bias of the media in some countries in Europe, America and China made some countries receivemisleading informationthatwas not conducive to the development of China's international cooperation project(Jianping, 2018) Amidst the backdrop of the global economic crisis and trade negotiations between China–the United States, the overall economic environment was not in a good situation. The economic crisis and economic development in Europe and America have applied a quantitative policy which led to increased global liquidity. Nowadays, a global demand, especially in developed countries, is insufficient and this trend is likely to continue (Yan, 2019).

2) The challenges of the host countries International cooperation is often associated with many countries. They have different national policies and have different attitudes (Yan, 2019). In terms of economic factors, the capacity cooperation associated with cross-border trade requires different currency conversion and requires a lot of money to trade. In terms of social factors, the social security situation of host countries is different based on the non-effective social security conditions which contribute to the operational barriers and causes the project to be interrupted (Chenbin, 2019). In terms of cultural factors, there are different cultural practices and rules and regulations of the China company which does not suit the cultural practices of the host countries (Lili, 2019).

3) The challenges from internal factors The international production cooperation may adversely impact the cheap labor and resources of the home country. With relatively low production costs, a similar Chinese product is exported by the local market. When the cost of manufacturing is low, the products will be sold.This increases the pressure of competition from many companies in the region (Huijun, 2018). Today, China promotes the international cooperation project seriously and supports policies in finance, taxes, and collaboration forms, contributing to the reduction in local and regional

surplus capacity. However, a non-local competition of international cooperation projects will cause internal friction.

3.2 The risk assessment of the international cooperation project: The risk assessment of the international cooperation project is a qualitative method to analyze risks by relying on the experts' experiences and subjective decisions (Huijun, 2018). Due to the uncertainty and complexity of the project, it is necessary to have an expert opinion on the risk assessment. The difference in the recognition of risks and cultures of different experts will affect the risk decision. The risk assessment method for international cooperation projects is used together with the process of analysis of Jiabao (2019), comprehensive coverage estimates of Kunand Jinan (2014), a fuzzy-logic decision, and an empirical reason provision of Jiang Jiang, Li Xuan, Xing Lining, and Chen Yingwu (2013) For example, Zayed (2008) divided the risk factors of highway projects into macro and micro-level risks by using the hierarchical process of analysis to assess risk and uncertainty in highway projects. This method was used to identify the project's real-time risk and enabled contractors to make the decision. Besides, Iyer (2010) also used the interpretation structure model to create a hierarchical structure of risk factors for the PPP project and to interact with different risks. In 2017, Dandage used MICMAC analysis to analyze the momentum and relationship between various risk factors and found that there was an extravagant expense cost, delay in the construction period, and delay in closure of financing.

3.3 Risk-Response measures for international cooperation projects:

1) Decision making on economic risks Today, China's international cooperation has now joined in the macro form under the 'One Belt One Road' project and the Lan-Mei cooperation, but they cannot cover a variety of current financial patterns. In some cases, insufficient funds have a huge impact on several projects. Therefore, it is important to figure out the current production capacity (Shipeng, 2018). Under the risk control, international cooperation should build certain innovations in the form of financing projects. It is to increase the attraction of credit and loan insurance, and other types of small and medium-sized enterprises. In the innovation cooperation, it is possible to integrate private capital into a fully social fund and provide financial support which is consistent with the infrastructure construction of a country participating in the Belt and Road initiative project (Jianshe, 2019). Each country needs to build a multilateral financial risk protection system due to the different international circumstances of each country. Firstly, It is necessary to test the risk coefficient of various countries participating in the project and including the economic risk and systematic risk of the participating countries (Yong, 2018). The Government must be committed to achieving multilateral agreements with countries to protect the multilateral financial risks continuously. Secondly, it is necessary to build and improve the flow supervision mechanisms of the countries participating throughout the route and provide the key role of the government in assessing the investment of participated countries (Xiaohua, 2019).

2) Responses to political risks Governments should promote the signing of the bilateral investment treaty in international cooperation. In the capacity cooperation section, it was necessary to strengthen the audit and assess the political environmental risk of an organization. Signing the investment treaty on both sides to effectively protect the legitimate interests of foreign investors. Signing the agreement can promote economic cooperation and the political friendliness relationship between the two countries. Signing a bilateral investment treaty is more important to countries with vague laws and

unstable political environments (Jian, 2017). Governments should adhere to the principles of the win-win situation. International cooperation does not only help the developing countries to maintain the stability of the infrastructure and realize the international connection between the host country and the world market but also creates a huge advantage. This means the winning of both sides in the political negotiations. The most important goal is economic benefits. In the case of establishing and improving the legal system associated with capacity cooperation, it is necessary to strengthen an organization's role in cooperation (Shurong, Keke, Menghan, &Linan 2019).

3) Decision making on cultural risks In the process of international cooperation, governments must understand the basic practices of a host country. There are many different cultural norms between countries. Governments should hire knowledgeable peoplewho understands the cultures of a host country (Qianli and Bairui, 2019). When a company's rules and regulations conflict with the cultures of a host country, the company may face labor problems such as strike action which can cause damage to the company's production. At the same time, the company needs to take relevant measures to build a bridge to join local and corporate cultures together. This is to promote mutual understanding between Chinese employees and local employees (Shan, 2017). Many companies need to study international capability planning per international strategic goals and group specialists to target and cooperate with universities to cultivate international-capable teams (Wenxia, 2019). At the same time, the management of a company must perform an in-depth study of local history, cultures, customs to understand religious cultures in local people's lives; and, pay attention to the countryside and abide by traditions in religious and local traditions (Yijun and Yixin, 2019).

4) Decision making on social risks Every company needs to learn about the laws of the host country. When doing business in foreign countries, manufacturing operators must understand the labor laws of the host country thoroughly and manage legal matters such as signing a contract, pay, and termination of the contract (Xu, 2016). When faced with severe situations such as strikes and migration, state enterprises should treat different events as per the purpose of local law and limit the extent of the damage. After the solution, those companies must grab the opportunity to make people believe in the company. The situation of each country is complicated, and the social sustainability level is different. Organizations require a plan to cope with problems that might occur and to prevent and alleviate those problems. The security department should work with local governments and reduce emergency events as little as possible. Lastly, the company also manages security training for employees, as well as training about the local safety environment and emergency medical care (Min, 2017).

Conclusion

With continued progress of the project "One Belt One Road", the concept of international cooperation has been a widespread interest. The international cooperation project is facing several risks and this project needs a scientific way to manage, identify, assess and respond to various risk factors throughout the life cycle of the project. From this article, future research on the risk management of international cooperation projects may be detailed as follows: Currently, the studies on risk management of international cooperation projects mainly consider various risk factors; and, there are very limited studies on the interaction between risk factors. The risk of international cooperation projects may not be caused by a single factor, but it may be caused by several risk factors. Considering the effects of a single risk

factor per project, the international cooperation and the interaction between the risk factors of international cooperation projects are greatly reduced. At present, the risk management method of international cooperation projects has the pros and cons such as the traditional approach, i.e., the expert rating, a hierarchy of risk analysis, and real-time risk management. As a new way, such as the Bay Network and decision making on risk management, more research, be they quantitative and qualitative, is needed. Therefore, in the process of risk management of international cooperation projects should develop a complete risk management system for various stages throughout a project.

Acknowledgement

We specially acknowledge the research fund from National Social Science Foundation (16ZDA046) and the Innovative Team of Philosophy and Social Sciences in Jiangsu Higher Learning Institutions (Lancang-Mekong Cooperation Innovation and Risk Management under "the Belt and Road" 2017ZSTD002)

References

An Xiaoming. (2016). Some misconceptions about the current international cooperation of China [J]. Industrial Economics Forum, 3 (3).

An Yuhong. (2015). International cooperation [J]. Macroeconomic Management, (10), 83-83.

Cao Xianfei, Ping-Pei. (2019). Can state enterprises promote high-quality development of the Chinese economy? An empirical study from the perspective of capacity supervision. Financial journal and Economics of the Central University, (11), 96-104.

Colin Flint. (2019). The Geopolitics of connectivity, cooperation, and hegemonic competition: The Belt and Road Initiative [J]. Geoforum, 99, 95-101.

Ding Xuedong. (2015). China from "Earth Factory" to international cooperation-promoting China in the manufacturing value chain worldwide. [J]. Globalization, (7),12-20.

Dong Qianli, Yan Bairui. (2019). The risk of network chains to a unified response in global value chains China's renewable economy. 33 (06), 74-86.

Du Longzheng, Lin Weifen. (2018). The China Direct Investment cooperation performance research on roads and roads: from information from 24 emerging economies and developing countries [J]. Economic research Technology and Economy (12), 3-21.

Fang Tianjian. (2019). A comment on the political changes of neighboring countries in the participation of Yunnan in the project "One Belt One Road " [J]. Journal of college Teacher Yuxi, 35 (02), 17-21.

Li Jinye, Shen Xiaomin. (2019). Research on the effects of the overseas park for foreign direct investment (FDI) of China. By country Information Panel data along the road and road. China economic Management Final era, 33 (12), 20-27.

Li Xiaohua. (2019). Summarization of international cooperation that focuses on enhancing potential [J]. Economic research and Management, 40 (05): 13-29.

Li Xiaoyu. (2016). Developing international cooperation and enlightenment to China Trade and economic cooperation of foreign countries. (12), 36-40 .

Liu Huijun, Bai Fuchen, Tang Haixia, Wang Weiqing. (2018). The negative contacts system and the path of the international cooperation-a region-based free trade area in Guangdong Province as an example [J]. Development of resources and markets, 34 (06), 825-831.

Liu Jianshe. (2019). Research about international cooperation under the project "One Belt One Road" [D]. Graduate College of Chinese Social Institutions.

_____. (2019). Research on international cooperation in the subject "One Belt One Road" [D]. Graduate School of China Social Sciences.

Mei Jianping. (2018). "The risk of national and financial options for international cooperation in project" One Belt One Road [J]. The social sciences of Jiangxi.

Mei Jianping. (2018). The risk of countries and financial options for international cooperation in construction "One Belt One Road" [J]. Jiangxi Social Sciences, 38 (06), 68-73.

Qiu Bin, Zhou Qin, Liu Xiuyan, Chen Jian. (2019). A brief conclusion of the academic conference. "International cooperation in the context of One Belt One Road project: Theoretical innovations and policy research.

Shen L.Y., Wu G.W.C, Ng C.S.K. (2001). Risk Assessment for construction joint ventures in China. Journal of Construction Engineering and Management, 127(1), 76-81.

Wang Benli, Zhang Hailiang, Zeng Kun. (2015). International cooperation: a new way to overcome Overcapacity [J]. China Industry Review, (11): 64-69

Wang Changming. (2018). A wide opening of the project "One Belt One Road" [J]. International Observation, (06), 28-42.

Wu Fuxiang, Duan Wei. (2017). International cooperation and the restructuring of the Chinese economy geography [J]. China Social Sciences, (2), 44-65.

Xian Xianliang. (2015). The establishment of the international cooperation mechanisms and policy of the "One Belt One Road" project [J]. International trade (11), 26-33.

Xiong Bin, Li Yang, Liu Yajing. (2018). Discover the collaboration capacity of "Lan-Mei cooperation" according to the international industry competitiveness. [J]. Ecological economics, 34 (3), 76-83

Xu Jingjun. (2019). Find the risk and response international cooperation under the project "One Belt One Road" [J]. ME Management and Science and Technology (latest version), (10), 123-124

Xu Xu. (2016). Research on risk management of a project to contract international trains. Beijing University.

Yuan Limei. (2016). The incentive and strategic factors of China's international cooperation. Business economics, (05): 172-177. Chinese entrepreneur go global and develop international cooperation International economy and trade [J]. 2015 (5), 4-6.

Zhang Hong, Liang Song. (2015). Exploration and production of international cooperation models from the perspective of the Symbiosis Theory: bringing the cooperation between China-Kazakhstan came into an example [J]. Economics Research, 2015 (12), 121-128.

Zhang Yan. (2019). Research of risk control of State enterprises foreign investment under strategy "One Belt One Road" [J]. Finance and Accounting Newsletter (02), 117-120.

Zhao Deyu, Liu Suwen. (2016). Research on the prevention and control of the risk of international cooperation International economic Cooperation (3), 66-70.

Zhao Shurong, Yang Keke, Tan Menghan, Long Linan. (2019). Discovery of the risks and interactions of international cooperation developing between China-Africa [J]. Economic issues, (04): 92-97 + 122

Zhuo Lihong, He Jun, Huang Yanghua. (2015). Research on the new form of Chinese foreign production cooperation under the strategy "One Belt One Road" [J]. Dongyue Lunong, 36(10), 175-179

Zou Chunmeng. (2017). Capacity cooperation between China and the Mekong Rivers under the Belt and Road Project: Constraints and development guidelines [J]. The Journal of Yunnan University (Social edition), 16(4), 114-121.

Environment Conservation Capability Assessment Model: A Case Study of Multinational Companies in Laos.

Received: 30 March 2020
Revised: 15 May 2020
Accepted: 21 May 2020

Manothong Vongsay[1] and Zhang Yang[2]
[1]Doctoral Student of the Business School of Hohai University
[2]Lecturer from the Faculty of Business School Hohai University, Nanjing People's Republic of Chaina
Corresponding Author E-mail: Vongsaym@yahoo.com

Abstract

Due to economic development in this globalized world, the conflict between economic development and environmental protection is becoming more aggressive; and, to enhance the power of the environmental conservationof multinational companies, an adjustable assessment system is needed. By the article, an environmental conservation assessment model was built that that applies to developing countries by four-dimensional patterns: legal enforcement, pollution prevention, product management, and sustainable development. Firstly, the vertical axis divides the matrix into sixteen elements with four axes of the performance of stakeholders while the business procedures, learning, and growth were placed in the horizontal axis. Secondly, the conformity analysis was conducted by analyzing factors to ensure whether the gender had any influence. Lastly, the "AHP-entropy weight" method was adopted to determine the accuracy of the indicators and further improve the assessment model. All these steps includingan empirical analysis had been conducted for three multinational companies in Laos. In this article, the relevant decision-making references were provided for developing countries to assess, filter, and introduce multinational companies and promote sustainable development goals for environmental protection and economic development.

Keywords: Balancing Indicators, Green Multinational Companies, Assessment System

Introduction

Since the Industrial Revolution, the advent of materialism culture and spirituality created by humanity is more than it was in the past; but, the hunting pattern to overcome nature has allowed the pain to be paid with a meaningful price. From the beginning of the 21st century, human activity has gradually increased its environmental damage. Global warming has become increasingly severe. Pollution events and severe climates occur frequently, and natural disasters continue to harm human lives. Not only do environmental problems damage countries' economies, but it also affects people's health.Environmental issues have become a big challenge that threatens the survival of all human communities and has been constantly interested in all areas of world society. For many developing countries, the Foreign Direct Investment (FDI) has promoted the rapid development of all the local and social economies. At the same time, it leads to a tricky environmental pollution problem. Current research also shows that there is an intimate relationship between FDI and environmental pollution transfer (Prew, 2010; Grimes & Kentor, 2013). Therefore, this study developed a series of assessment systems based on the company's environmental conservation capabilities and aimed to make this model as a tool for industrial

development. Recommendations given in this study can be used for multinational companies in developing countries.

Reviews

1. Establishing an assessment model to evaluate multinational companies' green capabilities

The green capabilities refer to the ability to allocate, develop, integrate and use natural resources to amend or reduce environmental problems of any ongoing business and to achieve the goals of future environmental regulations and future social development trends. This is to prevent any sort of problems that would occur in a country. The environmental-friendly capabilities of multinational companies were both developed and systematic. The development demand reflected the characteristics of a growing company's green capabilities. Hart (1995) offered three levels of pollution protection: product management, sustainable development, and natural-resources-based development, in which Sharma and Vredenburg (2005) later added one more level to pollution protection dimensions. Product management and sustainable development reflected the beginning of the company to meet basic legal requirements. The application of green management in the process of innovative applications and environmentally friendly technology. The requirements of any organization's environmental protection capability assessment model shall not be limited to pollutant release but must be evaluated at all levels of enterprise system operations. Since environmental protection indicators have been introduced in both academic and practical contexts, it has been renowned as "From strategic to practical act" (Kaplan & Norton, 1992). The use of the balanced environmental protection indicators can distinguish the green capabilities of multinational companies into a frame of "A clear impact from a relationship", consisting of four dimensions: learning, and growth of business processes, relationship of stakeholders, and performance.

1.1 Selecting multinational companies' green capability assessment model

1) Legal compliance From the perspective of an organization's environmental strategy, it is divided according to the company's enthusiasm for dealing with environmental issues. Legal compliance is a basic requirement for the implementation of the environmental strategy; If an organization wants to make a difference in environmental issues, the organization must comply with the requirements of the local environmental protection regulations. Second, more aggressive environmental action would require organizations to understand local environmental policy changes. In real practice, some companies use system management methods to coordinate and plan in preventing environmental problems. The environmental management system developed for defining action planning and environmental policy evaluation is the most widely used.

2) Pollution prevention Pollution prevention refers to a company that decreases or prevents air pollution and wastewater emissions through better care such as using recycled materials or innovative processes. Pollution protection requires employees to engage seriously and improve their habits in pollution prevention. This point reflects the establishment of an internal environment system with more clear operational performance. Pollution protection does not only reduce the cost of installation and use of a pollution control equipment but can also optimize production and efficiency and benefit, such as reducing working time by reducing complexity or reducing unnecessary steps. Pollution prevention is a

human-used strategy that requires team staff to improve their skills and performance to become "Green staff".

3) Product management Each stage of the chain, from which raw materials were sourced to production process andwaste disposal, likely to affect the environment. Therefore, product management must focus on external environmental factors with an innovative approach. Researchers believed that environmental management should be considered in all activities of corporate value chain, e.g., research and product development, sourcing, supply chain management, production process, distribution products, energy consumption, product use and waste recycling. The whole process is performed from the first day of manufacture to the last day of the product use. The product management practice reflects the business operations of a company in three ways. That is, first, the withdrawal from a business that is harmful to the environment. Second, the design of an existing product to reduce responsibility; and third, reducing the cost of developing new products. In general, product management requires that each company has a proactive environmental attitude to the supplier of raw materials to reduce an environmental impact. In fact, many companies have coordinated with the design and production department and received feedback from customers during the product development session. The product management, thus, focuses on coordination with internal departments and include feedback from key stakeholders, community leaders, the media, and regulators to design and develop the product.

4) Sustainable development With the increasing awareness of social environments, the importance of sustainable development for enterprise environmental strategies is more prominent. The strategies determine how well the company responds to a future environment problem. A sustainable development strategy can be referred to as large amounts of investment and long-term commitment to environmentally friendly market development. Therefore, the implementation of sustainable development requires an effort to take advantage of the most economical environment in the future. Entering a developing country requires at least a low-impact technology and product to be the basis for entering the market. Therefore, sustainable development includes cooperation with local governments and organizations to create an appropriate local infrastructure to ensure that entrepreneurs can resolve any environmental problem to experience in the future.

1.2 Data collection: The questionnaire was used as a research tool to collect the data from employeeswho related to environment conservation system of multinational companies. The employees have worked in the company for more than 2 years and have a profound understanding of the overall status of the organization. The sample consisted of 80 employees selected from the questionnaires. The data was analyzed by using SPSS 21.0 software in factor extraction.

2. Factor analysis

All the variables were tested by using Bartlett's Test of Sphericity which found that the Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) equaled 0.856 and Bartlett's test showed a significant statistical difference. The factor analysis showed that 4 factors were extracted according to the characteristics of more than one from the load factor table (see table 6). This result confirmed the initial hypotheses of this study. At the same time, the cumulative variance of these four factors is 68.861% according to the principle that the minimum factor is loaded over 0.5 and not exceeding 0.5. Under many factors, the results of the analysis of all the items received were aligned with the design of theoretical levels.

Table 1 The factor analysis of multinational companies' environment conservation capabilities

Variable	List	Code	Coefficient factors			
			Legal compliance	Pollution prevention	Product management	Sustainable development
Legal compliance	Legal understanding	CGC11	.743	.183	.106	.163
	Pollution emission control	CGC12	.764	.158	.214	.129
	Coordination	CGC13	.756	.101	.077	.120
	Crime	CGC14	.765	.227	.098	.118
	Complaint about environment	CGC15	.754	.130	.111	.233
Pollution prevention	Charter learning	CGC21	.094	.826	.053	.057
	Eco-friendly organization	CGC22	-.004	.846	.142	.089
	Eco-friendly management	CGC23	.235	.764	.242	.155
	Environmental efficiency	CGC24	.122	.781	.235	.217
	Assessment system	CGC25	.095	.792	.149	.235
	Environmental control department	CGC26	.114	.806	.141	.195
	News about environment	CGC27	.066	.814	.065	.231
	Employees coordination	CGC28	.253	.796	.139	.086
	Environment protection	CGC29	.181	.800	.078	.126
	Environmental accreditation	CGC210	.064	.863	.079	.167
Product management	Creative Learning	CGC31	.105	.117	.852	.023
	Eco-friendly technologies	CGC32	.229	.258	.759	.016
	Eco-friendly products	CGC33	.203	.149	.811	.125
	Product	CGC34	.068	-.111	.665	.484

	recycling					
	Suppliers	CGC35	.151	.046	.770	.107
	Eco-friendly product design	CGC36	.151	.227	.752	.167
	Environmentally-friendly marketing	CGC37	-.083	.006	.714	.320
	Coordination	CGC38	.097	.311	.811	.115
	Consumers	CGC39	.046	.153	.808	.119
	Environmentally-friendly process	CGC310	-.090	.132	.674	.327
	Environmentally-friendlyproduct sale	CGC311	.129	.115	.802	.164
	Product Guarantee	CGC312	.005	.042	.857	.027
Sustainable development	The awareness of high-level executives	CGC41	.139	.243	.190	.762
	Environmentally-friendly patent	CGC42	.142	.122	-.074	.821
	Backing up technology	CGC43	-.035	.131	.199	.805
	Research and development team	CGC44	.135	.180	.166	.739
	Environmental control committee	CGC45	.103	.167	.161	.728
	Environmental goals	CGC46	.203	.180	.074	.778
	Environmental accounting	CGC47	.047	.185	.097	.769
	Surrounding communities	CGC48	.095	.172	.140	.817
	Ecological compensation	CGC49	-.003	.070	.235	.782
	Awards for Environmental	CGC410	.000	.015	.229	.806

	management					
	Information disclosure	CGC411	.232	.086	.053	.773
	Public welfare activities	CGC412	.261	.217	.146	.748

3. General information about multinational companies

Company A was established in 2557 and is located at Saysettha Comprehensive Development Zone in Vientiane, the capital city of Laos. The company operates its principal business including sales, preservation, petroleum refining, clean energy processing, and other chemical products. Company B was established in 2555 and its business comprises asset management of energy transmission and cross-border exchange projects, electric cross-border buying, sales, investment and energy management, and related projects. Currently, the company is responsible for the primary construction operation and maintenance of the China-Laos energy supply project. Company C was established in 2557. The majority of this corporate business comprises environmental conservation, environmentally friendly technology, reliable and efficient power equipment. The company holds a project and turnkey system from the survey to the design, construction, installation, hiring, training, operation, maintenance, and troubleshooting. Environment conservation capabilities of multinational companies' assessment From gathering and sorting questionnaires based on the companies' environment conservation capabilities, it can measure all three multinational companies' environment conservation capabilities as seen in the table below:

Table 2 Environment conservation capabilities of multinational companies' assessment

	Legal compliance	**Pollution prevention**	**Product management**	**Sustain development**	**Total**
Company A	4.8770	1.2916	2.0724	1.0582	2.7922
Company B	4.0000	2.8082	3.0000	3.0000	3.3137
Company C	5.0000	4.0204	4.9901	4.6704	4.5417

Environment conservation capability scores of the three multinational companies were 2.7922, 3.3137 and 4.5417 respectively. This article evaluated the environment conservation capabilities of three multinational companies which found that these companies have improved environmental capabilities. Overall, legal compliance was the focus of all three companies and each company possessed good results. The reason that the overall score of company A resulted in the lowest was that pollution prevention and sustainable development had not reached a high level, which may be due to the company did not focus on pollution prevention and sustainable development. Both the B and C energy companies had better scores because the multinational companies in the energy industry had the potential to develop their environment conservation capabilities.

Conclusion

According to the fundamental view of natural resources and balanced indicators. This study builds a model to assess the environment conservation capabilities of multinational enterprises and uses a combination of analytical hierarchies and an entropy measurement method to determine the weight. Assessment results also determine the scientific and reason for the index system. In the above process, it is considered the system of learning and growth, business procedures, stakeholders, and performance in the environment conservation capabilities of multinational companies. Although this study is based on the summary and implications of the current environment conservation methods for multinational companies, this research has shown many indicators that reflect the environment conservation capabilities of multinational companies. Therefore, in future research, it is possible to select additional quantitative indicators based on existing frameworks and use tools such as how to analyze a vague extension to design more universal and active assessment methods.

Acknowledgement

We specially acknowledge the research fund from National Social Science Foundation (16ZDA046)

References

Acharyya, J. (2009). FDI, growth and the environment: Evidence from India on CO2 emission during the last two decades. Journal of economic development, 34(1), 43-58.

Dias-Sardinha, I., & Reijnders, L. (2005). Evaluating the environmental and social performance of large Portuguese companies: a balanced scorecard approach. Business Strategy and the Environment, 14(2), 73-91.

Grimes, P., & Kentor, J. (2003). Exporting the greenhouse: Foreign capital penetration and CO? Emissions 1980 1996. journal of world-systems research, 9(2), 261-275.

Hart, S. L. (1995). A natural-resource-based view of the firm. The Academy of Management Review, 20(4), 986-1014.

Johnson, S. D. (1998). Identification and selection of environmental performance indicators: application of the balanced scorecard approach. Corporate environmental strategy, 5(4), 34-41.

Kaplan R S, & Norton D P. (1992). The balanced scorecard: measures that drive performance. Harvard business review, 1992. 70(1): 71-79.

Klassen, R. D., & McLaughlin, C. P. (1996). The impact of environmental management on firm performance. Management Science, 42(8), 1199-1214.

Martinez, F. (2012). The syncretism of environmental and social responsibility with business economic performance. Management of Environmental Quality: An International Journal, 23(6), 597-614.

Prew, P. (2010). World-economy centrality and carbon dioxide emissions: a new look at the position in the capitalist world-system and environmental pollution. Journal of World-Systems Research, 16(2), 162-191.

Ramos, T. B., Alves, I., Subtil, R., & de Melo, J. J. (2009). The state of environmental performance evaluation in the public sector: the case of the Portuguese defense sector. Journal of Cleaner Production, 17(1), 36-52.

Sharma, S., & Henriques, I. (2005). Stakeholder influences on sustainability practices in the Canadian forest products industry. Strategic management journal, 26(2), 159-180.

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์

1. บทความวิจัย

ชื่อเรื่องภาษาไทย (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 ตัวหนา)
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ ENGLISH TITLE (TH Sarabun PSK font size 16)

ชื่อผู้นิพนธ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น
วาริธ ราศรี[1] และ ทนงศักดิ์ ปัดสินธุ์[2]
Warit Rasri[1] and Thanongsak Patsin[2]

ประเภทผู้นิพนธ์และสังกัดที่อยู่ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น
[1]อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[2]อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[1]Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University
[2]Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University
ใส่ Email ทุกคนที่มีชื่อในบทความ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น
Corresponding Author E-mail: sanowa_cmu@hotmail.com

บทคัดย่อภาษาไทย (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

ตัวอย่างการจัดทำเอกสารต้นฉบับ ควรปฏิบัติโดยเคร่งครัด บทคัดย่อ (Abstract) มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรมีย่อหน้าเดียว ความยาวไม่เกิน 300 คำ บทคัดย่อภาษาไทยให้จัดหัวข้อบทคัดย่อไว้ด้านซ้ายของกระดาษ กับเนื้อความในบทคัดย่อและควรจะกล่าววัตถุประสงค์และสรุปผลที่ได้จากงานวิจัยนั้น ๆ โดยให้เขียนเป็นความเรียง โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

คำสำคัญ: คำสำคัญคำที่ 1 คำสำคัญคำที่ 2 คำสำคัญคำที่ 3 (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

Abstract (TH SarabunPSK 14 point size)

This is an instruction for manuscript preparation for Publication. Please follow this guideline strictly. It should contain a single paragraph and its length should not exceed 300 words. Use by character TH SarabunPSK 14 point size. It should include a concise statement of objectives and summary of important results.

Keywords: word1, word2, word3 (TH SarabunPSK 14 point size)

By character TH SarabunPSK 14 point size.

บทนำ (Introduction) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

เป็นส่วนของความสำคัญที่นำไปสู่การวิจัยสรุปความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และไม่ควรใส่ตารางหรือรูปภาพ โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective/Aim) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research methodology) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

อธิบายเครื่องมือและวิธีการดำเนินการวิจัยให้กระชับและชัดเจน โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

ผลการวิจัย (Results) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

บรรยายผลการวิจัยที่ได้ ซึ่งต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย อาจมีรูปภาพ/ตาราง ประกอบผลการวิจัย โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา (ตัวอย่างตาราง)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของภาวะซึมเศร้าของกลุ่มตัวอย่าง (n=280)

ภาวะซึมเศร้า	จำนวน	ร้อยละ
ปกติ	280	78.01

สรุปผลการวิจัย (Conclusions) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการวิจัย ไม่ควรซ้ำซ้อนกับการแสดงผล แต่เป็นการสรุปให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

อภิปรายผล (Discussion) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

วิจารณ์เปรียบเทียบกับผลการวิจัยที่มีมาก่อนหน้าอย่างมีหลักการ โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Suggestions) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

ข้อแนะนำ/ข้อชี้แจง/แนวทางที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ที่ได้จากการวิจัย โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

ควรจะมีเพื่อแสดงคำขอบคุณสำหรับแหล่งทุนสนับสนุนหรือผู้ช่วยเหลืองานวิจัย โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

เอกสารอ้างอิง (Reference) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

ตามตัวอย่าง ดังนี้ โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

***** บทความควรมีความยาวไม่เกิน 9-10 หน้า *****

2. บทความวิชาการ

ชื่อเรื่องภาษาไทย (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 ตัวหนา)
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ ENGLISH TITLE (TH Sarabun PSK font size 16)

ชื่อผู้นิพนธ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น
วาริธ ราศรี[1] และ ทนงศักดิ์ ปัดสินธุ์[2]
Warit Rasri[1] and Thanongsak Patsin[2]

ประเภทผู้นิพนธ์และสังกัดที่อยู่ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น
[1]อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[2]อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[1]Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University
[2]Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University
ใส่ Email ทุกคนที่มีชื่อในบทความ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น
Corresponding Author E-mail: sanowa_cmu@hotmail.com

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)
(เนื้อหา Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวปกติ)

.....

.....

คำสำคัญ: (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา) .....

Abstract (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)
(เนื้อหา Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวปกติ)

.....

.....

Keyword: (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา) .....

บทนำ (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)
(เนื้อหา Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวปกติ)

.....

.....

เนื้อเรื่อง/บทวิเคราะห์ (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)
(เนื้อหา Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวปกติ)

.....

.....

สรุป (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)
(เนื้อหา Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวปกติ)

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)
(เนื้อหา Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวปกติ)

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)

ตามตัวอย่าง ดังนี้ (เนื้อหา Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวปกติ)

***** บทความควรมีความยาวไม่เกิน 9-10 หน้า *****

3. บทปริทัศน์หนังสือหรือบทความปริทัศน์

ชื่อเรื่อง: .....

ผู้แต่ง: .....

ปีที่พิมพ์: .....

สำนักพิมพ์: .....

จำนวนหน้า: .....

รูปภาพปกหนังสือ
หรือเล่มหนังสือ

ชื่อผู้นิพนธ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น
วาริธ ราศรี[1], และ ทนงศักดิ์ ปัดสินธุ์[2]
Warit Rasri[1], and Thanongsak Patsin[2]

ประเภทผู้นิพนธ์และสังกัดที่อยู่ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น
[1]อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[2]อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[1] Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University
[2] Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University
ใส่ Email ทุกคนที่มีชื่อในบทความ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น
Corresponding Author E-mail: sanowa_cmu@hotmail.com

บทคัดย่อภาษาไทย (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

คำสำคัญ: คำสำคัญคำที่ 1 คำสำคัญคำที่ 2 คำสำคัญคำที่ 3 (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

Abstract (TH SarabunPSK 14 point size)

This is an instruction for manuscript preparation for Publication. Please follow this guideline strictly. It should contain a single paragraph and its length should not exceed 300 words. Use by character TH SarabunPSK 14 point size. It should include a concise statement of objectives and summary of important results.

Keywords: word1, word2, word3 (TH SarabunPSK 14 point size)

By character TH SarabunPSK 14 point size.

บทนำ/เกริ่นนำ (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

จุดประสงค์ (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

สาระสำคัญ (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

การสะท้อนคุณค่า (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

บทสรุป (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

เอกสารอ้างอิง (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา) (ถ้ามี)

ตามตัวอย่าง ดังนี้ (เนื้อหา Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวปกติ) (ตัวอย่างอยู่ในแบบฟอร์มบทความวิจัย)

***** บทความควรมีความยาวไม่เกิน 9-10 หน้า *****

ใบสมัครสมาชิก

วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE FOR LOCAL RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY)

หลักสูตรสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ชื่อ-สกุล .....

ที่อยู่ เลขที่.....หมู่.....ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....มือถือ.....

มีความประสงค์ขอ

☐ **สมัครสมาชิกวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**

☐ **ต่ออายุวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**

โดยขอให้จัดส่งวารสารไปยัง

☐ **ที่อยู่ที่ระบุไว้ข้างต้น**

☐ **ที่อยู่อื่น (โปรดระบุ).....**

พร้อมนี้ได้ส่งเงินจำนวน.....**-500-**.....บาท (เพื่อสมัครสมาชิกรายปี/ปีละ 500 บาท)

.....

(.....)

ลงลายมือชื่อผู้สมัคร